Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Explanatio in prophetas Nahum, Habcuc, Sophoniam, Aggaeum, Abdiam, Michaeam, Zachariam et Malachiam

https://hdl.handle.net/1874/330532

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
N°. 58.

Kast 2
M C N 7

99 *(Eccl. 58, antea 294r.) Membr. fol. 170 ff. 2 col. Saec. XV.*

S. Hieronymus, Explanatio in proph. Nahum, Habacuc, Sophoniam, Aggaeum, Abdiam, Michaeam, Zachariam et Malachiam.

Fol. 1a. Incipit prologus explanationis beati et eximii doctoris Jheronimi presbyteri gloriosi in Naum prophetam. Fol. 170a. Explicit expositio beati jheronimi presbyteri super malachiam prophetam. Orate pro scriptoribus unum Aue maria Theodorico de Sparendam et Arnoldo de Amsterdam.

„Iste volumen pertinet ad fratres Carthusienses prope Traiectum."

J. 99.

Hs.
2 C 7

In isto volume qd' ptinet ad fres carthusiensibus ppe treverim continetur
Expo bti iheronimi pbri sup Nau Abbacuc Sophonia Aggeu — octo de pri^a pars phis
phas Abdia Michea Zacharia et Malachia

n°. 259. r.

N°. 294 r.

Incipit prologus explanatõis btī et eximii doctoris Jheronimi pbri gl'osi In Naum prophetam.

IUxta septuaginta īterpretes in ordine duodecim pphetarū post ionā Naum ponitur: qa videntur de urbe eadē pphare. Scriptū est siquidē in iona. Factus est sermo dn̄i ad ionā filiū amathi dicēs. Surge et vade in niniuē ciuitatē magnā: et predica ī ea. In naum vō istud exordiū est. Assūptio niniue: liber visionis naum elcesei. Igit͛ utraq3 de niniue assirioꝝ metropoli que nūc vocatur ninus texuit vaticiniū. Porro ī hebraico post ionā micheas ponitur: et micheā sequitur naum. qui īnterpretatur consolator. Jam enī decē tribus ab assiriis ducte fuerāt ī captiuitatem: sub ezechia rege iuda: sub quo etiā nūc ī consolatione ppli trāsmigrati adūsū niniuē visio texitur. Nec erat parua consolatio tam hiis qui iā assiriis seruiebant q3 reliquis qui sub ezechia de tribu iuda et beniamī ab hiisdē hostib3 obsidebātur. ut audirēt assirios q3 a chaldeis eē capiendos. sicut ī consequētibus libri hui9 demonstrabitur. Sciendū aūt qm̄ niniue ī nrām lingua de hebreo speciosa sonat. Speciosus aūt mūdus hic dicit͛: vnde ꝯ apud grecos cosmos. ab ornatu nomē accepit. Quicquid nūc adūsū niniue dicit͛. de mūdo figuraliter p̄dicatur. Quaob causā et assūptio. quā septuaginta īterpretes animā aquila arma ītpretat9 ē. apud hebreos massa ponitur .i. graue onus: et qd ea adūsū quā uidetur p̄mat. nec sinat eleuare ceruicē. Porro qd addit͛ naum elcesei. quidā putāt elcessū p̄rem esse naū. et sc̄dm hebreā tradicoēm etiā ip̄m pphām fuisse: cū elcesei vsq3 hodie in Galilea viculus sit paruus q̄dē. et uix ruinis vete͛ꝝ edificioꝝ indicās vestigia: sed tn̄ notus iudeis et michi q3 a circū ducēte monstratus. Sil͛ et hoc ad tenendū qd hec ip̄a vel assūptio vel onus vel pondus pph̄e visio sit. Nō enī loq͛tur in extasi ut montan9 et prisca maximilla q3 delirant: s3 qd pphetat liber ē visionis ītelligentis vniūsa que loquitur et pondus hostiū faciētis suo ppl'o visione. De consūmatione itaq3 mūdi sc̄dm anagogen o paula et eustochiū in consolatione scōꝝ pphetia texitur: ut que cunq3 ī mūdo vident: q̄i p̄tereuntia et caduca cōtempnāt: et p̄parent se ad iudiciū diē. ubi ultor aduersus veros assyrios futur9 est dn̄s.

Incipit explanatio in naum pphetā.

DEus emulator et ulciscēs dn̄s. Vox pphete laudā

Sū cartusianorū prope Ultraiectū

ACADEMIA RHENO TRAI...

tis dm qd de assyriis ppli sui sit
ultus iniuria: siue altiore intelli
gentia qd audiat gemitu sctoz
suoz et i consummatione mudi
faciat adusarios sentire suppli
cia. Qd aut zelus i bona par
tem accipitur. et paulus ondit
dicens. Zelamini carismata meli
ora. Et i alio loco. Zelor em vos
dei zelo. Et ipe dns in psalmo. Ze
lus domus tue comedit me. Et
helyas. Zelans inqt zelatus su
dns oipotenti deo isrl. Finees qz
zelu. et mathathie legimus: et sy
mone zelote aplm ihu xpi. que
marcus euangelista simo chana
neu vocat. Zelatus e aut in salu
te dns coz qs zelatur: ut qs non
potuit eius seruare clementia. fer
uet emulatio. Unde et ad ihrlm
que ppt pcta nimia visitatione
zeli et furoris eius no merebatur.
in hiezechiel loquit ds. Zelus me
us recessit a te: et no irascar ult
tibi. Quadiu etenz affgebat pmaz
mudus co summatio illius no fie
bat. Postqz vo mltiplicata iniqui
tate refrixit karitas mltoz. ita ut
temptarent etia electi dei: tuc ze
lator dns venit i ultione. no qp
ipe sit inimicus et ultor qd de diabo
lo dicitur: s qd amica sit eius ultio
et qi ignis ligna fenu stipulaqz
consumat. ut puru auru rema
neat et argentu. Ulciscens dns
et hns furore: ulciscens dns i hos
tes suos et irascens ipe inimicis
suis. septuaginta. Ulcisces dns
cu furore: ulcisces i adusarios dns
suos. et tolles ipe inimicos suos.

Scdm utraqz intelligentia qa
diligit dns que corripit. et casti
gat oem filiu que recipit: ideo i
rascitur. ut qd adusariu et inimicu
sibi e tollat ex hostib9: et contra
riis cogitatoibus factis sermoni
busqz sublatis in antiquu rede
ant statu. Deniqz i consequentibus
ait. Dns paciens et longa fortitu
do eius. Sed qa semel et hystoria
exponere pposuim9 inimicos et hos
tes dei intelligam9 assyrios. i qs
cu diu paciens fuerit. postea cu furo
re et iracudia ultor exstitit. Dns
patiens et magnus fortitudine
et mundans no faciet innocentem:
qd significantius in greco dicitur.
caiacoarion cafosei Et est
sensus. Diu quide sceleris assirioz
paciens fuit: et magnanimitatis
sue fortitudine iniquitates coz su
stinuit. puocans eos ad pniam.
Sed qa contempta bonitate dei scdm
cor ipenitens thesaurizauerut sibi
ira in die ire: qi ante paciens fuit
nequaqz eos qi mudos et inocen
tes inulto sabit pacietur. Vel cte
ita. qm in bona parte semel vo
luim9 accipe que dicitur paciens
e qui sustentat oes ruentes et
erigit ellisos. qui sanat contritos
[illegible] corde et alligat contritio
nes eoz: et magna vtus eius. sol
uens inimicitias itterne sua et
vente no facies inocente: cu etia
inimicu sibi applaudet coargu
tus fuerit no merito ppio s gra
dei esse saluatus. Licet em dicat:
ecce ego tot annis seruio tibi et
nuqz pceptu tuu pteriui: tame

q̃a bonus ē dn̄s omnibus et mīe
illius sup̄ om̄ia op̄a eius. ⁊ om̄s
peccauerūt et indigent glā dei
iustificati ab eo gratis. audiet
an oculus tuus nequā est quia
ego bonus sū. Atq; ita fiet. ut
ī corpe q̄ arguit et ignoscit.
nullū inoxiū abire patiatur. Dn̄s
ī tempestate ⁊ turbine uie ei9. et
nebule puluis pedū eius. Pro
tempestate ⁊ turbine cōmotionē
septuaginta transtulerūt. licz
ī eo ubi nos posuim9 ī tēpestate
et ī hebreo scribit' turbo ī cōmo
tione q̄z possit ītelligi. Hoc aūt
signat qd̄ in fine mūdi uniūsa mo
ueant'. iuxta illud qd̄ scriptū ē in
aggeo. adhuc semel et ego mo
uebo celū et trā ⁊ mare et aridā.
et cū fuerit cūcta cōmota. ut ce
dat uie dn̄i que dicit ī euāgelio.
ego sū uia et ueritas ⁊ uita. et ue
nerit filius hōis ī nubib9 quibus
mandat' in ysaia. ne pluant
sup̄ uineā imbre. et ad quas p̄
uenerat ueritas dei dicente psal
mi grapho. ueritas tua usq; ad
nubes. tūc etiā ip̄e nubes p̄phe
uidelicet ceteriq; scōrum. que prius con
uictione carnis fuerant p̄grauata
te. eleuate ī sublime tenuioris sb̄e
fient. et ī scabellū pedū dei redac
te. ī extremis q̄busq; int' anglos
officijs ministrabūt. Priora quippe
et antiqua. et que ad caput p̄
tinet nosse nō poterūt. Alius uo
nubes ī contrariā partē accipit
et qd̄ semp̄ serena conturbent
⁊ clarū solis stellarūq; lumē sua
caligine nitantur p̄tegere. et

qd̄ subiecte postea dn̄ice potestati
ī puluere redigant' et nichilū. et
tra ī eis que pinguis ē dissolua
tur. Increpans mare ⁊ exsiccans
illud. et om̄ia flumīa ad desertū p̄du
cens. Iuxta litterā potentia dei de
scribit'. quid uidicatur9 ē de adū
sarijs isrl̄. qd̄ nō grande sit illi
assyrios destruere. cui9 maiestatis
sit etiā elementa mutare. uel ēē
q̃a semel de cōsūmatione mūdi
ēē diximus9 p̄phetiā. et hoc simplr̄
accipite. cū ueneit mūdi consum
matio et p̄transierit celū et trā mare
q̄z fluuios q̄z siccari. Sed in legēti illud
ī psalmis. hoc mare magnū ⁊ spa
ciosū. ibi reptilia q̄r nō est nūs. manibus
aīalia parua cū grandibz. ibi na
ues p̄ambulāt. draco iste q̄ for
masti ad illudendū ei. Dignum
uidetur bonitati et clemētie dei oēz
amaritudinē ⁊ salsuginē maris sua
cōmotione destruere ⁊ regnātem in
aquis humiliare dracone. et mali
cie exsiccare gurgites. ī q̄bz parua
natāt reptilia q̄r nō ē nūs. neq;
eīn digna st̄ nūo que cū dracone
versantur. flumīa q̄z ad desertū per
ducēs. oēm falsi nōis sciam. que
sē contra dn̄m erigēs fluuie eloq̄ntie
utit' et uolubilitate uerbor̄ et tume
tes contorquēs gurgites cū mi
raculo expectantiū fert' in p̄nuni.
Vide platonē. specta demostenē.
tulliū q̄z phm pariter et oratorem
et hereticor̄ p̄ncipes ītuere. de quib9
sunt ualentin9 marcion. bardesa
nes marcianus et de similibus non
ambiges. Sed hec oīa consumet
dn̄s ihs sp̄u oris sui. et destruet

maria

illuiatione adductus sui et ad deser
ta pducet. Simul qz cerne quod
iuxta titulu q inscribitur assup
tio moise liber uisionis isaie clare
sci. recte et moise mudus figura
liter intelligit. et mare ei9 eloque
cie flua i consumatione siccatur.
Infirmatus e basan et carme
lus et flos libani elanguit. sept.
Inmmuta e basan tes et carme
lus: et que florebat libani deserte
sunt. Methaphorice p basan car
melu et libanu regione ubere et
montes consitos. assyrii uastitas
demonstrat: qs ille potes quida
et flores et plurimis gentibus impe
rans. dno irascente populand sit.
Sed et de osumatione mudi possu
mus intelligere: qz potentes quiqz et
nobiles et nimiis opibus habudates
repente pereat et dicat eis. Stulte hac
nocte auferetur aia tua a te. que
aut pparasti cui erit? Porro scdm
interpretatione noim quia basan co
fusione et ignominia sonat. in con
sumatione mudi oia que ignomi
nia et rubore digna sut asserem9
cu dns uenerit infirmari: et no solu
pccta redigi ad nihilu. sed carme
lu qz qui interpretatur scia circucisio
nis. et eos qui sibi uidentur i bonis
opibus uberes et florentes xpo
ueniente trepidare: et impleri il
lud qd dicitur i euangelio. Cu ue
nerit filius hois: putasne iueniet
fide sup terram? Inrescente quippe
iniquitate: refrigescat caritas multoru
ppter que ueniet ira dei. Montes
comoti sut ab eo. et colles desola
ti st. et cotremuit tra a facie eius.

et orbis et oes habitantes i eo. sep
tuaginta. Montes comoti sut ab
eo. et colles cofusi st: et contracta
e tra a facie ei9 uniusitas et oes
q habitat in ea. Potest et simplr
accipi qz i consumatione mudi
cu i maiestate sua saluator uene
rit. et motes et colles et orbis et t
ra et cuncta moueatur. Si eni in
passione ei9 sol fugit. saxa scis
sa st. et tra cotremuit: multo ma
gis i claritate ei9 oia turbabuntur. Sz
et spiritualit montes et colles subli
mes quosqz et potentes intelligendi sut.
qui i aduentu dni psternetur humi.
ac solio suo depositi pauimento
coherebut. Facies eni dni sup fa
cientes mala: ut pdat de terra
memoria eoru. Tuc et tra cotremis
cet. et orbis atqz uniusitas facie dni
formidabut: hoc p summa reuerentia
tu penaqz quda tentia. qz uultu ei9
respice no audebut. Ante facie
indignationis ei9 quis stabit? et qs
resistet i ira furoris eius? sept.
A facie furoris ei9 quis sustinebit?
Et quis resistet i ira furoris ei9?
Pro eo qz nos posuimus et quis
resistet i ira furoris eius? aper
tius iterptatus e Symachus et
qs sustinebit ira furoris eius?
Aut rarus qz aut nullus poterit
iueniri qui ira corripiente non
dignus sit: nec erit ulla aia que
no paueat ad iudiciu dei. cu as
tra qz no sint munda i cospectu ei9.
Porro iatu verbu hebraicu qd
et aquila et septuaginta siliter
transtulerunt resistet. ad illa intel
ligentia transferam9 de qua in

i scdo regū libro et in pmo para
lipomenō dr sup ira dei mascu
lino gne. Nulliqz dubiū quin
ibi ira dei diabolus itelligatur:
et angeli pessimi. q immittūtur ad
plectendos eos qui ira dei digni st.
Difficile itaqz repperiet' i consum
matione mūdi q imaculat' et
purus audeat dice. ecce venit pn
ceps mūdi h' et iuenit i me nich':
et libera adūsus eū fronte consi
stat. Contra assyrios at sit senti
endū. qa tū veneit dns i tempes
tate et turbine et siccās babilonis
imperiū. qd interptatur mare. et
oīa e' regna sbuertes que itelligū
tur fluīa. et potentiā ubertatēqz
eius ad nichilū redigens que me
taforicos basan et carmelus et flos
lybani et montes collesqz dicūt.
ac latitudinē impii cōuties. que
orbis terrarum appellat': tūc nulla po
tentia resiste poterit irascenti dño
et suū ppliū iudicanti. Indigna
c' effusa est ut ignis: et petre dis
solute sūt ab eo. septuaginta Furor
eius cōsumit pncipatus: et petre
contrite st ab eo. Pro eo qd nos
posuim' effusa ē. aquila inpre
tatus est. siactancien idest cō
flata ē. symmach' et theodotion
epaten hoc ē distillauit. Hinc
ergo cōflata ē indignatio dei qsi
ignis. siue furor e' i similitudinē stil
lauit icendii. ut dura corda hom
que petre vocant' cōterent' et dis
soluent'. utilis ē indignatio dei
que dum p patiam nrā pūa sustē
tans. vix aliqn conflata ē: et
tn nō tota prurupit i penā. sed

modicū ad nos stillauit ardore.
Si at illa stilla indignatiōis cōsumit
pncipatus. adūsū qs nob ē pu
gna et colluctatio: quid fieret
si tota i nos ira dni funderetur.
Prestet ihs ut auferat cor lapideū
et mittet i nob cor carneū: duri
tiaqz mollita. possit i se pcepta
dei recipe que scribūt'. Sacrificiū
ei deo sps contribulat': cor contri
tū et humiliatū ds nō spernit. Et
ut sciatis clementiā dei sonare
que dicta st. nō seueritate: i cōsequētib'
distīxit Bonus dns. et confortās
in die tribulationis: et sciens span
tes i se. septuaginta Suauis ē dns
expectantib' eū i die tribulatiōis:
et cognosces timētes se. Cū iras
ci ceperit gentib' et qndā poten
tissim' potentissiā regna vasta
re: sciet eos q sui st. et nō vna
tempestate opprimet nauigantes.
Die aūt tribulatōis scdm anago
gen diē intelligam' iudicii. de q
scbit ysaias. Ecce dies dni insa
nabilis venit. furoris et ire: pone
orbē tre desertū et pccores perdē
ex eo. Operem' i dño et p patiā
expectem' eius aduentū: ut cū venerit
bonū eū nō iudicē sentiam' et co
gnoscat vel sperantes vel timētes
se. Scit enim dns eos q eius st. Et
i diluuio ptereūte cōsumatiōne
faciet loci e' et inimicos eius per
sequet' tenebre. Dns patiēs et
mlte miserationis et nō irascetur
i fine neqz ietnū indignabitur:
s cū creuerit malitia sup trā et
oīs caro corrupuerit uiā suā. in
ducet diluuiū qd ptranseat. nō

+

4° Septuagīta Et in diluuio trāseūte
consūmatōez faciet cōsurgētes eū
inimicos eius psequētur tenebre.

qd pmaneat ieternu. Consumatoez
aute sine fine faciet loci eius id
e diluuij: ut qđ de ipio dicitur
et ptransiuit et no est iuent' loc'
eius. et tuc impior perib't: sic di
luuij ita pereat post ira dni so
la apparente clemetia. Qd q̄de
et scdm historia itelligi pt: q'a
cu uastaueit isrl. et q diluuio t
rram repmissiois mudaueit. fine
faciet captiuitatis. ad sedes eum
pstinas reuocando. At econtra
rio inimicos e' assirios qui pplm
dixerat i captiuitate. tenebre p
sequetur. Qd aut diximus de isrl
et assiriis. itellige de cosumatoe
mudi. & de scis ac psecutoibz sine
cotrariis utuitibz q scor ds post
ira miserear: psecutores vo et i
inimicos eor q elegerut tenebras
et no luce. ipe quas elegerut te
nebre coprehendat. Mittent eu in
tenebras exteiores: ibi erit flet'
et stridor dentiu. verbu matoma
qd nos interptati sum' loci eius
oms i duas ordis partes diuise
rut: ut ma i ppositione diuerte
rent. coma. surgentes iterptaret
Denicz aquila. αναστάντες non
mqt. i. a cosurgentibz et septua ta
consurgentiby theodotio 9surgen
tibz ei. quinta editio a cosurgentibz illi:
solus symmach' cu nra mtpreta
tione cosentiēs ait et i diluuio tra
seunte 9sumatione faciet loci e'.
Quida de nris cosurgentes in
imicos et martione & oms veteres
heticos iterptant qui aduersu creatore
disputat. Quid cogitatis cotra
dnm. Consumatione ipe faciet
no consurget duplex tribulatio.
septua ta Quid cogitatis contra
dnm. Cosumatione ipe faciet. no
uidicabit bis idipm i tribulatoe
Symach' apertius no sustinebit
impetu scde angustie: theodotion
no cosurget scda tbulatio. loqtur
aut iux tropologia aduersu martio
ne de quo sup diximus et oes vetes
hereticos qui bonu nescio que co
fingentes dm ipm dicut cosum
matione mudi esse facturu: et ar
guut legis dni q crudelitatis qd
mltos puniat. et p penis irroget
cruciatus. Quid g ait cotra dnm
cogitatis. Ipe qui creauit mudu
et cosumatione e' faciet. Qd si
vob uidetur crudelis. rigidus & cru
entus. q i diluuio gen' deleuit hu
manu. sup sodoma et gomorra
igne & sulphur pluit. egyptios
sbmersit fluctibs. isrlitar cadaue
ra psrauit i heremo: scitote eu
ideo ad pns reddisse supplicia ne
ieternu puniret. Certe q vera st
que pphe loquut' aut falsa. Si ve
ra: qui de seueritate e' uident dice.
ipi dixerut. no vindicabit dns
bis in idipm i tribulatione. Sin
aut falsa st. et falsu est hoc qd dr
no consurget duplex tbulatio. fal
sa est g et crudelitas que i lege de
scripta e. Qd si veru e et negare
no poterut dicet cu ppha. no vin
dicabit dns bis idipm i tbulatio
ne: g qui puniti st postea non
punietur. Sin aut postea puni
entur. scriptura mentit': qd dice
nefas e. Recepetur g et q i diluuio
perierat et sodomite & egiptii et

israhelita ī solitudine mala sua in
uita sua. Querat hic aliqs. si fide
lis deprehensus ī adulterio detolle
tur q̄d de eo postea fiat. Aut enim
punietur et falsū est hoc qđ ď. non
vindicabit dn̄s bis in idipm̄ ī tribula
tione: q̄ nō punietr̄ et optandū est
adulteris ut ī p̄ntia₇ breui et cita
pena cruciatus sustinerent et nos. Ad
qđ r̄ndebim⁹. diuin ut oīm rer₇ ita sup
pliciorum q̄s scire mensuras. et nō pre
uenire sinas iudicis: nec illi ī p̄ctore
exercende delinq̄ pene auferre po
testate. et magnū p̄ctm̄ magnis
diuturnis q̄s eḡe cruciatib;. Si q̄s
aūt punitus sit ut ille ī lege q̄ istrahe
li maledixerat ł q̄ ī sabbato ligna
collegerat: tales postea nō puniri
q̄a culpa leuis p̄nti supplicio cōpē
sata sit. Hebreus hūc locū ita ex
posuit. Quid putatis o assirii ī
iquitate contra dn̄m cogitantes. q̄d
p̄plm isrł. ł. duodecim tribus usq; ad
iternitione ipse cōsumat̄. Non co
surget duplex tribulatio. ł nō uob
tradet iudā et ih̄lm. sicut tradidit
decē trib; et samariā. Quia sicut
spine se inuicem cōplectūt. sic con
uiuiū eor₇ pariter potantiū: et co
sumetur q̄si stipula ariditate ple
na. sep̄ta. Ita usq; ad fundamen
ta sua redigent̄ in vepres: et q̄si
voluula circūdata comedent̄. et
q̄si stipula ariditate plena. Tres
differentias q̄s dn̄s ī parabola se
mentis posuit excepta t̄ra bona
que affert tricesimū et sexagesimū
et centesimū fructū. uidet̄ m̄ p̄pha
replicare. Unā que circa uiā cec
iderit et aliā que int̄ lapides. t̄ter

tiā que int̄ spinas. Et quidē ł apl's
de hiis qui sup fundamentū xp̄i nō
bene edificarat. sb ostendit q̄sdā eē q̄
edificāt ligna. feniū. stipulā. Igit̄
ligna referam⁹ ad id qđ nūc dicit̄
q̄a usq; ad fundamēta sua redige
tur ad vepres. Feniū u° ad id q̄d
sequitur et sicut voluula que circum
datur comedet̄. Porro stipula ma
nifeste refertur ad stipulā de qua
dr̄ et sicut stipula ariditate plena.
Potest ł nō condicitabit dn̄s bis in
id ip̄m tribulatio: malicia que ī auctorib⁹
hereseos orta fuerit. usq; ad funda
menti et radices suas cōsumetur
Sed ł si q̄s ī eis uidebat pompam
hic verbor₇. ł folia iam tm̄ aspcū
delectancia. sicut voluula que grece
dicitur ... deuorabit̄ ł co
sumet̄ in medulā. Voluula aūt herba
ē silis edere que uitib; et virgultis cir
cūdari solet. et ī longū serpe. Nec q̄
etiā ī eis uidet̄ hic pompa segetis
si nō ht̄ spicas et g̃na frumenti: q̄si
stipula ariditate plena tradet̄ ur
icendio. Hoc s̄cdm septuaginta. Ce
terū iuxta hebraicū vere hereticor₇
federa et necessitudines q̄si spine se
se iuicē cōplectentes: et cōuiuiū eor₇
atq; misteria q̄a xp̄i mensā dicūt
hec se dicūt spinar₇ fedus ē silr̄ ues
centiū. pariterq; potantiū. Cū enī
ebrii de uinea sodomor₇ adūsū con
ditore rabido ore blasphemat: nō
ne cōuiuiū sentiū est. Ideo tū tū suis
cōsumet̄ auctorib; q̄si stipula aridi
tate plena. Ex te exibit cogitās
contra dn̄m maliciā: mente p̄uaric
tans p̄uaricatione. septua. Ex te
exibit cogitatio con dn̄m pessima

cogitans contraria. Ve ab hereticis
exivit adversum dominum inimica cogita
tio. An non videtur esse adversum dominum
malitia et prevaricatio dicere quod Va
lentinus quasi abortivum exitantis sapientie
extremum editum creatorem dicat. Non
ne contra dominum cogitatio est Basilidis
impudicitia et portentuosum abra
xas nomen quod profert deo conditori.
Porro quia docti ab hebreis volu(mus)
eorum quoque traditionem sequi et omnis i(d est)
xpianis explanationem historie
demonstrare: dicendum est non consur
get duplex tribulatio i(d est) non capietur
ab assyriis due tribus sicut capte
sunt decem. Siquidem dum adhuc urbs
iuda sunt assyrii et quasi spine se invicem
complectuntur letantes atque gaudentes
ab angelo consumuntur. qui una noc
te centum octoginta quinque milia ce
sa sunt hostium. Pulchre quoque exercitum eorum
multitudinem ebriorum convivio compara
vit: et ipsum convivium non rosarum non
liliorum dixit esse non florum sed similem spina
rum se invicem complectentium. que statim
traduntur igni: et quasi stipula ari
ditate plena levi comburuntur ardo
re. Quod autem sequitur ex te exibit co
cogitans tati dominum malitiam. mente pertrac
tans prevaricationem: de rapsace in
telligi volunt quod de assyriis egressus
blasphemaverit dominum et populo persua
dere voluerit. ut desperans de auxi
lio domini se assyriis traderet. et non deo
sed idolis serviturus. Hec dicit dominus
si perfecti fuerint et ita plures: sic
quoque attendentur et pertransibit. Afflixi
te et non affligam te ultra. et [nunc] conteram
virgam eius de dorso tuo. et vincula tua
disrumpam. Septuaginta. Hec dicit dominus

regnans aquis multis. et sic dividen
tur. et auditus tuus non audietur am
plius. et nunc conteram virgam eius a te
et vincula eius disrumpam. Iuxta litteram
manifestus est sensus. Licet inquit
robusti sint assyrii et fortitudo eorum
augeatur numero exercituum gentium. sic quoque
angelo vastante tondentur. Quo
enim nullus capillorum acute forcipi non
repugnat. ita et nullus adversariorum
dei facili succisione tolletur: et pertran
sibit assyrius vel esse desistet. sive vasta
to exercitu suo revertetur ad patriam
te sospite derelinquens. Rursumque ad iu
dam et ierusalem sermo dirigitur. Afflixi
te et non affligam te ultra: non quo
perpetuam securitatem polliceatur sed
illius tantum temporis et ab illis hostibus
a quibus tunc obsidebatur. Denique infert.
Et nunc conteram virgam eius i(d est) assyrii
de dorso tuo: et vincula tua disru
pam. vel per metaphoram potestatem
eius significans. vel certe virgam qua
percutere conabatur. et vincula que
captivis parabat quatenus posset
et obsidio clause multitudinis per vin
culis accipi. Porro iuxta septuaginta
multo aliter est sensus. Adhuc enim vide
tur adversus eos loqui quibus supra di
xerat. quid cogitatis adversum dominum:
et ex te exibit cogitatio contra dominum
pessima cogitans contraria. Hec ergo
dicit dominus regnans aquis multis. sive
virtutibus que dicuntur aque super celos
et precipitur eis ut laudent dominum vel
certe intellectibus et doctrinis sapientie dei.
Sicut enim flumina de ventre iusti fluunt
et fontes uberes in vitam eternam per va
rias multiplicesque sententias quibus impe
rat sermo dei. ita habentes et here

siarchx aquas suas quibꝫ iperant
et que ex eoꝝ ꝑmū fonte emana
rūt. Nos at̄ sequēt et sic diuidentur:
vel de celestibꝫ que ī supnis dō ser
uiūt vtutibꝫ intelligi pt. qꝫ vnaqꝫqꝫ
ī suo officio sit et ministerio ul̄ de mul
tiplici varietate sapīe: ne qꝫa dixe
rat regnās aqꝫs multis. cōfusus et
īdiscretus sensus nūs putaretur
s; qꝫ vnaqueqꝫ sn̄ia diuisos hēat
īnt se sensus: et separatas materi
as ꝓprias hypotheses. Illā qd dr̄
auditus tuus nō audiet amplius
īterpatio ē ī eos q̄ aduersu dn̄m cō
traria excogitarāt. qd ostensis so
phismatibꝫ et decipulis quibꝫ di
sertis irretiebātur sermo eoꝝ ultra
nō curratur. sustipiat a ꝑplis. Sꝫ
et hoc qd infert. et nūc cōteram
uirgā eius a te ꝛ uincula tua disru
pā: ꝑ ipīs dr̄ quibꝫ fit comminatio
ut necessitate cedant a diabolo et ei
subiecti sint quo auctore tanta ex
cogitauerāt atqꝫ confinxerant.
Conteritur ꝫ imperiū eius ī eos et uincula
quibꝫ peccatorū ligabātur disrupe
tur. a sermone dei dicēte hijs qui
ī uinculis sūt exite. Et precipiet
cōn te dn̄s. nō seminabit ex noīe
tuo amplius: de domo dei tui in
terficiā sculptile. ꝛ cōflatile ponā
sepulchꝝ tuū. qꝛa ihonoratus es.
septuaginta. Et ꝑcipiet de te do
minus. nō seminabit ex noīe tuo ā
plius: de domo dei tui disperdam
sculptilia: et cōflatilia ponā se
pulchꝝ tuū. Qm̄ velotes erāt sup
montes pedes euāgelisantis et
anūciantis pacē. Ideo plus posui
de septua^ta interptibꝫ: qm̄ scda

Pericope. a priori nō poterat separa
ri. In eo qꝫ dr̄ qꝛa ihonoratus es. pro
quo quīta editio posuit. ombrieis
septua^ta trāstulerūt
qꝛa velotes. qd ī hebreo legitur chithal
loth. Velotes aūt missi ad īferio
res tapli pedes retuleris. pendet sn̄ia
Itaqꝫ iuxta cōsuetudinē meā ꝑmū
historiā. et postea uulgate editio
nis sn̄iam ventilabo. Precipiet
inqt cōn te dn̄s o assur: ut qd pas
surus es. nō fortuitu et absqꝫ aliquo
iudicio veniat. sꝫ dō ꝓnunciante pa
tiaris. Nō seminabit de noīe tuo
amplius. Statī quippe minime ē
uersus sennacherib a filijs occisus
ē. Lege ysaiā: et occisus ī domo dī
sui quē adoraturus intrauerat. Hoc
ē qd ait de domo dei tui interficiam.
ibi punieris unde sperabas auxi
liū. Erit sculptile ꝛ cōflatile sepul
chꝝ tuū: ut int aras et puluinaria
adorantis idola sanguis nefarius
effundatur. Iuxta sept^ta aūt interpretes
cū superioribꝫ iunge qd sequitur. Non
seminabitur inqt ex noīe tuo āplius
Nequaqꝫ o hetici aut deceptoꝝ ex
dogmatibꝫ vr̄is suscipient nomia
que prius inotauerāt super tras su
as sicut ī quadragesimo octauo ps
psalmo canit̄. Et ꝑdicit vob hec ipa
cessatio sationis que prius aīam
seminantis deinde eius ī quo seminabat
interficere cōsueuerat. Morientur ergo
tibi erroꝝ dogmata: sꝫ et tu q̄ prius
t uiuere uidebaris morieris errore
et bono tuo mortuus idola que to
lerabas habebis sepulchꝝ: atqꝫ ita
fiet ut de pectore tuo qd ante tem
pluꝫ dei tui que simulaueras fuerat

oēs auferant errores. Hec aūt eue
nēt tibi qui quodā adūsū dm̄ co
traria cogitabas. cū dei s̄mo q̄ semp
ascendit ī montes. ī aīās uidelicet
excelsas atq; sublimes ad te velocit̄
veneit. calcatisq; pō₄ erro₄ flucti
bus et ī tranqllū redactis. pacem
tibi fidei sensumq; reddideit. Ignos
cite plixitati. Nō possū em̄ et histo
ria et tropologiā semꝑ breuit̄ utraq;
cōprehendē: maxīē cū et īt̄pretatio
nis varietate torqueār ꝛ adūsū cō
suam meā cogar interdū uulgate
editionis cōsequētiā texē. Ecce sup
montes pedes euāgelizātis et an
nūtiantis pacē. Celebra iuda festi
uitates tuas. et redde vota tua: q̄a
nō adiciet ultra ut ꝑtrāseat in te be
lial: uniūsus interiit. Paulisꝑ sep
tuaginta īt̄pretes differūt: quia
et ipa capitla apud eos īterptatōis
varietate cōfusa s̄t. Cūq; historiā
breuit̄ exposuero: editiōni eo₄ meū
eloquiū temperabo. In paralipo
menon s̄cbit̄ q̄ obsidente senna
cherib ꝑmo mense pascha face nō
potuerūt: cēso aūt ꝑ angelū exercitu
eꝰ. et fuga ac morte ipius nūtiata
ī scdo mense paschale die sūma fes
tiuitate celebrauerit. Qđ ꝗ̄ dicit ta
le est. O iuda q̄ regnas ī ihrlm. noli
ēē sollicitus īterfecto hoste tuo ī tem
plo dī sui: ecce uenit tibi nūtius
montes collesq; trāsciendens: et q̄ de
sublimi specula ꝓpl nūtians senna
cherib mortuū. orbē eius imperio
liberatā celebra festa: redde vota
pro nece inimicique pollicitꝰ es do
mino dō: nequāq; ultra trāsibit
ꝑ te ꝑuaricatō₄ et apostates. hoc
em̄ interpretat̄ belial: totus īteriit
.i. exercitus et rex ꝛ īperiū assirio₄ pe
nitus cōciderūt. Et hoc q̄de iuxt̄ lrām.
Ceterū s̄cdm anagogen d̄r ad ecclīaꝫ
d̄r ad aīās dn̄m cōfitentes: q̄a dia
bolus q̄ te ꝑus ꝓplābat et s̄uissiō
ꝑmebat iugo ī idolis. et cū idolis
que fabricat̄ꝰ fuerat periit. Celebra
festiuitates tuas: et redde dō vota tua
canēs cū angelis iugiter. Neq̄q;
eī ultra ꝑ te trāsibit belial. de quo
dicit ꝛ apl's. que cōmūicatio xp̄o
et belial: q̄a subuersa nimiue totus
īteriit. Si q̄n grauissima ꝑsecutio
fuerit. q̄lis s̄b valeriano et decio et
maximiano. et dn̄i ultio apparue
rit in adūsarios eius: dicam̄ ad
ecclīam. celebra iuda festiuitates
tuas: redde vota tua. 2c septuaginta.
Celebra iuda festiuitates tuas: red
de vota tua: q̄a neq̄q; apponet ul
tra ut ꝑtrāseāt ī vetustatē. Com
pletū est: cōsūmatū ē: ascendit ī
sufflās ī faciē tuā. et eruēs de tri
bulatione. Semel dixi iuxta in
terptatiōis varietate. capitla q̄q; ipa
alit̄ defiuiri. et nō posse cū capitlis
īterpretatiōis hebraice couenire. Itaq;
q̄d nūc d̄r h'tenoi ē. O ecclīastice:
q̄a de adūsario₄ tuo₄ noīe ultra
nō seminabit. et uirga eo₄ cōtrita
ē et uincula dissipata s̄t: et uenit
qui tibi ānūciaret pacē: celebra
festiuitates tuas nō ī uino et epu
lis ut carnei iudei existimāt. sed ī
spūalib; delitiis et uoluptate tor
rentis. O iuda redde vota tua: q̄:
nequāq; ultra ꝑtrāsiet īimici q̄
te adducāt in vetustatē. Hoc ē
q̄ te voluīt imagine portare ve

teris hōis: quō qđ vetus ē senescit
qđ senescat pditiom̄ pximū est.
Completus ē mūdus cōsūptus e
adūsarius: venit tibi xp̄s qui p̄us
īsufflauerat ī facie tuā cū te de li
mo fingēt. et post resurrectionē qz
īsufflās ī facie aplōꝝ ait. accipite
spm̄ scm̄: ipe est q̄ te liberat de tri
bulatione. Vastata ei nimiꝰ et
Ca.m 2.m trīsēūte mūdo tribulatio qz ꝑtra
seat. Ascendet qz qui dispergat
ī facie tuā custodies obsidionē cō
tēplare uiā. conforta lūbos. robora
ītute valde: quī sicut reddidit su
pbie ī iacob. sic reddet supbie in
isrl̄. qa vastatores dissipauerūt eos
et ꝑpagines eoꝝ corrupeꝛūt. Necessita
te cōpelloꝛ q̄si iter saxa et scopulos
īminēte naufragio. sic int̄ historiā
et allegoriā oꝛōnis mee cursū flec
tere. ꝛ ne sbito īpingat attendere.
Siqde iuxta fabulas poetaꝝ dex
trū scylla latus. leuū implicata
caribdis obsidet. Si saxa fugimꝰ
īcurrimꝰ ī pfundū: si cōtortos ver
tices euitamꝰ. ī saxa deferim̄. Test
est m̄ dn̄s. me oīa que scd̄m hebrai
cū dissero nō de ꝓprio sensu loqui
qđ arguūt m̄ pseudo ꝓphis s̄ hebre
oꝝ sequi expositionē: a q̄bꝫ nō mo
dico tēpore eruditus. debeo simplr̄
īdicare que didici. Certe ī lectoris ēt
arbitrio cū utrūqz ꝑcurrerit quid
magis sequi debeat iudicare. Nō m
inꝰ ign̄ nūc s̄mo cōuertit. et huc
vel maxīe obscuri st̄ ꝓphe. qđ repē
te dū aliud agit ad alios ꝑsona
mutatur et dr̄ ei. Ascendit ad te
nabuchodonosoꝛ q̄ te obsideat q̄
ante os tuū vastet agros ꝑsequatur
agricolas. rura populetur: q̄ te qz
ipsam clausā teneat. Ergā itaqz tibi
īminet bellū: esto gaudens ꝓpha nō
ꝑemio. cōtemplare diligent̄ et con
spice: ꝛ q̄ tibi eueniat ītinere. Con
forta lūbū. ı. accinge te robora uirtu
te valde. hoc ē exercitū congrega: q̄
sicut ultus est dn̄s iudā de supbia
sennacherib īterfecto exercitu eꝰ ī iu
dea. et ipo qz a filiis suis iugulato:
sic ulciscetur isrl̄. ı. et dece tribꝫ que
a nimiue possident̄. Vtrūqz em̄ et
iudā et isrl̄ vastauerāt et cuterūt
assyrii: ꝛ sub metaphora uitis am
boꝝ ꝓpagines corruperūt. septuata
Contemplare uiā tene lumbū. cōfor
tare robore vehement̄: qm̄ auertit
dn̄s cōtumeliā iacob sicut cōtumeliā
isrl̄ qa excutientes excussert̄ eos et
ꝓpagines eoꝝ demoliti st̄. Tria pre
cipiūtur uide p.m ut cōtempletur
uiā et iter ꝑ qđ ambulaturꝰ ē dili
gent̄ aspiciat iux̄ illud qđ dr̄ ī hie
remia. state ī uiis et interrogate se
mitas et̄nas. et uidete que sit uia
bona et ambulate ī ea: ut cū steteri
mꝰ ī uiis multis. veniamꝰ ad eā uiā
que dicit ego sū uia. Deinde dicit
ei ut teneat lumbū. hoc ē ut post
electionē uie mortificet corpꝰ suū
et seruituti subiugat: ne q̄si rex ꝛ ma
gister aliis predicās ipe reprobus
īueniat̄. Longū est eī nūc dicē qđ
uirtus diaboli ul̄ maxīe sit ī lūbo.
et q̄ ad dauid repromissio fiat de fruc
tu lumbi tui ponā sup thronum
tuū. et illud apli. adhuc em̄ in lū
bo pris sui abrahe erat leui. qn̄
iuit ī occursū abrahā melchise
dech. et qđ iohēs zona pellicia cin

gitur et qd a saluatore discipulis
ꝑcipitur· sint lumbi uři ꝑcincti· ꝛ
apl's ad ephesios state ꝑo accincti
lubos uros i ueritate· Licet em ab
abstinētis plurimu ꝓsit uite conti
nentia sup mortificatione lumboꝝ
tñ ita nichil eos mortificat ut co
gnitio ueritatis· Unde dr accincti
lubos uros i ueritate· Si eñi ueritas
xps ē· q tota i mente xpm credide
rit· lumbos suos mortificat in
xpo. Tertio ꝑcipit· confortare uirtute
nimis. Elegisti inqt uiā terruisti
lubri: assume uirtute· ut possis
pugnare cu hostib3. Et ne forte dif
fidas: dat tibi causā cur speres. Au
tit inqt dns cotumelia iacob sit
cotumelia isrl: qd ambiguu ē· Aut
eñi ipsius iacob cotumeliā qua cete
ris faciebat iniuriā auertit: aut co
tumeliā quā sustinebat iacob ab
aliis auertit dns. Sed m uidet esse
melius ut cotumeliā quā iacob
solebat ceteris facē a dno sit ausa
No em tante uirtutis ē ab aliis ꝑ
ferre iniuriā sustinere quare ꝑe do
mini ē placidu mite atq3 tran
quillu iniuriā facē no posse. Que
ritur quo ausa sit iniuria iacob
sicut ausa fuerit et isrl. Postq3 luc
tatus ē iacob cu angelo israhelis
meruit nome accipere: et q uidit
dm iniuriā facē cessauit. Sicut ꝑ
isrl sensus id ē uir uidēs dm et sp
de deo cogitās facē nescit iniuriā:
sic ois ꝑtercitas et cotumelia auer
sa est a iacob· hoc ē a supplanta
tore· ab eo q adhuc i certamine
positus supplantat inimicos. Ut
at sciam? q iniuria i malā parte

accipiat· salomon testis ē dicens
oculus cotumeliosi lingua iniqua·
Quo at scdm utraq3 itelligentiā
iniuria ausa sit a iacob que ꝓus
ausa fuerat ab isrl· sequēs sermo de
clarat. Ea excutientes excusserut
eos: et flagella eoꝝ demoliti sut siue
corrupert. Angeli ē sut singloꝝ q
cotidie uidēt faciē prīs· qcq3 in ia
cob et i isrl adheserat puluis ex
cusserut. Unde ꝛ petro lauatur pe
des: et ꝑ ꝓpham dr. Excute puluē
rem ꝛ surge ihrlm. Discipulis q3 a
saluatore ꝑcipit· excutite puluem
pedu uroꝝ. Et i psalmis scriptu ē
sicut sagitte i manu potentis ita
filii excussoꝝ. Auersa ē itaq3 mens
ad cotumeliā ꝓmpta a uero iacob·
et uero isrl: q qcq3 terrenu et de i
feriori fece contectu· hoc ministris an
gelis siue moitoribz ac magrīs ex
cussu est atq3 mudatu: qui no solu
excusserut eos· s3 uitia q3 que ad ꝑ
sens tm sensus uolūptate demulcēt·
et i modu flagelloꝝ ac ꝓpaginu ab
scidit fruci folys plena sūt dissipauerit
dicente dno· oem ꝓpagine que in me
manet et fructum affert ꝑi me ꝑ mu
dat ut fructum magis afferat: qd at
i me no manet ꝛ fructum no affert ꝑ
me ꝓicidet ꝛ i igne mittet. Clip
peus fortiu eꝰ ignitus· uiri exercitꝰ
i coccineis igne habene curruu i die
ꝓparationis eiꝰ et agitatores conso
piti sut· i itinerib3 coturbati sut qua
driga collise sue i plateis: aspectus
eoꝝ q lampades· q fulgura discur
rentia· Recordabitur fortiu suoꝝ
et ruet i itinerib3 suis: uelocit ascē
dent muros eiꝰ et ꝓparabit umbra

Fuerat

tulū: porte fluuioꝝ apte sᵗ· et tem
plū ad solū dirutū est: et miles
captiuꝰ abductus ē· ⁊ ancille eꝰ mi
nabant̃ gementes ut columbe: mur
murantes ī cordibꝫ suis| septuaᵗᵃ·
Arma potentie eꝰ ex hoibꝫ uiros for
tes illudentes ī igne· habene curru
um eoꝝ ī die pparatiōis eoꝝ et equi
tes timebūt ī exitibꝫ et cōfundentᵘʳ
currꝰ et collidentᵘʳ in plateis: aspec
tus eoꝝ qͣsi lampades ignis et qͣsi
fulgura discurrentia: et ꝯmemo
rabūtᵘʳ optimates eoꝝ: ⁊ fugient
ī diebꝫ et īfirmabūtᵘʳ in itinere suo
et festinabūt ad muros· et ppara
būt ppugnacula sua: porte ciuita
tū apte sūt· et regalia ceciderūt ⁊
substantia reuelata ē: et ipa asce
debat et ancille eꝰ ducebantᵘʳ sicut
columbe loqntes ī cordibꝫ suis· Sedꝫ
historiā aduᵉsū niniuē ordo texit:
et describitᵘʳ babiloniorꝫ exercitꝰ con
eū ueniēs. Quos aūt ait ignee habe
ne curruū ī ardentibꝫ locis uelo
citatē pparantiū signifitat· et quasi
epithenes· pparantiū se ad preliū
pompa narrat: commixtiqꝫ nūc de
isrl· que olim passus sit nūc de as
sirio qd fecerit· nūc de babilonis
qd exerceat in assirios scriptura co
texit. Non ē ait mirū si tam ue
lociter ad uastandū ueniat: cū a
gitatores et fortes ul̄ isrl̄ ante uel
postea assirioꝝ fuerit consopiti·
Rursūqꝫ ad descriptiōis ordinem
rediens· tanta ē inqͭ mltitudo ue
mentiū: ut commixtū agmen sit in
itinē: ⁊ discerni nequeat· Ipē qͦqꝫ
quadrige dū uiā nō īueniūt atqꝫ
repperiūt p̄ mltitudinē intᵉ se colli

dūtur ī plateis. Aspectus babyloni
orꝫ qͣsi lampades· qͣsi fulgura discur
rentia: ut ante uisu aduᵉsarios ter
reāt qͣꝫ mucrone ꝓsternāt. Tūc re
cordabitᵘʳ assiur fortiū suoꝝ· et qͥret
eos q̄ ī īt̃meibꝫ corruerīt: et ascendet
uelocitᵉ muros niniue ⁊ ꝓpt obsidio
nē longissimam ad depellendos estꝰ
pparabit umbracula. Sꝫ qd pdest
edificare domū nisi dn̄s edificauerit?
Qd iuuat claudē portas: quas
dn̄s reserat? Aperte sᵗ eīm porte ni
niue que instar fluminū hēbāt ci
uiū mltitudinē ⁊ templū ·i· regnū
eꝰ destructū est· et miles captiuꝰ ab
ductus ē· hoc ē oēs ducti ī babylone. sūt
Ancille aūt niniue p metaphoram
minores urbes ac uiculos et castel
le intelligē. Vel certe captiue mulies
minabūtᵘʳ an̄ ora uictoꝝ: tantusqꝫ
terror eīt· ut nec singultus qͥsqͤ ⁊ ulu
latū erupat dolor: sꝫ intᵉ se tacite ge
māt: et obscuro murmure deuoret
lacrimas ī more musitantiū columbaꝝ
Hec iuxta hebraicā traditionem.
Nūc ueniamꝰ ad septuaᵗᵃ trāslato
res· exurientes q̄ exaussērt iacob
et isrl̄ ⁊ flagella eoꝝ dissipauerūt.
arma qͦqꝫ que dū cōtᵉ tichiosi esset ha
bere cōsueuerāt et qbꝫ īfirmos qͥsqꝫ
oppresserāt cōfregert: et nō solū hoc
fecerūt uerētiā uiros fortes q̄ illu
debāt ī igne dissipauerūt. Considera an
possis uiros fortes dicē illudentes
ī igne fortitudines contrarias que mi
nistrāt ardentibꝫ iaculis diaboli
Qui fortes et illudentes quodam
ī igne iacob ⁊ isrl̄ habebāt currus
et equos qͥbꝫ cōcīti ferebātᵘʳ in belliū
ī die pparatiōis sue. Hoꝝ igᵗ curruū

habene et equites coturbūt in itine
ribz et collident in plateis: qn̄ illus
tratione dn̄i iacob et isrl' sanato
rū demones qz hn̄ q eoꝝ seruiūt vo
luntati a dn̄o subuertent'. Possum9
hec et de p̄mo e9 aduentu itellige
q̄n uiri fortes et agitatores curruū
et lqquebant'. Quid nob et tibi fili
dei. Venisti an̄ tēpus torquere nos.
Sz qm̄ semel pphetiā con̄ niniue
de cōsūmatione mūdi accepim9
meli9 ē ut dicam9 arma potentie
diaboli tollitur ex hoibz et ministros e9
fortes q illudebāt hoibz i igne. oēs
eī adulterātes q̄si cliban9 corda eoꝝ
uitula qz q̄bz captiui ducebant'
i uitia et ascensores curruū relaxa
ri. Timebūt eīn eqtes i exitibz hoc
est i cōsūmatione mūdi: et confu
dent' et collident curr9 i plateis.
Quāuis eī lata et spatiosa uia
sit que ducit ad morte: tamē pres
sura temporis coartati viam iter i
uenire nō poterit. sz i se iuīte collide
tur: et nichilomi9 spirabūt veterē
furore. et q̄si fulgura huc illucqz
discurret. Videbā inqt dn̄s sata
nam q̄si fulgur de celo cadente. Cū
eū diabolus et oēs optimates eius
itellexerit recordabūtur cōsūma
tionis que olim fuerat predicata
et fugient i diebz. Nequaqz eīm u
sabūtur i noctibz: sz clarescente die
tenebre fugabūt': et infirmabūtur
i itine nō pficientes n' explentes
conat9 suos. et festinabūt ad mu
ros. Tant9 q̄ppe eos vementis dn̄i
terroꝝ iuadet. et tn̄ cōbellāres ad r̄
pugnādū erūt. ut ad terminos mū
di fugiant q̄bz q̄si muris mūdus

includit' et ambitur: et sparabūt se
ad resistendū. quo sicqs inimicū fu
giat nō audens ei resiste. cū ad so
litudinē venerit si forte hostis seq
tur. nc̄citate cogit' repugnare. Vm
illis hoc cogitantibz vniūsa que
ab eis obtenta fuerāt et obsessa
pferūt' i mediū: et aperient' porte
quas clauserāt et regna eoꝝ cadent
et sbā i. diuicie reuelabūt'. Ipsa āt
mūdi sbstantia et oēs canalle eius
postqz sit xp̄o subiecerit et ei seruire
ceperit ducēt' lete atqz gaudentes
et ex itimo cōfessiois corde credētes:
ita ut colūbaꝝ mūdicie cōparent'.
Murmurabūt siue loqntur i cordi
bus suis: et tūc adimplebit' quod
i sexagesimo septimo psalmo de
uictoria dn̄i saluatoris. ascendens
i altū captiuā duxit captiuitate.
Et niniue q̄si piscina aquaꝝ a
que e9: ipsi uō fugerunt. State sta
te: et nō est q reuitat. Diripite ar
gentū: diripite auꝝ: et nō ē finis
diuitiaꝝ p oibz vasis desiderii. sep
tuaginta. Et niniue sicut piscina
aqꝝ aque e9 et ipsi fugientes nō
steterūt et nō erat qui respiceret:
diripiebāt argentū. diripiebant
aurū. et nō erat finis ornamēti
e9: aggrauata ē sup oiā vasa con
cupiscentie sue. Manifestū est qd
de ciuitatibz niniue quas filias e9
scriptura cognominat i captiuita
tē ductis. ipsa niniue que tantos
nutrierat pplos ut piscinaꝝ aqs
cōparent' iutile hēat multitudine
dn̄i nullus ē qui resistat. et irruen
tiū babyloniorꝝ impetū ferat. Ha
bebat eī pplos qui timmo fugeret

et clamante m're state state claudi
te portas · muros scandite hostibus
repugnate · nullus eet q reuerteretur
nemo q respiceret ad m'rez: s3 oes tergra
vertentes prede innimicorum desererent
ciuitatem · Unde dr ad babylonios qa
illi fugerint · diripite argentum: et tanto
to tempore congregatas opes subita vas
tatione predamini · Non est enim finis di
uitiarum et suppellectilis et vasorum que
i ninive condita sunt: nec potestis tm
rapere: quantum ad diripiendum illa se pre
bent · Sed quia ninive speciosa · i · mundum
semel diximus videamus que piscina
sit mundi · Non ait scriptura quia aque
ninive sint quasi aque maris nec quasi
aque fluminum · nec quasi aque fontium nec
aque puteorum: s3 quasi aque piscine ut quod
i hieremia pphs arguit · qui deliquit
fontem aque viue et fodit sibi lacus
contritos q non posset aquam continere:
sic et i ninive oes aque ille sint que
de celo ceciderint et aliqua altitudine
velut precipites i yma dela pse sint · Omnia
ei dogmata mundi h' que extra fon
tem sunt ecclie ortumque signatum · nec possunt
dicere fluius impetus letificat ciuitatem dei
nec de illis aquis sunt que sup celos lau
dant nomen dni: quamuis magna uide
antur tm parua sunt et angusto fine con
clusa · Non moueat quempiam quia piscinam
i malam partem accipimus · illa piscina
ad quam ysaias filius amos iubetur
ascendere · Ibi ei cum additamento dicitur
piscina aqueductus et piscina ful
lonis q sordes lauare consueuit et
maculas vestium eluere: que quidem in
ierlm posita e: ideo ppha ad eam
iubetur ascendere · t i occursum regis de
duobus ambustis torribus uictoriam
pollicetur · Sequitur · Fugientes non stete
runt habitatores videlicet ninive · Pri
mum quidem dim fugere non debuerant: dem
etiam si fugerint · aliquem stare debuerant ·
Magna enim differentia e inter eum qui
fugit et stetit: et q fugiens numquam stetit
Qui enim stat fugere cessauit: q non stat
sp i fugere pfectu e · In tanta igitur turba fu
gientium nullus erat q respiceret et ageret
pniam · et audiret loquente dm: reuertimini
ad me filii reuertentes: et sanabo con
tritiones vestras · Unde t sts loquitur i psal
mis periit fuga a me · Hoc ipm pu
to et lepre significare misterium · sic
quia i leuitico dr · Cum leprosus extra
castra a sacerdote fuerit separatus: si
steterit lepra puritum esse hoiez et mun
dari eum qui quasi leprosus fuerat ab
iectus: et redire ad castra et habi
tare i ppplo · Sin autem magis diffusa
fuerit lepra · i · non steterit s3 creuerit ·
et i malo habuerit pfectum · et muta
uerit colorem pristine sanitatis: tunc
lepra manifestissime comprobatur ab eo q
habet sciam inspiciende t purgande
lepre · Sed et nobis precipitur a vero sa
lomone ut habitemus in ierlm · nec
umquam egrediamur ex ea · Ergo si fugerit
nos id quod nobis ante subiectum fuerat
et ierit ad allophilos: non egredia
mur muros ciuitatis nre nec sequamur
fugitiuorum vestigia · ne dum volumus
saluare fugientes ipsi pereamus: quin po
tius dimittamus ut mortui sepeliant
mortuos suos · et scandalizantem oculum
manum et pedem dum licet eruamus et ab
scidamus a nobis · Ergo autem dr diripie
bant argentum · diripiebant aurum · et non
erat finis ornamenti eius · aggrauata
ta e sup oia vasa concupiscentie sue

figurari

· sunt

de aquis dicitur ninive: et de fugienti
bus qui fugerunt et non steterunt neque
erat qui respiceret. et quod non solum fugis
se et non respexisse contenti: insuper
diripiebant argentum. quia quicquid in mundo
uidebatur eloquii. diripiebant aurum:
quicquid preclarum sermonum erat in doctrina
sibi ut ornaret in ninive ut dogma
ta sua omni sensuum uerborumque flore com
poneret: propter quod aggrauata est ni
niue super omnia uasa concupiscentie sue. Quan
to enim plus habebat multa auri et
argenti possessione: et uaria sup
pellectilem que erat grauis: tanto
magis ipsa aggrauabat que grauia
diligebat. Unde et iniquitas in zacha
ria super talentum plumbi sedet. et egip
tii qui erant peccatis graues. dimersi sunt in ma
re ut plumbum: et ex persona peccatoris in psalmo
dicitur quasi onus graue: aggrauate sunt super
me: et petrus qui ante leuis pendulo
gressu calcabat undas. postquam infi
delitate aggrauatus uorabatur a fluc
tibus manu domini subleuatur. Dissipa
ta et scissa et dilacerata. et cor tabes
cens et dissolutio geniculorum et defectio
in cunctis renibus: et facies omnium sicut ni
gredo olle. septuaginta. Excussio redex
cussio et ebullitio cordis confractio
et dissolutio genuum. et dolores super
omnes lumbos: et facies omnium sicut adustio
olle. Sub metafora captiue mulie
ris niniue dissipata. scissa. laterata
describitur. tabescente corde. dissolutis
genibus. renibusque confractis: et quod
omnium habitatorum eius pre terrore hostium
et magnitudine metus facies in olla
rum similitudine uideantur excusse tabi
de et pallore deformes. Porro iuxta
septuaginta altius intuendum quod hoc

significat excussio. redexcussio. Cui
de populo dei est et qui hoc aliquando peccauit
et reuertitur ad pristinum statum quasi ihrlm
dicitur ei. excute puluere tuum et consurge
ihrlm: et qui talis est ut postquam fuerit ex
cussus in sagittis domini transire mereatur
et a deo contra inimicos tendi. tamtur
de eo sicut sagitte in manu potentis
ita filii excussorum. Cuius uestigia eius
quasi ingredientis super terram aspersa fuerit
puluere. audiet a saluatore: excutite
puluerem pedum uestrorum in testimonium illis:
haut dubium quin eos dicat qui recipere
noluerint predicantes. Cui uero de ni
niue est que aggrauata est super omnia uasa
concupiscentie sue: iste non semel excutitur sed
frequenter. Et postquam rursum fuerit excus
sus et superficies illius emundata: ne quod
intrinsecus sordium maneat fit ei etiam ebulli
tio que significantius in greco dicitur
cebrasmos. proprie siquidem cebras
mos in istiusmodi rebus ponitur: cum quod la
tebat intrinsecus erumpit in faciem. Unde
pculū que post egrotationem nas
cuntur in labiis uocantur cebrasmata
et sanitatis uidetur indicium. morbum in
superficiem erupisse. Non solum autem hoc
remedium adhibetur niniue ut excutia
tur crebro et de uitalibus eius egrotatio
latens cogatur exire: sed etiam cordis con
fractio et dissolutio genuum predi
catur: ut quo pharaonis durum et lapi
deum cor confractum est: quod quamdiu huius
dei populum non dimisit sic et niniue
fractum cor emolliatur et mutetur in car
neum: et rigida genua que prius deo
non curuabantur dissoluantur et flecta
tur deo ex quo omnis paternitas in
celo et in terra nominatur et in nomine domini ihesu
omne genu flectatur celestium terrestrium et

etiam

infernorum

infernorum: ut postquam cognouerit crea
torem suum audiat. confortamini manus
dissolute et genua debilia. Et dolores
magni super omnem lumbum. Iam supra diximus
in lumbo coitum significari: et quod omnia
opera que ad commixtionem pertineant
renum appellatione monstrentur. Gran
des usque in consummatione dolores erunt
in renibus: quia draconis omnis virtus in lum
bo est: et pro hiis omnibus ipsi que pre
cessit concussio redconcussio. ebullitio
cordis constrictio. dissolutio genuum
dolores renum. erit facies omnium quasi ad
ustio olle: ut vel igni ardorique sit pro
xima. vel nigrore amittens olei ni
grescat in carbonum similitudine et con
fusione operis ethna a qua sicut paul
e dictis. Signatum est super nos lumen
vultus tui domine. Reuelata enim facie gloriam
domini contemplantur. Et puto quod alia
gloria est solis et alia lune et alia stel
larum. et stella a stella differt in clari
tate: sic in resurrectione mortuorum
et claritatis inter sanctos et nigredinis
inter peccatores magnam futuram esse dis
tantiam. Ubi est habitaculum leonum
et pascua catulorum leonum. ad quam
iuit leo ut ingrederetur illuc catulus
leonis: et non est qui exterreat. Leo ce
pit sufficienter catulis suis et neca
uit leenis suis: et impleuit preda spe
luncas suas: et cubile suum rapina.
Pro speluncis et leenis indos et ca
tulos septuaginta transtulerunt: in ceteris
idem sensus est. Adhuc de niniue dicit
quod habitaculum regum fuerit et aula
nobilium: ad quam pergit leo rex ba
bilonis id est nabuchodonosor et catu
lus leonis subreguli quique eius et non
fuit qui eis resisteret. Leo cepit sufficien

ter catulis suis: et necauit leenis suis
idem videlicet nabuchodonosor vic
torie cuncta iure possedit: et liberis
orbibusque suis vel certe uxoribus in ser
uitutem captiuas tradidit. et impleuit
preda speluncas suas. siue ut in hebreo
habetur foueas suas et cubile suum ra
pina. tam thezauros quam ciuitates auro
argento vestibus omnique ornatu complens
ut quod niniue habuerat. babylon que
uicerat possideret. Iuxta vero secundum ana
gogen et in iona et in hoc propheta niniue
mundum istum interpretati sumus. et iuxta
iohannem totus mundus in malo positus est:
postquam mundus pertransiit habitaculum
bestiarum et in quo pascebantur leones:
tunc admirantes exultantesque dice
mus ubi est habitaculum leonum ad quod
iuit leo diabolus de quo loquitur et petrus.
aduersarius noster quasi leo rugiens circuit que
rens quem deuoret. et catulus leonis
antichristus omnis doctrine peruerse sermo con
trarius. Audistis inquit iohannes quia anti
christus veniet: nunc autem antichristi multi sunt.
Tot enim antichristi sunt quot dogmata falsi
tatis: et ante aduentum christi non fuit qui
exterreret. Sed postquam dominus noster venit in mun
dum et niniue ingressus est: vidit quasi ful
gur satanan de celo cadentem. et cecidit
lucifer de celo qui mane oriebatur. Venit
enim verus sanson ad allophilos: et dum
pergit in thamnas quod interpretatur consumma
tio eius ut paupercula de gentibus ducat
dalidam. interfecit leonem cui venerat con
summatio: et illo mortuo comedit mel
la dulcedinis. Sed et verus dauid seruans
oues patris sui apprehendit leonem et in
terfecit eum. Et banaias qui edificator do
mini interpretatur descendit in lacum sili
stius qui calentes aquas refrigerare con

fuerit. et interfecit leone. Et i visioe
ysaie que ad visu quadrupedes cer
nitur. pmu de angustia harum dr besti
ar i tribulatione et angustia leo et ca
tulus leonis. Iste leo anteqz interfice
tur a xpo plurimos cepit i preda ca
tuloz suos: et necavit leunaz suis
satellitibz videlicz demonibz. Vide hu
icoz conventicula: et captos multos a
leone no quereris. Considera mortu
os q reliquere vita: et caulas eoz no
vocabis ovile pastoris sz leonis spe
luncas. qs ipleuit cadaveribz et sanguine
mortuoz. Posuisti ait ds tenebras et
fca est nox: i ipa ptransibut oes bestie
saltus. catuli leonu rugie et querere a
deo esca sibi. Difficile leo in die in
venit: sz sp i noctibz circuit ut de ec
clesia xpi rapiat et escas unde abba
cur saturet eclas. Denique iudas de
ovili xpi fuit: et raptus a leone sus
pendio suffocatus e. Sed et ille pphe
ta qui preceperat dns ne comedet panes
i regione illa ubi vituli erant aurei et
mentita religio: qa comedit. a leo
ne percussus e. Hieremias eqz de pec
catoribz loquitur. percussit eos leo de
silva. et lupus usqz ad domos disp
didit eos et pardus vigilavit sup
civitates eoz: oes q egrediuntur ex eis
capientur. In quo aiadverte qp ne
mo capiatur nisi q de civitatibz dei
fuerit egressus. In qrto etia regnoz
libro habitantes i urbibz samarie et
nescientes iudiciu dei tre interficiunt
donec a leonibz: didicerunt colere dm et a le
onibz liberati st. Ob hanc causam reor qp et
quodcumqz a bestiis captu e. in dei sacrifi
ciis no offerri: et a pphia dici. immudu
et captu a bestia no est ingressu i os
meu. Interfectus g leo et falsis dogma
tibus confutatis. de comedente exivit
esca: et de forti egressu est dulce.
Ecce ego ad te dicit dns exercituu
et succenda usqz ad fumu quadrigas tuas
et catulos tuos comedet gladius:
et exterminabo de tra preda tua: et no
audietur ultra vox nuncioz tuoz. Sep
tuaginta. Ecce ego ad te dicit dns
ops. et succendam in fumo multitudine
tua et leones tuos comedet gladius
et auferam de tra preda tua: et no au
dientur ultra opa tua. Omnia uni
versa que dca st me auctore pacientis.
Ego dns succendam usqz ad fumu et
consumptione currus tuos: et nobi
les quosqz atqz sbregulos gladio facia
devorari. Neqz qz eras ultra vastabis
nec tributa exiges: nec audientur per
provincias emissarii tui. sive no audia
angelos q psides tui st. pro te deinceps
deprecari. Sz ad mudu hec ipa dicuntur
i quo e multitudo que p lata et spa
ciosa via pgit ad morte. qua commi
natur ds igne succensa fumo sive ma
licie suffocari et bonitate eius nimia.
Leones qz comedet gladius: vivus ser
mo dni et acutus et ex oi parte lima
tus. Necnon pollicetur auferre se de tra
preda eius: ut nemo exinde capiatur in
iuste. et qn clemens tollit mala opa
et corripit ea. ne vox et sonitus eoz
ultra possit audiri. Unde ait. et no
audientur ultra opa tua. Ve civitas
sanguinu. universa mendacii. dilace
ratione plena. no recedet a te rapi
na: vox flagelli et vox ipetus rote et
equi frementis. et quadrige ferven
tis: equitis ascendentis et micantis gla
dii et fulgurantis haste et multitudinis

interfecte. et grauis ruine: nec ē finis
cadauerū: et corruet ī corporibꝫ suis p
pter multitudinē fornicationū mere
tricis speciose et grate et hn̄ti malefi
cia. que vendidit gentes ī fornicatio
nibus suis. et familias ī maleficiis su
is. septuaginta. O ciuitas sanguinum to
ta mendax. iniquitate plena. nō contrec
tabitur venatio. vox flagellorū. et vox
commotionis rotarū. et equi perstrepentis et
currus feruentis. et equitis ascendentis
et splendentis gladii et fulgurantium ar
morū. et multitudinis uulneratorū et gra
uis ruine. et nō erat finis gentibus
eius. et infirmabunt ī corporibꝫ eorū a mul
titudine fornicationis meretricis specio
sa et grata. dux maleficiorū que ven
didit gentes ī fornicatione sua. et tri
bus ī maleficiis suis. Ubi nos posu
imus laceratione plena. ī hebreo ha
bet et pherecmalca. quod interpretatur
ē aqla

exterminatione plena. symachus.

quod
possumus dicere crudelitate uel seueri
tate plena. ī altera eius editione rep
peri.

. sec
tionibꝫ carnium et frustis p membra co
cisis. Deinceps stati sibient. ubi idesi
nes preda est. Porro hebreus pherec
nō exterminatione. p qua ī aqle edi
tione reppermus.

et gubernaculum.

interpre
tatus ē: ut ostenderet urbē fuisse re
gale et veluti ī nauis cunctarum gentium
tenuisse gubernaculum. Describit cat
potentia eius et sub lamentatione cru
delitatis arguitur. Ve ciuitas sang
uinū ī qua nulla veritas set omne men
dacium: plena rapina et laceratione
predarum: vox flagelli crudelis semper
et seuientis imperii et vox ī petus rote.
Rote p sonitu accipiamus: rotā ferue
te p diuisa discursu. Et equi freme
tis. et quadrige feruentis. sonitu audiet ī omnibꝫ
vox. Tam pulchra autem iuxta hebraicum
et picture similis ad prelium se preparantis
exercitus descriptio ē: ut omnis sermo meus
sit uilior. Nam quod ait et grauis ruine:
nec est finis cadauerum: de aduersariis
intelligamus qui ab eis sunt interfecti.
Et corruet ī corporibꝫ suis vel cadet
ī sua multitudine dum ad se inuicem consti
pantur ul ī cadaueribꝫ corruat interfec
torum. Autem enim et suus et eorum utrumque
significat. Propter multitudinem inquit fornica
tionum meretricis. ipsa cum multis gentibꝫ
fornicata ē: et totius orbis que subie
cerat sibi colebat idola. Speciose et
grate et habentis maleficia. magos
significat. Que vendidit gentes
ī fornicationibꝫ suis et familias in
maleficiis suis: et que ī cunctas gen
tes habuit potestatē. Hec de niniue
simplici dicta simpliciter. Ceterum si rationa
biliter propter pulchritudinis nomen mundum
intelleximus niniue: recte mundus qui
ī malo positus est propter multitudinem sa
gittariorum et eorum qui velut gladiis lin
guis suis homines interficiunt. ciuitas sa
nguinum dicitur ē. Unde et consequenter tota
mendax. quod ad peruersitate doctrinarum
refertur: nō habente sermonē dei ubi
caput ī ea reclinet. cum peruersa dogma
ta cuncta possideat. Non ē qui intel
ligat aut requirat deum. omnes declinauerunt
simul inutiles facti sunt: nō est qui faciat bonum
nō est usque ad unum. Quodque et nunc
ex parte fiat: tamen magis ī consumma
tione complentur quando multiplicata in

iquitate refrixerit karitas mltoꝝ. Nun
ti capitur a nerod gigante i vena
tore seuissimo: q aduersu dnm super
bies plures de saltu eius sinus pedicas
ingerit. Tuius attrectabit a mltis
preda siue venatio. Multos enim het
satellites et secum parit venatores
q i eius venatione letant. et captiuo
rum morte se iactant. Sz et vox fla
gellorum audit i mundo. qa mlte st
tribulationes iustoꝝ: qbz q flagel
lant clamitant et doloris magnitu
dinem flebili voce testant. qm alius
demone. alius ira que furori filis est alius
libidine. odio inuidia. superbia corri
pitur: flagellum i eis assiduum regis so
nat. Sed et i corporis malis flagellum
diaboli itelligimus de quo ad [illegible]
dr: et flagellum no appropinqbit taberna
culo tuo. Si qm uidemus huc mor
bo regio computruisse et superesse cada
ueri suo. alium itercuti aq et tumenti
natare corpore: crescentibz mebris
forma pristini hois decrescere qd nuper
i extetra uidimus. illum purulentias qs
dam et uulnerati dampna pulmonis
egerere: istum humore i lapides desicca
to renis amaritudine et vesice torme
ta sentire: no dubitemus dicere vocem
flagelloꝝ ee nimiue. Licet nonulli
het ul ex corrupto aere ul ex estatum
et corporum diuersitatum accide suspicere:
nos qui legimus et febre increpitam et
muliere que p decem et octo annos
a diabolo ligata fuerat a dno me
dicante curata. sciamus het oia fla
gella esse nimiue. Unde sequitur et
vox comotionis rotaꝝ. Dum huc atz
illuc genus raptat humanum: et i cer
tis p cuncta discursibz: ubi periculum

ubi salus sit ignoramus. De qua rota
et i principio ezechielis scriptum e: et in
psalmo septuagesimo sexto legimus
vox tonitrui tui i rota. Habet aut
nimiue equum perstrepentem: cuius hinnit
et ungula terram fodiens et pectus es
tuans sp bella desiderat loqnte dno
contra diabolum. delonge odorat bel
lum. cu saltu et clamore no parcit fu
gientibz: nec sinit abire terga ver
tentes: s persequit ut psternat itersi
ciat. conculcet illi dat. Est qm i nini
ue et vox quadrige feruentis: quales puto
fuisse pharaonis que a dno sub
mersa st. Ad hanc quadrigam quatuor iu
guntur equi. quatuor perturbationes de
quibz et phi disputant. et maro no
tauit dicens. Hinc cupiunt metuunt
gaudentq dolentq. Hiis equis et
het quadriga nimiue cuncta perturbat
Sz et equitis ascendentis vox i ea
personat: q arte quadam et giro pre
paratus ad bellum: no absq periculo
contra se pugnantis incedit. Habet
hic eques sermonis gladium exacu
tum cote dialetice et rethorice artis
oleo leuigatum. het arma fulgencia
transfiguratus se satana i angelum
lucis: que arma apls armature
contraria st. Nec mirum si nimiue uul
neratorum mltitudo sit: cu mlti
sit sagittarum. Et quo quatuor quibz
pugnamus et tegimur st scuta uir
tutum. prudencia. iusticia. temperantia
fortitudo: ita econtrario quatuor uicia
st. stulticia. iniquitas. luxuria. for
mido qbz hoste percutimur. Quorum
singula pullulantes hnt i se ac
mltiplices spes sagittarum. qbz iste
runtur uulnera: que nisi stati me

ditina curauerit. fit grauis ruina.
Atque utinam tanti essent in niniue le-
uiter uulnerati et leuiter cadentes
quanti sunt per ruine pondere usque ad in-
ferna dimersi. Et non est finis genti-
bus eius. Malitia finem non habet: et quan-
te sunt species peccatorum tot gentes niniue
que infirmabuntur in corporibus suis a
multitudine fornicationis. Quamlibet pos-
sit et de eis accipi quod propter res vene-
reas etiam corpore debilitati sunt. et cum per-
ditione anime carnem quoque frangunt cui
seruiunt: tamen gentes iste de quibus dixi-
mus non cadunt iuxta hebraicum nisi
in corporibus suis. et non offendunt ut
ut interpretatus est simmachus nisi in cada-
ueribus mortuorum que fornicationis
multiplicatione prostrata sunt. In hoc
loco septuaginta interpretes cum secundum
hebraicum posuerimus propter multitudinem
fornicationum meretricis. qui aliud
voluerunt esse principium ut dicerent
per multitudinem fornicationis: et huc
usque finita sententia postea inciperent
meretrix speciosa et grata: duxque ma-
leficiorum. Pro duce maleficiorum a-
quila et simmachus transtulerunt ha-
bens maleficia. Et mirabitur in-
niue scortum esse gratissimam. quod tanta
hominum multitudine cum ea uideret for-
nicari: et maleficiis illius et quibusdam
incantationibus ad amorem eius pene
uinctos trahi. Et vendidit gentes
in fornicationibus suis: que tollunt me-
bra christi et faciunt membra meretricis
Et tribus in maleficiis suis. facit enim
amare ea que odisse debuerant. et
detestari quod amare debuerant. ut cum
decepte fuerint iuxta illud quod scrip-
tum est corrumpunt mores bonos con-

fabulationes pessime: etiam alios
maleficia arte supplantet. Legi in
scripturis sanctis in bonam quoque partem male-
ficos et maleficia incantantis sapienter
Sed et ad hoc incantat talis malefi-
cus ut meretricis niniue amore deuictos
ad mentis retrahat sanitatem. Ecce
ego ad te dicit dominus exercituum et re-
uelabo pudenda tua in facie tua:
et ostendam gentibus nuditatem tuam et
regnis ignominiam tuam: et proiciam super
te abhominationes et contumeliis te af-
ficiam: et ponam te in exemplum. Septuaginta
Ecce ego ad te dicit dominus omnipotens: et
discooperiam posteriora tua super fa-
ciem tuam: et ondam gentibus confusio-
nem tuam: et regnis ignominiam tuam: et
proiciam super te abhominationes secundum in-
munditias tuas et ponam te in exemplum.
Quia vendidisti o niniue gentes in
fornicationibus tuis et familias in ma-
leficiis tuis. et qui publicum prostibulum
ostentas [illegible] pedes tuos: propterea ecce ego
ad te uenio subuertendam. Non mittam
angelum: non credam alius iudicium tuum.
discooperiam pudenda tua in facie tua
ut que prius non uidebas ante tuum po-
natur aspectum. ondam gentibus nudita-
tem tuam: et regnis ignominiam tuam: ut
quod tecum fornicati sunt ipsi te despiciant
irrideant et contumeliis afficiant: et eis
in exemplum omnibus uidentibus. Hec autem
omnia sub metafora mulieris narrantur
adultere: que cum fuerit deprehensa produ-
citur in medium et ante oculos omnium de-
pompatur. Quod quidem per translationem
etiam super ierusalem plenissime in ezechiele
prophetis sermo describit: uerum tamen
et utilius dicitur ad mundum ad quem se-
tandum pariter et curandum uerius me-

ditus venit de celo. Ecce ego ad te
dicit dns ops. Ego ops sum possum
vniuersos sanare morbos: et quod a
liis impossibile michi possibile est. Reue
labo posteriora tua in faciem tuam: id est
uirtutes meas precepta atque ser
mones que precisisti post tergum tuum
licet non mereamis faciam te uidere.
Ego enim mandaueram tibi de sermonibus
meis ut semper ante oculos tuos moue
rent et ligati essent atque penderent: tu
autem contempto iubentis imperio post
tua eos vestigia reliquisti: ut non
solum non faceres sed ne dignareris quidem
uidere quod iusseram. Vel certe faciam te
uide et intelligere errores tuos: quos an
tiqui certa ferreris et precepts vererbais
esse uirtutes. Post hec etiam gentibus
quibus vendidisti in fornicatione tua os
tendam nuditatem tuam: ut nequaquam tui
amore capiantur sed uidentes sordidum
et turpe corpus intrinsecus cuius primum
superficie ducebantur tecum desinant for
nicari. Regnis quoque que sunt maiora quam
gentes ostendam ignominiam tuam.
quam ut haberes ipsa fecisti. et proiciam
super te abhominatorem secundum inmundici
as tuas: ut quia inmunda es sic inmun
da uidearis: nec decipias plurimos qui
te antea cohentes vnum tecum corpus
efficiebantur. Et ponam te in exemplum:
ut similitudo formidate pene similitudi
ne prohibeat delinquendi. Et erit
omnis qui uiderit te resiliet a te et dicet:
vastata est niniue: quis commouebit super
te caput. Vnde queram consolatorem
tibi. In hebraico non habetur caput
sed appositum est ut sensus manifestior
fieret. Denique symmachus ita interpre
tatus est: et omnis qui uiderit te recedet
a te: et dicet dissipata est niniue. Quis
lugebit tibi eam. Porro septuaginta et erit omnis
qui uiderit te descendet a te et dicet mi
sera niniue: quis gemet eam. Vnde querram consolationem illi aptantis chor
dam. Qui ruinas uiderit niniue
et positam eam omnibus in exemplum: expauescet
atque mirabitur et dicet. dissipata est
niniue. quis commouebit super te caput.
hoc est quis dolebit super te quis tuus po
terit esse consolator. Nunc quomodo potens
fuisti. quia crudelis domina non miserebe
ris senis nec paruulum respiciebas
nec reparasti luctus tui socium: que
noluisti consortem habere regnandi. Cum
autem terrena contempsit et veneficiis ni
niue maleficia despexerit. nec falsa
pulchritudine eius fuerit impetitus: cum
oculum illius turpitudinem intrinsecus ui
derit. et ceperit odisse quod ceteri dili
gunt: refugiet et resiliet ab ea. siue ut
a septuaginta dicitur descendet. Quondiu
enim terrena honoramus et putamus esse
sublimia: velut in quodam superbie cul
mine sumus et pulchritudinem
niniue. Cum autem considerauerimus na
turam esse et omnia corporalia bona que
huius despexerimus: subiacentes nos
potentie manus dei tunc miserebimur
niniue: et omnia terrena bona digna
planctu diiudicabimus: dicemusque
misera niniue: quanti tuis laqueis
irretiti sunt quantos alligatos uinculis
tuis tenes. Quis putas resiliet a te
et descendet de superbia tua et te mi
seram iudicabit. Quod autem ait quis: non
pro impossibilitate sed raro accipere debemus
ut sepe diximus. Quis putas fidelis
et prudens dispensator: et quis sa
piens et intelliget hec. et quis ascen

det i monte dm? Qs q gemet sr
minue? Qs poterit inueniri q hoc ta
bernaculo pgrauatus cu paulo
dicat miser ego qs me liberabit de
corpore mortis h9? Videm9 cotidie
sicut uicina mors veneit & intelle
xerit se ul febri ul uulne l quolibet
gene morbor de hoc mudo sbtrahi
pauere trepidare, & toto corpore tre
miscente i minue herere coplexib3
et a speciose meretricis corpore uix
auelli. Qd at seqt. unde queram co
solatione ul cosolatore tibi q aptet
chordam: adhuc ex psona e dr qui re
siliet vel descendet a minue & dicet
misera minue qs gemet ea: de co
fusa sili h9 cosumatione disputatis
i quo nichil cuiq potest placere
ppetuu. s3 qd placuit displicet et
qd displicuerat rursu placet.
Qs itaq talis inueniri poterit con
solator. et ut ita dica scriptor
lyricus & cythared9 qui possit dis
sonantes chordas e9 i una armo
nia cotrahe. & vocale in laude di
effice cocentu? Hoc qd exposuim9
qui aptet chorda vel aptantem
chordam et grece dr.
nec i hebraico nc i ceteris i
ueni9 translatorib3: s3 pro eo alti9
sermois exordiu. nuq melior es ab
ammon. que habitat i flumib3. Un
de uidetur in margis cu posteriorib3
copulandu. Numq melior es
ab ammon i flumib3: aqua i circui
tu e9. Cui9 diuitie mare. aq muri
eius: ethiopia fortitudo e9 et egyp
tus & no est finis fuge tue. Affri
ca et libies fuerut i auxilio tuo:
s3 & ipa i transmigratione ducet

in captiuitate. Paruuli e9 eliden
tur i capite oim uiar: et sup in
clitos eius mittet sorte & oes opti
mates e9 affligent copedib3. Et
tu gr inebriaberis. eris despecta: &
tu queres auxiliu ab inimico. Oes
munitioes tue sicut ficus cu gros
sis suis: si cocusse fuerint cadent
i os comedentis. septuag. Apta
chorda pars ammon que habitat
i flumib3 aque i circuitu e9. ethiopia
fortitudo e9 et egyptus et no e finis
fuge tue. & libies fu st cosolatores
illi9 et ipa i transmigratione ibit cap
tiua. & paruulos illi9 allident in
pncipio uiar e9: et sup oia incli
ta e9 mittet sorte & omnisi opti
mates e9 alligabut copedib3. & tu
inebriaberis. et eris despecta. et tu q
res tibi ut stes ab inimicis. Oes mi
nutiones tue ut ficus que grossos
hnt. si comote fuerit cadet in os
comedentis. Pro eo q i septuag
legit apta chorda pars ammon
et ceteri interpretes transtulert. nuqd
melior es ab amon: hebreus q me
i scripturis erudiuit ita legi posse
asseruit. Nuq melior es q noamo?
Et ait no hebraice dici alexandria
amon at multitudine siue pplos:
et esse ordine leois. Nuq melior es
ab alexandria pplosa. siue pplor
que habitat i flumib3. aq i circuitu
eius: no quo eo tepore alexandria
vocaret. qppe que longo tepore, p9
ab alexandro magno macedone
nome accepit: s3 qa sb noie pmo
i. no. sp egypti metropolis fuerit
et abundantissima pplis. Denique et
hy q res gestas alexandri meorie

c.l.tos e9

cui9 pncipiu mare et
aque muri eius

circuitu

tradiderunt principem eam fuisse egypti autumant. Sed et propheta hieremias amon siue No · alexandriam intelligens in uisione contra egyptum ad quam dicit · uitula formosa egyptus stimulator ab aquilone ueniet ei. Et quod manifestius addidit confusa est filia egypti · tradita est in manu aquilonis ait dominus exercituum deus israel. Ecce ego uisitabo super amon menno · super tumultum de alexandria. Amon enim ut diximus populos · men propositionem significat. No autem alexandria. Et uisitabo inquit super pharao et super egyptum et super deos eius et super reges eius et super pharao et super eos qui sperant in eo: et dabo in manu querentium animas eorum et in manu nabuchodonosor regis babylonis · et in manu seruorum eius. Numquid ergo ad niniue Numquid populosior es aut potentior alexandria? Et describitur situs alexandrie ex super nilum et mare posita hinc inde aquis et fluuiis ambiatur. Aqua in circuitu eius cuius diuitie mare aque muri eius. Hinc enim riuo nili · inde latum mareotico ex alia parte mare cingitur. Et ideo autem ethiopia egyptus et affrica pro quo in hebreo ponitur fuith · et libies in presidio eius fuerunt: ipse situs prouinciarum et urbis ostendit. Et hec igitur quam meus inch propheta sermo describit capietur a rege babylonio: et idem tuus atque illius uastator erit: que iosephus quoque iudaice scriptor historie in libris suis refert. Paruuli eius allidentur in conpitis · nobiles diuidentur sorte uictorum: et potentissimi quondam principes captiui ducentur in cathenis. Cum ergo hec passura sit alexandria · et tu o niniue de eodem bibes calice et inebriaberis et consopita iacebis despiciens: et in tantam uenies necessitatem · ut a babilonijs siue contra babilonios ab inimicis tuis auxilium roges. Omnia fundamenta tua et muri in sublime porrecti · et altitudines turrium quas nunc inexpugnabiles putas · et uiri fortes bellatoresque tui penitus sicut ficus conparabuntur: que si concusse fuerint · leui tactu in os cadent deuorantis. Nam quod apud septuaginta legitur apta siue conpone chordam adhuc ad niniue dicitur. Et est sensus inordinatum et inconpositum tuum et in diuersa distrepans · in chordarum similitudinem apta niniue · quia nichil tibi proderit opes et magnitudo tua que precipua habere te credis · nisi te aptaueris ad canendum. Considera enim omnem partem fortis filiorum ammon · et quecumque estimatur bona possidere · quo eos defenderit ne iret in captiuitatem et ne paruuli eorum allidentur in uijs · quod ei profuerunt flumina iuxta que sita est urbs ammon · quod exceptis fluuiis tanta puteorum et fontium multitudo incipiens a mortuo mari et uallans regionem eius. quod ei profuerit presidij ethiopia et egypti quondam federati eius. Quod si illa non iuuit auxilium sociorum: sic nec tuus o niniue fugiendi finis erit · si huc atque illuc uastaberis. Et ideo loquar de ethiopibus et de egyptijs · qui presules fuerunt filiorum ammon: cum etiam libies ei fuerint federati. Et hec igitur ducetur in captiuitatem: paruuli eius quia ingredi non ualebunt inficientem in uijs ante parentum ora prostrati · et omnes opes eius sorte a uictoribus diuidentur: nec quisque de principibus euadet quia ferro et conpedibus ui

non bonū īṗ̄tete vel dissertore

tient. Et tu ergo o ninive inebriaberis
et dives q̄ndā atq; speciosa que tā
tos amatores habuis despicieris ab
omnibꝫ: et inimicis ꝑsequentibꝫ. queres
requiem ꝛ nō invenies. Oēs bellatores
tui et ꝑmissa auxilia ꝑde hostibꝫ
erunt: et sine ullo labore rapient̄
ī solitudine grossoꝝ sicus. que con
cussa nō in terā ne salti parvus la
bor sit colligentiū. s; statī in os devo
rantis cadent. Hec dixā s̄t parafrast
ticos iuxta septuaḡta interpretes
Semel enī nobꝫ ꝓpositū est et uul
gatā editionē seq̄: ne ex tetra et
sardanapallo aliquā reprehenden
di occasione ꝓbuisse videamur
Ceterū nō satis michi videt̄ congruē
exemplū eversiōis ninive: cū filijs
loth qui vocant̄ amman ~~que nūc vocat̄~~ dr̄ et nō amon. Deīn
ammon que nūc vocat̄ filadelfia
nō est sita sup fluvia. nec opes illi⁹
congregant̄ de mari. q̄ppe q̄ medi
terranea sit: nec aque s̄t muri e⁹ nec
h̄t ethiopiā ꝛ egyptū et affricā et
libies federatos: cū hec oīa ꝛ iuxta
exemplū et iux̄ potentiā et iux̄ de
scriptionē loci ꝛ regiōis ꝛ amicaꝝ
gentiū magis alexandrie coapta
ta sit. et nūq̄ potentissima civitas
ninive minori filadelfie cōparata
audiret a ꝓpha. nunq̄d melior es.
Cui aūt dr̄ nunq̄d melior es. ondit̄
minor ēē ea cui cōparat̄: et nō de
bere eā indigne ferre si ta capta sit cū
maior et firmior et potentior tam
natura loci q̄ viris fortibꝫ ab eode
sit hoste superata. Quod vero ninive et
mundū istū interpretatā sumus: preci
pitur ei ut aptet ꝛ cōponat chordas
suas et se ad lugubre carmē paret
Pars enī filioꝝ ammon que multo
fuerit melior q̄ ninive ꝛ habitaverit
sup fluvia q̄ia ī errore deprehensa ē pe
nas eā suī scelēris ꝓpendisse. Ac p̄m
iuxta hystoriā alexandrie dicendū
q̄ amon interpretet̄ ꝓpli. et sit sensus
iuxta leges allegorie. Cōsiderā ꝓplos
ecclie que habitat sup amnes ꝓphetaꝝ
et h̄t doctores ī circuitu suo. q̄ꝝ de
ventre manāt fluvia: cui⁹ ītuū est
mare. Altitudo eī ~~legis~~ legis que sine li
gno xp̄i amara ē. ī solitudīe mirre
ad eius misteriū ꝑducitur. Que habet
ethiopiā in fortitudīe. ethiopia q̄ppe
ꝑveniet man⁹ e⁹ deo: et egyptū ī qua
dnūs venit ī nube levi ꝛ libies q̄ ante
habitāt ī arentibꝫ et postea filii sūt
ī auxilio e⁹. Et hec ergo si nūq̄ attenderit
et oī diligentia custodierit cor suū cap
tiva ducet̄ et planget filios suos.
Parvuli q̄ e⁹ q̄ adhuc ī ꝑncipijs iu
cer s̄t nec ad mediū itineris ꝑvenerūt
elident̄ in ipsis ꝑncipijs suis et hoste
sevissi ꝑclara q̄q; e⁹ sorte sibi divide
festinabūt ꝛ optimates q̄s ꝑncipes
et ꝓpositos intelligere possum⁹ vinctos
catenis et ꝓfussiō cōpedū ponde ꝓpe
ditos trahet ī captivitate. Et tu ergo
ninive hoies videlicet īfideles. hoies
mūdo penitus īhērentes. senties suppli
cia et ꝓsopieris calice meo. cū illi q̄
biberit q̄ de mea parte fuerāt ꝛ suo
vicio corruerūt ꝛ despicieris a me. et
q̄res finē int̄ vicia et ꝑturbationes
que te ꝑmūt ꝛ michi l̄om⁹ stationē
et finē maloꝝ repperie nō poteris. Ac
ꝛ oēs voluptates tue ꝛ dulcedines ꝛ po
tentie sclares et dogmata que ꝛ vide
baris h̄re firmissima. devorabunt̄ a come

p̄mū enī aman dr̄ et nō amon. deinde
amman

edente: de quo per parabolam dicit Sanson: de comedente exivit cibus et de forti egressum est dulce. Tunc ei fortia quaeque tua et quae dulces fructus spectantium oculis promittebant, ad primam arboris concussionem ruent in os diaboli devorantis a quo semper Ninive tenta fuerat et possessa. Porro quod praetermisimus et non est finis fugae tuae, quia ad Niniven dicitur et inter ea quae de Amon scripta sunt positum est, et videtur extra ordinem in alieno loco insertum, quasi per yperbaton referamus ad Niniven ut sit ordo. Et tu inebriaberis et et non est finis fugae tuae et eris despecta et cetera quae dicuntur ad Niniven: et interpretabimur non esse finem fugae Ninive a deo quia semper profectum habeat in fugiendo et numquam velit consistere, secundum illud quod supra diximus et ipsi fugientes non steterunt et non erat qui respiceret: et dicemus ideo scripturam sanctam hiis difficultatibus esse contextam, et maxime prophetas qui enigmatibus pleni sunt, ut difficultatem sensuum difficultas quoque sermonis involvat et non facile pateat sanctum canibus et margaritae porcis et prophanis sancta sanctorum. Quod si voluerimus Aman interpretari super filiis Loth: dicamus Loth habuisse ex duabus filiabus duos filios Moab et Aman quorum sermo Moab interpretatur ex patre, sive aqua paterna: Amon autem vel filius generis mei vel populus meus. Et arbitror quod qui ex Iuda natus fuerat propter peccatum dicitur ad eum semen Chanaan et non Iuda, et in Ezechiele ad Ierusalem peccatricem: Radix tua et generatio tua de terra Chanaan pater tuus Amorreus et mater tua Cethea: sic eos quicumque fuerint de priori populo hoc est de Iudeis et de minori, id est de nostris, Moabitas et Amonitas figuraliter appellari: et quia

declinaverit a patre suo Loth quippe declinatio interpretatur, pene sitientes et passuros omnia quae supra exposuimus. Si autem hiis ab quo sancti condicti fuerint dei severitas incipit et illa quae habitabat inter flumina gehennae igne purgabitur, quanto magis Ninive quae cum non habuit legem, nec recepit iugum preceptorum dei propter superbiam suam ad extremum in os corruit devorantis. Ecce populus tuus mulieres in medio tui: inimicis tuis apertione pandentur portae terrae tuae, devorabit ignis vectes tuos: aquam propter obsidionem hauri tibi, extrue munitiones tuas: intra in lutum et calca subigens tene laterem: ibi comedet te ignis, ibi peribis gladio, devorabit te bruchus: congregare ut bruchus, multiplicare ut locusta: plures fecisti negotiationes tuas quam stellae sunt caeli. Bruchus expansus est et avolavit: custodes tui quasi locustae et parvuli tui quasi locustae locustarum quae considunt in sepibus in die frigoris. Septuaginta: Ecce populus tuus quasi mulieres in te: inimicis tuis aperiendo aperientur portae terrae tuae: comedet ignis vectes tuos. Aquas obsidionis hauri tibi, obtine munitiones tuas: ingredere lutum et conculcare in paleis, obtine super laterem: ibi comedet te ignis, disperdet te gladius et comedet te quasi locusta, aggravaberis quasi bruchus, multiplicare ut bruchus, multiplicasti negotiationes tuas sicut stellas caeli. Adhuc ad Niniven textus dicentis eloquium. Non mirum si fortes et pugnatores tui in similitudinem grossorum ficuum statim in os ceciderunt devorantis cum populus tuus effeminatus sit: et resistere nesciat. Pandentur ergo portae tuae et patebit civitas hostibus: robustissimos

uectes quibus claudebantur porte consu
met ignis. Hauri igitur aquam et curra
ne potus desit obsesse. Munitiones tuas
lateres construe ut interrupta murorum
structuras: compone et obsidio. Et cum hec omnia
feceris: quasi a bruto hominus. ita gladio
deuorabis. Sed et cum multiplicata fu
eris ut bruchus et ut locusta conu
parit congregata. congregaueris sicut
astra celi diuitias tuas: sicut locuste
et bruchus et parua gemmina locustarum
que uocantur attelabus sole incalescente
auolant nec reppererunt. sic tu dispergeris
et fugies. Natura enim hec locustarum
est. ut in frigore torpentes per calorem
uolitet. Porro attelebus que significan
tius comestore interpretatur est aquila
parua locusta est inter locustam et bru
cum modicis pennis reptans potius quam
uolans semperque subsiliens: et ob hanc causam
ubicumque orta fuerit usque ad puluerem
cuncta consumit. quia donec crescant pe
ne abire non potest. Hec iuxta hebraicum
propter faciliorem lectoris intelligentiam
ipsa scripture calcans uestigia manifestius explanaui. Dicam autem et iuxta sep
tuaginta cepta tropologia sequens
primum breuiter quasi in epitome et postea
latius de singulis disserens. Populus tuus
o ninjue homines uidelicet seculares qui
a paulo apostolis uocantur orbis assuete ita pas
sionibus eneruati sunt et uitiis elangu
erunt: ut imbecillitati mulierum conparet.
Nichil enim in animabus suis forte nichil
robustum possidet et uirile: unde inimi
ci preualentes aduersum eos aperuerunt omnes
sensus eorum. et per corporales ianuas
ingressi sunt. Et signanter sensus corporum
ostia inimicitie terre appellantur. Ha
bent autem ex prima dei conditione etiam

hii qui se uitiis mancipauerunt occasione
cognoscendi deum quasi robustissimos uec
tes quibus oppilent et claudant portas se
sui. Sed et ipsos consumet ignis: quia sa
gittis est uallatus ardentibus. Quamobre
dicitur ad niniue: hauri tibi aquam et astringe
te sermone atque ratione et occasionibus
intelligendi deum: extendatque uirtutum que
tibi insita sunt abutere ad preliandum. Uer
tu dissolutis manibus et opibus volup
tatis. quicquid in te habueras roboris per
didisti. Quamobrem conuertere et age penitentiam
et rursus optime munitiones tuas:
et quia semel ingressa es lutum et clausa
es corpore quod quasi terra et paleis et aqua
ita carnibus sanguine uenis neruisque ossibus
compactum est. sustine iniuriam et necessitatem
corporis et conculcare ab inimicis: et omnia
ad conficiendam carnem que penitentia digna sunt
patere. Semel enim assumens lutum et pa
leas et manibus huius seculi negotiis inolu
ta: debes per iniuriam sponte calcari. Et
tamen noli salutem penitus desperare: esto
confidens. et corpus et laterem tuum propter
assumptum sermonem quasi aquam in seruitu
te redigere: et subire tibi ut dominetis lateri
tuo. Alioquin nisi hoc feceris. nunc te te postea
flamma consumet uel in pena per gehennam
uel ardentibus inimici iaculis suscitata:
et non solum igne uastaberis sed gladius
quoque te comedet quasi locusta terre uirentia.
Et hoc patieris si non fueris super laterem:
tuoque pondere pregrauata et omnem prorsus
uolatum tota detraheris in terram. sicut bru
chus repente in terram cadit cum lasso vola
tu ultra ire non queat. Habeto itaque uir
tutes tam innumerabiles ut bruchus:
ne ita pondere tuo ad terram detrahaxeris
ut bruchus. Que uniuersa perpessa es: quam
multiplicasti tibi diuitias et negotiatores

ui

diuisor̄ doct̄ine ceteri. putans eos clario
res ee stellis et magis fulgere q̄ celi
sidera. Hec ut dixi ad comprehendendū
sensū a nob̄ dicta st̄ breuit̄: nūc ad ex
ordiū capli reuertentes singla ut pos
sim⁹ explicem⁹. Cū nō ducat speciosam
sam minue aīam natā pulchrā lu
xuria et voluptatib; h⁹ sc̄li delinita
ī muliebres delitias puenisse: et uirilita
te pdita elanguisse ī feīam. Si em
uisti aīa ī pfc̄m uirū veniens et condi
tiōis sue seruans rigorē adherensq;
dno vn⁹ cū eo efficit sp̄s: aut non
ecōtrario aīa que amat mūdū vnū
cū mūdo fiat et mollitie redactū fe
mineā uile pdiderit rigorē. Ego pu
to ob hāc cām ī exodo p̄cipe pharao
ne ut oē masculinū qd natū est hebre
is mittat̄ ī fluuiū et oē feīneū uiuifi
cet. Neq; eī poterat rex egypti q̄ dicit
alibi. mea st̄ flumā et ego feci ea. q̄cq;
aliud iubere. hoc: ut q̄cūq; ē hebreor̄
et eor̄ q̄ p sc̄lm istud transcunt forte et uiri
le mittat̄ in aq̄s et fluenta ear̄ defe
rant ī mare: et ecōtrio q̄cq; molle. fe
mineū et formosū uidet̄ in sc̄lo hoc uiui
ficetur adolescat et generet. Siliq; co
sidera q̄ egypti⁹ imperator uiros hebre
or̄ nō possit occidē nec eos q̄ ia egressi st̄
de infantia: s; q̄r etas adhuc tenera
ē et molle corpus et pfc̄tus incipiens sit
nō posse nutriri feīas. n̄ infecti fue
rint masculi. Vlt itaq; ī hebreis q̄c
q̄ forte ē et uirile hoc gurgite fluīs sui
suffocare: ut que feīnea st̄ liberius
sola succrescant. Qd āt seq̄t inimicis tu
is captione capient portē t̄re tue: itel
ligē poteris assumens de ihēma testio
niū ī quo sc̄ptū ē. ascendit mors p
fenestras ur̄as: q̄das p ihēmā ī fe

nestris. hic ī portis asserens demonstrāt
et has ipsas ad sensus referens. Sciens
eī sermo diui⁹ duplices ee sens⁹. ad
distinctione malor̄ sensuū ī pūbiis
ait. Sensū diuinū inuenies. Sensū
āt hic nō accipias p aīo et mente q̄
greci [illegible] dr̄ s; pro [illegible] aq̄
et quinq; sensus nūcupati st̄. uisus.
odoratus. gust⁹. tactus. audit⁹. Porte
itaq; t̄re minue corporales sensus in
telligant̄: porte āt ihr̄lm celestis oīes
sens⁹ diuini q̄ de supnis veniens. Has
portas minue capit ipl̄s e⁹ p uisū
et auditū et oēs reliq̄s sensus. q̄ per
latā et spatiosā uiā q̄ ducit ad mor
te corporales q̄res cape volūtates
q̄b; claudūt hoīes dei portas suas
obturantes aures suas ne audiant
iudiciū sanguinis. claudentes oculos
ne uideant iniq̄tatē: obturantes nares
ne vnguēta p̄ma ī effeīatione aīe
sue. odore suscipiant: claudentes os
gule et ventris audi. et ab tactu mol
li retrahentes man⁹ suas ne ad li
bidinē venē exestuans ī feīneos ar
dente aīam cogat amplex⁹. Cū
āt hoīes dei st̄. apiūt sensus suos et
portas ihr̄lm celestis. ut ad eas in
grediat̄ sermo dei. Malar̄ portar̄ il
lud exemplū ē. q̄ exaltas me de por
tis mortis. bonar̄ hoc. vt annūciem
oēs laudatiōes tuas ī portis filie syon
Qn̄do uideris amatorē voluptatū
magis q̄ amatorē dei et luxurie dedi
tū: stati de eo dicito. inimicis suis ape
ruit portas t̄re sue. Nō eī amicis aīe
sue s; inimicis [illegible] ruit portas t̄re mi
nue. Qd si et hij q̄ p̄ncipes putant̄
ī ppl̄o eadē fecerit de hijs q̄ dicē non
timebis. duces ppl̄i mei de domo de

uisi hor

lutar ciecti sut suar. Si at uideris eos
voluptatibz et hic inde ambigente
luxuria ipeditos nllam hre miaz in
pauperes. n de pplo dei ee sollicitos (sup locos)
aptabis eis qd scpt qui dormiut ebur
neos. t fluut voluptate i strat suis
q comedut hedos de gregibz et uitu
los lactentes de armentis. q bibut
defecatu vinu et pmis unguentis
delibuti sut. t no patiebant qcqz su
per contritione ioseph. Porro qd dr
comedet ignis uectes tuos: hec nemoi
e. Si qd naturalis boni i aia tua
uidebat ee qd i silitudine vectiu hos
tiu e p portas sensuu tuor conaba
tur irrupe phibere posset t repelle.
hoc babylonio igne succensu e. Nec
no aqm muitiois attactu e. De ser
mone dei di ut cundet sibi qi muru
firmissim scripturar doctrina atqz ra
tione: ne ad iteriora eius possit hostis
irrupe. Optime inqt muuitoes tuas
qcqz hes in te p nam bonu et optimi
conditoris in te seruat exordiu: hoc
ifelix aia minue i defensione tua te
ne nc patiaris de pncipali cordis ef
flue. Qd at post hec addit ingrede i
lutu t conculcare in paleis (aliu) forsitan
estimet dici de aia q ifixa i luto cor
poris t paleis hu mudi. vacuis scz et
caducis tota se versans conculcetur a
demoibz. Michi at uidet hoc ad eam
dici. sustine teptatioes iniurias qz qbs
tradita es. penas qs merito tuo pa
teris. qa supuacua hu mudi et fragi
lia gradieris negotia. scias te p reme
dio sustinere: si tu optinueris sup la
tere t carne aie impio sbiugaueris
Denicz sequit. Ibi comedet te ignis. si
no fueris sup latere t dnatione no

habueris i carne s mansis i late et
amaueris paleas t i carne iux carne
uixeris: no solu ardentia inimici iacu
la te vorabut. s et gladi eius interficiet. t
i silitudine locustar qcqz ite uirtus ui
debat et nature bono sponte gminas
auaro dente cosumet. t qi bruc vola
tu pdito t grauatus ponde suo. ita t tu
grauata onere pccor detraheris i terram.
Igr ne talia t tanta patiaris mltipli
care ut bruc: et qntu ille hz numer
tantas tu hcto otutes. Que ei mltipli
casti negotiationes tuas: et oi genere
qi celestia cupes possidere. p fas et
nefas picturas e diuitias congregasti:
debes mltitudine pccor mltitudine
equare uirtutu. Scdm iux hebraicu usqz
ad illu locu veneram ubi dr. sol ortus
e t auolauerit t no e cognit locus ear
ubi fuerit: et qd m uidet i contextu ipi
sermois dixi. Nuc qa septuaginta ppri
sensus uident. hec pncipiu posito eor
testiomo cepte explanatois ordine
sequar. Bruchus irruit et auolauit
exiliuit qi attelebz: commixt tuus sicut
locusta que ascendit sup sepe in die
gelu. Sol ort e t exiliuit: et no cogno
uit locu suu. Videt m mltitudo minuc
absqz rectore sine ordine hic inde co
mixta. et qcuqz i petus tulerit cunctis bru
co coparatu paruo aiali t inuabili: et
q modicu se eleuare uideat a terra
Sed et alius quis grece di et
latine translat e i commixtu: que nos pos
sum vulgus ignobile: t de diuersis ge
tibz hic inde ppln congregatu itellige.
i. no ciues s pegrinos. Vn t pplis isrl
q egrediebat de egypto.

hoc e egyptior. ethiopu t
variar gentiu hisse narrat. Et

hic tamen ut ita dicam mixtitius minue co
fertur exilienti atelebo et locuste que
in die frigoris eo quod volare non resideat
possit in sepi et postea orto sole et illius
ardore calefactam exiliat et ad alias re
giones auolans nequaquam meminerit sepis
in qua tempore frigoris sederat. hec para
frastikos ut ipse propheticus sermo facilius pos
sit intelligi dicta sint. Ceterum dubitare non
poteris multitudinem hominum que platea
rum per circuitus versatur in mundo brutum dice:
cum videris eos totos terre deditos sine le
uitate huc illucque discurrere et ad sublio
ra volare non posse. Cerne romam et con
stantinopolim cui populi nomine imperium
proximam computante. unde alexandriam
egypti caput et cum fuerit vel pro anno
ne penuria vel quod pudori sit et rubori
propter aurigas et mimos et histriones
seditio concitata videre populum in similitudi
ne bruti et totum vitiis ardente. leuita
te sua et per momenta mutationis sine
huc illucque voltare: tunc vere poteris di
cere brutus impetu abiit et auolauit
Porro quod sequitur exiluit atelebus et mix
titius tuus qui locusta: mixtitium puto
in hoc differre a bruto quod brutus in im
pite et innumerabili multitudini comparatur
mixtitius autem de cunctis gentibus hinc
inde collectus. Et quo alii sint in urbi
bus ciues alii peregrini quibus placet ha
bitare in urbe non sua: sic mixtitium
puto quod habitet in minue eos esse qui
dicentes sibi iuxta opinionem suam aliquid se
qui dogmata veritatis et in eo meliores
esse bruto quod brucus nichil aliud fa
ciat nisi semper in terra sit et absque alis cibo et
ventri seruiat. Atelebus autem saltu mo
dicas assumat alas et cum in altum vola
re non possit tamen de terra exilire mitatur

et tandem perueniens in locustam: voltat quidem
sed non est perfectius volatus eius. Deficienti
bus enim penulis et contractis frigore etiam
locusta considet: et considet non in frugife
ra arbore et in virentibus foliis sed in sepi se
tibus virgultisque contexta. siue in mate
ria fortuito huic inde lapide composita.
Considerimus sapientes grecie et egyptiorum
atque persarum indorumque gymnosophistas
et samaritanos et varias inter [illegible]
sinias et iudeos phariseosque eorum et sadu
ceos et ceteras multo plures hereses: et uidebi
mus atelebum a terra se paululum sub
leuantem. et locustam volantem quidem sed
non pleno cursu: et quia non habeat ca
lorem solis iustitie. frigente in domini cari
tate sedere in spinosis sepibus. Omnia enim
dogmata eorum cum frigeat et volare
non possit sedem sibi et requiem inter ari
stotelis et crisippi spineta repperi
unt. Inde eunomius profert. quod natum est
non fuit antequam nasceretur. Inde manicheus
ut deum a conditione malorum liberet
alterum mali inducit auctorem. Inde
nouatus substrahit veniam ut tollat
penitentiam. Et ut semel breui cuncta ser
mone concludam. de illis fontibus uni
uersa dogmata argumentationum
suarum riuulos trahunt: ita ut loca
quoque ipsa de quibus argumenta sumuntur
topica sibi susceperint. Hec igitur locusta
que nunc sedet in sepibus cum iudicii te
mpus aduenerit et mundus ad ortum solis
incaluerit. dimittet sedem et loca sua qui
bus tempore frigoris inherebat: et ad me
liora conuersa prioris sedis non recor
dabitur. Hoc autem generaliter de iudicii tem
pore diximus et nunc ex parte intelli
gi potest: ut per eruditos et doctos ui
ros hiemon locustis solis iustitie

lumē oriat͡ᵉ et velut ꝓpter spinas suas
ī puru͡ ⁊ libeꝝ trāseat volatu. Dormi
tauert pastores tui rex assur. sepelie
tur pncipes tui. dispsus ē ppls tu⁹ sup
motes. ⁊ nō ē q̄ cogreget. Nō est ob
scura cotritio tua: pessia ē plaga tua
Oēs q̄ audiert auditionē tuā copres
serūt manū sup te: qa sup quē nō trā
siuit malitia tua sp̄. septua.ᵗᵃ Ve illis
dormitauert pastores tui rex assur: co
sopiuit fortes tuos. Abijt ppls tuus ī
montes: et nō erat qui susciget. Nō est
sauitas cotritiom tue: tumet plaga tua
Oēs q̄ audierit nūtiū tuū plaudet ma
nibz sup te: qa sup quē nō irruit ma
litia tua sp̄. Nō mirū ē si dormitaue
rūt pastores tui o rex assir q̄ dnat⁹ es
ī minive ⁊ sepeliant͡ᵉ vel iacent pncipes
tui. reguli sꝫ et oīm gentiū duces qui
tibi antea seruiebāt cū ppls tu⁹ mlierēs
fuerit ī medio ciuitatis tue: et inimicis
tuis porte sint apte e⁹: et oīs mltitudo
sup murū sedēs locuste sit cōparata
que qñ illucescente sole. sic ad aduentū
nabuchodonosor regis fugeit de ppu
gnaculis ⁊ inimicis cōtra verteit nᶜ iue
tus sit loc⁹ e⁹. Irato itaqꝫ dō qa pplm
e⁹ vastaueras o assir. et sblimaueras
usqꝫ ī celū mdū tuū zon ⁊ magn⁹ sen
sus diceis: destructa ē ciuitas tua. et
cūctis pncipibz ītfectis q̄ resistē pote
rāt aduſariis reliquus ppls tuus
imbellis ⁊ ignobilis dispsus ē ī mō
tibz et nemo de ducibz īueniri pt qui
cōgreget eos. Et de collectis rursū cō
gat exercitū. Nō ē obscurū uulu⁹ tuū:
nᶜ talis plaga que mediti possit cu
rari manu. Oēs q̄ nimiue subruta
et rege assiriū supatū audierit et potē
tissima vrbe ⁊ rege dnatore quōdā

orbis. vulneratū ⁊ iacere sceincē ⁊ ī
suo sanguīe volutari: ul͛ ꝓpt rei ma
gnitudine stupebūt et īsꝑatū nu
tiū ⁊ cōpmet man⁹ suas. ul͛ certe
p magnitudīe gaudij īsultātes tibi
applaudet maibz. et q̄dā gaudij stre
pitu cōcrepabit. Null⁹ ei ē q̄ possit
sup te dolēre ⁊ cōfsioī et uulneri tuo
donare lacrimas: qꝛ nllis ē sup quē
tua malitia nō sp̄ trāsiceit. Et pul
chre trāsiet. Nō eī pt malitia regis
assirij ī hostibz e⁹ iugit̄ ꝑmanere.
Huc usqꝫ hystorie ordo sit text⁹. De
bem⁹ et iux͛ hebraicū atqꝫ editionē
lxx.ᵗᵃ disseram⁹ ī illis eī longe ali⁹ et
diuersus ē sens⁹. paululū ab hystoria
īsblime cōscende: ⁊ docere qd̄ ī ultia
ꝓphetia naum apostropha ad dia
bolū fiat. magnū sensū pncipē as
syrioꝝ q̄ q̄nda glabūd⁹ dixerat. for
titudie faciā et sapia itellbus aufē
rā timos gentiū ⁊ uires eaꝝ depastar
⁊ cōmouebo ciuitates q̄ habitabāt:
et dicat ei. o lucifer q̄ mane oriebaris
q̄ mittebas igniculos tuos ad cūctas
gentes. quo cecidisti ⁊ ī trā cōtritus
es: destructa ē nimiue ciuitas tua spe
ciosa ⁊ potēs ī qua tm̄ ē imperiū pre
sumebas: ut filio q̄z dei auderes dice.
hec oīa tradita sē m̄ si ꝓcidēs adora
ueris me dabo eā t. Dormitauert regu
li et pastores tui q̄ nō pascebāt hoīes
ī salute: ꝑ nutrebāt eos ītfectioī tue:
ut saciatiores hostias deuorares:
Oīs ppls tu⁹ et turba ꝑploꝝ q̄ te q̄ndā
colebat deseruit te ⁊ urbē tuā et cōfu
git ad montes et se sb aplōꝝ xp̄i atqꝫ
doctoꝝ latibulis colloq̄uit: ⁊ interi nul
lus tuoꝝ ducū ē q̄ turbā q̄ndā tuā
ad se reuocet. Plaga tua ⁊ uulnus

tuū toto orbe psonuit: oēs īsultaue
rūt t̄ q̄ tua q̄ndā fuerāt supplanta
tione decepti. Aut nll's ei ā rar' e. q
nō tu aliq̄n deceperis: et p que nō tra
sieit malitia tua. Et notand q̄ i quo
cūq; steterit malitia diaboli: nō pos
sit insultare ruine e' et uulneri: tā sit
de pastoib; t̄ regib' ppl'o assirii: s; i quo
cūq; ptransierit ille īsultet ei. et hoīs opi
b; atq; directis q̄ manu sup eū con
terepet. Et cogrue iux' hebraicū q̄a huc
usq; de mūdi ruina dtm ē. nouissīe
de ipi' q̄s diaboli q̄ pnceps mūdi fuit.
mūd' ei i maligno posit' ē. plaga et
uulnē pdicat. Apud lxx.ta at adhuc
t ad mixticiā mū
di dr̄ q̄ pastores e' dormierit t ut dor
mirēt a rege sint assirio cōsopiti: at
ita fit ut dū apud eos desēbit q̄d as
syri' i alteros exercuerit. t nō q̄d ipe pa
tiat' de diaboli uulnē t plaga et in
fectione sit tacitū. Ve itaq; eis qui p
ūsar' doctinar' magri st minue. Et
cogrue ad eos dr̄ dormitauerūt pasto
res tui. Dederūt ei somnū oculis suis
et palpebris suis dormitatione: et
ppterea nō iuenerūt locū dño. neq; ta
bernaclm dō iacob: nc audierūt de es
frata .i. de fructifera ecclia neq; iuene
rūt eā i condensis siluar'. Nō at solū
pastores mixtitiu h' et locuste q̄ im
nēte glacie sedēt i sepib; dormitaue
rūt: s; a rege q̄s st assirio cōsopiti. Dīt
ei rex assiri' nō posse se oues decipe:
ni postores ante cōsopierit. Semp dia
boli studiū ē uigilantes aīas cōso
pire. Denicq; et i passione dñi aplor'
oculos graui sopore pmūt: q̄s salua
tor suscitās ait. Vigilate t orate: ne
intretis i temptatione. Et rursū Qd
uob dico oib; dico uigilate. Et quia
nō cessat sp cōsopire uigilātes: q̄ sā
q̄s ille decepit t q̄ suaui et pnicioso
carmie syrenar' illexerit ad dormiend.
excitat sermo diuin' et dicit surge
q̄ dormis t eleuare t illuiabit te xp̄s.
In aduētu g' xp̄i et sermōis dei doct
ne ecclīastice t cōsūmatōis minue
speciosissīe q̄ndā mīctricis eleuabit'
et pperabit ppls q̄ sb magris ante
fuerat cōsopit': et ibit ad mōtes scrip
turar': ibiq; iueniet monte moysen:
t ihm filiū naue. montes pphās. mō
tes noui testamēti aplos t euāgelis
tas: et cū ad montes tales cōfugerit
t i h'cemōi montiū lectione fuerit uer
satus. si nō iuenerit eū q̄ doceat. mes
sis ei mlta t opariī pauci: tūc t illi'
studiū cōpbabitur. q̄a cōfugerit ad
montes. et magror' desidia coarguet'.
Infert ei t nō erat q̄ suscipet. Seqt'
Nō est sanitas cōtritiōnī tue: tu[...] pla
ga tua. Ppter mixtiti' minue sanari
nō pt: q̄r supbia nō depoit. t retens
sp uuln' ē: et cotidie diabolo feriēte
pcutit': et p' hec oīa nō ē sanitas cōtri
tiōn e'. Licet ei sibi san' ēe uideat' tā
ēīa e' fracta ē t cōtrita pcutiēte deso
malleo tori' tre. et nō sanat' q̄a sp erec
ta ē. Si at humliet' t se ipo sbiciat cor
contritū t humiliatū ds nō despiciat: et
sacrificiū dño sp̄s cōtribulat'. In fine
ponitur oēs q̄ audierint nutiū tuū plau
det manib; sup te. Sup q̄ ei nō irruit
malicia tua sp'. Cū ceperis o simmite
supplicia sustinere: oēs q̄ audierit
nutiū cōsono crepitu t uocali ut ita
dicā opim sono atq; cōcentu īsulta
bunt t̄ atq; gaudebūt. Null' ei ē aut
certe rar' i quē nō irruerit. siue sup

uenit

ueneit malicia tua semp. Si ei sin
miticos urbis minue pastores
ht & fortes. et ois falsa doctrina
et mendax opinatio sic a sinnaci
to veit: timendu e ne forte nllius
sit sup que no malitia sinnicti
veneit. Et diligent obserua. quia
no dixeit i que no intrauit mali
tia tua sinnicte. s; i que no super
venit. Sepe ei nob falsor dogm
tu iacula supuenint. & qi iarcha
nu aie intrare desiderat: s; claude
tib; nob portas supueit qde sin
micto s; & qntu i se e irruit et sep
hoc facit: sed auxiliante dno & oi
custodia seruate cor nrm irruit q
de sed ingredi no potest. Explicit
Naum propheta. Incipit pro
logus bti Jheo' in abbacuc
prophetam
Prologus

P rimu chroma
ti epor doctissi
me scire nos co
ueit corrupte
apud grecos &
latinos nome
Abbacuc phe legi. qui apud hebre
os dr abacuc. & interpretat amplex9
siue ut significanti9 vertam9 mg
cu.
· i· amplexatio
deinde ut lxx^ta^ tnslatores & simm
chus et theodotio. · i· assu
ptione interpretati st. in hebreo poi
massa qd aquila utit i pondus:
sup quo i Naum pham plem9 dis
putaui9. Massa aut nuqz pfertur
i titulo. nisi cu graue & ponderis la
borisq; plenu e qd uidet. Vnde ne

cesse e & prite phetia aliqd habere au
steritatis. ut sicut i Nau pondus qd
uidebat adusu ninive assirior urbe
gue erat. ita & i hoc qntat9. cui pond9 sit
qd phe reuelat aspectu. Quatuor at
phe i duodeci phar volume st: e qb;
tres i pricipio. · i· pond9 titulu
hnt Nau. Abacuc et Malachias. Por
ro zacharias i medio & circa fine du
os hs eius moi poit titulos: e qb; vnl est
onus vbi dni i tra adrach. et damas
ci reqes e9: alt i fine on9 verbi dni st
isrl. De nau orōib; tuis ia liber edit9
e: de zacharia & malachia si uita co
mes fueit edissere. Hunc abacuc ha
bem9 i manib;: q ul eo qd amabilis
dni e vocat amplexatio vel qr i cer
tame & lucta et ut ita dica amplexu
cu deo cogredit aplexant · i· luctan
tis fortit9 e nome. Null9 ei ta audaci
voce ausus e dm ad disceptatione
iustitie puocare & dice ei cur i huais reb;
et i mudi istu9 politia tanta rerū
versat iniqtas: vociferabor ad te vim
patiens & no saluabis. Quare ostedisti
michi iniqtate & labore uidere? lacera
ta e lex & no puenit ad fine usq; iu
diciu: qa ipius pualet adusus iustu
iusti egredietur iudiciu puersu. Vides qr te
meraria vox sit et qdamo blasphema
tis creatore suu ad iudiciu puocare
et vas fragile adusu figulu cur tale
vel tale fcm sit disputare. Necno et
hoc e aduertendu qr assuptio ul pon
dus que grauia ee ia diximus phe ui
sio e. et adusu montam dogma puer
su intelligit qd uidet: nc amets loquit
nec more isanientiu feiar dat sine
mente sonu. Vnde & apls iubet. ut si
phantib; aliis alii fueit reuelatu

tateāt q̄ prius loquebat̄ et statī nō
ē eī dissentiōis de⁹ s̄ patris. Ex quo in
telligit̄ cū q̄s uolūtate reticet et alterā
locū dat ad loq̄ndū posse et loqui et ta
cere cū velit. Qui aūt ī extasi ı̄ īuitus
loq̄t̄: n̄ tacere nec loq̄ ī sua ptāte hʒ.
Illud q̄ʒ dicte q̄a semel a me uiolen
ter exigis ut q̄ı q̄sdā grad⁹ et scalas
ad altiora ītenti historiā tibi ītpter:
pphetiā ēē con̄ babylone et nabucho
donosor regē chaldeoꝝ: ut pōr quo
nam que abacuc seq̄t vaticiniū ha
buit cont̄ niniue et assirios q̄ vasta
uerūt decē tribꝫ que vocant̄ isrl̄. ita
abacuc pphetiā habeat adūsū babylo
ne et nabuchodonosor. a q̄bꝫ iudas
et ihrlm̄ tēplūq̄ subūsa sunt. Et ut sci
as eo tempore fuisse abacuc quo iā
duē t̄bꝫ q̄ vocabant̄ iuda ducte erāt
ī captiuitate. Daniel te docete te po
terit ad quē ī lacu leonū abacuc cū
prandio mittit̄. quāq̄ apud hebre
os hec ipa nō legat̄ historia. Igitur
siue q̄s recipit scripturā illā siue nō
recipit vtrūq̄ p nob ē. Aut cī reci
pit et iā post stām re liber abacuc te
rit: q̄ nō recipit: et q̄ı pph̄a scribit
que ventura cognoscit. Explicit pre
fatio Incipit explanatio bt̄i jheroni
mi in abbacuc pph̄eta. Onus qd̄ vidit abbacuc pph̄eta

Usquequo dn̄e
clamabo et nō
exaudies? vo
ciferabor ad te
ui paciens et nō
saluabis? Qua
re ondisti m
iniquitatē et dolorē: uidere predam
et iniustitiā con̄ me. lxx^ta. Usquequo
clamabo dn̄e et nō exaudies: vocife

rabor ad te vim patiens et nō saluabis?
Quare ondisti m labores et dolores
uidere miseriā et īpietatē? Interim
scd̄m lr̄am causat̄ adūsū dm̄ pph̄a
cur nabuchodonosor templū vastet
et iudā: cur ihrlm̄ q̄ndā urbs dm̄
destruat̄. q̄re clamet pp̄ls et nō ex
audiat̄. vociferet̄ ad dn̄m oppssus
a chaldeis et nō saluet̄: q̄re etiā ipe
pph̄a ul̄ pp̄ls ex e⁹ psona nūc loq̄t̄
ad hoc uixerit et huc usq̄ pductus
sit. ut ı̄q̄tate hostiū et suū uideat
laborē. cur iniustitia p̄ualeat adū
sū se: et hoc dicit p metis angustia
nesciēs aurū ī igne cōflari: et tres
pueros de camino puriores exisse
q̄ī intrauerāt. Et q̄ʒ alt̄ accipe pos
sum⁹. q̄ ex psona huāne īpacie
uides pph̄a peccatores abundantes
et ī sclō possidere diuitias. filios eoꝝ
q̄ı nouellā plantatione ī adoles
centia sua. et filias ornatas q̄ı
silitudinē templi cellaria eoꝝ ple
na eructantia. ex hoc ī illud. oues
fetosas et multiplicatas ī ulis suis
et cetera q̄ ī centesimo et q̄dragesimo
tertio psalmo plenı⁹ describit̄: m
q̄rulā vocē et plenā doloris erūpat
q̄re respicis cōtemptores. et taces
conculcante īpio iustiorē se. Et fa
cies hoīes q̄ı pisces maris: et q̄ı
reptilia nō hn̄tia ducē. Tale quid
et ī septuagesimo scd̄o psalmo legi⁹
Mei aūt pene moti st̄ pedes et pene
effusi st̄ gressus mei q̄a zelau⁹ sū sup
ı̄iquis pacē pctoꝝ uidēs: et rursus
ī eodē ps̄ et si est scīa ī excelso. ecce
ipi peccatores et habūdātes ī sclō obti
nuerūt diuitias. Ergo frustra
iustificaui coꝝ meū: et laui inter

Explct pfa°

inocentes man⁹ meas. Hec aūt lo
quit' nescientes iudicia dei inuestiga
bilia et p̄fundū diuitiaꝝ ⁊ sapie ⁊
sciē eí⁹: qd nō uideat d̄s ut uidet
hō. Homo tm̄ p̄ntia respicit deus
futura ⁊ et'na cognoscit. Et quō si
egrot⁹ et estuās febribꝫ aquā frigi
dā postulet ⁊ dicat ad mediēū in
patior crutior. uror. examinor. usq̄
medice clamabo ⁊ nō exaudies ⁊
uideat ei sapientissim⁹ et clementissimus
medic⁹. scio q' tempore debeā dare
qd postulas. nō misereor modo qa
nimia ista crudelitas ē. et uolūtas
tua con̄ te petit. Ita ⁊ dn̄s nr̄ sciēs
clementie sue pondera atq; mesuras.
mediū nō exaudit clamāte ut eū
pbet et mag' puocet ad rogandū
⁊ q'si igne ex tortū iustiore ⁊ puriorem
faciat. Ex intelliges aplm̄ scdm̄ id
qd mag' cōsecut' ē a dn̄o ait nō de
ficiem⁹. et bn̄dicit dn̄m i oī tepore
et scit qa qui p̄seuerauerit usq; in
finē hic saluus erit. et glat' i labore
et dolore ⁊ cū ihr̄emia dicit tribula
tionē et miseriā inuocaui: ut quō
ali⁹ inuocet dn̄m erui a miseria mū
di. sic scs̄ uir et bellator inuictus ad ex
Et tendū se ⁊ pbandū tribulationē ⁊ mi
seriā uenire desiderat. Et factū ē
iudiciū et contradictio potentior. ppt
hoc laceratā ē lex. et nō puenit ad fi
nē iudiciū: qa impi⁹ p̄ualet adu
sus iustū. ppterea egredietur iudiciū p̄
uersū. Iux' lxx Contra me fcm̄ ē iu
diciū et iudex accepit. ppterea lacera
ta est lex ⁊ nō puenit in fine iudiciū
qa impi⁹ p̄ualet aduersū iustū. ppter
hoc egredietur iudiciū puersū. Ad hunc
ppha ul' pp̄ls loqt' ad dn̄m q' non

ueritate aduersū se sꝫ potentia iudicatū
sit: et nichil ex lege ⁊ iustitia sustinu
erit: un̄ ⁊ ipm̄ iudiciū nō habuerit finē
suū. Finis aūt iudicii ē iudicare iuste.
Et hoc q̄re loqui audeat i cōsequentibꝫ
monstrat dicens. qa impi⁹ nabucho
donosor p̄ualuit aduersus iustū iu
dam: et hanc ee cām q' dixerit iudiciū
nō puenisse ad fine. qa iniqui sit et
puersū ut iosias rex iust⁹ a rege e
gyptio trucidet' ut daniel ananias
misahel et azarias seruiāt ⁊ impet
babylonis⁹ imperator: et int' scorta et co
cubinas suas balthasar potet i fia
lis dei. Hec ppha de suoꝝ tēporꝝ statu.
Sequimur qa ei semel uoluisti ⁊ histo
rie utilitate. Ceterum iuxta hebr' tēpis ad
dn̄m q̄rela scoꝝ ē. q̄re con̄ eos iniustū
iudiciū fiat ⁊ innoxiū i p̄secutionibꝫ
sanguinē fundāt: ac si q'n an tribu
nal steterit iudiciū seculariū iudex ac
ceptis muneribꝫ condēpnet isonte
et reū liberet. Ex q̄d nō solū de iu
dicibꝫ scli sꝫ int'dū de ecclie p̄ncipibꝫ q's
dici pt. q' ppter munera lacerent lege
et nō p̄ducat ad fine iudiciū ⁊ im
pius p̄ualeat aduersū iustū: et ma
gis i iudicio p̄tium diuitis q̄s paupis
ueritas defendat. Unde c̄rimonia
ē iudiciū exire puersū. Sꝫ nō debem⁹
sup hac rerū inequalitate turbari: uiden
dentes ⁊ i p̄ncipio mūdi ab impio
kain i't'fectū abel iustū. et postea ex
ul. ante iacob regnare i domo pris
esau: egyptii luto ⁊ late ~~affligūt~~ affligūt
filios isrl'. et dn̄s con̄ quē uiue. q̄re
la dicitur crucifigit' a iudeis ⁊ barra
bas latro eligit'. Dies me deficiet
si uoluero enumerare quō i isto sclo
impiis p̄ualentibꝫ opp'mant' iusti

Aspiciate i gentibz & uidete et admi
ramini et obstupescite: qa opus factu
e i diebz vris. qd nemo credet cu nar
rabitur. lxx. Videte cotemptores et
respiciate & admiramini mirabilia &
dispdimini: qa opus ego operor i diebz
vris qd no creditis siqs narrauerit.
Symachus p eo qd dixim9 qa opus
fcm e in diebz vris interpretat e quia
op9 fiet i dieb9 vris. cetera silit. Rursu
i pncipio capli ut i hebrayco scriptu
e uic. bauchoim. et nos tnstulim9 as
piciate i gentibz & lxx posuert uidete
conteptores excepto aquila et sym
macho & theodotione q cu nra int
pretatione cocordat i alia qda edi
tione reperi uidebi
tis calupniatores et i alia silit absq
auctoris titulo uidebitis declinates
Igit ad supiore qrela causantis pro
phete & dicetis usqz dne clamabo &
no exaudies. et reliq usqz ad fine h9
exordii vox dni rndentis inducitur
ut hac iniqtate qua i solo isrl fieri
putat cernat i gentibz: et q i chal
deis no ut ppha arbitrabat iudas
tm & ihrlm traditi st. sz oes p circu
tu nationes: et tm eu ee ualituru
ruiturumqz postea ut siqs pdixerit qd
futuru e. p rei magnitudie uideat
incredulu. Sz et hoc qd lxx. et cetera
interptes ediderit uidete ctemptores
siue uidebitis calupniatores & decli
nates cu sensu loci h9 congruit: et ex
ipso sermone arguit audacie & con
tep tus i dnm ex cui9 psona ppha
clamauerat qre ausi sint dei cotep
nere maiestate & temerarie loqui:
et qntu i se dei puidentia calupni
ari & declinare a dno: coarguetes
eu iniqtatis. Videbitis g9 contep
tores et tuc admirabimi et oem
vram qrela p nichilo coputabitis.
cu psperxeritis me facte i diebz vris
ne forte dicatis q ad nos ptinet
de futuro op9 qd ta grande erit. et
vram oem opprimet causatione ut
siqs nuc factm ee pdixerit fide no
facile accomodetis. Qd aut hoc op9
sit i cosequetibz demostrat. Quia
ecce ego suscitabo chaldeos gentem
amara et veloce ambulante sup
latitudine tre ut possideat tabna
cula no sua. horribilis & terribilis e
ex semetipa iudiciu et on9 egredietr.
Leuiores pardis equi ei9 et velotio
res lupis vespertinis: et diffundentr
eqtes ei9. Equites ei9 nacqz delonge
venient. volabut qsi aqla festinas ad
comedendu. Oes ad preda venient
facies eor vent9 vrens. Et cogregabit
qsi arena captiuitate: et ipe de regi
bus triuphabit & tyranni ridiculi ei9
erut. Ipe sup oem munitione ridebit
et coportabit aggere et capiet eam.
Tuc mutabit sps & ptransibit & cor
ruet. Hec e fortitudo ei9 dei sui. lxx ta
Qa ecce ego suscitabo chaldeos gen
te amara & veloce. que ambulat sr
latitudine tre ut possideat taberna
cula no sua. Terribilis & illustris e.
de semetipa iudiciu ei9 erit et assup
tio ei9 de se egredietr. Et exilient sup
pardos equi ei9: et velotiores erut lu
pis arabie. Et eqtabut eqtes ei9 et
impetu venient de longinquo. et vo
labut qsi aquila pmpta ad com
edendu. Cosumatio i impios veniet
resistentes faciebz eor ex aduerso
Et congregabit qsi arena captiuitate.

Abacuc

et ipse in regibus delectabit᷑. et tyran
ni ludibria e9. et ipse ī oēm munitionē
illudet ⁊ mittet aggerē ⁊ obtinebit
eā. Tūc mutabit sp̄m. et ptransiet
et ↄpitiabit᷑. Hec ē fortitudo dei mei.
Q̄d vobis direcā aspicite ī gentib; ⁊
uidete ⁊ admiramini et obstupescite.
q̄a op9 fiet ī dieb; vr̄is. q̄d nemo cre
det cū narrabit᷑. hoc ē q̄d psequens
sermo describit. Ecce ergo suscitabo
Nabuchodonosor et chaldeos gente
pugnatissimam ⁊ veloce. cui9 roboris
et ad bellandū audatie om̄s pene
greci ꝗ barbaras hystorias ↄscripserūt
testes st̄. Hec nō ē contēta finib; suis
s; huc illucq; distrēns sup̄ t̄re lati
tudinē ppagabat: et hoc ē op9 e9. nō
ut t̄rā ꝯuertere exercat. s; ut rapto ui
uat ⁊ gladio. et possideat urbes nō
suas: ān̄q; manū īferat ān̄q; pro
rūpat ad bellū. terrorē portat ī uultu
q̄pat ait. ex semetipsa iudiciū et on9
e9 egredietur. p quo īterpretat9 ē symma
chus ipsa sibi iudicauit et decreto suo
egredietur: uł ita ītelligendū ē de sua
gente ↄstituet pncipes. et potestat᷑
e9 ⁊ gladius aliarū gentiū satellites
nō hēbit. uł certe quo fecit fiet ei. ⁊
sic vastabit᷑ sicut vastauit. Equi
q; et eq̄tes ꝗ de longe venient t̄rā per
uentes ad pscrēdū ⁊ cuncta populā
da erūt: ut pardos superent ⁊ lupos
vespe. Siq̄dē lupi seuiores ēē dicū
tur nocte ultima ⁊ tota die fame
ad rabiē ↄcitata. Volabūt ergo
eq̄tes nō ad pugnādū q̄a null9
resistet: s; ad discurrendū ut aq̄la
cui ī volatu cuncta ↄbiacēt festinās
ad deuorandū. Et quo ad flatū
venti urentis. urentia cuncta arescunt ita ad despectū eoꝝ oīa vastabit᷑:
tantisq; erit nūs captiuorum et pdē. ut
p yperbolen etiā arene possit equari.
Ipse q̄; idē nabuchodonosor ī uniūso
orbe regnabit. et ān curru suū triūphās
de regib; eos hēbit ī risu. et int᷑ delitias
ↄputabit: tanteq; potētie ⁊ supbie
erit. ut naturā superare ↄtendat ⁊ vr
bes munitissimas robore suū ex̄cit9 capere.
Veniet ei tyrū: et iacto ī mari aggere
paene insulā faciet de insula. et int᷑
uallū int᷑ fluct9 maris ī urbe t̄ra pbebit.
Q̄mobrē tam ⁊ sup oēm munitione ri
debit et ↄportabit aggerē ⁊ capiet eā.
i. munitionē siue tyrū. Q̄d q̄dē et ī eze
chiel pspicue demonstrat᷑ ubi dr̄. na
buchodonosor rex babylonis ↄbiugra
uit ex̄citū suū ope magno tyrū. adūsū
oē caput caluū ⁊ oīs humer9 depila
tus ⁊ merces nō data ē ei ⁊ exercitui e9 co
tra tyrū. et opi ī quo seruiuit aduersū eā.
Cū aūt ↄportauerit aggerē ⁊ nichil ui
rib; e9 obuiū fuerit: tūc mutabit᷑ sp̄s
e9 ī supbiā. ⁊ deum se ēē credēs ymagine
aurea statuet ī babylone. quā uniu
sas gentes adorarē ↄpellet. Q̄d cū fe
cerit trāsibit ī bestie figurā et postea
corruet. p quo aq̄la ⁊ symach9 trans
tulerūt a. et delin
quet. hāc hēte scriptura sacrā ↄsuetudi
nē. ut asam id ē delinquet. ponat p
eo q̄d ē desinet ēē q̄d fuerat. Tale q̄d
et nos hēm9 ī lingue nr̄e idiomate
dicētes vapulauit exercit9 p eo q̄d est
interfect9 et cesus ē: et peccauit uinea
⁊ ager pro eo q̄d ē uindemia ⁊ fruges
nō habuere puentū. Q̄d aūt ī fine ca
pituli dr̄. hec ē fortitudo e9 dei sui.
legendū ut sit sens9
Hec ē fortitudo e9 quā dedit ei bel

dē suus: ad cui cultū oēs nationes
etiā p scripturā et comīnatione mor
tis scuissio impio cōpellebat. Hec
iuxta hebraicū. Nūc oēciam ad sep
tuaginta: et ꝓpositis sīmīs singlis
interpretationē allegoricā capiēm
Ecce ego suscitabo chaldeos gentem
amarā et velocē que ambulat sup
latitudinē tērre: ut possideat tabna
cula nō sua. Cōmīnat̄ dēs adūsū cō
temptores et calūpniātes, pruden
tiā suā suscitatur se chaldeos q̄ int
pretant q̄si demōia: ul angelos pes
simos significās q̄ ministrat furori
eius et ire et tribulatiōi quā infert ī pecca
tores. l. aīās hoīm pessiōꝝ. p quas me
rentes cruciat. Hn at̄ chaldei gens a
mara ē et velox nō parcēs et cito ex
plens qd̄ sibi fuerit īperatū: et ambu
lat sup latitudinē tērre. Lata eīm et spa
ciosa ē uia q̄ ducit ad mortē: p quā
ambulauit et ille diues ī euāgelio qui
fulgebat ī purpura et illi de quibz dr̄
q̄ dormiūt sup lectos eburneos et deli
ciis affluūt ī stratis suis: q̄ comedūt
uitulos de armētis lactentes et bibūt
defecatū uinū. et p̄mis vnguētur
vnguētis. qui q̄a ābulāt ī lata uia
latitudo tērre appellat̄: q̄ue chaldeoꝝ
vestigiis p̄mit: noluerūt eīm ambula
re p artā et angustā uiā que ducit
ad uitā. et p quā ambulabat pau
lus glorians ī tribulatiōibz et angus
tia. Ambulat at̄ chaldei sup lati
tudinē tērre. ut possideat tabernacula
nō sua. Oīs eīm rationabilis aīa li
cet p uitiū et culpā suā hospitiū fac
ta sit chaldeoꝝ: tn̄ p nām taberna
culū dei ē. Et q̄rq̄s ī euāgelio pessim
demon loquat̄ vadā in domū meā
unde exiui. nō est ei credendū: siquidem
nulla rationabilis ad hoc facta ē crea
tura ut habitaculū sit. Sequit̄. Terri
bilis ē et illustris ē: ex ip̄o iudiciū eius
exit. et assūptio eius ab eo egredietur.
Terribilis ē chaldeus ꝓpt̄ multa uariaq̄
supplitia que īfert ī contemptores: il
lustris. q̄a assūīt sibi diuinitatis gl̄am
et p oracula sua et falsa uisa et
curatiōes morboꝝ q̄s ip̄e imiserit a
pud imperitos et cōtemptores dei ui
det illustris. Erit ergo cōtemptoris iu
diciū atq̄ suppliciū ex eo. hoc ē ex
semetip̄o siue ex chaldeo. Ip̄e eīm scd̄m
ap̄lm tradet̄ ad penā ut discat nō
blasphemare. a quo q̄ exierit p̄mitus
et ad dn̄m cōuersus fuerit egredietur
cū p̄ius manibz illius tenet̄ et erit chal
dei assūptio. Si q̄n uiderim̄ multo
aliq̄ tēpore seruisse diabolo et p̄tea
ad dn̄m ee ꝯuersū: dicam̄ de eo
et assūptio eius egressa ē ab eo. Cum
autē ei exierit p̄mitus et dereliquerit de
mones q̄bz q̄si equi p̄ ad sedendū
terga p̄bebāt et velocitate pardoꝝ
et lupoꝝ vespe eq̄tes suos abiece
rit et eliserit et cuiuo leuiq̄ dorso
ad cū portandū venerit q̄ sup pul
lū asine mansuet̄ et paup ascen
dit. Hn q̄si delonge ꝓperātes et nō
cōtenti cursu et īpetu assumet vo
latū et veniet q̄si aq̄la. ut sermōis dī
vescant̄ carnibz et famē tanti te
poris saturet. Jn eo eīm q̄d dr̄
nobisq̄ transtulim̄. et cantabūt ca
tes eius: iuxta sensū que sup posui
m̄ interpretat̄ ē simach̄: effundē
tur cātes eius ī cornuet et allidentur
ī terrā. Lupi arabie. pit. i. vespe et oc
cidentis ītē vocant̄. q̄bz cōuersa

tio pessima occubuit· et cum in tali
gine constituti toto gradu despe
ratam delinquunt: quam cum religerit
et volauerit propropti ut comedant
carnes verbi dei· tunc consumatio ve
niet in impios· id est in chaldeos qui resiste
bant uultibus protentum· ne reuerterent
ad dominum suum· Quamobrem consumatio
in impios veniet· resistentes uultibus
eorum gradiuso· Cum autem illi fuerint con
sumati· et de manibus eorum erepta cap
tiuitas: tunc sermo domini congregabit
quasi arenam chaldeice captiuitatis et
delectabitur in regibus et tyranni lu
dicra eius erunt: uides potentissimum
quondam diabolum et regna eius que sal
uatori quondam ostendens ait· Hec omnia dabo
tibi si procidens adoraueris me· ad ad
uentum suum esse destructa· Delicie
prudentie sunt· et voluptas sapientie cum
stultitia destruunt: et tyrannorum quondam
potentia superata atque deiecta ver
titur in derisum· Neque enim solus draco
formatus est ut lusum habetur a domino
qui est principium plasmationis eius factus
angelis ludicrum· neque illum solum da
bit deus quasi passerem paruulum: sed si quis
etiam aliis crudelis et mentis tyran
nice fuit· tradetur sermoni dei in derisum
Et ipse ait in omnem munitionem illudet
Que est autem alia munitio nisi illa
qua loquitur apostolus· arma enim militie
nostre non carnalia sunt sed potentia deo
ad destructionem munitionum cogi
tationum destruentes: et omnem altitu
dinem eleuantem se aduersum scientiam dei?
Si que igitur fuerint vel in sermonibus qui
promittunt altitudinem et magnitudi
nem se habere contrariam veritati munitiones
vel in omni gloria atque diuitiis et fortitudine

que laudantur in hoc seculo omnia destruentur:
et sermo dei vniuerse munitioni illudet·
et mittet aggerem et obtinebit eam· per ag
gerem et terram que profert· arguens eam singu
laritatis in hiis quibus sibi uidebatur prius aliquid
habere fortitudinis· Cum autem hoc fuerit completum
tunc spiritus conuertetur et negligens proficiet ut ante
profuerat· sed pertransiens peccatores rogabit
pro eis et reconciliabit eos pristino domino· In
quibus omnibus ostenditur fortitudo que tanta per
fecerit dei nostri· Cernimus quod consistere ociosa
loca sit et aduersa historie veritati· ut
quo ea que secundum litteram super chaldeis inter
pretati sumus· nunc iuxta tropologiam in
terdicant clementiam sonare et libertatem eorum
qui de chaldeorum manibus euaserunt· Historia
stricta est et euagandi non habet facultatem:
tropologia libera et in hiis tantum legibus cir
cumsepta ut pietatem sequatur intelligentie
sermonisque contextum· nec in rebus multum inter
se contrariis uiolenta sit copulandis·

Numquid non tu a principio domine deus
meus sanctus meus· et non moriemur? Domine in
iudicium posuisti eum: et fortem ut corriperes
fundasti eum· hebr. Nonne tu a principio
domine deus meus sancte meus et non moriemur? Domine in iudi
tium posuisti eum: et plasmauit me ut ar
guam in disciplina eius· Symmachus manifes
tius· Nonne tu a principio domine deus meus
sancte meus ut non moreremur? Domine ad iudi
candum posuisti eum: forte ad corripiendum
constituisti illum· Ad prophete querimoniam di
centis· Vsquequo domine clamabo et non audies·
responderat deus dicens aspicite in gentibus et
uidete· et post prefationem intulerat· ecce
ego suscitabo chaldeos gentem amaram
et velocem: omnemque descriptionem completam vel
de nabuchodonosor vel de diabolo· in fine
memorauit· tunc mutabitur spiritus et pertransibit
et corruet: hec est fortitudo eius dei sui· Ad

ꝓphã audiẽs ⁊ itelligẽs idcirco nabu
chodonosor cõtra iudã siue diabolũ cõ
tra credentes accipe ꝑtatẽ ut corripi
at eos. ⁊ post correptionẽ ipe qꝫ puia
tur: i fine respondit dño ergo ne tu es
dne ds me⁹ sc̃e me⁹? Hec at loquit
blandientis ⁊ penitentis affcũ: qui a
principio nos creasti. cui⁹ miã huc us
qꝫ subsistim⁹. Nõ eni sacebã tm posse
aduersarios nros n^c nouerã nabu
chodonosor ul diabolũ mũdi h^r et
cunctar accepisse gentiũ potestatẽ.
Quãtũ igr̃ ad uires e⁹ nullus mor pt r
sistere: qñtũ at ad imaginẽ tuã. tuũ ẽ omẽ
quiuim⁹. quo nõ ab eo iterfecti sum⁹
et ad mortis opa pducti. Tu eni dne
ad iudicandũ posuisti eũ. ut ipe sit
inimicus et ultor: ut p illũ corripias
quicqꝫ peccauerit ⁊ cetera. Quia semel chal
deos sup demõibꝫ interpretati sumus
⁊ nabuchodonosor sup rege eor dia
bolo: debem⁹ descriptionẽ diaboli ⁊ po
tentiã e⁹ breuit pstringere ut iuste pro
pheta dicat. dne i iudiciũ posuisti eũ
et forte ut corripes fundasti eũ. Sus
citat aduersus incredulos ⁊ contemptores
natio demonũ amara ad puniendũ
et ubiqꝫ pñs: ambulet qꝫ ubicũqꝫ ẽ st
tr̃e latitudo ut possideat hoies i quibꝫ
xp̃s habitare debuerat. Horribilis atqꝫ
terribilis ẽ: ⁊ difficile ab aliquo supari
pt: n^c an frangit nisi cũ magnitudi
ne peccator ⁊ iniquitatis sue pondere pgrauatus ad consumationẽ uenit. Equi eius
et equites i similitudinẽ pardor ⁊ luporũ
sp sanguinẽ sitiet. et desiderabũt pre
das simulabũt absentiã: et dũ non
spant cito delonge ueniet. Uolabũt qs̃i
aquila que exaltatis uolatũ ponẽ uult
inẽ sydera celi nidũ suũ ⁊ sp festinat
ad p̃dã: et i ezechiele sub figura
nabuchodonosor et regis egypti
sup diabolũ describit. Null⁹ est de
monũ q̃ parcat: oẽs ad p̃dã festin
uenũt. Ante faciẽ eor uent⁹ urẽs
qñqꝫ aspexerit qñqꝫ uultui eor obui
um fuerit urere desiderabũt ⁊ pde.
Rex at potentissim⁹ erit i medio cap
tiuor: et eor nũq numer qs̃i arenã
maris a satellitibꝫ suis hñt inde sus
cipiet. Et ipe de regibꝫ triũphabit:
et tyrãni ridiculi e⁹ erũt. Multos
eñ sibi sua supplantatione decipiet
et eos q̃ sibi uidebant potentissim
⁊ tyrannide exercere cõtra demones et
cũ eos de corporibꝫ obsessis subiciet
seruituti sue ⁊ risui deputabit. ipe
uo fortissim⁹ coacta manu ⁊ pditor
exercitu congregato de oĩ munitione
ridebit: et qñqꝫ forte fuerit nitetur
euertere. Comportabit eni aggere ⁊
circũdabit opa terrena: et cũ terra
fuerit aggesta facile oẽm capiet
munitionẽ. Post tantã at uictoriã
mutabit sp̃s e⁹ et ptransibit os e⁹
usqꝫ ad celũ: ⁊ dñi se faciẽs blasphe
mare incipiet creatorẽ. Deo cui fecerit
corruet: et ruina e⁹ ostendet qꝫ for
tis diuitas illi⁹ fuerit et pdolor simu
latio sub quorũmagistris suo cultu ho
mines subiugauit. Audiẽs igitur
hec ꝓpha qꝫ tant⁹ talisqꝫ sit rex mũ
di h⁹ ut congreget captiuitatẽ qs̃i
arenã maris et triũphet de regibꝫ
et tyrãni ridiculi e⁹ sint. et de omi
munitione supbie rideat. ⁊ comportz
pmũ aggere et postea capiet eam
et tante supbie sit. ut cõtra creatorẽ
suũ audeat resistere ⁊ se facere qs̃i dñm
q̃ prius audacter loquebat^r ad dñm

et sci ul' pplm suu siue eos ex quoꝝ p
sona querebat iustos ee memorat:
nunc i blandimetoꝝ uba prupit
et ait. Ergo ne tu a pncipio es do
mine ds me9. scte me9. Et nos no mo
rimur nc capim a tanto hoste tue
demetie e. Tu eu domine costituisti
eu qui carnifice et forte fecisti eu: ut
a nlls qreret9 e9 possit resiste forti
tudini. Porro scdm hebra. hoc qd i
fine di et plasmauit me ut argu
ere i disciplina e9: ad psona prphe
referri pt. ut sensus sit. Ergo aute
spu inspiratus su in prpham. ut ar
guam delinquentes et docea dni discipli
na. Quida a dno dici putat qa a
pre idcirco plasmat9 sit et corpus
assupserit ut doctrina dei pris hoies
erudiat. Qz hoc qz discordet cu a
contextu supioꝝ et totius loci cotme
tia no ta mei eit iudiciu qz lectoris
Mundi st oculi tui ne uideas ma
lu: et respice ad iniqtate no potes
Quare no respicis sup iniqz age
tes: et taces deuorate impio iustio
re se. Et facies hoies qui pisces ma
ris et qui reptile no hns pncipem.
hebra. Mundus ocul9 ne uideat ma
lu et aspice sup dolores no poteis
quare aspicis sup cotemptores et tace
bis cu deuorauerit impi9 iustiore se.
Et facies hoies qui pisces maris et
qui reptilia no hntia duce. Tale et
ihemias ad dnm loqt Iustus es
dne cofiteor: ueruptn iudicia loqr
ad te. Quid e qp uia impioꝝ pros
peratur: abudauert oes q puaica
tur et delinquit. Plantasti eos
et radicati st: genuert filios et fe
cerut fructu: pe es ori eoꝝ et lon
ge a renibz eoꝝ. Ergo et abacuc i ea
de sna mudi st oculi tui inqt et scio
qui malu iustiqz no libent aspiciaz
nc pt qstioz de tua dubitare iustitia cu
tame uir pateis babylonios crudeli
delitate iacturi. et impio nabuchodo
nosor iustu opprimi istel. Ho q pste
iustus sit q opprimit: sz quo opprimete
se iustior sit. Et quo pisces q no hnt
pncipe et irrationabilia iumenta et
multitudo reptiliu absqz pudentia sb
iacet fortiori et quicqz plus ualueit ui
ribz dnat in alteru: sic mt hoies aial
rationale ad silitudine tua conditu
no ualebit ratio no merita. sz uires cor
poris et irrationabilis fortitudo. Si
at uolucim9 gnale intellige sup pro
uidentia qrente prpha cur diabolus
tm ualeat i slo. et dnante deo alter
exceat tyrannide: isti9moi sensus erit
et cu supioribz hac expositione iunget.
Noui dne ds me9 scte me9. qa te puide
te et defendente no morim. et scio qa
ppta posuisti adusariu ut ipo qui car
nifice corripes et no occides peccatores:
noui qa nihil e placeat iustu et ocli
tui ab oi iniqtate sint puri. nc uide
possis dolores eoꝝ q iusticie st subiecti
ueruptn caim iueme no possu cur abel
iustu kaim occidat iniustus et taceas:
cur senecte ceto et oia deuorate no so
lu minores pisciculi. sz ipe qz tu9 deuo
retur ionas: qre ipi9 uite iniust9 ui
citur. Nec hoc dico qd noueri qnqz iu
stificatu i cospectu tuo et absqz pecco esse
et huane fragilitatis ignar9 sim: sz
quo sodoma et gomorra coparatoe
ihrlm iuste st. et publican9 i euange
pharisei collatione sit iustior: ita et
iste q opprimit a diabolo peccor qde

est, sed opprimente se iustior est. Quare igitur non est mensura et pondus: ut si semel iustus opprimit et subiacet non impio sed iustiore se subiciatur? Dicam quodcumque sine te fieri et te nolente tamen posse ipsum hoc sentire blasphemum est. Cum itaque tu sis universitatis et creator et dominus, tue nature est facias quod sine te fieri non potest. Et hec dicit: non quo ipse propheta sic sentiat ut supra testatus sum, sed quod impatientiam humanam in sua persona exprimat, sicut frequenter videmus apostolum varias hominum in se recipere personas. Et nunc dicit: Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee et captivantem me in lege peccati que est in membris meis; et quasi sapiens sic: Fratres, ego me non arbitror comprehendisse; et ex parte cognoscimus et ex parte prophetamus. Ac rursus: Quicumque perfecti sumus, hoc sapiamus; cum utique non sit unius atque eiusdem dicere se ex parte cognoscere et esse perfectum. Ac ne forte putes non apostolice consuetudinis sed mihi hoc esse argumentum: ipse loquitur ad Corinthios: Hec autem fratres transfiguravi in me et Apollo propter vos ut in nobis discatis. Aliquando quoque potest sic: Facies homines quasi pisces maris et quasi reptilia non habentia principem: cum angeli singulorum cotidie videant faciem patris qui in celis est, et circumdet angelus domini in circuitu timentium eum et eripiat eos? Sicut ergo in hominibus etiam per singulos dei currit providentia: sic in ceteris animalibus generalem quidem dispositionem et ordinem cursumque rerum intelligere possumus. Verbi gratia quomodo nascatur piscium multitudo et vivat in aquis: quomodo reptilia et quadrupedia oriantur in terra et quibus alantur cibis. Ceterum absurdum est ad hoc dei deducere maiestatem ut sciat per momenta singula quot nascantur culices quotve moriantur: que cimicum et pulicum

et muscarum sit multitudo, quanti pisces in aqua natent et qui de minoribus maiorum prede cedere debeant. Non simus tam fatui adulatores dei: ut dum potentiam eius etiam ad yma detrahimus, in nos ipsos iniuriosi simus eandem rationabilium quam et irrationabilium providentiam esse dicentes. Ex quo liber ille apocryphus stultitie condempnandus in quo scriptum est quendam angelum nomine thirchi preesse reptilibus: et in hanc similitudinem piscibus et arboribus et bestiis universis proprios in custodia angelos assignatos. Totum in hamo sublevavit: traxit illud in sagena sua et congregavit in rete suum. Super hoc letabitur et exultabit; propterea immolabit sagene sue et sacrificabit reti suo: quoniam in ipsis incrassata est pars eius et cibus eius electus. Propter hoc ergo expandit sagenam suam: et semper interficere gentes non cessabit. Hec secundum LXX. Consummationem in hamo sublevavit: et attraxit eum in reti suo et congregavit eum in sagenis suis. Propter hoc letabitur et gaudebit; propterea immolabit sagene sue: et incendet reti suo, quia in ipsis incrassavit partem suam et escas eius electas. Propterea expandit rete suum: et semper interficere gentes non cessabit. Quia supra pisces nominaverat dicens: et facies homines quasi pisces maris et quasi reptile, quod significantius dicitur in hebreo Remes, id est   omne videlicet quod moveri potest [illegible].

piscium servat in ceteris, ut quomodo piscator mittit hamum et rete et sagenam, ut quod hamo non potuit reti comprehenderet, quod evaserat rete sagenis latioribus circumdet: ita et rex babilonius cuncta vastaverit et universum hominum genus suam predam fecerit. Porro quod ait letabitur atque gaudebit et immolabit sagene

Abacuc

sue et sacrificabit reti suo: idolum si
gnificat quod fecit in campo duran et si
mulachrum belis. cui quasi grandi sagene
imolauit pinguissimas uictimas to
tas quas uicerat nationes ad cultum eius
cogens. Impiis quippe hoc est in ydolis
suis incrassatum esse se credens et sua par
te id est omnes sibi diuitias quasi pisces con
gregans: etiam principes quosque et reges suo
subiugauit imperio quas escas electas uo
cat. Et quia semel piscatione opulen
tissima saturatus est et sagenam suam id est suum
repleuit exercitum: propterea gentes interfice
id est re semper pugnare et iugulare non cessat
Porro secundum lxx^ta^ impius diabolus qui
opprimit iustum et facit homines quasi pisces ma
ris. et uastat cuncta quasi reptilia non
habentia ducem. misit hamum suum contra
rium ei hamo a quo per apostolum petrum pri
mus captus est piscis. in cuius ore inuentus
est stater: et adhesit hamo eius adam et
traxit eum foras de paradiso reti suo
et cooperuit illum sagenis suis variis
multiplicibusque fallaciis. Idcirco leta
bitur et decipulas suas plus arbitra
tur esse quam preceptum dei: et imolabit
non hamo qui prius sermo intelligitur
adhuc in principio constitutus. sed reti
suo quia pinguissimas in ipso hostias
comprehendit. et per unum hominem pecca
tores constituti sunt plurimi: et in adam
omnes mortui sunt et uniuersi sancti dei
corpus cum illo de paradiso patitur eiecti
Unde et tibi eius electi sunt ut secundum psalmista
quidam a deo escam sibi. prophetas subuerte
roles et apostolos: et quia primum decepit
hominem. cotidie uniuersum humanum ge
nus interficere non cessat. Potest autem
et de hereticorum accipi peruersa multipli
cique doctrina qui et ipsi hamo suo et
ipsi hamo suo et reti suo et sagenis su
is plurimos pisces capiant et multa
reptilia comprehendant: et idcirco letet
et sermonem suum quo decipere et persuadere
potuerunt quasi deum adoret et illum colat et
illum expoliat ipsi omni arte deseruiant
per que sciant a se tantas uictimas inter
fectas et tantos potentium atque sciorum
esse deceptos quas pingue parte et elec
tas escas scriptura nunc nominat. Nota
in similitudine bestiarum que gustatum se
mel sanguinem semper sitiunt expandunt re
te suum: et hoc omne eorum studium est ut non
paucos sicut in principio: sed plures in
terficiant. Non ambiget de interfectione
multarum gentium qui tantam heseon et peru
sarum doctrinarum multitudinem diaboli
uiderit hamo reti sagenisque comprehen
sam et tamen capture eorum finis incertus est.

Super custodiam meam stabo et figam
gradum super munitionem et contemp
labor. ut uideam quid dicatur michi. et quid
respondeam ad arguentem me. lxx^ta^ Su
per custodiam meam stabo: et ascendam
super petram et contemplabor ut uideam quid
loquatur ad me et quid respondeam ad correp
tionem meam. Symmachus manifestius. Ego
custos super speculam stabo et stabo ve
lut inclusus: et contemplabor ut uideam
quid dicatur michi et respondeam et reddam
aduersum arguentem me. Pro munitione
et petra in cuius locum symmachus inter
pretatus est conclusum in hebreo ponitur
massur: quod theodotio tyrum. aquila
et quinta editio circuitum transtulerunt.
Prime causationi reddiderat dominus as
peritate intentibus et uidete et admira
mini et obstupescite: ad quam propheta
quasi superiori deo asseres primam temperaue
rat quodque questione dicens. domine deus

meus sancte meus et non moriemur: sed nichil
omnino cum veneratione et laudibus di
xpm fuerat sacietatus mundi sancte oculi
tui ut non videas malum et respicere
ad iniquitatem nequis. quare non respicis
super iniqua agentes et taces impio devo
rante iustiorem se. et que esset iusti devo
ratio exequitur in partibus esset ut fierent
homines sicut pisces maris et sicut reptilia: et
quod hamo et sagena et reti suo omnes adi
tatum traheret. et non est finis miserationis
eorum. Itaque quia propheta est et propheta querit et du
bitare se dicit. ut quod illi respondet responde
tur omnibus: stabo inquit in specula mea id est in
prophetie mee sublimitate: et videbo post
captivitatem populi et eversionem civitatis
et templi deinceps quod fecit. Vel certe ita
custodiam omni diligentia cor meum et stabo
super xpm petram: et hoc tirro cautino qui mu
ro sepiar ne ad me leo rugiens possit
irrumpere et videbo quod mihi postulanti questione
respondeat deus: et postquam mihi responderit et me cor
ripuerit male fuisse conquestum quod ergo ego
ei respondere debeam. Eleganter autem et miro sen
su humanam describit impatientiam quam in dis
ceptationibus sepe habere consuevimus: ut antequam
nobis ex adverso aliquis respondeat et sciamus
in quo nos arguerit ad respondendum paremus:
ex quo ostendit responsionem non hominis esse sed
contentionis. Si enim esset ratio responso debu
erat expectari: et sic videri utrum respondere
deberet an consentire ra[...]tionabili
responsione. Sed et hoc [...] notandum ex eo
quod dixerit ut videam quod loquatur in me. prophe
tiam visionem et eloquium dei non extrinsecus
ad prophetas fieri sed intrinsecus. et interiori ho
mine respondere. Unde et zacharias et an
gelus inquit qui loquebatur in me: et in psalmis
audiam quod loquatur in me dominus. Et respondit mi
dominus et dixit: scribe visum et explana eum

super tabulas ut percurrat qui legerit eum: quia
adhuc visus procul et apparebit in fine et
non erit vanum. si moram fecerit expecta illum
quia veniens veniet et non tardabit. Ecce qui
incredulus est non erit recta anima eius in semet
ipso. iustus autem ex fide sua vivet. lxx^ta
Et respondit ad me dominus et dixit. Scribe
visionem et manifesta in buxo ut currat
qui legerit eam: quia adhuc visio in tempus et
orietur in finem et non in vacuum. Si defecerit
sustine eum: quia veniens veniet et non tar
dabit. Si retraxerit se non placebit anime
mee in eo. Iustus autem ex fide mea vivit.
Pro tabulis et buxo quod hebraice dicitur
hallut. symmachus interpretatus est pu
gillares: et ubi lxx^ta posuerunt iustus
autem ex fide mea vivit. omnes equaliter
transtulerunt ex fide sua vivit. Denique
symmachus interpretatus ait iustus autem
per fidem propriam suam vivet: quod [...]
quare quod interpretatur
in fide sua si non vau litteram haberet in
in fine ut hebrei putaverunt et legeretur
baemunathi. recte transtulerunt in
fide mea. Nunc autem similitudo litterae vau
et ioth que mensura tantum inter se distat
causa erroris fuit. Hec quare dominum sit frequens
disputatio comprehendet. Iuxta repro
missionem que ad sanctum virum in psalmis
fit dicens. adhuc loquente te dicam ecce
assum: nunc quoque propheta respondit dominus et pre
cepit ut scribat visionem et digerat eam
super tabulas id est manifestius scribat.
Tabulas autem illas puto de quibus et
apostolus loquitur ad corinthios epistola nostra
vos estis scripta in cordibus nostris que
cognoscitur et ab omnibus legitur hominibus
manifestati: quoniam estis epistola xpi mi
nistrata a nobis et scripta non atra

mento s; spu dei uiuētis: nō in ta
bulis lapideis. s; in tabulis cordis
carnalibz. Sz et salomon tale q̄d
significat i puerbiis dicēs. Describe.
sup altitudinē cord tui. Scribe āt
iubet' plan' ut possit lcōr curr̄e i
nullo ipedimēto velocitatis ei et le
gendi cupido teneat. Et hoc p̄cipit
q adhuc uisio pauł ē i tēpore cō
stituto: et cū finis reȝ aduenerit tūc
etiā ille ueniet. et pbabit vera ope
copleta. Ergo si forte p cupiditate
tua o lcōr et uidende uisiōis ardore
paululū t uisu fuerit morā facte q
pmissū est: noli desꝑare uenturū: s;
specta pacient. Ego em hēs q tibi pol
liceor et dicp ueniēs ueniet i nō tar
dabit. Si q̄s incredul' ē h' sponsio
nis mee. i me dicente ueniēs ueniet
et nō tardabit. et cepit ambige i in
se tacit' fluctuare putās nō ēē uen
turū q morat ad tēp': hic aīe mee
displicebit. iux illud. Neomenias et
sabbata vr̄a odit aīa mea. Qz āt
aīaȝ suā dn̄s dixit. p mēte i cogitatiōe
debem' accipe. ut sit itellcus. meo sēsui
displicebit. Sicut āt displiceb'
ille q me pmittente dubitauerit ve
tur' ēē q̄d spondeo: ita iust' q credi
derit pmissiōi mee uiuet i fide sua.
Hiis q̄ꝑ lineis capli h' pictura descrip
ta ē. Qz āt dicit htemoi ē: ita dum
taxat. ut i translatione hxe misceam'
Scribe i corde tuo: et quis paruuli q pma
clementa accipiūt lr̄aȝ curuos api
ces i trementē manū in buxo erudi
ūt. et ad vr̄e scribendū meditatione
consuescūt. ita tu. q̄s q ex psona am
bigentis loquit' es ppli i tabulis
cordis tui i i buxo pectoris tui scri

be q̄d dico. Visio em ē q̄d pmittit'
iubetq; describi. Et scribe manifesti'
ut nullo iuoluat' nubilo. nullis en
igmatū obscuret' ambagibz. Mani
festa spes. manifestā hēat sponsione.
Hoc āt o ppha p̄cipio. nō q̄d tu nes
cias. Non em es ppha si ignoraris: sed
ut q̄d tu manifesti' scripseris lcōr absq;
ipedimēto i difficultate possit legere
atq; percurr̄e. Ergo hxe transtulerit

i ut psequatur
q legit iux illū sensū quia ad thimo
theū scribit psequere iusticiā. pietē. fidē
caritatē. paciām. mansuetudinē. et ad
romanos. hospitalitatē sectantes.
et corinthios psequimi caritatē. Porro āt
uisio de qua t dixi scribe uisionē et
manifesta i buxo ut possit psequi q
legit adhuc i tēpore cōstituto ē. de q°
saluator ait. tpre acceptabili exaudi
ui te i i die salutis auxiliat' sū tibi:
et oriet' i cōsumatione mūdi. Et in
extrema diei hora loqt' iohēs. Filioli de q̄
nūc hora nouissīa ē: et nō frustra ve
niet. saluabit eī mītos i cū reliquiis
israhelitici ppli mltitudinē gentiū co
gregabit. Qz si paululū se subtraxerit
et uotis tuis o lcōr q lege iuberis i buxo
i i tabulis q̄s ppha descripsit
tardius uisio cepit: expecta eā quia
ueniēs veniet i nō tardabit. Si aūt
dubitauerit fides tua i putaueris
nō venire q̄d spondeo: habebis p gn
di pena q mee aīe displicebis. Iust'
āt q credit verb meis i de hiis non
ambigit que polliceor. hebit p mu
noie uitā sempitnā. Nec statī deus
arguere t i te reiciendo t illo iniusti al' vel intuendo
ciando q apud me acceptio psonaȝ
sit: qa ipe iniustitiatiōis sue causa e.

ex fide sua uiuet. sicut et tu ex eo qd
te subtraxisti et credere noluisti displi
cuisti anime mee. Manifeste autem in hiis
de aduentu xpi prophetia est. Unde et pro
posita questio soluitur. qd donec ille ueni
at iniquitas dicetur in mundo et iudicium no
perueniat ad finem. et uerus nabuchodo
nosor capiat reti suo et sagena homines
qui piscitulos et uolatile animal quasi
reptile non habens principem. Porro quod pro ui
sione interpretati sumus. quia adhuc ui
sus procul. et si mora fecerit expecta illum
id est uisum: non putet aliquis errore decept
pro uisione que est generis feminini uisum po
suisse quod minus usitatum est in latino.
Sigt de hazon. quod aquila interpretatur
apud hebreos generis mas
culino uisio dicitur: et usque ad finem sub eodem
genere uisionis id est uisi masculina declina
tio conseruatur. lxx autem dicentes scribe ui
sionem et post ea si defecerit sustine eam. quia
ueniens ueniet et non tardabit. si subtra
xerit se non placebit anime mee: in eo primum
interpretati sunt uisionem generis feminino
que apud hebreos ut diximus generis mas
culini est. deinde secundum hebraicum genus ubi
declinat masculine sustine eum et non
placebit anime mee in eo ipsi quod masculino
genere declinauerit: cum utique debuerint
iuxta id quod prius interpretati sunt uisionem etiam
in reliquis femininum genus ponere uisionis ut di
ceret. expecta eam quia ueniens ueniet: qd
si se subtraxerit non placebit anime mee in ea
id est in uisione. Hec prophetia ne quod sciebamus
uideremur tacere. Ceterum non ignoro secundum
interpretationes eorum posse et ita accipi scribe
uisionem in qua xpus promittitur: et prophe
tie tue uel in buxo uel in tabulis. uel ut sym
machus transtulit paginis huic terre ser
monem. qd tempore constituto et in consumma
tione mundi ueniat filius meus qui saluet
oues perditas domus israel. et alias oues
antiquis ouibus copulet et unum effi
ciens gregem iungat duas uirgas quas
ezechiel id est introitus dei sociatas et sibi
inuicem coherentes tenet in prophetali ma
nu. Quod si pauluum o propheta uel tu po
pule ex cuius persona dubitare uisus
est. et propheta meus se subtraxerit xpus et
uisus fuerit tardare: expecta illum ue
nientem quia ueniet et non tardabit: et cetera
que iam supra exposuimus. Porro quod apostolus
hoc magis testimonio abusus est ad ro
manos scribens. iustus autem ex fide mea
uiuet et non eo quod habetur in hebraico:
causa perspicua est. Scribebat roma
nis qui scripturas hebraicas nesciebant
nec erat ei cura de uerbis cum sensus esset
in tuto et dampnum ex eo prius disputa
tio non haberet: alioquin ubicumque diuersus
est sensus et aliter scriptum est in hebraico a
liter in lxx. notandum eum hiis uti testimo
niis que a gamalihele doctore legis
didicerat. Et quo uinum potantem
decipit. sic erit uir superbus et non decora
bitur. qui dilatauit quasi infernus animam suam
et ipse quasi mors et non adimpletur. et con
gregabit ad se omnes gentes et coaceruua
bit ad se omnes populos. Numquid non omnes
isti super eum parabolam sument et loque
lam enigmatum eius? Et dicet ei. Ve ei
qui multiplicat non sua. Usque quo et aggra
uat densum lutum contra se. Numquid non re
pente consurgent qui mordeant te. et sus
citabuntur lacerantes te et eris in rapina
eis. Quia tu spoliasti gentes multas
spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de po
pulis propter sanguinem hominis et iniquitatem ter
re ciuitatis et omnium habitantium in ea. hec.
Qui autem arrogans est et contemptor: uir

supbus nichil pducat ad fine. Qui
dilatauit sicut ifern9 aiam sua: et
iste qsi mors no adimplet. et cogre
gabit ad se oes gentes et accipiet ad
se oes pplos. Nonne omnia ista her ad
uersu eu parabola sumet et ppositi
tione ad narratione eo dicet. Ve
q mltiplicat sibi que no st sua. Vs
qz q et aggrauas torque suu cuit.
Quia sbito cosurget mordetes eu.
et euigilabut isidiatores tui et eis
i rapina illis. Qa tu spoliasti gen
tes mltas: spoliabut te oes reliq
ppli. ppt sanguie3 hoim et ipietate
tre et ciuitatis et om habitator eius.
Cu hec de xpi aduetu sint pmissa
siue ut qbusda placet de uisionis
fine et de copletione auxilii dei. qd
q crediderit ee venturu uiuet ex fide
sua q incredulus fuerit dm aie dis
plicebit. Nabuchodonosor rex ba
bilonis decipiet supbia sua: et q
modo omni com potente facit. et
postqz surrexerit neqz pes pes neqz
mes suu officiu tenet oisqz leticia
et mentis exhilaratio vertit in rui
na: sic uir supb9 no decorabitur
nec volutate sua pducet ad fine.
Et iux simmachu.
hoc e i vez om eit penuria: q qsi
mors et ifern9 no saturat occisis.
et oes gentes cuctosqz pplos suo
ipeio subiugas fine auaricie no pu
tabit. Nonne cu iebriat9 fuerit pocu
lo dm et merato calice consopitus
oes sup eu p coparatione loquet
et problema. Ve ei q totu orbem
vastas no saturat rapinis. nec de
sinit spoliare ia nudos: et ad hoc
tm seuit et desuit ut iniqtatis et

predacz orie qsi cuissia torque se dep
mat. Siluqz cosidera qz elegant mul
tiplicatas diuicias densu appellauerit
lutu. Nuqd no repente cosurgent
medi atqz pse q babiloniorz impi
destructores mordeat eu pm et postea
laceret: sicqz nabuchodonosor i ra
pina et vastator toti9 orb spolietur
a reliqs pplis q manu illi9 et crudeli
tate euade potuerut. Hoc at ei fiet
ppt sanguie3 hois. i. iude et iniqtate tre
uidelicz isrl. ciuitatis haud dubiu qn
ihrlm et om habitantiu i ea gnalr
pplm significat. Distinctio9 et lxx.
Oia que de babilone et nabuchodo
nosor dixim9 referri pnt ad mundu
istu et ad diabolu: qui ve arrogans
et supb9 et aliqd ee se credes nichil
pducit ad fine. siqde conat9 e9 et ois
labor hebit iceitu. Qui i silitudine
iferni et mortis no saturat occisis: et
om gentiu deceptione letat et ad se
pplos cogregat. Qu tu eu uiderit
missu in abisso et tartaro traditu
ea que i pphis parabolice et enigma
ticos legerat uidentes ee copleta
et itpretates sup eo cosona voce me
morabut. ve diabolo q mltiplicat
sibi no sua: ve pdita que cogregat.
que no pegit. Vsqz quo l' incepatiu
e vox ista. l' iudicii die demonstrat.
Et aggrauas torque suu infinito
ponde. Et pulchre qa arrogas et su
pbus e. Supbia at ppe i extensioe
colli et ceruicis erectione mostratur
torques cuissim9 fit ut curuet qd
fuerat erectu: et istud eueniet quia
sbito cosurget q mordeat eu vel an
geli qbz diabol9 tradet i pena. l'
hii qui ab eo tenti fuerat agentes

postea pmaz et ad xpi vexilla cōusi
mordebūt eū iuxͣ illud qd alibi dicitͣ.
Viri pacifici tui posuerint isidias t.
Demqȝ seqtͬ. et cuigilabūt isidiatōes
tui .i. qs an cōsopiterās. qs iebriaue
ras illoꝝ insidiis sbiateb vastantiū
regnū tuū. et eos q captiui fuerāt in
xpi turmas redigentiū. Tu ei depda
tus es gentes mltas. et iudaicū ppłm
ornatu t vestibȝ qs ei dederā spoliās
ti. idcirco oēs reliqui ppli qui impio
tuo nō sbiecere veruīte. spoliabūt te.
et nudū faciet: qa t tu iterfecisti ge
tes plurimas et fudisti sanguine
eaꝝ. Sed et tre ipietas .i. iudaice t
ciuitatis ihelm et oīm habitatoꝝ e⁹
q dixerāt aduisu creatore suū crucifi
ge crucifige eū. sanguis e⁹ sup nos t
sup filios nros: redūdetͣ in caput tuū
et spoliationis tue cause erūt. Potest
āt hoc ipm t de antixpo icpretari q
i tm erit arrogās et supb⁹ ut i templo
dei sessur⁹ sit. faciens se dm̄: et qi in
fern⁹ et mors tantos inficiet t ad
se cōgregabit ut si fieri possit decipi
at etiā electos dei. Congregabit qȝ ad
se oēs gentes t vniusos pplos isuū
ducet errore: q tū postea iefectu il
lu spu oris xpi viderit: intelliget
vera ee que de eo an pdicata sūt.
et dicet oīa que sequūtͬ. eadē intel
ligentia quā exposuim⁹ sup diabo
lo. Qd āt ait spoliabūt te oēs reliq
ppli. ppt sanguinez hoīm t ipietate
tre t ciuitatis et oīm habitantiū in
ea: reliqs pplos sctos itelligam⁹ qui
antixpo nō seruierūt. a qbȝ spoliabitͣ
impi⁹ ppt ipietate quā exercuit in
vniusā trā t vastatione ciuitatis
ecclie t psecutione oīm q habitaue

rūt i ea. Tanta ei vastitas t tāta
impietas i fine reꝝ antixpo seuiēte
grassabitͬ i ecclis. t mltiplicata i
iqtate mltoꝝ i tm refrigescet caritas
ut dns q cordis archana cognoscit
t qd futm e nō ignorat dixerit pu
tas veniēs filius hois iueniet fidem
sup trā? Possum⁹ qȝ scdm ihem apłz
q scribit sicut audistis quo ātixps
veit. nūc āt ātixpi mlti sūt: vnde co
gnoscim⁹ qm nouissia hora e: oēs
hereticos t vniusū dogma puisū ar
rogantiū sibi sciam t simplicitatē
ecclie cōtēpnētiū. q nihil pducat
ad fine. s delicentͣ morsibȝ plurimoꝝ
arrogātes t supbos dicē: et totam
ꝯtinentiā capli sup eoꝝ itelligen
tiā refertē. Qui re mltiplicāt sibi
nō sua et qi gruissimͥ lutū t pon
derosū torque. quo ptrahūtͬ ad
penas sibi cōgregāt: isti spoliant
gentes mltas. et effundūt sangui
nē hoīm: t ipietate exercent i ecclaȝ
et i oēs habitatores e⁹. Sed reliq
ppli ecclastici videlicȝ uiri qui nō
fuerit eoꝝ errore decepti. sbito cō
surget t euigilabūt qi de grauī
sompno et mordebūt eos: et isidiā
būtͬ illis t habebūt eos i predam.
Quidā putāt hoc qd dr ve q mltiplicat sibi que nō sūt sua. z̄c. de
diuitibȝ posse accipi q possessiōm
tios dilatāt: et ea q nō sūt hois ar
bitrātes cōgregāt sibi. a qbȝ sbito
relinqntͬ. Qd āt nō sit hois .i. ai
malis rōnabilis trrena possessio.
et dns ꝯmonstrās dicēs. Si i ali
eno nō fuistis fideles? qd vrm est
qs dabit vob? Totuqȝ capli textū
sup hac psona disserit: s nescio

an possint questionis et solutionis prophetice ordinem seruare. Ve qui congregat auaritiam malam domui sue ut sit in excelso nidus eius: et liberari se putat de manu mali. Cogitasti confusionem domui tue: concidisti populos multos et peccauit anima tua: quia lapis de pariete clamabit et lignum quod inter iuncturas edificiorum est respondebit. hebr. Ve qui multiplicat auaritiam malam domui sue ut ponat in excelso nidum suum. et eruiatur de manu malorum. Cogitasti confusionem domui tue: consumpsisti populos multos et peccauit anima tua. propter quod lapis de pariete clamabit et ascarabaius de ligno loquetur ea. Adhuc ad regem sermo est quia sibi contigerunt mala et diuitiarum suarum multitudinem non intelligat causam et ruine domui sue. Siquidem per metaforam superbie arguit. quod ad auium similitudinem in excelso posuerit nidum suum. et arbitratus sit se eruisse de manu mali. i. numquam uenire in hostium potestatem. que superbie consilium et arrogans cogitatio finem huiuscemodi ignominia. Interfecisti populos multos et in aliis occidendis contra tuam animam deseruisti: in tantum crudelitate bachatus es. ut si diu post lapides ciuitatis et ligna parietum quos subuertisti tuam ferocitatem clament. Tale quid et dominus in euangelio contra phariseos obiurgantes quare non increparet pueros acclamantes sibi osanna in excelsis fili dauid. benedictus qui uenit in nomine domini osanna in excelsis. non legistis inquit quia scriptum est. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem. Et si isti tacuerint lapides clamabunt. Licet eum plerique ita intelligendus putant. si iudei tacuerint multitudo

+ dn̄ iob

me gentium confitebitur. tamen hec est expressior et uerior intelligentia. etiam si homines taceant. et signorum meorum multitudinem lingua uidens non loquitur. tamen lapides ipsi et summa tecta murorum et parietum edificatio magnitudinem meam poterunt personare. Quod ut significantius fiat. ponam quedam ex litterature secularis exempla. Crispus loquitur in historia sagittina: fide atque eximiis inditi per mortalis studio maiore quam opibus quippe apud quos etiam tum semiruta menia domus uetere parietis quam templorum ambusti manus pulitas ostentabant. Sile quod et tullius ad cesarem pro marcello. Parietes medius fidius ut mihi uidentur huius curie tibi gratias agere gestiunt. quod breui tempore futura sit illa auctoritas in his maiorum suorum et suis sedibus. Porro quod nos interpretati sumus et lignum quod inter iuncturas edificiorum est respondebit pro quo hebr. posuerit et ascarabaius de ligno loquetur ea manifestius more suo transtulit symachus

. i. et iunctura edificii lignea loquetur. cum Theodotio quoque

nonne quinta editio.

que et ipse interpretationes cum symachi et nostra interpretatione concordat. Quod enim dicitur lingua hebrea chasis lignum significat quod ad continendos parietes in medio structure ponitur. et uulgo apud grecos appellatur

Hoc est iuxta historiam quod propheticus sermo significat. Lapides parietum qui a te destructi sunt et ligna eorum ambusta tuam crudelitatem sonabunt. Excepti exceptis quinque editionibus. i. aquile symachi. lxx. theodotionis et quinte in duodecim prophetas et duas alias editiones in quibus una

al' alto

scriptũ ē: q̄a lapis de pariete clamabit
q̄si vermis ĩ ligno loquēs: et ĩ altera la
pis eĩ de pariete vociferabit et
de ligno loquet ea. Sed ⁊ aq̄la
aliud q̄ddā q̄d nos diximus posuit.
·i· et massa de ligno res
pondit. Quorũ ĩtpretatio q̄d sibi
velit ĩ hex· translatorũ expositione dicem'.
ĩ q̄bz p ve· o· positũ ē ⁊ digit' sermo
l' ad diabolũ l' antixp̄m· vel ad here
ticos q̄ mltiplicat sibi auaritiā malā
Mala at̄ dr̄ auaritia ad distictionē
bone· ut sit bona auaritia doctoris ec
clesiastici q̄ nunq̄ satiat mltitudinē sec
tatorũ: et q̄nto plures habuerit discipu
los tāto magis ad doctrine studiũ cona
tetur. Ve g° ei q̄ mltiplicat sibi auari
tiā pessimā· ut congreget sibi domui sue
conuenticula puisa· ⁊ ponat ĩ alto nidũ
suũ ut eruat de manu malorũ. Polli
cent' ei ⁊ diabolus et āti xp̄s ⁊ heretici e
os q̄ suũ dogma suscipiat fore ĩ celesti
bus possessuros regna celorũ· gehenne
ĩcendia nō sensuros: et tũ hec xp̄m
fecit· cōsiliũ ipōrũ ad xp̄m venire nō
poterit· s̄z erit cōfusionis cōsiliũ et igno
minie domus eorũ. Postq̄ que fuerit
repromissa falsa ipe rerũ finis osten
derit: tūc p̄babit cōfusionis ēē consi
liũ nō salutis. Iste ut diximus peruer
sitatis doctor cōsumpsit p̄plos mltos
et q̄nto plures huit ĩ comitatu suo
tāto magis delinquet cōtra aīaz suā.
Denique et hic eius lapides ⁊
·i· ascarabaius de ligno clam
bit auaritiā supbi: eo q̄ oēs gentes
sua psuasione decepit. Lapides
solida corda credentiũ doctrinis
hereticorũ possumus intelligere: et s̄ca
scarabarius de ligno magistros quosq̄z

p̄uisos qui turpis lucri gratia assu
mentes p̄dicatione crucis loquunt'
ex utero. Deus em eorũ venter est· et oīa
ciborũ causa faciunt. Qui pedigni
ut stercus: unde ⁊ stercoris q̄ ⁊ ad
hoc tm̄ assumunt cruce· ut auaritiā
et supbiā mḡri sui diaboli doceant·
ore ĩpcreo. Siqn̄ uideris hereticorũ
quēpiā q̄si recondita ⁊ occulta miste
ria con̄ celiam loqui· et domũ dia
boli domui p̄ferre xp̄i: dicito lapis
de pariete clamat· ⁊ chantarus de ligno
loqt'. Legi ĩ cuiusdā volumine ipsa chan
tarũ sup hereticis ĩtelligi: q̄a dogmata
habeāt cōparanda stercori. Unde ⁊
ap̄ls doctrine veteris errore dicat se
putasse in scibala·i· ĩstercora: nō
quo lex vet' ut manichei arbitrant'
ad cōparatione euāgelij cimbala
cōputet' q̄d impiũ ē dice· cũ vni' dei
vtrūq̄ sit testamentũ: s̄z q̄ doctrine
pharisæorũ et precepta hoīm: et deu
tero sus iudeorũ stercora dicat ab
ap̄lo. Scio quēdā de fr̄ibz lapidē
q̄ de pariete clamauerit· ĩtellexisse do
minũ saluatore: et ascarabariũ de
ligno loq̄nte latrone q̄ dn̄m blasphe
mauerit. Q̄d licet ⁊ pie possit in
telligi· tn̄ quō cũ vniūso p̄phetie cō
textu possit aptari nō ĩuenio. Sunt
nōnulli q̄ putent cantharũ de ligno
loq̄ntē ⁊ ad saluatoris p̄sonā pos
se referri: q̄d impiũ ēē ex ordine
ipō sermōis apparebit. Cantharus
eī q̄ de ligno loq̄t' ea: nō ĩtelligit'
ĩ bonā s̄z ĩ malā parte·i· loquitur
auaritiā pessimā mltiplicantis ad
uersus domũ suā ⁊ cōfusione dia
boli· ⁊c̄ que de ĩiq̄tate eius ⁊ scelere
p̄sseruit. Q̄d at̄ ait aq̄la ⁊ mas

ser

sa de ligno respondebit: massam referemus ad illum sensum quem dominus posuit in euangelio. cauete uos a fermento phariseorum. Cumque dubitarent apostoli et conscientia eorum scire non posset: euangelista interpretatur et ducens. dixerat autem eis de doctrina phariseorum. Recte igitur doctrina hereticorum de ligno loquetur. Aliter enim persuadere non possunt nisi gloriam ligni sive passionis Christi proferant. Uerumtamen et illud quod diximus quia lapis de pariete clamabit. sicut uermis in ligno loquens uel lapis de pariete uociferabit. et

τολφος de ligno loquetur eam quidam e nobis uermem in ligno loquentem illum esse dicunt qui in psalmo dicit. ego autem sum uermis et non homo: et uocem uocale ad eius personam referunt qui ait. factus sum sicut passer solitarius in tecto. et hiis similia. Ve qui edificat ciuitatem in sanguinibus: et preparat urbem in iniquitate. Numquid non hec a domino sunt exercituum. laborabunt enim populi in multo igni et gentes in uacuum et deficient: quia replebitur terra ut cognoscat gloriam domini quasi aque operientes mare. lxx. Ve qui edificat ciuitatem in sanguinibus: et preparat urbem in iniquitatibus. Non hec sunt a domino omnipotente. Et defecerunt populi multi in igne et gentes multe commutate sunt: quia replebitur terra ut cognoscat gloriam domini quasi aqua ad operiendum maria. Nulli dubium est quin iuxta litteram adhuc contra nabuchodonosor loquatur sermo propheticus et plangat eum quod edificet babylonem in sanguinibus et plurimorum ciuium ac mortibus illius menia construat: qui quia hoc fecerit urbem quam sanguinibus construxerat postea quam a domino inferant auferet. Sequitur enim. Numquid non hec a domino sunt exercituum.

Id est que dicuntur laborabunt populi in multo igni et gentes in uacuum. id est incensa babylone frustra populi laborabunt et intenterunt in nichilum. et deficient populi gentis chaldaice: quia replebitur terra ut cognoscat gloriam domini. id est cum babylon fuerit euersa manifesta fiet omnibus potentia domini dei quasi aque cooperientes mare. Sic gloria domini terra uniuersa complebitur: sicut aqua alueum et fundum contegit maris. Hec ut diximus iuxta litteram: ceterum per spiritum est quod et diabolus et antichristus et hereticorum peruersa doctrina edificet ciuitatem in sanguinibus. id est ecclesiarum suam in eorum quos deceperit interitu. et preparet urbem in iniquitatibus loquentes contra deum iniquitatem. et ponentes in excelsum os suum. Quod cum fecerit. manifeste ondetur quia ex semetipsis edificet ciuitatem in sanguinibus et preparet eam in iniquitatibus. Sequitur enim. Non sunt hec a domino omnipotente: id est talis edificatio non est a domino sabaoth quem nuno lxx. interpretati sunt omnipotentem. Deficient enim multi populi et quamuis infinite gentes in eorum ducantur errorem tamen uel lassabuntur quod magis significat ακτο ωχεναλιι uel certe coarctabuntur in angustum: et ecclesie multitudinem non poterunt comparari. Illis quippe in igne deficientibus quod sentiunt a diaboli principis sui igne consumptus. aut certe succensis igne domini de quo ait. ignem ueni mittere super terram et quem uolo ut ardeat. et de priori cursu retractis et agentibus penitentiam. et ceptum iter deserentibus consonat. οτιυοριι. Dicit replebit uniuersa terra gloria domini. quin ad predicationem apostolorum in uniuersum orbem exiuit sonus eorum sicut aque operientes mare: id est ut omnem salsuginem et amaritudinem fellis quam terra biberat pluente desuper diabolo

aque dm̄ opiant ⁊ efficiāt matis lo-
cū et amaritudīs ꝑstine nō parere.
Vn̄ ⁊ in ps̄ dr̄. Bt̄i q̄z remisse st̄ ini-
q̄tates et q̄z tecta sūt pctā. Potest
aūt q̄ᵈᵃᵐ nō conueniāt ordini lc̄ōis nec
ad ꝑnte scṗture textū faciat: sup
ihr̄l'm itelligi ciuitate plena sāguine
ꝓphar: de qua scṗtura ↄmemorat q̄
redūdauerit ī ea sc̄oꝝ sanguis a por-
ta usq̄ ad portā. et que dixit ī dm̄
passione sanguis e⁹ sup nos ⁊ sup
filios nros: et ad quā loq̄t' ds̄ ī ysa-
ia. cū leuaueritis man⁹ ad me non
exaudiā vos. man⁹ em̄ vr̄e sanguine
plene sūt. Hec edificata ē ī iniqui-
tatibȝ: ī qua iux̄ eūde ꝓphā ī iusticia
dormiuit. n̄ est edificatio eius
a dn̄o sabaoth. Vnde ⁊ defecerūt ꝓpli
multi ī igne ⁊ gentes multe lassate st̄
eo tēpore quo vespasiani et titi ciuitā
data ē exercitibȝ: et ad diē sollēpnem
venientes pasche. vrbe q̄ carcere st̄ re-
clusi et fame ⁊ penuria defecerūt ⁊
usq̄ ad extremas ruinas adriani co-
ꝑduxit obsidio. Subūsa aūt ciuitate
sanguinū ⁊ vrbe iniq̄tatū et ꝓplis ī
igne consūptis ⁊ gentibȝ que ad auxi-
liū eoꝝ venerāt huc illucq̄ dispsis
et dimittentibȝ lassas man⁹ repleta
ē vniūsa t̄ra gl'a xp̄i: et q̄si aq̄s ita
sermōibȝ et doctrina e⁹ vniūsus mū-
dus coopertus ē. Ve qui potū dat
amico suo. mittes fel suū et inebrias
ut aspiciat nuditatē e⁹: replet⁹ ē
ignomīa p gl'a. Bibe tu q̄z ⁊ conso-
pire: circūdabit te calix dextere dn̄i
et vomit⁹ ignomīe sup gl'am tuā
q̄a iniq̄tas libani opiet te ⁊ vasti-
tas iumētoꝝ deterrebit eos de san-
guinibȝ hoīm ⁊ iniq̄tate t̄re ⁊ ciuita-
tis ⁊ oīm habitantiū ī ea. lxx. Ve q̄
ꝓpinat ꝓxio suo sbuersione turbida
et inebrians ut aspiciat ī speluncas eoꝝ.
saturitate ignominie de gl'a. Bibe ⁊
tu ⁊ commouere: circūdedit te calix
dextere dn̄i. et congregata ē ignomi-
nia sup gl'am tuā: q̄a impietas li-
bani opiet te ⁊ miseria bestiaꝝ ter-
rebit te ꝓpt sanguinē hoīm ⁊ impieta-
tis t̄re ⁊ ciuitatis et oīm habitātiū
ī ea. Pro sbuersione turbida simma-
ch⁹ interptat⁹ ē. σΥΝΑΡΙΑ ΦΟΣΣΑΔΙ
ΟΜΕΝΗ ΛΙΟΙ .i. et emittes absq̄
iudicio furorē suū. theodotio. απο
ΧΥΣΕ ΟΥΤΟΥ qd̄ itpretat' ab effusione
sua: quīta editio.
qd̄ significat de sbi-
ta subūsione t̄re tue: aq̄la
qd̄ possum⁹ vertere de e-
missione furoris tui. In alia editiōe
reppi
qd̄
et ipm̄ ī lingua nr̄a sonat. ve qui
potū dat amico suo turbinē vola-
tem. Sed et alibi t̄nslatū legi. ve q̄
potū dat ꝓximo suo
.i. amentiā turbidā. Hoc ꝓpt'
ut verbū hebraicū massā. qd̄ t̄ns-
tulerit. lxx. subūsione. stare possetis
q̄ntā apud oēs editiones varietate
discordet. Igi' adhuc cont' nabucho-
donosor īuectio est. q̄ oblit⁹ conditio-
nis sue. ⁊ q̄si ignorans se ēē hoīem al-
teri hoī felle mixtū ⁊ amaritudine
ꝓpinarit. Possum⁹ aūt eū l' regē itel-
ligere iudee vel oēs hoīes gn̄alit' q̄ in-
ebriauerit eos malis ut uideret sede-
chie ⁊ captiuoꝝ oīm nuditatē pro
quo itptat⁹ ē simmach⁹ et quīta edi-
tio ut uideret ignominias eoꝝ. Dicit

tur. at̃ hec p̱ methaforã ebrii hoĩes
et nuditate turpati: q̃p nabuchodo
nosor oẽs iebriauerit calice furoris
sui cũctosq̃ spoliatos uiderit ⁊ cap
tiuos. et illi q̃ q̃ndã gloŝi fuerãt in
ultimã redacti sĩt seruitute. Hoc ẽ
eñ q̃d ait repletus ẽ ignomia p̃ glã
ut s̃ baudiat ãmic⁹ ⁊ p̃xim⁹ siue co
sors regni q̃ tuũ o nabuchodonosor
calice bibit. Vñ q̃a iebriasti pluri
mos. tu q̃q̃ bibe de calice dñi et cõso
pire: circũdabeis suppliciis dexte dñi
et ignomia uomit⁹ tui: oĩa que ab
sorbueras egeres et de s̃blimi glã ad
ultima deduceris mala. q̃a iniq̃tas
libani opiet te. Superbia inq̃t tua
et subũsio templi ⁊ rapina sciarum
te depopulabit᷑ atq̃ uastabit. Et q̃
semel noiauerat monte libani: s̃b
eõde trãslatione uictimas ⁊ sacrificia
vel certe m̃ltitudine ppłoꝝ que inter
fecta ẽ in ihr̃lm aĩalibꝫ l᷑ bestiis com
parat duces et uastitas aĩaliũ op
sti iudã: subũtisti t̃rã repmissiois ⁊
ciuitate ihr̃lm oẽs habitatores eius.
Audiui iudeũ quẽdã de hebreis qui
sapiẽs apud illos ⁊ vo
cabat᷑ narrante hiremoi fabulam.
Sedechias inq̃ a nabuchodonosor
rege cecat⁹ in reblata hoc ẽ anthio
chie uincisq̃ uariis modis ductus
ẽ babylonẽ: ubi cũ quadã die nabu
chodonosor cõuiuiũ festa celebraret
iussit ei dari potione. qua hausta ve
ter potantis solucẽ in fluxũ. ac s̃bi
to introductũ añ ora epulantiũ cõ
pulsũq̃ vi ventris pollutũ stercore:
et hoc ẽ q̃d scriptura nũc dicit. ve q̃
potũ dat amico suo mittẽs fel suũ
et inebriãs ut aspiciat nuditatẽ ei⁹
⁊ ignomiãꝫ p̃ glã: q̃d s̃ilicꝫ ille qui rex
potẽtissim⁹ fuerat ad tale dedecus sit ad
duct⁹. Vñ ⁊ cõmĩat ei d̃s q̃p et ip̃e bibi
tur⁹ sit hiremoi potione ⁊ passur⁹ oĩa
que passus ẽ sedechias. Hoc q̃q̃ iudai
cũ sit. me tacẽte cognostitis. Si em̃ q̃
s̃q̃t bibe tu q̃q̃ et cõsopire ⁊ circũdab᷑
te calix dexte dñi et uomit⁹ ignominie
sup̃ glam tuã: nõ de calice itelligend̃.
s̃ de malis q̃ue bibitur⁹ ẽ nabuchodo
nosor. Ergo ⁊ ille calix quo sedechie
ppinatu ẽ mala s̃t intelligenda. nõ ut
illi uolũt catharticũ. Sim at̃ dicunt ve
s̃ciã et tẽpatã hiremoi potionẽ ut sup̃
retuli: q̃⁹ et calix iste quẽ bibitur⁹ ẽ na
buchodonosor cathartico estimand⁹ ẽ
plen⁹ ut de⁹ sabaoth ⁊ dñs op̃s p̃ uin
dicta magna nabuchodonosor p̃pinꝫ
cathartico ⁊ faciat eũ suo stercore pol
lui. Hoc aduẽsũ iudaicã traditionẽ. Ve
niam⁹ at̃ ⁊ ad itelligentiã s̃pualẽ. Ve
tibi diabole siue antixp̃e vel hereticorum
dogma p̃uẽsũ. q̃ doctrinis tuis ⁊ potione
turbida iebrias p̃plos decept̃or et sub
uertẽs p̃ore fidẽ. das eis potionẽ nõ de
s̃yloa. nõ de iordane. nõ de fontibꝫ isrł
s̃ de torrente cedron. et de fluuĩe egipti:
de quo ⁊ ihemias dicit. q̃d t᷑ et vie egypti
ti ut bibas aquã geon. p̃ quo ĩ hebo
scriptũ ẽ sior. i. turbidã atq̃ cenosam.
Quis eñ de paradiso scripturarꝫ fluuia
egiptia exire credant᷑: tñ q̃a concul
cant᷑ pedibꝫ pharaonis p̃diderũt s̃ple
dorẽ suũ. et uiolata luto egiptio uisa
s̃t ĩ torrentes: de q̃bꝫ s̃cs q̃cuiq̃ s̃eit gra
tulat᷑. torrente p̃t̃nsiit aĩa mea. Ergo si
q̃s opposuerit torrente chorath de quo
bibit helias. et torrente aliũ de q̃ dñs
bibit ĩ uia. ita eñ scriptũ ẽ de torrente ĩ

oia bibet: hoc dicendu . q quicuq in egypto fuerit et in uia h seculi: q uis moyses et aaron . q uis ihemias sit et helyas: tn necesse e eu de temptatoib egypti et solitudinis bibe. Vn et dns sermo q ob hoc carne assumpserat ut bibet de torrente: considerans maiestate sua dixit Pr si possibile e transeat a me calix iste: et rursu uidens se ee in egypto et aquas no posse mundu n ipe potasset ait: verumptn no sicut ego volo s sicut tu. Hoc ppta qa diabol eversione et poculo turbido puersis q buslz doctrinis iebriet primos . i. ronabile aial: et faciat eos qs decepit respice ad speluncas suas . ecce dogmata liberata st . dic . ululant et lumine: q at iebriant nocte iebriant et q eos iebriat no ducit i atria dni que nulla tector pmitt umbra s speluncas . Fecerunt em domu pris que fuerat dom oronis speluncas latronu: pollicentes narrationes qsda et mysteria et recondita solisq heticis nota secreta de qb loqt et ysaias . et manufca oia abscondet iferentes i speluncas et in scissuras petrar et foramina terre. Nos ingrediam g speluncas heticor . nec abscondamur ubi impi saul stercora doctrinar suar egerere consuevit . s magis abscondam ad spelunca excelsa montis syna . ubi et helyas uidit dnm et moyses posteriora e an conspexit: et ysaias de dno clamans hic habitabit ait i spelunca excelsa . Siqs at no hz poculu turbidu et doctrina hetica . et magis ecce e et oia facit tuerpis lucri gra et vendit columbas i templo hoc e dona sps sci . et i cathedra sacerdotali liberas suffocat aues: iste no facit quide domu oronis spelunca latronu . s facit domu pris

domu negotiacionis. Post hec sequit saturitate ignomie p gla . bibe tu et commouere . i. o diabole . o dogma puersu . o hetice q te putabas calice ee aureu quo iebriabant oes gentes ut uideret speluncas et secreta tua . p glie magnitudie replere saturitate ignominie et reputare i uas fictile opa manuu figuli . Bibe et tu calice dni . de q in psalmis d . Calix in manu dni vini meri plen mixto et inclinauit ex i illud . uerumtamen fex e no est exinanita . bibent oes peccatores terre a fonte sinai commouere: et noli putare firma ee et stabilia in qb pmu stare cupiebas: qa circuidedit te calix dextere dni . Porro qz ppinasti pximo tuo subuersione turbida . congregabit ignominia sup te et sup gliam tua qua p te hic credebas: istudq patieris qa ipietas lybani operiet te scdm illud qd d . et oro eius fiat i pctm . Lybanus ei mos incertu grecu sermone. Hoc est te enim at e spualis thimiamatis et cult dei . Porro hetitor puersa oro et no euangelica simplicitate directa eis uertit in pctm: et ipietas cult dei opiet eos . Unde sequit et miseria bestiar terrebit propter sanguine hom et ipietates terre et ciuitatis et om habitantiu i ea . Et e sensus . Eos qs tuis fraudibz decepisti et de ouib xpi fecisti ee bestias tuas: tu uideris i miseria et p errore sustinere supplicia tunc terrebis . tunc terreb. Ac ne arbitreris me . qa lybanu et bestias noiaui de brutis aialibz et no de hoibz loqui . maifesti d e dico Subtrahebis hec qa multor hom fu

disti sanguinez q̄s deo prīe fecisti et
ꝯcauisti impietate in t̄ra uiuentiū
ī t̄ra mansuetoꝝ: et impietas tua ī
ciuitate q̄ dm̄ desciuit · i · ī ecclia eius
multosq; q̄ hitant ī ea īpietat̄ tue
fecisti ēē participes. Hoc sb̄ psona
hereticoꝝ sit dīm. Cetm̄ si volum⁹ de
antixpo intelligere siue de diabolo que
opatur⁹ ē in ātixpo: et iste talice suo
quo xpi cupiet subuerte disciplinā
inebriat plurimos ut ebrii ingrediat̄
speluncas ei⁹. Et postq̄ finis aduenit
pro ea glīa q̄ se magnificauerat im
plebit⁹ ignominia. Implebit⁹ at quā
bibet suppliocioꝝ calice: ⁊ cōmouebi
tur neq̄q̄ firm⁹ ī malicia sua stre
pidus ⁊ sero penitens. Circumdabit eī
eū calix dextere dm̄ qui ē dns ⁊ sal
saluatoꝝ qm̄ interfecit eū spū oris suī:
et destruxerit illuiatione aduentus
sui. Tūc oīs ignominia quā sibi cogi
tatioibz · factis · sermoibz cōgregauit
uit veniet sup glām eius ut q̄ntū an
putabat inclit⁹ tm̄ postea ignomi
nia plen⁹ sit. Blasphemauit eī in
dm̄ ⁊ impietas quā exuit ī libano o
periet eū: et inbioꝝ hom̄ furoꝝ quā ad
uersū dei ecclīam debachati sūt ipi
imputabit: n̄ poterit eleuare ceruice
sub terrore deprimet in t̄ra. Multos em̄
hoīes interfecit: et toto orbe ecclīam
xpi et habitatores eius sua impietate
vastauit. Sciendū igr̄ ⁊ hoc capitlm̄
qd̄ nūc exposuim⁹ · i · ve q̄ potū dat
pximo suo subuersioē turbida et
poꝛa ea ī q̄bz dm̄ ē. ve q̄ multiplicat
sibi q̄ nō sūt sua et ve qui edificat
ciuitatem in sanguibz et iuxta historiā
et iuxta anagogen vel aduersū nabu
chodonosoꝛ · l' aduersū diabolū et

et ve qui cōgregat auariciā malā domui sue

antixpm et hereticos posse equaliter
accipi. Quid pdest sculptile quia
sculpsit illud fictoꝝ suus · conflatile
et ymaginē falsā: quia spauit ī figme
to fictoꝝ ei⁹ ut faceret simulachra mu
ta. lxx. Quid pdest sculptile quia
sculpserunt illud: formauerunt illud co
flatile ymaginē falsā quia cōfidit
fictoꝝ ī figmēto suo ut faciat idola
muta. Consequēt supioibz nabucho
donosoꝛ dr̄ q̄ fabricatus sit statuam
idoli bel · et posuerit eā in campo dū
rā · siue ut ī hebraico scriptū est dora
sup qd̄ plenius in daniel legimus.
Miratur itaq; scriptura regis amenciā
et stulticiā · quia ipe iusserit statuam
aureā fieri ⁊ fictoꝝ confidat ī simula
chro qd̄ finxit. Ecd̄ quidē possim⁹
et generalr̄ com̄ oēs idoloꝝ accipe culto
res. Non putem⁹ vnū ēē qd̄ sculpi
tur ⁊ cōflatur. Sculpturā quippe possu
m⁹ ī lapidibz et ī marmore accipe.
cōflaturā vo ī hiis metallis intelligit
que solui pnt atq; cōflari: vbi gr̄a
auro · argento · ere · plumbo · stagnoq;.
Hoc dīm sit ut iuxta tropologiā scire
possim⁹ q̄ sit int̄ sculptile atq; con
flatile. Legim⁹ in deuteronomio ma
ledictus oīs q̄ fecerit sculptile atq; co
flatile opus manuū artificis ⁊ po
suerit illud ī abscondito. Sculpti
le atq; cōflatile eroꝝ dogmata ēē
puta que ab hiis a q̄bz ficta sūt
adorantur. Vide arriū sculpsisse sibi
idolū creature: et adorasse qd̄ sculp
sit. Cerne eunomiū cōflasse yma
ginē falsā: et cōflationi sue curua
re ceruicē. Signanterq; scriptura et
ponit insup illud in abscondito. Ha
bet eī ⁊ ipi orgia sua: et q̄ p̄ stus

al' orgia

qbusqz discipulis tradiut abscondi
ta sacmenta. Que si ad luce pcesse
rint stati qp ficta st arguunt. Nichil
igit eis pdeit sculptura atqz zfla
tio sua. Sculpturã qa refert ad
lapides i hijs dogmatibz itellige q
stulticiã pma fronte demostrat: co
flatione ibi ubi aliq videt ee ratio
sapie sclaris / et veluti quodã auro ita
disciplinis phoz et splendore eloque
cie idolu coflatu est. Nichil ig pdeit
figmentu fictori suo: et mutu surdu
qz simulachz adoratore suu audire
no potest. Si qn videris aliquem nol
le crede veitati et suoz ostensa dog
matu falsitate icepto studio perse
uerare: congrue potes dice sperat i
figmento suo et facit simulachra mu
ta & surda. qppe apud grecos
vtruqz significat. qsqz simach?
interpretas muta magis uidea
tur itellexisse qz surda. Nec moueat
qnqm illud idioma scripturaz de
quo sepe diximus qputat fidel' & sapi
ens dispensator / et i alio loco. qs sa
piens & itelliget hec: eo qp qs l' qd p ra
ro accipiat: cu possimus & de alio lo
co p impossibile hoc ipm accipe. qs no
separabit a caritate xpi. tribulatio an
angustia et et de pnti capl'o qp pro
dest sculptile qa sculpsit illud fictor
suus. In utroqz eni ipossibilitas demon
strat. qp nc apli caritate ulla tribulac
et angustia diuide possit a xpo. nc
m yydolis ulla sit utilitas. Ve qui
ligno dicit expgisce surge lapidi
tacenti. Nuqd ipe doce poterit. Ecce
iste coopertus e auro & argento: et ois
sps no e in uisceribz e?. Dns aut in
templo sco suo: sileat a facie e? ois
terra. hec. Ve qui dicit ligno euigila
exurge & lapidi eleuare. et ipm e
ymago. et e pductio auri et argenti
et ois sps no est i eo. Dns aut i te
plo sco suo: reticeat a facie e? omis
tra. Et hoc siml' vel aduersus nabucho
donosor l' aduersu oes q venerant
idola accipi pt / et describit error hu
man? qp argentu. auru. gemas et
secu qbz oblita vel opta st idola. pro
fulgore matie deos estimet. cu for
ma qde potuerit artifex dare. aiam
aut qbz vegetant art? nequiuit / et
econtrio dns dr in templo sco suo. no
in templo manu fco. sz ul' in celis l'
i vno qqz scoz iuxa aplm dicente. an
nescitis qm teplu dei estis. et sps di
habitat i vob / et alibi corpa vra te
plu dei st: l' in filio sicut ipe ait / pr
i me manens ipe facit opa / q certe
iuxa illud qp celu & tras et maria et
vniuersu mudu sps intus alit totaqz
ifusa p art? mes agitat mole et
magno se corpore miscet mud? ois.
q celo constat & tra et celoz arcubz
clauditur. dei dom? ee phibet. Vnde
et apls cofident. i ipo eni ait viuim?
& mouem et sum?. Qz si qs oppo
suerit quo sps i idolis no ee dicat
cu oibz simulachris assideat imu
di sps: discat scripture sce consuetu
dine nuqz spm pusu absolute s
cu additameto aliq spm nuncupai
sicut ibi. spu fornicatois seducti
st: et i euagelio. cu aut sps imudus
exierit de hoie & cetã hijs silia. Sps
aut ubicuqz solus & absolute sine
aliq additameto legit. sp refert
ad bona parte. i. ad spm scm. ut
e illud apli. qui seminat i spu de

spu metet uita etna. Et alibi. Fruc
at sps e karitas gaudiu. pax. Et alio
loco. Spu ambulate: et desideriu
carnis no pficietis. Neq hoc dica
m9 q no t sps scs cu additameto
ponat. vocat ei t sps scs. et sps pn
cipalis. t sps vis et sps dei et hys
filial. s q sps scs t cu additameto
et sol9 sepe ponat. sps at psus
nusq sine additameto lais sit. Sz
et illud dici pt. si qs cotentiose
spm psu in hoc loco voluit acci
pe. q aliud sit ois sps no e in eo.
aliud p dixisse ois sps no est circa
eu. Potest ei assidere simulachris
cetm i insectus ee no pt. Unde t ap
la significanti9 vbu ebraicu dicet
et sps e no est i uiscerib siue i medio
e9. Preterea sciendu i qbusda hebrai
cis volumib no ee additu ois sed
absolute spm legi. Qz si qs hoc su
patus i bona parte accepit spm.
et qsieit aut de spu sco dcm sit cu ad
ditameto legat et ois sps no est
i eo: sciat oem spm diuisas gras in
telligi sps sci ut sit sensus nichil ise
grte. nichil poterit ise hec uirtutis:
Qd quide t iuxta tropologiam
mag intelligit q i mansis idolis
heticor et figmetis diaboli nulla
sit gra sps sci. s imagine diuinitat
et pulchritudine dogmatu pfer
re uideant. cu in illis nichil spiritus
sit t uitale. Dicam9 t illud ne lec
tore uideam celasse qd noium. sps
et ventu apud hebreos eode appel
lari vocabulo. i. ruha. et p sensu
loci l spm accipi solere l ventu. Ergo
t i hoc loco spm l p vento accipe
possum9. q nichil spiret i idolis

vel pro aia q simulachra iactantia
sint. Qz at sps accipiat pro aia ma
nifeste significat saluatoris oratio
Pr in man9 tuas comendo spm meu
Neq ei ihs q psu spm qd cogitare
qs nefas e. aut spm sum qui t ipe ds
e pri poterat comendare. t no potius
aiam sua de qua dixerat. tristis est
aia mea usq ad morte t nemo pt
eripe aiam mea a me: et volutate
mea depono aiam mea: et sponte
mea rursu assumo eam:

Capitulu tertiu in quo explicatur oratio Abbacuc prophete pro ignorationibus:—

Tercium in
chromati papa
venerabilis in
abacuc libru
scribimus pro
prii cantico
eius opusculu
dedicantes: sermoneq eius t psal
terii i de lirico more more copositu
totis uirib aggredientes. Sibilet igitur
extera et sardanapallus insultet c
pior iuuris eq noie: nos ceptu carpa
m9 iter et orombz tuis qrarne vir
tute supasti. manifestissiam de xpo
pphetia in octauo ppha i de in trisar
cetois dnice nuo disseram. Oratio
abacuc p ignorantibz. hysc. Oratio pphe
abacuc pphe cu cantico. Aquila et
symach9 et qnta editio sicut nos p
ignoratibz. transtulerut solus. Theodo
cion- i. p volun
tariis. et p hys q sponte delinquit
Hoc ppta ut itelligam9 exceptis lxx.
nullu orocem cu cantico transtulisse
Na t i hebraico ht ad segionoth qd
dr- t nos transtulim9 p

ignorantibus. Est autem sensus. Quia supra
temere dixerat. Usquequo domine clamabo et
non exaudies. vociferabor ad te vim pa-
tiens et non salvabis. ac deinde in eadem
querimonia. quare non respicis super inique
agentes. et taces devorante impio iu-
stiorem se. ad quod audierat scribe visum et
explana eum super tabulas. et post cetera
ecce qui incredulus est non est recta anima eius in
semetipso. iustus autem in fide sua vivet.
et didicerat vel nabuchodonosor vel dia-
bolum vel antichristum positum in iudicio pec-
catorum et forte ad corripiendas gentes.
nunc agit penitentiam et plangit quod temere
sit locutus. petitque veniam ut magis deum
confessus quia ignorans fecit. Unde et david
mcc delicta inquit iuventutis et ignorantias me-
as ne memineris. Aut quia putet orationem
esse prophete ut in adventu christi error aufe-
ratur hominum: unde et prophete nomen sit in titulo
prenotatum quod prophetico spiritu oret tolli cali-
ginem et reddi lucem. auferri imaginem et
tribui veritatem. Esse autem prophetiam sit et to-
tus textus cantici ostendit et maxime illa
in medio duorum animalium cognosceris. dum
appropinquaverint anni notus eris. et de iudi-
cio. dum turbata fuerit anima mea in ira misericordie
recordaberis. et rursum de adventu christi
deus a theman veniet. et sanctus de monte pharan um-
broso et condenso. necnon in futuro pa-
vebunt tabernacula terre madian. et as-
cendens super equos tuos. et extendens arcum
tuum super regna. Si autem aliquis quesierit quare
solus theodotio pro spontaneis transtulit
possumus dicere vel confessionem prophete quoniam
aliqua sponte peccaverit ma-
le sentiens de iudicio dei vel certe futuram
gentium fidem demonstrari: quod priorem
errorem voluntate relinquentes in eum credi-
turi sint quam in cantico reprehenditur

Pergimus in sexto decimo psalmo oratio
david. et in alio similiter oratio david. et octoge-
simo nono oratio moysi hominis dei et in
centesimo primo oratio pauperis cum an-
xiatus fuerit et coram domino effuderit
precem suam. et sicubi alibi nomen orationis
infertur. attamen nullo loco cum cantico
legitur. Et nescio an dici possit quare
cum cantico: nisi forte iuxta lxx orationem
dicemus prophetam pro adventu christi et
hoc ipsum cum delectatione et psalmis
et cantico prophetare: ut et in eo quod oratio est
deprecetur patrem et in eo quod canticum patris
quod miserit filium et filii qui venerit laus
dicatur. Hec de titulo cantici: audia-
mus que dicantur in cantico. Domine
audivi auditionem tuam et timui. domi-
ne opus tuum in medio annorum vi-
vifica illud. lxx. Domine audivi audi-
tionem tuam et timui. domine consideravi
opera tua et obstupui: in medio duorum
animalium cognosceris. Pro eo quod nos et
aquila et theodotio transtulimus vivi-
fica illud. Ergo autem lxx dixerunt con-
sideravi et obstupui nec in hebraico
nec apud quempiam aliorum habetur interpretum.
ut sublatis his que in hebraico non
habent possit legi iuxta lxx. domine opera
tua in medio duorum animalium cognos-
ceris. Quod quia [illegible] videbatur
superiora iuncta sit. legitur autem in he-
breo adonay. id est domine phalac opus
tuum faceret in medio sanim annorum
heielu vivifica illud. Hoc propterea
ut que superflua sunt in lxx manifeste
addita cognoscamus. Hebrei iuxta
hystoriam hunc locum ita explanant.
Domine audivi auditionem tuam et ti-
mui. Audivi inquit penas quas
nabuchodonosor et diabolo p

parasti in qbz dixisti ei. ve q multi
plicat no sua. et scdo ve q cogregat
auaricia mala domui sue. tertio.
ve qui edificat ciuitate in sanguini
bus et pparat urbe i iniqtate. et qrto.
ve q potu dat amico suo mittens
fel suu et inebrias. quinto ve qui di
cit ligno expgiscere. surge lapidi ta
centi: et sicut timore pterritus sum
q drato magnus tantis uulneribz
confodiendus e. sic deprecor dne ut
qd pmisisti expleas. et finito tepore
reddas xpm tuu. Tu ei dixisti. quia
adhuc uisus procul. et apparebit in
fine et no mentiet. Vinisti ergo qd pol
licitus es. hoc e tuu imple pmissu
no moriat irritus sermo tuus. s ope
compleat. Qd quide iuxta nos et de re
surrectione saluatoris itelligi pt:
ut et ille q pro nob mortuus e consur
gat a mortuis et uiuificet. Iuxta lxx.
aut multo alt est sensus. et debem etia
et uulgate editionis explanatione
ponere. Dne audiui i sepourrs sermo
ne tuu ~~[illegible]~~ te in dante auricula
iuxta illud qd loquit ysaias. addidit
m auricula ad audiendu ita au
diui ut tu uis audire sermone tu
um: et opa tua dilengentius cotepla
tus ne m dicet. opa aut dni non
respiciunt. et opa manuu eius no con
siderat. ex creaturis itellexi creato
rem. et p singla que fecisti que cotidie
opris i uniuerso mudo. totus obstu
pui. et sensu huanitatis amisso in extasim
amentia su couersus. l certe ad
miratione turbatus in laudes tuas
trepidus erupo dices. i duoru aia
liu cognosceris. Qd multi putat
de filio itelligi et de spu sco: eo qd

pr p filiu intelligat et spm. Que
quide et duo seraphim i ysaia. et duo
cherubim sibi iterptant i exodo. q
ctra se respiciat. et i medio habeat
oraculu. et i ysaia uelantia caput
et pedes dei i pncipio tm sclo uolent.
et alt ad altm mysteriu iclamet tri
nitatis: et mittat unus de seraphim
qd itpretat ardes. et ueniat i terras
et mudet labia pphe. et dicat ignem
ueni mitte sup tra ~~et~~ que volo ut
ardeat. Hoc estimat alii: et ad hanc
itpretatione multis septuaginta ctuit
testionis. Porro simplex itpretatio
et opinatio uulgi de saluatore in
telligit. qr int duos latrones cruci
fixus agnit sit. Qui aut melius hoc
dicut qr i prima ecclia que de circuci
sione fuit et de ppono cogregata:
duobus pplis sed hic inde ex gentibz
itellectus sit saluator et creditus. Sunt
qui duo aialia duo itelligut testa
menta nouu et vetus: que ve aian
tia sunt atqz uitalia. que spirent et
i quorum medio dns cognoscat. In me
dio anoru notu facies. lxx. Cu appro
pinquauerit anni cognosceris. Cum ve
nerit inqt tempus et ope pmissa co
pleueris. monstrabis vera ee que
pollicitus es. Que cu appinquerit co
summatio et extrema hora ad destru
enda pcta ueniet filius tuus. mani
festus cognosceris. Sequit. Cu adue
nerit tempus demonstrabis. cu turba
ta fuerit aia mea: qd exceptis lxx.
nec i hebraico nec apud ceteros alioru
habet interpretum. Et e sensus. Cu vene
rit tempus de quo dr. tempore accepta
bili exaudiui te. tepus aducetus dni
nri ihu xpi. tuc o ds pr cognosceris

nome tuu · qd ante occultu fuit hoi
bus / de quo dicit et dns i euagelio ·
p revelaui nome tuu hoibz · Qd at
infert · cu turbata fuit aia mea ap
lxx · in ĩpfectũ editione · cu posterioribz
copulat ut possit legi · cu turbata
fuerit aia mea i ira · et huc usqz dis
tinctio · Deinceps infert mie recorda
beris : qd scz ppha sufficiat p pena so
la conturbatio · et ad ira dei aia illi9
conturbata neqqz inferat supplicium
s ira excludat mia · Hic at ira dei
mensuras quantu et qnto tepore et ob
qs causas et quibz iferat iuxta illud
qd sciptu est : cibabis nos pane la
crimaz · et potab nos lacrimis in
mensura · Qd si ppha turbatur ad
ira dei et qa turbat9 e impetrat mi
sericordia : qd nos sperare imo timere
debeam9 cu oia opa dei digna sit9
Qd at sequit iuxta hebraicu · cu irat9
fueris · mie recordaberis : no debem9
putare oblitu esse dnm · et post iram
sue mie recordari : s cu nos eu i pena
positi putem9 oblitu / iuxta illud ·
Usqquo dne oblivisceris me i fine
Hic at si qn teptatoibz qsi fluctibus
opprim · et rabidi demonu adversu
nos prelia deserviunt : velut ad dormi
ente loquim · Exurge i ut qd dormitas
dne ? Simulqz dei terne clementia
Non dixit · cu irrueris supplicia mie
recordaberis : s cu irat9 fueris · Qui at
irascit · interdu no punit · sed tm
modo comminat · Qd apls sentiens
ait · Revelat eni ira dei ~~sup~~ de celo
sup oem impietate et iniquitate ho
minu · Ubi aut revelatur · no isert
no punit : s revelat ut tiat et tremis
no inferat · Deus ab austro veni

et : et scs de monte pharan semper
lxx · Ds a theman veniet : et scs de
monte umbroso et condenso · Et a
quila et symach9 et qnta editio iuxta
hebraicu posuerunt theman · Sol9
theodotio qd significaret theman
itpretat9 e duces / edom ab austro
veniet : et scs de monte pharan in
fine / ex quo itelligim9 a solis lxx ·
positu · de monte umbroso · et conde
so · Sed et hoc qd lxx · tinstulerunt dia
psalma · et posuim9 semp · symma
ch9 itpretat9 e metrum · theodotio i
fine · quinta editio iuxta hebraicu sela ·
Deus g ab austro veniet · i a meri
die · a clara luce · ab hiis q appella
tur filij diez · Unde et i cantico canti
coz aqlone spons9 abigit · et aust
vocat dicens / exurge aquilo et veni au
ster : pfla ortu meu et fluat aroma
ta mea · Deus sp i meridie e · Ubi ing
pascis · ubi cubas i meridie · Et ad
abraham qn erat sb quercu no ve
nit n i meridie / et ioseph qui i typo
pcessit saluatoris · convivium fratribz fecit
i meridie · Agnitio g9 dei pris hiis q
digni sit venit i pleno lumie : et agni
tio filij · i · filij dei · venit de monte um
broso et condenso · Mons umbrosus atqz
et condensus l ipe x intelligit ple
nus virtutibz oiqz sapia / et maiesta
te sua cuncta ptegens et extendens alas suas
et confovens pullos suos : l certe para
dysus et celestia plena angelis ple
na virtutibz plena arboribz uberrimis
Atqz utina et m contingat ut ad vo
ce mea et ad expositione ds veniat
i claro lumie · et filius e9 de quo sciptu
e : sci estote · qm ego scs su / de sublimi
tate eloquij umbrosi et condensi

et scripturarum testimoniis hinc inde
contexti: et patre filius filiusque conuenien
te fiat eorum auditor habitaculum. et com
pleatur scriptura dicens. ego et pater meus
veniemus ad eum et mansionem apud
eum faciemus. Sed quia pro monte um
broso et condenso in hebreo scriptum est
mons pharan. et pharan interpretatur
os uidentis. pulchre iuxta interpreta
tionem nostram de eruditi sermone in
ui venit noticia filii: et non qualicumque
sermone. sed de eo qui plenus lucis est.
plenus oculis: ut manifestus et purus
ad aures audientium deferatur. Quod
autem ait de monte: sublimia dogma
ta intellige. Audiui ego hebreum
istum locum ita disserere. quod bethlehem
sita sit ad austrum in qua natus est
dominus atque saluator: et ipsum esse de quo
nunc dicatur dominus ab austro ueniet.
nascetur
hoc est in bethlehem et inde consurget.
Et quia ipse qui natus est in bethlehem
legem quondam dedit in monte syna. ipse
est sanctus qui venit de monte pharan. Pha
ran quippe uicinus locus montis sy
na est. Et quod infert diapsalma. id est
semper: hunc sensum. ipse qui natus est in beth
lehem. et qui in syna. id est in monte pha
ran legem dedit. semper in vniuersis beneficiis
preteritis et presentibus et futuris auctor
est et largitor. De diapsalmate quod
hebraice dicitur sela. in psalterio plenius
disputatum est. Simulque et hoc nouerit iuxta
.lxx. quod diapsalma non ponatur nisi
in psalterio et in presenti loco: ex quo in
telligimus totam a .lxx. orationis canti
cum prenotatum. Operuit celos gloria
eius: et laudis eius plena est terra. Sple
ndor eius ut lux erit cornua in mani
bus: ibi abscondita est fortitudo eius.

.lxx. Operuit celos uirtus eius: et laudis eius
plena est terra. et splendor eius quasi lux erit: cor
nua in manibus eius. et posuit dilectionem robus
tam fortitudinis sue. Pro eo quod lxx. interpreta
ti sunt et posuit dilectionem robustam fortitudinis
sue. et nos diximus ibi abscondita est
fortitudo eius. aquila transtulit. et posuit
absconsionem fortitudinis sue. symmachus
et posuit absconditam fortitudinem suam.
solus theodotio mee translationi congruens
ait. et ibi absconsio fortitudinis sue. Verbum
hic ei sitam. pro qualitate loci et posuit.
intelligit et ibi magisque in presenti loco
ibi legendum est quam posuit. ut sit sensus
et ordo sine. cornua in manibus eius. et sub
audiatur ibi. id est in cornibus abscondita est for
titudo eius. Manifestum est autem iuxta hebraicum
quod in aduentu christi cuncta repleta sint gloria.
statim illud quod in euangelio dicitur: gloria in excelsis
deo et in super terram pax hominibus bone voluntatis.
Et alibi. Pacem fecit in celis et in terra per
sanguinem crucis: et sedit in dextera ma
gnitudinis. Velociter enim currit sermo
eius. Et alibi. Domine dominus noster. quam admira
bile est nomen tuum in vniuersa terra. Et rur
sum in octauo decimo psalmo. in omnem terram
exiuit sonus eorum: et in terminos terre verba
eorum. Splendor quoque eius quasi sol iusticie cla
ra luce radiauit. Et cornua in manibus
eius. vexilla et trophea crucis: et in ipsis
cornibus abscondita est fortitudo eius.
Cum enim esset in forma dei. non rapinam
arbitratus est equalem se esse deo: sed exina
niuit se formam serui accipiens. factus
obediens patri usque ad mortem: mortem autem
crucis. In cruce igitur paulisper abscon
dita est fortitudo eius: quando dicebat ad
patrem: tristis est anima mea usque ad mor
tem. et pater si possibile est transeat calix iste
a me. et in ipsa cruce. pater in manus

tuas comendo spm meu. Porro iux
lxx. i eo q deinde opuit celos uirtus e9
nosse debem9 mnm9 ee qd opit ab eo
qd opit. si tn totu opiat et no ex par
te qd optu e. Cu g9 uirtus dei opiat celos
maior erit celis uirt9 e9 qua opiut celi.
Celos at eos ee q portet imaginem
supcelestis. et qui enarrat glam dei
crebro legim9. Virtute ergo dei dnm sal
uatore apls pbat. Xps dei vtus et
dei sapia. Hec vtus om spualiu v
tutu qi mr e. verbi gra appellatur
vtus. sapia. fortitudo. iustitia. tem
perantia. veitas. scitas. redeptio.
Xps at fcus e nob a do sapia et iusti
cia et scificatio et redemptio. Hec ig
speciales uirtutes i qbz xps ondit. sedz
psitm eoz q eu vel sapiam recepiut
l fortitudine. l iustitia et cetera h9
moi. cotinent in gnali vtute dei. hoc
e dno salvatore. atqz i huc modu
et de tra itelligim9. q qui pmu ppt
ymagine trem tra vocabat et dice
bat ad eos tra es et i tram ibis. in ad
uetu saluatois laude dni repleat.
Cu at et celi uirtute dei opti fuerint
ptecti uidelicet et ex oi parte vestiti
et vniusa tra repleta laude dei: tuc
splendor e9 ut lux erit. Imagine at
dei et splendore glie e9 ee saluatore
dnm. apls no tacet: q postea ergo no
bis apparuit splendor glie dei reuer
sus e ad pstina maiestate. Et si em
noueram9 xpm iux carne. s ia no
novim9 eu iux carne: veru iux spm
qa qd fcm e in ipo uita erat et uita
est lux hoim. Qd manifesti9 in eua
gelio saluator ostendes ait. Pr glo
rifica me gla qua habui apud te prius
qz mud9 fieret: ut post ascensione

ad celos fit splendor qd lux. hoc est.
id incipiat filius ee. qd pr est. Qd at
seqt cornua i manibz e9: morus e scrip
turaz ut scp cornua p regnis ponat.
Na et illud qd anna loquit in pmo
regnoz libro. exaltabit cornu xpi sui.
magnificentia regni saluatois sig
nificat. et i danihele dece cornua
dece regna demonstrat. Sic at nc
dr cornua i manibz e9. quo et alibi
scptu legim9. cor regis i manu dei:
pro eo qd e mes. et pncipale cordis
uiri sci qui ppit ad regna celoz. qui
adhuc posit9 i tra regnat corpoi
atqz pctis. no regat extinsec9 sed
i dei tutela situ est. Qa et i hebreo et
in ceteis editioibz no ht scptu cornua
i manibz e9. s i manu e9. qd dr iacod ma
nu dei forte atqz robusta intelligat9
filiu e9: et i hac manu oia regna ce
loz eoz qz qui ad celos intrat9 astre
de posita ee discam9. Qd et psaias
sonat dices. Vinea fca est dilco in
cornu. i loco uberi. p eo qd e in regno
Ob hanc puto causa nullu cornutu
aial int imuda pom i leuitico: et id
ipm significare vnicorne in psal
mis siue rinocerota. et illud. i te ini
micos nros ventilabim9 cornu. Qd
at iux lxx. legim9. et posuit dilcoes
forte uirtutis sue: etia hoc de xpo in
telligendu. q pr idcirco opuit celos
vtute sua et tra repleuit laude: et
splendore suu fecit ee ut lumen.
et regnu posuerit i manu filii sui. ut
faceret dilcon suu ab hoibz diligi. et
diligi no leuit. s vehement et for
titer: ut q eu fortit dilexissent et
hereret i dilectoe e9 nemo tolleret
eos de manu illi9. E contrario diabo

lus fuit amare nos mundum. et pro
dilectione virtutis diligere vitia: et no
lentes sed fortiter. ita ut de nobis possit
dici: et posuit diabolus dilectionem for
tem vitiorum suorum. Ante faciem eius ibit
mors: et egredietur diabolus ante pe
des eius. Pro eo quod nos transtulimus
mortem: in hebreo tres littere posite sunt
deleth. beth. res. absque ulla vocali
Que si legantur dabar verbum significant.
si deber pestem que grece dicitur.
Denique et aquila ita interpretatus est. ante
faciem eius ibit pestis. Symmachus. ante faciem
eius precedet mors. Quinta editio. ante
faciem eius ambulabit mors. Soli lxx.
et theodotio sermonem pro morte inter
pretati sunt. nec non in conscripti versiculo
ubi diximus egredietur diabolus ante
pedes eius. et lxx. aliter transtulerunt iuxta
quos postea disputabimus: aquila pro dia
bolo. transtulit volatile. Symmachus et
theodotio et sexta editio volucrem. quod
hebraice dicitur reseph. Tradunt autem he
brei quod in evangelio princeps demo
num dicitur esse belzebub. ita reseph demo
nis esse nomen qui principatum teneat
inter alios et propter nimiam velocitatem
atque in diversa discursum avis et vola
tile nuncupetur. principemque esse qui in paradi
so sub figura serpentis mulieri sit lo
cutus. et ex maledictione qua adeo con
dempnatus est accepisse nomen. Denique
reseph reptans ventre interpretatur.
Hoc ergo quod dicitur. statim ut venit dominus
et in iordane fuerit baptizatus et ad
columbe descensum vox patris intonuit
hic est filius meus dilectus in quo michi com
placui: exeunti de aquis occurret dia
bolus et ante pedes illius stabit mors
et coluber antiquus. quadraginta

diebus temptabit eum in solitudine. Si
cut iuxta lxx. legimus ante faciem eius ibit ver
bum et egredietur in campos. hoc significat
quod sermo dei ante visionem eius que nunc
allegorice facies dicitur precedat et preparet
corda credentium ut prava in rectum et ine
qualia sternat in planum: ut auditoris
anima quasi confertus ager semente possit
recipere spirituale. Stetit et mensus est
terram: aspexit et dissolvit gentes. et con
triti sunt montes seculi. Incurvati sunt col
les mundi ab itineribus eternitatis eius.
lxx. Iuxta pedes eius stetit et commota
est terra. respexit et distabuerunt gentes et
contriti sunt montes violentia: tabuerunt
colles seculi itineribus sempiternis eius. Stans
salvator et cuncta prospiciens. et oculo
suo universitatem mundi metiens. gentium
multitudinem dissipavit: quibus dissipa
tis et dissolutis contriti sunt montes huius
seculi: et incurvati sunt colles huius mundi. Sunt
enim et alii montes et colles quos salit et transi
lit sponsus in cantico canticorum: de quibus
et in secundo graduum psalmo dicitur. Levavi
oculos meos in montes unde veniet
auxilium michi. Montes autem seculi ipsi sunt
qui et montes tenebrosi: de quibus ihermias
precipit ne impingant pedes nostri super eos.
Isti sunt colles in quibus regnabat saul qui
interficiebat sacerdotes dei. Gabaa quippe
collis interpretatur. Et eleganter incurvati
sunt iniqui colles mundi. Ante adventum
quippe salvatoris erecta cervice gradie
bantur. et superbiam eorum humiliare nemo
poterat. Contriti autem sunt et incurvati ab
itineribus eternitatis eius. id est dei quia eternitas
illius ad nos venire dignata est: sive quod
semper a principio mundi usque ad incar
nationem suam venerit ad sanctos. et factus
sit in singulorum manu sermo dei. atque

i vniversis incentibus ipse surrexit: et eter
ni eius iter incurvaverit colles montesque
conturbaverit. Hec per metaphoram iuxta
hebraicum dicta sint. Porro secundum lxx.
Postquam facie dei sermo processit et e
gressus fuerit in plana. deus pater venit illuc
ubi ei a sermone suo regio separatus
est. et venit post pedes sermonis sui et stat:
numquam an procedes sed semper expectans ut ille
sibi muniat viam. Ubi autem steterit iuxta pedes
sermonis sui: ibi statim terra opera videlicet
carnis et corporis non valentia susti
nere dei presentiam commovebuntur. Cumque
commota fuerit virtus sermonis et pre
sentie dei respicit civitas anime gentes
quas cogitationes et multiplices in diversa
sententias possumus intelligere. que ilico dis
solvuntur ac tabescunt. Siquis etiam ad
usum stiam dei se exaltaverat in terra
et sensum occupaverat audientis hoc
precedente sermone et adventu christi dei
constringitur atque conteritur. Montibus
autem confractis et contritis ad aspectum dei:
colles liquido consumentur et redigen
tur ad nichilum. Non enim sunt montes
dei sed montes seculi. Sempiternum enim
iter dei ea respiciens ad que sermo
suus precedit: et fortius collibus seculi
consumit et destruit eos. Possunt autem
montes et demones intelligi qui ver
santur in excelsis et elevant se contra
scientiam dei: colles quoque alie demonum for
titudines que faciunt homines corporis
pulchritudinem. dignitates. divitias.
nobilitatem generis. ceteraque mundi bo
na admirari. Licet videre post ad
ventum sermonis dei et dei patris pre
sentiam quo humane anime commoneantur
et omne quod terrenum est dissolvatur: et co
gitationes superne redigantur ad ni
chilum. Quia destruuntur demones tunc
seculi altitudines ad nichilum dedu
centur et omnis excelsorum scientia que primum
tumebat ad dei sermonis adventum
humiliatur conteritur atque consumitur: et quod
prius pulchrum et maximum videbatur
quia despectum abiciatur et parvum. et hoc
fit post adventum dei et hospitium christi
iuxta quod alibi scriptum est, inhabitabo in
eis et inambulabo: et ero deus eorum: et
ipsi erunt mihi populus. Pro iniquitate
vidi tentoria ethiopie: turbabuntur
pelles terre madian. lxx. Pro labori
bus vidit tabernacula ethiopum pa
vebunt et tabernacula madian. Ethio
pes tetri et amantes tenebras et ab
omni luce alieni. quia draconis carne vescun
tur de quo scriptum est. dedisti eum escam
populis ethiopibus demones intelligun
tur: quorum sit tabernaculum quicumque in
hoc seculo propter honores et divitias labo
raverit quod sub uno verbo iniquitatis significatum (sic) on
dit. Omnis enim dives aut iniquus aut
heres iniqui est. Vide homines magna
transire an potentum excubare fores
pati omnia que servorum conditio vix
patitur ut divitias congregaret. ut ali
quam accipiat dignitatem: et postquam
hoc fuerit consecutus tradere se luxurie
et voluptatibus et omni iniquitati: ut quod
avaricia congregavit luxuria consu
mat. Isti igitur pro laboribus suis efficiuntur
hospitium demonum: et qui templum dei
esse debebat fiunt tabernacula ethio
pum. Sed et hoc quod sequitur turbabuntur
pelles terre madian. sive pavebunt
et tabernacula terre madian: eosdem
intellige tabernacula ethiopum et
tabernacula terre madian. Postquam
enim ditati fuerint et per fas et nefas

ad aliu

ad altissimum gradum co(n)scenderit: tunc
co(n)scientia peccatorum suorum sub morte: semper
iudicium formidabit. et ad leuem
febriculam qui latrones in carcere iei
de eternis suppliciis suspirabunt.
Madian autem in lingua nostra sonat
ex iudicio .i. in condempnatione: et
ostenditur quod metu iudicii eternarumque pe
narum semper in formidine sint. et cruciat(ur)
qui se sciunt mereri cotidiano pauore
sustineant. Numquid in fluminibus iratus
es domine: aut in fluminibus furor tuus vel in
mari indignatio tua? Qui ascen
disti super equos tuos: et quadrige
tue saluatio. Suscitans suscitabis
arcum tuum: iuramenta tribubus que lo
cutus es semper. hebr. Numquid in fluminibus
iratus es domine. aut in fluminibus furor tuus
vel in mari impetus tuus? Qui ascen
des super equos tuos: et equitatio tua
salus: intendens extendens arcum tuum
super sceptra dicit dominus diapsalma.
Ubi hec diapsalma. et aquila sep
tuaginta ut super similiter transtulerunt. Et quia ad
tropologicam interpretationem festi
nat oratio: breuiter secundum litteram sensum
capituli comprehendes perga(m) ad reliqua.
Diuisit iordanem et mare siccasti ru
brum pro nobis dimicans. non enim fluminibus
et mari iratus es. que utique insensibilia
offensionis contrahere potuerunt. ita ut
quadrigas tuas conscendens tuas ar
cubus corripiens salutem dabis populo tuo:
et iuramenta que iurasti patribus nostris
et tribubus complebis in sempiternum. Quod
autem dicit numquid in fluminibus iratus es domine
aut in fluminibus furor tuus. vel in mari im
petus tuus. dicit ambigue interrogan
tis magis eloquio quam probantis. Sunt
enim bona flumina sunt et mala. et mare

pessimum et est mare optimum. Bonorum
fluminum illud exemplum est fluminis impetus
letificat ciuitatem dei. et quod qui de aqua hau(serit) (?)
biberit de uentre eius fluent flumina aque
salientis in uitam eternam. Malorum illud. quod
pharao loquitur in ezechiel. mea sunt
flumina et ego feci illa. in quibus draco ha
bitat. et multa huiusmodi similia. Quod autem mare
in bonam partem accipiatur uicesimi tertius
psalmus testimonio est in quo tropolo
gice de ecclesia dicitur sub
.i. orbe terrarum. Domini est terra et plenitudo eius
orbis et omnes qui habitant in eo. Ipse super
maria fundauit eum: et super flumina pre
parauit illum .i. orbem. Quod autem a domino
fundatur super flumina et preparatur super mare
utique in parte bona accipitur. Necnon
et illud quod de uinea dicitur. que translata
est de egypto: extendisti propagines eius
usque ad mare et usque ad flumina flagella
eius: puto quod in bonam partem possit accipi.
Et dicimus uerba diuina que manifesta
sunt. et que potum sitientibus prebent
hec flumina dici. ea autem que plena sunt
sacramenti et in profundo posita de quibus
dicit apostolus. O profundum sapientie et scientie dei.
et propheta consonat. De profundis clama
ui ad te domine. mare in scripturis appel
lari hoc .i. Hoc ideo quod possit et mare in
meliori parte sentiri. Quod autem acci
piatur in contrarium multa testimonia
sunt. de quibus est illud in psalmis. Hoc mare
magnum et spatiosum. ibi naues pertran
sibunt. animalia parua cum magnis. dra
co iste quem formasti ad illudendum
ei. et de euangelio quod saluator increpa
uit uentos et mare et dixit ei. tace
et obmutesce. Quod enim increpatur
malum est. iuxta illud in zacharia. Incre
pet dominus in te diabole. et ad thymotheum

arguere consolari increpare. Propheta itaque
suscitante. numquid in fluminibus iratus es domine
aut in fluminibus furor tuus. vel in mari impetus
tuus. nos dicamus si egyptia flumina
sunt et mare rubrum atque sanguineum
irascitur dominus et percutit ea: et toto im
petu feruntur in gurgites eleuantes se
contra scientiam dei. Unde mare uidit et fu
git. presentiam dei non sustinens et iorda
nis conuersus est retrorsum. cedens glorie prophe
tiae sanctitatis que et ab helya scinditur et ab
helyzeo. Ut autem manifestius loquar.
Rethorum eloquentiam que contra ueritatem et
ecclesiam fluit. intellige flumina quibus
irascitur dominus. Animas uero eorum que transferuntur
omni uento doctrine et semper malicia fluc
tuant. et salsis gurgitibus obruuntur ani
maduerte mare super quod impetus domini sit:
ut sentiat eius aduentum. et sciat quibus
terminis et obice concludatur. et audiat.
in te conterentur fluctus tui. Quod si bona
sunt flumina et bonum mare: lauatur in illis
ihesus et ecclesiam suam super hiemem mare
collocat. Post hec sequitur. Qui ascen
des super equos tuos: et equitatio tua
salus. Quero equos super quos ascendit
dominus. et puto esse non alios nisi sanctorum
animas. super quas ascendit sermo diuinus
ut et ipsas saluet. et alios per eas.
Ponamus eorum exempla. Sponsus
loquitur in canticis canticorum. Equitatui
meo in curru pharaonis assimilaui
te proxima mea: non quo christus ecclesiam
siue sermo dei animam quam sponsam
suam uocat coniugis comparat pharao
onis: sed quo omnis anima conuersa sancta fit atque
perfecta ad dominum comparatum: cuius currus sit
pharaonis et iumentum. Unde et moy
ses loquitur ad dominum. ego autem sum alogos
id est irrationabilis et dauid iumentum
factus sum apud te. non quo absolute
iumentum sit. sed quod apud dominum iumen
tum sit. Hiis equis illi contrarii sunt quos
habet pharao et de quibus dicitur. Equum et
ascensorem proiecit in mare. Hiemem
equitatio non est salus sed perditio. Que
ramus et alios equos quibus ascendit
dominus. In quarto regnorum libro legimus
mane surrexisse ministrum helysei
et egressum uidisse exercitum ambien
tem ciuitatis muros et equos et currus
et postquam ad preces prophete aperti sunt oculi
eius aspexit inquit et ecce mons ple
nus equis. et quadrige ignee in circuitu
helysei. Diligenter attende quod equi
uidebantur et currus. et tamen instantibus im
libus equorum et curruum nullus ascensor.
Horum equorum ille erat auriga et rector. ille
de quo psalmista canit. qui [illegible] se
des super cherubim ostende. Talibus
equis. talique curru: et helyas raptus
est in celum. Si quis autem de zacharia uult
discere qui sint equi rufi. et qui nigri
et qui uarii. et qui albi egredientes
de mirtetis et de montibus in pro
fundo positis. siue ut in hebreo scriptum
est ereis: in ipso propheta si dominus uite spa
cium dederit. tonabimus explanare:
Vidit et iohannes equos candidos. et ses
sores eorum. Et quibus corpora in gloria
resurgentium puto esse equos candidos
sessores autem sanctorum animas. Si quis uero
peccator est et mei similis: sedebit in equo
nigro. et dicetur de eo. Dormitaue
runt omnes qui ascenderunt equos. De talibus
equis scriptum est. Fallax equus ad
salutem. Caro enim concupiscit aduer
sus spiritum: et sapientia eius inimica est deo.
Hoc dictum sit de hiis qui corpora dili
gunt et in nigris sedent equis. Nos autem

aīās nrās in eqs· et in currus dm̄
sparem9. q̄ astendit ī paulo· asten
dit ī petro: et ī hēremoi currib3 equi
tās totū lustrauit orbem· Intendes
vō arcū siue sagittas suas· sceptra
·i· regna aduersū que hieremias mis
sus ē eradicauit· destruxit et pdid̄t·
sentqꝫ ut nō regnaret pc̄m ī mor
tali nr̄o corpore· Sceptra āt ·i· re
gna diaboli que ostendit dn̄o in
tellige diusa pcc̄a· auaricia· luxu
riā inuidiā· detractoēm· furta p
iuria: aduersū que sermo dei sedens
ī eqs et ī currib3 suis intendit ful
guris siu totorta spicula et inte
rim nō emittit: ut q̄ ad extentū
arcū tirt9 fuerit· emissione nō se
ciat sagittarum; et hoc facit semper·
qd̄ aquila intpretat9 ē pro dia
psalmate· Semp ei sedet ī suis· sep
armat9 est: et acutas sagittas in
linguis eorum pparās equitat· et
huc illucqꝫ discurrit ī orbis salutem·
Fluuios scindes terre· hec fluuijs
scindet^a^ terra· Terrā suscitauit dn̄s ar
cū suū· ut tribub3 iuramenta reddet
que locut9 ē: conscept9 dr̄· fluuios scin
des terre· ·i· reges terre aduersū tuū pplm
dimicātes diuides atqꝫ disperdes·
Iux̄ hys· āt q̄ dixerūt· fluuijs scinde
tur terra· pmū ponam9 exemplum·
ut hoc ^gradu^ gradu ad altiora veniam9
legim9 ī hijs q̄ de mirabilib3 con
scēerūt volumina· et q̄ olimpiadas
grecie ad nr̄am vsqꝫ memoriā per
dixerūt· exponētes q̄ in singulis
ānis noui accideit ī mūdo qd̄ int
cetera terre motu erupit fluuia q̄
añ nō fuerāt· et rursū alia absor
ta sint et pessumerint: qd̄ saluet

pessumierint

oēs tram vene q̄ī in hūano corpore
sanguinē3 ita ī se hēant latentes aq̄s
que terre concussione rupant^a^ et manet
fluuīa· Hoc si intellexerim9· uideam9
aīam hūanā hēre in se nālr̄ aquas
et fluuios· et p secordiā nr̄am eos
ee absconditos· ī nō fluere· cū aūt ad
pdicatione sermōis dei concussa fue
rit ī de priori statu mota tūc erupe
qd̄ latebat· et ī refectione potantiū
fluere Hoc ipm̄ reor et illud signifi
care ī genesi q̄ fodiūt^r^ putei a ser
uis ysaac: q̄s ab abraham factos
philistijm tēra obruerat· Quamdiu
uiuit abraham putei illi9 nō clau
duntur^a^ illo aūt mortuo ī puteis ob
turatis· si seruu fodiat contra dicūt
philistijm ī iurgiu est: si vō ipse ve
niat ysaac et fodiat puteū ī inue
at aquā· philistijm nō valeant
cōn dicere· Vide petrū et paulū: ī de
puteis xp̄i ~~de~~ fluuiosqꝫ nō ambi
ges· Cerne oēs aplos: et iā nō qua
tuor fluuīa s̄ duodecim fluuios intel
liges exire de paradyso scripturarū·
Isti fluuij ānqꝫ terra cōmouer^et^ late
bāt: et tū erāt ī terre venis sitientib3
pocula nō pbebant· Postqꝫ vō ad
aduentū xp̄i orb9 ī oīs terra concussa ē·
^i^ sbito pruperūt: et tūc cōpletū ē· po
suit fluuīa ī desertū ī exit9 aq̄r ī siti·
terā fructiferā in salsugine a mali
cia habitantiū ī ea: posuit desertū
in paludes aq̄r· et terā sine aqua ī
fontes ^aquarū^: et habitare fecit illic esurien
tes· ī cōstituerūt ciuitatē ad habita
dū· Postqꝫ em̄ dn̄s venit in mūdū·
et cōpletū ē illud· qd̄ dixit ī euange
lio· ī iudiciū ego ī mūdū istū veni·
ut q̄ nō uidebāt uide~~ant~~ ^rent^· et qui ui

debant ceci fierent: tuc tra istl' de q
fluuij an manabat 7 irrigabant
vniusu ppłm iudee aruit. et fontes
illi⁹ obturati st: vniusus at orbis
q erat desert⁹ 7 sterilis et aq̄s predi
catiois omīe nō habebat. versus est
ī paludes aq̄4: et q̄t doctores emi
sit tot huit 7 fontes. Nec suffitit
eis fontibȝ uidelicȝ atq̄ȝ fluuibȝ irri
gare orbis pplos: s̄ ī vna quaq̄ȝ p
uincia eos q esuriebāt 7 patiebant
fame sermois dei ī vnu ppłm con
gregantes. extruxerūt ecclām que
dr̄ ciuitas ad ihabitandū 7 quā le
tificāt impet⁹ fluīs. Viderut te et
doluerut motes: gurges aquarū
trāsijt. Dedit abyssus vocē suā: al
titudo mari⁹ suas leuauit. Sol et
luna steterut ī habitaculo suo: in
luce sagittar4 tuar4 ibūt, ī splendore
fulguratis haste tue. In fremitu co
culcabis trā: ī furore obstupesties
gentes. Ingressus es ī salute ppłi tui
ī salute cū xp̄o tuo. Percussisti capt
de domo impij: denudasti fūdame
tū usq̄ȝ ad collū. semp. Solā nr̄āȝ
editione posuim⁹: ut iuxta eā ·1·
iux hebraicū texentes cōsequētia lo
ci. postea cōmutate. lxx. p capla dis
serami⁹. Viderut te aque dn̄s et do
luerut montes: excelsa scīȝ regna
et sblimes h⁹ scłi potestates: et qua
drige q̄tuor ī zacharia que egredieba
tur de montibȝ ereis het te uiderut
et itremuerūt. Et gurges aq̄4 tran
sijt. Hoc ē oīs eo4 impet⁹ et psecu
cio qua uexabat ppłm tuū. postq̄ȝ
te uiderūt trāsijt. Tūc abyssus hoc ē
inferi laudauerūt te: tuc etiā supi
·1· angeli ī plausu suis manibȝ con

crepuerūt. et uictoriā veluti gestu
quodā 7 tripudio eleuatar4 ma
nuū demonstrarūt. Sol tuus et
luna et oīs splendor q ꝑius illuxe
rāt pplo tuo. et malor4 postea po
de vniusa fuerāt tenebrar4 horrore
coopta: receperūt lumē suū: et ps
tinū habuere fulgore. Sagitte
tue 7 fulguras hasta tua ·1· plage
tue et eruditio lumē tuo pplō pre
buerut. Demq̄ȝ ī luce sagittarū
tuar4 et ī splendore haste tue que
eos ad hoc corripuit ut emenda
ret. ambulauit ppls tu⁹ ī fremitu
tuo. Ergo ppli tui uindicabis in
iuriā. terena regna calcabis 7 oēs
gentes admirari facies: qā egress⁹
es ī salute ppli tui. et remisti ad eos
cū xp̄o tuo: licet ī hebraico scptū sit.
egress⁹ es ī salute ppli tui cū ih̄u
xp̄o tuo. siue cū saluatore xp̄o tuo.
Ih̄s em̄ saluator itpretatur. Remete
aūt ih̄u xp̄o filio tuo. Percussisti an
tixp̄m de domo impij. hoc ē in hoc
sclo qd ī maligno positū est. siue
xp̄m diabolū pcussisti. q ipietatis
caput ē. Et denudasti fundamētū
e⁹ usq̄ȝ ad collū ·1· abscondita eius
apta fecisti. nō ad breue tempus
s̄ in ppetuū. Hoc em̄ significat. sela
·1· semp. lxx. Videbūt te 7 dolebūt
siue parturiet ppli.

Que utrumq̄ȝ significat

Conseqt rupta trā et fluuijs ma
natibȝ ppli qui de fluuibȝ dei biberūt
uidebūt deū atq̄ȝ parturiet. Ex hoc
eī xp̄o q uident dn̄m. statī dei verbo
cōcipiut 7 dicut. a timore tuo dn̄e
ī utero suscepim⁹ et parturiuim⁹
et pepim⁹: spm̄ salutis tue facie

mus sup t(er)ra. Beati m(un)di mundo cor
de: q(uonia)m ip(s)i d(eu)m uidebu(n)t. Isti itaq(ue)
ipsi lauti a fluuib(us) n(on) ia(m) uideru(n)t
s(ed) uisuri s(un)t d(eu)m: (et) cu(m) uideru(n)t. conci
pie(n)t ut possint f(ra)t(r)ib(us) pa(r)ere doctri
na(m). Sed q(ui)a d(i)c(un)t ip(s)i et ip(s)o(rum)
n(on) est uidere facie(m) dei: lic(et) i(n) fu
turu(m) (con)tendat o(mn)io uidebu(n)t (et) pa
rie(n)t. t(ame)n iux(ta) tropologia(m) magis he
braicu(m) sc(ri)ptu(m) est. ubi d(icitu)r uideru(n)t
te (et) pepereru(n)t montes. Montiu(m)
ei(m) e(st) uidere d(omi)n(u)m. et parere filios q(ui)s
de dei (con)cipere sermone. Lxx. Disp(er)
ges aq(ua)s itineris. Diu(er)se aque su(n)t
alie sempit(er)ne. alie breues. De sem
piternis aquis et q(ue) fluu(n)t de fonti
b(us) isr(ae)l d(i)c(itu)m e(st). fluuib(us) scindet terra.
De s(u)bitis (et) ad temp(us) currentib(us) o(mn)es
torrentes uadu(n)t i(n) mare. Taliu(m) e(n)i(m)
aq(ua)r(um) finis p(er)ditio est. D(eu)s e(r)g(o) omnes
aq(ua)s que a p(ra)uis dogmatib(us) (con)gul
tate s(un)t disp(er)g(er)et. cu(m) dissipauerit (con)
silia p(r)incipu(m). et sapientiu(m) h(uius) m(un)di
Si q(ua)n(do) uideris ad breue aliqua(m) he
resim floruisse. (et) postea dei g(rati)a dissi
pata(m): dicito e(ss)e (com)pletu(m). disp(er)ges a
quas itineris. Potest a(u)t(em) hoc q(uo)d d(icitu)r
itineris (com)pbaudiri. ut sit sensus. Aq(ua)s
q(ua)s diabol(us) (con)gul(t)auit (et) q(ue) m(u)ltis
i(n) se p(ro)bueru(n)t iter. i(d est). m(u)ltis se patue
ru(n)t erroribus diuidet d(omi)n(u)s atq(ue) dis
p(er)get. Vn(de) (et) ceteri int(er)pretes furore(m)
uolentes h(er)eticu(m) describe(re) t(ra)nstuler(un)t
illisio u(e)l impet(us) aq(ua)r(um) transiit. Fe
ru(n)t e(n)i(m) p(ro) eloq(ue)ntie cursu et p(re)
cipites: ut queq(ue) obuiu(m) (et) leue in
ueneri(n)t secu(m) trahant. Lxx. Dedit abys
sus uoce(m) sua(m): altitudine(m) fantasie
sue. Abyssus sepe i(n) bona(m) parte(m)
sepe i(n) mala(m). et interdu(m) in differen

ter accipit(ur). In bona parte iudicia
tua abyssus m(u)lta. et abyssus abys
su(m) inuocat i(n) uoce cataractaru(m) tuaru(m).
I(n) mala(m) uideru(n)t te aque d(eu)s uideru(n)t
te aque (et) timueru(n)t: turbate s(un)t abyssi
m(u)ltitudo sonit(us) aq(ua)r(um). S(ed) (et) demo(n)es
dep(re)ca(n)t(ur) ne mittant(ur) in abyssos.
et i(n) genesi abyssus sup(er) qua(m) tenebre
era(n)t nescio an i(n) bona(m) parte(m) possit
accipi. In different(er) a(u)t(em) ibi ponit(ur)
rupti s(un)t fontes abyssi. et cataracte ce
li ap(er)te su(n)t: et illud i(n) centesimo qua
dragesimo octauo psalmo. dracones
(et) o(mn)es abyssi. ignis grando. et sp(iritu)s p(ro)
cellaru(m): nisi forte ex eo q(uo)d in dracones
et igne(m) (et) grandine(m) ponit(ur) i(n) malam
parte(m) trahendu(m) sit. q(uo)d nescio utru(m)
possit dici. qui ea(m) uiderit cu(m) ceteris in
laude d(omi)ni (con)crepare. Si ig(itur) i(n) bona(m)
parte(m) acceperim(us) abyssu(m). dicam(us) dis
persis aquis itineris pessimi. uideru(n)t
te sapientes tui. et altitudine(m) sue
qua(m) h(ab)ebant ex tuo aspectu mutauer(un)t
q(ui)a uideru(n)t (et) parturieru(n)t montes.
q(uo)cu(m)q(ue) de te p(ri)us opinati s(un)t in uocis sue
laudib(us) p(ro)tuleru(n)t. Et pulchre opi
natione(m) fantasie altitudine(m) uocat:
iux(ta) ih(esu)m filiu(m) sydrach qui ait abyssu(m)
et sapia(m) ei(us) q(ui)s inuestigauit. Vnde
(et) de monte modico. i(d est). assu(m)ptione
hu(m)ana(m) corporis qua(m) daniel lapide(m)
abscisu(m) de monte sine manib(us). i(d est). sine
op(er)e nuptiali uocat. (christu)s abyssus i(n)
uocat p(at)rem. altera(m) abyssu(m) in uoce
cataractaru(m) suaru(m): ut det euangeliza(n)
tib(us) uerbu(m) uirtute m(u)lta. Vel certe
abyssus noui testamentu(m) in testi
moniu(m) montis modici a quo uul
neratu(s) e(st) p(r)inceps typi. inuocat abys
su(m) ueteris instrumen(ti): ut p(er) cataractas

diabolus

xpi · i · aplos firmior fiat pditatio ·
Si qs aut voluerit hoc qd dr · dedit
abyssus voce sua : altitudine fan
tasie sue i mala parte accipe : illo
utetur argumeto qd p9 dispsas aqs
itineris que utiqz i mala parte ac-
cepte st · et hoc rite in 9trariu senta
tur · Sil' iterne qz no dixerit altitu
dine sua · s3 altitudine fantasie sue ·
i · umbre ⁊ imaginis | videntur · em
hec altitudine ⁊ sciam scripturar ·
s3 ois eor altitudo veritati copara
ta fantasia e · et frustra extollit vo
ce : qa aque itineris ia dispse st · Tue
rim9 i scripturis sicubi fantasia in
bona parte iuenire possim9 · et cu
l' raro vel nuqz fuerit iuenta · firm9
abyssu et fantasia ei9 i mala pte
itpretabim'. hec · Eleuat9 e sol · et
luna stetit i ordie suo · Si simplicem
itpretatoem sequim : ex pntibz verb
psetus sol demonstrat et lune · qd
iuxta ysaia in futo sclo septuplu sol
luceat · et luna solis fulgeat clari
tate · Quia ei creatura liberabitur
a servitute corruptois i libertate
gle filior dei · que nuc vanitati sb
iecta e ppt eu q ea sbiecit i spe li
bertatis : tu in 9summatione mudi
ois creatura fuerit liberata · libera
bitur sol ⁊ luna et suo stabut ordie ·
Qd si voluerim9 sole iusticie xpm
accipe i cui9 pemis sanctas e / et lu
na que h9 sol' splendore illuiat
ecclam : no difficile e dice qd lux
vera ⁊ lux hoim et splendor gle di
et splendor lucis etne ea illuiet ·
que nuc i isto sclo iux pssa atqz
pssuras crescat atqz decrescat · Cu
aut sol fuerit eleuat9 ⁊ iux aplm

exaltauerit eu ds : et donauerit ei nom
sup oe nome : tuc etia eccla que i
pnti sclo tenere suu ordine no pt
ad ordine debitu reuertetur · et neqqz
mutabitur : s3 fixo stabit gradu · et
audiet cu moyse · Tu aut hic sta me
cu · hec · In luce iacula tua ibut ·
i splendore corruscatois armor tuor ·
Iacula dei · i · sagitte euntes atqz per
gentes no ad hoc mittut ut inter
mat s3 ut illuient · Ad har sagittar
iaculor qz distinctoez xps electum
iaculu dr · p ysaia vociferas · posuit
me iaculu elctm : et i pharetra sua
abscondit me ⁊ dixit m · magnu e
hoc tibi hoc vocari te servu meu · Hec
sagitta plures sagittas ht · qs mittat
i vniuersu orbe · Vnde ⁊ sponsa electo
iaculo vulnerata dicit · Vulnerata
caritate ego | vulnerat9 sapia ego ·
Quo sapiencie iaculo vulnerata
⁊ regina austri no erat i se : et ob
stupefacta plus iuenerat i vero salo
mone qz fama narrauerat · Hec
igr sagitte q mittuntur in luce pgut
etia in splendore corruscatois armor
ei9 · i · dei · Quicuqz ei armat9 fuerit
ut stet con versutias diaboli · et
accinct9 armatura apli : venient
ad eu iacula lucis ut ad ipm pos
sit dici · Vos estis lux mudi · Si
qs aut peccator e miserimsat qz ha
bitet i habitaculis cedar : et mittuntur
ei sagitte potentis acute cu car
bonibz desolatoriis · ut pmu co
pungat sermoibz dei ⁊ dicat ver
sat9 su i miseria cu infigitur michi
spina : et postqz 9punct9 fuerit ·
tuc ei desolato p seraphim · i · ar
dente sermone dei carbo mitta
mittatur

† pmz qd et nos possimus dicere · Vulnerata caritate ego

tur· qui nō solū labia que ysaias
tm̄ habebat imūda· ꝯ et oēs partes
membrorū eius ꝯcoquat· ⁊ ad solitudi
nē prīorū reducat· lxx· In ꝯminatiōe
imminues trām: et ī furore detrahes
gentes. Potest ⁊ in ꝯsumationem
mūdi accipi· qñ frequētib; bellis int
fecta multitudine tanti hoīes inueniē
tur: et hy q̄ noluerit eē de pplo dei
ꝯ ꝯgentes ethnica ꝑmanserit· ī furōe
dm̄ deducantur ad tartarū. Sed meli⁹
ē ut immūtā ꝯminatiōe trā int
pretem̄ opa terrena: et eos q̄ cōstituti sunt
ī ecclia pastores nō expectāt ut a fu
rore dm̄ corripiant̄ ꝯ audientes ī
scripturis q̄ supplicia impendāt pecca
torib; agūt pniāz: et paulatī immu
tant trā suā ad celūq; ꝑsinant. Si q̄s
ñcm ꝯminatione dm̄ reformidat hūc
tra immuet: q̄ at ꝑseuerat ī ꝑcau
nūo ⁊ nō uult eē de hijs q̄z tra decē
cit· nc̄ de pplo dei de quo dr̄· uidebūt
te ⁊ parturiet ppli: iste cū gentib; de
trahetur ī penā· lxx· Egressus es ī
salutē ppli: ut saluares xp̄os tuos.
Primū uideam⁹ q̄nta sint gnā xp̄orū:
et postea tractabim⁹ quō egressus
sit dn̄s ī salutē xp̄orū suorū. Xp̄i in
veteri testamento dicebant̄ ⁊ ꝑriar
che de q̄b; scriptū ē in psalmis. Cor
ripuit reges ꝑ eis· nolite tangere
xp̄os meos: et ī ꝑphis meis nolite
malignari. Et in ꝑmo paralypome
non libro· oēs q̄ de egypto egressi sūt.
ei⁹ xp̄i vocant̄. Crisma q̄ꝫ ī exodo
sacerdotale cōficiat̄: q̄ postea sacer
dotes ī leuitico referūt̄ uncti eē. Est
et aliud vnguentū quo reges vn
guūt̄ in regnū· q̄d in duo scinditur.
Si enī dauid ē ⁊ salomon ı· fortis
manu et pacificus cornu vngit̄: sī
vo hieu ⁊ azahel ſt ꝑfundūt̄ lenti
cula. Vas aūt fictile sic vocat̄· ı· fa
hos. Sz et cyrus ꝑsarū rex atq; me
dorū qui de captiuitate ppl̄m relaxa
uit licet multi errēt ⁊ de dn̄o saluatore
scriptū putet· audit ꝑ ysaiā. Hec dicit
dn̄s xp̄o meo cyro· cui⁹ tenui dexterā
ut audiret corā eo gentes. Et adex
tremū dr̄: tu aūt nō cognouisti me q̄d
de saluatore nefas ē intelligi. Est un
guentū ꝑphetiū quo ꝑcipit̄ helye ut hely
seū vngat ī ꝑphetam. Et sicut oīa vngue
torū gnā ē vnguentū spūale q̄d dr̄ oleū
exultatoīs: quo vnguit̄ saluator· et
dr̄ ad eū. Ꝑpterea vnxit te deꝰ dꝰ tuꝰ oleo
exultatoīs ꝑ particip̄ib; tuis. Parti
cipes aūt eos puto ad q̄s loq̄t̄ ⁊ iohes.
Et vos īnguentū hētis a xp̄o. Et post
modicū. Hec scripsi vob de hijs q̄ sedu
cūt vos· et vos crisma q̄d accepistis
ab eo maneat ī vob: et nō nāte hētis
ut aliq̄s doceat vos: ꝯ ipm̄ crisma do
cebit vos de oīb; et verū ē ⁊ nō est men
daciū: et sicut vos docuit manete ī eo.
Ac ne forte q̄ crisma baptismi ꝑdide
rit· desperet de crismate reparando:
scriptū ē in leuitico q̄ leprosus extra
castra ꝑiectus· cū ad sacerdotē vene
rit· et lepra ei⁹ fuerit emūdata· mit
tat sibi sacerdos oleū ī manu sinis
tra: ⁊ intincto digito septies· aspgat
oleū corā dn̄o· et tangat eodē oleo
auriculā ei⁹ q̄ lepsus fuerat ⁊ dex
terā manū et dextrū pedē: et q̄d
remanserit de vnguēto totū mittat
ī caput ei⁹. Cūq; oīa hec rite cōple
uerit· tūc īmolet holocaustū ꝑ eo
et ipe xp̄s vocet̄ dei. Volo aliquid
dicē: ꝯ timeo ne negligentib; occa

sione ruine tribuā· qȝ i sepulcris sēs
idem ho frequenter vnctꝰ inueniat· De
niqȝ dauid tertio vnctus ē: qđ nos
nō intelligam̄· sup eo qui petauit
et iterū vngit· sufficiat em̄ leproso ut
post pⁱᵐᵘᵐ vnguentū pditū vnguat
sedo: ꝫ sup eo qȝ p singulos dies pro
ficit ⁊ semp eiꝰ augetur vnguentū· et de
leprosi oleo ingrit ad oleū ppli atqȝ
scoꝝ· et oleo ppli ad oleū puenit saceo
dotū: ⁊ a sacerdotibꝫ ~~tn~~ trāscendit ad
chrisma pontificis· a pontifice qȝ ad
regē· a rege ad patriarchas et a patriar
chis pgit ad xpm̄· et vngi-tur oleo
exultacōis· quo ꝗ fuerit litus vnus
cū deo efficit̄ sps· et ubi pr̄ et filiꝰ est·
ibi etiā ille est· Verū hoc rarū ē: et sue
vota credentiū: ceterū nescio an sequt̄
effēs· Dr̄ em̄· Vnxit te ds̄ ds̄ tuus oleo
exultatōis p participibꝫ tuis: hoc est
eo oleo qđ hij ꝗ tui participes sūt aut
raro ā nūqȝ poterunt inuenire· In hoꝝ
igr̄ xpoꝝ salute egressus ē ds̄ de loco
suo sicut ⁊ micheas loquit̄· et egredie
tur de loco suo ut saluet· Qra em̄ hm̄
qui indigebāt salute ad eū intrare nō
luerāt· ipe egressus ē de maiestate sua
et de loco suo: ut eos ꝗ foris erāt duceret
i trā mansuetoꝝ regionēqȝ uiuentiū
de qua adam fuerat expulsus: de qua
egressus ē kaim· et habitarat i terra
naid· Sciendū āt ut sup dixim̄ꝰ qȝ
ubi posuerūt· lxx· plurali nūo ut
saluares xpos tuos· ibi ēē in hebrai
co iaueswaeth messiach· qđ aquila
trāstulit i salute cū xpo tuo: nō quo
ds̄ egressus sit ut saluaret pplm̄· et
saluaret xpm̄ suū· ꝫ quo i salutem
ppli venerit cū xpo suo· iuxᵃ illud euā
gelii· Pr̄ in me ⁊ ego i pre: et pr̄ in me
manēs ipe facit opa sua· Sed et
qnta editio siliter trāstulit egressꝰ
es i salute ppli tui· i salute cū xpo tuo·
Theodotio aūt vere ꝗ paup et ebio
nita· ꝫ et symmachꝰ eiusdē dogma
tis paupem sensū secuti· iudaice
trāstulerūt· egressus es i salute ppli
tui: ut saluares xpm̄ tuū· Egressus
es saluare pplm̄: saluare xpm̄ tuū·
Rem incredibile dicitur ꝗsᵃ: ꝫ tn̄ verūm:
Isti semixpiani iudaice trāstulerūt
et iudeꝰ aquila interpretat̄ ē ut xpia
nus· Sexta editio pdens manifesti
sime sacramentū: ita vertit ex hebreo
egressus es ut saluares pplm̄ tuū
p ihm̄ xpm̄ tuū· qđ grece dr̄·

Cuiꝰ sensui pt̄ illud aptari· qȝ egss
sus sit pr̄ cū filio de templo et de cei
monijs iudeoꝝ dicēs· relinqᵗᵘʳ vob
domꝰ vr̄a deserta: et venerit ad sa
lute credentiū: ut saluaret creden
tes p ihm̄ xpm̄ filiū suū· lxx· Mi
sisti i capita impioꝝ morte· Non
putemꝰ de hac dicā morte cōi qua
oēs moriūᵗᵘʳ et mortuꝰ abraham ⁊
appositꝰ ē ad pres suos ⁊ pphe ⁊ ipe
xp̄s mortuꝰ ē: ꝫ mors missa est in
iniquos ut ꝗ prius uiuebāt iniqtati
mortui pctō uiuerent iusticie· Et đ
qđ de anna i oracione sua significat
dns̄ occidit et uiuificat· Occidit
em̄ pctō· mittēs i capita impioꝝ
morte· ut uiuificet iusticie· Dica
mꝰ aliqᵈ audaciꝰ· Xp̄s ad hoc venit
i mūdū· ut i capita iniqꝝ mitteret
morte: ut sicut ipe pctō mortuꝰ ē
semel sic ⁊ illi morerent̄ i iniqtate:
et sicut fuerāt participes mortis huiꝰ
uite qȝ participes fierēt· Iuxta he

braicu aut ubi sepcu est. pcussisti ca
put de domo impij: caput ut dixi
principe mudi hu9 accipiam9 et domu
ipi9 mudu. oemq aiam pctoris in
qua diabolus habebat hospiciu. Jo
circo at pcutit caput de domo impij
ut illo pcusso atq eiecto fiat dom9
dei et habitet ibi iusticia et ambu
let i ea. Et hoc dignu est sentire de eo
qui egress9 e in salute ppli sui cu xpo
suo. ut pcusso hcemoi capite. ille fiat
i nob caput eccle sue. Si qs g9 impij
se adhuc sentit domu: filij dei depre
cet aduentu ut conterat in se impij
caput. lxx. Suscitasti vincula usq
ad collu in fine. Suscitauit dns ui
cula caritatis: ut pore one deposito
et grauissimo iugo quo pmebam abiec
to. leue xpi suscipem9 iugu: et i curru
illi9 posito auriga optimu putaem9.
Qd qde et theodotio i bona parte ac
cipies ait. Ornasti fundamentu
usq ad collu. Et qnta editio. Denu
dasti siue euacuasti fundametu usq
collu. sela .i. semp. Na fundamen
tu xpi qd erat i aia singlor allophili
terra obruerat: egerit cogesta hum9.
et nudatur optim fundamentu et or
nat: ut qd latebat appareat. et suam
recipiat claritate. Et hoc fit i sempi
ternu. qd hebraice dr sela. Silq con
sidera. qm ipi lxx. uer nitate cpulsi
qui sp sela itpretabant diapsalma
nuc transtulerut in fine. Maledi
xisti sceptris e9. capiti bellator eius.
venietib ut turbo ad dispgendu
me. Exultatio e9 sicut e9 q deuorat
paupere in abscondito. Via fecisti
i mari equis tuis. i luto aqr multar.
Audiui et coturbat9 e venter meus
a uoce cotremuerut labia mea. In
gredia putredo i ossib meis et sbt
me scateat: ut requiesca in die tribu
latiois. ut ascenda ad ppl\m accin
ctu nrm. Et nuc tm hebraicu posui
ut separati de editione lxx. dissera\m9.
Multu ei ab oim tnslatione discor
dat. Maledixisti inqt sceptris id e
regnis e9: haud dubiu qn impij de
quo sup dixerat. pcussisti caput de
domo impij: denudasti fudamentu
usq ad collu. Intelligim9 at impiu
l nabuchodonosor. vel oem aduersariu
ppli dei: et no solu sceptris e9. s etia
capiti bellator qd pcusseras. qui ve
nerat ut turbo ut dispgent me .i. ut
euertent isrl et in diusu captiui du
cerent. Jta aut exultabat deuorantes
paupere et sbiectu isrl qn hoc i abscon
dito facerent et nos ignorante te deuora
rent. Venisti itaq ad pliu pro pplo
tuo: et qdrigas tuas immittes in aqs
hoc e in gentes multas. fecisti eis uias
i luto aquar multar .i. cculcres eos.
et qn lutu eqr tuor et curruu vngu
la et rota coterens. Qd aut sequit
audiui et cturbat9 e vent me9 ad uo
ce ut sbaudiat tua. cremuerut la
bia mea. ingrediat putredo i ossib
meis et sbter me scateat. ut requiesca
i die tbulatois. ut ascenda ad ppl
accinctu nrm. Hic e sensus. Nuc
libent oes patim angustias et ad
comminatione tua totis uisceribz co
tremiscim9 nuc tremuit labia mea.
et pauor ment trepide i ore signat
Et no solu istud s etia aliud ultro
appeto. ultro desidero. Ingrediat pu
tredo i ossibz meis et sbter me scateat.
hoc e libent patior qd passus e iob.

nō solū carnes meas· ſ; medullas q̄
ossiū cupio tabefieri· et stratū meū
putredine corporis ꝛ̄ i mūūs statere
vmibꝫ: ut possiꝫ hic p p̄ctis meis hec
sustinuero requiesca i die camerata· in
die tribulationis i die necitatis ꝛ̄ an
gustie: ꝛ̄ ascendā ad pplin accinctū
nr̄m· forte uidelicꝫ bellatore atqꝫ pu
gnāte· Et pulchre ascendā· Ad accinc
tū eni pplm sp ascendit· Elegantiꝫ
nr̄m· Qui eī tribulatꝰ est ꝛ̄ pressuras
libent̄ sustinuit· & p̄ntibꝫ malis futrā
p̄mia copensauit: nr̄m audacter
loquit̄· ut iux̄ abraha· ysaac ꝛ̄ iacob
et ipe dormiat i senectute bona plenꝰ
dieꝝ ꝛ̄ apponat̄ ad p̄res suos· Ergo si
q̄s dixerit· ecce i historica expositione.
dū nescis allegorie clausus es retibꝫ:
et tropologiā historie iniustisti· au
diat nō sp metaphora historie al
legoriā sonare: q̄a frequēt ~~~~ histo
ria ipā metaphorice texit̄: et sb ma
gine mulieris l' vniꝰ uiri de toto pplō
predicat̄· Et nūc ergo possumꝰ dicere
ex psona ppli· libent̄ i captiuitate sb
equo cuo angustias sustineo· et graui
uissimo babiloniorꝫ p̄morꝫ iugo· et
q̄cūqꝫ ultie ꝛ̄ dure necitat̄ ē gaudens
patior: tm ut eo tepore requiesca quo
maledixes sceptris impijs· et equi tui
exultabūt lutū aq̄ꝝ multaꝝ: ut pos
tea cū sc̄is tuis zorobabel et ihū filio
iosedech ꝛ̄ ezdra sacerdote ~~~~ et neemia
i t̄ra repmissionis reuertar· Hucusqꝫ ne
q̄d p̄termitteremꝰ: historiā uidemur
q̄damō vnm fecimꝰ itellectū· et i cap
tiuitate traximꝰ sniās nō sceptres·
nūc ad heb. tn̄slatores ꝛ̄ ad exposi
tione tropologicā redeamꝰ· heb.
Diuisisti i stupore capita potentiū

Sicut ecclie ꝛ̄ oīs uiri xp̄c ē caput·
ita cunctorꝫ demonū q̄ in hoc sc̄lo de
bachant̄ caput ē beelzebub p̄nceps
demoniorꝫ: et singlē eorꝫ ~~~~ turme
hn̄t capita ꝛ̄ p̄ncipes suos· obscena
sp̄s fornicationū hn̄t p̄positū suū·
sp̄s auaritie hn̄t· suū: sp̄s
uane glīe· sp̄s mendacij· sp̄s infideli
tatis hn̄t p̄sides malitie sue: Deus
itaqꝫ clementissimꝰ q̄ miserat capi
ta iniq̄ꝝ morte: qui suscitauerat
uitula usqꝫ ad collū in fine: diui
det etiā capita potentiū in stupore
ut p̄mū p̄ncipes separet a subiectis ꝛ̄
q̄si corpꝰ detollet a capite: ut ubi caput
pessimū fuerat· ibi caput optimū repo
nat̄· Ponamꝰ exemplū: ut q̄d di
cimꝰ manifestiꝰ fiat· Si q̄n tyrānꝰ
obtruncat̄· ymagines q̄ eꝰ deponunt̄
ꝛ̄ statue: et uultu tm̄ mō cōmutato
ablatoqꝫ capite· eꝰ q̄ uicerit facies
supponit̄: ut manente corpore capi
tibꝫ p̄cisis caput aliud cōmutetur·
Hoc in intellige ꝛ̄ de hereticorꝫ conuenti
bulis: q̄d capita hec seon a ceto pplō
separatis· i loco eorꝫ caput ē xp̄s inci
piat· Siliqꝫ consideraui scripture sc̄e si
gnificantia· q̄ nō dixerit p̄cidisti l'
succidisti capita potentiū· ſ; diui
sisti· Ergo eī diuidit̄· nō tm̄ amputa
tur ꝛ̄ p̄dit̄· q̄ separat̄ in partes: ut
quo i fabricatione turris lingua q̄
male vnita fuerit separata ē· ꝛ̄ pes
simū fedus utili diuisione cōscissū
sit ꝛ̄ capita hec que cū corporibꝫ suis
iuncta se uidebant̄ heresie cōsensu· plura
eī hereticorꝫ capita st̄· que cū diuersos
oculos habeat tm̄ vna ut ita dicā
lingua blasphemie aduersū ecclliam
latrāt diuiderent̄ in partes: et a

deceptis corporibz separata· bono
capiti locu~ facent· Possum9 hoc
u~siculo uti· si qn reges et duces con
xpianu~ uideim9 sanguinez funde~.
et postea ultione dni~ co~secuta~ q~d
dudu~ in iuliano· et an eu~ i maxi
miano· et sup~ i ualeriano· decio· do
mitiano· nerone p~spexim9: et di
ce~ ad dnm~ cu~ exultatione et orone
i cantico· Diuisisti i stupore capi
ta potentiu~· Hoc e~ in stupore cre
dentiu~· l' in stupore cunctaz natio
nu~: que eos no~ putabant ta~ cito pos
se co~cide~· Du~ adhuc esse~ puer et
i grammatici ludo exercerer· o~esqz ur
bes uictimaz sanguie pollueutur.
ac s~bito i ipo p~secutiois ardore iu
liani nu~tiat9 esset iteit9: eleganter
un9 de ethnicis. quo mo~ xpiani di
cut dm~ suu~ e~e patiente· et
Nichil iracundi9. ni
chil hoc furore p~senti9: nec modico
quide~ spatio indignatione sua~ dif
ferre potuit. Hoc ille ludes dixerit
Ceteru~ eccla xpi cu~ exultatione can
tauit· Diuisisti i stupore capita po
tentiu~· Loquar et ego aliqd huic sile~
Diuide dne~ i stupore oim~ ahab et
hiezabel: no~ quide~ ego helias s~ tn~
illi ahab et hiezabel interfecerut na
nabuthe· tulerut uinea~ e9 et ortu~
sue fecerut luxurie: iuciat aliquis
seru9 tu9 abdias q~ pascat paupez
tuu~ atqz mendicu~: fornicarie sagui~
debet canibz· ahab impi9 et auar9
iaculo dni~ trucidet~· hec· Como
uebut~ i eo: aperiet frenos suos
sicut comedes pauperem i abscon
dito· Capita cu~ diuisa fuerit a cor
poribz suis et ~~diuisa~~ decollata: no~ alit~ n~
in stupore q~d greie di~. Unde
sc~dm ea~ declinat~ et di~ hoc e~
i ea aperiet etiam frenos suos siue coruptaz
eu~ intelligi p~t: ut illud impiu~ quo p9
dnabant~ in s~biectis sibi corpoibz re
laxantes dent locu~ meliori eq~ti et me
liori aurige. Et hoc faciat q~i comedes
paup~ abscondite· no~ hntes libertate
n~ cibor~ aliqua~ hndantia~: s~ estas mo
dicus deditas uestentes abscondite nullu~ ue
lint uidere q~d faciat. Pt et alr~ inte~pre
tari· Capita cu~ diuisa fuerit i stupo~e
q~i a toto corpore decollata apient os
suu~ q~d q~i chamo odempnatois fue
rat i~frenatu~: et i similitudine uestentiu~
illusis i se dentibz co~crepabut uoletia
rursu~ comede~· s~ uim deuorandi non
hntia· Intellige quo post aduentu~
xpi capita demonu~ a nationibz que
sibi p~ius s~biecte fuerut separata· ue
lint rursu~ antiqz exercere potentia~: s~
q~a amputata sint a corporibz plena~
uestendi no~ heant libertate~· Come
dut q~i pauperes: et no~ solu~ pauperes
s~ pauperes i abscondito. Pauperes sut
q~a p~stinas diuitias p~diderut· Com
edunt abscondite: q~a s~p sedet i insi
diis ut i occultis interficiat inocente~·
Hec capita hec eosde~ hnt dentes quos
et sagittas et q~uis an~ dixerut sup
sydera celi ascenda~· pona~ in excelso
indu~ meu~· et uniu~su~ orbe q~i oua co~
tinebo i manu mea: tn~ detrahentur
de s~blimibz et p~uentia suppellectilem
p~stina~ o~emqz s~bam dom9 sue· iux q~i
pauperes clam comede~ et mordere tem
ptabut~· Scio hebraicu~ multu~ ab hiis
que dca~ s~t discrepare· Sed sufe~ quid
possu~ cui semel zpositu~ est· et ipim he
braicu~ et uulgatas i toto orbe septu

tas interpretatur. Sequitur. Superinduxisti in ma
ri equos tuos conturbantes aquas multas.
Postquam miserat deus in capita iniquorum mor
tem et conciderat capita potentium in stupore
et confregerat ea in mari. scriptum est enim in
psalmis. tu confregisti capita draconis.
principibus infertis sive constantis et uicto
forti venit ad domum eius: et omnia va
sa illius diripuit. Vasa autem et domum fortis
et supellectilem principis quid aliud possu
mus interpretari nisi mare huius seculi in quo ha
bitat draco. Superinduxit igitur deus egre
gius eques et auriga principum equos suos
angelos videlicet sublimesque virtutes super
mare huius seculi: ut turbet aquas multas demo
nia et contrarias potestates. Quod si volueri
mus de adventu christi interpretari. iuxta illud
quod in apocalipsi scribitur quod sermo domini sede
at in equo albo. et omnis exercitus in equis albis
sequerentur eum: quo christus ascenderit in apostolis suis
dicens eis. ecce ego vobiscum sum omnibus diebus
usque ad consummationem seculi. et euntes bap
tizantes omnes gentes in nomine patris et filii et
spiritus sancti: et postea conscenderit in uno equo
candido. quem alium non puto esse nisi apostolum
paulum super quem equitans omnem orbem circu
ierit. Ascendit autem sermo domini in equos suos
ut turbarent aquae multae: hoc est vel populi
multi qui ante in mari erant et a dracone te
nebantur obnoxii | lata enim et spatiosa
via est que ducit ad mortem et turbare
tur prius errore pessimum deserentes. deinde
conturbati vehementer equitem sustinerent.
vel certe de quibus supradiximus demonium cate
ue nequaquam dominarent in mari sed turbate ce
derent et equitis supplantantis vulnera formi
darent. Atque utinam et in me ascendat ver
bum dei et planctum oris mei inficiat eum
qui regnat in aquis multis: ut ad regis in
territum aque que illi subiecte fuerunt conturba

te prebeant colla equiti meo: et reddant
in una quadrigam efficiam domini cherubim
quod interpretatur scientie plenitudo. Neque enim
sic auriga compositus et sic fertur ornatus
ut in hiis qui in scientie multitudine et habemus
in se sapientie copulantur. Sequitur. Custodivi
et extimuit venter meus a voce orationis la
biorum meorum: et ingressus est tremor in ossa
mea. et subter me conturbata est fortitu
do mea. sive ut alibi scriptum reperimus
quod nos possumus dicere
habitudo mea. Diversa quippe exemplaria
repperiuntur. Pertinet autem hec et ex persona prophete
dicti superioribus coherentia. Quia misisti
o domine in capita iniquorum mortem: et suscitasti
sti vincula usque ad collum et divisisti in
stupore capita potentium. et induxisti in
mari equos tuos conturbantes aquas mul
tas: propterea ego omni custodia servavi cor
meum et contremuerunt viscera mea et
ossa mea. vel fortitudo mea vel habitu
do turbata est. ne filia sustinere. Ut quoque
et quasi suum hec principium narrante propheta
timore suum. et quo formidavit ne pec
caret in aliquo et a voce orationis labiorum
suorum commotus tantum timuerit deum ut ingres
sus sit tremor in ossa eius et sub excelsa
manu domini positus omni anime sue fortitudine
vel habitudine conturbatus sit. Quod autem dicit
ingressus est tremor in ossa mea.
accipiendum: ut videamus
magnitudine timoris dei penetran
tis universitatem anime et totum hominem com
moventis: nec quicquam facere quod displiceat
deo. Et quia allegorice iuxta membra cor
poris anime que membra scriptura commemo
rat: ventrem paventem eam virtutem anime qua
spirituales cibos recipit. et labia quibus
secum mens loquitur: et ossa robusta et
solida. quibus tota anime compago

solidat. Hec a me breuit dcā st. Si
qs aūt hiis acutiora et uerora reppit
illi9 magis explanatiom pbere con
sensū. lxx. Regesta in die tribulatio
nis: ut ascendā ad ppłm pegrinatio
nis mee. Quā oī custodia seruaui
cor meū et extimuit uent me9 a vo
ce oroīs labior meor et igress9 est
tremor ī ossa mea et sbter me turba
ta ē fortitudo l' habitudo mea. et ppt
tantā custodiā a pctis alien9 effc̄s
sū: idcirco nūc cōfidenter dico. Req
estā in die tribulatoīs. ut ascendam
ad ppłm pegrinatoīs mee. i. quia
eq̄ue ut ego ī hoc mūdo pegnat9 est
Ascendā aūt deorsū posit9 et q̄si de
valle ad sblimiora nitēs tota aui
ditate cōtendā: ut tēpore quo ceteri
ī tribulatione st̄ et angustia. in cura
sit de ascensu quo cū pplo pegrina
tionis mee ~~ascendā~~ requestā in altio
rib3 locis. Diē aūt tribulatoīs puto
cōsumatoēz eē mūdi: de quo et ysa
ias ait. Dies dn̄i īsanabilis furoīs
et ire. ponē orbē tre ī inuisū desertū
et pctores pdē. Ficus eī nō flore
bit: et nō erit germē ī vineis. Men
tiet9 opus oliue: et arua nō afferent
cibū. Abscidet9 de ouili pecus: et nō
erit armentū ī presepib3. lxx. Quia
ficus nō afferet fructū: et nō erūt
genimīa ī vineis. Mentiet op9 oliue
et campi nō faciēt escas. Defecerūt
eo q̄ nō comederūt oues: et nō sūt
boues ī psepib3. Iux hebraicū ī quo
sup dixim9 igrediat9 putredo ī ossi
b3 meis et subtē me scateat. ut reqes
cā in die tribulatoīs. ut ascendā ad
pplm accinctū meū itaq3 que pcess
rūt copulabūt9 sceptib3. Ideo tribu
latione ad p̄ns volui sustinere et po
stea ad pplm forte ascendere. q̄a veniet
dies tribulatoīs et necessitatis et ceteris ~~ad~~ in
angustia cōstitutis ego ī tua maie
state letabor. Ficus eīn nō florebit
et nō erit germē ī vineis. Mentiet9 op9
oliue: et arua nō afferent cibū ~~et~~. Que
q̄a nō m̄ltū distat a lxx: cū interpreta
tione eor pariter disseram9. Cū veneit
dies tribulatoīs et ego ascendero ad pplz
q̄ meū aliqn̄ ē pegnat9. l' certe cū ve
neit dies captiuitatis iudaice et ppli pois.
et delicta fuit filia syon sic tabnaclm
ī vinea et sicut casula ī cucumeratio
et sicut ciuitas que expugnat9: ego qui
de pereūte eiaīs sū pplo de quo dixim̄ ē
et n̄ dn̄s reliquiss3 nob semē q̄si sodo
ma fuissem9 et q̄si gomorra siles eēm9
copulabo me discipulis xp̄i: q̄s q̄ā in
monte docet turbis et debilib3 deorsū
relictis ego ad montana cōscendā.
Ficus eī nō [illegible] dedit fructū. ad quā ve
nit ī euangelio esuriēs dn̄s et nō inue
nit in ea poma: et maledixit ei dicēs
nō afferes fructū tuū usq3 ī sclm. Non
ait usq3 ī sclm sclor: s3 cū sclm istud p
transieit et intrauit plenitudo gentiū.
tūc etiā hec ficus afferet fructus suos.
et oīs isrl' saluabit9. Hec ē ficus ad
quā trio veīt p̄cfamilias et q̄si nō fa
ciente fructus vult subuertere: pro q̄ agri
cola cui cōmissa fuerat depcat9 ut
det ei spaciū et dixit. Dn̄e dimitte eā
et istū adhuc ānū donec fodiā cir
ca eā et mittā stercus: et siquidē fructū
fecerit. sin aūt: tūc succides eā. Agri
cola iste vel gabriel ē vel mychael
cui cōmissus ē ppls iudeor. qui dn̄m
depcat9 in passione et dixit. Da eis
spaciū pnīe et noli eos sbuertere. et si

pereūte

quidem fecerit fructum. Sin autem tunc succides eos.
Si fecerint interim fructum. Non dixit quid
sustinerent, neque dixit si fecerit fructum per-
manebit ut erat; sed si fecerint fructum suspen-
sa est sententia et ut succidatur transferes eos in
aliam gentem et in alteram vineam transplan-
tabis. Venit dominus tertio et non invenit in eis
fructum. Dedit primum legem per Moysen, secundo lo-
cutus est per prophetas. Tertio ipse descendit et post
passionem data penitentia xl duobus annis quia
non fecerunt fructum quarto subversi sunt: quod tamen
mente intelligentie delinquitur. In para-
bola enim non scribitur quid postea fecerit
paterfamilias: sed quod tantum agricola depreca-
tus sit. Ex quo accidit dicimus eos qui de
hac ficu fecerunt fructus ad populum gentium esse
translatos, ad quem ascendit et propheta dicens
requiescam in die tribulationis ut ascendam
ad populum peregrinationis mee. Eos autem qui
non fecerunt fructus et permanserunt in duritia
sua esse subversos. Hoc ipsum significat
et Iohannis vox in evangelio: Ecce securis
ad radices arboris posita est: omnis arbor
que non facit fructum excidetur et in ignem mitte-
tur. Diximus de ficu monstrantes eam esse
populum Iudeorum: dicamus et de vinea quod quamquam
de facile intelligetur quod in Ysaia legerit: Vinea
facta est dilecto in cornu in loco uberi: et postea
expectavi ut faceret fructum: fecit autem spinas
et non iudicium sed clamorem. Et Iheremias: Ego
autem plantavi te vineam fructiferam totam
veram: quomodo versa es in amaritudinem vitis
aliena? Et manifestius in psalmis: Vineam
de Egypto transtulisti: eiecisti gentes et
plantasti eam. Hec igitur vinea ad quam pater-
familias sepe miserat servos ut accipe-
cnā ret de ea vinum quod letificat cor hominis quia
versa est in amaritudinem et novissime patris fa-
milie filium causa est interfecte, non uvas fa-
cit sed spinas et non iudicium sed clamorem.

crucifige crucifige eum. Et non habemus regem
nisi cesarem: propterea exterminavit eam aper
de silva et singularis ferus depastus
est eam. Oliva quoque populum synagoge liquido
comprobabit, quod in apostolo fractos olive ra-
mos legerit et nos de oleastro insertos
ut in ramis intelligamus multitudinem
iudeorum fuisse succisam, in radicibus apostolorum
electionem esse servatam, in quibus nos inserti
manebimus si fecerimus fructum et dicetur de
nobis: Filii tui sicut novelle olivarum in
circuitu mense tue. Multi putant ficum
et vineam et olivam in misterio accipi tri-
nitatis: ut ficus propter pomorum dulcedinem
spiritus sanctus intelligatur, vinea ipse dominus no-
ster Christus qui dicit in evangelio: Ego sum vitis;
oliva autem deus pater omnipotens a quo cuncta illumi-
nentur et de quo egrediatur lux et ad quem
possimus dicere: Domine in lumine tuo vide-
bimus lumen, id est in filio videbimus spiritum
sanctum. Ad has fructuosas arbores et uber-
rimam vineam venerunt infructuosa ligna
in Iudicum libro et rogant ut regnet super
se. Et numquam super ligna silvarum que debe-
tur incendio regnat oliva, ficus et
vinea: sed magis imperat eis ramnus
plena sentibus et cinico filiis qui habitat
in Babilone et semper servatur in foveis: que
arbuscula non solum spinas habet sed et
igne vulnerans et comburens quecumque attige-
rit. Denique ignis egressus est et consumpsit
ligna silvarum. Ut autem ficus secundum su-
periorem intelligentiam de qua de syna-
goga diximus accipimus: Ficus non faciet
fructum et non erunt germina in vineis non
de fructibus dicit sed de operibus bonis: in oliva
manifeste enigma aperitur et dicit: mentietur
opus olive. Fructus enim quos afferre debuerant
in operibus demonstrant. Mentietur autem
opus olive aliud promittentis et aliud

facientis: dicentis ad moysen· omnia
queamq; dixerit dns faciem9: et nole
tis i eū crede qui a moyse predicat9
ē· Campi q; nō faciet fcm· Considerā
q ihrlm· que qndā sita erat ī mon
tib3 ⁊ montes ī circuitu e9· et funda
menta e9 ī mōtib3 scīs· nūc humilis
appellet' atq; cāpestris: que nō solū
hoīes· i· rōnabilia nō alit aīalia· s3
nec pecora q̄de ⁊ oues de q̄b3 salomō
loq't' in puerbns· adhibe curā hyrsq;
ī campo sī regioīb3: et attonde h'bā
et cōgrega fenū· ut habeas oues ad
vestiendū· Boues q; nō erūt ī psepi
b3: q' ubi plena psepia maīfesta ē
fortitudo bouis· Bos opa'u9 ē bos dm
sustentās iugū· bos ī cui9 vestigio q̄
seuēit b'ts ē· Oīa hec aū· fient a pplō:
q'a ūque eget ī dm creatore suū· Cū
si volueris die tribulatoīs die cōsū
matoīs accipe: ad eos referes oīa qui
dicūt se ēē de eccłia ⁊ nō hnt opa iu
sticie ⁊ ficus et vinea et oliua mister
um videlic3 trinitatis nō afferūt ī eis
fcm suū: et nō solū frumēta ⁊ estas
rōnabiliū s3 nec cibos q̄de hnt ī campis
suis pecoꝝ ⁊ iumentoꝝ: et psepia eo
rū vacua sī: et p excelsis mōtib3 in
planis humilib3 versant· Ego aute
ī dño gaudebo ⁊ exultabo ī deo ihu
+o meo: Ds dns fortitudo mea: et po
net pedes meos ī cōsumatione: et
sup excelsa imponet me ut vincā
ī cantico e9· Ficus ⁊ oliua et vinea
iux q° exposui nō faciente fcm suū
et iudeoꝝ agris nō afferētib3 cibos
abscisis q; de ouili pecorib3 et arme
to de psepib3 postq; audierūt a dño
relinquet' vob domus vra deserta
+o pplo etiā captiuitati tradito et in

quasi cuꝝ· Et sup excelsa mea deducet
me victor in psalmis canente· lxx Ego
aute in dno exultabo gaudebo sup deo
salutare meo Deus dns fortitudo mea
ponet pedes meos in cōsumatōe3 ·ec·

toto orbe dispso: pph'a de pplo iudeoꝝ
q̄ īterpretat' amplexatio eo q; ama
uerit dm· et adheserit ei· illi quo se iūxerit
ex psona aplōꝝ et ppli credentis ī xpo
loquit'· Ego uo ī dno gaudebo: et exul
tabo ī deo ihu meo· Pro q̄ hec· transtule
rūt saluatore meo: id ipm gabrihel ī
tpretatīte· et vocabit' ihs· ipe ei saluab'
pplm suū· Ds dns fortitudo mea· Nul
lā ei aliā nī in xpo habebo vtute· et
cūctas legis iusticias q̄sq̄uilias com
putabo· Et ponet pedes meos q̄si cer
uoꝝ: ut calce sup aspide ⁊ basiliscū
et q̄si puer paruul9 mittā manū in
meā ī forame ⁊ extrahā serpente lu
damq; de cōlubro· Silis eni fratruelis
me9 capree ā hinnulo ceruoꝝ· Et q̄a
ipe ē ceruus· m̄ q; donauit ut ceruus
eēem sb'limis cornib3 findēs vngulas·
cibos ruminās· et ad odore meū ser
pentes fugans: de quo dr et ī septimo
decimo psalmo· Qui pficit pedes me
os q̄si ceruū et sup excelsa ponet me·
Et ī vicesimo octauo· vox dm pficien
tis ceruos· Ponet g° pedes meos int'
ceteros ceruos suos: et ad celestia pdu
cet me· ut int' angelos canā glāz dm
⁊ sup t'rā pace hoīb3 bone volūtatis
ānūtiem: canā aūt victoriā e9 trium
phū ⁊ tropheū crucis· Hoc iuxta he
braicū ⁊ vnā editione: ut ad temp9
iudaice euersiōis et ad aduentū dm cūc
ta referam9· Si aūt volueim9 de con
sumatione mūdi accipe: sic expone
dū est· Quō ī exodo q̄n pcussa ē egyp
tus ⁊ pcussit ds ~~coꝝ~~ uineas eoꝝ et fi
cus eoꝝ· et occidit pmitiua hoim ⁊
iumētoꝝ ī grandine ⁊ egyptias fru
ges bruchus locustaq; cōsūpsit· ficus
ī egypto nō attulit fcm nec erūt ger

mina i vineis eoꝝ· mentiebat' sicubi
tamē poterat repiri i exēpto opus
oliue· et campi eoꝝ nō dabāt frūm· ꝛ
deficiebāt eo ꝙ nō hr̄ent cibos pecoꝛa
eoꝝ· ꝛ nō erāt oues i p̄sepibꝫ· ppli at
isrl' exultabat i dn̄o ꝛ gaudebat i do
salutari suo: sic i consūmatōe mūdi
qn̄ multiplicata iniq̄tate refrixerit cari
tas· et ficus nō attulerit fr̄cs et vinee
nō habuerit uuas· et mentitū fuerit
opus oliue· ꝛ campi nō germinauerint
cibos ⁊c̄ que sequūt': tūc q̄cūq; iustus ꝛ
electōe dei dign⁹ fuerit iuent⁹ loquet'
exultās: ego aūt i dn̄o gaudebo exul
tabo i do salutari meo· de⁹ dn̄s fortitu
do mea: et q̄i posit' a do sup cōsūma
tione sc̄li: ut postea ad supiora cōsce
dat et a do educat' ad sūmū dicet ꝛ
ponet pedes meos i cōsūmatione
sup excelsa imponet me: ut cū aliter
ihu q̄ p̄m⁹ i agone
supauit p̄mū fuerit cantātibꝫ posi
tū· ego uitam i carmie e⁹: et man⁹
mee cōponāt cytharā ꝛ psalteriū et
omē organoꝝ gen⁹· scribamq; pane
gyricū triūphanti: et qui i p̄ncipio
locut⁹ sū· Vsq; quo clamabo et non
exaudies: vociferabor ad te vim pa
ciens et nō saluabis· ꝛ de iusticia e⁹
iudicioq; causat⁹ sū: postea laudabo
equitatē e⁹ et cantores ceteros meo
carmine superabo:· Explicit aba
cuc pph̄a:· Incipit prologus
in Sophoniam prophetam:·

Hactenus sopho
nia aggredi
ar qui non⁹
ē in ordine du
odecim pphā
rū: responde

dū uidet' hijs q̄ me irridendū esti
mat· ꝙ omissis uiris ad vos scribā
potissi̅m o paula et eustochiū· Qui
si sciret oldam uiris tacentibꝫ pphe
tasse ꝛ delboram iudicē pariter ꝛ pro
pheten hostes isrl' barac timente su
perasse ꝛ iudith et hester i typo ecc̄ie
occidisse adusarios· ꝛ piturū isrl' de
periculo liberasse· nūq̄ post tergū mea
manū corruaret i calūnia· Taceo de
āna ꝛ elizabeth et ceteris sc̄is mulie
ribus q̄ꝝ velut sydeꝝ igniculos clarū
marie lumē abscondit· Ad gentiles
feīas veniā· ut ꝛ apud sc̄li ph̄os ui
deat diūsaꝝ diūsas quei solere nō corpoꝝ
Plato induxit aspasiā disputantem·
Sappho cū pindoro scribit' et alchaeo
temista int' sapiētissios grecie philo
sophat'· Cornelia gracchoꝝ· i· vrām
tota romane vrbis turba miratur·
Carneades eloq̄ntissim⁹ ph̄oꝝ· acutissi⁹
rethoꝝ· q̄ apud cōsulares uiros et
in achademia plausus excitare con
sueuerat· nō erubuit i p̄uata domo
audiente matrona de ph̄ia dispu
tare· Quid referā catonis filiā bru
ti coniugem? Cui⁹ uirt⁹ facit ne patris
mariticq; cōstanciā tantope miremur·
Plena ē hystoria tam greca q̄ latina
v̄tutibꝫ feīaꝝ et que integros libros
flagitet· in tm̄ q̄a aliud opis icubit
i fine p̄logi dixisse sufficiat dn̄m re
surgente p̄m apparuisse mulieribꝫ
et aploꝝ illas fuisse aplos: ut eru
bescerent uiri nō querere· quē iam fra
gilior sexus inuenerat
Explicit prologus

Incipit explanatio b̄ti Iheronimi
p̄bri in Sophoniam pphām:·

Sophonias

Verbū dm̄ quod
fcm̄ ē ad sopho
niā filiū chusi
filij godolie: filij
amarie· filij eze
chie· in diebus
iosie filij ammon regis iuda· hec ta
silit· Tradūt hebrei cuiuscūqȝ pphē
pr̄ aut auus ponat̄ ī titulo· ipos ēē
pphās fuisse· vn̄ ⁊ amos vnū de duo
decim pphis· q̄a dixerit nō ēēā ppha
nec filiꝰ pphē: ſȝ pastor caprarū vellicās
sicamina· pr̄is nomē in titulo nō hēre·
Hoc si verū ē: sophonias ppha quē nūc
conamur exponē gnatione ut ita dicā·
pphetica ⁊ gloriā maiorū suorū stirpe
generatꝰ ē· Habuit eī prēm chusi· a
uū godoliā· prauū amariā· attauum
ezechiā: et talē q̄driga ipē velut extre
mus auriga copleuit· Nomē sopho
nie alij speculā· alij archanū dm̄ trās
tulerūt· Siue igr̄ specula siue absco
ditū dm̄ interpretat̄ utrūqȝ pphē co
uenit· Dicit̄ eni ad ezechihel· Fili hoīs
speculatorē te posui domui isrl̄· Et
ī alio loco· Nō faciet dn̄s q̄cq̄ nisi
reuelauerit disciplinā suā seruis suis
pphis· Et noni psalmi titulus· p ab
sconditis filij interpretat̄· Iste ḡo ppha
q̄ erat ī specula ⁊ ī sublimibꝫ cōstitutꝰ
et nouerat misteria dm̄· filius erat
chusi q̄ interpretat̄ humilitas· l' ethi
ops meꝰ: de quo postea tractabimꝰ·
Habebat eēē auum godoliā qui dr̄
magnitudo dm̄· et prauum amariā
q̄ et ipē utit̄ in sermonē dm̄: et at
tauum ezechiā qui sonat fortitu
dinē dm̄· De fortitudine itaqȝ dm̄
natꝰ ē sermo dm̄· et de sermone dm̄
nata est magnitudo· ⁊ de magnitu
dine dm̄ nata ē humilitas· ut cū per
uenerit aliq̄s ad pfcm̄ dicat· qui nō
sū dignꝰ vocari apls· et illud ī psalis
dn̄e nō ē exaltatū cor meū· neqȝ ela
ti sūt oculi mei· Huiusqȝ eni prono
lapsu· et p plana currentes· ī eo q
chusi etiā ethiops meꝰ interpretatur
impegimꝰ· Nā post tantas virtutes
quo nomē ethiops sonare poterit
ī laudē· Et si q̄de scriptura dixisset chꝰ
i· ethiops· uidebat̄ indissolubilis q̄stio·
Chus quippe natus ē de cham· Sed in
eo q aut chusi hoc est ethiops meꝰ
uidet̄ sonare misteriū: qđ ille q̄ q̄ndā
ethiops fuerat versus ī pniāz scđm il
lud qđ dr̄ ethiopia pueniet manus
eꝰ dō· et alio loco· ī cōspectu eꝰ pcident
ethiopes· dicat cū sponsa ī cantico cā
ticorū· nigra sum ſȝ speciosa filia ihrlm·
Legimꝰ ī ihr̄emia abdemeleth eunuchū
ethiopē placuisse dō: et ī actibꝫ aplor̄
ethiopem regine candacis eunuchū
tm̄ habuisse studiū scripturarū et legis di
ut ī vehiculo legeret· et ad adorandum
dm̄ ī templo eius veniret ihrlm· Vn̄
et talis fides digno pmio coronat̄: et
mittit̄ ad eū philippus euāgelista·
statimqȝ docet̄· credit baptizat̄· et saluꝰ
ē· et nō solū eunuchꝰ ſȝ cū additamēto
uir ponit̄ eunuchus uir ethiops:
Quia eni eunuchꝰ erat xpi ⁊ se eunu
chizauerat ppt regnū celor̄: ppterea uiri
vocabulū nō amiserat· Recte quoqȝ
sophonias q̄ filius chusi· i· ethiops
ī cōsequētibꝫ libri de pniā et scribit
ethiopū· Trans flumīa ethiopie inde
deferent hostias m̄· Hec de genealogia
sophonie q̄ pphauit ī diebꝫ iosie· Quo
at dicit̄ dies dicunt̄ helie hm̄ q̄ ab eo
illuminati sūt: ita ⁊ dies iosie qui se leua

uerat ad dnm qa interpretatur elevatio
dni et fuit uir iustus: et de laudibus
eius regnorum qz et paralipomenon
scribit historia. et huic preest amnio
avum manassen. Legimus manasse
post multa scelera et captiuitatem in ba
bylone egisse penitentiam: et ad meliora con
uersus dni misericordiam consecutum. Unde et fidei
sue per quam crediderat deo filium vocauit
· i· ammon. Siquidem
amon fides interpretatur. Simulque consi
dera quod nequaquam ut supra reges decem tribuum
in reges ponat israel. sed tantum reges iude.
Iam enim tribus decem ab assyriis sub rege
ezechia patre manasse ducte fuerant
in captiuitatem. Hoc in prohemio et in titulo
sophonie prophetatoris et temporis: nunc ui
deamus quid ipsa quoque prophetia contineat.
Congregans congregabo omnia a fa
cie terre dicit dns. congregans homines et
pecus. congregans volatile celi et pisces
maris. et ruine impiorum erunt: et disper
dam homines a facie terre dicit dns. lxx.ta
Defectione deficiat a facie terre dicit
dns: deficiat homo et iumenta. deficiant
volatilia celi et pisces maris et infirma
buntur impii: et auferam iniquos a facie terre
dicit dns. Hoc quod posuimus in lxx.ta et
infirmabuntur impii: de theodotionis trans
latione additum est: pro quo symmachus in
terpretatus est. et scandala cum impiis. ut
scandiat congregabunt siue deficiet.
quinta editio ait et infirmitas cum impiis
deficiet. Debemus ergo consuetudinem
nostram · Scepters primum historiam texere
et postea de sublimioribus disputare.
Extremum prope regnum duarum tribuum
que vocabantur iuda et beniamin sub
iosia fuisse nulli dubium est. Illo enim
interfecto filii eius qui postea regnauerunt et nepos non tam regnasse creden
di sunt quam ludibrio habiti ab egyptio
rege et chaldeis et variis captiuitati
bus mortibusque cruciati. Qua igitur
populus poterat se excusare in regibus ma
lis et dicere nos volumus seruire deo: sed
prohibemur a regibus. datur rex iustus. Quo
zelante zelum dni et populo in idolorum
cultu nihilominus perseuerante. iusta ire
causa profertur a dno et prophetatur de euer
sione iherusalem et captiuitate iuda et
uictoria nabuchodonosor. Dicitque
dns per prophetam. Nequaquam ultra tribuum
penitentiam sed a facie terre vniuersa consuma
nō homo. nō iumenta. nō volatile non
pisces maris remanebunt. Ira quippe
dni etiam bruta sentient animalia: et vas
tatis urbibus hominibusque interfectis solitudi
nem et uastitatem bestiarum quoque fieri et vola
tilium pisciumque testis illiricus est. testis
thracia. teste in quo ortus sum solum
ubi preter celum et terram et crescentes vepres
et condensa siluarum. cuncta perierunt.
Hoc magis ad prophetiam attinet. quia impiorum
fuit nimia multitudo. Corruent itaque
impii et disperdentur homines: et erit so
litudo super faciem terre. Sed et de consu
matione mundi idipsum accipere pos
sumus. quod et homines et pecora et volati
lia et pisces maris et vniuersa defici
ant. et infirmentur impii: et tollatur
iniquitas a facie terre. Ego si voluerimus
et altius aliquid intelligere propter hoc
quod dicitur a lxx. defectione deficiat a fa
cie terre et defectionem in bona parte
accipe iuxta illud et deficiens mortuus
est abraham in senectute bona senex
et plenus dierum et appositus est ad populum
suum et his que de ysaac et iacob scrip
tura refert. uidebimus quo defectione

Sophonias

deficiat a facie t(er)re: et hoc eos imple(re)
p(re)ceptu(m) qui h(abe)ntes co(n)u(er)satione(m) i(n) celis
(et) i(n) carne no(n) sc(d)m carne(m) militantes
eo q(uo)d sciat illos q(ui) i(n) carne uiuu(n)t deo
placere no(n) posse. q(ua)ntu(m) in se e(st) o(mn)ia
agu(n)t ne si(n)t i(n) carne sed i(n) sp(irit)u: et a
terra recedentes a(n)i(m)e. co(n)suscitauit (et) co(n)
sede(re) fecit nos i(n) celestib(us) i(n) xpo. Q(uo)d si
aliq(ui)s opposuerit adu(er)su(m) hoc q(uo)d i(n) bona(m)
parte accepim(us) defectione(m) deficiat
a facie t(er)re illud q(uo)d de ismael sc(ri)ptu(m)
e(st). et h(ii) s(un)t a(n)ni uite ismael. c. xxx. vii.
(et) deficie(n)s mortu(us) e(st) et appositus e(st)
ad gen(us) suu(m). r(espo)ndebim(us) ei p(ri)m(u)m et ip(su)m
ismael filiu(m) e(ss)e abraha(m). (et) accepisse
dona (et) partes a p(at)re sc(d)m mensura(m)
sua(m) deinde absolute sc(ri)ptu(m) deficiens
mortu(us) e(st) (et) no(n) addi(tum) q(uo)d sc(ri)ptu(m) est de
abraha(m) in senectu(te) bona. senex (et) ple
nus dieru(m). et apposit(us) e(st) ad p(o)p(u)l(u)m suu(m):
siue de ysaac fuerunt a(utem) dies ysaac
q(ui)b(us) uixit a(n)ni. c. lxxx. v. et deficiens
Gen(esis) ysaac mortu(us) e(st) et apposit(us) est ad po
pulu(m) suu(m): senex et plen(us) dier(um). nec
no(n) (et) de iacob (et) cessauit iacob p(re)
cipie(n)s filiis suis eleua(n)s pedes sup(er)
le(c)t(u)m defecit. et apposit(us) e(st) ad p(o)p(u)l(u)m su
u(m). Ex quo i(n)telligim(us) aliud e(ss)e tantu(m)
deficere: et aliud cu(m) defectione plures pa
riter h(ab)ere uirtutes. Q(uo)d p(ri)m(o) a(utem) g(e)n(er)aliter
dixerat defectione deficiat a facie t(er)re
dicit d(omi)n(u)s: postea i(n) partes diuisit sc(ri)p
tura d(iui)na. deficiat h(om)o et iumenta
deficiat volatilia celi (et) pisces mar(is).
Quatuor s(un)t que uide(n)tur defic(er)e. p(ri)m(um)
h(omin)i. homo r(ati)onabilis. deinde ea que subie(c)ta su(n)t
iume(n)ta volatilia et pisces. que puto
et i(n) octauo psalmo po(n)i. insuper et
pecora campi. volucres celi (et) pisces
mar(is) qui p(er)ambula(n)t semitas mar(is).

Q(uo)d a(utem) p(ri)m(o) dixerat. oues (et) boues uni
uersas. q(ua)si p(ro)p(r)ia de iume(n)tis separa
uit: et cu(m) h(i)is q(ui) remansere iume(n)ta
nu(n)cupare ea noluit. Deficiat itaq(ue) homo.
deficiat iume(n)ta: deficiat volatilia. de
ficiat pisces. No(n) dixit deficiat bestie
(et) deficiat reptilia t(er)re: hec e(ni)m no(n) debent
defic(er)e s(ed) p(er)ire: v(er)u(m) deficiat ea que p(er)ti(ne)nt
h(ab)ere correctio(n)e(m). q(ua)m (con)fecerunt sare mu
lieb(r)ia: et iubet(ur) abraha(m) ut audiat
q(ua)ecu(m)q(ue) sara p(re)cepit. Deficit q(ui)s ut ho(mo) si
co(n)te(m)pnat hu(m)ana. et ultra no(m)i(n)atur
ut ho(mo): et audiat ego dixi dii estis. De
ficit alius ut iume(n)tu(m) q(uando) ad altiora
co(n)sce(n)(dens) a(c)cusat(ur) a sermone pro
phetico. ho(mo) cu(m) in honore e(ss)et non
i(n)tellexit: co(m)parat(us) e(st) iume(n)tis i(n)sipien
tib(us) et assi(mi)latus e(st) eis. Deficiat q(ua)si vola
tile celi: q(ui) facit sibi pe(n)nas aq(ui)le. et re
uertit(ur) ad domu(m) p(re)ceptoris sui diues
(et) o(mn)em deserens paup(er)tate(m). Deficiat q(ua)si
pisces maris: q(ui) co(m)p(re)hensus sagenis
d(omi)ni. cu(m) bonis piscib(us) separat(ur). Cu(m) h(ec)
uni(uersa) p(re)ceptu(m) d(omi)ni fuerit p(er)petrata: i(n)fir
mabu(n)t(ur) impii no(n) h(abe)ntes t(ant)u(m) roboris
q(ua)ntu(m) p(ri)us. Sed (et) tollent(ur) iniqui. No(n)
dixit occide(n)t(ur). s(ed) tollent(ur): ut ad melio
ra co(n)u(er)si de impietate (et) i(n)iq(ui)tate ad
pietate(m) iusticia(m)q(ue) tra(n)slati. i(n)cipia(n)t e(ss)e q(uo)d
ante no(n) fuera(n)t. Hec sc(d)m tropologia(m)
Debem(us) e(ni)m (et) maior(um) i(n)t(er)pretatio(n)e(m) pone(re)
iam t(ame)n in le(c)toris e(ss)e(t) arbitrio utru(m) feucitatem
an dementia(m) uelit sonare que d(ic)ta
su(n)t. Et extenda(m) manu(m) mea(m) sup(er)
iuda(m) et sup(er) o(mn)es habitatores ih(e)r(usa)l(e)m. et
disperda(m) de loco hoc reliq(ui)as baal. et
no(m)i(n)a edituor(um) cu(m) sacerdotib(us) (et) eos q(ui)
adora(n)t sup(er) tecta militia(m) celi et adora(n)t
et iura(n)t in d(omi)no (et) iura(n)t in melchom
(et) q(ui) a(uer)tu(n)t(ur) de post tergu(m) d(omi)ni. et qui no(n)

quesierut dnm n[ec] investigauerut eu.
lxx. Et extendā manū meā sup iudā
& oēs q̄ habitāt ī ihrlm: et auferā de
loco hoc noīa baalim & noīa sacerdo
tū. cū sacerdotibꝫ et eos q̄ adorāt sup
tecta miliciā celi & eos qui iurant ī
dno. et iurāt ī rege suo. et eos qui de
clināt a dno & q̄ nō retinet dnm.
Post impiorꝝ ruinas et nr̄ꝝ ablatio
nē a facie t're. cōsequēt adūsus iudam
et adūsus ihrlm ex psona dei dr. et
extendā manū meā sup iudā & sup
oēs habitatores ihrlm. Extentio q̄p
pe man[us] gestū punietis ondit. Et
dispdā de loco hoc reliq̄as baal: n̄
quo sc̄dm lxx. noīa baalim pēi
tus eradenda sit. s̄ quo cultores eius
a ppl'o qui pauci de cede hostiū remā
serāt ī iudā et ī ihrlm. se cōminetur
auferre noīa q̄s edituorꝝ cū sacerdoti
bꝫ: q̄a ī tantā iuda & beniamin vene
rāt īpietatē. ut ī tēplo dei iuxta qd
scribit ezechiel et regnorꝝ q̄rtus liber
statuā baal quā imagine zeli dn̄s
vocat statuerit: et ī eodē scūario idola
& dm pariť veneratī sīt. Vn̄ signaťr
idolorꝝ sacerdotes. nō sacdotes sed te
menitat. i. edituos vel fanaticos ap
pellauit. qd hebraice dr camarim.
Et edituos ḡf et sacdotes q̄ndā dei &
eos q̄ ī domatibꝫ adorabāt miliciā
celi. sole & lunā et astra reliqua & q̄
iurabāt ī noīe dni. & ī noīe idoli am
manitarꝝ melchom. qd a lxx. ī rege
versū est auferret ds de loco ihrlm. si
ue dispdet. Amoronoꝝ ei s̄baudit. et
dispdā de loco hoc reliq̄as baal. & dis
pdā noīa edituorꝝ cū sacdotibꝫ. et
dispdam eos q̄ adorāt sup tecta mi
liciā celi. & dispdā eos q̄ adorāt & iu
rant ī dno & iurāt ī melchom: et dis
pdā eos q̄ auťtūť siue declināt dep[os]t
tergū dni & q̄ nō q̄rūt eū siue nō re
tinet. Auťtūť aūt post tergū dni qui
relinq̄ntes cultū e[ius]. iurāt ī melchom
et adorāt miliciā celi et venerant[ur]
baal idolū sydoniorꝝ. Hucusq[ue] histo
rie sensus exposit[us] ē. Videam[us] et
p[ro]phiam dnm q̄ de t'bu
iudā ortus ē: et p[ro]phiam ihrlm ī qua
regnauit iudas. hoc ē dn̄s atq[ue] salua
tor. Dicam[us] q̄n m[u]ltiplicata fueit
īiq̄tas & refrixerit caritas m[u]ltorꝝ. et
veniēte dno rara fides apparuerit ī
t'ra ītm ut temptent[ur] etiā electi dei.
tūc extende dnm ad supplicia pctorꝝ
manū suā sup iudā q̄ sibi uidet[ur] no[mē]
dni cōfiteri. et sup ihrlm ecliam que
ex pace sortita vocabulū ē: et auferret
de eclia noīa baalim qd ītpretat[ur]
ī sublimioribꝫ. Auferet aūt dn̄s nomia
vane gl'e & admiratōis false que ver
sat[ur] in eclia: ī qua iux[ta] iacobū ho
norat[ur] anulū aureū hn̄s. et cōtemp
nit[ur] paup. cū ad aduentū iudicis
et senatoris & ī cōe om̄i diuitū plebs
vniusa cōsurgit. et sc̄o paupi ne sta
ti quidē īť cateruas & cōpressiones
eorꝝ t'buit[ur] locus: s̄ et noīa sacerdotū
cū sacdotibꝫ. q̄ frustra sibi applaudūt
ī epali noīe: & ī presbiterij dignitate
et nō ī ope. Vn̄ signat nō aūt & opa
sacerdotū. cū sacdotibꝫ s̄ noīa: qui
tm̄modo falsa noīa pferūt dignitatū
& malis opibꝫ sua noīa destruunt.
Et eos q̄ adorāt sup tecta miliciā
celi: qui eleuāt[ur] adūsu sciāꝫ dei. et
omē qd geīt[ur] in s[e]c[u]lo ficta sibi sciam
pollicentes referūt ad ortus stellarꝝ
et occubit[us] & mathematicorꝝ sequi

tur errores. Et eos qui adorant dnm
et melchom: qui stlo parit et dno pu
tant se posse seruire et duobz dnis satis
facere deo et mamone: q militant xpo et
obligant se negociis secularibz. et eandem
imaginem deo et cesari offerunt. et cum xpi
sacerdotes ee se dicant. filios suos conse
crant melchom. i. regi suo. Hec eis regem
hnt hoiem. q regem dnm pdiderunt: et q
p mala opa declinant a dno: et non requi
runt eu. nec retinent pcta sua fugiente.
Si qs aut voluerit iuxta interpretatores no
minum iuda et ihrlm sup aiam uniuscuiusqz
hoc ipm itelligere non errabit. qd auferat
dns vniuersa que diximus. l. i consummatoe
mundi. l. i singlorum exitu. cum audiunt. Stul
te hac nocte auferent aiam tuam a te: et
extendat manum suam sup eum q dnm
confitetur. et sup eum q sensum patris here
se iactat. et auferat alias disspdat de tali
ihrlm oem supbiam et falsos i dm cultus
et maiorum errores dogmatum et seruitu
tem in dm parit et mundum: et p cotidiana
pcta auersione a dno et neglectum in deum
Silete a facie dni dei qa iuxta e dies
dni dei: qa pparauit dns hostiam. scifi
cauit vocatos suos. lxx. Timete a facie
dni dei. qz iuxta e dies dni dei: qa ppara
uit dns uictimam suam. scificauit voca
tos suos. Pro eo qd lxx. transtulerunt ti
mete. et nos posuimus silete. i hebreo i
terfectio e imperatiuis silencium q sepe utu
tur et comici. Sz et absolute pcipit
auctis silencium. qd dies ventura sit dni
Diem aut dni. diem intelligamus captiui
tatis et ultionis i pplm pccatorum. et hostiam
subuersionis ihrlm et scificatores eorum qs
dedicauit interfectioni. scdm illud qd dr
i ihrmia. Scifica eos i die interfectois
eorum. Et e sensus. Veit tpus impium po

pulum olim pdicta captiuitas. iam ppe e.
Sub rosia eum regem pphetia texit. Hoc
interfecto. visitatus venit. de q et i ezechi
hel. venit eis finis. finis venit. Hec michi
uictima placet. Has m hostias scificaui.
Potest aut hoc qd ait scificauit vocatos
suos et de babilonis accipi: qs i ultione
ppli etiam seruos suos vocat. in diuitates
iniuriam suam. Vocaui inqt nabuchodono
sor seruum meum: et i eodem volumine non solum
seruum sz columbam qz eum vocat a facie gla
dii columbe. Porro scdm tropologiam q a
facies dni e sup opantes mala ut per
dat de terra memoriam eorum. et ppe e iudicii di
es. qa ad coparatoem eternitatis oe huius
seculi tepus breue e sine exitus singlorum: time
ant oes et sileant. ne facies dni de qua
scs ait. Signatum e sup nos lumen vult9
tui dne. pccatorum fenum. stipulam. ligna co
sumat. Preparabit eis dns hostiam suam
totum leuitici mysterium: qm p ignem et effu
sionem sanguinis et veram oblationem salui
fiet q saluandi st. et scificabuntur vocati.
Quidam de nris diem dni et hostiam eius et
scificatores vocatorum i aduentu saluatoris
itelligunt: qm imolatus e agnus. et i sanguine
eius scificati st apli et ceteri qui p eos vocati
st. Et erit i die hostie dni uisitabo sup
pncipes et sup filios regis et sup oes q
induti st veste peregrina: et uisitabo sup
oem q ingreditur arrogant sup limen i
die illa. q coplent domum dni dei sui
iniquitate et dolo. lxx. Et erit i die hostie
dni. et ulciscar sup pncipes. et super
domum regis. et sup oes q induti st ves
timentis alienis: et ulciscar sup oes ma
nifeste q st i vestibulis i die illa. qui
coplent domum dni dei sui i pietate et
dolo. In die iudaice captiuitatis qn
totus pplus imolandus e. uisitabit dns

et super principes qui mane bibebant siceram. et super filios regis vel omnes de stirpe regia. vel certe proprie filios iosie quos vel occisos vel captos legimus: et super omnes qui induti sunt veste peregrina hoc est qui pro dei cultu venerati sunt ydola. et super omnes qui arrogantes ingrediuntur super limen in die illa hoc est adversum superbos qui cum quodam fastu et dignitatis supercilio gradus templi et sacrarii limina ascendunt. Porro quod in eo ubi nos interpretati sumus qui arrogantes ingrediuntur super limen: potest ita legi secundum hebraicum qui transiliunt limen; et hoc historice sentiendum est. Visitabo super eos qui iuxta regnorum primum librum non calcant limen idolorum superstitionibus servientes: qui repleverunt templum domini dei sui non solum idolorum cultu sed iniquitate et scelere et omni mendacio: ut ad errorem religionis iniquitas quoque in subiectos. et ad proximos mendacium iungeretur. Sed quia semel et tropologice exponere cepimus: visitabit dominus in adventu et passione salvatoris id est in die hostie filii sui super pontifices et sacerdotes populi iudaici. et super domum regiam. Usque ad illud enim tempus perseveraverunt reges de stirpe david secundum prophetiam iacob: non deficiet princeps ex iuda neque dux de femoribus eius donec veniat cui repositum est: et ipse erit expectatio gentium. Post hostiam enim domini ablatum est regnum a iudeis. Et super omnes principes qui induti sunt vestimentis alienis: qui recesserunt a protectione et indumento dei et suo errore cooperti sunt. Et ulciscetur super omnes manifeste qui sunt in vestibulis. hoc est qui egressi sunt de templo: et cum deberet esse intrinsecus propter peccata sua egressi sunt foras et de ecclesia dei recesserunt. implentes templum eius impietate et dolo. Hoc intelligendum sit in primo salvatoris adventu. Ceterum autem de consummatione mundi et in die iudicii. que omnes in diem interpretantur domini semel exposuimus: scire debemus quod illo tempore visitet dominus super principes id est super pastores qui lac de ovibus comedunt. lanasque tondentes non curant de contritione gregis. Et super filios regis qui se iactitant christianos et quod regis christi sint filii gloriantur. Et super omnes qui induti sunt vestibus alienis. Vestes filiorum regis et principum indumentum christus est. quod accipimus de baptismo iuxta illud. induite vos christum ihesum. et induite vos viscera misericordie. bonitatis. humilitatis. mansuetudinis. patientie etc. in quibus precipit ut induamur novo homine celesti iuxta creatorem nostrum: et proiciamus indumentum veteris hominis cum operibus eius. Cum ergo debeamus talibus indui vestimentis. pro misericordia induimur crudelitate. pro patientia impietate. pro iustitia iniquitate. et ut semel dicam pro virtutibus vitiis. id est pro christo antichristo. Unde dicitur de istiusmodi homine: et induit maledictionem sicut vestimentum. Vindicabit quoque dominus manifestissime in adventu suo et super eos qui cum bonis operibus in ecclesia esse deberent. eiecerunt se ob conversationem pessimam: et traditi sathane versantur in vestibulis. immo nec in vestibulis sed ante vestibula quod significantius interpretes dicunt.

Et super omnes vindicabit qui variis iniquitatibus atque ecclesiam patris impleverunt et impietatibus atque mendacio. Et miscent sanguinem sanguinibus. Quod

si volueĩm⁹ hoc ipm̃ accipe sup aĩa
bus singloꝝ: pncipes ⁊ domũ regis
itelligam⁹. id est cogi
tacões ⁊ sensus· et ipam aulã que de
bet esse hospitiũ regis: et iuxta su
piore expositione indumenta quasi
aliena· et oĩa que sequunt᷑ referim⁹
ad vnumquemqȝ credentiũ· qui cũ debu
erint induti esse xp̃o ⁊ semp versari
in tinsectis· variis se pettoꝝ operuerit
vestimentis: et egressi de ecclia· i· con
gregatõe sctoꝝ· pro virtutibȝ ipleuerit
templũ corporis sui iniqtate ⁊ dolo·
Et erit ĩ die illa dicit dñs vox cla
moris a porta piscium et vlulatus
a scdã: et contritio magna a colli
bus· hẽx Et erit in die illa dic᷑ dñs
vox clamoris de porta copungen
tiũ et vlulat⁹ a scdã: et contritio ma
gna a collibȝ In die hostie dñi qñ
extendeit manũ suã sup iudã ⁊ sup
oẽs habitatores ihr̃lm· et hostilis eã
vallauit exercitus: erit vox clamoris
a porta piscium· et vlulat⁹ a scdã ⁊
contritio magna a collibȝ· Porta
piscium eã vocabat que diospolim
ducit ⁊ ioppen: et uicinioꝝ mari
erat iñt ciuitates iuxta ihr̃lm· de q
et ezras refert· Portã vo piscium
edificauerũt filij asanaa: ipi texe
rũt eã ⁊ statuerũt valuas ei⁹ et se
ras et vectes· Scdã at aut ⁊ vlulat⁹
a scdã: scdi muri ĩ eodẽ climate por
tã significat· de qua ⁊ ĩ regnoꝝ libro
scriptũ ẽ. Et iuit helchias sacerdos ⁊
hiachã· et achoboꝝ· et saphan· et asia
ad oldan pphetem vxore sellũ filij
thecue filij araas custodientis ves
timenta: et hec habitabat ihr̃lm ĩ
scdã. Contritione aũt magnam

a collibus de monte syon· et excel
siore vrbis parte loquit᷑· qa cũ al
tiora et arx ciuitatis fuerit occupa
ta· fatalior ẽ in pna descensus· Si
aũt die illã quã dñs cominatur·
die iudicii ut sup volueĩm⁹ accipe
eo tepore qñ vetust⁹ dieꝝ sessur⁹ ẽ:
et apiendi libri ⁊ pandende cõstie
singloꝝ: tũc implebit᷑ vox clamo
ris a porta copungentiũ· Prima
eñi porta oculoꝝ ẽ qñ exhibebũt᷑
nobis pcta an oculos nr̃os: et oĩs
pompa et pmixtio antiq̃oꝝ sceleꝝ et
uitioꝝ atqȝ luxurie pferũt᷑ ĩ mediũ·
Tũc illud erit ve qd scriptũ est: ecce ho
et opa ei⁹ añ faciẽ ei⁹. Torquebit igit᷑
eũ cõstia: ⁊ postqȝ copunctus clamauit
a pina oculoꝝ porta· vlulabit etiã a
scdã: quã aures itellige possum⁹· Per
hos eñ l' maxie sensus quibȝ illa psa
uicia fuerat eoꝝ pena sentiet᷑ qñ cer
nim⁹ qd fecim⁹ et sermone docti· totũ
qȝ audietes ordine pctoꝝ ĩ vlulatũ
copellim᷑: et cõterit᷑ ĩ nob qcqd fuerat
excelsũ ⁊ ppt cecitate ⁊ surdas aures
ignorabat᷑ a nob Vel cẽte tũ vba filia
et eruditio de excelso veniẽs cõteres no᷑
atqȝ cõfringet ⁊ ope cõplebit᷑· rugiebã
a gemitu cord mei· ut sit sacrificiũ dño
sps cõtribulat⁹ ĩ nob· qa hoies sumus
⁊ nõ tã grandia pcta fecim⁹ ut mon
tibȝ cõpare᷑nt᷑: colles cõtriti st̃. In diabo
lo at ⁊ angel' ei⁹ excelsa montiũ cõterent᷑·
Multi putãt iux historiã· qȝ ad babi
lonioꝝ tepora retulim⁹ intelligendũ
esse de pmo saluatoris aduentu: quãdo
ppt᷑ pcta nimia ⁊ clamore ppli con
crepante sanguis ei⁹ sup nos et sup
filios nr̃os· circũdata ẽ ab exercitu ihr̃lm:
et a duobȝ vris vespasiano sc ⁊ tito

irridentiu puerorum turba consupta est.
Nos quide intelligentie mag fidei me
ducit: sed et ita ut sciam et porci historie
posse cognie l' etiam porte captiuitate typu
ee scede et pfte eusionis ihrlm. Decerno et
hoc aiaduertendu q hadagim mani
feste i hebreo no porta copugentiu
s porta piscium sonat. Allegorice porta
piscium ee in ihrlm: p qua isterunt boni
pisces q a mal fuerit separati. et luge
bunt ceteris itroeuntibz q foris remanserint.
Vel etiam i fine mudi et consumatoe luge
bunt a porta piscium pma q suu baptis
ma no seruauert: lugebunt a scda qui
no egerunt digna p pctis pniaz: et erit
magna contritio sup colles. q n' a pctis
iaturati sit ut ceruice sbmittent et sua
scelera deploraret. P has ei duas por
tas. baptism et pnie. i ihrlm. i. ecclesiam
dei l' itroit' vel redit'. Ululate habi
tatores pile: conticuit ois pplis chanaa.
Lxx. plangite q habitat' conscissam: q
assimilat' ois pplis chanaan. Pila q
hebraice dr macthes et ab aqla uersa
e. cicto noccanon. no p breue sillaba
pma legenda e: ne putem'
s p pducta. ut de pila sciam' dici in
q frumenta tundut. vas cocauu et me
diecor aptu vsui. i quo ptisane fi
eri solet. Quidam aliqs itellexisse se q
significet pila: s scire velle cur i pnti
loco assupta sit. Na semel descriptio
e capite vrb. et dr vox clamoris a porta
piscium. et ululat' a scda. et contritio ma
gna a collibz: nuc idem descriptionis ordo
seruat'. et de ululatu dr eor q habitat
i valle syloe. Et pulchre scriptura non
dixit q habitat i valle. q habitat igitur
conscissio. s qui habitatis i pila: qd scilicz
quo frumeta feriente desup uecte tu

dunt'. ita de porta piscium et de por
ta scda et de collibz pariter in vos
decurret exitus. Populum aut chana
an appellauit ppl'm iudeorum: iuxta
qd legim' in danihel. semen chana
an et no iuda. Et ad ihrlm. Pater
tu' amorre' et mr tua cethea. Et
i alio loco. Chanaan i manu tua
statera iniqtatis. Nos si volueim'
uix utrius tra'slatore tropologiam
texe: vre ad ululatu et i planctu
concitant qui i extremis pctorum fecibz
habitant. et in scelerum suorum pma dmi
si dicunt. Infixus su in limo pfundi:
et no est mih sbstantia. Vnde ad
dict'. qui habitatis concisa hoc est
aiam mltis iniqtatibz uulneratam:
siue cicilium que scismatibz heresibz
lacerata e: et ad singla vulnera
plangit filios interfectos. Nos aute
dixit conticuit. siue assilatus e omnis
pplis chanaan: blasphemia eorum m
die iudicii. cessare sugit: et os qd in
altu posuerint. linguaqz ad celum
usqz penetrante. eterno silentio con
ticescere. Et q i pcto peccauit ihrlm
et ideo i comotione facta e: ppls dr
chanaan qd interpretat' comotio.
Neo eni pt dicere statuit sup petra
pedes meos: s incert' et fluctuans
semp i motu e. Vn et noe vir scs p'
qz euigilauit e sompno ex maledi
ctione nome iposuit chanaan dicens
maledicti chanaan puer. famulus
erit fratrum suorum. No solu aut chanaa
assimilat' pctores. s pro qualitate et
diuersitate pcti. alius assimilat' pha
raio. alius nebroth gyganti. Et cco
trario per bona opa atqz virtutes
qa et virtutu itinera sut diuersa

ille typu assumit abraham· hic moy
si· alius helye· Quamobrem ab apl'o dr·
Emulamini karismata maiora· Qui
vo psts e: iux ea tn pstoez quia hu
mana conditio pt capre silitudine
signat' dei. Disperierunt oes inoluti
argento. hex. Disperierunt os q erect
ti sit argento· Qui sibi mqt i diui
tiis cofidebat· et tantas hebat opes
suis ut se qsi inolutos et septos diuitiis
estimaret· l' certe scdm hex q erecti
erat i supbia et paupes despiciebat
ira veniente vastati st· Siliq con
sidera qp no dixerit pibut q erecti
st argento: s ia nuc anteq eis sup
plicii dies veiat i eo ipo qp supbi
ant et sp de thezauris suis cogitet
vt seruet eos· pierint atq corrue
rint. Qd qui itellexerit· puto eum
no satis capre diuiti . i qbz no pi
bunt s pierunt q erecti st· Neq ei esti
mandu eos solos pisse q argento
erecti sut. s iux hac definitione pi
bit et ille q in gnis nobilitate se iac
tat: pibit qui iflat' dignitatibz·
pibit q fortitudie corpois gl'atur
peribit qui femineo languore mol
lit' coma nutrit· vellit pilos cu
tem polit· et ad speclm com tur
que pre passio et isamia feiau est·
Siqs at vult erigi et supbire scd
supbia: erigat cu aplis· qn dign'
fuerit p noie ihu xpi cotumeliam
pati: glet' cu paulo q exultabat
i tribulatoibz· sciens qp tribulatio ope
tur paciam· pacia spem· spes aut
no confundat. Et erit i tepore il
lo scrutabor ihrlm i lucernis: et ui
sitabo sup uiros defixos i fecibus
suis· qui dicut in cordibz suis non

faciet bene dns· et no faciet male·
hex· Et erit in die illa· scrutabor
ihrlm cu lucerna: et ulciscar super
uiros qui cotempnut custodias su
as et dicut in cordibz suis· no faciet
bn dns et no faciet male· In tem
pore et i die captiuitatis ihrlm vel
a babyloniis vel a romanis quia
deliquit legem dni et impie egit in
deu creatore suu scrutabit' dns cu
lucerna oia abscondita ihrlm: et
nullu iultu patiet' defugere· legam'
iosephi hystoria: et ibi repiem' sep
tu de cloacis cs et speluncis et antris
et sepulchris extractos pncipes et re
ges et potentes et sacerdotes· qui i eis se
metu mortis absconderat· Et uisita
bo inqt sup eos qui confidut in cor
poribz et i uiribz suis· quas·

feces vocat siue pita i quibus
perint' fuere defixi: qui tollentes pro
uidentia· nc boni nec mali dm aucto
rem esse dixerunt. Hoc e qd nc bonis bo
na reddet· nc malis mala: s qp fortue
cuncta referret' arbitrio· et casu ferre
tur icerto. In cosumatione aut mudi
qa dies dni ipa intelligit'. scrutabit'
dns ihrlm· i· ecclesiam sua cu lucerna·
et ulciscet' sup uiros cotemptores q
noluerut suas seruare custodias· i·
mandata dni cotepserunt: et insup
cutione se peccare dicetes. blasphema
uerut in cordibz suis qd nichil pro
desset bnfacere nc obesset agere mala qr
nc bonor opm premiu nc malor pe
na restituet ds. Recte at ihrlm idest
ecclia que pm iebus vocabat' qd si
conculcata· et qn conculcabat' a gentibz
et demoniu ludibrio erat· dicta est
iebus: et postq cepit i ea pax habitare

domini et filius est in patre locus enim non
ierusalem sortita est. Quia igitur in no
uissimo tempore quod sepe iam diximus
multiplicata iniquitate refrigescet cari
tas. et solis lumen recedet ab ierusalem.
et tanta erit vastitas ut difficile sal
uentur etiam electi dei: tunc in lucerna
sermonis sui atque rationis vicia scruta
bitur dominus ierusalem et in medium proferet. et
de ocioso quoque verbo fiet iudicium. et vin
dicta non in peccatores. poterant enim et peccatores
veniam promereri. sed in contemptores de
quibus dicitur et in abacuc. videte contemptores
et aspicite. et in alio loco. quare respi
cis ad contemptores. ac deinde. Qui
autem arrogans est. et contemptor vir superbie
De superbis fiet ultio qui custodias
domini non seruauerint. et dicunt in cordi
bus suis. non faciet dominus bene. et non
faciet male: non quia male faciat deus
sed quia mala uideatur et pena esse que pati
tur aliquin et scalpellus medici ma
lus erit. quia resecat vulnera et putri
das amputat carnes: et pater malus
cedens filium ut a viciis corrigat. et
magister malus corripiens disciplinam ut
erudiat. Omnis enim disciplina ad presens
non uidetur esse gaudii sed tristitie: postea autem
fructum pacificum hiis qui per eam eruditi sunt
reddet. Et erit fortitudo eorum in dire
ptionem. et domus eorum in desertum. Et
edificabunt domos et non inhabitabunt.
et plantabunt vineas et non bibent
vinum earum. Iuxta est dies domini magnus
iuxta et velox nimis. lxx. Et erit
fortitudo eorum in rapinam et domus eorum
dissipabuntur. et edificabunt domos et
non habitabunt in eis et plantabunt
vineas et non bibent vinum earum: quia
iuxta est dies domini magnus iuxta et velox

nimis. Manifestum est quod iuxta utramque
captiuitatem omnis eorum sit census exhaustus
et domus dirute et agri vineeque vas
tate. nec ultra eos distulerit patientia
dei. Sed cum dixerit ad prophetas. hoc
in tempus erit et in dies longos. venerit
eis dies domini magnus et velox nimis.
Iuxta tropologiam autem cum venerit tempus
iudicii. siue vniuscuiusque mortis et
egressionis e seculo: tunc omnis fortitudo eorum
in direptionem erit. ut quod male valebat
et erigebat aduersum deum. infirmum fra
ctumque vertatur ad melius: velut si quis
fortitudinem latronis et pirate et furis
diripiat infirmosque reddat eos. prodest
illis sua infirmitas. Debilitata enim
membra quibus prius non bene abuteban
tur a malo opere cessabunt. Quod autem
sequitur. et domus eorum in desertum. aqul
ti sunt in ecclesia edificantes syon in san
guine et ierusalem in iniquitate: quibus prodest
tales domos destrui. Legimus enim in leuiti
co ubi leprosa domus destrui iubetur:
et quia lepra permanens est et diffundit
lapides eius et ligna et omnis puluis extra
ciuitatem in locum immundum proiciatur. Sed
et in ieremie principio tale quid scribitur.
Ecce dedi sermones meos in os tuum.
ecce constitui te hodie super gentes
et regna. eradicare. et suffodere et dis
perdere: et edificare et plantare.
Destruitur edificatio pessima. ut postea
ea bona edificatio construatur: eradi
catur iniqua plantatio. ut plan
tatio iusta ponatur. Unde et in salomone
legimus. melius est habitare sub divo
quam in calce litis cum iniquitate et in domo
noua. Quasi boni ergo deus domos
eorum qui erant defixi in fecibus suis. et dixe
runt in corde. non faciet bene dominus et

nō faciet male destruit: nec eos ī
leprosis ⁊ ī mūdis domibꝫ habitare
pmittit. nͨ facit ut bibant vinū
de vineis quas plantauerūt. Si
enī plantassent vineā soreth. et
uineā electā totā verā bibissent
esset vinū suū. et ī ebriati cū priarcha
noe. et ioseph ī meridie. Sed quia
dixerūt nō faciet bene dns ⁊ nō fa
ciet male. ⁊ de vinea sodomorꝫ erat
vinea eorꝫ. et ꝓpago eorꝫ de gomor
ra. uua eorꝫ uua fellis. et botrus a
maritudinis eis. furor draconū vinū
eorꝫ. et furor aspidū insanabiles:
ꝓpterea plantauerūt vineas et nō
bibet vinū earꝫ. et mystice dicetur
de sodoma. ⁊ gomorra. q̄ oīs pla
tatio eorꝫ periit. Si eī ꝑmāsisset
ī eo qd̄ ceperūt vt esset q̄si paradi
sus dei. et nō fuissent ī malo. ut
esset q̄si tēra egypti: plantatio eorꝫ
vtiq̄ ꝑmansisset. Tale qd̄ ⁊ illud
sup egyptus ī psalmis sonat. oc
cidit in grandine vineas eorꝫ. et
moros eorꝫ ī pruina. Quasi deme
tissim⁹ quippe dn̄s om̄ē egyptiā pla
tatione. et arbusculas que ī egyp
to radicate sanguineos hn̄t fruct⁹
interficit ⁊ subuertit: ne bibat q̄ ma
le plantauerāt. et comedat ex hys
fructū. Prope ē dies dn̄i magnus.
et velox nimis: cui resiste nemo pt.
ꝓpe aūt est vel ꝓpt eternitate. q̄a ni
chil ei longū est: vel ꝓpt pene ma
gnitudine. q̄a patienti nunq̄ lon
gū videt suppliciū qd̄ inferendū
est. Siue ꝓpe ut diximus. cū exieri
mus ex sclō. et vnicuiq̄ mors cō
summatione mūdi fecerit. et nō solū
ꝓpe s; etiā velox nimis. vt velocitate

aductus eius ī eo q̄ minus addit
ostendat. Vox diei dn̄i amara:
tribulabit ibi fortis. Dies ire. dies
illa. dies tribulatōis et angustie: dies
calamitatis. et miserie. dies tenebrarꝫ
⁊ caliginis. dies nebule ⁊ turbinis.
dies tube ⁊ clangoris sup ciuitates
munitas. et sup angulos excelsos.
lxx. Vox diei dn̄i amara. ⁊ dura.
posita ē fortis. Dies ire. dies illa
dies tribulatōis. et necessitat: dies mi
serie ⁊ perditiōis dies tenebrarꝫ et
turbinis: dies nebule ⁊ caliginis.
dies tube et clangoris sup ciuitates
munitas ⁊ sup angulos excelsos.
Iuxta superiora vel de babylonia capti
uitate accipe. vel de extrema quam
passi sunt a romanis. sup quā ⁊ dn̄s
fleuit dicens. Ihrlm ihrlm que occidis
ꝓphas et lapidas eos qui ad te missi
sunt ⁊c. Ne enī expetita vindicta est a
sanguine abel iusti. vsq; ad sanguinē
Zacharie que occiderūt int templū ⁊ inter
altare: et ad extremū de dei filio dice
tes sanguis e⁹ sup nos et sup filios
nros. Experti sunt die amarā. qui ad
amaritudine dn̄m ꝓuocauerūt die
a dn̄o cōstitutā ī quā nō imbecillus
q̄libet s; viri fortissimi deprimentur et
veniet sup eos ira ī fine. Sepe q̄ppe
et an̄ irā dei sustinuerat: s; ira illa
nō fuerat cōsummatōis ⁊ finis. Quo
niā ē nūc describe q̄ntas ī vtraq;
captiuitate sustinuerit calamitates
et quō q̄ui luce dn̄i respuerūt in te
nebris ⁊ caligine versati sunt: et q̄ nō
luerūt sollempniū dierꝫ audire tuba
audiret clangore bellantiū. De ci
uitatibꝫ aūt munitis et excelsis an
gulis iudee q̄ ad solū vsq; sit diruta.

oculoꝝ magis puto esse iudiciū q̄s
auriū. Nobis p̄sertī qui nūc ī ista
sum⁹ prouīcia licet uidere. licet ꝓbare
que scripta sꝫ: uix ruinaꝝ parua
uestigia ī magnis q̄ndā vrbib⁹ cer
nimus. Sylo ubi tabernaclm̄ et
arca testamēti dn̄i fuit: vix alta
ris fundamēta monstrantur. Gabaa
illa ciuitas saul vsq̄ ad fundamē
tū diruta. Rama et bethoro. et re
lique vrbes nobiles a salomone cō
structe parui viculi demonstrant.
Legam⁹ iosephm̄ et ꝓphetiā sopho
nie. illius tempori⁹ hystoriā. Et hoc
nō tm̄ de captiuitate dicendū est.
ſꝫ vsq̄ ad p̄ntē diē pfidi coloni p⁹
interfectōem seruoꝝ et ad extremū fi
lii dei excepto planctu ꝓhibentur
ingredi ihr̄lm. et ut ruinā eius siue ci
uitatis liceat flere precio redimūt:
vt qui q̄ndā emerāt sanguinē x̄pi
emant lacrimas suas. et ne fletus q̄
de eis gratuit⁹ sit. Videas ī die quo
capta ē a romanis et diruta ihr̄lm
venire ꝓplm̄ lugubrē. cōfluere decre
pitas mulierculas. et senes pānis annis q̄s
obsitos ī corporib; et ī habitu suo irām
dn̄i demonstrātes. Congregatur tur
ba miseroꝝ: et patibulo dn̄i corus
cante ac radiante anastasi e⁹. de
oliueti q̄s monte crucis fulgente
vexillo. plangē ruinas templi sui
ꝓplm̄ miserū. et tm̄ nō esse miserabi
lem adhuc fletus ī genis et liuida bra
chia. et sparsi crines. et miles merce
dem postulat vt illis flere plus liceat.
et dubitat aliq̄s cū hec uideat de die
t̄bulatōis et angustie. de die calami
tatis et misērie: de die tenebraꝝ et ca
liginis. de die nebule et turbinis. d̄ die
tube et clangoris. Habet enī et ī
luctu tubas: et iux ꝓphetiā vox
sollempnitatis versa ē in planctum.
Vlulant sup cines sanctuarii et sup al
tare destructū. et sup ciuitates q̄n
dā munitas. et sup excelsis angulis
templi. de q̄b; q̄ndā iacobū frēm
dn̄i p̄cipitauerāt. Hec de captiuita
te dicta sint iudeoꝝ. Ceterū si die ut sup
referim⁹ ad cōsumatōez mūdi siue
ad vniuscuiusq̄ exitū vite. manifesta erit
int̄pretatio. q̄ vox diei dn̄i ama
ra sit et necessitate plena et ira et
tribulat̄ ibi; cū etiā qui sc̄i sꝫ salue
tur quidē ſꝫ tm̄ sic q̄i p ignē. Dies
illa. dies erit t̄bulatōis et angustie
et calamitatis et misērie: ī qua dicet
ve nob̄ q̄a miseri fc̄i sum⁹. Dies te
nebraꝝ. Omis eni qui mala opatur
odit lumē. et nō venit ad lucē. et
necē est ut q̄ lumē odeit. eū tenebre
cōsequantur. Dies erit nebule: et tur
binis. Veniet em̄ sup eū tempestas dn̄i
et clangor tube: quia apl̄s signifi
cat dicēs. In nouissima tuba. Erit
aut dies tube et clangoris sup ciui
tates munitas quas sibi multitudie
pc̄coꝝ cū cayn edificauerat: et sup
angulos excelsos opa puersa et a
recta via dn̄i declinancia. Vnde et
saluatore arguit ypocrite et pha
risei. q̄ orent in angulis plateaꝝ.
Via enī recta et tendens ad paradi
sum arta et angusta ē que ducit ad
uitā. Via aut̄ fracta habens an
gulos et tortuosā. lata et spaciosa
est que ducit ad morte. Simul q̄s
int̄ verba seueritatis dn̄i clementiā
cerne. q̄ ꝓptea amara sit dies. et
dies ire. et dies t̄bulatōis. et dies tube

et clangoris: ut civitates male mu
nite et perversi anguli destruantur
Et tribulabo hoies et ambula
būt ut ceci. q̄a dño peccauerūt; et
effūdetur sanguis eorum sicut hu
mus et corpus eorum sicut stercora.
Sed et argentū eorum et aurum nō po
terit liberare eos in die ire dñi. In
igne zeli eius deuorabit ois tra: q̄a
consūmatōez cū festinatōez faciet
cūctis habitātibz terram. Lxx. Et
tribulabo hoies et ambulabūt ut
ceci. q̄a dño peccauerūt: et effundet
sanguinē eorum sicut puluēm. et car
nes eorum sicut stercus bubalorum: et
argentū eorum et aurum eorum poterit
eruē eos in die ire dñi: et in igne
zeli eius cōsumet ois tra. Consum
matōez eū et festinatōez faciet sup
oēs habitantes tra. Nō est difficile
iuxta historie sensū hec fuisse post eam di
cere ihrlm. que post cruce dñi susti
nuit. Recessit eī ab ea iustitia dei
et tribulati sūt oēs hoies in tota iudea:
et pre magnitudine pressure ambu
lauerūt ut ceci q̄ agerent ignorantes
et hoc passi sūt q̄a dño. i. dei filio pec
cauerūt. Nā quia fuderūt sanguinem
apostolorum et sanguinē xpi. fusus est san
guis eorum sicut humus in tota regione
et corpora eorum manserūt insepulta
sicut stercora sup faciē tre. Diuites
quoq eorum qui argentū et aurū in maxima
nimia congregauerant opibz suis de die
ire dñi nō potuerūt liberari. Ignis
eīn zeli dñi succensus aduersus eos. de
uorauit oēm prouinciā. Nec grande
fuit tempus in medio. Nā post qua
draginta et duos anos dominice cruc
cifixionis data ē ab exercitu romano ihrlm

salem. et cōsumatio illius facta cū festi
natione: et nō solū illius sed cunctis
tre iudee habitatoribz. In cōsumatiōe
aūt vel mūdi l' dñi aut ēs tribulabūt
oēs hoies. q̄ hoies permanserūt et mor
tui sūt q̄ni hoies: et ambulabūt ut ceci.
q̄a lumē perdiderūt virtutū. et locū
penite nō habebūt: et hoc patient q̄a
dño peccauerūt. Sit eī dñi iustitia ē
veritas. sanctitas ceteraq virtutes q̄squis iniuste
fecit. et mentitus ē. et sordium vestigia
deliquit uiciaq sectatus. dño peccauit.
Sed q̄d sequitur. et effundet sanguis eorum
sicut humus et corpora eorum sicut ster
cora boum. uidetur absurdū. ut in re
surrectiōe mortuorum. et in cōsumatiōe
mūdi atq iudicio dicamus effundi
sanguinē et corpora iacere quasi stercora
Igitur illud q̄d ad noe dr. et sanguinem
aīarum vestrarum requirā de manu oīm
bestiarum. et de manu hois. et de manu
fris requirā aīaz hois. Qui effuderit
sanguinē hois pro sanguine eius effundet
sanguis illius. et in resurrectiōe credere ri
diculū ē. et in uita hac stare nō potest
Multi eīn effuderūt sanguinē et
sanguis eorum effusus nō est: et alij
occiderūt hoiem veneno vel suspen
dio. et tn̄ cū hō mortuus sit. nō est
effusus sanguis. Quo igitur dns effu
surus ē sanguinē eorum in talione? cum
ille qui occidit. sanguinē nō effuderit?
Sanguis igitur hois
et uitale q̄d vegetat et sustentat
et uiuit debet intelligi: quod qui effu
derit. siue per scandalū siue per peruer
sitatē doctrine. in die iudicij effunde
tur ab eo etiā id q̄d sibi uidebatur.
hēre uitale. et cogitur amittere. Iuxta huc
modi sanguinē et carnē intelligit.

de qua et ysaias ait. omnis caro fe
num. Et in genesi dominus. Non permane
bit spiritus meus in hominibus quia caro
est. Et apostolus de utroque. caro et san
guis regnum dei possidere non po
terunt. neque corruptio incorruptio
nem dei hereditabit. In die ergo con
summationis vel generalis vel specialis
omnis sanguis qui effusus est clama
bit ad dominum. et apparebit in medio
et operi sanguinis atque tirena quasi
pulvis iacebunt ut stercora et ar
gentum et aurum divites de die ire
non poterunt liberare. audiente eo
qui moritur. Stulte hac nocte tollet
animam tuam a te. que autem preparasti cuius
erunt? Non quo negemus aurum et
argentum divites liberare de morte
redemptio enim viri anime proprie divitie:
sed quo eo tempore eos liberare non
possunt. quo divitias necessitate dimit
tunt. Omnis enim terra et universa que ter
rena sunt zelo domini devorabuntur. Et quod
ait zelo intellige adhuc aman
tem dominum. Nisi enim amaret humana
citam nunquam zelaret eam et in similitu
dinem mariti peccatum ulciscitur uxoris:
qui si non amet. nec adulterio eius
irascitur. Et hoc faciet deus cum festina
tione cunctis habitantibus terram
hiis qui se peniteus terre dederunt: et
non fuerunt advene et peregrini sicut
iustus qui loquitur: advena sum
ego in terra et peregrinus sicut omnes patres
mei. Et rursum alibi nolens diu
tius in tabernaculo carnis habi
tare. lacrimabili voce testatur dicens
Heu mihi quia peregrinatio mea prolon
gata est. Etenim qui sumus in ta
bernaculo corporis huius ingemisci

mus congravati. Miser ergo homo:
quis me liberabit de corpore mortis
huius? Convenite. congregamini
gens non amabilis priusquam pariat
iussio quasi pulverem transeuntem diem:
antequam veniat super vos ira furoris
domini. lxx. Congregamini et colliga
mini gens non erudita. antequam fitis
sicut flos pertransiens diei: antequam
veniat super vos ira domini: antequam
irruat super vos dies ire furoris
domini. Post descriptionem malorum que
in die ventura sunt domini secundum du
plicem captivitatis expositionem
quam supra diximus. propheta ad penitentiam
provocat. et dicit ei. convenite: et con
gregamini. sive ut in lxx. scriptum est.
colligamini: id est estote vobis invi
cem in caritatis vinculo copulati.
Gens non amabilis que amore
dei indigna es. sive gens ierudi
ta de qua dicitur in deuteronomio. Po
pulus stultus et non sapiens: Et in
iheremia. Sine causa percussi filios
vestros. disciplinam non recepistis.
Antequam fiat quod prophetatum est. antequam
atque preceptum sequatur effectus: quia ita
facile veniet quasi pulvis pertran
siens. antequam super vos furor domini
compleat. Simulque dei cerne de
mentiam. Differt prudentibus
malorum venientium impetum describ
sisse: verum quia non vult inferre sup
plicia. sed tamen terrere passuros ipse
ad penitentiam provocat. ne faciat quod
minatus est. Generaliter autem tota
multitudo credentium et eorum quos dei
propheta nuncupat in ecclesia congregat.
et dicit ei convenite in ecclesiam sociami
mini vobis caritate et pace. o gens

ierudita: que no vis dei recipe
disciplina. nec here sciam manda
toz eius. sz diuitijs et corporis sani
tate et pulchitudine huius sli carnisqz
voluptatibz delectans. que trasit
quasi flos q in vna marcescit die.
Propta aut dico vob conuenite. so
ciamini. ne cum iudicij tempus veneit
et ois gla vra trasieit tunc velitis
age pniaz qn locus no erit pnie
sz penaz. Queerat aliquis quo hoc
ipm sup vnoquoqz migrante de
sclo possit intelligi. Dicitur ergo
et ad singlos. o tu qui scli nego
cijs occupat9 p diusa discurris
reuertere in sto2 eccliaz. et iunge te co2
pori et cetui quos vides placere dno.
et dissoluta mebra aie tue nec sibi
cohentia i vna sapie corige copinge
et illius here coplexui: et audi mis
tice. cofortamini man9 dissolute
et genua debilia solidamini: ne glo
rieris in bonis carnis et eius flore
qui ptreit. Ois em caro fenu: et
ois gla eius qsi flos feni. Aruit fe
nu. et flos decidit. verbu aut dni
manet ietnu. Possum9 hoc capio
uti p tpe. si qn videim9 aliquem
honoribz scli et congregandis diui
cijs occupatu ad ecclam l' raro
venire vel nuqz et dice ad eu. con
gregare et coniunge pplo dei qui dni
precepta no audis anqz gla tua
ptrnseat et anteqz dies tibi dni fu
roris adueiat. Querite dnm
oes mansueti tre. q iudiciu eius estis
opati. Querite iustu. qrite man
suetu. si quo abscondamini in die
furoris dni: qa gaza destructa
erit et ascalon i desertu: azotu in
meridie eicient. et accaron eradica
bitur. lxx. Querite dnm oes humiles
tre: iudiciu opamini. et iusticia querite
et rndete eis ut ptegamini i die ire
dni: qa gaza ~~destruet~~ direpta erit
et ascalon in desertu: et azotus me
ridie piciet et accaron eradicabitur.
Humilis tre appellatur qui no humili
tate que virtute sonat. sed pctis
humiliat9 e. nec pt cu xpo dice. disci
te qa mitis su et humilis corde. Ois
em qui se humiliat exaltabitur. Et in
alio loco ad scm sermo dirigitur
Quanto maior fueris tanto magis
humilia te ipm: et cora deo inuenies
gram. Qui aut pctis humiliat9 est
et aggrauat9 conscia delictoru
et loquitur. qsi onus graue grauate
st sup me: iste debet audire. Venite
ad me oes qui laboratis et onerati
estis et ego reficia vos. Hoc dnm
sit in pncipio scdm lxx. interpretes.
Ceterum iuxta hebraicu alter e sensus.
Dicit em ad scos. O vos qui mea
precepta fecistis i tra positi et scien
tes quia ois qui se exaltat humilia
bitur. ymitati estis mansuetudine
mea et iudiciu est opati: querite
dnm i mansuetudie vra. Et si
vultis scire quis iste sit dns: querite
iustu querite mansuetu. Pater em
ome iudiciu dedit filio qui iuste iu
dicaturus e. Et qa mansueti estis
pptea mansuetu querite: ut qcquid
i vra masuetudine min9 e ab eo
qui fons mansuetudis est implea
tur. Hoc aut dico vob. si quomodo
abscondamini in die furoris dni hoc
e. si forte possitis ex eo qp quesistis dnm
et iusticia eius estis opati iram dei vi

tate dementis. et effuge captivitatem que vel a nabuchodonosor vel a romanis inferenda est populo iudeorum. Si autem de hiis dubitat qui eius iudicia fecerit dicens: quomodo abscondamini in die furoris domini, quid fiet de peccatoribus? Tanta enim vastitas iudee terre veniet et tam sublimis et victor huc ascendet babylonius: ut etiam potentissimas urbes philistinorum que semper vobis equo certamine restiterunt eadem captivitas apprehendat. Gaza enim destructa erit: et ascalon in solitudinem redigetur. et azotum non furto sed bello id est manifesta luce atque victoria in captivitatem trahent: et accaron que interpretatur eradicatio hoc sustinebit quod in vocabulo suo sonat id est eradicabitur. Hoc iuxta litteram et hebraicam veritatem. Iuxta lxx autem precipit humilibus terre, de quibus iam supra dictum est ut operentur iudicium et querant iustitiam quam non puto aliam esse preter christum: et quia omnis qui querit invenit. id quod invenerint aliis tradant. hoc est alios doceat. Sapientia enim abscondita et thesaurus non comparens: que utilitas in ambobus? Et hoc mandat preceptio vobis: ut in die ire domini protegamini vel in consummatione mundi vel in exitu uniuscuiusque de seculo. Gaza enim et ascalon et azotus et accaron diversa supplicia sustinebunt. Gaza interpretatur fortitudo eius. Omnes ergo qui sibi applaudunt in fortitudine corporis et in potentia seculari et dicunt cum diabolo fortitudine faciam: diripientur in die ire domini et ad nihilum redigentur. Ascalon quoque dicitur ponderata vel ignis homicida. Et cum venerit dies ire domini sceleris sui mensuram sentiet: et eodem quo operata est pondere opprimetur. Et quia exarsit ad effundendum sanguinem et multas scandalisavit animas et impletum est in ea virum sanguinum et dolosum abhominabitur dominus: non diripietur ut gaza sed in solitudinem redacta gehenne ignibus usque ad pulverem cremabitur. Porro azotus que hebraice dicitur esdod. et in lingua nostra sonat ignis generationis clara luce vastabitur: Exarsit enim libidine et generationis incendio debacchata est. Et quia omnes adulterantes quasi clibanus corda eorum et sagittis ardentibus vulnerati sunt. non in tenebris non in occulto iudicio. sed in meridie hoc est cum sancti plenam reciperent claritatem peribunt in tenebras et sanctorum consortium non habebunt. Sed et accaron que interpretatur sterilitas vel eradicatio quia nullos fructus habuit et perversitate doctrine sue eradicavit plurimos. ipsa quoque eradicabitur. Has autem omnes varietates intellige in animarum vitiis atque peccatis: et quod uniuscuiusque opus quale sit in die iudicii ignis probabit. Ve qui habitatis funiculum maris gens perditorum: verbum domini super vos chanaan terra philistinorum: et disperdam te ita ut non sit in te habitator. Et erit funiculus maris requies pastorum et caule pecorum et erit funiculus eius qui remanserit de domo iuda. ibi pascentur in domibus ascalonis: ad vesperam requiescent quia visitabit eos dominus deus eorum et avertet captivitatem eorum. lxx. Ve qui habitatis funiculum maris accole cretarum: verbum domini super vos chanaan terra allophilorum et perdam vos ct

Sophonias

habitatione: et erit creta pascua
pastorum et ovile pecorum: et erit funi
culum maris hiis qui reliqui sunt de
domo iuda. super ipsos pascent in
domibus ascalonis: post meridiem
eos divertent a facie filiorum iuda quia
visitabit eos dominus deus eorum et avertet
captivitatem eorum. Quantum ad histo
riam non est difficile interpretari: quia
in superioribus dixerat gaza deserta
erit. ascalon in desertum. azotum in me
ridie eicient et accaron eradica
bitur. quatuor magnis palestine
urbibus nominatis. nunc ad reliquam generaliter
provinciam sermonem dei fieri et predici
ei de babylonio veniente quod et ipsi
qui iuxta mare habitant pereant atque
tollantur. Quod autem terra palestinorum ter
ra sit chanaan. nulli dubium est. Et
disperdam te inquit ita ut nullus sit habita
tor: et in tantam venies vastitatem
que letabaris in eversione iudee. ut
omnes tue urbes municipia in ovilia
sint pastorum: et postquam dominus visita
verit populum suum et fecerit eos regredi
sub zorobabel et iesu et edificave
rint templum et extruxerint ierusalem
tu ita inculta eris. et sic vepribus
urticis que operieris: ut pastores de
reliquiis iudeorum in ascalone post
meridiem requiescant. et in urbe quondam
nobili greges suos faciant accubare:
et hoc facient quia dominus visitabit
plebem suam et avertet captivitatem eius.
Quod factum ne sit. deus videit. Neque enim
nunc propositum nobis est. hystorie texere veri
tatem: sed ea intimare nostris. que ante
primus ab hebreis. Iuxta spiritualem autem
sensum et translationem lxx. difficilis
intelligentia est. maxime quia et interpre

tatione discordant. Ubi enim nos trans
tulimus gens perditorum: illi dixerunt
advene cretensium. Et quia hebraice
scriptum est. goi chorethim. pro goi
hoc est gente legerunt gar. id est advenam
et pro chorethim quod dicitur perditorum non
crete insule putaverunt. Denique
et aquila et quinta editio interpre
tati sunt. et theo
dotion. Symmachus
quoque que omnia
tam interpretatione mira faciunt. Rursum
ubi nos diximus et erit funiculus ma
ris. et omnes interpretes huic interpre
tationi congruerunt: scribitur in lxx. et
erit creta pascua gregis. Iuxta spiritua
libus spiritualia comparantes et vul
gate editionis ceptam semel tenentes
semitam. queramus: et nisi fallor illud
in promptu est. cretenses semper menda
ces male bestie ventris pigri: testi
monium hoc verum est qui fluctuant et
circumferuntur omni vento doctrine in de
ceptione hominum in versutia erroris.
Isti tum debuerint in terra confessionis
hoc est in terra habitare iudee: volue
runt magis advenas esse cretensium
qui diversis maris fluctibus hinc inde
tunduntur: et sonant ere tintinnabulo. et
secundum iuxta apostolum quasi cymbalum tinniens. Et
quia advene sunt cretensium: ideo sermo
dei hoc est comminatio fit ad illos.
et dicitur terra chanaan. semper in
fluctu. semper in motu. et terra allophylorum
Alieni enim a deo in funiculo maris. et
in crete regione versantur. Fit itaque ad
eos sermo dei vel in consummatione et fine
mundi vel cotidie per ecclesiasticos viros.
et qui possunt cum apostolo dicere. an experi
mentum queritis eius qui in me loquitur

sicubi aliquibus in scripturis nomen crete legerimus et ni fallor [illegible]

christi. ut eiciantur de creta et perdan
tur de pristinis habitatoribus suis:
et illa regio que prius gregem perdi
tum detinebat. incipiat esse ouile pe
corum christi: et iudas .i. uera confessio
habitet in funiculis maris. Cumque iam
cepit esse mundus ad uesperam. et de
multis uocatis pauci electi qui nunc
reliqui uocantur de domo iuda pa
uerit eos quos primum in mari et in creta.
et in mendacio pascebant. Declina
bunt in domibus ascalonis .i. ubi pri
us ignis diaboli et interfectorum mana
bat cruor. Ascalon enim interpretatur
ignis homicida. Et hoc fiet quia ui
sitabit dominus populum suum. et hii qui ante
fraude capiebantur sophismatibus
hereticorum qui a captiuitate redeuntes
uincent aduersarios suos et habita
bunt in tabernaculis eorum. Quod autem legi
tur in lxx. a facie filiorum iuda. obe
lo prenotauimus. Nec in hebraico enim
nec apud ullum fertur interpretum. et contex
tum capituli sensumque conturbat: non quo
difficile fuerit quomodocumque et hoc posito
sententiam texere. sed semel decreuimus uer
itate interpretationis et lectoris magis
eruditi quam uulgi iudicium sequi.

Audiui obprobrium moab et blas
phemias filiorum ammon que expro
brauerunt populo meo: et magnifi
cati sunt super terminos eorum. Propterea
uiuo ego dicit dominus exercituum deus israel.
quia moab ut sodoma erit et filii am
mon quasi gomorra: siccitas spina
rum et aceruus salis. et desertum usque
in eternum. Reliquie populi mei diripient
illos: residui gentis mee posside
bunt eos. Hoc eis eueniet pro superbia
sua: quia blasphemauerunt et magni

ficati sunt super populum domini exercituum. Hor
ribilis dominus super eos. et attenuabit
omnes deos terre. et adorabunt eum uiri de
loco suo omnes insule gentium. lxx.

Audiui obprobria moab et conti
melias filiorum ammon: in quibus ex
probrauerunt populo meo et magnifi
cati sunt super terminos meos. Propterea
uiuo ego dicit dominus uirtutum deus
israel: quia moab sicut sodoma erit
et filii ammon quasi gomorra: et da
mascus derelicta quasi aceruus aree
et dissipata in sempiternum: et qui reliqui
fuerint de populo meo diripient eos.
et residui gentis mee possidebunt
eos. Hoc erit eis pro contumelia sua:
quia exprobrauerunt et magnificati
sunt super dominum omnipotentem. Manifestus
erit dominus super eos et disperdet omnes deos
gentium terre: et adorabunt eum singuli
de loco suo omnes insule gentium. Excepto
excepto danihel propheta qui quatuor
regnorum termit sepius uisiones et eorum
dras sub aliis atque aliis ymaginibus
exponit ysaias. iheremias. ezechiel.
faciunt ut post uisionem iudee ad
uersum ceteras nationes que in cir
cuitu eius sunt uertant uaticinium et uniuscuiusque

singularum que eis ue
tura sint nuntient. atque in descrip
tione earum diutius immorentur.
Hoc nunc propheta sophonias quamquam breuiter
eodem tamen ordine facit. Post philisti
him enim contra quos super comminatio per
cucurrit gaza destructa erit. et asca
lon in desertum. azotum in meridie eicietur
et accaron eradicabitur. nunc aduersum
moab et filios ammon. siue ut in lxx.
additum est contra damascum que in ysa
ia dicitur caput aram texit prophetia: eo quod pre

Sophonias

bentes auxilia nabuchodonosor vas
tauerit iudeam, exultauerit scuarium
eius templumque subuerterit: et subiugato
populo israel dominum blasphemauerint.
Nabuchodonosor quippe atque ce
chaldei iudeorum vrbibus subrutis ce
teras gentes oppresserunt: et ita fac
tum est ut qui insultauerant populo dei ipsi
quoque eadem malorum angustia premerentur:
et conseruum iudam haberent quem puta
uerant se here subiectum. Igitur antequam veniat
captiuitas sub iosia adhuc rege
necdum iherosolimitis temploque sub
uersis dirigitur aduersum insultantes prophetia:
ut mala quondam populo dei te
terarum gentium leuarent malo:
Audiui meque obprobrium moab que
nunc areapolis appellatur: et blasphe
mias filiorum amon: que et ipsa vr
bs arabie secunda post bostram phila
delphia dicitur: in quibus exprobrauerunt
populo meo. et eiectis iudeis dilata
uerunt in terra eorum fines suos. Propterea
quia blasphemauerunt me et exprobra
uerunt populo meo: ego dominus exercituum
qui possum implere quod comminor. et deus
israel qui in populo meo ipse patior in
iuriam. faciam ut sit moab quasi sodo
ma et filii amon quasi gomorra:
Legamus hieremiam visiones in ysaia
et ihemia: et eadem que nunc hic legi
mus reperiemus. Siccitas spinarum et
aceruus salis et desertum usque in eternum:
pro quo nescio quid volentes sibi
lxx. damasum euulsam et derelictam in
terpretati sunt: nisi fallor verbi am
biguitate decepti. Siccitas enim quod
hebraice dicitur mamasac. excepta pri
ma littera. mem. sanitatem et delecta
tionem accipiat easdem litteras reliquas habet

quas et damascus: et potest legi pro
superiori verbo damseth. Queritur
autem quo iste vrbes hoc est moab et
filii amon redacte sint in sodomam
et gomorram: et quasi spinarum ariditas
et aceruus salis usque in eternum non edifi
centur. Et quod quidem vastitate sint quasi
sodoma et gomorra exponendo nul
la est difficultas. Verum hoc quod sequitur
deserte erunt usque in eternum: aut destru
tione regni earum interpretabimur
quia postea subuerse a chaldeis perdi
derunt regnum suum deinceps vel ab an
tiochis vel ab ptolomeis tente no
uissime romano imperio colla summise
runt: aut certe per amphibologiam
dicta accipiendum est. lolam quippe
et eternitate sonat et seculum: ex quo et
pro vno seculo et aliquanto tempore et
vna etate accipi potest. Et qui reliqui
fuerint de populo israel vastabunt eos: et
blasphemantia quondam chaldeorum au
xilia possidebunt. Hoc autem eueniet
eis pro superbia eorum quia blasphemaue
runt et magnificati sunt contra populum domini.
quia dominus exercituum erit horribilis super
eos. et horror eius non interficiet superbos
non blasphemantium sanguinem fundet
sed disperdet. et attenuabit omnia ydola
eorum: ut qui prius tenebant errore et dimi
per beneficia non sentiebant. malorum ne
cessitate pressi sciant ydola nil pro
desse: et adorent eum vnusquisque de loco suo
omnes insule gentium. Hucusque iuxta he
braicum. Nunc ad lxx. interpretes reuerta
mur cogamurque iudeos qui tantum sequuntur
hystoriam exponere nobis quasi moab et
filii amon facti sint quasi sodoma et gomor
ra et quasi aceruus salis et deserte usque
in eternum. Debent monstrare sulphur

tis pluuias· tiram i cineres fauilla
q̃ coũsam· mare de sup puteis q̃n
dã salis qd nc mortuũ dr iundasse
q̃n eos diripuerit iudei q̃n residue
gentis isrelitice possederit eos: aut
que indignatio dm̃ ẽ· p blasphẽia
et ↄtumelijs attenuare ⁊ disp̃de
deos· no moab et filij amon ẽ om
uerse tre· ut adorent eũ singuli de
loco suo oẽs insule gentiũ· q̃ mag
pro bñficio tribuet blasphematib;
ut ab errore redeant ad salutem
Qd si uoluerit dice p⁹ regressio
ne de babilone has gentes ppl̃o
isrl' fuisse subiectas· pmũ auctori
tate postulabim⁹ scripturaꝝ unde
hoc sum pbent· deinde cũ minime
potuerit demonstrare· ↄcedim⁹
eis ex supfluo atq; dicem⁹ esto·
accidisse qd dicitis: quõ iusticia
dei ẽ blasphemasse auos et exp
brasse attauos ⁊ postea nepotib;
redditũ: cũ utiq; illa snia que an
tea dicebat' in lege· pcta prm sup
filios i terciã ⁊ q̃rtã gnationem
restitutũ p ezechiel soluta sit· Vi
uo ego dicit dñs neq̃q̃ dicet' hec
parabola: s; aĩa que peccauerit ipa
morietr· Et sil' aĩaduite parabolã
esse qd dictũ est· nc id sonare qd
i supficie lre pfert'. Qd si iustũ
ẽ nepotib; reddĩe qd deliq̃rint aui:
q̃nto iusti⁹ scdm stultitiã iudeoꝝ
hoc ipm sperare i ↄsũmatione mũ
di fieri q̃n nõ xps eoꝝ ut putant
sed ẽ uentur⁹ anticxps. Sicubi em̃
arctati fuerit in hystoria· ut doce
ant copletũ esse id qd dcm ẽ sta
tim trãsiliũt ad futura xpi tẽpora
et oĩa que nõ pñt expone post

mltã sibi scla repmittũt: dicũt
et moab et filios amon ⁊ egyptũ
⁊ philistijm et ydumeã que nũc
isultãt iudeis eo tẽpore puniẽn
das. Interrogem⁹ g⁹ eos q̃re has po
tissim⁹ gentes deus puniat· ⁊ nõ totũ
orbẽ in quo iudei longe lateq; dis
psi st. sicẽm inciuit moab corripi
iudeis isultãs· et filij amon ⁊ re
lique gentes i circuitũ: q̃re gallia
nõ corripit.? Quare britanias
i comminatõe nõ punit.? Cur hispa
nie a pena aliene sũt.? Quã ob
causã de italia nichil dr.? De af
frica cur tacet.? Et ut semel dicã
tũ orbis iudeos teneat: qd sole ge
tes tm̃ cõmisere flagitij que i cir
cuitu st. ut sole potissim⁹ noient'.?
Nec con̄ iudeos et gñale in omnib;
pphis ubicũq; aduersũ gentes
aliq̃ pphetia texit' explanatoẽm:
nũc qd supdixim⁹ damascũ hebi
te nõ hẽi nc apud quẽq̃ aliquẽ
intpretẽ etiã ex ipo scripture ordiẽ
cõpbabim⁹. Id id em̃ qd dixerat
audiui obprobriũ moab ⁊ blas
phemias filioꝝ amon postea re
tulit q̃a moab ut sodoma erit· et
filij amon q̃si gomorra. Qd ergo
sequit' et damascus deserta quasi
aceruus aree· debuerat et de da
masco aliq̃ pmisisse: ut quõ de
duab; gentib; dixerat moab ut
sodoma erit· et filij amon ut go
morra· q̃a pcta ania dixerint·
sic et damasci uel obpbria l' blas
phemias descripsisset et postea dig
ne supplicium uidet' inferre. Sed ⁊
hoc ipm qd dr q̃si aceruus aree· qd
cerere scribit'. osti nomia

putam⁹ lxx. [-ros] interpretatores i.
falsis: sed ab imperitis q̄
hoc ē aceruū frumenti vel frugū
pro- additis duabȝ litteris aleph
et nun- q̄i ad conseptiā frugum-
[acervos] i. arce positū. Hoc de in
terpretatoris veritate et errore sit dictū
ac difficultate historie. Ezechiel aūt
doctus uir ē et spiritualibȝ spiritualia co
parat et nō querit que deorsū sūt
sed ea que sursū- et cū xp̄o resurgit
ab inferis et veterē hoīem deponens
induit nouo: et obprobria moab
et contumelias filiorum amon ad ma
gistros conuiciorum ecclesie dogmatū
referet- qui et ipi uident degeneres
esse abraham et effugisse incendiū
sodome et gomorre- et habitare in
segor paruula. Sed quia generatio
eorum in tenebris ē. detulmauerūt eum
a deo patre. quod interpretatur ex nominibus
loth et moab. et dei esse filii cessa
uerūt quod dr̄ populus meus. et in tenebro
sa spelunca concepti de incestis nup
tiis substiterūt: propterea usque hodie si
plicitati unde insultantes magni
ficare cupiunt sup terminos eorum posses
sione sua de quibus in puerbiis dicit
Non transferas terminos sempiternos
quos statuerūt patres tui. Vide
hereticos in dialectica sibi rethorica
et omnium sophismatū dogmatibus
applaudentes contempnere ecclesie
rusticitatem: et indignos mysteriis
du- fiunt que sibi velut ydola con
finxerūt despicere et habere pro nichilo
et nō querere que sint obprobria mo
ab et contumelia filiorum amon in quibus
exprobrauerūt populo dei. Iurat itaque
dns per semetipsum dicens. Viuo ego
dicit dns. Et pulchre ad distinc
tionē mortuorum deorum qui appella
tur idola. se viuentē vocat deus
israel. Hoc ē populi uidentis dm̄. Ga
blasphemantes hec gentes i. moab
et filii amon de quibus sup diximus si
cut sodoma et gomorra erūt. uide
tur quidē sibi ideo quia gentiles nō sūt
exisse de sodomis et gomorris: sed quia
blasphemant populum dei et contra ierusalem
statuit in sodoma et gomorram reputa
buntur et ita delebuntur ut ille ante de
lete sūt nullum habentes in se uigoris vesti
gium et uite. Nec mirum si hoc de hereticis
intelligamus quod reputentur quasi sodoma
et gomorra: cum etiā ad ecclesiasticos
qui nō obseruauerint mandata et egressi
sūt a preceptis eius dicat per ysaiam. Au
dite verbū dni principes sodomorum.
attendite legē dei populus gomorre: et
ad presbiteros presbiteros cupientes fi
gura susanne ecclesie corrumpere castitatē
dicat daniel. hoc ē iudicium dei. Se
men chanaan et nō iuda. Et ut sciat
quecunque sodoma et gomorra et egyp
tus nominantur nō de hiis dici ciuitatibus
quas oculis cernimus. sed de aliis spiritualibus
quibus sermo propheticus comminatur. Legite
in apocalypsi iohannis. Locus aūt ubi
dns crucifixus ē vocatur spiritualiter sodoma
et egyptus. Si ergo ierusolima in qua
crucifixus est dns vocatur spiritualiter so
doma et egyptus: quare nō econtrario
egyptus et sodoma et gomorra si opa
fecerint ierusalem et terre iudee in terram sor
tis dni transferantur. Denique et dauid
nō erat de sacerdotibus nec licebat
comedere panes propositionis: sed quia
per singula crescebat opera et persecutio
saul uirtutum illius profectus erat: pro

filiorum

ipsi

terea i fuga sua du nescit subito
antistes efficit' accipit panes pro
positiois et no uiolat mandatu
dei. Hoc totu diximus qa moab ut
sodoma erit. et filii amon ut gomor
ra. damascus q que it'pretat' san
guinez bibens a sanguisuga erit dere
licta a dno in ira q ateruus salis.
Cuius ei princeps e' e rex aretha. 7
damascem paulu occide cupuit et
p muru i sporta dimittit'. no dicit'
ad damascu vos estis sal mudi n'
illud sal uocat' qd semp offert' in
uictimis. s qd infatuatu e. et de q'
scribit' in euagelio. Si at sal isfatua
tu fuerit' in quo salietur. Ad nich'
e utile. neq i tra neq i sterqlinium
s foras pitiut illud. et ab homib'
coculcat'. Et moab ig' 7 amon et
damascus q se adu'su dei sciam pa
uerut 7 blasphemauert pplin di
et dixerut i eu plurimas cotumelias
7 uoluerut dilatare t'mos suos i
tra ecclie 7 pplin dni possidere. de
serte erut et destitute. 7 reliq de pplo
dei. hoc e uiri ecclastici et scripturis
diuinis eruditi diripient eos. 7 resi
duu gentis dnice possidebut illos
et hoc erit eis p cotumelia qua exp
brauerut 7 magnificati st cont'
dnm oipotente. Vide clemetia.
uide misaz dni. Cotumelia patit'
blasphemat'. diripiut' t'mi e'. et
ille qd facit. Mittit reliqas ppli
sui de qbz diximus ut sibi blasphe
mantes diuidat. et i sua ducat
possessione. Multo ei stulto me
lius e seruire sapieti. et fatuita
tem e' dni sapia corrigi q sue eu
stultitie delinqui. Veniet itaq

dns ops et maifestus sup eis erit
eos que nuc nesciut. que igno
rant: et disp'det oia dogmata
1 deos eo2 7 diuisa2 gentiu idola
ut postq filacteria que de suo sensu
sibi coposuerat euersa fuerint
couertant' gentes ad dnm: et unu
qsq i loco suo adoret eu que an
tea nesciebat. Sed 7 vos ethio
pes interfecti gladio meo eritis.
Et extendet manu sua sup aq
lone 7 p'det assiri: et ponet spe
ciosa in solitudine. 7 i inuiu 7 qsi
desertu. et accubabut i medio e'
greges. oes bestie gentiu: et ono
crotalus. et ericius i limibz eius
morabut'. Vox cantatis i fenes
tra. coruus i superliminari: qm at
tenuabo robur e'. Hec e ciuitas
gloriosa habitans i cofidentia. que
dicebat i corde suo. Ego su: extra
me no est alia amplius. Quo
fca est i desertu. cubile bestie.
Ois qui trasit p ea sibilabit et
mouebit manu sua. lxx. Et vos
ethiopes vulnati gladio meo
eritis: et extendet manu mea sup
aqlone 7 p'det assiriu: et ponet
niniue in solitudine inuia qsi
desertu: et pascent i medio eius
greges. 7 oes bestie tre: et came
leontes. et ericii i p'sepibz ei' cu
babut 7 bestie clamabut i foueis
e' et corui i portis e': qa cedrus
altitudo e'. Hec e ciuitas mal'
lis dedita que habitabat inspe
que dicebat in corde suo. Ego su
et no est post me ampli'. Quo
facta e in solitudiez pascua besti
aru. Ois qui trasit p ea sibilab'

et mouebit man⁹ suas. Iudei hoc
omne caplm et duo superiora con
philisthym et moab et filios am
mon. ad aduentum xpi referunt
quem putant in consumatione mundi
esse venturum. qui extruat ihrlm
et ppłm suum liberet de manu ges
tium qua tenetur: et hoc sonare quod
dr. adorabunt eum uiri de loco suo.
omnes insule gentium: non solum autem su
periores gentes. sed et ethiopes quoque
et assirios. et niniuen urbem as
siriorum eo tempore ponendam in so
litudine. et cubituras in ea omnes
bestias terre. siue in hebreo scriptum est
omnes bestias gentium: ex quo signi
ficari putant de cunctis nationibus
que cursure sunt niniuen. Et quia
niniue speciosa interpretatur. in pmta
loco speciosam referunt ad babylo
nem: et omne quod sequitur onocrota
lus et ericius in liminibus eius morabuntur
et cetera babyloni potius conueni
re. uius et in ysaia eadem solitudo predi
catur. E contrario alii affirmant mani
feste de assirio de quo iam precesserit
et extendet manum suam super aquilo
nem et perdet assur: et niniuen in so
litudine. Post assirios enim magis
niniuen intelligi quam babylonem. que
chaldeorum ciuitas est. Quod autem ait o
nocrotalum et ericium in liminibus
eius et coruum in superliminari solitudi
nis esse indicia: et onocrotalorum
duo genera. aliud aquatile. aliud
solitudinis. Et quod ait vox cantici in
fenestra: vel demones intelligi vel
variarum voces uolucrum que solent
in desertis urbibus commorari. Pre
terea quod et nos et lxx. similiter trans

tulimus coruus in superliminari. in hebreo
ponitur hareb: quod secundum lectionis diuersita
te vel siccitas vel gladius vel coruus
accipit. Vnde et aquila gladium. alii
siccitate interpretati sunt. Et post euer
sionem eius insultans nunc eius sermo pro
pheticus loquitur. Hec est ciuitas gloriosa
habitans in confidentia. que dicebat
in corde suo. ego sum extra me non est
alia amplius. Quomodo facta est in desertum
cubile bestie. Omnis qui transit per eam
sibilabit et mouebit manum suam.
Iuxta hoc autem quod supra diximus. aut vere in
deserta urbe habitabunt bestie: aut
certe sub bestiarum figura multarum na
tionum varietas dicitur. Quod si quis primam
conficit quomodo iuxta hystoriam ad tempora
nabuchodonosor hec prophetia referat
ethiopibus etiam nuncupatis et assy
riis quibus medi et perse nichil fece
runt: legat hystorias assirios quoque
et ethiopes medis fuisse subiectos.
et cambysis regnum et cyri potentiam
et omnia que deinceps sunt secuta hec
uidebit dicta sint. Ceterum si notaue
rimus in omnibus scripturis ethiopes eos ap
pellari qui penitus in uicia sunt demersi:
secundum illud quod in hieremia legimus.
Si mutauit ethiops pellem suam
ethiopibus ad meliora conuersis spes
erit nullum qui primam aliquando voluerit
a salute alienum fore. Vnde et anima prius
polluta et delictorum sordibus inquinata
dicit. nigra sum: et postea in fine can
tica canticorum de eadem iam purgata
et lauata post penitentiam scribitur. Que est
ista que ascendit dealbata. Moy
ses quoque idest lex domini spiritualis ethiopis
sam degentibus duxit uxorem: et
maria id est synagoga iudeorum et aaron

·i· carnale sacerdotiū ⁊ nō scd̄m or
dinē melschisedech· imminuit ad
usū legē s; frustra· Statī em̄ sina
goga psundit̄ lepra· et extra cas
tra pīecta cōpleto tēpore ipō o
rante moyse in castra reducitur.
Ethiopie aūt man⁹ iā p̄uenerit
dm̄· Cōmīnat̄ itaq; sermo diuin⁹
hiis q̄ pcīs īhērentes et obliti sor
dib; delictoꝝ noluīt ad meliora
ɔuerti· et tenebrosū colore eluere:
⁊ cōminat̄ eis gladiū· de quo puto
scribi et īgenesi· statuit cherubin
et flāmeū gladiū qui vertit̄ ad
custodienda uiā ligni vite· Et in
ysaia· Inducet gladiū magnū ⁊
scm̄· sup draconē colubrū tortuo
sū: et interficiet eū in die illa· Et di
cit eos ł vulneratos vel interfectos (futuros)
gladio: ut timētes penas immiten
tur nimuen ⁊ agant pniaꝫ ⁊ nō
sustineāt que dn̄s cōminat̄. Ezō
quidē ⁊ ihēmie pphetia sonat· Lo
quar inq̄t sup gentē ⁊ sup regnū
ut auferā et disꝑdam eos: et si pe
nitentiā egerit ⁊ ego agam pniaꝫ
de omnib; malis que locut⁹ sū ut
facerē eis. Et ut sciatis pphēta nūc
dn̄m cōminari ethiopib; gladium
ut eos ad meliora ɔuītat: post
paululū in hoc ipō libro de ethio
piob; infert· ultra fluīa ethiopie
inde supplices mei· filii dispsoꝝ
meoꝝ deferent mun⁹ m̄: siue ut
ī lxx habet̄· de finib; fluuioꝝ ethi
opie suscipiā in dispsis meis ⁊
offerret hostias m̄· Post hec nō
loquit̄ dn̄s ut sup s; ppheticus
sp̄s de eo· ⁊ extendet manū suā
sup aquilonē: et pdet assur: a
quilone de quo ihēmias scribit·
ab aq̄lone exardescet mala sup
oēs habitatores t̄re· ⁊ de quo sa
lomon ɔmemorat· aquilo dur⁹
vent⁹ noīe aūt dexter vocat̄· P
terea aūt extendit īferentē sup
plicia dn̄s manū suā: ut ⁊ aq̄lo
sentiat penas ⁊ hii qui ī t̄rā se c⁹
ad quā iux̄ zachariā pgēūt equi
nigri· de quib; dr̄· ī quo erāt eq̄
nigri et ibāt in t̄rā aq̄lonis· Et
pulchre q̄ moueit pedes suos ⁊
recesseit ab oriente· de quo idem
pphā ait· ecce uir oriēs nomē e⁹·
et ut ad oriente respexeit stati
pgit ad aq̄lonē q̄ nō est dexter
s; noīe dexter vocat̄. Ezō quidē
et corporalr̄ ītelligit̄: ut qd̄ cūq;
ī oriente steteit ⁊ verteit se· occidē
aspiciens ad dexterā habeat aq̄
lonē que dextrū vocāt q̄ flatu
illi⁹ refrixert: q̄ tm̄ noīe dexter ē
ceteꝝ re et ope posit⁹ in sinistra ē·
Postq; aūt extendeit manū suā
dn̄s sup aquilonē· pdet etiam
assur: qui ītpretat̄·
que multi putāt dirigente dici: s;
falsū est. coarguēs d̄r·
atq; ɔuincens· Et qm̄ diabol⁹ ipē
ē inimic⁹ ⁊ ultor: et pcta suggerit
et postea pcōres ī pctīs coarguit
idcirco. vocat̄· Hūc esse ꝑ
reoꝝ pncipem assirioꝝ q̄ habitāt
ad aq̄lonē ⁊ metropolim hn̄t
nimuen: et dicit ī ysaia fortitu
dinē faciā ⁊ sapiam ītellc̄us: au
ferā t̄mīos gentiū· et uires eoꝝ
depredabor. Porro qd̄ seq̄t̄ de nimue
et vastitate e⁹ pascent̄ ī ea gre
ges ⁊ oēs bestie t̄re ⁊ camelcon te

Sophonias

et erunt in psepibz e9 accubabunt
et bestie requiescet i cardinibz e9
et coruu i fenestris e9 &c. uidet in
mx illud itelligi debere qd vel
i Jona l' in naum pphia scptu e.
Et i iona qde minuen l' spetio
sam que ad pditatoe ione l' co
lube effeit pniaz. ecclia ut pre
tati sum9 de gentibz cogregata.
In nau vo sup mudo intelligen
tia tepauim9. Et de mudo quide
no difficile e interpretari 7 dice q
qn ethiopes vulnati gladio dni
fuerit 7 extenderit manu suam
sup aqlone et pdiderit assiruum
pncipe mudi. etia ipe mudus
cu pncipe suo pereat 7 ad maxi
ma solitudine redigat' et ulli
miserabil' sit. S; oes ad ruina e9
sibilet 7 moueat manu9 suas. De
ecclia aut uidet' pma fronte blas
phemu q futura sit inna 7 deser
ta. et bestie habitet i ea: et ptea
ei cu insultatoe dicat' hec e ciui
tas malis dedita que habitabat
i spe: que dicebat i corde suo. ego
su 7 no est pter me amplius. quo
fca e in solitudie; pascua bestiar;.
Sed qui cosideraint illud aplicu
i quo dr. in nouissis diebz istabt
tempora pessima. et erut homies
sui amatores. auari. arrogan
tes supbi blasphem. parentibz
no obedientes. igrati. impuri.
sine affectoe. sine pace. accusato
res. itemperantes crudeles. odio
hntes bonu. pditores. temerary.
iflati. voluptatu amatores.
magis q amatores dei. hntes
forma pietatis. vtute e9 denega

tes. nec no 7 hoc qd i euagelio scp
tu e. q multiplicata iiqtate refri
gesceret caritas multor. i tm ut i illo
tepore copleat'. vmtn veniens fili9
hois putas iueniet fide sup terram:
no mirabit' de extrema ecclie vasti
tate. q regnate antixpo redigenda
sit i solitudine. 7 tradenda bestiis:
et passura queciiq nuc pphia de
scribit. Si ds eni ppt infidelitate
ramis naturalibz no pepcit. sed
fregit eos. et flumia i desertu 7 fon
tes aqr i sitim tra fructifera in sal
sugine ppt malicia habitator e9:
cur no econtrio eos de qbz dixerat:
posuit desertu in paludes aquar
7 tra sine aqua i fontes aqr et ha
bitare fecit ibi esurietes &c. 7 qs
iseruit de oleastro i radice bone oliue
si imemores bnficiy recesserit a con
ditore suo 7 adorauerit assiruu euitat
et ad eande sitim reducat i q pus
fuerat. Qd cu gnale i aduetu an
tixpi 7 fine mudi possit itelligi. tn
cotidie i hys qui se simulat se esse
de ecclia dei 7 opibz negat. audito
resq legis se et no factores. accipi
pt. q frustra de speciosa ee se iactet.
cu habitet i eis greges uicior. stultz
multitudo 7 bruta aialia corpori ser
uientia et oes bestie tre que corda
eor comedut. 7 camelcontes qui no
hnt vnu colore s; diuersis pitis nuc
auaricia. nc luxuria. nc crudelitate
nc libidine. nuc tristicia. nc exulta
tione. p momenta mutant. et erunt
i psepibz eor aial spinosu ac ple
nu sentibz et vulnerans qcq attige
rit: s; et bestie cubabut in foraminibz
l' i cordibz eor. 7 coruu immuda auis

ī portis coꝝ. l' in ore l' ī auribꝫ. quo
aut loq̄ntur sp̄ q̄ audiat mala :~
Post que īfert ⁊ d̄r. ideo etiā iam
hec pascua fore l' ēē possam. q̄ ī
suꝑbiā se eleuauerit ⁊ q̄ cedrus su
um cacumē erexerit malis opibus
dedita. ⁊ nichilominꝰ futurā sibi be
atitudinē repromittebat ⁊ ī corde suo
ceteros despiciēs. nec putās quēq̄
ēē ꝑter se ⁊ dicēs. ego sū ⁊ nō est
alia p̄ter me ultra. Quō ergo
facta ē in solitudine pascua bestiarū.
Ubi enī prius pr̄ habitabat ⁊ filius
et sp̄s sc̄s et angeli eiꝰ ministeriis p
sidebant: tūc habitabūt bestie de q̄
bus ⁊ ꝓpheta coplorat dicēs. Ne tra
das bestiis aīam cōfitentē tibi. Oīs
qui trāsibit ꝑ eā sibilabit ⁊ moue
bit manꝰ suas. Quod si de angel'
ītellexerimꝰ. ita ītꝑtabimur. Cū
trāsierit ꝑ eā angeli ⁊ nō manse
rint ī ea ut prius facere cōsueuerāt:
stupebūt ⁊ mirabūtur. et nō eā ful
cient et sustentabūt ruentē ma
nu sua. sed leuabūt manꝰ atq̄ ꝑ
trāsiet. l' certe cū sibilo attollet ma
nus et q̄ plangētes ī more luge
tiū strepitabūt. Si aūt hoc de diabo
lo et angel' eiꝰ voluerimꝰ accipe. q̄
uineā que de egypto trāslata fue
rat vastauerit: dicemꝰ ꝑ aīaꝫ de
quā xp̄s recesserit ⁊ que prius tem
plū dei fuerat ⁊ esse desiit trāsire
serpentē. et sibilare ī ea ⁊ venena
sue malitie euomē: et nō solū hoc
facere. sed opa q̄q̄ sua que
manꝰ vocantur monere. Ac ne pu
tes q̄a colubꝝ nōīauimꝰ uiolenter
nos manꝰ colubri ꝑ opa ītelligē
accipe testimoniū salomonis. mors

et uita ī manu lingue. Hec diximus
ut potuimꝰ. interpretationi allegori
ce seruientes. Si q̄s aūt magis vei
silia ⁊ hystoria eadem q̄ a nob' sūt di
serta reppererit: illiꝰ magis lcoꝝ
auctoritate utatur. Ve prouocatrix
et redempta ciuitas: columba
nō audiuit vocē et nō suscepit
disciplinā. In dño nō est cōfisa:
ad deū suū nō appropinquauit. Princi
pes eiꝰ ī medio eiꝰ q̄ leones rugie
tes. Iudices eiꝰ lupi vespe. nō relin
quebāt ī mane. Prophete eiꝰ vesani
uiri īfideles. sacerdotes eiꝰ pollue
runt sc̄m: iniuste egerūt contra legem.
Dñs iustus ī medio eiꝰ nō faciet
iniquitatē: mane mane dabit iu
dicium suū dabit ī luce ⁊ nō abscon
detur. nesciuit aūt iniquꝰ cōfusionē.
Disperdidi gentes: et dissipati sūt
anguli eaꝝ. Desertas feci uias
eiꝰ: eo q̄ nō sit q̄ trāseat. Desolate
sūt ciuitates eoꝝ: nō remanente
uiro nec ullo habitatore. Dixi at
tamē timebis me. suscipies dis
ciplinā: et nō peribit habitaculum
eiꝰ ꝓpter oīa ī quibꝫ uisitaui eam.
Uerūtamen diluculo cōsurgentes cor
ruperūt oēs cogitatiōes suas.
lxx. O illustris ⁊ redempta ciui
tas: colūba nō audiuit vocem.
nō suscepit disciplinā. In dño nō
ē confisa: et ad deū suū nō appro
pinquauit. Principes eius ī ea velut leo
nes rugiētes. Iudices eiꝰ sicut lu
pi arabie nō dimittebāt ī mane.
Prophete eiꝰ portantes spm. uiri cō
temptores. sacerdotes polluūt
sc̄a: et impie agūt ī lege. Dñs
aūt iustus ī medio eiꝰ ⁊ nō faciet

iniquitate. mane mane dabit
iudiciu suu in luce et no est ab
sconditus: et nescit iniqtate in ex
actione nec in sempiternu iniustitia.
Detraxi supbos: dissipati st an
guli eor. Destruxi vias eor: ut
pciti no transeant. Deserunt ciui
tates eor: eo q nullus sbsistet. neq
habitaret. Dixi vntm timebitis
me et suscipietis disciplina: et no
pibitis de oculis eius in oibz qbz ult
su sup ea. Multi putat ppt con
sequentia sermonis dicta aduersu nini
uen. de qua sup. et pdet assirium.
et ponet niniue in solitudine: s
nuq scriptura niniuen columba vo
taret licet in hebrea a facie gladii
columbe de nabuchodonosor quida
dcm putet. Sed sciendu q alii eco
trario asserut p columba ibi posse
itelligi daca. i. grecia ut sit sensus
A facie gladii iona. i. a facie gla
dii grecie. Iona eni tam columba
q grecia signat. Unde usq hodie gra
iones. et mare appellat ionicum.
et apud hebreos pmanet eor vetus
vocabulu. Sed et pncipes romanos
apud barbaras nationes anti
quu vocabulu retinentes cesares
appellant. Dns itaq contra ierlm ser
mo est. Ve ciuitas quondam columba
sup peccatis et captiuitatibz tradita:
et rursu redempta a dno. Ve ciui
tas puocatrix. qd significantius
hebraice dr. mara. i.

qd nos possumus dice dm
amaru faciens. i. tuo uitio dulce
dnm atq clemente vertes in amari
tudine: ut q vult misereri punire
cogat. No audiuit preceptu dni:

et correpta noluit suscipe disciplina:
nec pmentibz malis aliqn e confisa
in dno deo suo nec ambulauit p tergu
eius: nec dicente eo ego ds appinquas
et no de longe. ipsa ei appinquare no
luit. Describit q pncipes eius et iudi
ces. et pphe. et sacerdotes: ut in ciuitate
ierlm et in his que dixi nominibz di
gnitatu pncipes accipiamus. Prin
cipes igit eius qsi leones sp versabat
in predis: et ad effundendu sanguine
sbiector. Iudices eius rapaces. no di
mittentes aliis q possint rape. p
phete eius insanientes siue stupentes
qd hebraice dr foetim. et aqla transtu
lit. loquebant qsi ex ore
dni: et oia contra dnm pdicabat. sac
dotes in loco sctuarii committere sacrilegiu:
et cu contra lege facerent ex lege uictimas
offerebat. Dicta qa illi egerut iniuste
dns iustus no faciet iniqtate. s resti
tuet vrbi pessime que meret. mane
mane manifeste et absq aliqua am
biguitate de ea iudiciu faciet. nec
erit qd ab eo possit abscondi: et hoc
faciet dns ut correpta ciuitas co
uertat ad melius. Sed iniquus
isrl no cognouit confusione sua: nec
intellexit idcirco sibi illatas pla
gas ut ageret pniaz. Vindicaui te
mep postea de gentibz et destruxi
impia eor: ut q p plagas me no
senseras. salte p bnficia cognosceres.
Vel certe sic itelligendu. Dispdidi
oes ciuitates tuas o iuda. et omes
sbiectos tibi pagos et ctz in diuersa
confinia: et tanta hoim vastitas fuit.
ut no esset q habitaret in vrbibz tuis.
Et postq hoc feci. misi pphas meos
consurgens diluculo et ad pniaz pro

uocātꝭ· dixiq3· feci quidē tibi hec oīa
ihrlm: ſʒ feci ut timeres me ⁊ ſuſci
pes diſciplinā et nō periret habita
culū tuū· hoc ē templū tuū: ꝓpt
oīa ſcelera que geſſeras· At ecō
trario habitatores ihrlm me cōs
ad puītaꝫ ꝓuocante q̄ſi de induſ
tria et ex cōtentione diluculo ſur
rexerūt: ut feſtinatōe qua ad me
redire debuerūt cōpleret oēs cogi
tatōes ſuas· et oꝑe demonſtrarent·
q̄d mente cōceꝑant· Hoc iux he
braicū· Ceterū illuſtris ⁊ redemp
ta ciuitas xp̄i ſanguine iux ſupio
rē ꝑſpicue ecclia ītelligit᷑: que ⁊
uocat᷑ colūba ꝓpt ſimplicitatem
mltitudīs ī ea credentiū· Hec non
audiuit uocē dn̄i neq3 ſuſcepit uo
luit diſciplinā· n͏ͨ cōfiſa ē in dn̄o·
q̄a noluit appropinq̄re ad deū dm̄
ſuū· Fruſtra em̄ q̄s uocē dn̄i dī ſui
audire ſe dicit ⁊ confide ī dō: q̄n
oꝑibꝫ fidē deſtruit et magis̄ in mam //
mone iungit᷑ q̄ʒ dn̄o ſuo: et dupli
corde accedit ad eū· ⁊ duobꝫ dn̄is
ſclō ⁊ dō militare poſſe ſe credit:
Huiꝰ p̄ncipes ſicut leones rugien
tes· Non ambigem᷑ de rugitu leo
nū q̄n iudeꝛuꝫ p̄ncipes eꝰ iraſcib
iccitos ꝑplos denotare ⁊ uoce ty
rānica rabidis q̄ꝫ cōuiciis plebē
cōtempne: ut nō paſtorē in grege
ſʒ leonē īnt᷑ ouiculas pitres· Iudi
ces eꝰ eꝫ eꝰ q̄ſi lupi arabie occidentes
et ueſꝑe nō aſpicientes ad ortum
ſolis· ſʒ morantes ſꝑ in tenebris·
poſſeſſiunculas ecclie ⁊ ea que ī dei
donaria cōferūt᷑ uertentes ī lu
crū ſuū ut nō habeant pauꝑes q̄d
mane comedant· q̄ſi ī nocte· et
nullo uidente populant᷑: et cū
luporꝫ more cuncta diripiat· ne
paruos q̄dē cibos īdigentibꝫ de
linquūt· Pphe etiā .i. magiſtri q̄
ſe putāt docere ꝑplos ⁊ de ſcrip
turis ſermocinari· p̄meunciato
fiori .i. poꝛtātes ſp̄m ſiue ſpūa
les· et hoc ꝑromiſcos· legendū· ſe
cundi cōteptores· No em̄ docere
ſʒ facē ī ecclia cōuenit· n͏ͨ factis
uerba deſtrue· Ceterꝫ cū tu aliū
doceas ⁊ ipe nō facias: nō tam
doctor q̄ʒ cōtemptor uocandꝰ es·
De quo ī abbacuc ſcribit· Uide
te cōtemptores et reſpicite: et
mirāmini mirabilia ⁊ diſꝑdimini·
Sacerdotes eꝰ q̄ui eucharistie
ſeruiūt et ſanguine dn̄i ꝑplis eꝰ
diuidūt impie agūt ī legē xp̄i· putātꝭ
eucharistiā ī p̄cantis facē ūba
nō uitā: et neceſſariā eſſe tm̄ ſol
lempnē ordinem· ⁊ nō ſacerdotū meri
ta de q̄bꝫ dr̄ et ſacerdos ī quācūq3
fuerit macula nō accedet offerre
oblatiōes dn̄o· Cū hec faciāt p̄n
cipes· iudices· pphe· ſacerdotes·
ihrlm· nichilominꝰ clemēs ⁊ iuſtus
ē dn̄s: clemēs ī eo q̄ a ſua ecclia
nō recedit· iuſtus ī eo q̄ reddit
unicuiq3 q̄d meret᷑· Poſtq3 ei ad
uenerit mane ⁊ nox hꝰ ſcli p̄tran
ſierit· dabit ī luce iudiciū ſuū·
et nō abſcondet᷑ uel ipe l' iudiciū
eꝰ: ⁊ cū cepit a ſingul' exige pe
nitentiam quā eis cōmiſerit· non
erit iniuſtus n͏ͨ faciet ī ꝑpetuū ua
lere iniuſticiā: ſʒ ſuꝑbos p̄ncipes
q̄bꝫ reſiſtit dn̄s detrahet de ca
thedris ſuis ⁊ de culmine q̄d tene
bant: et diſſipabit᷑ angulicoꝛ

Sophonias

.i. praue voluntates et a recto itine
declinantes in quibus scribe et pharisei
orare consueuerant. angularum lapi
de contempto. Puto autem quod et superb
presit detrahi eos de arrogantia
sua et dissipari angiporta et an
gulos eorum: ut postea recto itinere
gradiantur. Demumque sequitur et deser
tas faciam uias eorum eo quod non sit qui
pertranseat. secundum illud quod in primo
psalmo scriptum est. et iter impiorum peribit.
nec non et in osee. vbi de ierusalem dicit
fornicatrice. Ecce ego claudam uiam
eius spinis. et obstruam itinera eius
et semitam suam non inueniet. persequetur
amatores suos et non apprehendet
eos et queret eos et non inueniet et
dicet. vadam et reuertar ad uirum meum
priorem. quoniam bene mihi erat tunc magis
quam nunc. Animaduerte quod nisi clause
fuissent uie et obsepta itinera et
nisi destruxisset dominus semitas eius:
numquam dicere potuisset anima fornicatrix.
vadam et reuertar in domum meam ad
uirum meum priorem. Dissipantur ergo
itinera superborum et anguli eorum et
ne ambulent in superbia et in prauitate.
et vrbes eorum que male edificate
fuerant in arrogantia et superbia
destruuntur ne subsistant et habeant
habitatores pessimos. Ac ne quis
nos putet vim facere scripture: dis
cat ex consequentibus. Hoc autem inquit
feci ut diceretis ecce destructa sunt
itinera malicie et de cetero time
te me et suscipite disciplinam: ne
et disciplina mea pereat. sicut tu
in vobis conuersionis non inuenies et omnia
irrita sint per que vos volui corri
pere: et ille vobis sermo qui in iheremia

scriptus est possit aptari. Sine cau
sa percussi filios vestros. disciplinam non
recepistis. Vel certe timete me et
recipite disciplinam: ut non pereat
omnia de conspectu ierusalem. nec penitus ad
solitudinem deducatur super hiis ma
lis in quibus perniciosus sum ea. Nec moue
at aliquem ut sepe iam dixi quod hec ad
uersum ecclesiam dicta interpreter: cum
sciat ierusalem in scripturis sanctis typum habere
ecclesie. de qua qui peccauit uel in baby
lonem abducetur vel si sponte descen
dere voluerit in iericho a latronibus
vulneratur. Que est enim ita illustris
ut ecclesia que in toto orbe fundata est
ita redempta christi sanguine ut colum
ba propter gratiam spiritus sancti. ut ecclesia de gen
tibus congregata. In qua plurimi qui
se dicunt in christo credere nec audierunt
vocem eius nec receperunt disciplinam:
nec iuxta eum esse voluerunt. Quod autem
ecce dicit principes eius in ea sicut leones
rugientes: scio offensurum me esse
plurimos qui super episcopis et presbiteris hoc
interpretor. cum et presbiteri mali qui susannam
violare cupierunt ceteros presbiteros qui
bene vixerint non condempnet: et ma
li principes quos describit sermo propheticus.
non sint bonis principibus con
tumelie. Stulto enim flagellato in
sipiens sapientior erit. Si autem insi
piens sapientior fit. quanto magis ille
qui sapiens est. Sed et iudices eius
accipientes munera vendentesque
iustitiam. nonne recte appellantur lupi
arabie uel vespertini. sicut symmachus
transtulit. Ideo enim merentur lupi di
ci beniamin qui mane rapuit et ad
vesperam dat escam: et lupi vespertini qui
noctibus comedunt et nil nichil reli

quiuit. Quod autem sequitur prophete eius vane
[u]matophoroi. i. portantes spiritum
viri contemptores: nullum moueat
quod super doctoribus interpretantes et pro
phetas diximus et contemptores. cum et
apostolus precipiat: nolite contristare spiritum
sanctum dei in quo signati estis in die rede
ptionis: et dauid loquitur in quinqua
gesimo psalmo. spiritum sanctum tuum ne aufe
ras a me. Nisi enim spiritus sanctus contristatus
fugere consuesset prius hospitium et di
mittere habitaculum suum: numquam paulus
precepisset quod supra diximus. et dauid post
adulterium formidaret ne perderet
quod acceperat. De quo et ad hebreos
scribit. Quanto arbitramini deteriora
mereri supplicia eum qui filium dei con
culcauit. et sanguinem testamenti
immundum duxerit in quo sanctificatus est
et spiritui gratie contumeliam fecerit? Sed
in tertio regnorum libro scriptum est hominem
dei haud dubium quin prophetam postquam
dixerit in samaria; altare. altare.
hec dicit dominus. ecce filius nascetur
dauid et cetera. quia contempserit verba domini
et comederit apud pseudo prophetam
sic enim locum istum exponens ioseph
interpretatur est interfectum esse a leone.
Et ne putaretur casus et non iudi
cium domini: et pseudo propheta qui eum dece
perat hoc futurum esse predixit. et ipse
leo contemptorem puniens asinum reser
uauit. Non igitur mirum si doctores qui
spiritu sancto pleni fuerant possint fieri
contemptores: cum apud negligentes
et non omni custodia seruantes cor suum
hec ipsa causa fieri solet superbie
in domum et contemptus existere quod habeant
scientiam dei et nouerint multitudinem bonitatis
eius quam abscondit timentibus se: et con

temperat diuitias bonitatis eius the
saurizantes sibi iram in die ire. Sa
cerdotes quoque qui dant baptismum et
ad eucharistiam domini imprecantur ad
uentum. faciunt oleum crismatis. manus
imponunt. catecuminos erudiunt. leui
tas et alios constituunt sacerdotes:
non tam indignentur nobis hec exponen
tibus et prophetis vaticinantibus quam domi
deprecentur ut studiose agant ne de sa
cerdotibus qui uiolant sancta domini esse
meantur. Non enim dignitas et nomina
dignitatum sed opus dignitatis et
principes et iudices et prophetas et sacer
dotes saluare consueuit. Qui episcopa
tum appetit, inquit, desiderat: bonum opus
desiderat. Videte quod dixerit opus
bonum opus desiderat: opus non di
gnitatem. Si autem despecto opere solam
aspexeris dignitatem: cito corruit tur
ris in syloa et excelsi cedri fulmine
feriuntur et erecta ceruix frangitur: et
cygnus extento collo et sublime se ten
dens inter immundas volucres computatur.
Porro quod exposuimus iuxta hebraicum
vmincam diluculo surgentes corrupe
runt omnes cogitationes suas. Pro quo
in lxx scribitur. preparare consurge dilu
culo. dissipata est omnis frondositas
eorum quia multum ab hebraico discrepat
et magis uidetur iuxta lxx. cum poste
rioribus concordare in sequentibus expone
mus. Quapropter expecta me dicit
dominus in die resurrectionis mee in fu
turum quia iudicium meum ut congregem
gentes et colligam regna: et effundam
super eas indignationem meam: omnem
iram furoris mei. In igne enim zeli mei
deuorabitur omnis terra: quia tunc reddam
populis labium electum. ut inuocent nomen

dnis

dni. et seruiat ei humero uno.
lxx. Preparare consurge diluculo:
disperierunt oes racemi eorum. Prop
terea expecta me dicit dns i die
resurrectionis mee i testio. quia iu
dicium meum in congregatione gentium
ut suscipiam reges. ut effundam sup
eos iram meam. oem iram furoris mei:
quia i igne zeli mei consumet ois terra.
quia tunc conuertam i populis linguam in
generatione eius. ut inuocent oes nome dni
ut seruiant ei sub iugo uno. Hec iu
dei interpretantur i aduentum xpi que
sperant ee uenturum: et dicunt uni
uersis gentibus congregatis et effuso
sup eas furore dni in igne zeli eius
terram deuorandam: et sicut antea
i edificatione turris fuit qm una lin
gua oes populi loquebantur ita con
uersis oibus ad cultum ueri dei locu
turos hebraice et totum orbem dno ser
uiturum. Nos autem q non secundum occiden
te litteram. sed spm uiuificantem n iu
daicas fabulas: audiuimus a dno. p
parare consurge diluculo. dissipati
sunt oes racemi eorum: et preparati dicim
paratum cor meum deus paratum cor me
um: audiuimus qz i primitiis inpatium
prepara i egressu opa tua. Et illud
quod i leuitico scriptum est dr. ubi in sep
timo mense decima mensis offeret
aaron pro populo hircum emissarium
atqz uiuentem et ponens manus sup
caput eius imprecatur ei cuncta peccata
populi isrl. traditqz eum i manus hois
preparati et mittit i heremum. intelli
gimus i nobis: et preparantes nos uel
impio sacerdotis tollimus malum de
medio ecclie. Cumqz hoc fecerimus
nox precessit. appropinquat dies: et qm

in die honeste ambulantes dicimus
deus deus meus ad te de luce uigilo: sta
timqz isteim mane et exaudies o
rationem meam. mane assistam tibi et
uidebo. Nisi ei preparati fuerimus no
nobis oritur sol iusticie. Orto autem sole
oes racemi de uinea sodomorum dis
sipantur et pereunt: et non solum grandes
botri sed etiam quod paruum ee uidebatur
i nobis. xpi luce radiante dispereat.
Et post hiis oibus succedere nobis pollicens
deus ait. expecta me i die resurrectio
nis mee i testio. Post uicia enim
atqz peccata deus resurgit i nobis: et iuxta
id quod i alio loco precipit estote mi
testes et ego testis dicit dns deus et
puer quem elegi testis e nobis pr cum
filio et cum spu sco: ut i ore duorum uel
trium testium stet oe uerbum. Et magis
m uidetur sic stare sententia. et sub hiis tri
bus testibus ueritas confirmari. qz scdm
litteram. Duo enim fuerunt testes contra
susannam. et contra ipsum dnm salua
torem: et tamen non stetit uerbum i ore eorum
Contra nabuth quoque tota pene ciui
tas dixit testimonium. consensusqz testium
pessimorum non firmitatem habuit ueritatis:
sed sceleris coniuratorem. Quia iudicium
meum ait i congregatione gentium. et
suscipe reges. i loco uidelicet suppli
ciorum suorum: ut effundam sup eos iram
meam et oem iram furoris mei. Qui
minor est cito meretur misericordiam et mise
ricordie potentes autem potenter tor
menta patiuntur. Vnde gentes et gen
tium multitudo congregatur ad iudicium
reges autem et principes dogmatum per
uersorum adducuntur ad penam ut ef
fundatur sup eos ois ira furoris dni:
et hoc non crudelitate fit aliqua

ut arbitrant sanguinarii iudei
sed mīa et ꝯsilio meditantis. Se
quit em. In igne ei zeli mei con
sumet ois tīra. Gentibꝫ q̄ppe ad
iudiciū cōgregatis et regibꝫ ad sup
pliciū ut effundat sup eos ira
et nō ex parte ſ3 tota ira. ac furo
re saciato cōsumat in toto orbe
q̄cq̄ terrenū est. q̄cq̄ ad opa terre.
.i. carnis ptinet: oēs eꝰ vepres et
spinosa frutecta vastās zeli mei
vorabit incendiū: et tūc cōuertā
sup ꝑplos linguā in gnatōez suā
ut vinculis errore deposito ad an
tiquū cōfessiōis dei eloquiū reuertat.
et ī noīe ihu omē genu flectatur
celestiū ꝫ terrestiū. et infernoꝫ: ꝫ oīs
lingua cōfiteat dnm ihm ī glā
dei pris: abiectis ēq3 lateribꝫ et bitu
mine. que habebam pro lapidi
bus et luto. ꝫ erroris nri supbiā
extruebamꝰ cōn dm. recipiamꝰ
linguā quā an̄ ꝑdidim et simꝰ
sb iugo xpi dicentis. Iugū eī meū
suaue ē: ꝫ onꝰ meū leue ē. Nota
dū at q̄ ī eo loco ubi nos īterptati
sumꝰ. reddā ꝑplis labiū elc̄m. pro
electo. lxx. dixert ī gnatōez eꝰ ut
subaudiat tre. Et hinc error exortꝰ
est. quia verbū hebraicū. barura.
qd aquila et theodotio electū. sym
machus mundū interpretatus est.
lxx. legerunt badura. res. litām de
leth estimātes ppt elementi ni
miam similitudinē: qd paruo api
ce distinguit. Nec nō ubi nos trās
tulimꝰ in die resurrectōis mee ī
futurū. et oēs interpretati st̄ ī testiōm.
hebreus qui me ī sc̄ptuꝛis istituit
asserebat. led. ī pnti loco magis
cie. eti. i. in futurū debere ītelligi
q̄ ī testiom. ed. eīm qd scribit ali
led p lr̄as ain. et deleth et eti.
et vinarturion: i. et futurū et
testiom intelligi. Possumꝰ hunc
locū et de pmo xpi aduentu ex
ponē. qm oī errore sublato demoī
bus calcatis et firmis opibꝫ des
tructis apli innumeris linguis
locuti st: et veteri errore sublato
vnū cōfessiōis redditū ē labiū.
Sed ꝫ reges q̄ destruunt et diuino
cōsumunt ardore puisoꝛ dogma
tū pncipes sentiendi st. Ultra
flumīa ethiopie inde supplices mei
filii dispsoꝛ meoꝛ deferent munꝰ
m. In die illa nō cōfundēis sup
cūctis adinuentōibꝫ tuis qbꝫ pre
uaricata es ī me: q̄a tūc auferā
de medio tui magniloquos sup
bie tue. ꝫ nō adicies exaltari
amplꝰ ī monte sc̄o meo: et dē
linquā in medio tui ꝑplm pau
perem ꝫ egenū et sperabūt ī no
mine dni reliquie isrl. Non fa
cient iniq̄tatē nec loquent men
datiū. et nō īuenietꝰ ī ore eoꝛū
lingua dolosa: qm ipi pascent
et accubabūt. et nō erit q̄ exter
reat. lxx. De finibꝫ fluīn ethiopie
suscipiā dispsos meos: afferēt
munꝰ m. In die illa nō confun
deris ex oībꝫ adinuentoibꝫ tuis.
qbꝫ impie egisti ī me: q̄a tūc au
feram a te detractione cōtume
lie tue: ꝫ ultra nō adicies ut ma
gnificeris sup monte scm̄ meū.
Et relinquā ī te ꝑplm mansue
tū et humilem et timebūt nomē
dni qui reliqui fuerit de isrl: et

ne sancti

no faciient iniquitate et no loq-
tur vana: et no inuenet i ore eoru
lingua dolosa: qa ipi pascent
et accubabut. et no eit qui ext
reat eos. Cu reddiderit dns cre
dentiu ppls labiu elcm et inuo
cauerit oes nome ihu et porta
uerit iugu e9: tuc etia ultra flu
mina ethiopie vnde venit regi
na saba audire sapiam saloīs
deferent uictimas dno et ethiopia
puenet manus e9 do: verorqz legi
fero qui dece plagis pcussit egip
tu nubet ethiopissa inuidente si
nagoga iudeor. Qd at ait iux
hebraycu inde supplices mei fi
lii dispsor meor et deferet mu
nus m. hremoi est. Disp o sina
goga qnda filia. qnda in toto
orbe dispsi licet inuideas. licz emu
latione cruciieris: tn de ethiopia
m victime deferet. i. de gentiliu
pplo. In die illa. i. qn gentiu ac
dederit mltitudo. etia tu no peni
tus cofundeis sup cuctis erroribz
tuis. quibz puaricat es i me: eli
gendo barraban et dei filiu cruci
figendo. Tuc auferam de medio
tui scribas et sacerdotes et phari
seos magniloqs supbie tue: et
neqqz i monte sco meo te ultra
iactabis. s habeb pplm paupem.
homines illiratos et piscatores. q
sperabut i noie dni reliquie isrl
No mltitudo que clamauit cru
cifige crucifige eu. no pontifices
et optimates. s reliquie nequaqz
faciet iniquitate. nc loquet me
daciu in xpo veritate credentes: nc
inueniet i ore eoru lingua dolosa

scientiu q ome mendaciu de dia
bolo est. Qm ipi pascent et dicet
dns pascit me et nichil m deerit.
i loco pascue ibi me collocauit:
sup aqua refectois educauit me
aiam mea cuertit. Et no eit qui
exterreat: uigente fide credentiu p
secutor supbia. Hoc de pmo ad
uentu xpi intellem sit. qd iudei
sibi i fine pmittut et sperat se ha
bituros i ihrlm. et i more pecor cor
poralibz domis iudee opibusqz co
plendos. et pascendos herbis uiri
dibz: et deletis cuctis gentibz sibiqz
subiectis nullm posse resiste qui eos
exterreat. Nos at accipientes ex
hac fabula occasione vere hysto
rie. dicim9 oem nigredine aie
et tetru colore ac draconis vene
nu quo tincti fueram9 uiciis atqz
pctis. reddito nob labio electo
siue mudo et candido ut itpretat
e symach9. delinquere nos i flumibz
ethiopie puisor dogmatu nigros
qbz an irrigabam. et cu dispsis
qnda isrl xpo munera delaturo.
In die illa qua nob xpi lumen
fuerit exortu. dicat ad singlos nrz
no cofundeis ex oibz aduentoibz
tuis cogitatoibz uidelicz pessimis
qbz impie agebam9 con dnm: et
tollet uniusa supbia et cotumelia
p qua erigebam. ct dnm et cont
monte scm e9 dnm nrm et salua
tore: et p supbis vanisqz nominibz
relinquet i nob ppls mansuetus
et humilis. ut nichil arrogans. ni
chil tumes. nichil. qd do displice
at cogitem9. Filiaqz considera q
i die iudicii et i csumatoe mudi

tollantur vniuersa nomina dignitatum:
et vnus populus remaneat et grex sub pas-
tore bono qui sit mansuetus et humilis
Tunc etiam populus israel plenitudine gentium
subintrante. quia conclusit omnes deus sub
peccato ut omnibus misereatur. timebunt no-
men domini: et reliquie israel non facient
ultra iniquitatem. per quam dominum nega-
uerunt: nec loquentur uana inceptas sibi
fabulas promittentes: nec inuenietur
in ore eorum lingua mendacii. christo pro
eis qui ueritas est loquente. Tunc enim pascentur
et ipsi in vno grege. et accubabunt in
ecclesia: et veri nabugodonosor im-
petus non timebunt. Hec legentes et
uidentes tanta mysteria clamemus
cum apostolo atque dicamus. o profundum di-
uitiarum sapientie et scientie dei: quam inscruta-
bilia iudicia tua et inuestigabiles
uie tue. Ego quidem propheta sentiens et
secum uolues. de dei iudiciis suspirat
Et meditatus sum in nocte cum corde meo
et exercebar et scopebam spiritum meum et
dicebam. Numquid in sempiternum adiciet
dominus: aut non addet ut misereatur
ultra? Aut continebit in ira misericordias
suas? Et dixi nunc cepi: hec est mu-
tatio dextere excelsi. Et est sensus. hoc
quod putabam dominum in eternum relinquere
peccatores et misericordias suas ira succedente
cohibere: intellexi in dancto factum
ut immutatione dextere sue que excelsi
est dextera. vniuersa mutaret et mi-
sereretur hiis quos ante preterierat. Et nos
igitur et reliquie israel scientes quod red-
dituri simus rationem pro omni verbo otio-
so. et quod disperdat dominus vniuersa labia
mendacia. non loquimur ueritate. Ueri-
tas quippe uanitatum omnia ueritas.
et vniuersa ueritas omnis homo uiuens.

nec in ore meo mendacium proferamus
sed accepta potestate calcandi super
serpentes et scorpiones et super omnem
uirtutem inimici. nullam timeamus for-
midinem. nec luporum christo custode uena-
mur insidias: sed dicamus. dominus illu-
minatio mea et salvator meus
quem timebo? etc. que in uicesimo sex-
to psalmo continetur. Lauda filia syon
iubila israel: letare et exulta in omni
corde filia iherusalem. Abstulit dominus
iudicium tuum. auertit inimicos tuos
rex israel: dominus in medio tui non timebis
malum ultra. In die illa dicetur. iherusalem
noli timere. syon non dissoluantur
manus tue: dominus deus tuus in medio
tui fortis. ipse saluabit. Gaudebit
super te in leticia. silebit in dilectione
tua: et exultabit super te in laude
Nugas qui a lege recesserunt con-
gregabo quia ex te erant: ut non ultra
habeas super eis obprobrium. hec iuxta hebr.
Gaude filia syon. predica filia
iherusalem: exulta et delectare de toto cor-
de tuo filia iherusalem. Abstulit dominus
iniquitates tuas: redemit te de mani-
bus inimicorum tuorum rex israel. Dominus
in medio tui non uidebis mala ultra
In tempore illo dicet dominus iherusalem con-
fide. syon non dissoluantur manus tue
Dominus deus tuus in portis saluabit te:
adducet super te leticiam et innouabit
te caritate sua: et letabitur in te in
dilectione quasi in die sollempni. et congre-
gabo confractos tuos. Non mireris
nimium ut sepe diximus aliter hebraica
capitula. et aliter lxx. greca uidelicet
ac latina firmari. Ubi enim sensus
diuersa translatio est ibi necesse est
diuersa esse vel principia vel fines.

Sophonias

Iudei cu xpo quē putat esse ven
turū hec sibi oīa repmittut: que
nos qui xpm suscepim9 iam cu
xpo sum9 oīa cōsecuti. Si q̄s ergo
xpianor et maxie nouor prude
tiu noīa taceo. ne quicq̄ lede uide
ar estimat necdū pphetiā esse cō
pletam: sciat falso xpi portare se
nome et iudaicā aiam circūcisio
ne tm̄ corporis iudaicā nō habere.
Si eī hec necdū fcā sc̄. s̄ futura:
frustra credim9 saluatoris adue
tū. Frustra at nō credentes itel
ligim9 ī nob esse cōpletū mysteriū
qd̄ tēporibz eius tacitū est: 7 nūc
maīfestatū p scripturas pphetīcas
et aduentū dn̄i ihu xpi. Denicq̄
cōsiderem9 ordine lectois: et uidebi
m9 q̄d dr̄ nō ad iudeos. s̄ ad xpi
ecclia3 ptinere. Post q̄d recesserat
iudiciū meū in cōgregatōez gen
tiū ut suscipiā reges. usq̄ ad eū
locū ubi ait. ut īuocet oēs nō
dn̄i et seruiat ei sb̄ iugo vno. et
ultra fluīa ethiopie suscipiā inde
dispsos meos qui afferent michi
uictimas: et post reliq̄as ppli isrl̄
credentes ī xpo atq̄ saluatas de
q̄bz dr̄ et timebūt nomē dn̄i q̄
sūt reliqui de isrl̄. et nō eīt q̄ ext
reat eos. sp̄s scūs de gnāli mūdi cō
summatione pditas loquit. Gau
de filia syon. pdica filia ihrlm̄.
letare 7 delectare de toto corde tuo
filia ihrlm̄. Quis q̄ppe ecclia sancta
aīa que ī specula cōstituta ē 7 cō
teplat pacē. letat et gaudet in
quitates a se sblatas. 7 redempta
se ab eo q̄ pcioso sanguīe oēs re
demit. Xp̄s eī fcūs ē sapīa nob
a deo 7 iusticia et scīficatio 7 redem
ptio: et redemit nos rex isrl̄ qui ha
bitat ī medio mei dices. ego 7 pr̄
meus veniem9 et mansione apud ciu
faciem9. et habitabo 7 īambula
bo ī eis 7 ultra nō uidebim9 mala
solas vtutes cogitantes atq̄ fa
cientes. In illo die dicit dn̄s uide
tibz nob pacē 7 ī sblimi positis
ne dissoluāt manus tue: qui et p
ysaiam dixit. cōfortamini man9
dissolute 7 opā tua robusta sint
Dn̄s em̄ fortis tuus nemo pt̄ rēsistē
saluator tu9 ipē ē reddet leticiam
quā pdidisti: et veteri hoīe pietto
ī nouo te ambulare faciet: et hoc
faciet ī dilectoē sua nō tuo merito.
sed mīa sua 7 letabit īnte 7 de
lectabit q̄si pinguissia3 solēnita
tis sue hostiā suscipies salutē tuā
et ipē tibi dicet cōgregabo ᵹtritos
tuos. Cor q̄ppe ᵹtritū 7 humiliatū
nō despicit ds̄: et calamū contri
tū nō confringet. Hec interī sicco
lucim9 de scdo aductu accipē sal
uatoris. Porro q̄a ppha zachari
as ad ierlm̄ leticiā cohortat syon
et ihrlm̄. et hac ipam pphetiā ma
theus dicit ī pmo aductu xpi ēē
cōpletā: necītate ᵹpellim9 ī nō
ipō ordine ducim9 veritatis. qd̄ ī so
phonia dr̄ nō futuz̄ sperare s̄ fcm̄.
Scriptū est eī in zacharia. Gaude
vehement filia syon. pdica filia
ihrlm̄. ecce rex tu9 veniet tibi iust9
et saluator: ipē humilis 7 ascendēs
sup sbiugale 7 pullū nouū. Hec
iux lxx. dc̄a sint. Ceter iux hebrai
cū laudare iubet ecclia. et iubi
lare isrl̄ sensu uides dn̄m 7 exulta

re atque letari in omni corde. locus pacis
ad quem dictum est. pacem meam do vobis
pacem meam relinquo vobis. Abstulit
enim in fine et consummatione mundi
iudicium eius. nequaquam eam iudicans atque
corripiens sed salvans: et avertit in-
imicos eius demonum turbas. rex israel
Dominus in medio eius erit. non timebit
ultra malum. In die illa dicetur ad
iherusalem liberam. non que nunc servit cum filiis
suis. sed que est mater sanctorum. noli timere
syon ipsa quippe est et iherusalem: nequaquam
ultra opera tua dissolventur. nec facies
quod te fecisse lugebis. Dominus deus tuus
qui salvabit te fortis et potens: ipse
habitabit in medio tui. Gaudebit
super te in exultatione atque leticia et
silebit peccata tua in caritate qua te
dilexit: et exultabit super te in lau-
de vel quod laudabilis sis. vel quod eum
tuis laudibus canas. Nugas sive
ut aquila interpretatur theodotion translatos qui
a te recesserant congregabo qui a te ex te
erant: hoc est hii qui propter vicia atque peccata
de tuo sinu fugerant et facti erant sub de-
monum potestate redintegrato statu
omnium venient ad te et nequaquam ultra
super perditis filiis tuis patieris
obprobria. Id quod diximus nugas.
sciamus in hebreo ipsum latinum sermo-
nem esse: et propterea a nobis ita ut in he-
breo erat positum. ut possemus scire
linguam hebraicam omnium linguarum
huius matricem: quod non est temporis disserere.
Miror autem aquilam et lxx. pro eo
quod nos interpretati sumus erant in eo
videlicet loco ubi diximus congrega-
bo qui ex te erant. per erant interpretari
voluisse sive ve. sive oi. quod semper
aquila non pro plangendo sed
provocando et inclamando posuit.
Vau enim autem est verbi initium sive
preteritum tempus numero plurali significat erant
vel fuerant. Nec scio molesta esse lec-
tori. qui animadvertit non me contro-
versias et declamatores scribere. nec in
locis exultare coloribus. sed commen-
tarios prophetarum comprehendere potius
si tibi rethorum more ludere voluero
quam arguet in tantis obscuritatibus
ut dignum est inmorantem. Ecce ego
interficiam omnes qui afflixerunt te in tem-
pore illo. et salvabo claudicantem.
et eam que eiecta fuerat congregabo
et ponam eos in laudem. et nomen
in omni terra confusionis eorum in tempore illo
quo adducam vos. et in tempore quo
congregabo vos: dabo enim vos in
nomen et in laudem omnibus populis terre.
cum convertero captivitatem vestram coram
oculis vestris dicit dominus. lxx. Ve
qui accepit super eam obprobrium. Ecce
ego faciam in te propter te in tempore illo et
salvabo afflictam et repulsam suscipiam:
et ponam eos in gloriam et nomina-
tos in omni terra: et confundentur in tempore
illo quando bene vobis fecero. et in tempore
cum suscepero vos quando dabo vos no-
minatos. et in gloriam et in cunctis populis
terre quando convertero captivitatem vestram
coram vobis dicit dominus. Et hoc synagoga
que non claudicat sed utroque trun-
cata est pede pollicetur sibi in adven-
tu christi sui quem sperat esse venturum
et putat omnes gentes interficiendas
a domino que afflixerunt eos israel. et
salvandam synagogam et eam que ac-
ceperat libellum repudii colligendam
et ponendos eos in laude et in nomine
in omni terra captivitatis sue in qua

Sophonias

fuerãt ante cõfusi: et hoc fieri eo
tp̃e q̃n captiuitas reducta fuerit
ihrlm et extructũ templũ et reliq̃s
cerimoniaꝝ ordo seruat᷒. Nec sibi
repromittit. et ꝓptã nõ agit pniam:
et dũ sperat icerta. ꝑdit certã salu
te. Nec miror sinagogã hec dicẽ
que q̃a nõ recepit xp̄m oculos do
let. et cũ lia. lippescit: et nõ amat
a iacob. et rachel succedente neg
ligit. xp̄ianos ymo semiiudeos
qui sibi uident esse de ecclĩa ca dicẽ
et ea ꝓfiteri. Que si uera sũt frustra
credidim᷒ i xp̄o. et omẽ nr̃m tollit
sacramentũ: et miserabiliores sum᷒
oĩbꝫ hoĩbꝫ credentes eũ uenisse qui
nõ uenit. Nr̃a aũt spes nr̃a certa ẽ.
et iudeoꝝ cassa sũt uota. scd̃m supio
rem itelligentiã texam᷒ pn̄s ext̃e
mũq; capl̃m et de ihũ filio syrach
testio pferam᷒. Qui mittit lapi
dem i excelsũ. sup caput suũ mittit.
Quia ei syon ⁊ ihrlm i excelso posita
sũt q̃cũq; syon detrahit et ihrlm ⁊ mit
tit i eã cõtumeliaꝝ lapides i suũ eos
caput iacit: et uertet obꝓbriũ e᷒
i caput suũ. ⁊ dolor e᷒ et iniq̃tas e᷒
sup uertice illi᷒ descendet. Cotidie ho
die exꝓbrãt aĩe dei mysteriã cõset
tanti uolentiq; uidere pacẽ eꝫ et
dicũt. isanus ẽ et ebrius ⁊ musto
plen᷒. hoim cet᷒ fugit. delicias asp
nat᷒: aurũ ꝓ luto cõputat. solam
diligit pauptatẽ. Qui aũt infide
les sũt etiã cruce xp̄i exꝓbrant ei
et si q̃n eũ i angustia uiderit. et
i teptatoẽ dicũt. ubi sũt nũc tue ⁊
iustitie q̃s opat᷒ es? Quid loquar
de ifidelibꝫ. cũ ecclĩaꝝ nonnulli pri
cipes hꝫ̃ernoĩ hoĩbꝫ exprobrant

et uitã ipoꝝ arbitrant᷒ amentiam
⁊ nõ pn̄te laudant cõu̾satoem sed
uetera pc̃ta exꝓbrant: nec audiũt
eẽ p̄ceptũ noli impꝓperaẽ hoĩ q̃ cõ
uertit᷒ a pc̃tis suis. Ve igit᷒ ei qui
tollit obꝓbriũ. atq; suscepit et
hꝫ̃ernoi se officio mancipauit ut
detrahet syon et ciuitati dei: quia
pro hac iiuria urbis sue ultor est
dn̄s. et dicet ad syon ecce ego faciã
i te ꝓpt᷒ te. i. faciã ultionẽ tuam:
et saluabo afflictã. siue ut i greco
dr̃ expressã ut sit sensus. ego salua
bo eã que i pn̄iaꝝ q̃s uua ⁊ oliua
ita teptatoĩbꝫ atq; ꝑssuris ut pre
lo et turpeto pressa ẽ ⁊ afflicta. ut
uinũ faceret ⁊ oleũ: et de vino bibet
ih̄s i regno pr̃is sui. de oleo aũt un
gueret᷒ pre participibꝫ suis. Ego pu
to ꝓpter expssionẽ talis uini et olei
iob m̃lta ꝑpessũ. postq; uinũ ⁊ oleũ
fecerat audisse a dn̄o. putas aũt
me alit᷒ tibi respondisse nisi ut appare
res iustus: q̃ si ad uuã ⁊ oliuã lo
quet᷒. estimas me alr̃ te pssisse et
afflixisse atq; cõtriuisse nisi ut ui
nũ de te ⁊ oleũ exprimerẽ. Sequit᷒
Et eã que repulsa fuerat suscipiã.
Videtur nos ds̃ repelle q̃n reliq̃rit
teptationi. Vnde ⁊ iob uisitatio
niq̃t dm̃ despexit me. Et nõ solũ
iusti loquũt᷒ ⁊ dicũt. nũc aũt repu
listi et confudisti nos. sicut i q̃dra
gesimo t̃cio ps̃ scriptũ est: sꝫ ipse
dn̄s atq; saluator ex psona homis
quẽ assũpserat. tu aũt ait repulisti
et despexisti. distulisti xp̄m tuũ. sb
uertisti testamentũ serui tui. Qd̃ aũt
iustoꝝ psona sit i xl. iii ps̃ dicentiũ
nũc aũt repulisti et cõfudisti nos.

ex sceptibus approbat. Hec omnia vene
runt super nos et non sumus obliti tui
neque inique egimus in testamento tuo
nec recessit retro cor nostrum. Ecclesiam quoque
que in temporibus uidebatur abiecta
suscipiet dominus in fine: et ponet eos
in gloriam et nominatos in omni sua terra fili
os uidelicet expresse et repulse ecclesie.
Quos autem alios possumus intelligere
filios ecclesie nominatos nisi apostolos. Vi
de in petrum et paulum et matheum et io
hannem: et considera hoc quod ad abraham
repromissum est. magnificabo nomen
tuum. in illis opere perpetratum. Cotidie
nominantur et in ecclesia cotidie magni
ficatur nomen eorum: non quo ipsis pro
sit a nobis in ecclesia nominari. sed quo nos
magnificantes nomen eorum et eis scrip
serunt letificantes consequimur salutem.
In tempore magis illo cum expressa et re
pulsa suscepta fuerit et filii eius posi
ti in gloriam gloriatur tempore dominus in athletis
suis cum eos uiderit coronari sicut glo
riatus est aduersum diabolum de iob. Vnde
et apostolus paulus in profectu discipulorum
suorum exultans ait etiam per uiam gloriam
confundentur qui aduersarii dei fuerant
et tulerant contra uos obprobrium: tunc
uidebunt eos quos miseros putauerant
esse felices et quos pauperes estimabant
atque deiectos potentes fieri et gloriosos:
tunc cernent captiuitatem eorum per quam
in hoc seculo duro fuerant imperio sub
iugati reduci in celeste ierusalem: seque
resurgere in obprobrium et in confusionem eter
nam. Tribue nobis ihesu expressis et af
flictis et repulsis in isto seculo ut nos
recipias et ponas in gloriam: confun
dantur in tempore illo et de cetero cessent
sibila uenena torpeat et confusio eius

proficiat ad salutem. Hec iuxta lxx.
Hebraicum autem quia excepto principio
de quo in fine superioris capituli diximus
non multum ab eorum translatione discor
dat. indigere expositione non ar
bitror. Explicit expositio beati ieronimi
presbiteri in sophoniam prophetam. Incipit
prologus beati ieronimi presbiteri in aggeum
prophetam

SEcundo anno
darii regis per
sarum filii hista
phis. septua
gesimus desola
tionis templi
annus fuisse com
pletus quem iheremias uaticinatus est.
zacharias quoque propheta cum uisionis sue
titulum in secundo anno eiusdem regis
undecimo mense saphat sabath
uicesima quarta die composuisset. ac di
cit dicens. Domine exercituum usquequo
non misereberis ierusalem et urbium iuda
quibus iratus es. Iste septuagesimus an
nus est. Sed et esdras extructo tan
tum altari et iactis fundamentis templi
ad hanc regis artaxerxis prohibitum
opus refert. Tunc intermissum est opus
domus dei in ierusalem: et non fiebat usque ad
annum secundum regni darii regis persarum.
Statimque addit. Prophetauerunt autem
aggeus propheta et zacharias filius
addo prophetantes ad iudeos qui
erant in iudea et ierusalem in nomine dei israel.
Tunc surrexerunt zorobabel filius
salathihel et ihesus filius iosedech
et ceperunt edificare templum dei in
ierusalem et cum eis prophete dei adiuuantes
eos. Quo tempore apud romanos sep
timus a romulo regnabat tarqui

mus superbus hic annum imperii
vicesimum septimum · qui post octo
annos est pulsus a Bruto: ac deinde
rempublicam per annos quadringentos
sexaginta quatuor usque ad Iulium Ce-
sarem consules administraverunt.
Hoc propterea o Paula et Eustochium
diximus: ut de ipso statim titulo quo
etate Aggeus propheta extiterit agnos-
catis. Sciendumque interim iuxta litteram
magni spiritus et Aggeum fuisse et Za-
chariam prophetas · ut adversum Artaxe-
xis regis edictum et Samaritanos
gentesque circumstantes per circuitum edifi-
cationem templi impedientes iube-
rent templum extrui: Zorobabel
quoque et Iesum et populum qui cum eis erant
non minoris fidei · ut prophetas magis
audirent iubentes quam prohibentis
regis imperium · Explicit prologus

Incipit explanatio beati Ieronimi
presbiteri in Aggeum prophetam

Capitulum primum

In anno se-
cundo · Darii re-
gis Persarum
in mense sexto
in die una men-
sis factum est
verbum Domini in
manu Aggei
prophete. Cumque
populus qui videba-
tur sibi redis-
se de captivitate · necdum edificave-
rat templum nec muros extruxe-
rat civitatis · nec habebat gloriam
pristinam Ierusalem · sed habitabat in
domibus contauis et ut significa-
tius grece dicitur kotta octave more · id est de-
orsum positus et in convalle demersis
prophetia non ad eos fit sermo dei sub rege
Ezechia sive Ammon sive Iosia · qui
quondam stabat Ierusalem ipso dei impera-
verat: sed sub rege Dario Persarum principe
de quo et Daniel mystice in suo volu-
mine refert · Darius autem in nostra lingua
sonat generationes sive que fuerint
quod grece dicitur geneai · gegenytai · Nec me-
bat absque templo populus et deorsum ha-
bitans alium habere regem · nisi qui generatio-
nibus serviebat et amabat carnem: et
pristina similitudine eruditi adhuc hominis et
eiecti de paradiso custodiebat · cresci-
te et multiplicamini et replete terram.
Ergo quia Darius amator erat coitus
et sonitus orationis cuius omnis virtus in lum-
bo est: in Dario in secundo anno visio prophetie cer-
nitur in innuendo numero et per divisionem vir-
ginitatis et paradysi nuditatem
tunicam significante pellicea. Deique
in genesi cum in primo die dixisset et in
tertio et in quarto et in quinto et in sexto post
consummationem operum singulorum et vidit deus
quia bonum est: in secundo iuxta hebraicum et
Aquilam et Symmachum et Theodotionem
non habet. Neque enim poterat secundus
dies qui numerum facit qui ab unione
dividit · quod bonum esset dei sententia comprobari.
Mensis quoque sextus ascribitur qui non
habet solempnitates dei sicut mensis sep-
timus · sed vicinus est dierum sex in quibus factus
est mundus in quo laborat et in sudore
faciei comedit panem · et terra generat
nobis tribulos et spinas · et cum semente
acceperit tritici · lolio magis avenisque
fecunda est. Sed quia iam altare edifi-
catum fuerat et adversum repugnan-
tes hostes templum voluerant extruere

nec extinxerat: in uno die mensis
sexti factum est verbum domini in manu aggei
prophete. ut deserens populus secundum annum darii
regis quod ab unione dividit et sextum
mensem qui preterierat et que labori est
deputatus ad unionem redeuntem dei:
et imparem numerum soliusque sequeretur.
quem immundum esse gentilis quoque poeta no-
vit dicens. Numero deus impare gaudet.
Fit autem verbum domini querens ad quem ve-
niat et quem doceat in manu aggei
prophete qui bona habebat opera: et in eius
sensibus poterat dei sermo requiescere.
Porro ubi manus sanguine plene
sunt et interficitur ihesus. et audet populus dicere
sanguis eius super nos et super filios nostros
ibi non fit sermo dei. Usque hodie im-
mundas habens manus carnem israel ex-
tendit eas ad dominum. Sed quia sanguine
plene sunt loquitur ad eos dominus per prophetam
Et si extenderitis manus vestras. aver-
tam oculos meos a vobis: manus enim
vestre sanguine plene sunt. Non fit in mani-
bus eorum verbum domini quia immunde sunt: non
venit ad eos sermo dei quia ipse occidere
sermonem. Nec putandum in manu
tantum aggei factum esse sermonem dei. Sed
quia aggeus interpretatur solempnitas:
omnis qui potest festa celebrare non in fer-
mento veteri malitie et nequitie. sed
in azimis sinceritatis et veritatis. potest dei
recipere sermonem. Habeamus et nos
mundas manus et votem cortazontes.
.i. festa celebrantes: et ad nos fiet ser-
mo dei. Ponamus ante oculos nostros
quia lex spiritualis est. spirituales solempnitates
de quibus scriptum est. tribus temporibus in festa
celebrabit in anno. solempnitatem azimorum
custodietis. septem diebus comedetis
azima sicut precepi tibi in tempore mensis no-
vorum. in ipso enim egressus es de egypto
non apparebis in conspectu meo vacuus
et solempnitate mensis primitivorum
de operibus tuis quecumque seminaveris
in agro et solempnitate consummationis
in exitu anni in congregatione operum tuorum
de agro. Si volumus fieri in nobis
sermonem dei. simus aggei .i. festa dei festa
celebrantes: et non appareamus in
conspectu dei vacui. Seminantes quoque in spiritu
de spiritu metamus vitam eternam: ut ce-
lebremus solempnitatem primitivorum de
operibus nostris quecumque seminaverimus in agro
cui benedixit dominus. Simus quoque aggei
et per omnem vitam nostram usque ad consu-
mmationem anni .i. usque ad exitum de
seculo isto celebremus festa in operibus
nostris. que nobis orta sunt de agro nostro.
Multa sunt et non huius temporis que de sole-
mpnitate dicantur. quibus potest de omnibus
scripturis lector diligens comportare in-
telligentiam spiritualem. Ad zoroba-
bel filium salathihel ducem iuda et
ad ihesum filium iosedech sacerdotem
magnum dicens. Legimus in paralip-
pomenon iechoniam qui in babylo-
nem ductus est patrem fuisse salathi-
hel. de quo natus est zorobabel. Quod
quidem et matheus generationem salva-
toris enumerans ait. Post trans-
migrationem autem babylonis iechoni-
as genuit salathihel. salathihel
autem genuit zorobabel. zorobabel
autem genuit abiud. Hic zoroba-
bel de tribu iuda hoc est de david
stirpe descendens typus est salvato-
ris: qui vere destructum edificavit tem-
plum .i. ecclesiam. et reduxit populum de
captivitate: et tam de veteribus templi
lapidibus quam de novis qui prius fue-

Aggeus

rant impoliti edificauit ceciliam
.i. et de reliquiis ppli iudaici et
de gentiliu multitudine deo pri
extruxit habitaculu. Interpretat
aut sedm multiplices hebraica ser
monis accentus. vel proprie. vel
extracita rakinh .i. flux adiacens
siue expositus: vel ortus i babylo
ne vel princeps de babylone. Prime
interpretatoi ille fluxus otrari est
qui significat i uocabulo iezabel.
.i. fluxu vano l' fluxu menstruate:
q utiqz manifeste imundicia sonat.
Sed et zabulon flux noctis exp
mit. Relinquentes g° h° mudi va
nu et sordidu fluxu atqz teneb
su. sequm fluxu ihm q nob expo
situs e ad bibendu: et largissio
fonte se prebet. iuxta qd illud qd de
dno d i euangelio. Stabat ihs i
templo et clamabat dices: si quis
sitit veniat ad me et bibat. Et
huic ipm tunc poterimus bibe: cu petiei
mus a deo pre iuxta qd legim pe
tite et dabit vob. Salathihel qp
pe interpretat petitio dei: et nemo
venit ad ihm n eu adduxerit pr.
Nascet ergo nob flux et exposi
tus p obsecratoe dei: et erit de tri
bu iuda regia scz. et ofitente vl
laudante dm: qa iudas vtruqz
sonat. Porro ortus i babylone
sedm historia quide de de zoroba
bel d qa ibi nat e: s iuxta altio
rem itelligentia dnm nrm ihm
sonat qr ipe q i cofusione hui secli
nat sit et fuerit ppt gravissim
flumie chobar et uiderit magna
illa uisione qua sb typo eze
chihel i volumis sui cernit exor
dio. Ideo aut dixi interpretari zoroba
bel principe de babylone: no quo re
princeps interpretet hoc dixi. Siquide
apud hebreos ex ebz integris no
e tradit esse copositu. zo iste vel h
magr siue maior. babel ppe babylo
niu sonat: et efficit no zorobabel
iste magr de babylone. Sed ad com
pendiu intelligentie p supdictis
minutis principe volui interpretari de
babylone. siue i babylone: ut quo
iesus filius naue q et ipe in typo sal
uatoris fuit et de solitudine ppim
i tra repmissiois induxit. sic et iste
pphta orts i babylone sit ut eos qui
erat in babylone reduceret i tra rep
missiois de qua captiui adducti fuerat
et hys q erat i vinclis diceret exite
et qui sedebat in tenebris illuiami.
Sermo vo dm qui fctus e in manu
aggei no solu ad zorobabel dirigit
filiu salathihel de quo ia dixim:
sed et ad ihm filiu iosedech sacerdote
magnu. Quatu ad historia ptinet
et alter e zorobabel de tribu regia
et alt ihs de tribu sacerdotali. Quatu
vo ad itelligentia spuale vnus atqz
idem e dns nr atqz saluator. rex et
magnus sacerdos. cui typu sedm id
qr rex erat portabat zorobabel. sedz
id aut qr pontifex. portabat omo
nimus e ihs q iterptat laolaus
.i. dns salus: et e filius iosedech qd
et ipm i lingua nram vertit lao
iustus .i. dns iustus. Iustus em et
scs ds pr et ds fidel. et no est inipo
niqtas. aduersu martione et ceteros
hereticos q alterius boni nescio cu dei
filiu et no creatoris que iustu vocat
asserunt dm saluatore. Et re est

ihs magn9 sacerdos: cui oes dei a
tistites coparati parui st 7 meli
li. Si ei iste magn9 sacerdos dr: utiqz
ad distinctioez eo2 dr q minores st
Minores aut st oes qui ex eu 7 post
eu st: ut quo pmogenit9 e ois crea
ture 7 pmogenit9 ex mortuis. sic
pnceps et magn9 sit i comusis sa
cerdotibz. Hec dicit dns exercituu
dicens. Populus iste dic. nodu venit
tep9 dom9 dni edificande. Diligent
attende qm no zorobabel nec ihs di
cat; s ppls qui adhuc sb rege dario
costitut9 necdu iugu servitutis ex
cusserat. Semp qui i captiuitate
detinent et egressi st de ihrlm dif
ferut et morant edificare teplu di
et dicit. nondu venit tep9 dom9
dni edificande. Et tu qn videris
aliquê egressu de ecclia q traditus
fuerat sathane i interitu carnis ut
sps salvus fieret. cogitare atqz dis
poné ut edificet templu p pudici
tia qd p libidine an destruxerat. 7
tn die de die trahe: dic ad eu vere
et tu de pplo es captiuo2. et tu dicis
nond venit tps dom9 dni edificande.
Cui aut sel decreuit istaurare teplu
dei. ome ei tps aptu e ad edifican
du: nc rex pt impedire nc hostes p
arcuitu. nc pietas simulata pare
tu. affinu. liberoruqz: statim ut con
uersus iclamaueris no dni dicit
ente assu. Et fcm e verbu dni in
manu aggei pphe dicens. Nuqd tps
vob e ut habitetis i domibz laqa
tis. siue ut hebr. itpretati st ceratis
et dom9 ista deserta. In eade die
qua sup cursu videt hec visio
et pficientibz pphe opibz pphetie
qz dona succrescut: et habito pau
lisp silentio ad id qd dixerat po
pulus nond veit tps dom9 dni
edificande: pfert dni qui cogita
ta visio. et dr ad eos. erqone tps
e vt vos habitetis i domibz decor
su sitis et i convalle positis: et mea
dom9 que i monte est deserta erit t
Siue ut hebr. vos habitabit i do
mibz laqatis. i. ornatis atqz com
positis. que no ta ad usu st qz
ad delicias: et habitaclm meu i
quo fuerut sca scor. et cherubin
et mesa ppositiois. pluuijs riga
bit. squalebit. solitudine torrebi
tur. Porro scdm anagogen de
tps quo habita vall e nob vel
seruim9 delicijs importunu est
Unde 7 stoici qbz tuta e s verba
singla definire tps dixerut ee cor
rectois siue efficientie qd singu
ficanti9 grece dr.
Ome ei tps i quo no
vtutibz s uitijs deseruim9 perit.
et qsi no fuerit reputat i nichilu
Si qs g° de nob vel i conualli habi
tat vel voluptate 7 luxuria scdu
sua ptignat domu: iste templu
no edificat. nc ht dns ubi i eo ca
put suu reclinet et cu vulpibus
edificet domu. habitaclm qndam
dei patit esse desertu. Et nuc
hec dicit dns exercituu. Ponite
corda vra sup vias vras. Non
sit aliud loqutis tps 7 aliud fa
cientis: pcepta mea statim i op9
vertite. Dns ei e eps q precepit
et utiqz no leue est dei oipotent
impiu. Nuistis huc usqz corda
vra vitijs seruientia sn ordine

nondu venit tep9 dom9 dni edificande

Aggeus

sine preceptore quocumque trahebant
desideria perfentes: nunc autem dominus
vobis precipit ut ordinetis in se cari
tate et ponatis corda vestra super
vias vestras et nichil absque iudicio
et consideratione faciat: sed semper ante
pedes vestros legalis lucerna pre
cedat et dicatis. lucerna pedibus
meis lex tua. et lux semitis meis
vel certe ita quia dicitis non est tempus
edificande domus domini et ipsi habi
tatis in habitaculis que sunt in ima di
mersa. domus autem mea deserta est:
considerate iubente me domino et
vos in meorum regugite quod feceritis
et passi sitis. Seminastis multum
et intulistis parum. comedistis et non
estis saciati. bibistis et non estis
inebriati: operuistis vos et non estis
calefacti. et qui mercedes congrega
vit: misit eas in sacculum pertusum
Omnis labor vester qui edificastis do
mos vestras et neglexistis domum
dei. non habuit eventum. Seminastis
enim plura: et multo minus quam sati
fuerat congregastis: nec potestis
dicere ideo famem securam quod in exercite
da terra agricola cessaverit. Co
medistis quidem ne forsitan esset vobis cau-
piam dicerent voluntarium fuisse ieiu
nium: et non estis saturati. quia par
vos fructus congregaveritis in horrea
Vinum bibistis e vineis: sed non tantum
ut letaretur cor vestrum et diceretur de
vobis et vinum exhilaret cor hominis
Induistis pallium: sed quod frigus non
repelleret nec servaret calorem:
Quicumque etiam vestrum sive negotia
tione sive mercennaria manu
mercedes congregavit: frustra la
bor sine pretio laboris impensus
est. Omnis enim velut siquis in pertusum sac
culum mittat. pecunie defluxerunt. Hec
et iuxta intelligentiam spiritualem. hii qui
babylone reversi sunt et necdum edifica
verunt templum dei. sed edificationem
eius cotidie differentes dixerunt nondum
venit tempus domus domini edificande. nec
captivi sunt nec adhuc plena libertate
donati: verum quasi in quodam meditullio
positi seminaverunt multum et intulerunt
parum comederunt et non sunt saciati. bibe
runt et non sunt inebriati: congregaverunt
mercedes et quasi in pertusum marsupium
mittentes perdiderunt. Si quando autem videris
multa opera peccatorum facere quippiam nonnulla multa [?]
que iusta sunt: non est tam iniustus deus ut
propter multa mala paucorum obliviscatur
bonorum. sed faciat eum illa tantum metere que
in bona terra seminavit et in sua horrea
congregavit. Qui autem peccat.
est: iste omnino non comedet sed fame peribit
Porro qui seminat multa et infert parva
comedit parum et non in sacietate: iuxta
illud quod in maledictionibus leviticon dominus co
minatur. comedetis et non saturabimini
Qui vero sanctus est usque ad sacietatem come
det: et explebit in illo quod scriptum est
iustus comedens replet animam Similiter
qui peccat non bibit siti peribit: sicut
et in iudith siquis tamen vult librum recipere.
mulieres et parvuli siti perierunt. Cum
autem parum bibit: quidem bibit quidem. sed non
usque ad ebrietatem. Porro qui potest di
cere ad dominum. calix tuus inebrians quam
preclarus. et inebriatur cum noe et licet in
egypto constitutus tamen in convivio ioseph
cum patriarchis et fratribus vino madet
iste pre magnitudine leticie et coti
diano gaudio cum apostolis versus in

extasi appellabit musto plenus
Quo at no sit huic expositioni co
trariu illud qd filii ionadab filii re
chab no biberint vinu et laudent
a dno in ihemia copetentius differet
Post hec dr ad eos qui negligebat
edificare teplu dni operuistis vos
et no estis calefacti: qd intelligimus
de centesimo tcio ps i quo de do dr
abyssus vestimentu amictus eius
Quamqz ei scdm hebraica veritatem
referat ad tras qd ambiant oceano
tn scdm lxx translatores qui dixerunt
gnre masculi
no et no autes gnre feminino de do
qd dictu e sentire opellimur eo qd investi
gabilis sit eius sapia: et ponat dns
ti labulu suu et no indigens qbus
eius sacramenta pdant. Vn et iustus
letat et dicit. i corde meo abscondi
eloquia tua ut no peccem tibi. Hoc
palliu de mltiplicis sapie sensibz
verbisqz otextu no sunt ferventes
spu refrigerare: nec dilectois calore
borea flante frigescere. Qui vo me
dius e et ht quide palliu s3 quo no
totus opiat: quo parum in horrea co
portauit et comedit no i satietate et
bibit no iebrietate: sic opit quide
sensuu opinionqz suor pallio sed no ca
lefiet. Qui at ppt nimia aie pau
ptate no ht palliu: ido no habet
quia mltiplicata iniquitate deo cari
tas refrigescet i eo. Unde de istiusmodi
hoie cu ab alio palliu possi
det in lege pcipit reddes ei vestim
tu anqz sol occidat qm paup est: et
i ipo ht spem. Sed et hoc eis accidit
qui habitabat i convallibz sive in
laqueatis domibz et dicebat no du
venit tps domus dni edificande: ut
mercedes i ptusu sacculu cogrega
rent. Si qs e nob bona opat et
digna mercede qua nob redditurus
e dns de quo dr. ecce dns et merces
eius i manu illius redde unicuiqz se
cudu opa sua et illud apli. si cuius
opus manserit qd sup edificauit
mercede accipiet: hic cogregat con
servandas mansuras qz mercedes
et virtutibz virtutes sp adiungens
coacervat pecunias i sacculu non
ptusu. Qui ante post bona opa no sel
et bis s3 frequenter peccat. et pterita
claritate sequtibz viciis obscurat.
et sordidat: iste i ptusu sacculu pe
cuniam cogregat. Hec at oia eue
nerunt eis q dixerat no venit tps
domus dni edificande: et cu ipi ha
bitaret i convallibz. deserta esse do
mu dni patiebant. Hec dicit
dns exercituu. Ponite corda vra
sup vias vras. Ascend-ite sup mo
tem. afferte lignu et edificate do
mu: et acceptabilis m erit. et glori
ficabor dicit dns. lxx. Hec dic dns
ops. Ponite corda vra i vias vras
Ascendite sup monte et pcidite li
gna: et cetera simr. Rursu ego vob
dns pcipio qui et prius iusseram
ut ponatis corda vra sup vias
vras: et cosideretis cuncta que fecitis
et relinqntes studiu domor vrar
humilium ascendatis i monte ubi
no st ligna que coburant. sed
que ad opa domus mee pficiant.
et ut hoc faciatis attentius michi
scitote placituru esse qd faciatis
Aiunt hebrei sola tm ad digna
du ligna fuisse necessaria stantibz

muris templi post incendiu: hoc illi. Nobis aut precipit non extra vias nras pone corda nra sed que prius posueramus rursu pone in viis nris: et postq hec fecerimus ascendere de domibz nris in monte ut cu venerimus ad sermonis alti tudine in quo necaria ad edifica tione templi dei ligna sunt. de oi scrip ture sce monte in qua varia virtutu et paradisi ligna plantata sunt precidamus ea et edificemus templu dni opibz bonis et dogmatibz veritatis qd cu fuerit extructu placeat dno et glorificet in eo. Ita mandata sunt ut ponamus corda nra in viis nris ascendamus in monte ronabile: et ad singla problemata congrua de testimonijs scripturaz ligna quentes precidamus ea: et edificemus domu sa pientie in nob. Postq ei hec fuerit extructa: finis edificatois eius erit ut dns glorificet in nob. Respexist ad amplius et ecce factu e minus. et intulistis in domu et exsufflaui illud

Ier. Respexistis in multa et facta sunt pauca: et intulistis in domu et ex sufflaui illa. Ut abiecta mora et oi ambiguitate deposita studio suis edificetis domu mea: dico et aliud qd vob accideit qui dis tulistis edificare domu mea: Non ut sup seminastis multu. et quia semente terra non reddidit intulistis paru: sed cu iam caderent segetes et messiu temps instaret et frumenta vos tenere putare tis in manibz messuistis vacuos cul mos: et inanes stipulas sine spi catu fructibz congregastis. Plene

erant aree: spes in oculis. luctus in manibz. Sed et hoc qz ipm qd vix de multa segete et infinitis aceruis fue rat electum intulistis in domu: et mea virtute dissipatu est. Exsufflaui enim illud et redegi ad nichilu. Et qz frume tu emortuu erat et vacuu folliculi: que utilia esui sunt. i. farina et simi la non habebat. Potest aut hoc qd dixit intulistis in domu et exsuffla ui illud et de donarijs accipi que offerebant in altari. et ds exsufflauit ea. Sed cu dixit intulistis in domu: si ea que illata sunt donaria intelliga mus utiqz in templo oblata dicemus: et non nob congruet. qz eo tpe domus dei adhuc edificata non fuerat. Et id quide usqz hodie plerisqz contingit qui habitant in edificijs humilibz: et contentu est despiciunt desolata domu dei et cu possint edificare contepnunt: et qui iam videntes maturas segetes frugis ibi opim suoz reprimittunt et fallente spe pro magnis vix parua reperiunt. Sed et hec qz parua que in domu et horreu mentis condiderant exsufflant a sermone dei: qui indi gna eius custodia atqz tutela. Quo ties ergo vidi tam in doctrina qz in con uersatione de quibusda sperare plurima: et postqz ventu e ut herent tempus messiu. i. tps docendi. vitaqz sua in exemplu prebere plurimoz. de excelso p cipitatos: et minus inuentu in eis qz opinio sibi omni promittebat. Un accidit ut paulatim negligentia surrepente. paru qz ipm qd vide bantur here perdiderit. Hoc aut idcirco perpessi sunt qa securi fuerunt in pstinis domibz suis: nec ascenderunt scrip

tuum monte edificatois dimte li
gna cedentes· nec extruxerũt in se
cotidie domũ dñi: ꝫ despicientes
e⁹ desolatõez· etiã id ꝓdidere qđ se
hre credebãt· Supposita ei mali hec
causa redditur: Quãobcausã
dicit dñs exercituũ qa dom⁹ mea de
serta ẽ: et vos festinatis vnusquisq; i
domũ suã· Post hec sequit͛: Propter
hoc sup vos ꝓhibiti st̄ celi ne darẽt
rore: et t͛ra ꝯtinuit germẽ suũ· Non
solũ inqt celi pluuiã nõ dederunt
qbz irrigata hum⁹ fruges pariat
ꝫ ne rorem qdẽ matutinũ atq; noc
turnũ· ut arentes agri saltẽ humore
modico tẽperarent͛· Terra q; deuorat
agricolas nõ redditura sementẽ: ⁊
que sponte solet gignẽ auaro sinu
tenuit· Ergo hũc arbitror esse rorem
de quo i bñdictõe dr ad iacob· det tibi
ds de rore celi rore hermon qui des
cendit sup montẽ syon: et descendit
nõ de aere i quo volitat multiplex
aquilaꝝ et accipitrũ et vulturũ
nũs· ꝫ de celo: ut si tu⁹ aĩa ardet
ꝑturbatõibz et iaculo diaboli vul
nerata ẽ restringet͛ hoc rore ⁊ est͛ suos
tẽꝑet: quo retento t͛ra q; nõ effert
germẽ suũ· Neq; ei sine rore xpi ꝑt
ulla aĩa afferre frumenta· Et vo
caui siccitatẽ sup t͛rã ⁊ sup mõtes·
et sup triticũ ⁊ sup vinũ et super
oleũ· et quecunq; ꝓfert hum⁹: ⁊ sr͛
hoĩes ⁊ sup iumenta· et sup omẽ
laborẽ manuũ· Pro siccitate lxx·
macheram· i· gladiũ t͛stulerũt·
Sz i hebraico t͛bz lr͛is sc̄ptũ reppe
ri· heth· res beth· Ergo si hareb legi
m⁹ gladiũ sonat· si horeb· caꝑtoma·
qđ nos t͛stulim⁹ siccitatẽ: licet
melı⁹ i ardentẽ ventũ t͛sferri possit·
Et reuera qm̃ sermo de t͛ra ẽ ⁊ de
agroꝝ sterilitate: magis in uidetur
ventus vrens i p̃nti loco itelligi
debere q; gladius: licet oĩs plaga
que ꝓpt ꝑcca hoibz isert͛ possit pro
gladio dei accipi· Vocata ẽ autẽ
siccitas sine gladius sup t͛rã et sup
montes· ut nõ ꝓferret triticũ ⁊
vinũ et oleũ· ⁊ quecunq; sponte ge
nerat hum⁹: Precedente aũt famẽ
ꝯsequitur sup hoĩes ⁊ sup iumenta
mors venit: et idem gladius l' ven
tus vrens oĩa que man⁹ hoĩum la
borauere ꝯsumit· Vocat itaq; l'
idutit͛ vires sermo dei· et efficax
et acut⁹ sup oẽm gladiũ biacute:
ut aĩa negligẽs que t͛ra itꝑretat͛
ares et magis i ꝯtrariis habitare
q; domũ dei extruẽ desiderat eius
mucrone feriat͛ et q̃cqd fructuũ
se putat hrẽ disꝑdat· Inferet͛ etiã
gladius sup monte eleuantes se
aduersũ sciam dei· et sup frumentũ
et vinũ ⁊ oleũ: qbz q̃ cibis et potu
⁊ refectõe hereticoꝝ ꝯciliabula de
ceptis ꝑplis blandiunt͛· Congrue
qs dicet pane illoꝝ ẽẽ panẽ esse
luctus ⁊ furorẽ draconũ ẽẽ vinũ
eoꝝ· furorẽ aspidũ insanabile: oleũ
q; repmissione de celestibz quã q̃
vngũt discipulos et laboꝝ p̃mia
pollicent͛: qđ detestat͛ ꝓpha dicẽs
oleũ pcõris nõ ipinguet cap͛t
meũ· Sed et alia que absq; auc
toritate ⁊ testimoniis scripturaꝝ q̃
traditione aplica sponte repe
iunt atq; ꝯfingũt· ꝑcutit gladi⁹
dei· Hoĩes ⁊ iumenta vel aĩsime
et alteriteic· i· cogitatões ⁊ sensus

cor accipiat vel certe ronabiles i cis
et irrationabiles · i · doctos pariter
et indoctos : et oem labore manuum cor
ieiunia eor et obseruatoes varias
et chaumemas · qui tbz qdragesis
p anni ieiunates · et xerofagus hu
miliantes aiaz sua · et l maxime
de taciam vadite crescentes sup
hmoi laboribz audiut · tata pas
si estis sine causa · Nec at ommissa
que dixi pnt de eclie rectoribz itelli
gi : qui edificantes carnale domu
liberisqz suis possessiones puiden
tes · no curat vel i semetipis extruere
templu dei l ecclie dni que iterfa
et diruta e instaurare · Quor sepe
uita et uite sermo contrarius scandalizat
plurimos : et de ecclia eicit et ad
solitudine pducit domu dei · Nec
hec dicim9 quo omnisos gnalr
accusem9 : sed quo i oi officio et gra
du st alij qui edificet · et alij qui
destruat templu dei : et ppt eor ui
ciu nec celi rore nec tra det germe
sicut humus · montes arcant · tri
ticu et vinu · et oleu et oia que tra
gignit · hoies qz ipi et iumenta et
omnis labor manuu icessante
gladio et siccitate vel vento vren
te dispereant. Et audiuit zoro
babel filius salathihel · et ihs fili9
iosedech sacerdos magn9 et oes re
liquie ppli voce dei sui · et verba aggei
pphe sicut misit eu dns ds eor ad
ipos : et timuit pplus a facie dni :
Diligent attende ppt duas in
telligentias saluatoris · i zoroba
bel ducte et ihu sacerdote · ipe ei et
rex est et sacerdos · qd no dixerat
zorobabel et ihs timuerut : s au
dientibz zorobabel et ihu et pplo vba
aggei pphe que uba st dni · solus po
pulus timuit a facie dni · i · sola mul
titudo que necdu i vini et pfectu
uiru venerat · nec spui copulat9 id ee
qd sps · Timuit at ppls a facie dni :
sciens qa facies dni sup facietes ma
la · ut pdat de tra memoria eorum ·
Et dixit aggeus nuncius dni de
nuncijs dni pplo dices Ego vobiscu
su dicit dns · Quida putat et iohez
baptista et malachia qui itpretat
angelus dni · et aggeu que nunc ha
bem9 i manibz esse anglos · et ob
dispensatoez et iussione dei assup
sisse huana corpora et int hoies
conuersatos · Nec miru hoc de anglis
credi cu p salute nra etia filius
dei huanu corpus assupserit : et
ob hac causa etia de apocriphis
pbent testioma ubi dr qi iacob
qui postea vocat e isrl angelus
fuerit et ppterea supplantauerit frez
i ventre mris sue : iohem qz ad vo
ce marie mris dni exultasse in
utero elizabeth · et oim ronabiliu
una esse natura : et ob hac causa
hoies qui placuerut deo equales
angelis fieri · Hoc illi sentiat · Ce
teru nos nuciu dni · i · angelu qui
hebraice dr malachi simplr pphaz
dni accipiam9 ab eo qd dni volu
tate pplo nunciaret : siue qa i mul
tis locis dns nr atqz saluator an
gelus dni dr sicut ibi magni co
silij angls · typu saluatoris duce
m9 i aggeo pcucurisse · Porro qd
ait nucius dni · de nucijs dni ta
le e qsi dixisset · ppha de pphis
Quod ait nucius dni de populo

dicens: Ego vobiscum sum dicit dominus.
Non loquitur ad zorobabel et ihesum cum quibus et in quibus speraret deus. sed enim eos di
ximus secundum diversas intelligentias in
persona salvatoris accipi: sed populo qui
timuerit a facie domini quia populus erat nondum
ad dei venerat caritatem que foras
mittit timorem. Accipit ergo populus per
dei timorem mercedem ut dominus cum illis
sit. Et est sensus. Ego ero vester adiutor:
edificate domum meam que in vobis des
tructa est. Hec enim in medio vestri consti
tuto: nemo edificationem vestram prohi
bere poterit. Et suscitavit dominus
spiritum zorobabel filii salathihel ducis
iuda et spiritum iesu filii iosedech sacer
dotis magni et spiritum reliquorum de omni populo
et ingressi sunt et faciebant opus in domo
domini exercituum dei sui in die vicesima
et quarta mensis in sexto mense in anno
secundo darii regis. Pro duce iuda
lxx. transtulerunt de tribu iuda et pro
opere opera cetera sileo. Ubicumque autem
nos ponimus dominum exercituum: illi diverse
quandoque dominum omnipotentem quandoque sabaoth autem
dominum virtutum interpretantur. Suscita
tur ergo spiritus zorobabel et spiritus ihesu in
terim secundum litteram ut regnum et sacer
dotium edificet templum dei: suscita
tur etiam spiritus populi qui in eis antea
dormiebat non corpus non anima sed
ut diximus spiritus qui magis edificare
sciat templum dei. Et ingressi foris enim
fuerant faciebant opera que digna e
rant penetrabilibus domus domini. In
eodem anno darii regis quo et supra
in eo mense quo et in principio positum est
non in eodem die. Ibi enim unus dies mensis
ponitur. hic vero vicesimus quartus: ut inter
primum diem quo dominus locutus per aggeum

et vicesimum quartum quo ingressi sunt et fa
ciebat opus in domo domini. viginti
duo dies medii fuerint: quot et littere sunt
apud hebreos. Parte enim habuerat do
ceri que essent elementa principii ser
monum dei que eos prohiberet dicere
necdum venit tempus domus domini edificande
et habitare in domibus cenatis et ut supra
dixi in prima demersi: provocarent vero
ponere corda sua super vias suas et
meminisset propter negligentiam quanta per
pessi fuerint: et ut ascenderent in mon
tem et cederent ligna et ut edificarent
domum domini: et non paterentur ea que fue
rant ante perpessi. Denique in his viginti
et duobus diebus timuit populus a facie
dei: et ingressi sunt in die vicesimo et quar
to mensis in sexto mense in anno secundo
darii regis: et faciebat opus in domo
domini exercituum dei sui. Precipitur autem
nobis ut edificari possit domus spiritualis
in sacerdotium sanctum ad offerendas spiritua
les victimas placentes deo: tales
non prohibere ut suscitetur in nobis spiritus sancti
et ingrediamur in domum domini et facia
mus opera domini. Iam enim zorobabel de
genere david et ihesus sacerdos ieiunii sus
citatus est a patre in virtute secundum spiritum sanc
tificationis de resurrectione mortuorum
ut ille perficit operibus. nos vero ipso ad
iuvante et disponente faciamus: quia tamen
opera dei facere autem non possumus nisi
timeamus a facie domini et credamus et
ingrediamur templum domini et ea que domo
dei digna sunt perpetremus. Certum vero ad
huc in seculo sumus et tempus edificationis
nostre sub dario rege versatur in quo generationi
generationis diminutis caramque sequitur.
idcirco in sexto mense quo finis est mun
dus. et in secundo anno qui dividit r

mione· materia enim in qua mundi
reparatio sobolisque consistit dupli
cem numerum diligit ingredimini in do
mum domini: et utraque ipso aggregato
extruimus templum dei· Ex duobus
enim duodecim numerus vicesimi quarti nu
meri summa consistit: quia tam ex cir
cumcisione quam ex gentibus prima christi
ecclesia que subversa fuerat edifica
ta est· Sed et hoc possumus dicere quod
octavus numerus qui sanctus est et de circumcisionis
typo accipit complicatus vicesimum quar
tum numerum facit· figuraliter nos docere
ut edificemus domum domini in amputa
tione carnis et vitiorum circumcisio
ne: et veram puritatem esse credamus
in nomine patris et filii et spiritus sancti· Porro
alius senis quarti numerum supputabit
et quatuor refert ad elementa mundi
ex quibus subsistimus· sex vero ad conditio
ne mundi in quo ipsa elementa ver
santur· et dicit quia adhuc in materia
sumus et gravi corpore circumdamur
et servimus generationibus· extruere nos quo
dem templum et instaurare domum dei· et
qui de somno gravi suscitari spiritum nostrum:
sed adhuc in vicesimo quarto die ipsius
facere· In septimo mense vicesima
et prima mensis· factum est verbum domini in
manu aggei prophete dicens· Loquere
ad zorobabel filium salathihel ducem
iuda et ihesum filium iosedech sacerdo
tem magnum et ad reliquos populi dicens
Quis in vobis est derelictus qui vidit do
mum istam in gloria sua prima? Et quid
vos videtis hanc nunc? Numquid non
ita est quasi non sit in oculis vestris? Et nunc
confortare zorobabel dicit dominus et
confortare ihesu fili iosedech sacerdos
magne et confortare omnis populus terre

dicit dominus exercituum· et facite quoniam ego
vobiscum sum dicit dominus exercituum· Verbum
quod placuit vobiscum cum egrederemini de
terra egypti: et spiritus meus erit in medio vestrum
Nolite timere: quia hec dicit dominus exerci
tuum· Adhuc unum modicum est et ego com
movebo celum et terram· et mare et aridam
et movebo omnes gentes: et veniet desi
deratus cunctis et implebo domum istam gentibus
gloria dicit dominus exercituum· Meum est argen
tum et meum est aurum dicit dominus exercituum
Magna erit gloria domus istius novissime
plusquam prime dicit dominus exercituum: et in loco
isto dabo pacem dicit dominus exercituum· Eodem
anno sed mense septimo in quo solemnita
tes dei sunt· prima et vicesima die mensis
et completis tribus ebdomadibus et perfecta
in mysterio trinitatis requie tertio factum
est verbum in manu aggei prophete: qui con
tinuo labore sudabat ut spiritui eius sermo
haberet ascensum· Preteritorum enim obliviscens
et in futura se extendens: ita cotidie la
borabat quasi precedentium operum nihil
haberet· Dicitur ergo ei· Loquere ad zoroba
bel et ad ihesum et ad reliquum populum qui
viderunt antiquam domum dei et nunc
instaurationem eius? numquam ad compa
rationem prioris non talis est ista que cernitur
ut quodammodo non esse videatur? Verum
nolite desperare nec lassas manus di
mittere: sed et tu zorobabel et ihesu et omnis
populus confortamini et facite opus in domo
mea· Ego enim sum vobiscum et sermo meus
quem vobiscum pepigi cum egrederemini de
terra egypti: et spiritus meus non recedet a
vobis· Nolite timere: ego sum qui iubeo
dominus omnipotens cuius dixisse fecisse est· Nam
primum testamentum dabam et in syna
monte sum visus: commovi celum et
terram et mare rubrum et desertum· ut vo

bitãu ponere testamentu. Nunc aut
polliceor vob me adhuc semel celu
et terrã et mare et aridã commoturu: ut
illis commotis moueant oes gentes
et veniat iux. lxx. que electa sit dni
de cunctis gentib;. iux hebraicu vo
veniat desideratus cunctis gentibus
dns nr atq; saluator: tunc implebo
domu istã maiori glã q pore. et sp
vob addã dicit dns ops. Ne forsitã
sponsore putetis ifirmu: meu est
auru et meu e argentu et mee st cuncte
opes. Ego i ornamentu tepli auru
argentuq; donabo: ut maior fiat
h9 dom9 glã q poris. Et q difficile
qd polliceor et huana ifidelitas ad
maiora pmissa sp hesitat: ppterea
cursu dico qui pmitto dns ops su.
Porro q stio ad edificatoes iclite do
m9 et que futura sit domu psti
nã nichil ita facere ut pace: idcirco
et hac spondeo. Dabo ei in loco isto
pace dicit dns exercituu ut pax q
superat oem sensu custodiat do[m]
meã et sit i pace locus me9. Has
iteri expositionis
lineas duxeri: ut ex hiis ad subli
miore intelligentiã etiã nob tacen
tib; prudes lcor ascendat. Fit g ser
mo dei ad eos qui opari ceperut i
domo dni oipotentis. iã in rege .i.
i mense septio et i trinitatis plenissio
sacramento uicesiã pma mensis ad
aggeu dei festa celebrante q cursu
manu suã sermoni dni pparaueat
et dic ad eu. loquere ad zorobabel de
tribu iuda et ihm sacerdote magn[m]
qui pro nob et hoc fieri dignat e
et sacerdos. et ad reliquas ppli. Ad
coparatione eni totius orb quota

pars fuit i pncipio ardentiu. Igit
quid locut9 sit audiam9. Fuit qnda
in israheli dom9 dei que nunc ita de
serta e ut nec fuisse credat: ex quo q
fuerat dilcã fcã e nunc no dilecta. et
qui no ppls dei cepit esse ppls dei.
et dom9 illa qndã glosa [fuit]. nunc i con
spectu zorobabel et ihu et reliquiar
ppli qsi no sit. Hoc aut no solu de te
pli edificiis que nc cernim9 cordis
se accipe debem9: s de oib; que qnda
pclara habuere iudei. Vincun qua
fcã e pox dom9 qsi no subsistes: pronu
ciat zorobabel dux et ihs sacerdos
ut xpi regnu et sacdotiu roboret.
et ppls e9 qui qndã terr fuit ppls fa
ciat opa i domo dni et sciat dnm sibi
esse psitem: faciat q verbu qd sta
tuit dns cu eis qn egrediebant
de terra egypti. Atq utinã et nos e
grediam de egypto: et verbu testa
menti qd accipim9 impleamus.
Repromittit q dns hiis qui faciunt
opa i domo eius et implent que
acceperit sermone spm suu dices. et
sps me9 erit i medio vrm. Fiducia
tu certe trinitatis: ego su vobiscu
et sps me9 et verbu i quo posui tes
tamentu cu egrederemi de egypto.
Qd aut dicit i medio vrm: iuxta
illud sentiendu qd i euangelio scp
tu est. medius vrm stat que vos
nescitis qui post me venit. Hec g
dicit dns exercituu ad vos q videtis
domu pore sic esse qsi no sit: moui
celu qn de celo audita e vox mea.
Moui terrã qn pori pplo tradidi tes
tamentu meu: et i aduentu meo
caligo. turbo. tenebreq; cernebant.
Moui mare rubr: qn uiã pbui

pplo tn̄sciti. Moui aridā vel egyp
tū p plagas cultu dei vacuā: vel
solitudinē p quā q̄draginta ānis
pplīs circuiuit. Hec adhuc sēl mo
uebo: qd̄ fcm̄ cernim̄9 ī aduētu sal
uatoris. Tempore q̄ppe passionis
e9 fugiente sole celū motū ē: et te
nebre f̄c̄e st̄ usq̄z horā nonā super
oēm t̄rā. Mota ē t̄ra et saxa scissa
st̄ + sepulchra reserata. Motū ē ma
re: dracone q̄ in eo erat īfecto. Mo
ta et arida īfructuosā q̄ndā gentiū
solitudo. In hoc aūt commisitatis tre
more cōmote st̄ etiā ōnīs gentes: quia ī
oēm t̄rā exiuit aplōr dm̄ son9 + ver
ba eor penetrauerūt usq̄z ad t̄minos
orbis. Ob id aūt oēs mote st̄ natio
nes: ut ex eaz motu veniret elc̄a
gentiū. et que ubicumq̄z p̄clara sūt
Verbigrā. electa de corintho q̄z mul
tus erat ī ea pplīs dei. Electa de ma
cedonia q̄a grandis ī thessalonica
dei ecclia congregata nō habebat ne
cessariū ut de caritate doceret. Electa
de epheso ut archana dei + nulli an
tea reuelata sacramēta cognosceret
Quid plura? Oēs gentes cōmote
st̄ ad q̄s saluator aplōs miserat di
cēs. euntes docete oēs gentes: et ex mul
tis comitatis pauca elc̄a. primitiuorum
ecclias cōstruxerūt. Unde + aplus
petrus. salutat vos inq̄t ecclia que
ē in babylone coelecta. et marcus fi
lius me9 et iohēs senior īquit elc̄e
dn̄e. ac deinde filios memorat electe.
Commotis g° gentibz q̄s quide possu
m9 et cūtas accipe fortitudiēs nō
valentes splendore dn̄i sustinē: ve
nerūt elc̄a oīm gentiū + repleta ē
glā dom9 dn̄i que ē ecclia dei viue

tis colupna et firmamentū verita
tis. Hec scd̄m. lxx. Ceterū ī hebraico
melius + significantius h̄t. ut supra
posuim9 et mouebo oēs gentes et
veniet desideratus cunctis gentibz. Vere
eī postq̄z venit ille impleta ē glā dom9
dn̄i: et q̄nto dn̄s distat a seruo. tm̄
dom9 ista melior ē cui p̄est dn̄s a do
mo priore cui p̄fuit seru9. Qd̄ aūt ait
meū ē argentū + meū ē aurū dicit
dn̄s exercituū: nō puto quemq̄z estimare
q͞p de argento loq̄t et auro que a di
uitibz et regibz possident. Hoc eī modo
nō solū argentū et aurū dei ē q̄i crea
toris: s̄z et cetera metalla. es. stānū
plūbū. + qd̄ domat oīa ferrū. Sz ego ar
gentū quo dom9 dei ornatur estimo
eloq̄a scripturarū de q̄bz d̄r. Eloquia
dn̄i eloq̄a casta. argentū igne exa
minatū pbatū terre. purgatū septu
plū: et aurū qd̄ ī occulto scōr sensu
et ī cordis versatur archano. et splen
det vō lumē dei. Qd̄ et aplm̄ de scīs
qui sup fundamentū xpi edificant
sensisse pspicuū ē aurū argentū la
pides p̄ciosos: ut ī auro sensus oc
cult9 sit. ī argento sermo doctus. in
lapide p̄cioso. opa dō placentia.
Hīs metallis illustrior sit ecclia
saluatoris q̄m q̄ndā synagoga fue
rat: hīs lapidibz viuis edificatur
dom9 xpi. et pax ei p̄bet eterna.
Porro qd̄ sequitur in hebr. et pacem
aīe ī acq̄sitionē oīm q̄ creat ut sus
citet templū istud: q̄si superfluū et vix
coherēs. quippe qd̄ nec apud hebreos
nec apud quemq̄z aliū interpretē fert
omissim9. In vicesima + quarta
nom mēsis ī anno scd̄o darij fcm̄
ē verbū dn̄i ad aggeū pphām dicēs.

Ca° 3°

Hec dicit dns exercituu. Interroga sa
cerdotes lege dicens. Si tulerit homo
carne sanctificatã i ora vestimenti sui
et tetigerit de summitate eius pane aut
pulmentu. aut vinu aut oleu aut oez
cibu: nuq sanctificabit. Rndentes aut
sacerdotes dixerut. Non. Et dixit ag
geus. Si tetigerit pollutus i aia ex
oibz hijs. nuq cotaminabit. Et res
ponderut sacerdotes et dixerut. Con
taminabit. Et rndit aggeus et di
xit. Sic pplus iste et sic gens ista an
facie meã dicit dns. et sic ome opus
manuu eoz et oia que obtulerint
ibi cotaminata erut. lxx. Vicesima
et qrta noni mesis ano scdo sb dario
factus e sermo dni ad aggeu pphã
dicens. Hec dicit dns ops. Interroga
sacdotes lege dicens. Si suscepit ho
mo carnem sanctam i summitate vestimenti sui et te
tigerit summitas vestimenti eius pane.
aut coctione. aut vinu aut oleu aut
oem cibu: si sanctificabitur? Et rnde
runt sacdotes et dixerunt. Non. Et dixit
aggeus. Si tetigerit imudus in aia
de oibz hijs. cotaminabit? Et rnderut
sacdotes et dixerut. Contaminabit.
Et rndit aggeus et dixit. Sic pplus
iste et sic gens hec corã me dicit dns:
et sic oia manuu eoz et quecuq ap
propinquaverit ibi cotaminabitur:-

Propter munera eoz matutina
dolebut a facie malitiaz suaz: et
oderatis i portis arguetes. Pptea
et lxx. interpretu editione posuimus:
qa i qbusda verbis dissonare uide
bant. Et hoc qd dr. ppt munera
eoz matutina dolebut a facie ma
litiaz suaz. et oderatis i portis ar
guetes: nec i hebreo nec apud alios
interptes iuenit. Notand aut q qrto
loco i uicesima et qrta die noni me
sis ano scdo. no ut supra tertia uice
factum e verbu dni i manu aggei pro
phete. sed ad aggeu pphãm. Ibi enim
qa adhuc psentem hebat. et opa tm
munda. coz aut illi necdu plenã sapiaz
receperat. siue qa adhuc habitabat
inter eos q dicebãt nodu venit tepus
domus dni edificande: i opibz tm eius
sermo factus e dni. Hic aut quu ia templi
iacta sit fundameta et igressus e
pplus cu pricipibz domu dni et faciat
opus cogituu templo dei et audivit
mysteriu. mouebo oes gentes et ve
niet desideratus cunctis gentibz et ple
nus e vaticinio: pphta et ad totu et
ad aggeu sermo fit dni. De vicesimã
et qrta die et scdo ano ia diximus. Nonu
mensis nus q hic additur. nuq i bona
parte legit. Pascha imolat pplus et
alias celebrat festiuitates: ois ei so
lemnitas die fiunt octauo. nec ad nonu
puenit. Nam agni pasche pparati tus
decima die nona incipiunt pparare. Dies
qz ppiciatois et expiatois mensis sep
timi post die nonã celebrat. Et in
hieremia sicut legentibz poterit esse
manifestu. ihrlm nono ano a baby
lonijs oppugnat. Ergo igit pphetia
de imunditia ppli futura erat: i dario
scdo ano darij nonus mesis uigit
Rursus qa datur locus pmio: post i
munditie conceptione. uicesimã qrta
die sermo dei fit ad aggeu pphãm:
ut qi ex psona dni qstione a sacer
dotibz sciscitet ex lege ueniente et
dr ei interroga sacdotes legem dicens.
Simulqz cosidera sacdotu esse officij
de lege iterrogatos rndere. Si sacer

dotis est scire legem dni. si ignorat
lege ipe se arguit no esse dni sacdo
tem. Sacdotis ei e scire lege: et ad i
terrogatoez rndere de lege. Ero quide
et i deuteronomio legim9: ut si ubi
i vrbibz istis qstio fuerit exorta int
sanguinez et sanguinez. int iudiciu et
iudiciu. lepra et lepra. contdictione
et contradictoez. eant ad sacdotes atz
leuitas. et ad pontifice q i diebz illis
fuerit costitut9 et qrat ab eo legem
dni. Quibz rndentibz faciat qd iu
betur. Qd si no fecerit: extermine
tur de pplo suo. Et ne forsita in ve
teri solu instrumeto hec pceptau
dent: loquit et aplus ad timotheu epm
no solu irrephensibile esse debere et
vni9 vxoris viru et sapiente et pu
dicu et ornatu et hospitale. sz etia
doctore. Et ne casu hoc dixisse ui
deret: ad titu qz sup pbris qs et
epos itelligi vult ordinandis ea
de cautela seruat: ppt hoc reliq
te crete: ut que desidua erat cor
rigas. et ordinares p ciuitates ps
biteros sicut ego pcepi tibi. Si
qs e irrephensibil vni9 vxoris
vir filios hns fideles no in accu
satione luxurie vel isbiectos. Opor
tet ei epm irrephensibile esse sicut
dei dispensatore. no pcace. no ira
cundu. no vinolentu. no pcussore
no turpilucru. sz hospitale. beni
gnu. pudicu. iustu scm. cotinente
hnte in doctrina fidele sermone
ut possit et cosolari in doctrina sana
et eos q contradicunt arguere. Sut eni
multi et no sbiecti vaniloqui et se
ductores. et hij maxime q de circu
cisione st: qbus oportet impone

silenciu. Hec plixius posui: ut ta ex
vetei qz ex nouo testamento sacdotu
esse officiu noueim9 scire legem dei.
et rndere ad que fuerit iterrogati: n
simplicitate et cotinetia labor in
magro sufficere. nisi qd ipe facit possit
et alios erudire. Certe qa rusticos
puto hoc eor ee qui se ab adolesce
cia pparet ad docendu. frequeter
at iudicio dni et pplor suffragio
i sacdotiu simplices eligi: saltim
istud habeat. ut postqz sacerdotes
fuerit ordinati discat lege dni. et
vt possint docere qd didicerit. et au
geat sciam magis qz opes et no eru
bescat a laicis disce q nouerit ea
que ad officiu ptinet sacerdotu:
magisqz noctes et dies i scripturar
tractatu qz i racinijs et supputacoe
csumat. Quid e at qd ex psona dni
aggeus iterrogat sacerdotes. si tulerit
ho carne scificata i ora sue i sum
mitate vestimeti sui et tetigerit de su
mitate ei9 pane a pulmetu aut
vinu a oleu a oem cibu: nuqd sci
ficabitur. Anteqz de qstione trac
tem9 debem9 iteri iux lram nosse
qd sit caro scificata. et qd sit imu
dus i aia. Hostia q imolabatur i al
tari carnes illi9 scte erat: et int ipas
scificatas carnes erat multa diuer
sitas. Alias ei sacerdotes i templi
aditis comedebat alias ppinqui eor
domi: alias hij qui de sacerdotibz vi
debantur esse maculati. et alias istra
helite q nullam habebat imudicia
h9 diuersitatis plena ratio i leui
tico dr. Imudus at i aia dicebatur
q corp9 mortui hois attigerat In
quo aiaduertendu qz dum aia i cor

pore sit imudū nō esse corpus hu
manū: stati ut sp̄s vegetās art⁹
recesserit imūdū fieri qd̄ certū est.
sicut ī eodē leuitico scribit. Et ait
dn̄s ad moysen dicēs. Dic sacer
dotibȝ filijs aaron et dices ad eos
In mortibȝ nō ɔtaminabūt ingente
sua ſȝ ī cognatis q̄ appinquāt eis
sup p̄re et sup m̄re ⁊ sup filijs et
filiabȝ. sup f̄re ⁊ sorore sua virgīe
que appinquat ei et nō est tradita
uiro: sup hijs ɔtaminabit̄ et nō
polluet̄ repente ī p̄plō suo ī conta
minatōe sui. Considera ī hijs p̄ci
pi sacerdotibȝ nō ingredi ad que
libet mortuū nisi ad eos cogna
tos ⁊ p̄pinquos de q̄bȝ sup̄ dc̄m est.
Sacerdos aūt magn⁹ ⁊ pontifex
plus aliq̄ habebat a ceteris sacer
dotibȝ: et nec p̄ietas illū n̄ affc̄s
flecte poterat ut imūd⁹ fiet ī sup
dictis mortibȝ. Ait em̄ scriptura. et
sup oī aīa que mortua ē nō ingre
diet̄. sup p̄re suo neq̄ sup matre
sua et nō ɔtaminabit̄. Scientes
ergo q̄d sit caro scīficata ⁊ inmū
dus ī aīa: uideam⁹ p̄blā qd̄ que
rat. Si hō quicūq̄ tulerit. nō hic
de pontifice dr̄ ā̄ de sacerdote ā̄ leuita
ſȝ quilibȝ hō ubi p̄sona nō ponit̄
passim oībȝ licet carne tange. si
tulerit inquit carne scīficatā ⁊ liga
uerit ī sūmitate vestimenti sui.
et ipa sūmitas vestimēti pane
tetigerit ā̄ qualibet aliā coctiōe
ā̄ vinū aut oleū ā̄ omē extra hec
q̄ hō vesci pt̄: nūq̄ panis aut
pulmentū. ā̄ vinū ā̄ oleū ā̄ oīs
tibus tactu vestimenti ī quo ca
ro scā ligata scīficare pt̄? Et
est

vidētes sacerdotes dixerūt. nō
pt̄. hoc ē nichil eoȝ scīficabit̄ de
quibȝ q̄ris: ſȝ ita vnūq̄dq̄ p̄ma
nebit ut fuerat. Rursū alia q̄stio
p̄ponit̄ sacerdotibȝ q̄ scȝ bene tn̄
derit ad supiore: et q̄ī silitudo p̄
blematis copulat. in qua ip̄i t⁹
facile labi potuit. Quem aliq̄ue
nescire lege ⁊ sicut r̄ndit scīficata
carne nō scīficari pane ā̄ pulme
tū. aut vinū. ā̄ oleū aut ceȝ cibū
et ī hoc eque r̄ndebit. et dicet pol
lutū ī aīa. nō ɔtaminare ea que
scā caro scīficare nō potuit. Int
rogat ug̃ et dixit. Si tetigerit ī
q̄ pollut⁹ ī aīa ē. hoc ē qui cōtagio
ne mortui ē imūdus effc̄s ex oībȝ
hijs. pane videlicȝ ā̄ pulmentū.
aut uinū ā̄ oleū. aut reliq̄s cibos
nūq̄ ex cōtactu e⁹ hec que tetige
rit polluentur? Et r̄nderūt sac
dotes q̄ȝ p̄nceps erat ihs filius
iosedech. vnde lege nouerāt et
dixerūt. cōtactu e⁹ q̄ imūd⁹ ē. oīa
que ab eo contacta sīt pollui. Et
r̄ndit aggeus et dixit de sup̄ioribȝ
cates q̄ scīficata caro ceteros cibos
scīficare nō possit: et de scd̄a tm̄
modo q̄stione sermonis sui texēs
occasione. sic p̄pl's iste ⁊ sic gens
ista an faciē meā dicit dn̄s: qui
imūdus ē in aīa et mortuū te
tigit. omē qd̄ tetigerit et qd̄ obtu
lerit in imūdū erit. Quod aūt dic
scd̄m l'rām h̄ sermoī ē. O p̄ple qui
altari tm̄ extructo et diruta domo
mea hostias m̄ offerēs ī altari.
et victimis e⁹ et carnibȝ e⁹ te scīfi
cari putas: scito nō tā scīficari te
hostijs que templo meo diruto

tibi pdesse no potuerut. qz conta
minati oia opa tua et cuncta q
agis ex eo q negligis. et tua ma
gis domu qz mea extruere conat9
es. Dum quide est qd offert i altari.
s no ta scificatis ex hostiis qz ex eo
q offert. in co uallibz habitas. et
mi es mortuis opibz polluens. hc
iux historia quaqz et spualis in ca
intelligentie lineas duxeim9. Cetm
scdm anagogen. caliasticus uir
qui imolauit agnu imaculatu
et amiculu et induit9 e xpo. si tu
lerit de carnibz e9 et ligauerit i su
mitate vestimeti sui et ipa e sum
tas tetigerit scpturar. pane q con
firmat corda credentiu. a cocoez
aplicas eplas qui qi veteris leg
carnes decidut et decoquut. et
coditas pbent esu. a vinu quod
letificat cor hois. aut oleu i quo
exhilarat facies audientis. aut
oem cibu. lac quo alut corinthii
et olera qbz vescut infirmi. Cc
hiis silia. no statim qi scificata ea
comedet qbuscuqz data fuerint
No em ex eo q dicitur s ex eo qd
suscipiunt scificat audientes. qr
mlti auditores legis st et no fac
tores. Sed et ob id puto hec om
nersa que dixi ex tactu vestime
ti aducscentes necqqz scificata de
ferri. q summitate tm pallii con
tingut. et scificate carnis itim
secus huore. sanguinez. venas ner
uosqz no norut. Dicit q9 sumi
tas vestimeti dnici. et leuis tac
tus no scificat nisi eu q comederit
carnes agni. et sanguinez e9 bibe
vit. sic e contrario imudus i aia p

uerse queqz doctrine. qdcuqz teti
gerit imudu faciat nnc e. Hnt
ei sacramentis pane et vinu. et oleu
et oem cibu. s sacramenta eor quasi
panis luctus oes q ea tetigerint
otaminabut. Legut et ipi scptura
et qi de scpturar testiomis cospe
gut pane. et tota nocte i clibano
coquut illu. s cu ad vescendu da
tus fuerit comedentes ad isaniam
puocat. Hnt et pulmetu ex coctio
ne conates iux puisitatis sue sen
su mystica queqz de scpturis texe
et qi coque et condire carnes agni.
s coctio illa pditio e. Hnt et vinu.
sed no de vinea soreth. et qua pla
tauit dns i ihrlm electa et tota
vera. s de vinea sodomor. Hnt
qd et oleu de veteris et noue scipture
testiomis uiolent exprimut et qi
i refectoez deceptis et lassis mentibz
polliceant. s detestat illud scs et
dicit. oleu at pccoris no ipinguet
caput meu. Habet et diusos cibos
multiplices videlicet uariaru.
vnccon. diusosqz tractat9. quos
q imudi st qui scpserut et de imu
do ore plati st. ois q tetigerit im
mudus fiet et i eor trahet errore.
Unde erudit aggeus q sit diffen
cias solemitatu et o bid festi sorti
tus e nome. sic ppls iste et sic gens
ista iudeor uidelicz atqz gentiliu
et heticor om i cospcu meo dicit
dns. ome qd fecerit qd ni obtule
rint l vota vel p salute vel paci
fica vel pro pcto l pro delicto ul
holocaustu. siue elemosinas siue
ieiunia. siue luctus otinentia
et castitate corporis contaminata

ta erunt in conspectu meo. Quamuis eis sancta
uideantur spetie sui que offeruntur
a talibus: tamen que tacta sunt ab eo qui
pollutus in anima est omnia polluetur:
Et nunc ponite corda uestra a die
hac et supra antequam poneret lapis super
lapidem in templo domini. cum accederetis
ad aceruum uiginti modiorum et fierent
decem. intrabatis ad torcular ut expri
meretis quinquaginta lagenas et
fiebant uiginti. Percussi uos uento
urente et aurugine et grandine omnia
opera manuum uestrarum: et non fuit in uobis
qui reuerteretur ad me dicit dominus:
lxx. Et nunc ponite super corda uestra
a die hac et supra antequam poneretur la
pis super lapidem in templo domini qui
eratis quando mittebatis in typselen
~~hordei~~ hordei uiginti sata et fiebat
hordei decem sata: et ingrediebamini
torcular ut hauriretis quinquaginta
amphoras et fiebat uiginti. Per
cussi uos sterilitate et corruptione
aeris. et grandine omnia opera manuum
uestrarum: et non reuersi estis ad me dicit
dominus. licet omnia que obtulistis in
in altari quia templum non edificaueri
tis contaminata fuerit. sine extruc
tione quippe templi domum omne pollu
tum est: tamen nunc te hortor o populle. ut sen
sum ad preterita reuertas: consideres
quam que sancta sint. hoc est ab hac die
uicesima et quarta noni mensis an
no secundo quamquam retro tempus est mente
complectere et tempore que quanta sustinue
ris: et tamen deinceps tibi prospera eue
nerit. scias quam causa uenerit. Ergo
antequam inciperes edificare templum et la
pidem super lapidem ponere. cum accederes
ad aceruum et putares uiginti te ha
bere modios: nonne uix mediam
partem colligere poteratis? Siue iuxta
lxx. cum mitteres uiginti modios hor
dei in uas quod uocatur typseles: et
estimares te collectis hordeum mitteres
iumentorum cibum uel de ipsis uiginti
modiis esse futurum: nonne postea
reuersus ad uas uix decem modios
repperistis? Ad torcular quoque cum acce
deretis et uideretis uuas et quinquaginta
amphoras uobis oculi pollicerentur
non dico partem mediam sed uix uiginti
amphoras exprimere poteratis. Et
hec feci percutiens uos uento urente
corruptione aeris. et emorientibus
frugibus calamisque spicarum folliculis
et uinearum botris. ut meliorum ponderem
uos ad meam notitiam prouocarem: et
nec sic fuit qui reuerteretur ad me. He
breus totam locum huius continentiam ab eo
quod scriptum est et nunc ponite corda uestra
a die hac et supra usque ad eum locum ubi
ait uinea et ficus et malogranatum
et lignum oliue non floruit ex die ista
benedicam ita exposuit. Certe nunc
templi fundamenta sunt iacta. Ex hac
igitur die qua fundamenta iecistis
cum in preteritum uos sterilitate et fame et
grandine et siccitate punirem nec fue
rit qui ad me per has plagas conuer
teretur e uobis. Ponite corda uestra in fu
turum et deinceps et uidete quia omnia
uobis prospero cursu fluant. Hoc autem
eueniet quia templum meum edificare
cepistis: nec in solo altari hostias fidu
cia edificatorem mee domus contempni
tis. Iuxta que sensum breuiter possumus
dicere frustra aliquos offerre muneribus
deo et elemosinis atque oblationibus
putare deum posse placari: cum ipsi

no extruxerit templu in se sps sci.
Tut em posuit elemosine et munera
que offerunt in altari: tu sepm qs
edificauit teplu dei et post edifica
tione templi dona obtulerit i alta
ri. Porro sedm tropologia et ad nos
dr qui nuc i ihm xpm credim. si tn
credim et ope fidei ondim veritate:
ut recitam mente ad illud tepus
qn gentiles eram cotidie vitiis ser
uientes. nc extruerim i teplu dei.
Quo at architectus scientissimus
cemetarius lapide iungit lapidi et in
feriore superiori calce gypsoqz coglu
tinat: ita et architectus que et apls
esse se dicit. qi sapies architectus fu
damentu posui. et que de ihrlm ab
latur se dns inminat novit quo o
pera iungat opib: et paulati extru
at teplu dei. Fundamentu at hui
templi ponit ihs sup que vnusqsqz
uideat qd edificet. Alius edificat au
ru. argentu. lapides pciosos. alius
ligna. fenu. stipula. et trib bonis
tria econtrario opponut mala. Isti st
lapides de quib extructur se ihrlm
dns repromittit. Ecce ego pparabo
tibi carbuculu lapide tuu et fun
damenta saphiru: et pona ppugna
cula tua iaspm. et portas tuas de la
pide cristallo: et muru tuu de lapi
dib electis. Neqz ei putandu est
sedm iudaicas fabulas et iepta fi
gmenta dm auro et gemis edifica
turu ihrlm et no de uiuis lapidib
qui voluunt sup tra: et iux natura
lapidu l' ignitu fide sit. ut carbun
culus. l' toti celestes et i thronu dei
redacti ut saphirus: vel inocentia
et bonor opm simplicitate lucen

tes ut cristallus. Dicat ergo nobis ut co
siderem quc retro passi fuerim anqz
i nob edificarem templu dni. Cu
accederetis inqt ad aceruu viginti
modior et fierent dece: siue iux lxx.
cu mitteretis in cypsellen viginti mo
dios hordei et fieret dece modii hordei.
Ecce em an xpm videbam hec vir
tutu bonorqz opm no erat frumetu
s hordeu: et ipm hordeu no sedm spe
et vota nra qd de ysaac legim cen
tenas fruges dabat. s vix media par
te laboris nri ex eo inuenire poteram:
et dicebat ad nos tanta passi estis
sine causa. Sz cu itrarem ad torcu
lar et qnqginta vini amphoras sup
putarem que nium copletis septe
ebdomadib vnio diuitatis includit.
et putarem nos hre vinu qd letifi
cat cor hois. sbtrahebat nob sts nus
tricenai i quo baptizat dns et eze
chiel visione cernit i exordio pphetie
sue. et iux hebraicu sacerdotes acce
dut ad misteriu dei: et relinquebant
xx. que nium amat esau. Unde
et iacob fres cu hoc nuo delectari:
mittit quide aialia i nuo viginti
et viginti. Sileqz cerne qp ipe iacob
licet sts tn eo tpe quo no erat cum
pre suo ysaac. i. risu et mre sua re
becca. i. pacia. s vicinos habat assy
rios et habitabat i mesopotamia
hinc atqz inde se cingentib fluuiis
viginti anor spatio crudelissimo
et auarissimo seruiuit laban. Nec
moueat qppia si dicam aliquos
an fide xpi et extructorez tepli eius
media parte laboris sui posse per
cipe: cu apud iacobulos nllus fruct
sit bonor opm. Nos ei viginti repo

mit et i͠uenit uiginti. Sꝫ si uiginti repo-
sueit i͠uenit dece: i· media parte la-
boris sui iudeus et ethnicus et phylosophus
s(e)c(u)li ceteriq(ue) q(ui) sapiam iactat. i pn͠ti
tm͠ tp(er)e (con)su(m)matois sue (et) laboris fructu͠
et glam capiunt: oib(us)q(ue) spes eorum et
mercedes futuri s(e)c(u)li tollit. Hoc aute͠
dico fit ne penit(us) desp(er)antes (con)temp
nat p(ro)missa: sed aliq(ua)n(do) (con)uersi ponant
lapide͠ sup lapide͠ (et) edificet templu͠
dei. Ergo si i incredulitate p(er)manserint
idipm mediu͠ q(uo)d uidebant(ur) habe͠
p(er)dent. Sequit(ur) eni͠. P(er)cussi uos ue͠
to urente (et) arugine (et) grandine
o(mn)ia op(er)a manuu͠ uestrarum. Neq(ue) aut
erugine (et) uento urente p(er)cutitur
i pulue͠m redigit(ur) et fauilla: nichil
q(ue) i eo q(uo)d ad utilitate͠ (et) esu͠ p(er)tineat
i͠uenit(ur). Que quide͠ cuncta fecit d(omi)n(u)s
q(uia) no͠ e͠ i͠uent(us) i eis reuerti ad eum.
Ergo si reu(er)si fuerit et edificauerit
templu͠ dei: a die qua edificare cepe-
runt habebunt que p(ro)phetie sermo (con)-
texit. Ponite corda u(est)ra ex die ista
et i futuru͠ a die uicesima (et) q(ua)rta
noni mensis. a die qua fundame͠ta
iacta s(un)t templi d(omi)ni ponite sup cor
u(est)rum. Nu(m)q(ui)d ia͠ semen in germine est
et adhuc uinea (et) ficus et malogra-
natu͠ (et) lignu͠ oliue no͠ floruit.
Ex die ista benedica͠. lxx. Ponite
corda u(est)ra a die ista et i futuru͠ a
q(ua)rta et uicesima noni mensis.
et a die qua fundame͠ta iacta s(un)t
templi d(omi)ni ponite i cordib(us) u(est)ris. Si
ultra cognoscet(ur) sup(er) a͠rea͠ area et si
adhuc uinea (et) ficus et malogra-
natu͠ et lignu͠ oliue que no͠ ferunt
fructu͠: a die hac benedica͠. Exposui
ait uob(is) que sustinueritis antequa͠ i-

cip(er)etis edificare templu͠ meu͠: nu͠c
expona͠ que uob(is) uentura sit p(ro)sp(er)i-
ta(s) q(uia) templu͠ meu͠ edificare cepistis:
A die ig(itur) uicesima q(ua)rta noni mensis
i quo fundame͠tu͠ templi s(un)t iacta: q(ua)n-
ta rerum habu͠dantia futura sit con-
siderate. Nonus e͠ mensis que nos
noue͠brem l(ice)t decembre͠ dicim(us). Nisan
e͠i apud hebreos mensis e͠ p(ri)m(u)s qui
appellat(ur) mensis nouorum. eo tepore
quo pascha fiat. i. i͠cipiente ueris
exordio. q(ui) s(ecundu)m lune cursu͠ sepe ali-
qua͠ parte mensis marcii possideat.
m(u)lt(u)m tu͠ incipit i ap(ri)li. Ergo si nisan
ap(ri)lem i͠telligim(us): nonus mensis
s(ecundu)m supputatio͠ hebreorum decembe(r)
erit. Igit(ur) decemb(er) e͠ mensis eo t(em)p(or)e
quo semina latet i t(er)ra. n(un)c futura
fecunditas (con)iectari p(otes)t. Nu(m)q(ui)d ait
ia͠ semen in germine e͠. Q(uo)d meli(us) he-
braice d(icitu)r i folliculo. ut theca͠ frume͠-
ti significet. Nu(m)q(ui)d uinea et ficus
et malogranatu͠ (et) lignu͠ oliue flo-
re͠ suu͠ dederu͠t. ut ex flore i͠telligat(ur)
(et) fruct(u)s. Utiq(ue) nono mense ut dixi
m(u)l(tu)s decebre futurarum nulla s(un)t signa
frugu͠. Nec ig(itur) dicatis hoc me p(ro)u-
denti uoce comme͠te (et) futura͠ fecundita-
te͠ de floribus arborum herbisq(ue) segetum
suspicari: cu͠ nulla signa s(un)t. et tn͠
ego p(re)dico uob(is) q(uia) cepistis edificare
templu͠ meu͠ ad b(e)n(e)dictio͠e͠ mea͠ frugu͠
o(mn)i(u)m fecunditate͠. Hoc s(ecundu)m hebrai-
cu͠ dix(er)im(us). Ceteru͠ s(ecundu)m lxx. longe
alit(er) e͠ sensus: que͠ (et) ip(su)m p(ri)mu͠ iux(ta)
l(itte)ram debem(us) expone͠. ut postea
cepte tropologie ordo tractetur.
Ponite corda u(est)ra a die hac qua
templu͠ edificare e͠ i futuru͠: (et) uidebi-
tis ta͠tas futuras e͠e segetes (et) tan-

Aggeus

ta de cunctis agris frumenta porta
vi· ut area nesciat fruges suas sū
ut sint aree singlarū: s; pre multitu
dine iungat area aree et aream se
paratio nesciat i t͞ra. Vinea q̄; et
ficus et malogranatū q̄ prius vino in
cio nō afferebat fructus. q̄a in neces
cepatis edificare domū. tanta vua
rū et pomorū habundancia cumulabū
tur: ut manifesta fecunditas mani
festā indicet benedictionem. Nonū aut
mense nō i bonā parte accipi et
q̄rt9 regnorū liber et ihermie nar
rat historia i quo obsessa ē ierus
alem. In quo i fine noni mensis
tēpli fundamenta iaciunt.: hoc in
telligere possum9 q nō incipiat
extrui tēplū dei nisi mala opera
finiant.: Unde et i uicesima q̄rta
die mensis eiusdē fundamentū ponit
i quo nūo duplex duodecas et tres
octodehe q̄tuorq; exades sūt de quo
iā sup plenius disputatū ē. Qui
cumq; ergo se dei cultui dedicauerit et
contempserit · [illegible] i negligen
tie patronū q̄ i eare volue iuxta
lxx. interpretes templi dei edificare de
tat: iste nesciat mensurā frugum
et incedis sue. Vel certe ꝓpt hoc q̄d
di si adhuc cognosceret sup terrā
area· qui seminauerit i spū et de spū
messuerit vitā et͞nā: nequaq; sibi the
saurizabit i t͞ra. sed oīa e9 opa et
incedes opm i celestib; colligent.
Vinea q̄; i sermo dei c9 i unoq; pr
agricola ē et ficus sp̄s s̄ci dona dul
cissiā et malogranatū ecclīastica
dogmata et s̄cīa scripturarū que spō
se sue i cantico ꝯparat. et ligna
oliue dabūt refectione et illuiatorē

cordis ei qui cepit edificare templū
dei. Quō aut vinea et ficus et oliua
paulisꝑ de malogranato differo et refe
rant ad ꝑsonā saluatoris et sp̄s s̄ci
et dei p̄ris. i iudicū libro plenius leg
ubi vadunt i fructuosa ligna ut consti
tuāt regē sup se dicuntq; p ordinē
uinee et ficui et oliue ut regnet sup
ea: et tā uinea q̄; ficus et oliua refu
tāt tale imperiū nec dignāt sup in
fructuosa ligna regnare. Tūc illa ueni
unt ad digniū sterilitate sua regem
i ramnū. spinosā frutice et arbus
culā sentib; vndiq; ꝯtexta que
teneat q̄cq; attigerit et retentū uul
neret et vulneratorū sanguine delectet
i sup et igne mittat ex se et regnata
ligna ꝯsumat. Referem9 aut ramnū
ad diabolū: et s̄cdm uulgata natam
illi9 nāin interpretabim9. Porro uinea
et ficus et oliua ibi erunt ubi malogra
natū fuerit. que arbor ꝓpt granorū
nimiā multitudine et intertextis mem
branulis q̄ndā geometricā ꝯposi
tione et diuisas quide mansiunculas
sed tn̄ oēs vna cortice ꝯprehensas sp̄
i scripturis sup ecclie ꝑsona ponit:
Et fcm ē verbū dnī s̄cdo ad aggeū
i uicesima et q̄rta mensis dicēs. Loq
re ad zorobabel ducē iuda dicens.
Ego mouebo celū et t͞ra pariter. et
subuertā soliū regnorū: et conterā for
titudine regnī gencium. et subuertā q̄
drigā et ascensores e9: et descendet
equi et ascensores eorū. ꝯsurget uir
i gladio fr̄is sui. In die illo dns ex
ercituū assumā te zorobabel fili sala
thihel serue me9 dicit dns: et ponā
te q̄si signaculū q̄a te elegi dicit dns
exercituū. In lxx. addita sūt salathihel

mare et arida et minus habet contra fortitudinem regni gentium. quod plenius ex ipsorum lectione cognoscet. Notandum autem quod in eadem die hoc est in vicesima et quarta nona mensis tertio mensis nono qui de christo prophetabat adventu et regno eius secundo ad aggeum sermo fit domini non in manu eius ut prius neque ad aggeum prophetam ut in visione quarta sed tantum ad aggeum i. ad dominum festa celebrantem qui neque ventura sed venientia nuntiaret et cerneret. Et quod abraham vidit diem christi et letatus est. et iohannes agnum dei digito demonstravit: sic et ille videns regnum sub hic dei haberet ipse universas solempnitates. In hoc loco apud plerosque diversa sententia est. Alii enim suspicantur de primo adventu eius dici. alii de secundo quando in sua maiestate venturus est. Nos utrumque suscipimus: quia et tunc regnavit cum venit et postea regnaturus est. At tamen si de fine mundi voluerimus accipere: illud dicemus quod apostolus ad corinthios loquitur. omnem principatum et omnem potestatem et virtutem ut sit deus omnia in omnibus. Et quia mysticum est quod dicitur et ad finem rerum pertinet: idcirco iubetur propheta ad solum zorobabel loqui. qui in typo christi propter assumptionem corporis ex semine david precessisse monstravimus. Huic ergo dicitur que in fine ventura sit. quod transeat figura huius mundi et fiat celum novum et terra nova. et commoveat dominus celum et terram et destruat omnem principatum et potestatem et virtutem et dissipet sedes regum sive ut habetur in hebreo regnorum et infitiat omnem fortitudinem contrariam: ut omnis qui ante regnaverant et gentes sub sua tenuerant dicione, prosit regni eorum destructio. et omni plaudendi studio dissipato sequatur pax. Hoc est enim quod ait: et subvertam quadrigam sive quadrigas et ascensores earum: et descendent equi et ascensores eorum. Et ut sciatis in subversione quadrigarum et corruentium equitum hoc quod diximus significari: videte quod de christo dicitur in zacharia quod veniat manifestus rex ascendens super iugalem et pullum asine novellum et disperdat quadrigas ex ephraim et equum de ierusalem ut fiat unus grex et unus pastor et utrumque agmen tam de gentibus quam de iudeis sub pacifico pastore teneatur. Ut autem que perversa sunt mutuo destruant. unusquisque in gladio quem ego puto sermonem esse doctrine acutissimum et perversa queque resecantem consurget adversum fratrem suum. amputatis omnibus contrariis. Sed horum unusquisque finis est optimus. Post destructionem et soliorum et fortitudinis regnantium et quadrigarum et equorum et equitum: in die illa dicit dominus omnipotens assumam te zorobabel filium salathihel servum meum. Servus autem dicitur propter corpus humanum. quia tunc et ipse filius subicietur ei qui sibi subiecit omnia. et subiectis omnibus videbitur et ipse subiectus: sed cum hoc fuit impletum ponit eum deus quasi signaculum in manu sua. Huic ei significavit deus pater et hic est imago dei invisibilis et forma substantie eius: ut quicumque viderit in eum hoc quasi anulo signetur. Obsecro te lector ut ignoscas celeri sermone dictanti: nec requiras eloquium venustate. quia multo tempore hebree lingue studio perdidi quicquid me a lio studio infantem et mutum fuisse autumet: cui ego dicam dominus dabit evangelizantibus verbum virtute multa.

Explicit liber explanationis beati iheronimi presbiteri in aggeum prophetam

Incipit prologus beati Jheronimi presbiteri in abdiam prophetam

Cum essem parvulus ut parvulus loquebar ut parvulus sapiebam ut parvulus cogitabam. Postquam factus sum vir que parvuli erant deposui. Si apostolus proficit et cotidie preteritorum obliviscens in priora se extendit. ac secundum preceptum domini salvatoris tenens post tergum non respicit: quanto magis ego qui necdum ad etatem perfecti viri et in mensuram Christi veni mereri debeo veniam. quod in adolescentia mea provocatus ardore et studio scripturarum allegorice interpretatus sum abdiam prophetam cuius hystoriam nesciebam? Ardebat animus cognitione mistica. et qui legeram omnia possibilia credentibus. ignorabam diversa esse karismata. litterulas secularium noveram: et ob id putabam me librum legere posse signatum. Stultus ego. Viginti quatuor seniores habentes in manibus fialas et cytharas et quatuor animalia plena oculis consurgunt de throno suo in prima confitentur gloriam agno canunt et virge de radice iesse: et putabam posse me quod credebam. cuius in manu non fiebat sermo dei nec dicere poteram a mandatis tuis intellexi. nec illud de evangelio beatitudinis recordabar beati mundo corde. quia ipsi deum videbunt. Necdum de altari carbo sublatus labia mea purgaverat necdum errore veteris ignorantie igne spiritus sancti fueram circumcisus. et audacter loquebar ad deum. ecce ego. mitte me. Sperabam in scriniolis latere quod scripseram. et ingenioli mei prima temeritate ignibus noveram. cum subito de ytalia affertur exemplar a quodam iuvene. tot annis quot et ego quondam scripseram laudante opusculum meum. Fateor miratus sum. quod quamvis a quis male scripserit. invenit lectorem similem sui. Ille predicabat et ego erubescebam. Ille quasi misticos intellectus ferebat ad celum ego dimisso capite confitens meum pudorem prohibebar. Quid igitur? Condempnamus in quibus pueri lusimus? minime. Fecimus enim in tabernaculum dei et aurum et pilos caprarum similiter oblatos. Legimus in evangelio vidue pauperis duo minuta maioris quam divitum substantias comprobatas. Et tunc dedimus quod habuimus. et nunc si tamen aliquid profecimus domino suum reddimus. Gratiam enim eius esse sum quod sum. Nec diffiteor per hos triginta annos in eius opere me ac labore sudasse. Clemens est enim pater. eciam revertentem filium suscepit nec exspectat donec quis aperiat ostium. ipse egreditur obviam anulum et stolam paratur. licet germanus invideat et scortatorem ac nepotem vocet. de salute illius symphoniam angelice leticie cunctarumque virtutum in celestibus personat. Hoc est illud tempus in pammachii hic luce dulcior. quo egressi scolam rethoricam diverso studio ferebamur. quando ego et heliodorus karissimus pariter habitare solitudinem syrie chalcidis volebamus. Quod putabam late vulgatum est. per vetera vestigia rursus ingrediar

emendabis si fieri potest curiosos apices lit-
terarum. Infans enim necdum scribere no-
veram titubabat manus tremebant
articuli: nunc ut nichil aliud proferre-
rem saltem sortitum illud hebreo sermo quod ne-
sciebam. Dicit et tullius tuus adolescen-
tulo sibi inchoatam quendam et rudi-
em excidisse. Si hoc ille tam de libris ad
herennium quam de rethoricis quos ego ut
perfectissimos puto ad comparatorem senilis
perite dicere potuit quanto magis ego liberare
profitebor et illud fuisse puerilis inge-
nii et hoc maturae senectutis. In li-
bris quoque contra marcionem septimus tertul-
lianus hoc idem passus est. et origenes
in cantico canticorum. et quintillianus in
duodecim libris institutionis oratorie ex
quibus perspicue ostenditur unamquamque
etatem in suo esse perfectam. et ex annorum
debere merito iudicari. Sed iam tempus est
exponere exordium abdie. et orationum
tuarum auxilio cuius volumine hoc scri-
bitur confragosum mare et scilicet recur-
sus gurgites transfretare. Explicit
prologus. Incipit explanatio
beati Jheronimi
presbiteri in abdiam
Hunc prophetam
esse aiunt he-
brei qui sub rege
samarie achab
et impiissima
iezabel pavit centum prophetas in spelun-
cis qui non curvaverunt genu baal. et
de septem milibus erat quos helyas ar-
guitur ignorasse: sepulchrumque eius usque
hodie cum masolo elisei prophete et
baptiste iohannis in sebaste veneratione habetur
que olim samaria dicebatur. Hanc hero-
des rex iudee antipatris filius in honore

mausoleo

augusti cesaris greco sermone vocavit
augustam. Igitur qui centum prophetas aluer-
rat. accepit gratiam prophetale. Et de
duce exercitus fit dux ecclesie. Tunc
in samaria parvum gregem pavit. nunc
in toto orbe christi pascit ecclesias. Et
therovimmos sicut in actibus apostolorum
Stephanus martirio coronatus. ita hic fuius
appellatus est domini. Porro quod contra ydu-
meam cerniens non omnis regionis
sed pondus ydumee videtur. secundum re-
gulam et distinctionem quam in nau supposi-
illud in ca est. quod edom vel esau non
extremis gentibus computatur filius ysaac
et frater iacob. unum et tamen ius non datur
in possessionem israel nec dicitur bellare
contra eum. et adversum fratrem arma pro-
bent. Vel certe visio est non ydumee
quod potest si ita sit esset facere quoniam
secundum abdie in suum domini quam videlicet gen-
tibus ad quos legatum misit dominus et
quibus dicitur surgite et consurgamus ad-
versus eam in prelium. Destruere eam ydu-
mee visio nationum est. Simul aut quo-
modo possit in tytulo visio abdie et
nichil postea quod visum est demonstre-
tur secundum illud ysaie. vidi dominum
sabaoth sedentem super thronum excelsum
et elevatum. et ezechiel aperti sunt celi
et vidi visiones dei statimque subiungit
et vidi et ecce spiritus auferens venie-
bat ab aquilone et nubes magna et
splendor in circuitu eius. sed post visionem
abdie protinus infertur. Hec dicit dominus
ad edom. Et iterum. Ecce parvulum te
dedi in gentibus. De deuteronomio
sermonis eius in quo non tres sed verba con-
nectuntur. Attende mihi et conserva custo-
diam vehementer ne forte obliviscaris
sermonum quos viderunt oculi tui. Et iohannes

in epla. qd vidim9 nr̄ oculis nr̄is. qd
pspexim9. et man9 nr̄e palpauerūt
de vbo vite. Et moyses vocē dī. que
ul' qua. ad eū loqbat͛ vidisse se dic͛
Si g͛o p9 visioꝫ infert͛ que dicit͛
et videt͛ mētis ocul' q̄ aulb9 pa
pi solet. rō vidēs qr ꝓphe antea
a vocabant͛ videtes tytulo p̄no
tat visionē. Hec dicit dn̄s de9 ad
edom. Pun9 ꝓpha usum siḡni
tiōe nō sensuū. Alioqn ut ī ceb9
volūīnb9 salomōis cātic̄ū cātico⸗
rū tobiā 9est tato difficili9. Et e
pistola ad philemonē que sensū
hēt cepissi9. Euāglium quoꝫ s͛mo
binatus lacimosis legis operibus
āgustior ē. Ita hic cꝫ ꝓpha quasi
s͛u9 dn̄i iuxta abrahā. ysaac. et
iacob. et moysen famlm̄ dī et apo
stolū s͛uū xp̄i ea iudꝫ ea audit
q̄ ꝓphali digna s͛t s͛uitute. Mul
ti putāt iux̄ iꝑretatioꝫ nōis eo
qd s͛u9 iste sit dn̄i cui dic͛ ī ysaia
magnū tē est vocari te puerū meū
q̄ se exinaniuit formā s͛ui accipiēs
Sꝫ si hoc ita intellerei9 ali9 nob'
querēd9 erit legat9 q̄ est missus ad
gētes. et dū tropologiā sequimur
ꝑdim9 manifestissimaꝫ ꝓphetiam
Queri9 g͛o qui sit iste edom ul' ydu
mea. ad quā nūc ꝑ abdiā dn̄s lo
quit͛. In lib͛o geneseos esau filiū
ysaac appellatū fuisse edom qr
ꝓpt͛ rufis lēticule cibū ꝑmogeni
ta vendiderit manifestissime legim9.
Edom eī inꝑtat͛ pirro. i. rufus
In eodē volumīe scribi͛ hē eūdem
vocatū ee seir. i. pilosū. qr hispi
d9 erat. et nō hebat lenitatē iacob
Vn9 g͛o atꝫ idē t͛b9 nōib9 appellat͛

esau. edom. seir. possedit9ꝫ eā re
gionē q̄ nūc gebalena dic͛. et ī fi
nib9 est eleutheropoleos vbi ātea
habitauerāt chorrei q̄ inꝑtat͛ liberi
vn̄ et ipā vrbs postea sortita vo
bulū ē. Nd' g͛o hebreice edom et gr̄
ce dicit͛ ydumea. nūc uicul9 pales
tine est a qditore s͛r impōito noīe
tum9 latina q̄ꝫ et g͛ca meminit his
toria. Iste ē cui dic͛ ꝑ amos sup t͛
b9 scelerib9 edom et sup q̄tuor nō
conu͛tā eū eo qd ꝑsecut9 s͛t gladi
o fr̄em suū. et uiolauerit miām
ei9. et tenuerit ult͛ furorē suū. et
indignacōem suā s͛uauerit usꝫ ī finē
In ysaia quoꝫ iux̄ hebraicū legi9
Onus dumia ad me clamat ex seir
Custos qd de nocte. custos qd de noc
te. Et ieremias ī eadē ꝓphetia
~~pmore~~ paruorū cōsent͛ ḡnus. Nūqd
nō est ult͛ sapiā ī theman. et re
liq̄ usꝫ ad finē eiusdē ꝓphe. vbi di͛
Et erit cor fortiū idumee ī die illa
sic͛ cor mulieris pturientis exceptoꝫ
ordīe mutato. et aliis q̄ vidē͛ dis
crepāe magna p͛s abdie ī ieremie
volūie ōtine͛. Isti s͛t mōtes seir ad
usū q̄s ezechiel s͛ues robori͛ et d͛
dabo montē seir desertū et desolatū
Et post paululū. Dissipat9 eis ~~m~~
mons seir et ydumea oīs. Longū ē
si volueꝛ cūctas scripturas uentilare
et ꝓferre īmediū sup mōtes seir.
minimeꝫ malachie vbi statī in
princ͛o scriptm̄ ē nōne fr͛ erat esau ia
cob dicit dn̄s. Et dilexi iacob e
sau aūt odio hui. et posui mōtes e9
in solitudinē. et hereditatē e9 in dra
cones deserti. Quod si dixit ydūm
destructi sum9 s͛ reu͛tent͛ edificabi9

que destructa st̄ · h̄ dicit dn̄s exerci-
tuū Isti edificabūt et ego destruā · et
vocabunt̄ t̄mi impietatis · Sed et ꝑp̄ls cui
iratus est dn̄s usq; ineternū Alia gens di-
ciciui ⁹ ēēa ydumeoꝝ aduſaria esse
ēē ꝯmissiōis et esau tantum legi-
m⁹ iacob et ꝓplm ēē cui in tantū ē
dn̄s i ſepitnū · nosse de⁹ scdm legē
tropologiā · q̄ ꝯt iudeos frēm ēē ſ-
mone q̄ st̄ emuli xp̄ianis · et ꝑse-
cut̄ fr̄em suū iacob · ꝓplm ſuppla-
tatorē q̄ ill' p̄mogenita ſripuit · q̄
certe aduſsū omis heſes et ꝯtra do-
gmata veritati q̄ videt̄ qd̄e nob' ēē
vicina · sꝫ magis aduſsaria st̄ · et de
pr̄na hereditate ſmt̄ et h̄itatorē do-
m⁹ iacob nituntr̄ expellē Porro
q̄ ydumea et terrena interptat̄ · et ꝓp-
ter colorē rubrū aruēta q̄ʒ intell'r
pt̄ · Idcirco ſaluator reportās ad pa-
trē de mūdo victoriā · qn̄ angeli
ꝯclamabāt Attollite portas p̄nci-
pes uras · et introibit rex glie · et in
ysaia stupentes interrogabat · q̄s
est iste q̄ ascendit de edom · ſulu
da ueste de boſor · ſic formos⁹ in
stola ſua candida · et ad ip̄m cōnu-
n⁹ loq̄bant̄ · q̄re rubrū ē indumē-
tū tuū · et vestimēta tua ſic calcā-
tiū i torculari · Ipse loq̄t̄ i triupho
expones palmas cruc̄ ſue · Tor-
cular calcaui ſol⁹ · et de gentibus
nō est vir mecū Siūt q̄ ydumea
ad carnē r̄fertū · et aduſsus i⁹ pug-
nā aiaꝫ eſtimāt pugnari · ut mor-
tificates mēbra nr̄a ſup t̄rā · forni-
cationē · īmundiciā · paſſiōē · etiā
i xp̄o victoriā ꝯsequāmur Iudei fruſt'
ſompniāt q̄ urbē romā ꝯmunīt'
romanū hac fieri ꝓphetiā · Et illd'
qd' in ysaia ſcriptū ē · on⁹ duma
paululū lr̄e apice cōmutato p̄ro
daleth legi poſſe r̄s et ſonaē romā
Vau q̄ppe lr̄a · et p̄ v et p̄ o · i eoꝝ
lingua accipit̄ Auditū audiui-
m⁹ a dn̄o et legatū ad gentes
miſit Surgite et ꝯſurgā⁹ adu-
ſū eā in pliū Septuaginta Au-
ditū audiui a dn̄o · et muntione
i gentib⁹ miſit Surgite et con-
surgam⁹ aduſsū eā i pliū Iā et
sup̄ dixim⁹ eundē ēē edom quā
et ydumeā · q̄ i hebrāo ip̄e qui
credidit i ꝯtro urbs q̄ ſit ab eo co-
dita noīat̄ Audiuit ꝯg ul' abdi-
as uel omis ꝓphe ꝓt audierūt ·
omis eī ſcribūt cōuer̄ edō · qd' ad
gentes legatus miſſ⁹ ſt mediator
dei et hoim ho xp̄c ihūs · de q̄ et
pr̄ loquit̄ p aggeū Mouebo oēs
gentes et veniet deſideratus cunct' gen-
tib⁹ Iste i ysaia magni ꝯſilij ange-
lus et pr̄ futuri ſcli ſcribit̄ Et d'
at p legato · i · ſic lxx̄ta pergoxeli
· i · munitione interp̄tati ſt · poſſum⁹
dicē qd' ip̄e legat⁹ nr̄ ſit · et ip̄se
munitio · dicēs ea q̄ ꝓphalis ſmo
contexuit Surgite et ꝯſurgā⁹ ad-
uſsū eū uel eā i pliū legatus q̄ ad
gentes ē miſſ⁹ h' loquit̄ Surge q̄
dormis et eleuare a mortuis et il-
lumīabit te xp̄c Ac ne forsitā ꝯtinuis
nob' et inſolita pugna videat̄ · me
magr̄ hētis p̄mū i acie ego ero
plioꝝ q̄ et ihū filio na-
ue gladiū tenēs apparui et ama-
lech i crucis mee uexillo moyse
pugnāte ſupaui Jeremias i viſio-
ne q̄ ydumeā nō multū ab hiis diſ-
crepat · auditu inq̄t audiui a dn̄o

et legat9 ad gentes missus ē Consurga-
mus et venite cont̄ ea et ↄsurgam9 i
p̄liū Sequit̄ i abdia ꝓpha // Ecce p-
uulū te dedi i gētib9. ↄtēptibilis
tu es valde Suꝑbia cordis tui ex-
tulit te h̄itante i scissuris petre
exaltante soliū tuū q̄ dicis i corde
tuo Quis detrahet me i t̄ra? Si
exaltat9 fueris ut aq̄la et si int̄ si-
dera posueris nidū tuū. inde te det̄-
ha͂ dicit dn̄s Ierōn Ecce minimū
dedi te i gētib9. inhonorat9 es tu val-
de Suꝑbia cordis tui eleuauit te
h̄itante i foraminib9 petrarū exalta-
te h̄itaculū tuū atq3 dicente i cor-
de tuo Quis me deducet in t̄ram?
Si exaltat9 fueris ut aq̄la. et si int̄
media sidera ponas nidū tuum
inde te det̄ha͂ dicit dn̄s Ihemias
cui9 sup̄ ferim9 mitioꝛ ↄ ꝓ ue i ea
de uba consentit dicens Ecce per-
uulū te dedi i gētib9 ↄtēptibilē
int̄ hoies Arrogantia tua decepit
te et suꝑbia cord͛ tui q̄ h̄itas in
cauernis petre et apphēde͛ niteris
altitudinē collis Cū exaltaueris
q̄si aquila nidū tuū. inde te det̄-
ha͂ dicit dn̄s In interp̄tatioē ꝓphe-
tiā debe9 morē n̄rm̄ seq̄ ut p̄m
hystorie fundamēta iaciam9 deiñ
si possi9 excelsas t̄res et tectorū
culmīa subrigā9 O inq̄t edom
q̄ ca͂ m̄m ↄsis int̄ om̄s i circuitu
natioēs. et ad ↄpatione gentiū
ceteraȓ puus i m̄to ul̄ vires et
ge͛is suꝑbia Tuq3 h̄ites i speluc͛
ꝑmo i cauernis petrā humilis atq3
pauꝑcul9. et excelsa edificioꝛ ter-
ra no possides. q̄si aq̄la i sublime
sustolleris. et tanta cogitatioē in-
tumescis. ut int̄ sidera te inh̄itare
credas Etiā si ul̄ nat̄ posses alti-
celi penetrare inde te detrahere͛ et ad t̄-
ra͂ deducere. dicit dn̄s de9 Illud at-
qd͛ i thema additū ē. et apphēde͛
niteris altitudinē collis. aꝑuit enig-
ma colle signis montē syon. ac ꝑ hoc
uel ipam urbē ih͛rlm̄. ul̄ templū
qd͛ i ea conditū ē ios͛ m̄ꝑ. Aq̄lam
aūt cunctis auib9 alti9 uolitare. ea͂
h9 qui de natura aniū disputat
memorie ꝓdiderūt tantaq3 ↄtuit9 ee
di͛. ut ca͂ sup̄ maria i mobili penna
ferat͛ nec h̄itantib9 pateat obtutib9
de tanta sublimitate pisciculos natare
uideat. et cū ui͛e lit9 fuit tormēti
instar descende͛ inptaq3 p̄da͂ pennis
ad lit9 ꝑtrahere Si diderim9 histor-
ia͂ sequam͛ intelligētia͂ spūalem
lit3 t͛o h̄etice nigni9 ee uideais et
contēpnas ecclie paupitatē. tn̄ per-
u9 i gētib9 es et ↄtēptibil͛. et no
solū contēptibilis. s3 ca͂ ep̄intatei
valde contēptibilis Suꝑbia cord͛
tui extulit te Cos et h̄eticoꝛ no i
suꝑbia͂ extollit͛ ecclie simplicitatē
ꝑuipendes. et fide imꝑitiā r̄putas
h̄itante i scissuris petre exaltantē
soliū suū Petra q̄nq̄m frequēt͛
ul̄ i ꝑsona dn̄i ul̄ i soliditate port͛-
Dn̄ et ꝓpha͂ dicit Statuit sup̄ petrā
pedes meos Et ad petrū d͛ Tu es
petr9 et sup̄ hāc petrā edificabo ec-
clesia͂ meā. tn̄ et in q̄ria͂ ꝑte fre-
q̄nt͛ accipit͛ Auferā inq̄t cor lapi-
deū. et dabo eis cor carneū Et po-
tens ē de9 de lapidib9 istis suscitare
filios abrahe. n̄ximeq3 hic ubi n̄
dixit h̄itate sup̄ petrā. i q̄ prudēs
edificator domū sua͂ extruxit. s3

in scissuris petre . ut hec non a petra
xpo. et ab ecclesia significet scissiones
Porro qd sequitur exaltantem solium
suum et qui dicit in corde suo . quis detra-
het me in terram timore heretici manifeste
ostendit confidentiam suam in misteriis et
in secretis suis et quoniam in ipsis est hyp-
bolice autem hoc accipe de eius receptaculo
centium sunt regna celorum Unde ad hui-
husmodi homines apostolus scribit ; Iam
sine nobis regnastis atque utinam regnare-
tis ut et nos uobiscum regnaremus
Tale qd et dauid loquitur Posuerunt
in celum os suum . et lingua eorum transiit
in terra Si exaltatus fuerit ut aqui-
la . nam et ipsi aquilarum similitudine
polliceantur que solet ad cadauer domi-
ni congregari Et inter media siderum
posuerint nidum suum . in dextera
eos dicit dominus Sicut enim dormiente
patre familias . inter bona semina domi-
nis hostis zizania superseminat ita so-
let aquila illa grandis magnarum alarum
longo membrorum ductu plena plumis
et uarietate . que lege ductum intrandi in
libanum . et tollit de cacumine cedri
et plantat super aquas multas ut in
uinea plantata pullulet inter sy-
dera ecclesie de quibus et in alio loco dicitur
uisi autem sicut stelle fulgebunt pone-
nidum suum Dixi ~~aut~~ super hoc ipsum
et adiuisse carnale posse intelligi quod
diminute sunt uires eius in aduentu xpi
et contemptibilis sit atque sordida ipsius
et frustra erigatur tam leuiter in cacuminibus
petre uel sensibus uel cogitationibus et
uelit dicari atque exaltans solium suum
non opera sua credens posse superari
tunc dicitur quod quamuis se erigat et aquile
pennatur excelsa multosque sanctorum
decepit . tamen a domino superata sit atque de-
iecta Quod in heresis et carne in-
tellexerimus contra iudeos quoque intelligimus patet
Si fures introissent ad te . si latrones
per noctem quomodo conticuisses Nonne fura-
ti essent sufficientia sibi Si uindemiatores
introissent ad te . numquid non saltem race-
mum reliquissent tibi Quomodo scrutati sunt
esau . inuestigauerunt abscondita eius
lxx Si fures introissent ad te . aut
latrones per noctem ubi proiectus esses Non-
ne furati essent sufficientia sibi Et si uin-
demiatores introissent ad te . nonne reliquis-
sent racemum Quomodo perscrutatus est
esau . et deprehensa sunt abscondita eius
Ieremias similiter licet ordine commutato
Si uindemiatores uenissent super te . nonne
reliquissent racemum Si fures in nocte
rapuissent utique qd sufficeret sibi
Ego uero discooperui esau . reuelaui
abscondita eius . et celari non poterit .
alias potuit Quod dicit hoc est
Si fures et latrones qui nocte domos
suffodere consueuerunt et impetu quodam in domibus
sunt introissent ad te et absconditi tene-
bris cucurrissent domus tue angulos
utique hoc tulissent qd sibi putabant
posse sufficere et aliquid in edibus tuis
uel per sacietatem uel per ignorantiam reli-
quissent Si uindemiatores introissent
uineam tuam et eam uel hostiliter uastare
uel a te conducti demetere cepissent
quamuis diligens eorum fuisset uindemia
tamen racemos uitibus foliisque celatos et
palmites reliquissent Sed omnia hostes
qui ad te domino iubente uenerunt sunt ac
babilonios et exercitum nabuchodono-
sor inuestigauerunt . et omnia secreta tua
et cauernas ac fodinas speluncarum
in quibus habitas lustrauerunt Et reuera

ut dicam⁹ a͡qd et de natiua loci
ois australis r̄gio ydumeoꝝ de eleu-
theropoli usq̄ petrā et haila h' est
eni possessio esau ī speluncis h̄itat
viculos habet et ꝑpt nimios calo-
res solis q̄ meridiana ꝑuīcia est
sub terraneis tuguriis vīu̇r. Dis-
cooperui in̄qt esau et q̄d terra p̄tegebat
ī mediū ꝑtuli et aperta sunt oīa q̄
claudebas sbuāsq̄ tua ine pit
nī hostib⁹ ꝑq̄rente nullā potue-
runt secreta celare Alit̄ fures et
latrones q̄ ingrediunt̄ nocte et silenc̄
noctis et tenebrarū hereticos puto
contra veritati doīgta p̄dicantes
q̄ furant̄ sufficientiā s' et cotidie de
ecclie g̃gib⁹ rape festinant Isti in-
gredientes vineā dñi n̄ri quā de
egipto hui⁹ s'cli t̄nstulit · et de ni⁹
geminē vinū se et bibituros ī reg-
no p̄ris sui pollicet̄ ita rapiunt
vniusa ꝑplari ut vix racemum
relinquīt in ea Sz econtrario dns
agit Oīa eī secreta eoꝝ et occul-
ta mysteria ꝑuarchaꝝ esau hos
q̄ppe intelligo q̄ ꝑmi heses adi-
uenerunt ꝑ s'cos suos et ecclasti-
cos viros atq̄ doctores ꝓfert ī me-
diū Et p̄ma illi⁹ victoria ē parē
q̄ tegebat̄ occulta Vn̄ et cū ad-
mirace d̄r Quomō ꝑscrutati s̄ē
esau · depr̄hensa sunt occulta ei⁹ Vide
marcione et valentinū et oīs he-
reticos quomō ī doctrinis demonioꝝ
enutriata h̄ntes conscientiā ap-
plaudat sibi et simplices aīas
q̄i q̄busdā diuinis misteriis inic-
iantes c̄posito s'mōe decipiat Sz
cū t̄ginta eonas et q̄drigas et
ogdoadas et duodecadas et dii̅'

dñi et portentuosū abmiras ī medi-
ū s'mo ꝑtuleit · tūc prudentia esau
stulticia demrabit̄ et īuestigabunt̄
secreta ei⁹ // Usq̄ ad t'os emiserūt te
oīs vi federis tui illuserūt t' ī ualue-
runt aduisū te viri pacis tue Qui
comedunt tecū ponent insidias sup te
nō ē prudentia ī eo / lxx^ta. Usq̄ ad t'-
minos dimiserūt te oīs vi testamēti
tui ī sultauerūt tibi · ꝑualuerūt adu-
sū te viri pacifici tui Posuerūt insi-
dias sup te nō ē sapientia in eo
Quidā id q̄d sup exposui⁹ q̄mō
ꝑscrutatus ē esau · et c̄p̄hensa sunt ab-
scondita ei⁹ usq̄ ad t'os distinguunt
ut sit sens⁹ Abscondita tua atq̄ se-
creta usq̄ ad t'inos reuelata sunt
Nobis aūt videt̄ meli⁹ ut cū posteri-
orib⁹ copulet̄ Veniente g° nabucho-
donosor de quo ī ihēmia cont̄ ydu-
meā dicit̄ Ecce q̄i leo ascendet de
supbia iordanis ad pulchritudinem
robustā q̄r subito eū currē faciā ad
illā · ac deinde · Ecce q̄i aq̄la ascen-
det et volabit et expandet alas suas
sup bosrā et erit cor fortiū ydumee
in die illa q̄i cor mulieris ꝑturient⁹
Oīs q̄ ante erāt federati edom · et ī
p̄sidio urbis supbissime fuerāt reli-
querūt eū · et iuncti hostib⁹ contr̄
insidias tetenderūt · ꝑualuerūtq̄ adu-
sus eū et tūc indicatū ē q̄r nulla
ī edom eēt sapiā dū sꝑat in his
q̄ aduisarii deuicti sunt Alit̄ Cū ab-
scondita esau et q̄i sacramēta magnifi-
ca q̄b⁹ p̄us ꝑpli fuerant īrretiti
ꝑlata fuerint ī mediū · ita ut vir ec-
clesiastic⁹ possit dicē nō eī ignoram⁹
ei⁹ astutias delinquēt t'inos edom
et dicent eū · et usq̄ ad t'os ecclesie

tis singulis proferret doctrinas pessimas
tunc illudet et resistet quondam magistro
suo docentes falsa esse que didicerat prima
lectione eorum cum eu et eruditi ecclesie fide
falsum dogmata quinceret Illi qui quondam
comedebant apud hereticos non panem eu
charistie sed panem luctus et panem sub
cineritium qui non reversati apponet quoque
de scripturis tendet insidias ydumeo
atque theno et in omnibus carneo preceptori
Heresis enim ad galathas inter carnis
opera numeratas legimus et tunc ostenditur
non esse prudencia in edom Numquid
non in die illa dicit dominus perdam sapien
tes ex ydumea et prudentiam de mon
te esau Et timebunt fortes tui a meri
die ut intereat vir de monte esau lxx^m
In die illa dicit dominus perdam sapientes
ex ydumea et intelligentiam de monte
esau et pavebunt pugnatores tui de the
man ut auferatur homo de monte esau
Cum hostis fines tuos possederit et
omnes viri federis tui illuserint tibi et pre
valuerint contra te tunc peribit sapientia de
ydumea et calliditas eius stultitia
demonstrabitur Prudentiam quoque ipse dominus
auferet de monte esau id est de montibus
seir vel quia urbs ydumea in monte
sita est vel quia omnis illa regio que ad
austrum vergens confinis est Themo
preruptis montibus edita sit unde et dicitur
Pavebunt pugnatores tui de theman
quod nos interpretati sumus meridiem
Quando autem supra diximus esau tribus
nominibus appellatum ita et plaga [illegible]
regionis eius que ad austrum vergit tribus
vocabulis appellatur varom thema
nageb quae omnia iuxta ezechiel austrum
affricum meridiemque significant Postquam
vero timuerint fortes regionis eius qui habitant
in meridie tunc interibit vir de mon
te esau qui et pugnare pro civitate et
prudenter dare consilium solitus erat
Aliter Postquam hii qui decepti erant prius
conversi fuerint ad ecclesiam tunc ipso
dono divinitatis peribunt sapientes
ydumee qui terrena et terrena sapie
bant et auferetur prudentia de monte
esau que elevabatur contra scientiam dei
Et quia prius per esau et ydumeam di
alectica arte pugnabant et erant
in presidiis theman quod interpretatur consu
matio desinent pugnare pro magistris pre
oribus suis que ante sibi lumen scientie pro
mittebant et putabant se esse in me
ridie timebunt et formidabunt eccle
siastico viro optinente sophisma
ta eorum in tantum ut nullus resideat qui
possit vel regis consilio vel pugn
atoris viribus pro hereticorum superbia
et falso dogmate dimicare Propter
interfectionem et iniquitatem in fratrem tuum
iacob operiet te confusio et peribis in
eternum In die cum stares adversus
quando capiebant alieni exercitum eius
et extranei ingrediebantur portas eius
et super ierusalem mittebant sortem tu quoque
eras quasi unus ex eis lxx^ta Propter
interfectionem et impietatem adversus fratrem
tuum iacob operiet te confusio et peribis
in eternum Ex die qua restitisti co
minus in die cum caperet alienigene
fortitudinem eius et alieni ingres
si sunt portas eius et super ierusalem
miserunt sortem et vos eratis quasi
unus ex eis Idcirco interibit vir de y
monte esau et peribit sapientia de y
dumea et prudentia de monte
esau quia interfecisti germanum et
iniqua egisti contra fratrem tuum iacob

qn̄ chaldeis babiloniisq; vastantib9
ihrlm̄ et obsidētib9 ciuitatē et in-
gredientib9 portas ~~est~~ e9 mittentib9
q; sorte in diuisiōe pdarū tu coru
socius eras et in hostiū nr̄o u͛saba-
ris Alit͛ Cunta q͛ supta sͭ pacieis
o edom cruente trene crudelis qr
flā mortiferaq; doctria et adulsu
dm̄i īpietatē loqute . occidisti frem
tuū iacob ˡlegim9 ī salōne Sunt
q͛ loqunt͛ gladio et inficiunt Et in
alio loco Venenū aspidū sub la-
biis eoꝝ et ligua eoꝝ gladi9 acu-
tus Operiet ḡo te confusio et dices
confusio vult9 mei operuit me ac pi-
bis non ad breue tpr̄ s; ineternum
Etho eni quātū in te fuit frēz vol-
pcussisti Sed et h͛ eit causa cruna-
tus illā qn̄ alienū deuastabat ēxa-
tū iacob . et ingrediebant͛ p portas e9
in pacifica qn̄dā ihrlm mittebāt
q; sortes ut ei9 sibi spolia diuiderent
tu vn9 eras ex hostib9 ˡlegim9 vi-
dem9 condicēq; comprobam9 qn̄ pse-
cutio cont͛ ecclīam orit͛ mltō peiōes
psecutōes iudeos et hētīcos in xp̄ia-
nos ē fieri quā ethnicos Possim9 ext͛-
neos ingredientes portas ihrlm ingre-
dientes ī aīam ꝗ cogitaci-
ones pessiās dicē portas q; ihrlm a-
aīe quiescentis et videntis deū q̄rz
sensus intp̄etaī p q̄s intrat hos-
tes et spolia diuidāt ihrlm Si vide-
rim9 mlierē ad q̄cupiscēdū mors
ingssa est p fenestras e9 intrās Si
susceping9 p aures medianū ac iudi-
ciū sāguinis p aliā portā hostis in-
gressus est Odorib9 q̄s gustu et tac-
tus si uel variis odorib9 ul' diulcib9
cibis uel āplexib9 delicatis captus

fuit p alias portas ingssi sͭ adulsa-
rii et spolia diuidūt mīsē ihrlm
Eo igit͛ tpe quo psecutiōis impetu
et mortiferis voluptatib9 de ecclīa
q̄spia corruerit videas exultāe hē-
ticos gaudēt iudeū et vnū ēē de p-
secutorib9 et ī ethnicoꝝ eos nūo com-
putari Et nō despicies ī die fr̄is tui
in die pegrinacōis e9 et nō letabeis
sup filios iuda ī die pdicionis eorū
Et nō magnificabis os tuū ī die an-
gustie neq; ingrēdieis portā ppli mei
in die ruine eorū ˡlxxta Et nō des-
pities die fr̄is tui ī die alienoꝝ et
nō letabeis sup filios iuda in die
pdicionis eorū et nō magna loquelis
in die āgustie neq; ingredieis por-
tas pploꝝ in die laboꝝ eoꝝ Idem
sensus qui sup̄ Cū interierit vir de mō
te esau ppt͛ interfectiōne et īpietatem
fr̄is eius iacob et operuerit eū eterna
confusio neq̄q; fuerit q͛ fecerat ante con-
gnatū Nō eū despiciet neq; puiude-
det videns frem̄ suū ire captiuū
nec letabit͛ sup filios iuda Due
eni trib9 excepta leuitica q͛ regna-
bat in ihrlm et appellabat͛ iuda
a chaldeis capte sͭ Et neq̄q; mag-
na loqueris et q̄i vnū de victorib9 ēē
te credens ī fr̄is ridebis āgustia neq;
in die vastitatis et ruine populi
mei tu p portā ihrlm glābiund9
incedes et iō ista nō facies qr et tu si-
milia pacieis Alit͛ Cū captiuū
videis diuīs psecutiōib9 frem tuū
et abduci vinctū de ecclīe fide nec
ciuitatē suā s; pegrina q̄q; sectari
neq̄quā letabeis qr ~~et~~ et tu filia
pacieis ˡletabaris eī qn̄ capiebat͛
iacob et sup filios iuda q̄s discipu-

los xpi intelligimus exultabis in die
perditionis eorum. Significatur autem quod
ante locus in medio campo eminens in
meditullio vitiorum atque virtutum positus
sit ut possit in utramque partem pro hominum
momentum commiti. Nequaquam inquit
magnificabis os tuum in die angustie
quod secundum duplicem sensum accipere debemus
corporalis in persecutionibus et in peccatis
spiritualis angustie. cum anima hostibus vi-
ciisque capta fuit in babilone. Neque in-
gredieris portam populi mei in die ruine
eorum. Quando enim aut negamus nos oppres-
serit aut voluptas et rigore persisti-
mus felix conscientia non silaverit tunc fa-
cile ad contraria dogmata labimur
blandientia errori nostro et non curan-
tia vulnus sed palpantia. Solatium
miserie est quamvis perditum habere quod
spernat. Neque despicies et tu in malis eius
in die vastitatis illius et non emit-
teris adversum exercitum eius in die vastita-
tis illius neque stabis in exitibus ut inter-
ficias eos qui fugerint et non conclu-
des reliquos eius in die tribulationis
Lxx^ta Et non despicies etiam tu congre-
gationem eius in die perditionis eorum neque
appones in fortitudine eorum in die perdi-
tionis eius neque stabis in egressibus eius
ut interficias eos qui salvi fuerint neque
concludes fugitivos eorum in die
tribulationis. Cumque ipse captus fueris
et babilonia vastitate deletus iterum certa
que fecisti ne hec facias que sequuntur. Non
despicies atque contempnes fratrem tuum
iacob in die vastitatis illius neque ap-
pones ad exercitum babiloniorum sive
non emitteris adversum exercitum iudei
quando superatus ab adversariis terga
verterit. Cumque ceperit fugere per notas

sibi vias et diverticula et valles
ad solitudinem pergentes non stabis
in bivio nec venientes exspectabis
in compitis ut interficias eos qui fugiant
liberari aliosque comprehensos recludas et
vel ipse capias vel captivitati hos-
tium tuum fines. Hec iuxta hystoriam diximus.
Debemus enim brevius manifestiora carpen-
tes ad ea que obscuriora sunt pergere. Quis
hereticorum non despicit ecclesiasticos?
Quis non exultet in malis eorum? Si
quando propter peccata populi persecutioni traditi
fuerint et multi vel infirma fide vel
super petrosa seminati in negatione cor-
ruerint videas illos exultare gau-
dere intrare ruinam suam putare vic-
toriam in tantum ut iungantur gentibus
et persecutio sevior vel ex iudeis
vel ex hereticis fiat qui fratres nostros ec-
clesie se sillant et eodem censentur nomine.
Cumque aliquis fuerit vel fuga vel peniten-
tia lapsus fuerit stant in diverticulis
et proponunt sophismata et testimo-
nia que de scripturis profert et lassis
atque confectis consilia offerunt certi-
calia et ponunt sub omni arbitrio
manus atque ita fit ut qui forsitan
persecutionem aut virtute superaverint
aut timore effugerint decepti pravis
dogmatibus rursum in carcere teneantur
errorum et multo fiat peior ista tribu-
latio quam fuit ex gentibus. Frustra
enim ab ethnicis captivi liberatus quia
hereticorum prestigiis irretiti. Quoniam
iuxta est dies domini super omnes gentes
sicut fecisti fiet tibi retributionem tuam
convertet in caput tuum. Quomodo enim bi-
bisti super montem sanctum meum bibent
omnes gentes iugiter et bibent et ab-
sorbebunt et erunt quasi non sint

Abdias

Lexta Quia iuxa est dies dni sup
oms gentes sicut fecisti sic erit tibi
retributio tua reddetur i caput tuum
quemadmodum bibisti sup montem scm me-
um bibet omis gentes vinum bibet et
absorbebunt et erunt qsi no sint lxa
aut o ydumea ideo facte cessab qa
veniet sup te ulcio dni Si enim iuxa
iheremiam qbus no erat iudicium ut bi-
berent calicem bibentes bibent tu qsi
innocens relinqris Non eris innocens s
qsi bibens bibes Porro q addidit
iuxa est dies dni sup oes gentes
legimus eundem iheremiam et videbimus
calicem dni cunctis gentibus ppinatum
Vnde dicit i eodem Calix aureus babilon
i manu dni inebrians oes gentes Vni-
versas quippe nationes usq ad ppontidem
scythicumq mare et ionium uel egeum as-
sirij babilonijq obtinuerunt legatur
herodotum et grecas barbarasq hystorias
et videbimus quo sub babilonijs et
assirijs impletum sit hoc q dicitur iuxa e
dies dni sup omis gentes Quod aut
sequitur sic fecisti fiet t retributionem tua
convertet i caput tuum hic sensus est quem et
in pso legimus Memento dne filiorum edom in
die ihrlm dicentium exinanite exinani-
te usq ad fundamentum i ea Vnde et contra
babilonem imprecatur pphta filia babilo-
nis misera btus q retribuet t retribu-
tionem tuam quam retribuisti nob btus
q tenebit et allidet paruulos tuos ad
petram Sicut enim sup montem scm meum
syon bibisti cum babilonijs atq leta-
ta es sic omis gentes qs tecum habe-
bat babilonia i psidium verse cont te
bibent et letabuntur et no solum bibent
s ita te absorbebunt ut sint ydume-
i qsi non sint Vel certe ipse gentes

cum te absorbuerint absorbebunt a ...
medis et hoc titulo vindicta pcedet ut
cum israhele te babilonij babilonium
medus ac psa consumat Sequitur inter-
pretationis ordine Iuxa e o ydumea dies
dni sup oms gentes hec e tps iudicij
in quo oms iudicande st nationes Si-
cut fecisti contra ecclasticos convertetur
in caput tuum dolor tuus et i verticem
tuam iniquitas tua descendet Quo enim in
nece eorum letatus es conuiuiaq cele-
brasti et i monte sco meo hoc e ecclia
bibisti no calicem meum s diabli de quo et iam
et i abacuc dicitur ve q potat pximum
suum subuersione turbida ita vniuerse
gentes ul fortitudines contrarie supplicijs
delegate uel aduersarie quoq virtutes
bibent et absorbebunt sanguinem tu-
um et ad extremum i cunctos veniente
cruciatu ipse qq erunt qsi non sint
Quia enim periit ei qui e et q dicit ad
moysen qui est misit me ad vos se-
cundum regulam scripturarum no ee dicuntur
Vnde et in hester legimus Ne tradas
dne sceptrum tuum hijs qui no st Possu-
mus hunc locum et aliter interptari Quia
letati estis i ruina fratrum meorum
eadem psecutio contra vos quoq veniet
et patiemini qz fecistis et sic letati
estis aduersum pplm meum cum gentibus
reliqs ita oms gentes letabuntur contra
vos et deuorabunt et bibet et psecuti-
one sua conterent ¶ In monte aut syon
erit saluatio et erit scs et possidebit
domus iacob eos qui se possederant et
erit domus iacob ignis et domus io-
seph flamma et domus esau stipula et
succendetur in eis et deuorabit eos et
no erunt reliquie domus esau qa dns lo-
cutus est Lexta In monte aut syon

erit saluatio et erit sanctum et possidebit
domus iacob eos qui se possederant et
erit domus iacob ignis et domus io-
seph flamma domus autem esau stipula
Et succendentur in eos et deuorabunt il-
los et non erit frumentarius domus
esau quia dominus locutus est. Idumea sub
uersa et ab omnibus gentibus in quibus
prius contra iacob federata fuerat derelicta
in monte syon erunt reliquie et erit sal-
uatio et erit sanctus hoc est uel ipse dominus
reuertetur ad templum quod prius ipsum dominum
serunt uel erit absolute sanctum id est sanctum
sanctorum et possidebit domus iacob
sub zorobabel ezra et neemia eos
qui se hereditate possederant et erit domus
iacob id est iuda ignis et domus ioseph
id est decem tribus flamma. De ioseph quip-
pe natus est ephraim ex qua tribu
samarie imperium fuit. Domus autem esau
id est ydumeorum qui tam seui et crude-
les exstiterant contra fratrem suum conuertentur
in stipulam. Et quomodo ignis et flam-
ma cito stipulam deuorat sic duo
regna in unum sibi iuncta iuxta eze-
chiel copula federata uastabunt ydu-
meam et deuorabunt eam et non erit re-
siduum ex illis qui ~~ipsis~~ possit euasione
aduersariorum uicinis gentibus nuntiare.
Hoc est enim quod lxx transtulerunt pyro-
foron quem nos in frumentarium uertimus
iuxta antiqui sermonis eloquium. Eos enim
quos nunc agentes in rebus uel ueredi-
rios appellant ueteres frumentarios
nominabant. Sed melius est ut ipsum se-
quamur hebreum id est sarid quod interpretatur
uel reliquus iuxta aquilam uel effugi-
ens iuxta simmachum uel secundum the-
odotionem et quintam editionem residuus.
Hec autem omnia fient quia dominus locutus

est et uniuersa iussisse fecisse est. Aliter de-
structis carnis operibus et terreno spiritu
desolato erit in ecclesia saluatio eorum qui
a morte non exierunt et in ipsa mon-
bit sanctus de quo in ysaia dicitur sanctus
sanctus sanctus dominus deus sabaoth quia et qui
sanctificat et qui sanctificatur ex uno
omnes. Et possidebit domus iacob supplan-
tatoris iacob eos qui se hereditate pos-
sederunt de persecutoribus faciens christi-
anos et ipsos ydumeos in ecclesie
fide recipiens. Domus autem esau uer-
tetur in stipulam et quomodo ignis uici-
nia culmi non ualet sustinere
ita disputationem iacob qui ignita
est sermone domini. eloquia enim domini igne
examinata. et flammam ioseph qui in-
terpretatur augmentum et qui a fratribus uen-
ditus plures pauit in egipto domus
esau sustinere non poterit sed ad primam
confessionem sophismata eorum uer-
tentur in nichilum et deuorabuntur
in salutem suam iuxta illud quod in bene-
dictione ysaac dicitur esau. Sed do-
minum tuum illum feci et omnes fratres
tuos subieci ei seruos frumentoque ui-
no stabiliui. et non erunt reliquie domus
esau quia omnia christo genu flectent
celestium et terrestrium et infernorum
et subicientur ei uniuersa ut sit dominus
omnia in omnibus. Iuxta uero esau su-
per fundamentum christi suo ex-
truxerat fenum ligna et stipulam
ideo domus iacob et ioseph in ignem
uertetur et flammam punientis eum
sicut quod dicit. Ego sum deus ignis
consumens ut deuoremus paleas
peccatorum frumentum purum in horrea
congregetur. Cuncta que diximus et que
dicturi sumus iudei in futuro tempore

polliceret' qui p[er] xpo[rum] recipient anti-
xp[istu]m impleta p[ro]phetia d[omi]ni salua-
toris ego veni in no[m]i[n]e p[at]ris et non
suscepistis me si alius venerit i[n] no[m]i[n]e
suo illu[m] recipietis Et q[uo]d cont[ra]
ydumeam inspirati sum[us] in adve[n]tu
romanu[m] regnu[m] so[n]nat De nob[is] di-
xim[us] aut[em] iuxta hystoria[m] sub zorobaba-
bel ee ia[m] sunt c[on]certe iuxta p[ro]phetia[m]
et misticos intellectus cotidie i[n] eccl[es]ia
fieri et i[n] regno ante adve[n]tu[m] carnis in
vno q[ue] complet[ur] Frumentariu[m] aut[em]
s[e]c[un]d[u]m tropologia[m] define[n]t e[ss]e dicim[us]
in hereticis q[ua]m nullus fuit q[ui] ap[u]d eos
granu[m] tritici q[uo]d i[n] t[er]ra[m] mortuu[m] e[st]
et pane[m] de celis h[ab]ere se iactet Sunt
q[ui] no[n] p[ro]phoros i[d est] frumentariu[m] s[ed]
prosoro hoc e[st] q[ui] gestare possit ig-
niculu[m] a lxx t[ra]nslatu[m] putant Adq[ui]
escentes ergo duab[us] i[n]t[er]p[re]tationib[us] dici-
m[us] iuxta tropologia[m] no[n] solu[m] frum[en]-
tariu[m] cessaturu[m] ap[u]d hereticos s[ed] eu[m]
q[ui] luce[m] xp[ist]i h[ab]ere se simulet Et ei ipse
sathanas t[ra]nsfigurat' i[n] angelu[m] luc[is]
¶ Et hereditabu[n]t hii q[ui] ad austru[m] sunt
monte[m] esau et q[ui] in ca[m]pestrib[us] phi-
listiim et possidebu[n]t regione[m] eph-
raim et regione[m] samarie ~~et~~ et ben-
yamin possidebit galaad lxx Et
possidebu[n]t q[ui] in nageb monte[m] esau
Et q[ui] in sephela aliengenas et pos-
sidebu[n]t monte[m] ephraim et ca[m]pu[m]
samarie et benyamin et galaad
Reuso in regnu[m] suu[m] iuda q[ui] habi-
tauit i[n] meridie et possedit cuncta[m]
regione[m] iuxta diuisione[m] ihu[m] filii na-
ue q[ue] uergit ad scorpione[m] i[d est] acem
arabitena[m] Hii q[ui] p[ri]us t[er]minis arta-
bant' angustiis possidebu[n]t mon-
tem esau id e[st] monte[m] seir et mo[n]-

tana q[ue] edom an[te] possederat Qui aut[em]
habitant in sephela i[d est] in ca[m]pestrib[us]
lidda[m] et emaus diospoli[m] scilicet
nicopoli[m] significamus possidebu[n]t pa-
lestinos cu[n]ct[as]q[ue] urbes philistinor[um] ga-
za[m] ascalone[m] azotu[m] accaron seth vel
oc[cidentem] illa[m] plaga[m] q[ue] iuxta antiq[ui]s ap[ost]o-
ro[rum] saronas appellat' Alii vero putant ea[m]
sephela[m] i[d est] ca[m]pestre[m] regione[m] que circa
eleutheropolim est regionem q[uo]d ad
ra[m]ocorum et ad mare usq[ue] tenenda
sit id est de tribu iuda no[n] solum
eleutheropoli[m] teneat s[ed] usq[ue] ad mariti-
ma p[er]ueniat et philistiim suo imp[er]io
subiuget q[uo]s p[ri]us no[n] potuerant subiuga-
tos Dilatabit' quoq[ue] t[er]minos filior[um]
iuda usq[ue] ephraim ubi nu[n]c neapo-
lis est et usq[ue] ad regione[m] samarie ubi
sebaste condita est Beniamin aut[em]
cu[m] stati ab ihr[usa]l[e]m cont[ra] septentrio-
ne[m] t[er]mini dilatant' cuncta[m] possidebit
arabia[m] q[ue] p[ri]us vocabat' galaad et in
gemina[m] nu[n]cupat' Iuxta lxx aut[em] et
monte[m] ephraim et ca[m]pos samarie
et beniamin et galaad hii q[ui] fuerit
i[n] meridie possidebu[n]t Hoc iuxta sum-
sit de iudeis Post ei ee p[er] te p[er] annos
quingentos usq[ue] ad adve[n]tu[m] xp[ist]i ee co[m]-
pletu[m] Et quod eccl[es]ie suo cotidie co[m]-
plet' in nob[is] et i[n] regno eccl[es]ie c[on]firmat'
Hii enim qui habitat i[n] meridie id est
nageb et in uo sc[ilicet] luce et qui tenet
ca[m]pestra et humilia i[d est] discipulus eius q[ui] dicit
discite a me q[ui]a mitis su[m] et humil[is] cor-
de possidebu[n]t monte[m] esau et philis-
tiim quos possu[m]u[s] p[ro]pt[er] sup[er]bia[m] dog[ma]-
tu[m] et eloq[ue]ntia[m] s[e]c[u]l[a]rem i[n] ethnicoru[m]
p[er]sona accipe[re] ut i[n] mote magni sunt
philistiim et alienigenis discipul[is] q[ui] ma-
gistror[um] auctori[tat]e dicu[n]t' et no[n] solu[m]

monte esau et alienigenas. Sed regionem
quoque ephraim et samarie possidebunt.
Ephraim et samariam crebro in osee le-
gimus et in hereticis qui sub nomine christiano
ecclesiam diuidunt interpretati sumus. Et
ibi et superius ubertas et ibi custodia
fidei repromittitur. Porro beniamin filius
dextere atque ciuitatis ubi templum dei est pos-
sidebit galaad quod interpretatur aceruus
testimonii israelem carnem significans. Ab
illis enim ad nos testimonium domini commigrauit.
Iuxta lxx autem et ipsum beniamin et ga-
laad hii qui fuerint in meridie possidebunt.
¶ Et transmigratio exercitus huius filiorum
israel omnia chananeorum usque ad sarep-
tam et transmigratio ierusalem que in bospho-
ro est possidebit ciuitates austri et
ascendent saluatores in montem syon iu-
dicare montem esau et erit domino regnum.
lxx. Et transmigrationis principium istud
filiis israel terra chananeorum usque sareptam
et transmigratio ierusalem usque ephratam
possidebunt ciuitates nageb et ascen-
dent qui saluati fuerint de monte syon ut
puniant montem esau et erit domino regnum.
Multum in hoc loco translatio nostra discre-
pat ab editione uulgata unde debemus
in expositione hystorie hebraicam ueritatem sequi.
Qui de babilone iuxta uolumen ezre
et neemie reuersi fuerant in iudeam et
terre transmigratio [illegible] totius exerci-
tus filiorum israel ad meridiem quidem
et ad occidentem et ad septentrionem
possidebunt ydumeos et palestinos
et montem ephraim et samariam. Be-
niamin quoque qui confinis est solitudini
specialiter obtinebit galaad. Contra
orientem uero ciuitates que terre chananeorum
sunt usque ad sareptam sydoniorum
ubi quondam helyam pauit uidua. Porro

hii qui de ipsa ierusalem metropoli ciui-
tate translati fuerint in sapharath quod
nos in bosphorum uertimus possidebunt
ciuitates austri que sunt in tribu iuda
diuersi et in urbe sua ea que urbi
uicina sunt obtinebunt. Cumque hec reple-
ta fuerint sicut in iudicum libro mitte-
bat dominus saluatores qui populum de cap-
tiuitate saluaret sic ascendent et
uenient in montem syon ut iudicent
atque discernant quid subiectum et fini-
te sibi montem esau id est ydumeos sub-
iugatisque omnibus erit domino regnum. Ubi
nos posuimus bosphorum in hebreo
habetur sapharat quod nescio cur lxx
ephrata transferre uoluerint cum aquila
et symachus et theodotion cum hebraica
ueritate concordent. Nos autem ab
hebreo qui nos in scripturis erudiuit
didicimus bosphorum sic uocari et quod
iudeis nunc ista est regio ad quam
adrianus captiuos transtulerit. Quando
ergo christus uenerit tunc reuersum
est in iudea etiam illa captiuitas. Pos-
sumus autem locum et pluribus regum babilo-
nis intelligere quamquam et aliud ar-
bitror. Nam consuetudinis prophetarum
est cum loquuntur contra babilonem am-
monitas moabitas philistiim
et ceteras nationes nominibus
lingue eorum abuti et suo ydiomate
pronuntiare. Quia ergo lingua
assyriorum et nos quod hebraice uocatur
gebul dicitur sapharat huius sensus
est: concio transmigrationis ierusalem que
in ciuitatibus terris ~~que~~ regionibusque di-
uisa est urbes austri id est tribus
sue recipiet. Ab eo autem quod nos in-
terpretati sumus et ascendent saluato-
res ac lxx transtulerunt hii qui

Abdias

salui fuerint in hebreo scriptum est mo-
sim quod non ut aquila et lxx et theo-
dotion passiue sesomenoi id est uel
marozomenoi sed iuxta symmachum se-
zontes id est actiue saluatores intelli-
gendi sunt. Siquidem sesomenoi id est sal-
uati fletum helio simone dicitur.
Quia iuxta historiam ut potuimus in-
primis sumus et inter confragosos sco-
pulos maximi nauicula texuimus
spiritali intelligentie uela pandimus
ut flante domino et sua reserante mi-
possedit steria leni perueniamus ad portum. Eo
tempore quo beniamin galaad transmi-
graturus certamen filiorum israel uel certe
principium transmigrationis carnei quidem
israel istud est ut ad chananeorum
terram perueniat. Et propheticus sermo
qui quasi fame predicabatur in iudea
ex siccato uelle israelis ad genitu-
torem transeat ibique et pascatur et
pascebat deum et rapit a credentibus
et pascit ipse credentes. Saeptha
uel ex duobus compositum est et interpretatur
angustia panis uel uini ubi est et
transfertur in incendium. Chanaan uero
in salon id est motum uertitur aut certe
negociator et humilis appellatur.
Igitur transmigratio filiorum israel qui
occidentem dimiserint literam et ad spi-
ritum uenerint uiuificantem mouebit
autem a legis sunt negotiabitur de mul-
tis margaritis unam preciosissimam in-
uentam et deposita iudeorum superbia hu-
militate sectabitur christiana et illuc
usque perueniet ubi antea fuit fabula
panis et mulier uidua a suo co-
ditore deserta pupillum filium uix a-
lebat et ibi uinusa illius prima et
uicina torrement. Captiuitas at

sine transmigratio ihrusalem ubi quondam erat
uisio pacis et quod nunc in toto orbe disper-
sa est possidebit ciuitates austri id est
ecclesias dei et parentibus luminis directis est
sponsa perueniens ubi pascas ubi cu-
bas in meridie et cum ioseph in antiquis
germanitatem receptam inebriabitur san-
guine pastoris et principis. Quod si
iuxta lxx ephrata legimus mihi du-
bium est quin christum intelligit fides. Ef-
phratam id est interpretatur carpofora id est
ubertas et diomina est appellatur
bethlehem in quo ortus est celestis
panis. Hii autem ita gestis ascen-
dent saluatores uel qui saluati fuerint
de reliquiis populi iudaici in montem syon
ut iudicent et uisitent montem esau.
Quod lumine dominus lucem appellat apostolos
suos et dicit uos estis lux mundi et
ipse petra petro donauit ut petrus sit
pastor quoniam bonus ille pastor lar-
gitus est nomina et gratia dicitur seruus
tribuit ut dicatur sit ipse saluator a-
postolos suos mundi esse uoluit saluatores
qui ascenderint specula montis ecclesie
et deponentes superbiam iudaicam uni-
soriusque montium quod aduersum scientiam dei
erigebant regnum domino paruerit. Hec ad
duas lucubratiunculas ueterum auctoritate
secutus et maxime expositiones hebraicorum
presbyteri simonis dictaui aliquique ob meum
sed nescio an christum impleuerit illud
Vir sapiens locum sensuum debet consequen-
tia plus querere quam eloquii uenustatem
(?) liceat ea leuitate et compositione uerborum
dictarum ut scribimus. Aliud est mi
pammachi sepe stilum uertere et que memo-
ria digna sunt scribere aliud notariorum
articulis preparatis pudore reticendi
dictare quodcumque in buccam uenerit

In hoc propheta et adolescentuli lusimus et senes proscripsimus. Qui uero dominum et meliora dixerit, illum sinam transgredere.

Incipit prologus explanatio beati Iheronimi presbiteri in micheam prophetam

Micheas in quem nunc commentarios dictare incipio in ordine duodecim prophetarum secundum lxx interpretes tercius est secundum hebraicum sextus et sequitur ionam prophetam qui succedit abdie atque ita fit ut tercius sit amos et iohel secundus post osee qui apud omnes primus est. Ergo si in corde uolumus ponere debemus profunda continere mysteria et sermo dei qui super prophetas descendit ad micheam quoque quasi interpretatur humilitas eius. Micheas de morasthi que usque hodie iuxta eleutheropolim urbem palestine haud grandis est uiculus. Morasthi autem in lingua nostra heredem sonat. Pulchre ergo humilitas que inter uirtutes uel principia est spe hereditatis dominice nascitur. Humilitas autem non illa que uenit de conscientia peccatorum sed que inter uirtutes ponitur iuxta quam dicitur: Humiliamini sub potenti manu dei ut uos exaltet in tempore. Et qui se humiliat exaltabitur et ante contritionem eleuabitur cor uiri et ante gloriam humiliabitur. Unde et dominus: Discite a me inquit quia mitis sum et humilis corde. Quomodo ergo apud nos uotiua et quasi ob uirtutis auspicium ponuntur uocabula, uerbi gratia, Victoris, Casti, Pii, Probi, et apud grecos Sosson uocatur, et appellatiua nomina uertuntur in propria, sic apud hebreos micheas et abdias et zacharias et cetera que hebrei multa ex utriusque uoluminis libris apponuntur.

Secundum textum:

Verbum domini quod factum est ad micheam morasthiten in diebus ioathan, achaz, ezechie regum iuda, quod uidit super samariam et ierusalem. Siue iuxta lxx: de quibus uidit super samariam et ierusalem. Factum est ad micheam post osee et amos et ysaiam qui sub ozia uaticinati sunt. Ex quo intelligimus micheam ozie temporibus non prophetasse sed filii eius ioathan post quem regnauit achaz, ezechia in principio achaz regnum succedente sibi quod decem tribus ab assyriis in captiuitatem ducte sunt. Quantum ergo ad hystoriam pertinet secundum ordinem captiuitatis primum capta est samaria metropolis israel postea ierusalem urbs iude. Prophetie titulus ponitur primum de samaria secundo de ierusalem. Quantum uero ad mysticos intellectus quia samaria super hereticis accipitur, ierusalem in ecclesia, dicimus uerbum domini fieri ad heredem et ad coheredem christi de prauis dogmatibus et de ecclesia si que forte praua commiscuit et totius uoluminis ordinem texuit. Quod autem samaria et decem tribus que scisse sunt sub rege ieroboam a stirpe dauid accipiantur in persona hereticorum et omnis quidem scriptura testatur sed maxime propheta osee et hic ipse liber qui hereticos ipsos et ecclesiasticos personas uocat. Statim enim sequitur: quod scelus iacob nonne samaria? Et quod est peccatum iude nonne ierusalem? Hoc duntaxat iuxta lxx translatores; ceterum in hebraico quod legatur paululum subiciemus. Sed et illud

quod heretici faciunt in dogmatibus suorum qui scilicet
in sublimitate confidunt et ecclesie des-
piciunt simplicitatem. In alio loco di-
citur: Ve qui despiciunt Syon et confidunt
in monte Samarie. De Syon enim egre-
dietur lex et verbum domini de Iherusalem.
Porro Samaria fabricata est de proprio
sensu vitulos aureos habentes qui decorem
in superficie pulchritudinis habent, vitalem
spiritum non habentes, et fabricata est in
domo dei que interpretatur Bethel. Iter
et rursum posuit populus Israel deos non
qui de sculptilibus et in domo dei fabri-
cati sunt. Quamvis autem conciabula
sua sua vocet Bethel, tamen postquam fabri-
cationem ydolorum desinit esse Bethel
et vocatur Bethauen quod dicitur domus
ydoli. Pro quo lxx transtulerunt do-
mus. Hec de titulo. Huc usque veni-
mus ad exordium prophetie et Lerne-
a bestia serpente sancti spiritus invo-
cemus adventum. Vos Paula et Eu-
stochium ad dominum salvatorem fun-
dite preces ne mihi noceat invidia sed
ut mens libera id tantum cogitet quod
nititur explanare, nec sentiat con-
tumeliarum alapas quas dominus in pas-
sione contempsit. Audite populi omnes
et attendat terra et plenitudo eius
et sit dominus deus vobis in testem, dominus
de templo sancto suo. lxx: Audite
populi omnes et auscultet terra et omnes
qui sunt in ea et sit vobis dominus deus
in testimonium. Quia iuxta historiam
manifestus est ~~sensus~~ sensus lectoris
prudentie intelligentiam derelinquo.
Iuxta tropologiam autem convocat
ad auditum populos id est totius orbis
ecclesias et ad auscultandum terram
que terrena in ea hereticorum exstructa

sunt dogmata. Quod autem hereticis inter-
ceteris opera miscetur quod scilicet refert ad terram
et apostolus ad Galathas non tacet et
dominus in evangelio prudentem indicat au-
ditori qui de terra est de terra loquitur et ad
distinctionem eorum rursus de ecclesiasticis:
qui autem de celo venit super omnes est
et quod vidit et audivit hoc testificatur.
Si autem hoc quod ait Audite populi propter
illud dictum qui habet aures audiendi au-
diat plus aliquid sonat, quia quod post-
ea infert attendat terra aptabimus
ecclesie: audite populi omnes hereticis id est
qui terrenam susceperunt doctrinam. Attendat
terra et omnes qui in ea sunt, ut et isti si
audierint et illi si attenderint non
pereant ea que postea sermo domini com-
minatur. Et sit eis dominus in testimonium
sive ut in hebraico legitur in teste
vel ut apertius interpretatus est Simma-
chus testificans et testificans non aliun-
de nisi de domo sua que est ecclesia a patre
in filio id est in domino nostro Ihesu qui vere tem-
plum dei patris est et de quo idem loquitur
pater viscera penetrans et medullas
eorum qui attendere voluerint et audire.
Quia ecce dominus egredietur de loco suo
et descendet et calcabit super excelsa ter-
re et consumentur montes subter eum
et valles scindentur sicut cera a facie ig-
nis sicut aque decurrunt in preceps.
De scelere Iacob omne istud et in peccatis
domus Israel. Quod scelus Iacob nonne
Samaria? Et que excelsa Iude nonne
Iherusalem? lxx: Ecce et dominus egredietur
de loco suo et descendet et ascendet super
excelsa terre et commovebuntur montes
subter eum et valles tabescent sicut
cera a facie ignis et sicut aque proflu-
entes in descensu. Propter impietatem

iacob omnia hec et propter peccata domus
israel. Que est impietas iacob? nonne
samaria? Et que peccata domus iuda? nonne
iherusalem? O samaria et iherusalem au-
dite diligenter et attendite dominum no-
bis de templo suo testificantem et predi-
centem quantum futurum est. Ecce egreditur
de loco suo qui et mitis est et benig-
nus et cuius natura clementia est vestri-
um cogitur personam quam non habet crude-
litatis assumere. Et descendet et calcabit
super excelsa terre. Descensio domini est
et maiestatis eius ad infima [?] decur-
sus calcare terram et potentes quosque
conterere. Et consumentur montes mon-
tes sive tabescent sive valles sub
eo quos principes et populos et quo-
modo vicinia ignis cera non sustinet
Et pro cursu aque ferunt in pre-
ceps ita omnis impiorum superbia domino
veniente solvetur et defluet. Hoc
autem totum fiet propter scelera decem tribuum
que vocat iacob et israel et propter pec-
cati prevaricationem iuda quia in decem
tribubus samaria metropolis fuit
et in regno iude iherusalem excelsorum
ydola fabricata est hoc iuxta litteram.
Tropologice autem egreditur dominus de
loco suo quem vel filium vel omnes sanctos
intelligere possumus. Ipse enim filius
ait Ego in patre et pater in me.
Et de sanctis inhabitabo et ambulabo in
eis et ero eorum deus et ipsi erunt mihi
populus. De hiis ergo egreditur non quo
derelinquat eos illa et de apostolis egredie-
batur sermo domini ad audientes et tamen
non derelinquebat eos. Et huiuscemodi
loca id est ea que domini hospitia habere me-
ruerint qui cum christo resurgentes et sedenti-
a cum eo in celestibus sursum posita sunt

Unde et descendere dicitur ad eos qui eius in
monte doctrinam audire non possunt.
Cum autem descenderit non ascendit in humilibus
et in hiis qui deorsum positi sunt
sed que terre vocantur excelsa et qui in-
telligentes adventus domini maie-
state commovebuntur et quamvis montes
sint tamen ad celestia attingere et ascenso-
ris pavebunt presentiam. Valles autem
id est anime choreas inserte corporibus non cum
celesti homine resurgentes presentiam eius
ferre non poterunt sed quicquid in eis
durum fuit resolvetur et ita fluent
quomodo si aqua plana non habeant
feruntur precipites in profundum.
Veniet ergo dominus tribulis ad docen-
dum id est ad movendos montes et val-
lium humilia resolvenda quod impieta-
te fecit iacob et peccatum israel. Impi-
etas autem iacob conciliabula hereticorum
sunt que vocantur samaria et pec-
catum iuda id est eius qui dominum confitetur
non est aliud nisi iherusalem in qua multa
crimina reperiuntur. Quod autem de iuda
referunt ad christum cuius ecclesia est ut
sepe diximus et istud ponamus ad presens
Iuda te laudabunt fratres tui manus
tue super dorsum inimicorum tuorum.
Per quos et sic intelligi quod propter
impietates samarie et scelera iu-
deorum egressus est dominus de loco quon-
dam suo et dixit ad iudeos Ecce re-
linquetur vobis domus vestra deserta
et descendit de celis et ascendit
super excelsa terre id est super eos qui ex
gentium humilitate credentes ex-
celsi esse meruerunt et commoti sunt
montes philosophorum dogmatum
et regna sublimia et hii qui hu-
miles permanserunt consumpti sunt

subtus eum et valles scindentur
sicut cera a facie ignis sicut
aque que decurrunt in preceps
[illegible]

et consti salvatoris adventu et cres-
cente ecclesia montibusque in sub-
lime surgentibus ydola corruerunt
in profundum Egressus est quoque dominus de
loco suo et de gentibus constructa
est ecclesia ut moveret montes sub
pedibus eius et profunda vallium
solverentur quod in spiritu egit iacob et pre-
cavit israel et omnes tribus domini nega-
verunt // Et ponam samariam quasi
acervum lapidum in agro cum plantatur
vinea et detraham in vallem lapi-
des eius et fundamenta eius revela-
bo et omnia sculptilia eius concidentur
et omnes mercedes eius comburentur
igni et omnia ydola eius ponam in per-
dicionem quia de mercedibus meretricis
congregata sunt et usque ad mercedem
meretricis revertentur Super hoc plan-
gam et ululabo vadam spoliatus et
nudus faciam planctum velut dra-
conum et luctum quasi struthionum quia
desperata est plaga eius quia venit
usque ad iudam tetigit portam populi
mei usque ad ierusalem Lxx^{ta} Et po-
nam samariam in pomorum custodiam in
agro et in plantatione vinee et
detraham in voraginem lapides eius et
fundamenta eius revelabo et omnia
sculptilia eius concident et univer-
se mercedes eius comburentur igni et uni-
versa ydola eius ponam in perditionem
quia ex mercedibus fornicationis congre-
gavit et ex mercedibus fornicationis
destruxit Propter hoc planget atque
lugebit ibit discalciata et nuda
faciet planctum quasi draconum et luc-
tum quasi filie sirenarum quia obtinuit
plaga eius quia venit usque ad iudam
et tetigit usque ad portam populi mei
usque ad ierusalem Secundum ordinem
peccatorum sit ordo penarum Primum
peccavit samaria et fabricata est ydo-
la et pro domino adoravit vitulos pro-
pterea et periit Destruam eam venien-
tibus assiriis et ponam quasi acervum
lapidum cum plantatur vinea ut re-
digatur in tumulos et detraham in
vallem lapides eius Erat quippe in
montibus sita ubi nunc sebaste est
in qua et sancti iohannis baptiste ossa
sunt condita Et fundamenta eius quoque
revelabo Tanta quippe ruina erit
et tanta urbis subversio ut non so-
lum parietes et edificia corruant sed
fundamenta quoque eius usque ad extremum terre
lapidem revelentur et omnia sculptilia
eius ceteraque divitie quas diversi
reges in ea comportaverunt concidentur
et comburentur igni et ad nichilum redi-
gentur Siquidem opes et multiplex
supellex que ex fornicatione ut puta-
bant ydolorum fuerunt congregata
ducentur ad aliam meretricem id est ad
ninivem ut quomodo in terra sua forni-
cati sunt cum ydolis que fecerunt sic va-
dant ad aliam terram ydolorum et forni-
cationis scilicet ad assirios Hucusque de
samaria Et quia eadem plaga perven-
tura sit ad ierusalem et ipsa enim filii
errorem peccavit delinquens deum suum et
ydola fabricans Propheta ipse planctum facit
et sub persona sua indu-
cit plangentis affectum et dicit super
hoc plangam et ululabo vadam spo-
liatus et nudus detractis vestibus quas perdidit
et faciam planctum velut draconum
et luctum quasi struthionum Quomodo enim
dracones terribili sibilo personant iuxta
hystorias eorum qui de phisicis conscripserunt

eo tpe quo vincitur ab elefantis
et sicut struciones immemores sunt ouorum
suorum et qui non pepererint in harena
calcandos pede bestiarum fetus relin-
quunt. De quo plenius in libro iob scri
bitur. Ita et ecclesia suis filiis spoliatur et
nuda incedit. Et hoc faciam quia despe-
rata est plaga eius id est samarie et idem
premium immo eadem pena premium que euer
terat samariam ueniet usque ad iudam
et usque ad portam urbis mee ierusalem.
Ut enim samaria subuersa est ab assyri-
is ita iuda et ierusalem subuertetur a chal-
deis. Ponam uero samariam hereticorum scilicet in-
tellectum ecclesiam que separata adeo
populi sita est tabernaculum ipse dominus co-
minatur positurum se eam in pomorium
custodiam in agro et in plantatione vi-
nee. Multo enim melius est subuertere in-
utilem ciuitatem et lapides eius quibus
extructa fuerat in precipes deicere et pre-
parare eam in pomerium plantationemque
vinearum quam in edificatione pessima
permanere. Cum ei destructa fuerit et
reuelata fundamenta eius quibus sua vi-
debatur reuelare mysteria et infirma
heresis dogmata in quibus stabat et omnia
ydola que specie videbantur hereticae et
pulchritudine artificis sermonis composi-
ta confusa fuerint a ministris dei id est
a viris ecclesiasticis tunc in loco edi-
ficationis pessime varia ecclesie poma
nascentur et non solum nascentur verum
etiam custodientur et plantabitur vinea
soreth de qua fiat vinum quod se dominus
in regno patris bibiturum esse promisit.
Non solum autem fundamenta eius que pri-
us terram premebant aperientur et profer-
entur in medium et ydola que sibi finxerunt
concident sed gloria quoque et diuitie quibus
videbatur heresis de fornicatione et
errore suo igne meo consumentur
de quo dixi in euangelio ignem veni
mittere super terram quem volo ut arde-
at quia conburent et redigent ad ni-
chilum quicquid non de veritate contineatur
sed doctrinam sed de fornicatione anime et
errore hinc inde collecta. Heretici
quippe non habent diuitias de pro-
pria hereditate venientes sed cotidie
quod colant reperiunt et ydola sibi
artifici manu et curiosa mente
confingunt. Propter hoc autem confusus
fuerit ager eorum in pomorum custodiam
et preparatus ad vineas et lapides
quibus edificata erat ciuitas dextru-
cti in profundum et reuelata fundamen-
ta eorum et omnia sculptilia concisa
et incensa et mercedes quas sibi vana
spe polliceba(n)tur et quicquid velut deum
colere videbantur redactum ad nichilum
quia de fornicatione anime omne sibi precium
comparauerat tunc intelligentes errorem
pristinum et in semetipsos reuersi plan-
gent in quibus ante ridebant et lugebunt
in quibus prius fornicantes letabantur
deponentque de pedibus suis calciamenta mor-
tiferum habuerant et erunt discalciati
quia terra in qua staturi sunt locus sanctus
est et vestimenta fornicationis sue
vniuersa proicient eruntque nudi ut pos-
sint christi indui vestimento et fiunt
planctum quasi draconum. Plancturi sunt
quippe aliquando et dracones quos viderunt
dracone magno captum et in hamo
pendere piscantis et inanem desolatum.
Et lugebunt quasi filie sirenarum. Dulcia
enim sunt hereticorum carmina et su-
auis vox illos decipientia nec
permittit eorum preterire nisi qui

obtinuerit animam suam et quasi nudus
evaserit. Propterea enim huiusmodi sa-
maria plaget atque lugebit quoniam sa-
gitta domini vulnerata est et plagam
furoris accipiens cognoscet suum errorem
illo solum et ipsa peccavit secundum iniquitatem
et errorem suum in iudea quorum voluit
portas introducere. Venit dicitur de ea vel
usque ad iudam et tetigit usque ad por-
tas populi mei usque ad ierusalem. Portas
inquit tetigit quas aures intelligimus
ceterum media urbe intrare non potuit.
Quod si intrasset fecisset de ierusalem sa-
mariam. Quotiens videmus de ecclesia
aliquos ab hereticorum fraude scandalizari
et querere quomodo eorum respondeant quibus
nec tamen recedere de ecclesia dicimus venit sa-
maria sive plaga samarie usque ad
ierusalem confitentem usque ad aures populi
dei et usque ad aures ierusalem. Hoc
enim quod dicitur tetigit usque ad por-
tas populi mei intelligen-
dum est ut subaudiatur tetigit etiam
usque ad portas ierusalem. Huc usque
contra samariam et contra israel videamus
et cetera. ¶ In geth nolite annunti-
are, lacrimis ne ploretis in domo pul-
pulchra veris pulvere vos conspergite. Transite
vobis habitatio saphir confusa igno-
in exitu minia. Non est egressa que habitabat
sennan planctum domus asel accipiet
ex vobis que stetit sibimet quia infir-
mata est in bonum que habitat in maroth
quia descendit malum a domino in portam ie-
rusalem tumultus quadrige stuporis habi-
tanti lachis. Principium peccati est filie
syon quia in te inventa sunt scelera israel.
Propterea dabit emissarios super hereditatem
Geth domos mendacii in deceptionem
regibus israel. Adhuc heredem ad-
ducam tibi que habitas in maresa usque
odollam veniet gloria israel. lxx^ta In-
in Geth nolite magnificari qui in
bachim nolite edificare de domo
derisu vestro que habitat bene in civitatibus
suis non est egressa habitatrix sennaan
plangere domum que est iuxta eam ac-
cipiet ex vobis plagam doloris. Que ce-
pit in bonis que habitat in doloribus quia
descenderunt mala a domino super portas
ierusalem sonitus curruum et equitum.
que habitat lachis principes peccati est filie
syon quia in te invente sunt iniquitates
ierusalem. Ideo dabit emissarios usque ad
hereditatem Geth domos vanas frustra
fuerunt regibus israel donec heredes ad-
ducam tibi que habitas lachis hereditas
usque odollam veniet. Multum hebrai-
cum a lxx interpretatione discordat et
tantis tam mea quam illorum translatio
difficultatibus involuta est ut si quando
indiguimus spiritu dei semper autem in exponendis
scripturis sanctis illius indigemus adventu
nunc vel maxime eum adesse cupiamus
et quod in prophetis locutus est pandere ut
de nobis quoque possit intelligi quod ipse ali-
bi pollicetur aperi os tuum et implebo illud.
Geth ut regnorum quoque testatur hystoria u-
na est de quinque urbibus palestine vi-
cina iudee confinio et de eleutheo-
poli euntibus gazam nunc usque vicus vel maxi-
mus unde fuit et goliath ille getheus
quem david occidit in prelio. Quia igitur
propheta primo per prophetam dominus dixerat
plangam et ululabo vadam spoliatus
et nudus faciam planctum velut draco-
num et luctum quasi strutionum quia desperata
est et insanabilis plaga samarie et
venit usque ad iudam tetigitque portam populi
mei ierusalem. Propterea fletus ad nos

pn̄pio nolite annūciare ī geth ne
audiat et letent̄ inimici Lacrimis
ne ploretis q' ne iñ singultus quidem
erūpat dolor Dissimulate fletū ne
adūsarii ꝯtulent̄. lacrimas om
nō heant cū pectus heat dolore
Nolite exire foris ſʒ ī domo pul
ueris et uertite tinē uos ꝯspgite
cinīarū Transite uobis habitacio
sapphir q̄d s̄m hebreoꝝ ſmone
dicit̄ pulchra Samaria q̄ppe ī pul
cherrimo iudee et uberrio sita lo
co nūc quoꝝ ondit̄ Dicit ḡo ad
eā Dū tu q̄ habitas in regione ubi nima
que ꝯfusa es ignominia sic sic tñ
si sic ad captiuitate ducte ut p ma
loꝝ magnitudine ne vicin⁹ quidem
allophilus audiat uoce sua Por
ro q̄d sequit̄ Nō ē egressa q̄ habitat
in senan q̄ interptat̄ exitus siue
ut simachus uertit nō est egressa
habitacio abundans de eadē samaria
dicit̄ que ī tpib assyrie captiuita
tis ē foribus et statū ut morta fuerit
de finibus suis hostile t̄ra ingredit̄
Ista habitacio abundans uix ī accipi
endū q̄d et sup dixim⁹ habitac̄o pulch̄
Non est g' egressa q̄ habitauit ī exi
tu ul' ī abundātia p̄pa voluntate
ſʒ vi ducta ē in assyrios Planct⁹ do⁹
uicina et ex latere q̄d interptat̄ asel
regnū videlicet iuda planctū accipiet
ex uobis que nūc interiī samaria
captam substitit et deū habuit de
fensore Accepit aūt planctū et p
cussa formidine est et infirmata bo
no suo q̄ habitat ī maroth id ē in
amaritudinibus siue ut simachus uertit
habitac̄o ad amaritudinē ꝓuocātis hoc
est

que hebraice dicit̄ Oseb ethmaruth
ꝑat captiuitate vicinarū t̄barū quia
descendit malū a dño ī porta ihrlm
Assyrius q̄ppe uastata ē samaria ue'
enā in ihrlm eo tpe quo rapsaces ē
missus insultans de quo et regnoꝝ q̄r
tus liber et ysaias plenius scribunt
ubi dicit̄ q' rex assyrius de lachis
miserit ihrlm et postea capta lachis
ad oppugnandū transierit lobnā Terret
ergo lachis urbs ydol' dedita et ad
te quadriga et equitatum assyrioꝝ
q2 et in te inuenta sunt scelera ihrlm
et tu fuisti p̄ncipium ydolatrie in iudi
Pro te ei q̄i ꝑ porta ſpicias decem
tribuum ingrediat ihrlm Nō solū aūt
sup lachis tumultus ueniet quadrige
et ſʒ et sup geth metpoli palestine
de qua sup̄ diximus ī geth nolite ā
nunciare Mittet ei assyrius latru
nculos suos q̄s uocat emissarios
et possidebit domū ydolatrie urbē
q̄ iudaicis q̄n in supplantationē fuit
regibus isrl' Quod aūt sequit̄ adhuc
heredē adducā t̄ que habitas ī mare
sa pulchre allusit ad nom̄ Maria
et maresa hereditas dicit̄ aduentū
in eā hostiū p heredibus appellauit
et usq; odolla urbē iude ueniet
maresa i' hereditas odolla q̄ glosa
ē in urbibus isrl' Denique et simma
chus ita transtulit

hoc est
adhuc heredē adducā et t' habitatio
maresa usq; odolla ueniet glē isrl'
hoc ē que glosa es ī urbibus isrl'
ut ubi dicit̄ glē gtiuus casus s̄nii
sit̄ huius glē et nō ntiuus plural'
hec glē Vel certe ita intelligat̄ q' scap

Micheas

civitatis israel que venit in lachis et
geth et maresa usque odollam quoque
veniet et expulsio legendum israel ut
kata
ignominia vel vas-
titas senciatur. Porro quod super ur-
bes iuxta moraseth hereditate inscriptam
sumus sciat lector in eo versiculo quem
posuimus iuxta dabit emissarios
super hereditatem geth in hebreo pro heredi-
tate geth morasthi posita. Hunc
usque sidon hebreorum ut potuimus et ut no-
bis visum est. Certe ut ab hebreis audi-
vimus qui inter saxa et acutissimos
scopulos naviculam mentis rexerimus
quam utrum invenerit portum an adhuc
in salo fluctuet lectoris est prudentis
prudencie iudicare. Nunc orationibus vestris per-
gamus ad alios fluctus et imminente
expositionis huius inde naufragio si pos-
simus evadamus. Geth interpretatur torcu-
lar. Qui igitur in geth id est in torcularibus sunt
putant se vindemiasse firmam vineam et
calcasse botrum de vinea soreth ex-
tolluntur in superbia ignorantes quod bo-
trus iste iudee in allophilorum finibus
non reperiatur. Nolite magnificari extolli qui
estis in torcularibus quia de vinea sodo-
morum vinea vestra est et propago vestra
de gomorris et uva vestra amaritu-
dinis et botrus fellis vobis et furor
draconum vinum vestrum furor aspidum
insanabilis. Ita si etiam feceritis firmam
quam vindemiam vestram non solum de sodo-
ma et gomorra sed de egypto quoque et
et ceteris inimicis gentibus dabit dominus
erugini firmam vestram et labores vestros
locuste et occidet in grandine vineas
et moros vestros in pruina. Non vos
decipiat similitudo vini in dictis a-
marum dulce. Gustate vinum vestrum

diligentius et invenietis pro vino soreth
furorem draconum et venena aspidum.
Vos nolite superbire sed magis humilia-
mini sub potenti manu dei et ad illud
transite torcular de quo ascendens ex
edom et rubicundus ex bosor loquitur
in ysaia. Torcular calcavi solus et
de gentibus non est vir mecum. Rursum
quia sunt et de alienigenis et aliis mul-
tis civitatibus regiones et urbes allophy-
lorum pugna quod per mala opera et sensus
contrarios deo loquitur destructi sumus
sed revertentes edificemus quod destructa
sunt vestra et vocantur terminum impietatis
et perpetuus cui iratus est dominus dicit ad
eos qui in bachim nolite edificare
de domo de irrisione. Bachim in lin-
gua nostra planctum et fletum sonat.
Denique excepto lex omnibus kaaynoo
id est fletum transtulerunt. Qui estis
igitur in huiusmodi operibus atque sentenciis
que fletu digne sunt nolite instaurare
edificationem pessimam neque vestrum sensum
extructionem vestri arbitrium neque edi-
ficetis super arenam ne cum tempestas
venerit domus vestra concidat et ipsius
labor risui videntibus prebeat quin po-
tius intelligentes edificationem vestram
dignam esse derisu ruinis eius et pulvere
conspergite capita vestra et agite peni-
tentiam quod absque consilio tristium domum
edificare voluistis. Sequitur. Non est egres-
sa que habitat in finibus suis non est egressa
habitatrix in sennan. Quod mihi videtur
hanc habere sententiam. Vos qui superbitis in
geth et in bachim frustra domum
risu dignam edificare conamini. Aspe-
rgite vos pulvere et agite penitentiam
quia vestrum detestabile prime et edifi-
cationem contrariam deo edificare voluistis

ecclesia autem Christi que habitat bene in toto or-
be ecclesias possidens spiritus unitate
coniuncta est et habet urbes legis, propha-
rum et euangelii et apostolorum. Non est egressa
de finibus suis, id est de scripturis sanctis, sed
recepit rerum possessionem que habitat in Sen-
naan quod interpretatur est ut supra diximus
Symmachus abundantiam. Habet enim et
patrem et filium et spiritum sanctum cum quibus omnes
spirituales gratie copie iuncturi sunt. Unde
et dicitur ad eam: Fiat pax in virtute tu-
a et abundantia in turribus tuis.
Vos vero qui habitatis vicinam Sennaan id est
vicinam abundantie ecclesiarum, o heretici,
o contraria dogmata, plangite vos
qui edificatis vobis domum in derisum
et pressistis torcular in superbia, non
in scripturis sed in vicinia scripturarum.
Domum vestram iam non risu sed planctu
dignam et lacrimis construxistis. Unde
et subiungitur: Plangite domum que est
vicina ei que vicina Sennaan. Sed et hoc
quod additur: accipiet ex vobis plagam
doloris, ad eosdem hereticos dicitur, quibus
imperatur ut plangant domum vicinam
ecclesie, quod inimicus et ultor dyabolus
cui tradendi sunt in supplicium ipse eis
infligat plagas et extorqueat per dist-
antiam pessimam plagarum dolorem. Que
postea inferuntur ut sentientes penam
quam ferant agant penitentiam et habitatio do-
loris sit eis bonorum occasio. Sive ec-
clesie iudicatur dolor quod plangat quondam
filios suos et ipsa sit causa salutis hereti-
corum si ad lugentem matrem voluerint
reverti. Porro quod infertur: quia descenderunt
mala a domino super portam Iherusalem, et
Marcionite ac Manichei utuntur
hoc scripto eo quod legis deus malorum con-
ditor sit, sic dicentes: mala a domino

descendisse, quo et salvator loquitur in
euangelio: videbam Sathan quasi fulgur
de celo cadentem. Quo enim ibi cecidit
de celo lucifer qui mane oriebatur et
contritus est super terram qui mittebat ad
gentes, sic et hec mala que a domino
ceciderunt et venerunt ad portas
Iherusalem, non quia cadentia non erant ma-
la, sed quia a domino corruerunt ideo
facta sunt mala. Et ut sciamus malorum
insidias venerunt usque ad portas
Iherusalem que quasi fine sunt et adamanti-
ne et clauduntur ab apostolis quibus
claves Iherusalem commisse sunt, cum eas
usant inimica et quos ecclesie dispere-
rint infirmant. Si quis igitur est de Ihe-
rusalem qui habitat bene in civitatibus
suis non egrediatur, cum habitet in abun-
dantia, sed semper intrinsecus est nec egrediatur
portas eius. Quos qui egressus fuerit
occidetur. Occiditur autem ab hiis qui
se elevant in Geth et habitant in Bachim
et edificant domum in derisum. Denique
mala que descenderunt a domino ad portas
Iherusalem strepitum tamen habent curruum
et equorum tumultum confusumque sonitum
per foribus Iherusalem ut omnes sive lancea
quosdam vacante viderunt infirmant.
Post hec scriptum est que habitat Lachis
princeps peccati est filie Syon. Lachis
interpretatur ambulans.
Et hi igitur qui ascenderunt in cur-
ribus suis et habuerunt equites et stre-
pitum tamen manentes sonitum quibus lo-
cuta est que habitat bene in civitatibus
suis: isti in curribus et isti in equis
nos autem in nomine domini dei nostri in-
vocabimus, quia moverunt pedes suos
et ambulantes sunt omni vento doctrine et
de ecclesia exire voluerunt que interpretatur

specula .i. syon principes peccati fuerunt
filie syon et in ipsa hoc est in lachis
invente sunt impietates israel quia ierusalem
dei a regno pristino separaverunt. Prin
ceps ergo peccati est filie syon que habitat
lachis .i. ambulacio pessima grandi
nigrit fluctuante et impietas israel in
hiis est quia super movet pedes suos et
habitare dicitur in lachis. Dabunt
quorum emissarii usque ad hereditatem
geth. Geth pessima et torcular ve
nenorum quod edificatur contra domum dei
ubi sunt vane domus que edificate sunt in
derisum et iste vane domus in vanita
te sunt regibus israel quantum ad hystoriam
pertinet hiis regibus quorum peccata in regnorum
et in paralipomenon libris scripta sunt
Quantum autem ad anagogen pertinet
hereticorum ductibus per pravorum doctri
nam. Hiis .i. domus vane sunt et frus
tra extructe et indicium perseverantes
doctores teneant eas heredes quia adducti
di sunt a domino. Post hec sequitur que
habitas lachis hereditas usque odollam
veniet. Odollam interpretatur testimonium
haustus vel hauritionis eorum quod
significantius dicitur in greco.

Legimus in
proverbiis si mala fueris solus haurie
es mala. Que ergo habitat lachis .i.
in itinere pessimo veniet usque ad testimo
nium exhaustionis sue quod exhauri
at atque ebibat vinum mesticum operum
suorum. Vel certe ita distinguendum ut
hoc quod dicitur que habitas lachis ad su
periora referatur et sit ordo ac sensus
Adducam heredes tibi de ecclesia que habitas
lachis quia de hereditate domini et tu eis
tu hauseris et receperis que meruerunt
Observa in templi fine litore intuitive

non voluntate putet et expositionem pheram
verbositate existimet nunquam inveniat
in locis tam asperis me aliquid invenire
quam quantumque eorum que dicenda sunt non pretermittere. Decalvare et tondere super fi
lios deliciarum tuarum. Dilata calvici
um tuum sicut aquila quoniam captivi duc
ti sunt ex te. Iuxta Septuaginta filie israel decal
vare et tondere super filios delicatos
tuos. Dilata calvitium sicut aquila
quoniam captivi ducti sunt ex te.
Hoc quod diximus est a lxx translatum filie israel
addentibus filia hebrei in fine superi
oris capituli legunt. Nobis autem qui sic
voluimus et scilicet suscepimus veritatis nomi
tas ita interpretari scripturas quod le
gitur in ecclesia et nichilominus non
omittere hebraicam veritatem. De ergo ad
israel interim sermonibus ut vel decem
tribus capitula in samaria vel in qua
omnes israel qui captivus ductus est populus
et omnis iudea ab assyriis babi
loniisque vastata est assumant
planctum et ploret filios suos et quo
modo aquila que regina est avium cito
tempore amittit pilos et remanet in
plumis sic etiam israel deponat omnem
gloriam suam qua erat ante circumdatus
et plangat filios hostium subditos
potestati. Quod autem aquila cito tempore amit
tere plumas soleat et in psalterio scrip
tum est renovabitur sicut aquila senectus
tua et commentis in ceuton time
romenon. Visa est michi nec quod dicat
solet aquile senectus. Si autem volue
rimus hoc ipsum et de presenti tempore iudai
ce eversionis accipere videbimus omnem
gloriam qua quondam apud deum floru
it ab eis penitus recessisse. Ubi est
enim prophecia. Ubi doctor legis, ubi

angelorum presidia. Ubi tamen plures
a paucis superata victoria. Decal-
vata est ierusalem et omnem comam glorie
pristine perdidit et filii eius qui clama-
verunt contra dominum crucifige crucifige
eum ducti sunt in captivitatem. Legi in cu-
iusdam commentariis hoc quod dicitur decalva-
re et tondere super filios deliciarum tu-
arum et de condicione humana posse
accipi vel dei ad adam sive ad ierusalem
celestem dirigatur eloquium. O anima huma-
na o urbs quondam sanctorum mater que
positus eras in paradiso et fruebaris de-
liciis arborum diversarum et habebas
speciosissimam comam nunc quia proiecta
es de sublimibus et deducta in
babilone et venisti in locum capti-
vitatis et perdidisti comam tuam inde
et assume calvitium penitentie et quasi prius
que aquila volabas in excelsis plange
filios plange sobolem tuam que ex te
ducta captiva. Ve qui cogitatis
inutile et operamini malum in cubi-
libus vestris in luce matutina faciunt
illud quoniam contra dominum est manus eorum.
Concupierunt agros et violenter tulerunt
et domos rapuerunt et calumpniaban-
tur virum et domum eius virum et he-
reditatem eius. Ideo hec dicit dominus.
Ecce ego cogito super familiam istam
malum unde non auferetis colla vestra
et non ambulabitis superbi quoniam tempus
pessimum est. In die illa sumetur super
vos parabola et cantabitur canticum
cum suavitate dicentium. Depopu-
latione vastati sumus pars populi mei
commutata est. Quomodo recedet a me
cum revertatur qui regiones vestras divi-
dat. Propter hoc non erit tibi mittens
funiculum sortis in cetu domini isl'

tam secundum

Lex. Facti sunt cogitantes labores et
operantes mala in cubilibus suis et
sicut in die consummabant ea quia non
levaverunt ad deum manus suas et
desiderabant agros et diripiebant pu-
pillos et domos opprimebant et in-
piebant virum et domum eius virum et
hereditatem eius. Propterea hec dicit dominus
Ecce ego cogito super tribum istam ma-
la de quibus non auferatis colla vestra
et non ambuletis recti subito quia tempus
pessimum est. In die illa sumetur super
vos parabola et plangetur planctus
in cantico dicentium. Miseria vastati
sumus pars populi mei dimensa est in
funiculo et non erat qui prohiberet eum
ut averteretur agri nostri divisi sunt. Propter
hoc non erit tibi mittens funiculum
in hereditate. Et in hereditate sic ca-
pitulum iuxta hebraicum posuimus in cetu
domini pro quo lxx transtulerunt in ecclesia
domini iuxta editionem vulgatam sequitur
capituli principium est et ideo in illo si
dominus iusserit disseremus. Ve igitur vos
populi iudeorum qui excogitatis ma-
la et opere completis et cubilia ad re-
quiescendum data stupris polluitis
et quicquid in cogitatione nocte tractatis quasi
differre non liceat statim ut dies cla-
ruerit festinatis implere non consi-
derantes quia adversum dominum fortis est
manus vestra. Et ut doceret superius tam
quod esset quod in nocte cogitaverint et in
die fecerint exposuit in partibus. Concu-
pierunt inquit agros et violenter tulerunt
et domos subaudit eorum concupierunt
et quas concupierunt diripuerunt et non
solum calumpniabantur homines et domos
eorum sed possessores quoque et minores
etate parvulam inhiebant rabido ore

vastabant. Quia igitur ista sensistis et
cogitastis inutile, et ego dominus cogitabo
super familiam istam malum, non quo malum
sit quod ego cogito, sed quod patientibus videatur
malum, quod ita vos premet ut colla
vestra non possitis sublevare nec ambulare
superbi, sed quos ipse captivitatis oppresse-
rat. In die illa dicetur super vos parabola et
miseriae vestrae veniunt in canticum can-
tantium: depopulatione vastati sumus.
Pars populi mei. Templum, inquit, meum,
quod solum inter gentes cultus pietas habe-
bat, mutabitur in ruinam. Quomodo a me
recedet Assyrius cum revertatur, ut agros
meos sorte distribuat. Propterea, o
familia Israel, super quam ego malum cogi-
to, non habebis partem in hereditate victorum.
Sed et de gemina captivitate hoc ipsum
accipi potest, quod omnia eis evenerint que
diximus, cum transierit, ita tamen ut lxx
interpretatum editio dissentiat. Et alie-
nata filie Israel decalvata est et attonsa
sa super filios quondam delicatissimos, et si
quid decipiens venatum pilorum fuit,
alia decipiens incisum et attonsione
truncatum est, et pariter omnia consilia eorum
versa sunt in labores, et que cogitaverunt
mente et anima dormiente, attulerunt
eis labores, quos operati sunt statim ut
lux rupit et ultio apparuit conturbantium.
Cum enim legissent vicisse Israel
quando Moyses manus levabat ad do-
minum, superatum esse a lxx Amalech, quando
Moyses lassa brachia deponebat,
non levaverunt ad deum manus suas,
sed omnia in pauperes et plebem domini
scelera perpetrantes desideraverunt agros
et pupillorum domos diripiebant ac
virum pariter et uxore liberosque eius
et substantiam depopulabantur.

Propterea cogitavit deus mala super
tribum illam, neque enim tunc sed tribum
maliciae et in scelere federatam, de quibus
non poterunt elevare cervices nec recti
incedere. Denique usque ad presentem diem sub-
diti sunt romano imperio et premuntur cap-
tivitatis iugo et colla non elevant.
Quod autem sequitur . . . . r subito
in hebraicis voluminibus non habetur et
tamen potest cum priori loco ita congruere ut
dicamus: Propterea hec dicit dominus, ecce
ego cogito super tribum istam mala subito
de quibus non poterunt elevare cervices suas
et obid elevare non poterunt quia tempus
malum est. Sicut enim mala operati
sunt contra dominum ihesum, sic malum cap-
tivitatis perpetue sustinebunt et in tan-
tam venient angustiam ut omnia eorum
cantica et psalmi vertantur in luctum,
nichilque aliud noverint loqui nisi in
hoc miseria miseri sumus. Terra
quippe repromissionis que postquam duabus et semis
tribubus sorte divisa fuerat trans Ior-
danem, Moyse mittente funiculum et
postea ab ihesu nave tribubus reliquis
distributa, hic gentibus romano in censum
divisa est, et nemo fuit qui prohiberet,
quin potius cum universas optinerent
nationes nullus est in iudeis qui eius quon-
dam pristina libertate possideat statum. Quod
si iuxta lxx ea que sequuntur voluerimus de Adam super
dicere, ad animam humanam sermonem
dirigi quod de paradiso corruens in captivitatem
huius mundi venerit, videbimus quod per omnes
cogitatus eius labor sit et dolor et
cubilia eius plena sint mali et lux
ipsa quam videtur mixta sit tenebris, que
nocte tenemus in caligine complicamus.
Quis enim levat sanctas ad deum
manus sine ira et cogitationibus? Ecce

no desiderat villas istius seculi oblitus
possessionum paradisi. Videas alios
agros agris terminos iungere finibus et pa-
uo hominis corpusculo totam urbium non
sufficere. Propterea cogitat dominus super
nos mala de quibus numquam non possimus
eleuare ceruices nostras nec ambulare recti quia
tempus pessimum est. Unde et homines uba dicen-
tes Mundus in maligno positus est.
Id ipsum significat et illa in euangelio
filia abraham nobilis anima quam sa-
thanas uinxerat et incuruauerat et
non ad uenturum dominum in sublimi erigi cum
non potuit nec sursum suspicere creatorem.
Unde saluator Hanc inquit filiam abra-
he quam ligauerat sathanas non
oportuit solui de uinculo isto in die
sabbati. Quia ergo gloria nostra omnibus angu-
sta est et dilatabamus tamquam ul ui-
duitate nostra sicut et in quibusdam codi-
cibus inuenitur. Missi sunt qui nos plan-
gerent cum iheremia et sumerent super
nos parabolam et dicerent cum apostolo lu-
gebam multos qui peccauerunt et non ege-
runt penitentiam. Nos et non plangat ui-
dens humanas animas que varia supel-
lectile a demonibus et diuersis uiciis esse
possessas. Alius demonem fornicati-
onis mittit fimicibus alius auaricie
ille homicidii hic periurii lineas tendit.
Pars populi dei diuisa est in funiculo et
ager quidam sanctitatis et paradisi quem
odorem ysaac delectabatur in filio suo ia-
cob terra sunt assyriis regique babilo-
nis. Et homini fouens uulpibus
et uolucribus celi nidos filius hominis
non habet ubi caput suum reclinet.
Expositum enim quod mei regnicoli pa-
ciebantur angustie et primum ab assy-
riis babiloniis populis captiuitatem
et secundam a romanis que diutius cruci-
fixerant et terciam spiritualem que uniuersis
nobis cum adam de paradiso decidit
et in huius mundi captiuitate uersatur.
De qua cum uenerit dominus eriget allisos
soluet compeditos et captiuos quondam
dyaboli reducet in possessionem suam
et complebitur ille psalmiste sermo dicen-
tis Ascendens in altum captiuam duxit
captiuitatem. Unde quia expositum est et
de ecclia quarta captiuitas accipi-
de qua uniuersitas excedit per peccatum et
postea ab esdra qui interpretatur adiu-
tor id est sermone dei reducatur in iherusalem.
Si quis autem in lege domini die ac noc-
te meditatur maius habuit stu-
dium maius ingenium omnium grammaticorum
et sit de primo capitulo probabili aliquis
aliquid dicere non inuideo nec sermo quin
potius cupio ab eo discere quod ignoro
et libenter me discipulum profitebor dum
me doceat et non detrahat. Nichil
enim tam facile quam ociosum et dormien-
tem de aliorum labore et uigiliis dis-
putare. Hec loquuntur lacrimantes non sus-
labit super istos non comprehendet confusio
dicat dominus iacob. Numquid abbreuia-
tus est spiritus domini. Aut tales sunt cogita-
tiones eius. Nonne uerba mea bona
sunt cum eo qui recte graditur. Et econtrario
populus meus in aduersarium consurrexit
Desuper tunicam pallium sustulistis et
eos qui transiebant simpliciter auertistis
in bellum. Iterum In ecclia ut dicitur
nolite flere lacrimis nec ploretis super
his Aaron et abiacet cuppa quia
dicat dominus iacob prouocauit spiritum
domini. Si hec sunt adinuentiones eius nonne
sermones eius boni sunt cum eo et recte am-
bulauerunt. Et prius populus meus

inimicus restitit contra patrem suam
pellem eius excoriauerunt ut auferent
orationem belli. Ille loquitur magister lap-
tes per quo interpretatur est aquila ne stil-
let stillantes quedam ydiote hebreo
eloquio ab eo quod fluat et ad aures per-
ueniat audientium in similitudine pluuie
descendentis stillationem uocans. Nolite
uos decipere o domus iacob et in con-
solationem inmittam dicere deus bonus est
non ueniet captiuitas quam timemus.
Nam larga eius misericordia et clementissimus
spiritus qui late et abundanter ortum
omnibus in uobis tamen abbuiabit et seue-
rus erit. Aut huiuscemodi sunt cogitati-
ones eius quales in hominibus reperimus
ut antiquam teneat iracundiam et
ad uindictam filiorum subito concitetur.
Ad quod respondit dominus: Bonus quidem sunt
uerba mea sonant clementiam sed ad
eos qui recto itinere gradiuntur. Cum autem
non dico olim sed sed hesterno die in
contradictionem mea uenerant est ydola
et quantum in se fuit tyrannica aduer-
sum me arma corripuit quod infelicem
populum expoliauit auxilio dei et
quasi super tunicam pallium tulit quod
simplices quosque credentium et ma-
iorum adquiescentes auctoritati contra
me uertit in bellum. Numquid non stil-
labit super eum dominus et apprehendet
eum confusio. Hoc autem quod uos uti-
mur econtrario populus meus in aduersa-
rium consurrexit quia ubi malum et
contrarium et diem hesternum sonat
symmachus aptius transtulit ut di-
ceret ante unam diem populus meus quasi
inimicus restitit ut solueret orationem
quod deus non preterita uicia inputaret
populo sed recentia et que quasi die

dimissa uideantur hesterno. Hec iuxta he-
braicam intelligentiam, ceterum lxx inter-
pretes in hoc loco sibi penitus non co-
herent. Ad eam enim quod premissum est in ecclesia
domini nolite flere quod consequentia est ut inse-
ratur non enim abiciet opprobria quia dicit
domus iacob prouocauit spiritum domini.
Sed et illud quod sequitur si hec adinuen-
tiones sunt eius nonne sermones eius boni
sunt cum eo et recte ambulabunt ad
possessionem quod pertinet que dicitur et
prius populus meus in aduersarium resti-
tit contra patrem suam pellem eius excoria-
uerunt ut auferent orationem belli.
Videtur autem mihi ut in loco difficillimo
sic posse reddi sensus si tamen prudens
lector meę orationi adquieuerit. Precepit
itaque ecclesie ut non habeat tristitiam et
sollicitudinem super rebus seculi et dap-
nis que in hoc mundo euenire con-
sueuerunt et dicitur habitatoribus eius: O
uos qui estis in ecclesia domini semper gau-
dete et quicquid uobis de dei iudiciis
acciderit gratulamini. Nec hoc dico
quod flere non debeatis beati quippe flen-
tes quoniam ipsi ridebunt sed illud am-
moneo ne in hiis plangatis que seculi sunt.
Si quis mortuus fuit propinquorum si sub-
stantiam fiscus inuaserit si corpus uel po-
dagra uel aliquis quilibet morbus oppresse-
rit nolite flere nolite fundere lacrimas
ne offendetis presentia sed futura et aggra-
uauitis magis quod diximus in hoc taber-naculo mor-
tis habitetis quin potius illud cauete
ne insultetis cadentibus et alienam
ruinam uestram edificationem putetis.
Vnusquisque se ex suis uiribus non ex
imbecillitate alterius metiatur. Alio-
quin que ista iustitia est in uos ole-
astri insidentes ramis oliue qui

fracti fuerunt propter infidelitatem su-
am et dicere domui iacob ad miseri-
cordiam spiritu domini preconauit in fines pro-
phetas parabola colens dei filium cruci-
figens. Et cum hoc sit non erit
alienus ab opprobrio et ea mensura
qua iudicabit iudicabitur de eo
et quod ipse de peccatis loquitur corripie-
tur ita aliorum ruine illius insultabit
Sequitur. Et he adinventiones eius sunt
nomine verba eius bona sunt cum eo et recte
ambulaverunt. Ideo offendit
autem iudaicus populus ut plenitudo
gentium subintraret dispensationis
dei est ut postea credente israel omnes
salui fierent et uniuersi indigerent
misericordia dei Unde et apostolus ad huius
loca veniens commotione profundum sapientie
et scientie et iudiciorum dei abissum in-
vestigabilem esse proclamat. Sunt ergo
adinventiones et cogitationes sunt dei
frangit perfectos ramos de oliua et in-
serit alios de oleastro non debes insul-
tare sed timere ne corruas. Nec estima-
mes in eo te placere deo si sermo-
nes a. scripturas illius legas. Cum
scripture legenti proderunt si quod le-
gitur opere compleatur si loqueris de scrip-
turis possis dicere An experimentum
eius queritis qui in me loquitur christus
Dominus ipse dabit verbum euangeli-
zantibus uirtute multa et super mon-
tem excelsum ascendit qui euangeli-
zat syon et eleuat uocem in for-
titudine qui euangelizat ierusalem
Atque hoc modo sermones dei boni sunt
si secum sunt hoc est si deus non dese-
rit predicantem cuius cor labiaque
consentiunt. Ceterum qui confitetur la-
biis et cor eius longe est a deo et

narrat iusticias eius et assumit
testamentum per os suum et peccatorum ser-
dibus communicat cum hoc non sunt boni ser-
mones dei. Nec solum de peccatore sed de
eo quoque qui germanum non habet spirituale et
prophetie ac doctrine et inspirationis
maiorumque karismatum hoc dicendum est
quod istiusmodi homo si voluerit elementorum
causas fideique sue rationem reddere et
quare deus qui bonus et creator est omnium
ad solos tamen iudeos venerit et in
ultimo iam seculo venerit nationes non
habeat sermones dei bonos secum sed de
propria imperitia etiam ea que bona sunt
dei verba contaminat que verba recte am-
bulantes et rectis cordibus requirunt
Et hec quidem dominus precipit populo suc-
cessori et ecclesie de gentibus congregate
ne insultet generationi pristine et in-
sultando non sit aliena ab obprobriis
Refert autem ipse qui verus iudex est et
sine perturbatione loquitur quod in passione
sua israel ei contrarius fuerit et hoc fecerit
non quo suo nomine potuerit creatori
sed quo contra pacem suam omnia permiserit
Unde et ad ierusalem sermo est si scires etiam
que ad pacem sunt tibi. Pacem autem perdiderunt
pellem suam exspoliaverunt id est tulerunt
a se dei auxilium quo protegebantur
et quasi nudis carnibus absque ~~cute~~ cute
et tegmine reliquerunt ut quod prius videba-
batur esse pulchrum operiente desuper mi-
sericordia dei hoc illa recedente pa-
teret videntibus turpitudinem
Recedente autem pace et auxilio
dei quia restiterat domino de quo dicitur
dominus conterens bella dominus nomen
eius adversariis suis resistere non
potuerunt sed in omni certamine victi sunt
nec fuit qui contereret adversarios eos

bella nascentia iuxta utramque perso-
nam hostium vel hominum qui eos duxere
captivos vel adversariarum fortitudi-
num que cotidie animas eorum iugulabant
blasphemando. Mulieres populi mei
eiecistis de domo deliciarum suarum
a parvulis earum tulistis laudem meam
in perpetuum. Surgite et ite quia non
habetis hic requiem. Propter inmunditi-
am eius corrumpetur putredine pessima.
Iuxta translationem lex si lex est. Josephus
enim dicit vel scribit et hebrei tra-
dunt quinque tantum libros legis moysi
translatos ab eis et ptolomeo regi
traditos tamen discordat in presenti lo-
co ab hebrayca veritate ut nec
capita possimus ex equo ponere
nec eorum similiter sententias explicare.
Quam ob rem iuxta primum translationem dis-
seramus et postea veniemus ad eos.
Ad hunc autem populum dei sermo dirigitur
cui supra dixerat econtrario populus meus
in adversarium consurrexit desuper tuni-
ca pallium sustulistis quod non solum
hoc egerunt sed mulieres quoque et
matronas quondam delicatas fecerunt
esse captivas sive sub metaphora
urbes iudee quas et in ysaia filias
syon vocat eo quod sint metropoli subiecte.
A parvulis quoque earum tulistis inquit lau-
dem meam in perpetuum. Nullus remansit
in populo cantor vel inceptor vel cantus
qui meos psalmos caneret. Sed et
pauci qui in babilone superarant ca-
nere se non posse testantur quomodo cantabi-
mus canticum domini in terra aliena. Sur-
gite itaque et ite in captivitatem quia in hac
terra requiem non habebitis quia propter scelera
vestra polluta immunda non potuit in
longum sabbatum autem celebrari. Prop-
terea autem dico vobis non habebitis hic requiem
quia polluta est terra vestra et corrumpe-
tur putredine pessima captivitate vi-
delicet vel babilonia vel romana
eo quod domini hauserit sanguinem. Iuxta
utramque enim hystorie veritatem intelli-
gitur. Lex. Duces populi mei proicientur
de domibus deliciarum suarum propter ma-
las adinventiones suas eiecti sunt.
Post hoc et specialiter de iudaici populi
principibus ac primis sacerdotibus ac phari-
zeis qui post passionem domini proiecti
sunt de urbe deliciarum suarum in qua
prius lasciverant propter malas adi-
nventiones suas et specialiter de stirpe
david quia statim ut natus est dominus defe-
cit princeps ex iuda et dux de fe-
moribus eius veniente cui repositum erat
et appetente expectatione gentium. Sed
ecclesie quoque principes qui deliciis afflu-
unt et inter epulas atque lascivias
pudicitiam servare se credunt. Pro-
pheticus sermo describit quod eiciendi
sint de speciosis domibus lautisque convi-
viis et multo labore epulis conquisitis
et eiciendi propter malas cogitationes
et opera sua. Et si vis scire qui eiciendi
sint evangelium lege in tenebras scilicet
exteriores ubi erit fletus et stridor den-
tium. An non confusionis et ignominie
est ihesum crucifixum magistrum pauperem
atque esurientem fartis prodire cor-
poribus et ieiuniorum doctrina rubentes
buccas tumentiaque ora proferre.
Si in apostolorum loco sumus non solum ser-
monem eorum imitemur sed conversationem quoque
et abstinentiam. Apostolicum esset utique servi-
re ministerium viduis et pauperibus minis-
trare. Non oportet inquit dimisso sermo-
ne dei ministrare mensis. Ac vero

dico pauperes non dico fratres et qui rursum invitare non possent ex quibus excepta gratia nichil aliud episcopales sperent manus sed militantes et accinctos gladio et iudices exercitibus cum fratres suas sentiuionibus et turmis militum versados mittat ad prandium. Tota clericorum urbe discursat quantum exhibere iudicibus que illi in pretorio sunt is aut inveniet non prestat aut certe inventum non remaneat. Nec non arbitrandum quod generaliter ad omnes hec dirigatur invectio sed quos eos qui clericos repulsit sermo propheticus et comminetur eis supplicia et tenebras sempiternas ut qui prudentes et verecundiam non tenent agant penitentiam salutis dampnatione penarum. lex Appropinquate montibus eternis. Eternos montes vel angelos intelligere possumus vel prophetas de quibus et in psalmo scriptum est Fundamenta eius in montibus sanctis et in alio loco levavi oculos meos in montes unde veniet auxilium mihi. Appropinquat autem eternis montibus qui non passibus suis ab eorum consortio separatur quo et moyses appropinquavit deo non loco sed merito. Et ad eos qui appropinquabant eternis montibus ipse dominus loquebatur deus appropinquans et non deus de longe. Montes autem eterni ad distinctionem eorum vocantur qui non sunt eterni principum scilicet huius seculi montium tenebrosorum qui cum erecti fuerint velut cedrus libani transeuntes cum mundo locus eorum non poterit inveniri. lex Surge et ambula quia non est tibi hic requies. Iubemur in nullis mundi rebus putare nobis requiem sed quasi a mortuis consurgentes ad sublimia tendere et ambulare post dominum deum nostrum et dicere Adhesit post te anima mea. Et si neglexeris et nolueris audire dicentem exurge qui dormis et elevare et illuminabit te christus dormimus quidem sed decipiemur et non inveniemus requiem quia ubi christus non illuminat resurgentem quod videtur [illegible] esse requies tribulacio est. lex Propter immundiciam consumpti estis corruptione. Pro eo quod diximus consumpti estis potest iuxta grecam intelligentiam in latino sonare sermone corrupti estis ut sit ordo propter immundiciam corrupti estis corruptione. Hoc autem ad eos dicitur qui voluptati corporis et libidini servientes non solum animam sed et corpus quod suum corrumpunt voluptatum amatores magis quam amatores dei. Potest autem quoque dicere propter immundiciam corrupti estis et sensus etiam ab corruptione finis explem. Nunc autem quod ait corrupti estis corruptione ad distinctionem in diversis videtur corruptionis salutaris inquam et apostolus loquitur et si is qui foris homo noster est corrumpitur sed qui intus est renovatur de die in diem. Qui sibi mortificationem ihesu portat in corpore suo et exteriorem corrumpit hominem et carnem que subiacet impio iste corrumpitur quidem sed non corruptione quia corruptio illius salutaris est. lex Fugisti nemine persequente. Ad eos dicitur qui propter immundiciam corruptione corrupti sunt quod consciencia peccatorum etiam absque suppliciis resistere hostibus et dimicare non audeant. Vani et formidolosi in

scortorum populo ne terreant mites filiorum
suorum eiciuntur et castis pelluntur ex-
ante et in maledictis levitica ad
huiuscemodi homines sermo dirigitur perse-
quetur vos nox solis volitantibus et
fugientibus nullo persequente. Scio me le-
gisse in [illegible] cuiusdam commentariis
exponentem iohannis evangeliste principium om-
nia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil
hoc quod diceret nichil ad maliciam
retulisse rursumque ipsam maliciam
inspiratum esse dyabolum et isto quo-
que modo ipsum quod factum est sine xpis-
to nichil dyabolum intellexisse. Si
igitur malicia vel dyabolus nichil est
et fugerunt qui corruptione corrup-
ti sunt nullo et nichil persequente dya-
bolus eos est persecutus in nichil. Ve-
rum videtur nimis coactum et con-
tra scripture simplicitatem artificioso
potius eloquio quam vera interpretatione
disseruisse vel priorem vel quam ipse
repperit expositionem sequatur. Utinam
non essem vir habens spiritum et mendacium
potius loquerer. Stillabo tibi in vinum
et in ebrietatem et erit super quem stillatur
populus iste. Congregans congregabo iacob
totum te in unum adducam reliquias israel
pariter ponam illum quasi gregem in ovili quasi
pecus in medio caularum tumultu-
abuntur a multitudine hominum. Ascendet
enim pandens iter ante eos dividentes
transibunt portam et egredientur per eam.
Et transibit rex eorum coram eis et dominus
in capite eorum. Et in hoc capitulo mul-
tum lxx interpretes ab hebraico dissonant.
Unde primum videtur id quod nobis ab hebreis
traditum est exponere et postea si dominus
voluerit de eorum translatione tractabimus.
O popule iudaice ad quos repromissiones

et quorum testamenta et lex ex quibus
xpistus secundum carnem, cui imminentibus
babiloniis vel romanis dixi: surgite
et ite in captivitatem quia non est vobis
in terra ista requies quia propter inmundiciam
suam corrumpetur perditione novissima
non me putetis volentem loqui et pro-
phetie gaudentem quod venturum video
optare et ipse anathema esse pro fratri-
bus meis qui sunt israhelite. Utinam de me
o sensu loquerer et spiritum sanctum non haberem
et inter pseudo prophetas potius compu-
tarer solus perirem et non essent vera que
dico et crederet tanta multitudo in fili-
um dei et non traderetur perpetue cap-
tivitati. Verum quia propheta sum et dei
spiritu loquor et a divinitate missus sum
dico veritatem. Propterea stillabo tibi sermo-
nem meum in memoriam vinum quod te ine-
briet et corruere faciat. Me autem stil-
lante et canente venture captivitatis
mala populus iste meas pluvias
suscipiet hoc est vult et non vult
sed sustinebit quod dico. Et ne arbitremini
malorum esse me tantum vatem neque quidem
veniet predicta captivitas sed erit in me
sermo dei loquitur qui ad omnes prophetas
fit quo retinente propheta nunc loquitur
et dicit veniam humanum corpus assu-
mam nascar de virgine. Sicut ita
quia in humilitate carnis veni et non cre-
didistis mihi veniam in estimatione mundi
in maiestate mea cum angelis sequenti-
bus et tunc te totum congregabo iacob et
in unum conducam reliquias israel et cum
gentilium populo in ovili meo pariter co-
pulabo tunc te in unum finis sive separa
et tanta erit credentium multitudo et
inter caulas positi gregis tumultua-
tio ut vincatur omnis pecorum largitate

Ac ne forsitan putes quod dixi ponam
illum quasi gregem in ouili et quasi pe-
cus in medio caularum de ouibus
me loqui intellige quod oues iste
homines sint Sequitur enim Tumul-
tuabuntur a multitudine hominum
Tumultus uox plurimorum est et mi-
rre multitudinis clamor pariter
emissa Ille existimemus vnius uocem
sed omnium esse gentium laudatiuum pasto-
ris boni qui ardua que complanaue-
rit et suo equauerit pede dux iti-
neris eorum ipse paradisi ianua sit et
dicat ego sum porta quo utique diui-
dente et precedente et viam et portam
transibit per eam credulum pecus Pas-
tor autem iste et rex est et dominus Vnde
et sequitur Et transibit rex eorum coram
eis et dominus in capite eorum Ex si
uolueris hec omnia de primo aduen-
tu eius accipe et totum iacob et re-
liquias israel ad apostolos et eam refer
multitudinem que in actibus apostolorum
saluata est ex iudeis non abhorre-
bit a ueritate expositio Hos enim
uere congregauit dominus in ouile suum
et posuit in medio caularum et fecit iter
ante eos et induxit eos in ecclesiam
et fuit rex eorum coram eis et est
dominus in capite eorum in perpetuum Ier.
Spiritus staturit mendacium stillabit tibi
in vinum et in ebrietatem et erit de
stilla populi huius congregandum congrega-
bitur iacob Non ut plerique estimant
spiritus stetit mendax sed spiritus sta-
tuit mendacium legendum est quod
grece dicitur
hoc est Quod eius
in vulneribus putridis ne cancer
serpat et emortuum corpus viuas

carnes depascantur medicina secan-
di statuunt medici et cirurgi cau-
terio uel puluere caustico ita spiritus
dei sine posuit mendacio ne ultra
prophetis dei pseudo prophetarum uocabulis
deciperentur Est autem spiritus contrarius in nouo
quam in ueteri testamento ubique sine
additamento ponitur in bonam partem
intelligatur et sepe diximus et nunc
ex parte ponimus ne cui dubium sit
Fructus autem spiritus karitas gaudi-
um pax et si spiritu viuimus spiritu et am-
bulemus Et alibi Si autem spiritu
opera corporis mortificaueritis viuetis
Et in veteri testamento Dans flatum
populo qui est in ea et spiritum his qui
calcant eam Haud dubium ex pre-
cedentibus quin tamen significet Qui enim
calcant opera terrena et pedibus suis
subiciunt ea utique non malum sed bonum
spiritum merentur accipere E contrario spiritus
malus cum additamento semper legitur ut
ubi cum autem spiritus immundus exierit ab
homine Et in alio loco Increpauit
spiritum immundum et huius similia
Spiritus gratio dei qui mendacio sine po-
suit in pseudo prophetis ipse tibi stillabit
in vinum et in ebrietatem. vinum quod le-
tificat cor hominis et ebrietatem qua
inebriatus est noe et de qua alibi
dicitur Comedite amici et inebriamini
Hec autem omnis leticia et ebrietas ad
comparationem sapientie dei que velut flu-
uius celestem irrigat ihrlm stilla
est et gutta permodica Per dubi-
tabunt sapienciam dei stillam in hominibus
dicere qui lapidem abscisum de monte
sine manibus legerint et fatuum dei
sapientius hominibus et apostolos quos ipsos
ex parte confuisse et ex parte prophetasse

De hac q sapientia et stilla populi iuda-
ici non est. ueniet in ad oues perditas
domus israel. congregatum est iacob omnis
qui supplantauit esau et accepit primoge-
nita eius ac benedictionem et antequam nasce-
retur et adhuc positus in utero plan-
tam pilosi fratris inuadit. lex. Cum o-
bus suscipiens suscipiam reliquias de israel
Cum n p m crediderit gentium populus
et omnis orbis ad meam fidem fuerit ad-
ductus et intrauerit plenitudo gentium
tunc etiam reliquie saluabuntur israel non
ille reliquie de quibus scriptum est in regum
non libro. dereliqui mihi septem milia
virorum qui non curuauerunt genu ba-
al. Et de quibus paulus ergo et in
isto tempore reliquie secundum electionem gratie
salue facte sunt. Et de quibus supra mi-
cheas. et erit de stilla populi eius con-
gregatus congregabitur iacob sed ille re-
liquie que postquam omnes suscepti fu-
erint in fine suscipientur a deo.
et de quibus nunc dicitur cum omnibus
suscipiens suscipiam reliquias israel. et
iuxta id quod supra diximus concludens deus
omnis sub peccato ut omnibus misereatur.
lex. Ponam auersionem eorum sicut oues
in tribulatione. Reliquias israel post-
quam omnes suscepero susceptum simul
nunc interim quia auersi sunt a me po-
nam in tribulatione et coangustabo
et faciam sedere sine sacerdote et sine altari
et sine prophetia ut quem per beneficia non
senserunt intelligant per supplicia. lex.
Quasi gregem in medio cubilis eorum
subauditur ponam. Non solum manet auer-
sio eorum qua me auersati sunt ponentur
quasi grex in tribulatione sed postquam
tribulati fuerint et angustiati et
tempus expleuerint ponentur in requiem
hoc est in cubili suo et tunc de hominibus
commiscebuntur et transcendent humane con-
ditionis statutum et implebunt quod sequitur
exilient ex hominibus. Non solum autem illi
exilient et abibunt sed omnes ad quos
fit sermo dei et qui humana vicia re-
linquentes conuersationem diuinitatis imi-
tantur et audiunt. Ego dixi dii estis
et filii excelsi omnes exilient ex homi-
nibus et qui deseruntur ad celum. lex. Ascen-
det per diuisionem. presens locus qui juxta
lxx exordium et apostrofam elapsi prophe-
talis ad eum qui saluare cupit omnes in-
paratur ut ascendat per diuisionem. Quod
quidem manifestius fiet si de genesi sup-
serimus exemplum ubi nascuntur gemini
de thamar cum qua iudas patriarcha
concubuit. Factum est inquit cum pareret et
haberet geminos in utero in ipso partu unus
protulit manum et tulit obstetrix et
ligauit in manu eius coccinum dicens
hic egredietur prior. Cum autem contraxisset
manum statim egressus est frater eius. Et illa
ait. Quare diuisa est propter te maceria
et uocauit nomen eius phares quod in-
terpretatur diuisio. Et post hoc egressus
est frater eius in cuius manu erat cocci-
num et uocauit nomen eius zara
qui in lingua nostra dicitur semen uel ori-
ens. Ostendit gentium semen populus in quo erat
ortus et semen antequam de gentibus
ecclesia nasceretur manum suam in operibus
et postea contraxit eam audiens per ysaiam
manus vestre sanguine plene sunt. Cumque
ille contraxisset manum et a iusticie ces-
sasset operibus frater eius gentium populus egres-
sus est et propter ipsum diuisa est sepes
et destruxit dominus atque saluator ut
ille possit intrare pariete qui erat in me-
dio et maceriam duos populos separantem et

faciat unum gregem et duos cunctos in semet-
ipso in uno novo homine faciens pacem.
Unde et obscure propheticus loquens dicit
ad Phares prolem in utero: ut quid divi-
sa est propter te maceria? Si intellexeris-
ti exemplum de Genesi, ascende quo sal-
vator cunctis nequaquam per veterem populum qui
manum contractam habuit, sed per novum in quo
Christus via est in quo porta Ihesus per quem
ad patrem incedimus. Ipse enim solvit me-
dium parietem et maceriam, id est obscurita-
tem veterum prophetarum et omnes antique legis
aperuit sacramenta et dissipata in-
cedendi difficultate viam oculis omnium
revelavit ut quicumque vult pergere nullo im-
pediatur obice, nulla obscuritatis caligine
teneatur. Hec. Ante faciem eorum diviserunt
et transierunt portam et egressi sunt per eam
et exivit rex eorum ante faciem eorum, dominus
autem princeps eorum. Propterea dixi in as-
cende per divisionem quam sunt Christi cum
Christo et ea quietis que sursum sunt
quia angeli sive pater et filius et spiritus
sanctus diviserunt quod videbatur obstare
et fecerunt viam volentibus ingredi et quo
aperto itinere transierunt, iterum non solum in-
gressi sunt portam sed et transierunt per eam.
Ingressi sunt autem quia et rex eorum eandem
ingressus est portam et aperuit eis iter
ut absque ulla difficultate ingrederentur.
Ipse enim dominus et rex et pastor et
via est et porta, dicitque: Ego sum
porta, per me qui fuerit ingressus sal-
vabitur et egredietur et pascua in-
veniet. De qua porta et alibi
propheta: Hec est porta domini, iusti in-
trabunt per eam. Qui autem fuerit
ingressus non debet in eo statu quo in-
cipiat permanere sed egrediatur ad pas-
cua ut in introitu exordium sit in exeun-

do et pascua reperiendo virtutum per-
fectio. Qui ingreditur ad Christum in seculo
est et ex creaturis intelligit cre-
atorem. Qui autem egreditur transcendit
universam creaturam et omnibus que videri
possunt pro nichilo computatis invenit
pascua super celos et sermone dei
vescatur et dicat: Dominus pascit me et
nichil mihi deerit. Hoc ideo ut intel-
ligeremus evangelicum testimonium ingre-
dietur et egredietur et pascua inve-
niet. Et quod nunc dicitur per prophetam et tran-
sierunt portam et egressi sunt per eam quia
tam transitus et egressio absque Christo rege
nostro tribui non potest qui rex dominus est.
Statim quippe connectit: dominus autem prin-
ceps eorum. Et dixit: Audite princi- M 3
pes Iacob et duces domus Israel.
Numquid non vestrum est scire iudicium qui
odio habetis bonum et diligitis malum
qui violenter tollitis pelles eorum desu-
per ossibus eorum, qui comederunt carnem
populi mei et pellem eorum desuper excoria-
verunt et ossa eorum confregerunt et con-
ciderunt sicut in lebete et quasi carnem in
medio olle. Tunc clamabunt ad
dominum et non exaudiet eos et abscon-
det faciem suam ab eis in tempore illo
sicut nequiter egerunt in adinventionibus
suis. Manifeste ad versum principes
Israel sermo est et sub metaphora leo-
num sive latronum crudelitas eorum de-
scribitur quod spoliaverunt pauperes et
interfecerunt eos et carnes eorum ossaque
contriverunt et quasi in medio olle sic in
urbe Ierusalem miserabilem plebem affli-
xerunt et propterea hec inferat eis postea
supplicium in die captivitatis vel a Na-
buchodonosor vel a Vespasiano
et Tito et clament ad dominum et non

eos et carnem eorum ex ossibus +

exaudiet eos et abscondet faciem
suam ab eis qui nequiter egerunt in
sceleribus suis Lex Et dixit Audite
principes domus iacob et reliqui domus
israel Cum superioribus heret similiter Super
et dixit dominus autem princeps erit et
dixit Audite principes domus iacob
et reliqui domus israel Per reliquos domus
israel excepta lex omnes duces domus
israel intelliguntur sunt Dominus ergo qui uia
fecit dominus populo suo et egressus est ante
faciem eorum et ipse est princeps itine
ris simplicioris populi quem gregem
uocant hiis qui noluit se puniri sed
sed superbiunt et qui iudices populi ves
tigia illius non sequuntur dominantur
et dixit Audite principes domus
iacob et duces domus israel Numquid
non autem quod eos rogit audire Non
uiri est interpretis scire iudicium et non
mentiri di scire iudicium quod est quasi
abyssus multa et profundum iustitiae
eius mens pura non inuenit Aut
quomodo potest scire iudicium dei qui
odistis bonum et diligitis malum qui
detestamini sanctos pauperes et honora
tis diuites peiores Siliqua considerationis
bonorum significantia Bona non amare
parum est quoniam scelerum etiam odisse
Et econtrario mala non fugere uicium
est quoniam impietatis est etiam dili
genter inquirere Post hoc describit
seuicia iudicum et in subiectos cru
delitas Lex Diripientes pelles eo
rum ab eis et carnes eorum ab ossi
bus eorum sicut deuorauerunt car
nes populi mei et pelles ab eis ex
coriauerunt et ossa eorum confregerunt
et conciderunt Sicut carnes in
lebete et sicut carnes in olla sic cla

mabunt ad dominum et non exaudiet
eos et auertet faciem suam ab eis in
tempore illo eo quod pessime egerunt in ad
inuentionibus suis Non suffeceràt sibi
spoliasse solum gregem sed corpora quorum
eorum affluxerunt dominio ipsio et ossa con
triuerunt ut quicquid in eis forte fuerit
frigerent atque exterent Quo ergo illi
spoliauerunt populum meum et nuda
uerunt omni pulchritudine et decan
tiute et carnes et ossa miserunt in
ollam feruentem quam rex succendit as
syrius tondentes gregem meum dya
bolo et angelis eius sic et ipsi cum
uenerint dies ultionis clamabunt
ad dominum et non exaudientur quia nec
ipsi audierunt rogantes Et extendet
manus suas ad deum et deus auertet
faciem suam ab eis quia et illi auerte
runt a precantibus uultum Et hec uni
uersa patientur quia pessime egerunt in stu
diis suis et in uoluptatibus suis et non
reges fuerunt sed tyranni nec pastores sed
leones neque magistri discipulorum sed lupi
ouium et satiauerunt se carnibus
et uestiti sunt et sub pinguissima
hostia uictimas et supplicia domini pre
parant Huc usque ad principes malos
sequitur sermo aduersum pseudo prophetas
est et doctores pessimos qui populum dei
adulatione supplantant polluentes
sanctam scripturam Hec dicit dominus super
prophetas qui seducunt populum meum
qui mordent dentibus suis et predicant
pacem Et si quis non dederit in ore eorum
quippiam sanctificant super eum prelium
Propterea nox uobis pro uisione erit
et tenebre uobis pro diuinatione et
occidet sol super prophetas obtenebrabi
tur super eos dies et confundentur qui ui-

dent visiones et confundentur divini et
operient vultus suos omnes quia non est
responsum dei. Verumptamen ego repletus sum for-
titudine spiritus domini iudicio et virtute
ut annunciem iacob scelus suum et israel
peccatum suum. Textus. Hec dicit dominus super
prophetas qui seducunt populum meum et
mordent dentibus suis et predicant su-
per eum pacem et non est datum in ore
eorum et sanctificaverunt super eum prelium.
Propterea nox vobis erit in visione et
tenebre erunt vobis ex divinatione et
occumbet sol super prophetas et contenebres-
cet super eos dies et confundentur qui vi-
dent somnia et confundentur divini et
loquentur adversum eos omnes isti quia non est
qui exaudiat eos. Verumtamen ego repletus sum for-
titudine in spiritu domini et iudicium et
potentiam et annunciem iacob impietatem eius
et israel peccata sua. Legimus fuisse
pseudo prophetas in israel qui propter dona
pacem que eis data non erat predica-
bant et si quis munera non dedisset
eis cibos suos esset ira dei minabantur illi
esse venturam. Unde nunc dicitur ad eos
qui loquuntur mendacia et sermo eorum non
prophetia sed divinatio sit. Non habebunt lumen
sed tenebras et errorem. Et in contrarium
versa fuerit quod promiserant tunc operiantur
confusione quia non erit in eis responsum dei
Iam non demones amplius per artem ut eos
sua fraude decipiant muta erunt
oracula. tacebit inmundus spiritus et il-
ludere non audebit. Hoc de pseudo pro-
phetis. Respondit ordo de se ipso prophete
loquitur non induunt illis falsa vaticina-
tionibus et operiuntur confusione et ignomi-
nia ego qui loquor a spiritu sancto instruc-
tus loquor et loquor iudicium domini et
virtutem. Cumque pseudo prophete mordeant

dentibus et predicent pacem ego absque ulla
formidine annuntio iacob scelus suum
et israel peccatum suum quia vel ydola pro
deo veneratus sunt vel dei filium crucifixerunt
fixerunt. Si autem volueris iuxta lex
de hereticis accipe qui dicunt qui vere
pseudo prophete sunt et dicunt: Hec dicit
dominus et dominus non misit eos non enim
bene. Illi enim populum quondam dei eru-
dientes et hoc faciunt ut commedant
eos vel simplices in muneribus accipien-
dis vel ministre in confusione animarum eorum
et promittunt eis pacem et regna ce-
lestia et dicunt non pax est ut vi-
uas contineant et sic hereticorum fidem quam
docemus et omnia promissa domini consequeris
Contra loquentes magis adversum eos nam
domini cantant et sanctificant in illos prelium
Propterea o heretici qui putatis habere
vos prophetiam et cunctam ecclesiam
dei ubi estimatis visionem esse ibi
nox erit et ubi iactatis vaticinium
prophetale ibi spiritus loquitur inmundus
Occidet enim sol iustitie super huiusmodi
prophetas et videbunt tenebras su-
as et confundentur. Et divini magi
qui prophete fuerunt reprobati videbuntur
super somniis suis et populi qui per eos ab
eis decepti fuerant loquuntur contra eos
Tunc etiam ipsi magistri agent penitenti-
am et nemo eos exaudiet. Ego quem
offenderunt. Et quia clemens sum et nolo
mortem peccatoris sed cupio ut revertatur
et vivat tunc exaudiens eos dabo
eis virtutem spiritus mei et implebo
eos iudicio meo et fortitudine ut
qui prius populum blandimentis decipiebant
postea vos annuntiando deterreant et
ad virtutem revertentur viam et qui ad
errores fuerant impellebant mederi vol

neribus que intulerant et esse occasio-
sanitatis. Et adiunte in primo loco posse
dicere atque post peccatum si tamen victa
pristina digna penitentia luceat. Unde et
David post adulterium et homicidium lo-
quitur in psalmo Asperges me ysopo
et mundabor lavabis me et super
nivem dealbabor. Non sic tamen pecca-
te contentus est sed nisi Redde michi le-
titiam salutaris tui et spiritu principa-
li confirma me. Cum hoc feceris Docebo
iniquos vias tuas et impii
ad te convertentur. Audite hec princi-
pes domus Iacob et iudices domus
Israel qui abhominamini iudicium et omnia
recta pervertitis qui edificatis Syon in san-
guinibus et Ierusalem in iniquitate. Prin-
cipes eius in muneribus iudicabant et sa-
cerdotes in mercede docebant et prophete
eius in pecunia divinabant et super
dominum requiescebant dicentes Numquid
non deus in medio nostrum Non veniet
super nos mala. Propter hoc causa vestri Sy-
on quasi ager arabitur et Ierusalem quasi
acervus lapidum erit et mons templi in ex-
celsa silvarum. Lxx Audite hec duces
domus Iacob et reliqui domus Israel
qui abhominamini iudicium et omnia recta
pervertitis qui edificatis Syon in sanguinibus
et Ierusalem in iniquitatibus. Duces eius
in muneribus iudicabant et sacerdotes
eius in mercede respondebant et prophete eius in
pecunia divinabant et super dominum
requiescebant dicentes nonne dominus
in nobis est. Non veniet super nos
mala. Ideo propter vos Syon quasi ager
arabitur et Ierusalem ut custodia pome-
rii erit et mons domus in lucum saltus.
Nemo ambigit Ierusalem propter scelera que
in hoc capitulo describuntur fuisse subversam

Et quia supra vel ad iudices vel ad pse-
udoprophetas processerat comminatio audite
principes domus Iacob et duces domus
Israel et post paucos versiculos Hec dicit
dominus super prophetas qui seducunt populum meum
et reliqua nunc generaliter et adversum iu-
dices et adversum pseudoprophetas et contra
sacerdotes et contra eos qui sub dei nomi-
ne pollicebantur prophetales sermo texitur
et arguit eos quod propter scelera eorum Syon
quasi ager arandus sit et Ierusalem velud
acervus lapidum corruitura et mons
templi futurus in excelsa silvarum. Vi-
demus autem completum quod dicta sunt omnis eloqui-
um oculis probant prophetie teste apertissime
Hoc ipsum testimonium et in Ieremie volumine
scribitur ubi et Michee prophete fit men-
tio et Ierusalem vastitas predicitur. Iu-
dices et principes domus Iacob et domus
Israel id est duarum et decem tribuum non
solum non faciebant iudicium sed et abho-
minabantur illud et omnia recta pervertebant
ne saltem parva iustitia remaneret in ci-
vitate quam edificaverunt Syon in sangui-
nibus et Ierusalem in iniquitate rapinis
pauperum cede insontium oppressione sanctorum.
Ex si quis de principibus videbatur iudi-
care quod erat rectum vendebat more simarum
et in muneribus iudicabant. Sacerdotes
quoque non docebant populum nisi accepto pre-
cio. Et cum dicatur ad sanctos gratis accepi-
stis gratis date illi dei munus accepta
pecunia presentes gratiam domini quasi
mercede vendebant et post hec mala non
intelligentes peccatum suum quasi sceleribus
redimerent iniquitatem dei iudices et sacer-
dotes et prophetas dei esse se mentiebantur
et secundum impenitens cor suum dicebant
dominus in medio nostrum est et non veniet
super nos mala. Quia ergo non egerunt

piñaz et oĩs ꝑls sertum ē pncipiu
et sacdotu ꝑhariꝗz uicia. syō nup
q̃ ager arabit' et ihrlm sic aruus
lapidũ eit et templũ qd' pꝰ auro
argentoqz fulgebat ĩ ruinas ultias
collabetur. Hoc oĩm ꝑlm uidoz
tinꝰ ira captiuitas et extime ruine
et ꝑt' sup̃iom quidē ꝫ mr̄e ꝑter
effusionē dnĩci sãguĩs irrogatest.
Vn̄ et syon q̃i ager arata ē et ihe-
rusalē in tumlos ũsa sacroz et te-
pliũ illud quondã nobile atq sblime
ĩ extrmos cynes cōminutũ. Si qs
aũt h' que de ihrlm dicũt' et de
syon ad ecclãz trãsferat ıra ē eni
domꝰ iacob et domꝰ isrl' scdm illd
qđ in ysaia scribit' iacob puer me-
us suscipiã eũ et illud ad thimo-
theũ ut scias quõ te oportat ĩ
domo dei ũsari que ē ecclia iste
liquido puidebit qđ pncipes domꝰ
iacob et reliqui de domo isrl'. sive
ut meliꝰ ĩ hebr̃co sc̃ptũ ē iudices
domꝰ isrl' nõ sint alij n̄ ep̃i ꝓsbri
et dyaconi qui n̄ oĩ custodia ꝓ̃u
uerint cor suũ abhoiant' iudiciũ
dei et vniũsa rcã puitũt. Qñdo ei
iuxta ꝑsonã iudicãt et in discrep̃
tione negocij nõ ualz ce'ntũ sed
reoz potētia nõne abhoiant' iudi-
tiũ et oĩa rcã puitũt. Pt aũt et
alit' accipi qđ pncipes domꝰ iacob
et iudices domꝰ isrl' abhoĩent' dete-
stent' qz iudiciũ di iudic' suaz de-
clinantes et omnẽz r̃gulã sc̃ptiaz
malis interpretationibꝫ depuantes.
Isti edificãnt syon ĩ sanguinibꝰ et
ihrlm ĩ iniq̃tate. Cũ ei sc̃ptia in-
beat. ne inducas ip̃iũ ĩ tabnacilũ
iustoz et viriũ sanguiũ et dolosũ
abhominabit' dñs hi q̃sitũ de as-
sedis suis ordinãtes cleicos et vi-
tã eoz ĩ scandalũ ꝑli exponent'
rey sũt infidelitat' eoz q̃ scandali-
zant'. Vn̄ dicat' expedit homĩ
ut mola asinaia liget' in collo
eiꝰ et ꝓpiciet' ĩ ꝓfundũ eq̃ ut
scãdalizet unũ de minimis ecclie.
Citz sacdotes malachias ꝑpheta
anglos uocet et ob eoz ordinẽ
dnĩ sit sũ munez acceptiõe nõ
iudicãnt legentes uiuia excecãt
oculos etiã sapientũ et q̃i frenũ
in õe auctũt inc̃panoz. Et tũn
dicat' ad aplos nolite possidẽ
aurũ et argentũ neqz es in zo-
nis uris sit et exeuciat' de sũ
vr̃ manibꝫ etiã laboẽ ĩpm pecu-
nia uocos dei uendicãt et de co-
lumbis mĩcant' in t̃plo. Sz et p̃
phete ihrlm ĩ pecunia diuina-
bant nescientes aliud eẽ ꝑpheti-
ã aliud diuinatiõz. Nũquã eni
diuinatio ĩ sc̃pturis ĩ bona pte
accipit'. Nõ eit aũt augurium in
iacob neqz diuinatio ĩ isrl'. Vide-
bant' sibi quidē eẽ ꝑphẽ sz q̃a
pecuniã accipiebãt ꝑphetia ipoz
fcã est diuinã. Petrꝰ apostolus
argentũ inq̃ et auz non habeo.
Potiẽt utiqz symoni mago uendẽ
qđ petebat ymmo potĩt simulãe
uendentẽ. Spũc ei sc̃us n̄ uenũ
daĩ nec emi pt ꝫ oblatã pecuni
ã cũ offerente dãpnauit. Nunc
uideas ꝑphas ihrlm nõ hĩe in
ore ꝑphetiã et in dño requiescẽ
et dicẽ nõ ueniet sup nos mala
et dicẽ. Nõ uenet sup nos mala
Qñuoz rcã speculatoi'' dei hosti-
aitio diuiditur et locus quon

dam pacis mittis plenus fit et te-
pliu dni in vepres spinas conuert-
et est habitaculu bestiarum Nec quem-
quam moueat illud q in primo regno-
rum legimus libro saul volente me
ad samuele dixisse puero suo se
ad eu ire no posse qr preciu quod of-
ferret pro vaticinio no haberet et pu-
eru rndisse ecce inuenta e in manu
mea quarta pars sicli pecunie et
dabo viro dei et annunciabit nob
via nram Non eni scriptu est qt
samuel accepit aut q illi obtu-
lerint qn potius vastiunt a propha
et reuertunt ad prandiu Sz facen
accepisse stipes magis estimandu est
tabernaculi quam munia prophetie Si-
clus eni viginti obolos hz et qr-
ta pars sicli quinq sunt oboli Et nostri
tamen sacerdotes si volunt vendere propheci-
am et columbas in cathedris suis pro-
ponere quas dns subuertit flagello q
percussus accipiant quinq obolos no
pecia vellaru Hoc ipm sonat et
in 3 regnoru libro q uxor ierobo-
am infirmante filio pergit ad achi-
am hoiem dei et defert ei panes
et uuas passas et vasculu mellis
Dicit ei q scant illa portauerit
et tn no scribit prophetam accepisse
quippe cu et corripuerit ea et uen-
turu luctu predixerit Licet potuerit
hij qui ad ariolos ire consueuerit
qr multi diuini et arioli erant in
israel mala consuetudine estimasse
id ipm etia et de prophis et voluis-
se offerre suis viris q diuinis offer-
re soliti erant et tn non scriptura
narrasse q illi voluerit nec tn
intulisse qd id ipm aut offerre

ausi fuerint aut prophe acceperint A-
postolus paulus qui altari ministerium seruiunt
de altari participent et uiuant Permit-
titur tibi o sacerdos ut viuas de al-
tari non ut luxurieris Boui trituran-
ti os no concluditur Scimus ista et tn
licentia hac aplus no abutitur et ha-
bens victu vestitu contentus e sed nocte
ac die laborat manibus suis ne cui
grauis sit et uiuat in eplis suis se se
et sui auaricia in xpi euangelio conuer-
satu et non solu de se sed et de dis-
cipulis quoz suis hoc ipm asserit
q nullu inuiserit q ab ecclesijs q pos-
sit aliquid aut velit accipere Si aut
gratulatur in quibusdam eplis suis et
mittentium munera beniuolentiam
dei appellat non tn sibi congregat sed
pauperibus sctorum q erant in ihrlm Sed
aut pauperes hij erant in ihrlm q
primu in xpo crediderint de iudeis
et pulsi a parentibus et cognatis atq
ab affinibus suis tn possessiones sed
vniuersa supellectile sacerdotibus templi
ac populo vastante perdiderint Si tales
pauperes sunt accipiant si aut sub
occasione pauperum pauce ditantur
domus et in vitro ac vase fictili aure-
comeditur aut cu thezauris mu-
temus et vestes aut pauperis habitus
non querant diuitias senatus Nec
prodest ena collu ad abstergendos
sudores lintheolu no habere Quid
iuuat ee monachum nos et perfic-
hitu paupertate cu marsupiu nostrum
vniuersa pauperum turba suspiret
Propter hoc cu mi tales sunt q
fuerunt syon edificamus in sanguine
et ihrlm in iniquitate qui iudicamus
in muneribus q in muneribus iudicemus

qui in pecunia divinant et super
hoc fecerant nobis simoniam vendi-
tantes dicimus non venient super nos
mala. Audiamus sententiam domini que sequitur
Syon et ierusalem et mons templi spe-
culatorium et visio pacis et templum christi
in consummatione et in fine quando instruxit
caritas et vera fides fides fuerit quasi
ager arabitur et redigetur in tumu-
los et erit in excelsa silvarum sicut in
custodiam pomorum ut ubi ample
quondam domus erant et absque numero
acervi frugum ibi vix parva sit ca-
sula fuanis speciem olivarum refrigera-
ante non habentium.

Capitulum 4m

Et erit in novissimo
dierum mons domus domini preparatus in ver-
tice montium et sublimis super colles
et fluent ad eum populi et properabunt
gentes multe et dicent Venite as-
cendamus ad montem domini et ad do-
mum dei iacob et docebit nos de
viis suis et ibimus in semitis eius
quia de syon egredietur lex et verbum domini
de ierusalem et iudicabit inter populos
multos et corripiet gentes fortes
usque in longinquum. Et concident gla-
dios suos in vomeres et hastas suas
in ligones. Non sumet gens adversum
gentem gladium et non discent ultra
belligerare. Et sedebit vir subtus
vineam suam et subtus ficum suam et
non erit qui exterreat quia os domini exer-
cituum locutum est. Quia omnes populi
ambulabunt unusquisque in nomine dei
sui nos autem ambulabimus in nomine
domini dei nostri in eternum et ultra. In
illa die dicit dominus congregabo claudi-
cantem et eam quam eieceram colligam
et quam afflixeram et ponam claudi-
cantem in reliquias et eam que labora-
verat in gentem robustam et regna-
bit dominus super eos in monte syon ex
hoc nunc et usque in eternum. / lxx Et erit
in novissimo dierum manifestus mons
domini preparatus super vertices montium et e-
levabitur super colles et festinabunt
ad eum populi et ibunt gentes multe
et dicent Venite ascendamus in mon-
tem domini et ad domum dei iacob et
ostendet nobis viam suam et ambula-
bimus in semitis eius quia de syon exi-
et lex et verbum domini de ierusalem et
iudicabit inter populos multos et
arguet gentes fortes usque in lon-
ginquum. Et concident gladios suos
in aratra et hastas suas in falces
et ultra non tollet gens contra gentem
gladium et nequaquam discent belligera-
re et requiescet unusquisque sub vite sua
et unusquisque sub ficu sua et non erit
qui exterreat quia os domini omnipotentis lo-
cutum est hec quia omnes populi ibunt
unusquisque in via sua nos autem
ibimus in nomine domini dei nostri in eternum
et ultra. In die illa dicit dominus con-
gregabo eam que contrita est et quam eiec-
ta fuerat suscipiam et quos repulerant
et ponam contritam in reliquias et repulsam
in gentem fortem et regnabit dominus
super eos in monte syon ex hoc nunc
et usque in seculum. // Quia principes
iudeorum abhominati sunt iudicium et
omnia recta perverterant et edificaverant
syon in sanguinibus et ierusalem in iniqui-
tate et non solum hoc fecerant ver-
um in muneribus quorum iudicaverant et
sacerdotes ierusalem in mercede respondebant
et prophete eius in pecunia divinave-
runt et propter eos syon quasi ager
aratus vel ta erat et ierusalem in tu-

mulos lapidum corruerat et mons
templi desolatus in excelsa siluarum
ideo nunc derelicta domus eorum atque de-
serta quam filius dei egrediens de templo
ait Surgite eamus hinc et relinque-
tur vobis domus vestra deserta angeli quo-
que iosepho referente dixerunt transeamus
ex hiis sedibus Preparatus in monte syon mons
domini eleuatus est de quo ad princi-
pem tyri dicitur et vulneratus es a
monte domini Iste autem mons domini
in nouissimo dierum ostensus est quando
appropinquauit regnum celorum Siquidem
in consummatione seculorum in reprobationem peccati
per hostiam suam saluator noster apparuit
et undecima hora ad conducendos
venit operarios et completa in passione
iohannes loquitur nouissima hora est
In sex milibus enim annis si quingen-
tenum anni per horas diei singulas
diuidantur nouissima hora consequitur
dicetur tempus fidei gentium Et mani-
festus inquit erit mons domini preparatus
super vertice moncium Manifestus erit
qui ante fuerat occultus et preparatus
non solum in montibus sed et super ver-
tices moncium Moysen et prophetas
qui de eo vaticinati sunt licet
enim omnes conspexerunt tamen ad comparatio-
nem prophetie in qua de saluatoris ad
uentu prophetauerunt humilia sunt certa
et nequaquam usque ad verticem moncium
peruenientia Et exaltabitur inquit
super colles Homo quidem apparuit
et formam serui accepit humiliatus
usque ad mortem et mortem crucis sed
exaltauit eum pater et dedit ei no-
men super omne nomen et ad consuli-
one illius vniuersa vita hominis compa-
rata tempori dicitur et valles Ad hunc

igitur montem qui preparatus est super verticem
moncium et exaltatus super colles festi-
nabunt siue ut in hebreo habetur fluent
omnes populi et in morem fluuiorum turbe
innumerabiles congregabuntur Festinabunt autem
populi qui in eum preter crediderint parthi
medi elamite habitantes mesopota-
miam iudeam cappadociam pontum et
asiam phrigiam et pamphiliam egi-
ptum et partes libie que est circa cyrenem
et aduene romani iudei et proseliti
cretes et arabes Omnes nobis festi-
nasse videntur ad montem quibus
dictum est sequimini me et faciam vos pis-
catores hominum et primus secuti sunt sal-
uatorem Rursumque de iacobo et iohanne
scriptura refert quod relicta naui et
patre et fluctibus seculi festinauerint
ad montem et matheus publicanus
audiens sequere me statim cucurrerit
Sed et illud in euangelio quod secute
sunt eum turbe multe de galilea et
decapoli et iherosolimis et iudea et
transiordanem et curauit eas festinan-
tes populos probat Populis autem festina-
tibus gentes autem plurime ibunt ad ...
montem totus scilicet orbis in eum credens
et dicent ad vexillum se paruuli
mutuo prouocantes venite ascendamus
ad montem domini Ascensione opus est
ut quis ad christum valeat peruenire
Et ad domum dei iacob ecclesiam que est
domus dei columpna et firmamentum
veritatis Porro quod iacob saluatorem
significet et super dixerim iacob puer
meus suscipiam eum Sed et hoc dicet
ad eos quibus locuti fuerant vel erunt
venite ascendamus in montem domini
et in domum dei iacob et addent
ut ostendat nobis viam suam quia vel

in angelis intellige ecclesiis presidenti-
bus uel in scripturis sanctis que ostendunt viam
domini eius qui dicit ego sum via Et am-
bulemus in semitis eius in apostolis per quos
credidimus in christum De syon enim egressa
est spiritualis lex et ad gentes transiuit
sermo dei de ierusalem Qui iudicabit in-
ter populos multos Pater enim omne iudicium
dedit filio Et corripiet fortes gentes
usque in longinquum Dominus enim apprehendet
uel dissipat sapientes in astutia eorum et no-
uit cogitationes sapientium quia sunt vane
Diiudicat autem inter populos qui salute
digni sunt qui indigni et in eius aduen-
tu omne bellandi studium conuertitur ad
pacem In aratra gladii mutabuntur
haste uertentur in falces gens desinet
contra gentem Nemo pugnare discet pug-
nandi necessitate deposita tantaque erit
requies ut non solum in urbibus sed in uica-
lis quoque et in agris sit uniuersalis securitas
et hoc fiet quia os domini locutum est Ante
principium quidem usque lucem ante ~~[illegible]~~ nasce-
retur nobis puer cuius principatus in humero
eius totus orbis plenus erat sanguine
populi contra populos reges contra reges gens
dimicabat aduersus gentem Denique ipsa
romana res publica bellis ciuilibus
lacerabatur cinna et octauio et car-
bone pugnantibus Silla et mario
et antonino et catilina cesare et
gneo pompeio augusto et bruto
eodem augusto et antonio in quorum pre-
liis romana sanguine regna fluxerunt
uel ruunt Postquam autem ad imperium christi
singulare imperium Roma sortita est
apostolorum uero principibus factus est orbis
et aperte sunt eis porte urbium et ad pre-
dicationem unius dei singulare imperium
constitutum est Post hoc quoque quod dicit conciderunt

gladios suos in aratra et hastas
suas in falces et tropologice accipi-
ut dicamus ad fidem christi iam effre-
nata conuicia esse deposita ut mittat
unusquisque manum super aratrum et non
respiciat post tergum contra [illegible]
iacula hastasque confringens fructus
mente capiat spirituales ut laborati-
bus aliis nos introeamus in labores eorum
et dicatur de nobis uenientes autem uene-
runt in exultatione portantes manipu-
los suos Nunc nemo pugnat aduer-
sus alium quia legimus beati pacifici
Nemo discit contendere in subuersione
audientium sed post silentium ori suo et
tacet quia tempus malum est et requiescat
unusquisque sub uite sua ut premat
uinum quod exhilarat cor hominis sub ui-
te illa cuius agricola pater est et sub
ficu sua dulcia spiritus sancti poma de-
cerpens caritatem gaudium pacem et re-
liqua Hec autem omnia accident secundum
utramque expositionem quia uerba domini sunt uera
et eius dixisse fecisse est Omnes po-
puli ibunt unusquisque in via sua
nos uero ambulabimus in nomine
domini dei nostri in eternum et ultra Cuncte
nationibus relinquunt cunctibus uiuere errore
suum nos qui festinamus ad montem
domini et diximus Venite et ascendamus
in montem domini et domum dei iacob
ambulabimus in nomine christi dei nostri
quia ipse est et homo et deus In die
illa in qua lucebit sol iustitie con-
gregabit illa que fuerat ante contrita
et que expulsa erat suscipiet et
ad hoc congregabit contrita ut ponat
in reliquias et delicta in gentem
fortem Nisi enim dominus sabaoth reliquis-
set nobis semen quasi sodoma essemus

iram

et quasi gomorra similes fuissem(us)
Sz et iuxta hebraicu(m) pulchre con-
gregabo inquit claudicante(m) eam
que male ambulaverat et ad q(ua)m
hebreus dixerat usq(ue) quo claudica-
tis cui(us) pes scandalizat(us) fuerat
abscisus qua(m) eiecera(m) et cui de-
dera(m) libellu(m) repudii colliga(m) et
qua(m) afflixera(m) captiuitatib(us) vari-
is u(e)l tradidera(m) dyabolo et a(n)g(e)lis
eius Ac ne statim nob(is) diligens
lector opponat quo(modo) co(n)gregata(m) asse-
ris claudicante(m) et colligam(us) ea(m) que
fuera(t) eiecta cu(m) iudei i(n) infidelita-
te p(er)maneant. audiat de p(ri)ma
xp(ist)i dei ecclia que credidit ex
iudeis de qua fuerunt et ap(osto)li sup(er)
qua scribit lucas i(n) actis ap(osto)loru(m)
q(uod) i(n) una die crediderit tria milia
et alia qui(n)q(ue) milia et de quib(us) ia-
cobus loquit(ur) ad paulu(m) Vides
frat(er) paule q(uan)ta milia sint de iu-
deis credentiu(m) et om(ne)s hii emula-
tores legis sunt Sz et signu(m) ani(m)
co(n)sidera p(ro)phetale Non dixit clau-
dicante(m) tota(m) saluanda(m) s(ed) pona(m)
claudicante(m) i(n) reliq(ui)as ut reliquie
et elec(t)o(rum) salue fiant et ea(m) que labo-
rauerat in gente(m) robusta(m) in no(stra)
videlicet xp(ist)ianu(m) quod no(n) gladi-
us no(n) ignis no(n) tormenta sup(er)a-
bu(n)t Vide fide(m) et passione(m) mar-
tiru(m) et de robusta gente no(n) am-
biges Et regnabit d(omin)us sup(er) eos
i(d est) sup(er) gentes multas et sup(er) reli-
quias claudicantis In monte syo(n)
i(d est) ecclia i(n) specula i(n) co(n)templatio(n)e i(n)tu-
tu a p(rese)nti s(ecu)lo et us(que) in futuru(m)
Sz quis a(utem) uoluit hoc q(uod) dicit(ur)
co(n)gregabo eam que co(n)tricta fuit u(e)l int(er)

et reiecta(m) suscipia(m) et cet(era) de a(n)i(m)a
humana intelligere q(uo)d a(n)te aduen-
tu(m) xp(ist)i uariis passio(n)ib(us) uiciis s(er)-
uierit et q(ua)si e(r)ronea et morbida o-
uis luporu(m) fuerat laniata morsib(us)
non errabit du(m) ta(men) co(n)uenerit ea(m) que
co(n)tricta fuerit et afflicta sub d(omi)no pos-
tea regno futura(m) et victura(m) in syon
et ad p(ri)stinu(m) monte(m) boni pastoris hu-
meris reportanda(m) Sciendu(m) quoq(ue) et
hoc capitulu(m) q(uod) nu(n)c exposui(mus) et huic
si(mi)le de ysaia iudeos et eoru(m) errores he-
redes ad mille annoru(m) referre imp(er)iu(m)
xp(ist)i atq(ue) et sanctoru(m) et illud q(uod) dicit(ur)
om(ne)s p(o)p(u)li ambulabu(n)t unusquisq(ue)
i(n) no(m)i(n)e d(omi)ni dei sui ita int(er)p(re)ta(n)t. una-
queq(ue) gens cu(m) suo co(n)q(ue)bitur ydolo
et mittetur in gehenna(m) Sz ex co(n)-
seq(ue)ntib(us) arguunt(ur) no(n) dici de fine s(e)c(u)lo-
ru(m) s(ed) de p(ri)mo aduentu xp(ist)i in quo
colligunt(ur) reliquie claudicantis et
gentes a(nte) saluant(ur) legit(ur) ysaias ysi-
mo(n) posuit tercio(m) Sermo q(ui) fact(us)
est ad ysaia(m) filiu(m) amos de iudea et
de ih(erusa)l(e)m q(uod) erit i(n) nouissi(m)is diebus
manifest(us) mons d(omi)ni et dom(us) dei
sup(er) su(m)mitates mo(n)tiu(m) et exaltabit(ur)
sup(er) colles et veniet ad eu(m) om(ne)s ge(n)tes
et ibu(n)t nac(i)o(n)es mult(e) et dice(n)t venite et
ascenda(mus) i(n) mo(n)te(m) d(omi)ni et i(n) domu(m) d(e)i ia-
cob et annu(n)ciab(it) nob(is) uia(m) suam et ambu-
labim(us) i(n) ea De syon exiet lex et ser-
mo d(omi)ni de ih(e)r(usa)l(e)m et iudicab(it) i(n)t(er) ge(n)tes
multas et arguet p(o)p(u)los plu(ri)m(os) et con-
cident gladios suos i(n) aratra et zy-
binnas suas i(n) falces et no(n) sumet
gens co(n)tra gente(m) gladiu(m) et no(n) discet
ult(r)a belligerare Significanter (igitur) h(ic)
dicit(ur) q(uod) s(er)mo dei egrediens de ih(e)r(usa)l(e)m
iudicat int(er) gentes multas et arguat

ppric pollin uideor. Nos enim quasi
pictores iuxta mensuram operum mercedum
iudicabit illos non ut ignauos et negli-
gentes non iudicabit sed arguet condempnatos

Explicit primus lib. Incipit secundus liber
beati Ieronimi presbiteri in
Micheam prophetam

[E]tenim inuidie
uidens quod non
cessat inuidia et liuor meorum cotti-
dia emulorum maledicta consultant qui
uulgo iactitant me stilis ieiunique
sermonis quasdam ineptias scribere et qui
loqui nesciam tacere non posse. Itaque obse-
cro uos paula et eustochium ut ad
huiusmodi latratum claudatis aures
et infamiam ut dicitur meam orationibus ad-
iuuantes in psalmis mihi uirtutem aplius ad-
apertione oris mei et de scripturis loqui
possit aptam. Dominus dabit uerbum eua-
gelizanti uirtute multa. Moneat
tauros pingues qui circumdederunt me ut
quiescant et desinant maledicere ma-
lestia ne noscant sua que presentur
post si peragunt legere illa quod dicunt origi-
nis me uolumina compilare et contami-
nari non decere scripta ueterum quod illi ma-
ledictum uehementer existimant ea
laudem ego ducio maximam cum illum
imitari uolo quem cunctis prudentibus et uobis
placet. Si enim ennius est gregorum? bene
dicta transferre attulisse ennius et
maro plautus cecilius et terentius tul-
lius quoque et ceteri eloquentes uiri qui non
solum uersus et multa capita et longissi-
mos libros ac fabulas integras tran-
stulerunt. Sed et hylarius noster fecit reg-
sit quod in psalmos quadringenta ferme mi-
lia uersuum super dictum origenis ad sensum
uerterit. Maiorum omnium emulari exeplo

negligentiam potius quam istorum obscu-
ram diligentiam. Verum iam tempus est alter-
um in micheam librum cudere et in nascentia
hydre capita palo extingwere? in psalmo
li. Et tu turris gregis nebulosa fi-
lie syon usque ad te ueniet et ueniet
potestas prima regnum filie ierusalem. Nunc
quare merore contraheris numquid
rex non est tibi. Aut consiliarius tuus periit
quia comprehendit te dolor sicut parturien-
tem. Lxx. Et tu turris gregis squa-
ligosa filia syon ad te ueniet et
ingredietur principatus primus regnum de
babilone filie ierusalem. Et nunc quare
cognouisti mala. Numquid rex non
erat tibi. Aut consilium tuum periit
quia obtinuerunt te dolores sicut parien-
tem. Turrem gregis nebulosam
siue squalentem quod hebraice dicitur
ofel nullam aliam debemus accipere nisi
illam de qua ysaias ait et edificaui
in turrim in medio eius. i. uinee. Vinee
a autem domini domus est israel. Hec turris
quamdiu habet torcular. i. altare et in-
cruitu materiam auxilia uidelicet
angelorum et non ingreditur dyabolus
aper in uineam. Vinea non est squali-
da non tenebrosa sed a domino lucente
sortita nobulum appellatur ciuitas
que in monte sita latere non potest. Tur-
ris gregis quondam gregis et populi dei quia
pessimum colonum intulerunt pro fabrica
lie filium nunc squalida est et desti-
tuta et sub nomine arihel clamat
de terra in ysaia et hec turris filia
est syon siue ut symachus uertit in
grecum ipsa est filia syon. Et usque ad
hanc ueniet deus uel potestas prima que
potestas est regnum filie ierusalem. Venit
autem ad hanc turrim prima potestas

siue principatus primus ille qui dicit
ego sum alpha et o principium et finis
primus et nouissimus et ex qui ex prosopo
assumpti hominis ait in prouerbiis dominus cre-
auit me in principio uiarum suarum in opera
sua siue ut in hebreo scribitur dominus
possedit me cananim et non creauit
me sed possedit me habuitque significat
Et ueniet potestas prima et regnum fi-
lie ierusalem ut post prima fiet et scla
scdi Sicut enim ipse loquitur confidenter
ego sum lux mundi ita et discipulis
suis donat ut ipsi quoque lux uocentur
mundi Dicitque ad eos uos estis
lux mundi Sed et uinea nempe se
in euangelio nominis de credentibus
loquitur per ihemiam ego autem plan-
taui te uineam fructiferam totam ueram
et cum sit panis uiuens de celo des-
cendens discipulis dedit ut appel-
lentur panis Unde et paulus loquitur
confidenter omnes enim unus panis sumus
In hunc ergo modum ingreditur potestas pri-
ma et regnum in ierusalem ut credentes
in ea potestatem sciant et regnum Porro
in quibusdam libris legitur et ingre-
dietur principatus primus regnum filie
syon de babilone sciamusque additum
esse de babilone quia nec in hebreo
nec apud alios habetur interpretes et
uidetur in quandam de captiuitate sen-
sisse babiloniam quia populus inde egre-
diens uenit ierusalem Sequitur Et nunc
quare merore contereris siue ut in lxx
scriptum est et nunc quare contraxisti mala
Ad quam uenturus inquit est dominus
et potestas prima et regnum quare ut mero-
re contereris aut quare contraxisti mala
statimque inducit et dicit quare rex non
est tibi et consiliarius tuus periit quia compre-

hendit te dolor sicut parturientem Aut
certe cum hec omnia habeas in uocatione uestra re-
gem et consiliarii nescis auxilium
Quod autem ait quare contraxisti mala
illo sensu accipiendum quia omnis qui meretur
et patitur mala dicitur nosse mala
et ignorare bona iuxta illud quod in primo
quoque regnorum libro scriptum est Filii he-
li filii pestilentie non cognouerant dominum
et alibi Qui custodit mandatum
nesciat uerbum malum et ad peccatores
Recedite inquit dominus a me qui operamini
iniquitatem nescio uos E contrario de
domino qui cum non cognouisset peccatum pro nobis
eum peccatum fecit subaudit deus pater
Rex autem et magni consilii angelus salua-
tor intelligitur quod perit populo non creden-
ti quem comprehenderunt dolores sicut par-
turientem Putauit enim israhel obtine-
re imperium repente uastatus est et quo-
modo pariens dolorem effugere non po-
test sic ille imminentem captiuitatem et eua-
sum urbi excidium uitare et differre
non potuit Legamus scripturas et in-
ueniemus sanctas mulieres cum dolo-
re peperisse excepta rachel que que
in uia erat et hyppodromo et in egip-
tum qui in egipto uenundatur filium
peperit doloris quem postea uocari pa-
ter filium dextere Eua eiecta de paradyso
et audiens in doloribus pariens peperisse
scribitur in dolore Uxor finees contrac-
ta uel se erigens sicut illa quam in
euangelio dyabolus alligauerat peperit
postumum capta archa dei populique ag-
nomine Sara autem que sterilis erat et de-
fecerant ei muliebria nato ysaac
dicit risum michi fecit dominus quicumque ei
audierit congratulabitur mihi Dolores que-
cumque obtinuerint tamen ut parturientis dolores

regnauit

misei sunt et dolores mortis qui circu-
dederunt quidem et vallauerunt etiam sal-
uatorem sed nequaquam eum obtinere potuerunt
sicut ipse loquitur in psalmo septimo decimo
circumdederunt me dolores mortis et tor-
rentes iniquitatis conturbauerunt me et do-
lores inferni vallauerunt me. Ciuitatem
putat tunc squalentem sed tenebrosam
et filiam ierusalem de celesti ierusalem intelligit
que est mater nostra de qua et apostolus ait
accessistis ad syon montem et ciuita-
tem dei uiuentis ierusalem celestem que tam-
diu squaleat quamdiu non reducuntur
ad eam filii sui et rex et consiliarius non
sit enim in ea et dolores apprehendit illam
sicut parturientem quia frustra peperit vi-
dens tantos filios interfectos. Dole et
satage filia syon quasi parturiens quia
nunc egredieris de ciuitate et habitabis
in regione et venies usque ad babylonem
ibi liberaberis ibi redimet te dominus de
manu inimicorum tuorum. lex. Dole et
viriliter age filia syon quasi pariens quia nunc
egredieris de ciuitate et habitabis in campo
et venies usque ad babylonem inde li-
berabit te et inde redimet te dominus de-
us tuus de manu inimicorum tuorum. Ciu
precipitur ut doleat siue ut parturiat
et postea infert viriliter age non
frustra precipitur sed ut dolores patien-
ter ferens egrediatur de ciuitate et
habitet in campo siue in regione et veniat
usque ad babylonem et cum pro peccato susti-
nens captiuitatem fortiter tulerit quia illa-
tum est tunc liberet eam dominus et redimat
eam deus suus de manu inimicorum
suorum ut postquam fuerit liberata ad in-
sultantes dicat inimicos Noli insul-
tare mihi inimica mea quia cecidi et re-
surgam. Cum si enim ambulauero in

tenebris dominus lux mea est. Iram domini
sustinebo quoniam peccaui ei donec iu-
stificet causam meam et faciat iudicium
meum et educat me in lucem. Videbo
iustitiam eius et aspiciet inimica mea
et operietur ignominia. Unde et in psal-
mis compia nocte manet non in perpetuum
nascetur nec in eternum comminabitur deus.
Qui autem dolet et viriliter agit ad sa-
lutem pertineat dolentis et agentis viri-
liter quorum filius naue testis est au-
diat deus confortare et viriliter age uehe-
menter. Dolet autem et agit viriliter fi-
lia syon quia exulnata et inde egre-
ssa est de ciuitate et captiua du-
cenda est in campum sennaar et fu-
tura in babilone donec zorobabel
veniat et esdras qui instaurat ad-
iutorio et liberet eam de manu chalde-
orum. Cum enim in littera manifestum sit
intellige in et animam post peccatum pul-
sam de ecclesia et traditam inimicis
ultori in initium carnis ut spiritus sal-
uus fiat exire de ciuitate quam fluminis
impetus letificat et habitare non in mon-
te in quo prius fuerat sed in campo in quo
assyriorum vagatur exercitus et esse in con-
fusione vitiorum et postquam habuerit con-
pedes traxerit molam farinam babilo-
nis fecerit in senium reuersam dicere quanti
mercennarii patris mei saturantur
panibus et ego hic fame pereo et ad
pristinam domum reuertentem suscipi a de-
mentissimo patre et redimi de manu du-
rissimi domini. Notas ex^m ut qui in-
perat filie syon dole et viriliter age
quasi parturiens non ad penam sed ad uti-
litatem illius referamus. Loquitur paulus
ad galathas Filioli mei quos iterum
parturio donec christus formetur in vobis

et tamdiu doluit tamdiu parturivit
donec eos rursum per penitentiam generaret
qui perierunt per delictum. Puta me-
dicum vel febricitantem vel voluntate di-
re dole et vilis age sustine sitim
porta curaverunt ut citior sanitas
consequatur. Et nunc congregate sunt super te
gentes multe que dicunt lapidetur
et aspiciat in syon oculus noster. Ipsi
autem non cognoverunt cogitationes domini
et non intellexerunt consilium eius quia
congregavit eos quasi fenum aree. Surge
et tritura filia syon quia cornu tuum
ponam ferreum et ungulas tuas ponam
ereas et comminues populos multos et
interficies domino rapinas eorum et for-
titudinem eorum domino universe terre. Lxx
Et nunc congregate sunt super te gentes
multe dicentium insultemus et videat
in syon oculi nostri. Ipsi autem nescierunt
cogitationem domini et non intellexerunt
consilium eius quia congregavit eos ut mani-
pulos aree. Surge et tritura eos
filia syon quia cornua tua ponam ferrea
et ungulas tuas ponam ereas et com-
minues populos multos et movebis
domino multitudinem eorum et robur eorum domino
universe terre. O iherusalem filia syon que
venies usque ad babilonem et ibi libe-
beris et redimet te dominus de manu
inimicorum tuorum nunc autem interim congrega-
te sunt super te gentes multe que quasi de
adultera loquuntur et dicunt lapidetur
et aspiciat in ea ea oculus noster sive
ut in lxx scriptum est insultemus et gaude-
amus et despiciat super syon oculi nostri
et non cognoverunt domini voluntatem
atque consilium. Itaque ipsum adversum te
congregate sunt nationes ut conteras eas quasi
fenum vel stipulam aree. Surge igitur filia
syon et in cornibus ferreis que tibi
dare me spondeo atque in ungulis ereis
quas acceptura es ventila et contere
populos et interfice eos domino universe terre.
Tali et victima et tali sacrificio delectatur.
Hoc iudei nondum expleta contendentes in
futuro sibi christi pollicentur adventum
et dicunt universas nationes iudaico
populo serviturus regnum imperii romanorum.
Et quod sub nomine interpretantur eos contendi
et ungulis suis et cornibus ventila-
dum. Quod quam stultum sit et omnibus
sapientibus facile comprobatur. Sed hoc alterius
operis est. Nos ergo qui sequimur non occidentem
litteram sed spiritum vivificantem dicimus quod adi-
sit filia syon que interpretatur ecclesia mul-
tas nationes demonum congregari et in
primo seculo quia in maligno positum est insul-
tare confessioni filiorum eius nescientes co-
gitationes domini nec intelligentibus consilium eius.
Si enim cognovissent numquam dominum maie-
statis crucifixissent. Congregavit itaque
eos quasi manipulos aree ut quasi spino-
sum hec videbantur et asperum varium(?)que
et leve ungula sua conterat et cornibus
ventilet et purum inanes frumentum
in domini offeratur donaria. Ecce significatur
et in eo quod ait et comminues populos
multos et consecrabis domino multitudinem eorum
et robur eorum domino universe terre. Legimus
iudeos et iherusalem navem et primum regnorum
librum et videbimus quomodo de subiectis gen-
tibus cum universa perierunt in ore gladii
aurum et argentum et cetera de hominibus que
quasi de urbibus et certis partibus domino
consecratum sit. Denique et achan qui de a-
nathemate iherico aliquid est furatus
conturbavit populum et ex propterea valli no-
men impositum est emechor id est vallis
tumultus sive turbarum. Porro autem sciamus

iuxta lxx interpretes qui dixerunt consecrabis domino multitudinem eorum et robur eorum domino universe terre in bona parte debemus accipere consecrationem. theodotio quoque multitudine munia transtulit. quinta editio emolumentum id est symmachus lucrum. Nunc vastaberis filia latronis obsidionem posuerunt super nos in virga percutient maxillam iudicis israel. lxx. Nunc obstruetur filia obstructione. angustiam posuit super nos in virga percutient super maxillam tribus israel. Illo quo tribus percutiat maxillam alterius sed quo alii percutiant tribus israel in maxillam. Pollicitus quidem tibi sum o filia syon quod veniret tempus quo cornu tuum ponam ferreum et ungulas tuas ereas. ut comminuas demonum multitudinem offerasque que illi ante possederant domino universe terre. Sed quia hoc tuis futurum est qui subintraverit plenitudo gentium et omnis israel salvus fieret. nunc interim vastaberis meritis tuis sive ut in hebreo scriptum est. Nec [illegible] et iuxta apostolum vocaris [illegible] o [illegible] te appello filiam meam sed filiam latronis quod hebraice dicitur gedud id est dyaboli ad predandum semper accincti. Fecisti enim domum meam speluncam latronum. repugnasti adversum me et filii tui obsidionem posuerunt super me et super filium et spiritum sanctum. An non contumelia tibi tanta est quod in virga et in calamo facientes(?) te percussere romani caput iudicis israel dicentes. divina nobis xpe quis te percusserit. sive quod unus de ministris tuis percussit eum in maxillam dicens sic respondes pontifici. Hoc iuxta hebraicum tam interpretationi aquila et symmachus et theodotio et quinta editio consentiunt iuxta lxx autem multum aliter est sensus et quasi a xpo intelligitur exordio. Nunc obstruetur synagoga obstructione. et dicent quod in ea clausi fuerint angustiam posuit super nos et romanis principibus subdite percutient in maxilla tribus israel. Abstulit enim dominus de iudea et ierusalem fortem et validum et sapientem architectum et intelligentem auditorem. et vie eius usque hodie clause sunt et obsepte nec potest egredi de captivitate sed durissimo premitur imperio. Si autem voluerimus iuxta superiorem sensum de ecclesia dictum accipere nunc obstruetur filia obstructione. illud de osee propheta nimis exemplum in quo adultera loquitur vadam post amatores meos qui dabant mihi panes meos et aquam meam et vestimentum meum et lintheamina mea oleum meum et omnia que mihi prosunt et postea deus volens impedire cogitationes pessimas non eam sinit implere quod desiderat sed obstruit vias eius ne consequatur amatores suos et apostolus fornicetur. ait quippe Propterea ecce ego obstruam viam eius in sudibus et obsepiam vias eius et semitam eius non inveniet et persequetur amatores suos et non apprehendet eos et queret eos et non inveniet eos et dicet vadam et revertar ad virum meum priorem quia bene mihi erat tunc quam nunc opus domini perfecisse. Adultera enim non inveniens viam suam nec valens perficere quod volebat necessitate revertitur ad maritum et confitetur melius sibi in domo viri esse quam quondam apud amatores suos fuit. Tribulationibus et plagis erudit israel. Unde et david sub typo xpi ministerii(?) dicitur. Si dereliquerint filii eius legem meam et in iudiciis meis non ambulaverint. si iustitias meas prophana-

uerint et precepta mea non custo-
dierint visitabo in uirga iniquitates eorum
et in flagellis peccata eorum misericordiam autem
meam non dispergam ab eo. Tribulationem
quam posuit deus super filiam israel et per-
cutient eam angelis quos plagis imposuit et
in maxilla. Ac ne forte nescires que
esset filia que obstruitur obsidione et po-
nitur in angustia statim infert tribus
israel. Nos autem sumus israel qui men-
te cernimus deum ad quorum distinctione-
nem loquitur apostolus uidete israel secundum
carnem. Utique et nomine carnem israel
non fuerit esse spiritualem. Et tu bethleem
ephrata paruulus es in milibus iuda
ex te michi egredietur qui sit dominator
in israel et egressus eius ab initio
a diebus eternitatis. Lxx. Et tu beth-
leem domus ephrata minimus es
ut sis in milibus iuda ex te mihi egre-
dietur ut sit in principem israel et egre-
ssus eius ab initio ex diebus seculi.
In euangelio secundum matheum cum
magi de oriente uenissent et herodes
a scribis quereret ubi nasceretur christus sic
respondisse narratur. Et tu bethleem terra
iuda nequaquam minima es in ducibus
iuda ex te enim egredietur dux qui reget
populum meum israel. Quod testimonium nec
hebraico nec lxx interpretibus conuenire
me quoque tacente perspicuum est. Et
arbitror matheum uoluisse arguere
scribarum et sacerdotum negligentiam erga
diuine scripture lectionem sic posuisse
ut ab eis dictum est. Sunt autem qui as-
serunt in omnibus pene testimoniis que
sumuntur de ueteri testamento istiusmodi esse er-
rorem ut aut ordo mutetur aut uerba et
interdum sensus quoque ipse diuersus sit
uel apostolis uel euangelistis non ex libro

carpentibus testimonia sed memorie cre-
dentibus que nonnumquam fallitur. Exponimus
quod hebraice Et tu bethleem id est domus
panis que nominaris ephrata minima
quidem es in ciuitatibus iuda et tantum
milibus separata uix paruus es uiculus
sed ex hoc paruo uiculo egredietur christus
qui est dominator in israel. Ac ne putes
eum de genere esse tantum dauid cum sump-
sit dicens de fructu uentris tui ponam
super sedem tuam uel meam carnis assum-
ptio diuine non impedit maiesta-
ti. De me enim natus ante omnia secula
est et temporum conditor non tenetur in tempore.
Ipse est cui et in alio psalmo dixi
ante luciferum genui te. In principio enim
erat uerbum et uerbum erat apud deum
et deus erat uerbum hoc est in principio
apud deum et ideo egressus eius ab initio
a diebus eternitatis. Ceterum autem bethleem
ipsa sit que et ephrata liber genese-
os testis est in quo scriptura commemo-
rat mortua est rachel et sepul-
ta in uia ephrata hoc est bethleem
et in utroque nomine significat sacramentum. Domus
enim panis dicitur bethleem propter panem
uiuum qui de celo descendit. Ephrata
quod interpretatur frugifera et hoc propter hero-
dis insaniam quia illusus a magis
iratus est ualde et mittens occidit
uniuersos pueros in bethleem et in omnibus
finibus eius a bimatu et deorsum secundum
tempus quod didicerat a magis et propter plu-
rimum sanguinem audita est uox in
excelso planctus et ululatus Ra-
chel flentis liberos suos. Legimus
iuxta lxx dumtaxat interpretes in ihesu
naue ubi tribus iude urbes et oppi-
da describuntur inter cetera etiam hoc scrip-
tum et ephratam hoc est bethleem

et fagor et ethan et taulon et dathan
et sores et torem et salim et tether
et manacho ciuitatibus iudeam et uicula
eorum quae nec in hebraico nec apud alium
inuenimus interpretem. Et siue de ueteribus
libris excerpsit sicut maliciam iudeorum ne
christum de tribu iuda ortum uideret siue a
lxx additum nequaquam liquido comperire
nichil est de libro iudicum hoc ipsum pos-
situm comprobare quod bethleem in tribu
iuda sit. Scriptum est enim: Et fuit uir le-
uites habitans in lateribus montis ephraim
et accepit sibi mulierem concubinam de
bethleem iuda et uiuata est ei concubina
sua et abiit in domum patris sui in bet-
hleem iuda. Pulchre autem dicitur in bethleem
iuda ad distinctionem eius bethleem quae in
galilea sita est sicut in eodem ihesu naue uolumi-
ne scribitur. Porro ephrata in nostra lin-
gua sonat carpoforon id est uberem
atque frugiferam et idipsum ostendit in mys-
terio quod et domus panis. Propterea
dabit eos usque ad tempus in quo parturiens
pariet et reliquiae fratrum eius conuertentur ad fi-
lios israel. lxx. Propterea dabit eos us-
que ad tempus parientis pariet et reliquiae
fratrum conuertentur ad filios israel. quia de
bethleem quae est ephrata egressus est
christus dominator israel et egressus eius non
eo tantum fuerunt tempore quo uisus in carne
est sed ab initio eternitatis siue ab initio
seculi quia semper ipse locutus est per prophetas
et factus est in manu eorum sermo dei
ideo dabit iudeos contra conscientiam permit-
tet usque ad tempus parientis quando compleatur
letare sterilis quae non paris erumpe et cla-
ma quae non parturis quoniam multi filii
deserte magis quam eius quae habet uirum.
Cum enim sterilis peperit septem et quae mul-
tos habuerat filios fuit infirmata et

et delicto ipsorum iudeorum salus inueniret ple-
nitudo gentium tunc omnis israel saluus
fiet et reliquiae fratrum eius conuertentur ad
filios israel. Et adueniens helias
propheta quem mittet dominus deus conuertet cor
patrum ad filios et cor filiorum ad patres
suos et nouissimus populus iudeorum antiquos
ut ne appellentur filii abraham non
crediderunt in eum quem uidit abraham
et letatus est. Est autem tempus in quo
sterilis pariet. Ut reor illud de quo
ysaias loquitur tempore accepto exaudiui
te et in die salutis adiuui te. Quod
et paulus intelligens de christi tempore predi-
cauit ait ecce nunc tempus acceptabile
ecce nunc dies salutis hoc ipsum puto
et illud misticum demonstrare quod in eccle-
siaste scriptum est. Tempus pariendi et
tempus moriendi quod eo tempore quo de ste-
rili natus est gentilium populus filios
amisit synagoga. Potest autem et aliter
intelligi dabit dominus templum et iheru-
salem et iudeos usque ad illud tempus
quo uirgo pariet quae postquam peperit et
natus paruulus accepit spolia samarie
et uirtutem damasci in conspectu populorum in
deorum reliquiae israel salue fient et
fratres eius christi id est apostoli conuertentur ad
prophetas et patriarchas fide quam uenturum
christum annuntiauerunt et complebitur
psalmum canentium pro patribus tuis
nati sunt tibi filii. Et stabit et pas-
cet in fortitudine domini in sublimitate nominis
domini dei sui et conuertentur quia nunc magni-
ficabitur usque ad terminos terre. lxx. Et
stabit et pascet in fortitudine domini et
in gloria nominis domini dei sui erunt quia nunc
magnificabuntur usque ad terminos terre. Post-
quam sol iustitie egressus fuerit a summi-
tate celorum et peruenerit usque ad terminos

coruit et pepererit pariens et reliquie
fratrum eius convertentur ad filios isra-
hel. ipse dominus qui per ambulabat
et cum hiis qui in itinere erant positi
necessaria habebant firmum gaudium stabit
et pascet eos in fortitudine domini ut
possint dicere dominus pascit me. et
nichil michi deerit in loco pascue ibi
me collocavit super aquas re-
fectionis educavit me animam meam con-
vertit. Pascet autem eos non solum
in fortitudine domini sed et in sublimita-
te nominis domini dei sui qui dicit
pater sancte serva illos in nomine tuo quos
dedisti michi ut sint unum sicut et nos.
Cum essem cum eis ego servabam eos in
nomine tuo quos dedisti michi custo-
divi et nullus ex hiis periit. Et
convertentur sive ut melius interpreta-
tus est symmachus habitabunt
enim verbum hebraicum utrumque sig-
nificat habitabunt autem in ecclesia domini
quia magnificatus est christus usque ad extre-
mum terre sive iuxta lxx quia magni-
ficabuntur ipsi cum pastore suo usque
ad extremum terre ut in omnem terram exi-
at sonus eorum et in universos fines
orbis terre verba eorum. Et erit iste
pax assyrius cum venerit in terram
nostram et cum calcaverit in domi-
bus nostris. lxx. Et erit hec pax assy-
rius cum supervenerit in terram nostram
et cum ascenderit super regiones nostras.
Quando venerit dyabolus qui inter-
pretatur
id est arguens
atque corripiens super terram regio-
nesque credentium et eorum quos pascet
dominus in fortitudine et in sublimitate
nominis domini dei sui et calcaverit
eos tribulationibus variis et diversos

animarum nostrarum vel corpora qui super bis as-
cenderit atque depresserit et tamen nichil
nos separaverit a caritate christi tunc christi
pax sive ipse christus erit in nobis et
dicet de se nichil proderit inimicus in
eo. Bonus exemplum ut possit manifes-
tius fieri quod diximus. Venit assyri-
us super terram quondam pauli et as-
cendit super regionem eius quando fuit in
laboribus eius super modum in plagis
habundanter in carceribus nimis in mor-
tibus frequenter. Quando a iudeis quinquies
quadraginta minus una accepit.
Ter virgis cesus est semel lapida-
tus. Ter naufragium fecit nocte
et die in profundum maris fuit in pericu-
lis latronum. periculis in falsis fratribus
periculis ex genere. periculis ex genti-
bus sed in hiis omnibus vincebat propter
illum qui dilexit eum et ideo imple-
batur pace quia impletus fuerat contume-
liis. Iudei in adventum christi que sibi
silant hec omnia iuxta litteram futura esse
contendunt. Et suscitabimus super
eum septem pastores et octo primates
homines et pascent terram assur in gla-
dio et terram nembrod in lanceis eius
et liberabit de assur cum venerit in
terram nostram et cum calcaverit in fini-
bus nostris. lxx. Et consurget super eum
septem pastores et octo morsus hominum
et pascent assur in gladio et terram
nembrod in fovea eius et liberabit
de assur cum venerit super terram vestram
et cum ascenderit super fines vestros
ubi nos posuimus optimates homines
et in hebreo scriptum est Nesiche
adam symmachus interpretatus est
christos hominum theodocio et quinta
editio principes hominum aquila christos

uel constitutos homines .i.
Rursum in eo ubi et ego et a-
quila transtulimus in lanceis eius
subuertat terram nembrod. symmachus
uertit .i. in introitu por-
tarum eius. theodotio in portis eorum. quin-
ta editio quod
nos possumus dicere in sinibus eorum in
hebreo positum est. Tunc
igitur erit pax. cum reliquie fratrum christi
conuerse fuerint ad filios israel et ue-
nerit assyrius in terram nostram et adiu-
ti a domino eum qui nostras domos calcare
incipiebat conculcemus sub pedibus
nostris uelociter. Ipse enim dominus ait: Sus-
citabimus super eum septem pastores
et octo primates homines uel morsus
hominum. Suscitabimus autem ego et
filius meus et spiritus sanctus iuxta illud
quod in genesi scriptum est: Faciamus hominem
ad ymaginem et similitudinem nostram.
Et in principio abdie: Surgite et
ascendamus aduersus eam in prelium. Sep-
tem pastores omnes patriarchas et pro-
phetas et sanctos uiros arbitror qui
ebdomadi .i. ueteri seruierunt instrumento.
octo autem morsus hominum siue opti-
mates homines et ut symmachus inter-
pretatus est christos uniuersos noui testa-
menti qui ab apostolis usque ad hanc etatem
momorderunt assyrium et suis den-
tibus laniauerunt. Unde et in ecclesiaste
precipitur ut demus partes septem demus
et octo. Et in templo ezechiel quod inter-
pretatur ecclesia et celestis ierusalem septem
et octo gradibus ascenditur et quindecim
in psalterio gradus sunt quibus per ebdomadem
et ogdoadem ad canendas deo laudes
scandimus. In octauo die celebratur
circumcisio spiritualis et in templo uidemus

distribuit sabbatum et quidam psalmi
pro octaua inscribuntur. Isti ergo septem
pastores et octo morsus hominum pascent
assur in gladio. Viuens enim et ef-
ficax sermo dei et acutior super omnem
gladium bicipitem missus est ab eo qui
uenit gladium mittere super terram ut
diuidantur duo in tres. Et terram ne-
brod qui interpretatur temptatio descendens
pascent in fouea eius. Gigantes enim
et uenatores et supplicantes contra deum.
terra non est in montibus sed in foueis.
Iste cecidit de celo quasi fulgur super uer-
satur inter bestias et quasi uenator est
infructuosa ligna fructu lustrat et
saltus. Dictum possum in mea paruole
memoria nunquam uenatorem in bonam
partem legi. Ismahel et esau uenato-
res fuerunt et peccauerunt in typo popu-
li iudaici quorum alter filius egyptie est
ambulans iuxta carnem et iuxta carnem
uiuens. alter primitiua perdidit pro
lenticula et benedictionibus fratris inuidens
fugat eum in mesopotamiam. Redita
ergo terra nembrod in foueis suis qui
enim fodit foueam incidet in eam. et qui laqueum
aperit et effodit eum incidet in fo-
ueam quam fecit et reuertetur dolor eius
in caput eius et super uerticem eius ini-
quitas eius descendet. Et confosso assyri-
o a septem pastoribus et octo mor-
sibus liberabit nos christus de manu
assur qui ueniat super terram nostram. Et
et calcare incipiebat terminos israel. Ter-
ram autem symmachus ait et pascent terram
assur in gladio et regionem nebrod
inter portas eius. hoc sentiendum est
quod in domo sua alligetur fortis et
uulneretur aduersarius. et iuxta aquilam
et quintam editionem sinus et lanceis septem

pastores et octo primates hominum con-
fodiantur. Et erunt reliquie iacob
in medio multorum populorum quasi ros
a domino. et quasi stille super herbam que
non expectat virum et non prestolatur
filios hominum. Et erunt reliquie iacob
in gentibus in medio populorum multorum
quasi leo in iumentis siluarum et quasi catu-
lus leonis in gregibus pecorum. qui cum transi-
erit et conculcauerit et ceperit. non est
qui eruat. Et exaltabitur manus tua
super hostes tuos et omnes inimici tui
interibunt. Et erit in die illa dicit
dominus auferam equos tuos de medi-
o tui et disperdam quadrigas tuas
et perdam ciuitates terre tue et destru-
am omnes munitiones tuas et aufe-
ram maleficia de manu tua et
diuinationes non erunt in te et perire
faciam sculptilia tua et statuas
tuas de medio tui et non adorabis
ultra opera manuum tuarum et euellam
lucos tuos de medio tui et conteram
ciuitates tuas et faciam in furore
et in indignatione ultionem cunctis gen-
tibus que non audierunt. Et e-
runt reliquie iacob in medio populorum
multorum quasi ros a domino cadens et quasi
agmen super gramine ut non congregetur quis-
quam neque sit in filiis hominum. Et erunt
reliquie iacob in gentibus in medio popu-
lorum multorum quasi leo in iumentis in saltu
et quasi catulus leonis in gregibus pecorum.
Cum sic pertransierit et diuiderit rapi-
at et non sit qui eruat eleuabitur
manus tua super eos qui tribulant te
et omnes inimici tui peribunt. Et erit in
die illa dicit dominus interficiam equos
tuos de medio tui et disperdam currus
tuos et subuertam ciuitates terre tue

et auferam omnes munitiones tuas
et auferam maleficia tua de manibus
et qui loquuntur non erunt in te et disperdam
sculptilia tua et statuas tuas de
medio tui et ultra non adorabis opera
manuum tuarum et succidam lucos tu-
os de medio tui et demoliar ciui-
tates tuas et faciam in ira et in furore ul-
tionem gentibus pro eo quod non audierunt
Liberabit nos de assur cum uenerit su-
per terram nostram et ascenderit super ~~[illegible]~~
terminos nostros et liberabit a domino qui
suscitauit super eum septem pastores et
octo morsus hominum reliquie iacob
quos apostolos intelligimus et primam
ecclesiam de iudeis erunt in medio populorum
multorum quasi ros a domino cadens. Qui delebit
eum ignitis dyaboli iaculis cordis popu-
lorum et omnes gentes a deo adulterinis
habebant corda qui clibanus igne suc-
census. uerum ros domini cadens fratris et
sanitas eorum. Et quod in anania et a-
zaria et misael legimus quod spiritus roris
sibilantis [illegible] fornacis ignis extinxerit
hoc de [illegible]ibus spiritualiter intelligimus
quod in medio uniuersarum gentium doctrina
apostolorum quasi ros fuerit a domino. Que
autem sequitur et sicut agmen super gramine
ut non congregetur quisquam neque sit
in filiis hominum de istis accipiamus qui
credere de gentibus noluerunt quod sint
super eos apostoli et reliquie iacob sicut ag-
mini carpentes gramen et herbam dentibus
demetentes et hoc fecerunt [illegible] ut qui
angeli esse noluerunt et rore accipere
spiritualem nequaquam congregentur. it[illegible] homines
nec sunt de parte sanctorum [illegible] sed
dicitur de eis in labore hominum [illegible] non
erunt et cum hominibus non flagellabuntur
Et erunt quoque reliquie iacob in medio

gentium quasi leo in iumentis in saltu et
quasi catulus leonis in gregibus ovium
Dominus est ihesus de quo in genesi applicatur
catulus leonis iuda de germine fi-
li mi ascendens accubans dormisti ut
leo et quasi catulus leonis Et in alio loco
accubans requiescet ut leo et quasi catu-
lus leonis dedit et apostolis suis quibus
dixerat ite et baptizate omnes gentes
in nomine patris et filii et spiritus sancti
Et quomodo leoni nemo potest resistere in
iumentis et catulo leonis in ovibus
ita et illi de manu assyrii et de
manu dyaboli liberati impenitent ~~et~~
uniuersa et petram homines quippe et
uniuersa saluos faciet dominus et impenitent
non ut interficiant sed ut diuideretur hoc
est ab infidelibus separentur et nemo erit
qui eis resistet Leone autem et catulo
leonis ita in iumentis et in ouibus perua-
gante manus dei exaltabitur super eos
qui uel dominum uel reliquias israel ante tribu-
lauerunt Et omnes inimici eius disperdentur
non quo pereant inimici et esse desistant
sed quod in eo pereant quod inimi[ci] sunt
Sicut et ad thessalonicenses scri-
bitur quem dominus ihesus interficiet spiritu
oris sui et interfectio non abolitionem
significat sed cessationem pessime uite quam ma-
le ante uiuebat Denique infert Et
destruet illustratione aduentus sui
Nequaquam autem destrueret si interfectio a-
bolitionem sonaret cum iam esse cessasset
ita et hic inimicorum consumptio iuxta pro-
uerbia salomonis accipitur in quibus scriptum
est [...] Interitus impiis hospita-
bitur [...] Non enim penitus non eos
redi[...]get ad nichilum sed apud eos
hospitabitur quamdiu quod in illis est
impietas consumatur Deinde [illegible]

hominem ne interiret et mortem non
sentiret Post hec sequitur Et erit in die
illa quando eleuata fuerit manus tua
super hostes tuos o israel et omnes inimi-
ci tui perierint interficiam equos tu-
os de medio tui id est de principibus cordis
tui lasciuientes in peccato et in [illegible]
ruptis uiciis pereuntes et currus tu-
os quibus placebas in uiis tuis et
prauis prauitatum consociatus quasi super habens in
quadrigis ferebaris et disperdam ciuitates
terre tue Non eam edificasti urbem quam
letificat impetus fluminis et que sita est in
montibus et celestem iherusalem sed quam edi-
ficaueras tibi Unde et dicitur ciuitates
terre tuis operibus extructe Et au-
feram [illegible] omnes munitiones tuas
diuinacionis scilicet et pompam seculi et eloquen-
tiam rethorum dyaleticorumque tendiculas
in quibus tu uelud in munitione confide-
bas Et auferam maleficia de mani-
bus tuis quibus uel ipse decipiebaris
ab aliis uel deceptus alios decipiebas
et loquentes siue prauitates non erunt ti-
bi Nunc de loquentibus et prauitatibus
plenus orbis est loquuntur que nesciunt
docent que non didicerunt magistri sunt an-
te discipuli quam non fuerint Cum ergo omnes doci-
biles erunt hominem scientiam cessabit sic presumptiones
et peruerse doctrine tollentur Et disperdam
et sculptilia tua et titulos tuos de me-
dio tui Sculptilia mea sunt que finxeras sed
a non loquentibus uel que ipsi nobis fi-
nximus Unde precipitur et in lege ne faciamus
sculptile et non ponamus titulos in terra
mea et nequaquam ultra adorabis opera ma-
nuum tuarum Infelix humana condicio
et plena erroris atque insipientie fit
de suo sensu dogmata esse composita non
ignorans a se ydolum esse simulatum

et adorent opera manuum suarum et cun
ctat homo et deceptus decipit. Audit
in repromissione que dicitur ad reliquias idem
ad iacob. Et succidam
lucos de medio tui et disperdam civi
tates tuas et omnia ligna silvarum et
lucos quos in templo dei plantari prohi
bitum est et civitates male construc
tas quas ante nominaverat civitatibus tue
destruat atque consumat. Postquam autem
hoc fecerit reliquiis iacob tunc convertetur
ad gentes quas apostoli depasti sunt qua
si agnum armenta. Et quia verbum sermonis
eius ipse noluerunt faciam in furore in ira et
in furore ultionem in gentibus pro eo quod
audientes noluerunt. Unde et propheta:
Domine ne in furore tuo arguas
me neque in ira tua corripias me.
Hoc iuxta septuaginta interpretes
quia intelligentia spiritualis est et debuit
sensus cum superioribus amplius iungere
disputatum est. Ceterum hebraica istum nominum
declinationem sonant. Postquam septem
quos finxerunt et quos voluit pastores
et octo principes homines vicerunt assy
rium et terram nebroth paverint in
gladiis eius. Et hoc factum fuit cum assi
assyrius venerit in terram iudee tunc ve
niente magis christo omnes reliquie
iacob que potuerunt super esse de gentibus
erunt in benedictione quasi ros a domino veni
ens et quasi pluvie super herbam. Et neque
spem in hominibus et in filiis hominum sperabunt
sed in domino. Et erunt in medio gentium atque
tolorum sanguinariis atque crudeles de
ventibus quidam sed in omnes iniudicium quasi
leo in iumentis silvarum et quasi catulus
leonis in gregibus ~~ovium~~ pecorum et nullus
erit qui eorum possit robori resistere.
Tunc exaltabitur o deus vel o israel manus

tua super assyrios et omnes hostes tu
os qui nunc te possident et terram tuam
possident. In illa die quando de gentibus
fuis liberatus auferam equos tuos et qua
drigas tuas que in mediis in urbibus tuis
sunt non quod equos et quadrigas suas
victus habuerit israel sed assiriorum equos et
quadrigas que in medio versantur urbi
um tuarum. Et disperdam omnes civitates tu
as et munitiones quas ydolis dedicasti
et auferam magos et ariolos de ter
ra tua et pereunt fratrum omnia sculptilia
et statuas tuas et non adorabis ultra
opera manuum tuarum. Evellam quoque
atque subvertam omnes lucos tuos et ci
vitates quas ydolis dedicasti. Cumque hoc fece
ro tunc et in plantationibus ut quod in te
mali est auferatur tunc etiam in furore
et indignatione mea ulciscar te de u
niversis gentibus que meum noluerunt au
dire sermonem. Rideat hoc loco carne
us israel sermonem dicit hec ad futurum
In futuro contigit probat hystoriam de
auctoritate veterum librorum doceat nunc
tas gentes et assyrium quidam israeli fuis
se subiectum. Sin autem se vana spe
illudens futurum putat esse quod dicat quando
christus venerit que te auferentur ydola
de israel que modo non colit. Cum succi
dentur luci quos non habet. Cum urbes
subruentur que olim subrute sunt. Cum
tollentur arioli quos cum non habeat
et non habere se gloriatur. Tamen tanto tem
pore derelicta est filia syon et sedet sine
altari et sine sacerdotibus et aliis ornamentis
dentibus fruges eorum ipsi sitis fluun
bus spirant furtia quod nesciunt. Audi
te quod dominus loquitur. Surge contende iu
dicio adversum montes et audiant colles
vocem tuam. Audite montes iudicium

Capitulum sextum

domini et fortia fundamenta terre quia iu-
dicium domini cum populo suo et cum israel diiudi-
cabitur. lxx. Audite que dominus locutus est
Surge iudicare apud montes et au-
diant colles vocem tuam. Audite montes
iudicium domini et valles fundamenta terre
quia iudicium domini adversus populum suum et
cum israel iudicabitur. Pro fortibus funda-
mentis terre que lxx interpretati sunt et valles
fundamenta terre symmachus et theodotio tran-
stulerunt et antiqua fundamenta terre, quinta
autem editio ipsum hebraicum posuit et
ethanim fundamenta terre. Prima igitur vox
prophete est audite que dominus loquitur. Deinde
deus loquitur ad prophetam. surge conten-
de iudicio adversum montes et audiant
colles vocem tuam. Rursum propheta sicut
ei fuerat imperatum loquitur ad montes et
non solum ad montes sed et ad fortia quo-
que fundamenta terre et dicit. Audite
montes iudicium domini et fortia funda-
menta terre. Causamque reddit quare eos
appellet audire quia iudicium domini cum
populo suo et cum israel diiudicabitur. Pro
montibus ad quos loquitur propheta et pro
fortibus fundamentis terre colles et valles
lxx transtulerunt. id ut mihi videtur intel-
ligentes quod prophetis non dignum auditione
montium fecerit sed vel collibus qui in-
feriores a sublimitate montium vel valli-
bus in ima demissis. Surge inquit iu-
dicio contende apud montes et au-
diant colles vocem tuam. Iubet surgere
qui vel sedet vel iacet vel dormit
vel mortuus est secundum illud quod apostolus
ait. elevare qui dormis et exurge
de mortuis et illuminabit te christus. Sur-
ge a mortuis ut ambules in novitate
vite ut terram desertus ad altiora nita-
ris. Et iudicio contende adversum montes

quos non alios puto quam angelos si-
gnificari quibus rerum humanarum cura est
ptiano. deuteronomii in id ipsum cantico
congruente cum divideret excelsus gentes
cum dissemmaret filios adam constituit ter-
minos terre secundum numerum angelorum dei. Hii
sunt administratorii spiritus in ministerium mis-
si propter eos qui hereditatem possessuri sunt
salutis. Et contende iudicio ut sive
montes sive colles in peccati fuerint non
digne populos preesse vel meum videatur.
esse qui tales preposui vel culpa tollatur
a populo et referatur ad principes. Legimus
apocalipsi iohannis in qua laudantur ac-
cusanturque angeli ecclesiarum pro virtutibus
viciisque eorum quibus preesse dicuntur. Sicut
enim in medium episcopi culpa est in medium plebis
et sepe magistri peccat sepe discipulus et
nonnunquam patris vitium est nonnunquam fi-
lii ut vel bene vel male credita ita
in iudicio dei vel ad angelos crimina
refertur si non egerint cuncta que ad suum
officium pertinebant vel ad populum si
illis omnia facientibus audire ipsi
contempserint. Sunt qui montes et colles
et fortia fundamenta terre abraham ysaac
et iacob et patriarchas reliquos interpre-
tantur quibus quasi auditoribus vel au-
ctoribus et ad iudicium convenit populi. Alii
ipsius negotium ventilandum sit
montes et colles et valles angelos
arbitrantur sicut superdiximus qui vel in
celestibus fuerint domino vel hominibus pre-
sunt super hanc terram vel apud inferos
constituti eorum qui suo vitio ceciderunt
terrene vel terrena fundamenta dicuntur
De quibus terre fundamentum et alibi scrip-
tum est Ignis accensus est et furore
meo et ardebit usque ad inferos de-
orsum Devorabit terram et fundamenta montium

fortia et antiq fundam terre quorum
in hierusalem terra non preterit et sicut in
inane pendens librata consistit Ius
torum merita sunt de quibus et apostolus ait
edificati super fundamentum apostolorum et pro
phetarum Sicut igitur apostoli et prophete
et uniuersi iustorum chori fortia sunt
fundamenta terre sic et sordium lex valles
et prerupta que significant gentes
appellantur eorum sunt fundamenta que chorum
ymagine reperiunt Iudicium igitur domini
cum populo suo et cum israel diiudicabitur
quod potuit quasi deus pro sceleribus populi preco
ris miserie supplicia non vult uideri
potens sed iustus et ad iudicium prouo
cat et iuxta illud propheticum veni
te et iudicemur dicit dominus. etiam nunc
populum israel cogit presentibus angelis et omni
creatura uidere si quid habeat ut iu
stificetur deus in sermonibus suis et vin
cat cum iudicatur Populus meus
quid feci tibi et quid molestus fui tibi
responde michi quia eduxi te de terra egipti
et de domo seruientium liberaui te Et mi
si ante faciem tuam Moysen et aaron
et Mariam Populus meus memento
queso quid cogitauerit contra te balac
rex moab et quid responderit ei balaam
filius beor de setthim usque ad galgala
ut cognosceres iusticias domini lex Po
pulus meus quid feci tibi aut quid contri
stiui te uel quid molestus fui tibi
responde michi quia eduxi te de terra egipti
et de domo seruitutis redemi te et mi
si ante faciem tuam Moysen et aaron et
mariam Populus meus recordare quid
cogitauerit aduersum te balac rex moab
et quid responderit ei balaam filius beor
de iunis usque ad ad galgala ut cogno
sceret iusticiam domini Pro iusticiis suis

iusticia insidias imperatoris est sunamitis
thus et ubi lex eius omnes ipsum he
braicum setthim transtulerunt Est autem locus
in quo balac rex moabitarum aduersum israel
congregauit exercitum arbo
ribus qui prohibent montis spina hodieque
gignuntur Illa ubi lex uel archam
testamenti uel altare et tabernaculum tet
que de lignis imputribilibus fieri refertur
in hebraico ponuntur ligna setthim que
habent similitudinem arboris quam nos vulgo
dicimus spinam albam Vnde arbitror
et lex semion imperatoris esse hoc est
leuitarum sed paulatim librariorum errore
factum ut sacra id est funes pro sennis
hoc est leuitis scribis legerentur Loquitur
igitur deus ad populum israel et ad iudi
cium prouocat et licentiam contra se tribuit
disputandi Popule meus quid feci
tibi quod facere non debui uel quid contrista
ui te licet hoc non habeatur in hebraico
Contristat autem pater filium flagellatum
et iniquitates ouium in virga pastor vi
sitat Quid molestus fui tibi vel ut
significantius in hebreo scribitur quo laborare
te possim An bursiria consuetam imperare
tabeis Et pepones egiptiacasque car
nes desiderans dolebis te eductum
de terra egipti et de domo seruitutis meo
etiam auxilio liberatum quia dedi doctores
tibi moysen animam meum et aaron
sacerdotem meum et mariam prophetissam
meam Ecce si hoc tibi paruum videtur re
cordare illius temporis quo balac rex moab
balaam diuinum aduersum te mercede
conduxit et vide quomodo ~~no~~ contra voluntatem
suam cupiens te maledicere coactus bene
dixerit de setthim usque ad galgalam totum
exercitum israel iustus omnibus et mutans
loca quasi ego non possem tibi pergere perge

et tunc transeunte transire. Et hoc fecit ut
misericordie mee et iusticie nosceret vel tu
te amans ut tunc ego condicionem blasph
emantium omne maledictum vel ab initio
eo non dimiserim maledici. Hebreus hunc
locum in quo dicitur de sethim usque ad galga
la ut cognosceres iusticias domini ita exponit.
Ab eo tempore quo fornicati estis in ma
dian usque ad id tempus quo saul apud
galgala est unctus in regem repetite me
moria quam mala operati sitis et quam bona
fecerim vobis et mea in vos misericordiam
cognoscetis. Hoc iuxta hystoriam deus
ad contionem israel locutus sit nos autem
qui ceperimus revelata facie gloriam domini
contemplari et uere hebreus cum patre abraham
audiamus cum patriarchis adversum nos
disputantem dominum et arguentem nos
in beneficiorum suorum magnitudine. Dei
memineris quippe aliquando pharaoni et
egiptio populo lutum et lateres fabricati
sumus et reddidit nos qui dedit semet
ipsum in redempcione pro omnibus ut diceremus
qui redempti erimus a domino quos redemit
de manu inimicorum et quos de regionibus
congregavit qui meruimus misericordiam eius. Et
misit quoque ante faciem nostram moysen
spiritualem legem et aaron sacerdotem magnum
non typum ephod vitreis portantem
sed habentem in fronte signaculum sanctitatis
quod deus dei signavit pater misit et
mariam vaticinium prophetarum et non solum
id nobis prestitit sed de inimicorum quos nos
manibus liberavit. Recordemini ait quid
cogitaverit contra nos qui devorare voluit
et elinguem congregacionem nostram verus balac
dyabolus. Balac interpretatur
id est lingens rex aque prime. Siquidem
Moab iuxta aliam ethymologiam
aqua prima dicitur. Cum igitur insidiaretur

nobis balac et insidiaretur per vanissimum
prophetam suum qui interpretatur balaam non populi
sit nos deus maledicens illius subiacere sed
extremo perbenedixit nobis rex ipsius vitare
compulsus vanius gentium prophetas nam de
eo quod in pelle est. Filius beor interpretatur in
pelle. Super carnem et mortuis operibus deditus
Respondit ergo pro nobis vanius prophetas ortus ex
eo quod totus in pelle est super mutabilis loca
vel stans super spinas sive super fumi
culos ut vulgate quoque editionis sequitur
errorem. Spine autem iuxta eloquium salua
toris curie sunt huius seculi et divicie et
voluptates in quibus vanus est propheta.
Qui autem stetit in funibus vinciuntur vi
delicet peccatorum funibus peccatorum suorum
unusquisque constringitur et ysaias testis est
ve qui producunt peccata sua quasi fune
longum et quasi lorum iugi vitule ini
quitates vel eius. Sic igitur stat non stat in spi
spinis et in funibus. Si autem voluit
transire non habet stabilem gradum sed sem
per fluctuans et vacillans pervenit
usque ad galgala quod interpretatur
id est volubilitas vel voluta
bilis. Sicut qui videmus consurgere adversus
adversum nos et audis faucibus impiorum
et ex impulsa dispen
satione dei pro nobis fieri eos qui contra
nos venerunt dicamus balaam de
similibus venit usque ad galgala
ut cognosceret iusticiam dei. Quid
dignum offeram domino curvem genua
deo excelso. Numquid offeram ei holo
caustomata et vitulos anniculos.
Numquid placari domini potest in millibus
arietum aut in multis millibus hircorum
pinguium. Numquid dabo primogenitum
meum pro scelere meo fructum ventris mei
pro peccato anime mee. Lex. In quo apperte

dam dominum suscipiam deum meum ex-
celsum Si apprehendam eum in holocau-
sto in vitulis annicul(is) Si suscipiat
dominus in milibus arietum vel in decem mili-
bus hircorum pinguium Si dabo primo-
genitum meum pro impietate / fructus ventris
mei pro peccato anime mee De symbolo ad
iudicium provocat ille sciens peccatum
suum non vult contendere sed rogare ver-
tit in ipsis probus sed fiduciam Nichil
enim dignum est quod pro peccato deo offerri
possit et nulla humilitas potest eluere
maculas delictorum quia impossibile
est sanguine taurorum et vitulorum
et holocausta medullata et cum o-
re arietum et hircorum pinguium sordes
anime lavare Numquid dabo autem primoge-
nitum meum pro scelere meo sicut rex
moab fecisse describitur Aut fructum
ventris mei pro peccato anime mee quod fe-
cit et yepthe offerens filiam pro te-
meritate voti Nos ergo qui scimus
de ipso dei scientes quia non iustificetur
in conspectu eius omnis vivens et dicentes
unicuique fructus sit apud te agentes
penitentiam pro peccatis dubitemus et dica-
mus in quo apprehendam dominum suscipi-
am deum meum excelsum Quo eum
tenebo potuisse fugientem Quam mun-
dicia valebo parare hospicium tanti
An comprehendam eum in holocaustomatibus
ut totum me ei holocaustum offeram
vel in vitulis anniculis ut lac desereris et
ad solidum veniens cibum eterno domino
acceptabilis dignus efficiar Si mille
obtulero arietes si decem milia hircos
et totas leviticas victimas spiritualiter
intelligens in me exibuero et ut cedat
ex latere meo mille et decem milia a
dextris meis tamen nichil dignum anime po-

tero invenire quo apprehendam vel suscipiam
deum Si dedero primogenitum meum pro impi-
etate et fructum ventris mei pro peccato ani-
me mee dabo quidem quod in me prius est
sed pro peccato meo et impietate non dignum
offeram Unde et david / multum magis
lava me ab iniquitate mea et a peccato
meo munda me quoniam iniquitates meas
ego agnosco et delictum meum contra me est
semper Pro peccato anime solus digne sanguis
offertur christi Et sanguis vitulorum non ari-
etum et hircorum sed consequenter conprehendens
Quid retribuam domino pro omnibus que retri-
buit mihi et postea inferens calicem salu-
taris accipiam et nomen domini invocabo Pre-
ciosa in conspectu domini mors sanctorum eius Verum
et ipsum sanguinem non damus sed reddimus
Et quod simile verum iustis pro peccatoribus dei
filius pro hominibus mortuus sic vos pro fratribus
et hominibus pro nomine eius confessione moriamini
Indicabo tibi o homo quid sit bonum et
quid dominus querat a te utique facere iudicium
et diligere misericordiam et sollicitum ambulare
cum deo tuo Lxx Annunciatum est tibi o
homo quid sit bonum aut quid dominus querat
a te nisi ut facias iudicium et diligas
misericordiam et paratus sis ambulare cum deo tuo
Quia dubitas o populus israel quo veniam
sit homini ingens nequicia et loquar ad po-
pulum iudeorum sed generaliter ad omnem hominem
quomodo pro peccatis tuis possis placare deum
nec habeas victimas quibus tua compenses im-
pietas ego indicabo tibi quid querat dominus
primo iam autem in lege mosaica Scriptum est
et in deutronomio Et nunc israel quid dominus
deus tuus querit a te nisi ut timeas
dominum deum tuum et ambules in omnibus
viis eius et diligas eum et servias do-
mino deo tuo de toto corde tuo et de
tota anima tua et custodias mandata

dei tui et iustificationes eius quas ego
hodie mandabo tibi ut bene sit tibi. Et
Queritur a nobis dominus et misericordiam habens
misericordiam salutem possit accipere quod dauid
composuit id est ut facias iudicium id est ut nich-
il absque consilio et ratione facias ut ani-
mus iudicet quid factum sit et postea
opere compleat et diligamus misericor-
diam ut non quasi ex necessitate aut conpulsi
misereamur sed sicut ylarem et datorem ami-
at deus ut diximus. Vade hodie et cras
reuerte et dabo tibi. Cumque fecerimus iudicium
et dilexerimus misericordiam quid amplius premii?
Ambulabimus cum domino deo sicut ambu-
lauit enoch cum deo iuxta fidem hebreorum
uoluminum et placuit et non inueniebatur
quia transtulit illum deus. Cum dixisti in
quo consequar dominum uel in quo apprehendam
eum ego tibi amplius polliceor facere iu-
dicium et diligere misericordiam et ambulabis
cum deo tuo. Vel certe ambulare cum deo non
est premium sed preceptum. Sicut enim videtur
nobis iubetur ut faciamus iudicium et di-
ligamus misericordiam ita precipitur ut parati simus
ambulare cum deo nostro. Nulla hora dor-
mire nullo tempore securi esse debemus sed
semper expectare patremfamilias uenientem
et diem formidare iudicii et in nocte
huius seculi dicere ego dormio et cor me-
um vigilat. Vbi enim est quod lxx transtu-
lerunt paratum esse et nos diximus sollicitum
ambulare theodotio significantius expressit

Maia q· caue diligenter ut ambules
cum deo tuo siue ut quinta editio tran-
stulit age te sollici-
te et hanc habere curam ut ambules
cum deo tuo. Cum enim dicit in xpo se
credere sic debet ambulare quomodo et ille
ambulauit et paulus apostolus imitatores
mei estote sicut et ego xpi.
Vox domini ad ciuitatem clamat et salus
erit timentibus nomen tuum. Lxx. Vox do-
mini ciuitati clamabitur et salua-
bit timentes nomen eius. In hebraico
alterius hoc capituli exordium est apud lxx
uero superioris finis superioris. Et legitur superius
Nichil aliud a te o homo deus tuus
nisi ut facias querit iudicium et di-
ligas misericordiam et paratus sis ambulare
cum deo tuo. Vox enim domini audita in ciui-
tate ecclesia et cotidie in scripturis
suis personat quod non solum hii qui diligunt
misericordiam sed et hii qui inferiores sunt et timent
adhuc nomen domini ipsius doctrina cle-
mentiaque saluentur. Sed autem sequitur
capituli exordium est referemus ad hystoriam
quod dicitur ad samariam metropolim decem
tribuum que presidente michea capta
est. Et dicimus samaria corripitur a domino
et iiii plagis que uenture sunt comminatur
ut audiens populus iuda siue timentes
nomen domini alios supplicia pati ipsi
timore ~~cordis~~ correcti adipiscantur
salutem. Pestilente quippe flagellato
non solum sapiens sed et stultus pruden-
tior fiet. Et hoc ipsum in presens ad pec-
catores generaliter et ad iustos ut cuncti
atque aliorum exemplo fiant cautiores. Quod quidem
dominus in euangelio de hiis super quos turris
in syloa corruerat interpretatur. Non enim
soli de uniuerso populo fuerunt peccatores
sed ut illorum pena ceteros ad penitentiam
prouocaret. Audite tribus et quis appro-
babit illud siue testificabitur. Adhuc
ignis in domo impii thesauri impie-
tatis et mensura minoris ira plena.
Numquid iustificabo stateram impiam
et sacculi pondera dolosa in quibus
diuites ~~repleti~~ eius repleti iniquitate.
textus

et habitantes in ea loquebantur mendacium
et lingua eorum fraudulenta in ore eorum
Et ego ergo cepi percutere perditione su-
per peccatis tuis. Tu comedes et non sa-
turaberis et humiliatio tua in medio tui et ap-
prehendes et non salvabis et quos salva-
veris in gladio dabo. Tu seminabis et non
metes tu calcabis olivam et non un-
geris oleo et mustum et non bibes vinum
Et custodisti precepta amri et omne
opus domus achab et ambulasti in
voluntatibus eorum ut darem te ad perdi-
tionem et habitantes eius in sibilum et
opprobrium populi mei portabis. lxx
Audi tribus et quis ornavit civi-
tatem. Numquid ignis et domus iniqui
thezaurisans thesauros iniquos
et cum iniuria iniquitatis. Si iustificabitur
in statera iniquus et in sacello
pondera fraudulenta de quibus divitias
impietatis sue impleverunt et qui habitabant
in ea locuti sunt iniqua et lingua eorum
exaltata est in ore eorum. Et ego incipi-
am te perdere propter peccata tua. Tu
comedes et non saturaberis et contenebrabo
te in temetipsum et apprehendes et
non salvabis et quoscumque salva-
veris gladio tradentur. Tu seminabis
et non metes tu premes olivam et non
ungueris oleo et vinum et non bibes
vinum et dissipabuntur legitima populi
mei et omnia opera domus achab et
ambulasti in consiliis eorum ut traderem
te in perditionem et habitatores eius in sibilum
et opprobrium populorum accipietis. Multum
in hoc capitulo lxx ab hebraica verita-
te discordant in principio vel maxime. audi
tribus et quis ornavit civitatem
et dissipabuntur legitima populi mei. Pro quo
nos posuimus propter sermonis consequentiam

et custodisti precepta amri licet in
hebraico scriptum sit et custodita sunt pre-
cepta amri et omnia opera domus achab
Si enim scriptum esset in hebraico amri recte
transtulissent lxx populi mei Nunc vero
cum scriptum sit amri et res levi addita
in populi nomine secundum preteritum achab sonet
de quo regnorum narrat hystoria errorem
esse nulli ambiguum est. Deinde post principis nomen
ponitur filius dicitur et omnia domus achab opera
Pervenimus ergo ad medium capituli et per-
miximus iuxta litteram dissidentes omnibus
nobis imitantem terciam spiritualem sensum sequi.
Audite decem tribus samarie quid vobis
dominus precipit. Adhuc ignis hoc est
iniquitas in domo impii est amri et the-
sauri impietatis perseverat in domo eius
a vult audire per singula quibus malis
urbs vestra plena sit discite Mensura
minor dei iram provocantis statera frau-
dulenta et diversa pondera in alio pon-
dere vendentes in alio ementes iniquorum
Et si quidem pauperes hoc facerent poterat
inopia scelus iniquitate defendere Nunc vero
divites eius non tam divitiis quam iniquita-
te pleni sunt quia omnis dives aut alios
spoliat iniquitate parentum. Congregatorem
divitiarum sequitur mendacium et manus
assuetam thesauros condere fraudulentam
linguam possidet. Divitias paupertatem
mendacium divitias parit. Cum hoc
facerent principes vestri noluimus sta-
tim sententiam subire sed paulatim cepi per-
cutere et plagis variis ammonere
misi in vos famem misi sitim misi
morbos et hostilem terminum vasti-
tatem. Seges frumentum non attulit
oleum pressa oliva non fecit vinum
steriles vindemie negaverunt. Adiungunt
iniquitatem et mensuras dolosas et pon-

dera fraudulenta haec in titulis supplicia.
Quia non custodisti omnes caerimonias
ab idolatriae quas Amri rex impius consti-
tuerat et omne opus domus Achab et
Iezabel pro mea lege servasti conpulsus
sum scelere tuo ut darem te et habita-
tores tuos in sibilum et obprobrium
populi mei portaretis dum capti ab As-
syriis quasi populi dei vicinis et propter
vos nomen meum blasphematur in gen-
tibus. Notandum in praesenti loco quod ubi legimus
et obprobrium populi mei portabitis sive
ut lxx transtulerunt portabitis populi mei
ammi in hebraeo scriptum est. Sed quod
ammi populi mei sonat nulli dubium
est male super propter ammi populum meum
esse translatum. Hucusque iuxta hebraicum
quod nobis videbatur expressimus. Nunc autem ad
translationem lxx recurrentes de singulis
ut possumus disputemus. Tribus Sam-
aritica vocatur ad audiendum quae abscidit
se a populo dei et dicitur illi: Frustra
fabricatus idola aureos vitulos ar-
tificis operis manu et imitatione
cherubim iuxta aliam metropolim extruere
deos et ornare potuit civitatem. Numquid ig-
nis qui ardentibus diaboli iaculis
succenditur. Et domus iniqui quae secundum
divitias suas et cor inpoenitens thesau-
rizat sibi iram in die irae et revela-
tionis iusti iudicii dei et iniquitatem
auget iniuria ut non solum de domo
dei rapiat quae est ecclesia sed etiam cum
superbia et supplantio aliena devastat.
Numquid iustificari potest qui absque statera
et pondere congregat fraudulenter de
testimoniis scripturarum divitias suas
quae divitiae thesauri impietatis sunt.
Nam cui praeparat dominus non erit in saccu-
lo tuo pondus grande et minus his temporibus

lum gratia personam accepit in iudicio
et in eadem causa divites ac pauperes
non iuxta negotium sed iuxta faculta-
tum diversitatem aliter atque aliter iudicavit
et habitatores civitatis suae quia pravis
dogmatibus perversaque doctrina a se crea-
ri putat locuti mendacium et posuit
in excelsum os suum et simplicitatem eccle-
siasticam populi despexit. Propter clementissimus
deus non eos perdit percutit sed paulatim
per plagas mittit commonet dicens et
ego incipiam te percutere perdere propter
peccata tua et est sensus: O civitas quam
haeresis voluit extruere percutiam te ut
pereas non in abolitionem sed iuxta id
quod peccasti es. Sequitur: Comedes et non
saturaberis. Legunt et et non intelligunt
vescunturque sermonibus scripturarum vitam
patiuntur famem. Et eiciam in te et
apprehendes et non salvabis et quos-
cumque salvati fuerint gladio tradentur.
Tu ostende autem iudicio delinquam et per-
quam multa quaerens in perversis intelli-
gens errorem tuum et ex omnibus sed dogmati-
bus tuis videbis te non posse salvari.
Quicumque autem se putaverint salvari
et non eiecti fuerint a se nec comprehen-
derint veritatem tradentur gladio et pe-
nis erudientur. Seminabis ergo tribus
et o pessima civitas quae igne et
iniquitate et commeliis et statera
dolosa et sacculo fraudulento haeresim
extruxisti seminabis et non metes
premes olivam et non oleo ungeris et
uvas et non bibes vinum. Prodest quippe
tibi errore cognito ne discas ne oleo habeat
tuo ungas peccatorum caput ne vino
sodomorum bibentes inebries. Et dis-
perierunt legitima populi mei sive Amri
et omnia opera domus Achab eorum qui in

hereticis patriarche et principes exstiterunt
Quos possumus vel ad demones referre
virtutes vel ad heresiarchas ut fuerunt
Marcion et basilides et nuper arrius
et eunomius et ambulasti in voluntati-
bus eorum amri videlicet et achab plus
credens in voluntatibus eorum Doctrina ei
magistrorum nequam non est doctrina dei
sed adinventiones cordis eorum Et tradi-
te in perditionem ut peccas iuxta id quod scrip-
tum est Et habitantes eius in sibilum vel
ut pastoris boni iuxta Zachariam sequens
sibilum dicentis sibilabo eis et congre-
gabo eos quia redemi eos vel tradere in
sibilum demonibus id est in interitum car-
nis ut spiritus salvus fiat et correpti
discant non blasphemare et hoc totum
patiens ut intelligat errorem suum
quod omnium gentium multorumque populorum
obprobria et penam portaverit Scio
quosdam ad ecclesiam retulisse quod nos
super hereticis interpretati sumus sed omnino
nomine amri et achab samarie
principum ad ierusalem et iuda sub quorum
Ca vii nominibus interpretatur ecclesia possit in sensu non
satis intelligo // Ve mihi quia factus sum sicut
qui colligit in autumpno racemos vin-
demie Non est botrus ad comedendum
precoquas ficus desideravit anima mea
Periit sanctus de terra et rectus in hominibus
non est Omnes in sanguine insidiantur
vir fratrem suum venatur ad mortem
malum manuum suarum dicunt bonum
Princeps postulat et iudex in redden-
do est Et magnus locutus est desiderium
anime sue et conturbaverunt eam Qui optimus
in eis est quasi paliurus et qui rectus quasi
spina de sepe // lxx Ve mihi quia factus
sum sicut qui congregat stipulam in mes-
se et sicut racemos in vindemia

cum non sit botrus ad comedendum primi-
tiva Ve mihi anima quia periit reverentes
de terra et qui congregat in hominibus non est
Omnes in sanguine iudicant unusquisque
proximum suum tribulat tribulatione in malum
manus suas parant Princeps postulat
et iudex verba pacis locutus est desi-
derium anime sue Et auferam bona eorum quasi
tinea comedens et ambulans super regulam
in die speculationis tue Post captivi-
tatem et decem tribuum et duarum verbum
enim domini factum est ad Micheam morasf-
tithen super samariam et ierusalem pla-
git propheta quod nullus prophetarum iustus inve-
niatur in terra qui possit ire dei resistere
et medium se quasi murum opponere
Frustra inquit locutus sum sicut vo-
lunt in vindemiare et perdite cuncta-
tis quasi exiguos racemos requirere
et cum non sit botrus ad comedendum
saltem immaturas ficus quas hebrei
bethcora vocant id est grossos ficorum
in arbore sitiunt quasi dicat ut inve-
niens panem pre famis magnitudine quas-
libet et furfures requisivi Periit sanctus
de terra et rectus in hominibus non est Ubique
insidie ubique fraudulentia Immo et
sanguis effunditur pro avaritia et libi-
dine germanitas ignoratur Et non so-
lum faciunt sed defendunt quaeque mala
et nominibus commutatis bonum dicunt esse
quod malum est Ipsi principes non ab
offerentibus accipiunt munera sed cogunt
dare subditos et postulat et iudex in
reddendo est sic alium iudicans quo ipse
ab alio iudicetur ut prestent sceleri-
bus suis mutuum favorem et in alterca-
tione se defendat Quamquam magnus
est et quasi in lege doctissimus non dei sed
sua loquitur voluntate Et conturbaverunt

ciuitatem uel urbem uel ueritatem siue terram
de qua supra dicitur perit sanctus de terra
qui opprimunt eos est qui palmam
pungentes et retinentes uulneratis compun-
gunt sibi et adiuncto dente comprehendes
Et qui rectus fuit inter eum quasi spi-
na de sepe ut ibi inueniat dolor
ubi putatur auxilium. Hoc iuxta he-
braicum. Porro ~~...~~ secundum lxx qui
dissentiunt in quibusdam et in fine
capituli omnino aliter transtulerunt huiusce-
modi in sensibus uidetur. Plangit sermo
propheticus siue apostolicus generaliter huma-
num genus quod fructum seminum exercuit
doctrinarum et pro segetibus et frumentis
uix uarias ~~...~~ stipulas et inanes
racemos seruus messor inuenerit.
Et ne paruos quidem racemos in uine-
a potuit reperire et reliqua usque ad finem
capituli. Sed et beatus qui in aurem loquitur
audientis et auris auditoris desiderii
sapientis est. Econtrario lec-
tio doctoris est mala discipulis ...
quorum tibiis huius capitule conuenientibus
non profuit neque profuit in quisquam
Sunt qui ex persona saluatoris hoc dicta
putant causantes quod in tanta credentium
multitudine et in toto orbe gentibus humanum
sanguine suo sanguine diuina opera reparat
quod et in uicesimo nono psalmo ait Que
utilitas in sanguine meo dum descendo in
corruptionem licet asserant alii persone
illius hoc minime conuenire ut di-
cat Ue mihi quia factus sum sicut qui colligit
stipulam in messe qui in euangelio locu-
tus est Leuate oculos uestros et ui-
dete regiones quia iam candide sunt ad
metendum. Et alibi Messis quidem multa
operarii autem pauci. Cum ergo ex per-

sona saluatoris noluit intelligi autem
non mirum esse si dicat ue mihi qui et
ierusalem fleuerit et in lazari morte la-
crimatus sit. Sed et illud factus sum
sicut qui colligit stipulam in messe ad
consummationem refertur qua et signifi-
cantur messe instante et dicitur illo
tempore hanc prophetiam posse compleri quando
multiplicata iniquitate refrigerit
caritas multorum et ueniens filius ho-
minis non inueniet fidem super terram
Cur enim qui post messem stipulas
et qui post uindemiam racemos in-
uenit et reperiri qui fidem in omni uas-
titate seruauerit uocemque hanc ex per-
sona assumpti hominis putant de sexu
ubi quis loquebatur. Ue mihi anima de qua
loquebatur tristis est anima mea usque ad
mortem. Periit reuerens de terra uel
antiquos instituere sanctos uel ad mag-
nitudinem scandalorum tunc corru-
entibus et qui corrigat inter homines
non est. Omnes in sanguine iudicant
non in leuibus peruisque peccatis sed in
maximis et ad sanguinem pertinentibus
Non uicinitas non amicitia non af-
finitas scelus inuadit tamen ma-
leuolus non malum ut et qui ma-
lum facere non potuerit tamen dum ma-
chinatur nolit ut delinquat. Ipse
princeps petit et iudex iubet pari
sententia loquitur. Accepit in munera
desiderium anime sue. Quod per manum
festum est et inuidia nimio pri-
pum iudiciumque lectoris intellectu
delinquis tum illud adiungam
nimia extenuit oculos etiam sapien-
tium. Conuincat quorum quia ui-
uisi non debuerant et uisi fuerunt
ea que intro suo et intimis uincit

Et hoc fiunt propter dona que postu-
lant impudenter et turpius accipiunt
Quibus dominus comminatur dicens et
auferam bona eorum que putant bona
que illis bona videntur ceterum
veritate rei nequaquam bona appella-
buntur que et divites spoliant
et accipientem inficiunt licet non
tam comminatio sit quam bindictio au-
ferre ab eis mala et ipsum deum
divitiasque simonie ingredi con-
scientias eorum et qui tinea comede-
re dentur pulsum est et prodarum ma-
lasque cogitationum ... facere
vastitate et ambu... late super
norma et regula veritatis et
eos ipsos ad ... de pravis
opinionibus ducebant et hoc facere
in lumine veritatis et in die illo quando
qui sunt sancti et electi de ecclesia conscen-
dent ad specula et in sublimitate
doctrinarum atque operum suorum de rebus
celestibus disputabunt Dies spe-
culationis tue visitatio tua venit
nunc erit vastitas eorum Nolite cre-
dere amico et nolite confidere in duce.
ab ea que dormit in sinu tuo cus-
todi claustra oris tui. quia filius contu-
melia facit patri. filia consurget adver-
sus matrem suam. nurus contra so-
crum suam. inimici hominis domestici eius
Ego autem ad dominum aspiciam ex-
spectabo deum salvatorem meum. au-
diet me deus meus Heu. Vae.
...ve ululaces tue venerit et
nunc erit fletus eorum Nolite
credere in amicis. neque speretis in du-
cibus. ab ea que tecum cubat
caue ne credas ei. quia filius con-
tumelia facit patri filia surgit

adversus matrem suam. nurus contra socrum
suam. inimici hominis viri domestici eius
Ego autem in domino contemplabor exspecta-
bo deum salvatorem meum exaudiet
me deus meus Excepto primo capitulo
in reliquis partibus editio utraque concordat
Et interim iuxta hystoriam dies specu-
lationis samarie sive iherusalem quam
sepe exspectaverat et timuerat es-
se venturam et visitationem eius capti-
vitate significat dicens vastatio tua
venit Nunc vastitas erit eorum id est
habitatorum sive obsidio Mabucha
eum nugis
id est obsidionem et custodiam quam
vastitatem in hebreo sonat Nulli er-
go credatis nobis hortatur non amico
moderatorum decipienti blanditiae
divitiorum quia si inter cara nomina et
consanguinitatis affinitatum nulla est
fides quanto magis in hiis que adulantes
nobis mentiuntur propter prandia sua et
qui egrotantibus non quid utile sit
sed quid delectabile et placens inge-
rant Nolite credere amico Et achi-
tofel quippe consurrexit adversus
david et verus achitofel iudas
adversus christum Et nolite confidere
in duce ut viri syche in abimme-
lech Ipsi enim eum fecere regem et ab
eo oppressi sunt Ab ea que dormit
in sinu tuo custodi claustra oris tui
ne patiaris quod sampson a dalida
perpessus est Quia filius contume-
lia facit patri absalon videlicet
david non solum regnum sed et con-
cubinas patris incesto coitu ma-
culans filia consurgit contra ma-
trem suam cum rex cum interim de scrip-
turis sanctis testimonio non reperimus

tanta exempla. s(e)t (con)tidie ne uite
ut magis lugere q(uo)d tanta sint q(ui)bus
querere debeam) Ruris (con)tra sororem
suam ut uxor esau (con)surrexit (con)tra
rebeccam. Inimici hominis uiri domestici
eius. Hec exempla non (quas)i plura
s(un)t q(uam) ut testimoniis indigeam.
Eu (er)go hec se ita habent nolite cre-
dere samaria et ierl(usa)lem pseudoprophe-
tis. Ego autem inquit p(ro)pheta ad d(omi)n(u)m
aspiciam et exultabo in deum saluato-
re meum. Sicut ihesus meum et audiet
me deus meus. Sequitur. lex exp(ositi)o
qui dixerunt ue ue ultionis tue ve-
nerunt id est supplicia q(ue) p(ro) scelere
huius(modi) ferenda s(un)t. Michi inquit vindictam
ego retribuam dicit d(omi)n(u)s. Et in alio loco.
venerunt dies retributionis tue. ffaciet
ei d(omi)n(u)s ultionem electorum suorum clamantium ad se
die ac nocte atque dicentium. Usque quo
d(omi)n(u)s deus s(an)c(tu)s et uerus non iudicas
et vindicas sanguinem n(ost)r(u)m de hiis q(ui)
habitant in terra. Venerunt (er)go ultiones
et nunc erunt fletus eorum i(d est) ultionum
ut plangant qui ante riserunt et sta-
tim exeuntes de seculo tormenta sustine-
ant q(ue) diues ille quondam purpuratus
tis et deliciis affluens sustinet
in inferno ubi est fletus et stridor den-
tium. Quod autem sequitur. nunc erunt
uel in fine uniuscuiusque uite nuncque
uel in (con)sumacione rerum omnium et in die
iudicii quando generales super uniuersos
venient ultiones. Nolite (er)go credere
amico quia omnis amicus supplantati-
one supplantat. Et quid p(ro)pter aliquid est
amicus non tamen amicus eius est [struck] q(ui)
amare se simulat. Ab amore autem appe-
amicus dicitur quasi eius custos quia dili-
git. Interrogatus quidam quid esset amicus

rn(n)dit alter ego. Quod si pytagoreo-
rum nobis opponitur exemplum qui
se uades inuicem tyranno dederunt dicemus
non generaliter adiisse omnes amicos et
raritatem affectus similiter a deo esse pro-
latam. nunc autem omne tempus sed de eo
s(e)mper quo apostolus ait in nouissimis
diebus aduenient tempora periculosa.
Erunt enim homines seipsos amantes. cu-
pidi. fastidiosi. superbi. blasphe-
mi. parentibus non obedientes. ingrati.
scelesti. sine affectione. pacti non custo-
dientes. delatores. incontinentes.
immites. sine benignitate. pro-
ditores. proterui. inflati. volu-
ptatum amatores magis quam dei. Sur-
git enim tunc frater fratrem et pater filium
et mater filiam. et inimici hominis domesti-
ci eius. Et et nunc nulla fides est
aliud in labiis aliud in corde uer-
satur. Venenum animi lingue me-
mella tegunt. Amici diuitum mul-
ti. a pauperibus autem et qui uidentur
esse discedunt. Unde dicitur. Si habes
amicum in temptatione posside eum.
legi in quadam (con)trouersia. amicus diu
queritur. uix inuenitur. difficile ser-
uatur. Scripsit theophrastus tria
de amicitia uolumina omnem eam p(re)ferens
caritati et tamen nimis in rebus humanis
esse (con)testatus. Est et ciceronis de
amicitia liber quo celum superposuit
in quo illud quod apud nos p(ro)ponit
ut sit nobis amicus q(uas)i uir uerus
et in suauitate bibamus illud
pene eisdem uerbis positum est.
Amicitia pares aut accipit aut facit.
Ubi inequalitas est et alterius emi-
nentia et alterius subiectio ibi non
tam amicitia quam adulatio est.

Unde et alibi legitur: Sit amicus
eadem anima. Et lincius pro amico
periens sicut mater anime dimidium
mee. Nolite ergo credere in amicos in
huius hominibus qui de amicis sectantur
lucrum. Si vis vera amicicia delecta-
ri esto amicus dei sicut moyses
loquebatur deo quasi amicus ad amicum.
Esto amicus ut apostoli ad quos sal-
vator ait iam non dicam vos ser-
vos quia servus nescit quid faciat
dominus eius sed dicam vos amicos quo-
niam permansistis mecum in omnibus temptati-
onibus meis. Delicata est amici-
cia que amicorum felicitatem et diviti-
as sequitur. Huiusmodi homines non
tamen videntur amicos sed servos di-
ligere. Considera attentius verba domini:
sed dicam vos magis amicos red-
ditque causas quare illos amicos
vocet quia permansistis mecum in temp-
tatione. Et non hunc usque steterunt
sed in omnibus magis temptationibus me-
is. Eciam quippe mundum ut qui
nobiscum permanent in una temp-
tatione alius vix recedat. Se-
cundo precipit neque spem in ducibus.
Maledictus est omnis homo qui spem
suam habet in homine. Spes vera et
vera in deo est. Unde et paulus
loquitur: ex vobis ipsis consurgent
viri loquentes perversa. Et ipse dominus
per prophetam: Duces populi mei me
nescierunt filii stulti sunt et non
intelligentes. Sapientes sunt
ut male faciant bene autem facere
nescierunt. Duces quidem ait
mei vocabuntur et duces populi
mei sed quia nescierunt me et opere
vocabulum destruxerunt propterea filii

stulti sunt et non intelligentes pru-
dentiam ob hoc tamen habent ut subici-
ant sibi simpliciorem gentem et conterunt
pedibus suis. Bene autem facere et regere
populum nescierunt. Nolite credere in
ducibus non in episcopis non in presbitero non
in dyacono non in qualibet hominum dig-
nitate. Nec hoc dico quod istis modi
gradibus in ecclesia non debeatis esse sub-
iecti. Quicumque enim maledixerit patri
aut matri morte moriatur et apostolus
docet prepositis in ecclesia obediendum
sed quod aliud sit honorare duces aliud
spem habere in ducibus. Honorem episcopo
presbitero deferimus assurgamus dyacono
et tamen non spem habemus in eis quia una et
certa spes est in domino. Tercium man-
datum ab ea que tecum cubat custodi-
te ne credas ei. Unde et apostolus mu-
lieres vas infirmius vocat et eis a
maritis suis exhiberi honorem iu-
bet. Non enim creatus est vir propter mu-
lierem sed mulier propter virum. Ut ux-
or inquit timeat virum. Uxo-
rem timere est et cum timore diligere.
Virum diligere quia dilectio perfectior est.
Viri ait diligite uxores vestras et
nolite amari esse ad illas ut eas
licet ille ad iracundiam provocent
et talia faciant que mereantur amari-
tudinem. Hoc enim significat

tamen vos nolite esse in
amaritudine invicem reddere. Sed et
salomon in ecclesiaste et hominem
magis unum de mille inveni et mu-
lierem in huius omnibus non inveni. Forsitan
suo doctus exemplo mulieribus
non credendum per quas offendat deum.
Sed et poeta sublimis non home-
rus ait ut lucilius de ennio suo

primus
pirat sed homerus apud latinos va-
rium magis et multa sed feria plene
sunt hystorie grece et latine quanti vi-
ri ab uxoribus decepti sunt eorumque vita sit
perdita. De scripturis autem et dalide
tuus super sermonis mentione et altius
cum dalida testatur exempla que archa-
Sampson septem dierum expressit lacrimis
et amore silato quod latebat rue. Unde
et sampson postea loquitur nisi domuis-
setis vitulam meam non invenissetis
propositionem meam. Hec autem precipit ne a-
micis ne ducibus ne uxoribus facile
credamus causamque reddit non satis
versus ad propositionem. Dicit et quia filius ho-
noris patrem. Filia surgit adversus
matrem suam nurus contra socrum suam et ini-
mici hominis domestici eius. Itaque quid
putis erat ad amicum aut ducem aut
uxorem si filius aut filia et nurus
contra patrem matrem socrumque consurgat
Videtur ergo non sit tunc superioribus posse
coniungi. Nolite credere amicis du-
cibus et uxoribus quia mutari …
et ex … tempore tunc filius quoque et filia
obliti educationis et infantie adver-
sus auctores vite sue corporumque con-
surgant et illi faciant contumeliam
quos multum quorum ledere scelus est
Sed hec expo nequaquam duxit nurum
adversum socrum consurgentem et inimi-
corum hominis domesticorum eius. Terentius
in e… quid est hoc igitur omnis
socrus oderunt nurus. Sed quamquam
ambiguum sit tamen propemodum naturale
est ut et nurus socrum et socrus oderit
nurum. Hec de consummatione et fine
mundi qualis adveniente antichristi
… pressim sit propheticus
sermo despexit. Nunc disputandum

secundum superiorem interpretationem in qua de
heretico diximus. Audi tamen et quos
ornavit civitatem nunquid ignis et
dominus ipsi. Et rursum de ecclesia. Ve mi-
chi quia factus sum sicut qui colligit stipulam
in messe. Et iterum. Ve mihi anima perijt re-
verens a terra et qui corrigat inter ho-
mines non est. Et deinceps princeps
postulat et iudex verba pacifica
locutus est desiderium anime sue. Unde di-
x malediccio sequitur. Ve ne vel tu dies
tue venerunt nunc erunt ploratus eorum.
Et dicamus scriptum de heretico. Nolite cre-
dere in amicis … simul … Et in du-
cibus … qui se amicos et principes
hereticorum … Non enim virum
salutem sed suam querunt lucra et de-
ceptum gregem pedibus suis conterunt
Et ei que tecum dormiunt cave ne quis
quam ei credideris quam non possumus
aliam intelligere nisi carnem ut non
facile credamus carnis blandimentis
ne animum divina voluntasque constantia
illius edomita molestat illecebris.
Filius enim qui natum a deo est neg-
lecto creatore suo blasphemaret
a quo conditus est dicente scriptura
Nonne deus unus creavit nos. Nonne
pater unus omnium nostrum. Et anima celeste
despiciet … inimicusque contempnit
ecclesiam quam que contempserit morte
morietur. Et nurus consurgit adversum
socrum suam quod iuxta tropologiam intel-
lectum videtur difficile. Sed qui legerit
canticum canticorum et sponsum anime dei
sermonem intellexerit credideritque eum
… quod secundum hebreos editum impro-
… in quo ex persona salvatoris
dicitur non tulit me mater mea super
… in uno capillorum meorum nos

dubitabit dicere sermonem dei ortum
esse de spiritu et aliaque sponsa sermonis
est lingue socrum spiritum sanctum qui apud
hebreos genere dicitur feminino
rucha. Hec nam quoniam credidit
in scripturis que a spiritu sancto scripte
sunt et edite transferunt se ad novas
doctrinas et fermentum phariseorum et
mandata hominum deum sermonem con-
tempnunt dei socrum suum fecit inimicam.
Et ne forte dubites verbum et filium
dei nasci de spiritu sancto, Gabrihelis
ad mariam verba considera. Spiritus sanctus
superveniet in te et virtus altissimi
obumbrabit tibi. Propterea quod nas-
cetur ex te vocabitur filius dei. Post
hec sequitur inimici hominis viri domes-
tici eius. quod sic nobis iuxta tropologiam
arbitror exponendum videtur. Primus viri
caput christus est et christi caput
ecclesie. Huius sepe inimici sunt qui
putantur in domo eius esse ecclesia
et a capite quidem non recedunt sed
contra suum sentiunt caput quod absque
ingenio et gratia domini sciam scripturarum
suo iudicio permittentes inflati sunt
et nichil sciunt et languent circa
questiones et contentiones pugnasque ver-
borum qui ne consistentes in domo
inimici sunt ut vitat. Sciendum autem debemus
quod in euangelio preter eadem verba sunt
que nunc legimus in propheta et iuxta con-
textum illius loci altum lingue sensum
que utrumque assumpta sint de propheta
an propheta auctoritate precepta nosse
debemus est quod et in prophetis et in euangelio
est locutus. Ait autem ille dominus Veni
dividere virum adversus patrem suum et
filiam contra matrem suam et nurum adver-
sus socrum suam et inimici hominis

domestici eius. Hic ita edisseri-
sit tunc potui sensum attingere scriptu-
rarum. Scribus in frigeria intelligens
caritatem et homines in consistit nature
mundi non esse amatores dei sed ama-
tores sui aliis credentibus amici et
durabus et uxoribus filiarum et filia et
nurum adversus patrem et matrem et socrum
consurgentibus et inimici hominis domestici
eius ipse credit in domino et omnis contem-
platio eius est in deo suo. Et quamquam
tribulationibus et pressuris mundi premat-
tur propter eum qui dicit nolite timere ego
vici mundum exspectat deum salvatorem
suum et residens in eo ordo eius suos
ad eum sed digens sperat se exaudiendum
quotiens eum invocaverit. Ne leteris
inimica mea super me quia cecidi con-
surgam. Cum sedero in tenebris dominus lux
mea est. Iram domini portabo quoniam pec-
cavi ei donec iudicet causam meam
et faciat iudicium meum. Educet me
in lucem videbo iustitiam eius et aspi-
ciet inimica mea et operietur confusi-
one que dicit ad me ubi est dominus
deus tuus. Oculi mei videbunt in
eam nunc erit in conculcationem ut
lutum platearum. Dies ut edificentur
macerie tue in die illa longe fiet lex
in die illa et usque ad te veniet de
assur et usque ad civitates muni-
tas et a civitatibus munitis usque ad
flumen et ad mare de mari et ad
montem de monte et erit terra in de-
solationem propter habitatores suos et prop-
ter fructum cogitationum eorum. Vox ne in-
sultes in inimica mea quia cecidi et
consurgam consurgam quia si ambulavero
in tenebris dominus illuminabit me. Iram
domini sustinebo quia peccavi ei donec

iustificet causam meam et faciat iudici-
um meum et educet me in lucem. Videbo
iusticiam eius et videbit me inimica
mea et operietur confusione que dicit ad
me ubi est dominus deus tuus. Oculi
mei videbunt eam nunc erit in concul-
catione sicut lutum in viis dies li-
ture lateris deletio tua. Et repellet
legitima dies illa. et urbes tue ve-
nient in adusionem et in divisionem
assyriorum et civitates tue munite
in divisionem a tyro usque ad flumen
et a mari usque ad mare et de monte
usque ad montem. Et erit terra in dissipa-
tionem cum habitatoribus suis propter fruc-
tus adinventionum eorum. Videtur mi-
chi hebraicum iherusalem contra babilonem
et ceteras gentes loqui que se insulta-
verunt ne leteris in ruina mea quia
domino miserante consurgam. Postquam
sedero in captivitate et tribus ille me re-
duceret et erit lux mea. Iram domini sus-
tinebo quia me scio meruisse quod pa-
ssa sum donec iustificet de gentibus et
fiat iudicium meum. Novi quippe
quod me sit educturus in lucem et vi-
debo iusticiam eius. Et aspiciet in-
imica mea babilon et cetere gentes
in circuitu et operietur in confusione que
nunc dicit insultans ubi est dominus deus
tuus. Oculi mei videbunt eam et
non longe post tempus sed nunc erit in presentiarum
conculcata quasi lutum platearum. Hecte-
nus iherusalem sive propheta ex persona popu-
li sit locutus nunc deus ad iherusalem respondens
inducitur. O iherusalem venient dies ut
edificentur macerie tue que erant babi-
lonia vastante destructe. In die illa
longe fiet lex sive preceptum et iussio
ut symmachus et theodotio interpretati

sunt dicentes
Et est sensus. Nequaquam babilonio-
rum imperio subiacebis. In die illa
qua edificabuntur macerie tue veniet
ad te de assur et de civitatibus
munitis ac civitatibus inquam mu-
nitis usque iordanem per quem et ante
transivit populus et a mari rubro
et cunctis gentibus usque ad mare mor-
tuum quod vicinum est terre tue et ad
montem syon de montibus persarum
atque medorum in quo translati fuerunt
patribus et erit terra reliqua chaldeorum
et eorum qui te vastaverunt in de-
solationem propter habitatores suos et
propter mala opera eorum. Hoc se iudei
usque hodie pollicentur et eo in loco
in quo nos exposuimus in die illa
longe fiet lex sicut nobis visum est
et sicut prudentiores eorum disserunt ad q
frivole metuunt et aiunt in die illa
quando a xpo edificate fuerint macerie
iherusalem festivitates suas legis et prophe-
tarum que nunc tenent a nobis tolli
de manibus nostris et tradi populo iu-
deorum. Illa que dicitur iuxta lxx dies
liture lateris deletio tua non ad
iherusalem ut iuxta hebraicum exposuimus
sed adhuc ad babilonem dici intel-
ligamus quod et ipsa delenda sit et
in more lateris conculcanda. Et
repellet legitima dies illa non le-
gitima dei sed ea legitima que adinvenisti
legem dei o babilon nesciens obser-
vari. Et civitates tue venient in
conclusionem sive in divisionem as-
syriis te impugnantibus. Siquidem
babilon chaldeorum fuit civitas
non assyriorum. Et urbes tue mu-
nite erunt in divisionem hostilis

extimi a tyro usque ad flumen tigrim
quo assiriis et a mari magnoque
ad mare rubrum quod ex latere per
gentibus indiam tangit regiones
tuas Et de monte ad montem
de montibus scilicet iudee usque ad mon-
tes medie atque persarum toto mesopota-
mia et universa regio que nunc a te
tenetur in medio adversariorum regio sub-
iugabitur et erit terra in desolatione
propter pessimos fructus studiorum vo-
rum Ubi lxx interpretati sunt de tyro
simachus et theodotio hebraicum secuti sunt ut esset Masor
quod verbum interpretatione in compositione una et non
sor dividit de tyro intelligitur
Simachus autem in quinto sermone sit munitio-
ne sonat Denique omnes
non de tyro
ut lxx sed munitionem et altitudinem
munite urbis transtulerunt Hor-
rum hebraicum et nota carnei
ipsius et populi confusionis qui ex superflu-
o onosius sermo plurisque nunc vel
animus ad intelligentiam spiritualem
et ipso spiritu exponente quo scripsit
in locis vel difficillimis desidero
Videtur mihi omnis anima ihrlm in qua edi-
ficatum fuit templum domini et visio
pacis et notitia scripturarum et post-
ea separata a patribus ducta est in cap-
tivitatem tormentisque tradita dicere contra
babilonem id est confusionem huius
mundi et adversarium contrariam fortitudinem
que huic mundo presidet noli insul-
tare mihi inimica mea quia cecidi et
resurgam dominus enim allevat eli-
sos et loquitur per prophetam Numquid
qui cadit non resurget Et nolo mor-
tem peccatoris tui ut convertatur et
vivat Si autem ideo me despicis
quia tormenta sustineo disce per
ezechiel penas priorum sanctorum
irrogari et dici a domino a sanctis meis incipite
Quia si ambulando in tenebris dominus lux
mea est Licet enim peccatores tenebrarum
istarum me deceperint et sedeam in
tenebris et umbra mortis et pedes
mei impegerint in montes tenebrosos
tamen sedentibus in tenebris et umbra
mortis lux orta est et lux lucet in
tenebris et dominus illuminatio mea et sa-
lus mea quem timebo Et loquar ad eum
Lucerna pedibus meis verbum tuum domine
et lux semitis meis Ipse enim quippe
precepit in tenebris huius seculi constituto
sint lumbi vestri precincti et lucerne
ardentes in manibus vestris Sequitur Iram
domini sustinebo quoniam peccavi ei donec
iustificet causam meam et faciat iudi-
cium meum et educet me in lucem vide-
bo iustitiam eius Omnis correptio ad
presens non videtur esse gaudii sed meroris
et postea fructum pacificum iustitie
reddit hiis qui per eam fuerint eruditi
Sentiens ergo anima se peccasse et habere
vulnera et emortuas carnes et in-
digere curatione constituitur dicat ad me-
dicum Per carnes meas scissionem vul-
nera et humores omnes et reuma noc-
tium dirum ellebori potione constringe
Hec vicium fuit ut vulneraret me
doloris sit ut tormenta sustineam
et postea sanitatem recipiam Verumque
medicus iam sospiti atque secure ostendit
causam medicaminis et recte se docet fecis-
se quod fecit Denique post cruciatus
atque supplicia educta de tenebris exte-
rioribus anima et reddita novissimo qua-
drante dicit videbo iustitiam eius et
loquitur iustificata sit iudicium tuum deus

Nota

Si aut xpus fcus est nobis a deo
sapientia et iusticia et scificacio et re
dempcio qui iusticia p[er] nm di vide
se dicit xpi sibi repmittit aspcm
Et h' dulcorat de pceptibz ceteris
multo melius est no hre vulna et
medico no egere Cuanto no bntitudo
scdoz est sz solatiu post dolore Ji
gitur qui curatus est caveat ne peccet
et rursu ei aliquid deterius fiat legi
mus i levitico si tm omnul apto leprosus
et uelamine qd i lege positu e in
tonis oculi no excludit intuitu in
ulce et cicatrice albustine lepra sole
grari et mutare colore pili et ad
pore deformacioez cicatris novella
accede feditate Hoc aut ne quis
sentiat de pena eo qd p[os]t pcm pos
sit dicere Iram dni sustinebo quo
pccaui ei donec iustificet causam mea
Perret et medicis indigeat et sa
natus iterum vulneret Cu aut eduxerit
nos dns in luce et videri iusti
am eius tunc videbit inimica mea
babilon et operietur confusione q prius lo
quebat ad nos ubi est deus tuus
estimans ihrlm post vulnera non
posse sanari Et respiciet ea oculi
nri et erit i conculcatione ut lutu
platearz Et qz ois penarz fcis bo
noru exordiu est et dolor pficit
ad sanitate de luto ei latere fiet
et erit formatio laterz lutum eius
Et in die illa ueteres abiciet ericos
civitatesqz illius q male inimite
fuant venient i conclusione sine
in divisione et dividet ab assiri
is De tyro quoz qd interptat
id est angustia consurget alie
fortitudines et erit sedicio usqz ad

eos qui sibi huius venimare delec
tantur et libidines gigunt i hoibus
Et de mari usqz ad mare et de mo
te usqz ad monte inuice bella co
surgent ut amaritudo pugniet
contra amaritudine et erigent se
huiuscemodi sublimitas ut con
alia dimicet altitudine et tunc
ue compleat vere et diuida et
confunda linguas eoz ne [illegible] au
diat unusquisqz voce proximi sui
Prodest quippe fortitudinibus aduersariis
tur se no hre concordia et cu sa
thanas adusu sathana diui
sus fuit tunc et illius regnum destr
etur et qd frequenter solz i inimicis
exercitibus euenire ut interfecto ty
ranno satellites eius regnum inter se
dividant atque seqz consurgat et
intestinum inter eos bellum sit Hoc
et i consummatione mundi fiet quando
ihrlm mater eius fuerit edificata
babylon corruerit assyrii et tyri
de flumine et de mari et de montibus
id est unius se inter se pugnabunt
demonum nationes et dissipato reg
no illoz fiet regnum dni ihu et
omne genu flectent celestium t
restium et infernoz et omnis lingua
ita confitebitur qz dns ihus i gla
ria est dei patris Hec aut sciat sine
huius sedicionis psentium ee i futuri
cum tunc tota babylonia i dissipa
cione cu omnibz habitatoribz sui
et ne quaquam firmus fiet babylonis
Ps Pasce populum tuum i virga tua
gregem hereditatis tue habitantes so
los i saltu In medio carmeli
pascent basan et galaad iux
dies antiquos secundum dies egressionis

tue de t'ra egypti Ostenda ei mi-
rabilia uidebunt gentes et con-
fundent' sup omni fortitudine
eor. Ponent manu sup os aures
eor surde erunt Lingent puluere
sic serpentes uelud reptilia
t're turbabunt' De edibus suis do-
minu deu n'r'm formidabunt
et timebunt te. Lex Pasce p'plm
tuu i uirga tua oues hereditatis
tue habitantes solas i saltu In
medio carmeli pascent' basani-
tin et galaditin iux' dies p'sti-
nos et iux' dies egressionis tue de
t'ra egypti ostenda eis mirabilia
Videbunt gentes et confundent'
i o' fortitudine sua. Ponent manu
sup os suu aures eor surde e-
runt Lingent humu sic' serpentes
q' mouent t'ra turbabunt' i con-
clusionibus suis Sup dno deo no-
stro formidabunt et timebunt a te
Hoc qd' dicit' pasce p'plm tuu
i uirga tua deus p'r loquit' ad
filiu id e' ad dnm n'r'm ihm xp'm
ut q' pastor bonus est et ponit
animam sua p ouibus suis pascat
p'plm suu i uirga sua et oues
hereditatis sue. Al' ne puter' eosde'
ee p'plm quos et oues i a'o loco
legim9 Nos aut' p'pl's tuus et
oues pascue tue. Populus refert'
ad rationabiles q'si. oues aut' ad e-
os q' necdu' mitiores uiuentes tn' simp-
licitate dicunt' et appellant'
de hereditate di. Ca p'pl's atq' ita
oues indiget uirga pastorali de
q' loquit' et ap'lus Qd uultis
i uirga ueniam ad uos an i mi-
tate et sp'u mansuetudinis. Obiciunt

p'pl's enim q' p'pl's isr'l diuini ser-
uire eunt et sup carnes egyptias
suspirabat usq' ee moysen non
solu aduersus egyptios q'bus p'cussit
dece plagis s; et' aduersu p'plm i
solitudine uirga legali uirga p'cuti-
ente et oia uasa testea et fragi-
lia confrigente. ap'lus aut' dni sal-
uatoris qui sapiaz loquebant' int'
p'fectos uirga excussam ee de ma-
nibus q' p'fecta dilectio foris mittit
timore. Qd' si quis nob' opposu-
erit quo m' dicat' qd xp'm hore'
ad bonu pastore q' uirz i maior
et melior ap'lis est ut uirga uita-
tu maioris p'fectus s' uirga non
here' qua uirga p'plm pasce' oues
q; corripe tenebi et scdm illd
qd dns pollicet' ap'lis suis ma-
iora eos signa i p'pl's ee facturos
qua ipe fecit Et q' adhuc dns
loquat' ad carneu isr'l et iudu
ad eu qui p'fecta poterat nosse
mysteria ideo dnm ee de eo ut
pascat i uirga p'plm et gregem
suu ap'lis aut' uirga excussa ee
de manibus et seueritate legis
euangelij clementia t'peratam Porro
hij p'pli et iste oues ap'ta p'uni-
ent' et pascent' i uirga q' habitaue-
rut soli i saltu Qd quide possu-
mus et de his accipe q' se de ec-
clesia separantes diuinis dedunt
auctoritas gentilium nectio et de his
q' odio gn'is humani uita appe-
tunt solitaria quale timore fuis-
se atheis legim9 nos q' solitaria
uita et p'phetica qua habuerunt
helyas et iohes comp'anda sit
s; quo si superbiat ceteros despici-

eius et habitet in saltu vitiorum virga corripienda sit. Qui solus habitat et non habitat in saltu iste in laude virtutum est. Qui autem solus est et non facit opera iustitie et quietis tantum fruitur voluptate et non in exercitio opere et labore desudat ut propriis manibus queratur cibum quod apostolus iubet et in superbia erigitur hic habitat in saltu et inter infructuosa ligna versatur. Sed tamen quia bonus pastor est et virga eius obhoc parcit ut emendet meliora. Sermo propheticus pollicetur et dicit: In medio carmeli pascentur basanitide et galathidim iuxta dies eternitatis et iuxta dies egressionis tue ex egypto. Carmelus interpretatur scientia circumcisionis, basanitidis confusio et galaad transmigratio testimonii. Populus ergo dei et oves pascue eius que prius pascebantur absque lege domini et extra ecclesiam eius in saltu versabantur errorum postea transferentur ad notitiam vere circumcisionis et servient deo in spiritu et gloriabuntur in domino et non in carne ~~[illegible]~~ confident et erit una circumcisio et non confusio. Cum pasti fuerint in spirituali circumcisione intelligentes prima pristina confundentur in vitiis suis et erubescent et erunt in confusione que ducit ad vitam quia est et alia confusio que ducit ad mortem in qua habitant quidam og rex basan. Siquidem basan interpretatur confusio de qua confusione pessima et dominus repromittit se liberaturum populum suum. Dicit dominus ex basan convertam de profundo maris. Cumque [illegible] circumcisionem et confusi

fuerimus super [illegible] nostris tunc eimus in galaad que interpretatur transmigratio testimonii in ecclesia christi ad quam testimonia legis et prophetarum eloquia transcenderunt et hoc fiet nobis secundum dies antiquos secundum dies quibus egressi sumus de terra egypti. De quibus et moyses dicit: Recordamini dies eternitatis non dies huius seculi qui appellantur mali sed dies superiores. Recordatur autem dierum eternitatis qui non aspicit presentia surgitque cum christo et sedet cum eo in celestibus iam mente presumens se de diebus presentis seculi liberatum. Promittit ergo sermo divinus quod ostendat populo suo et omnibus hereditatis sue mirabilia. Tunc mirabuntur videbunt gentes et confundentur in omni fortitudine sua que vastaverunt quondam et prevaluerunt adversum populum dei et confusio eorum habebit profectum cum sua intellexerint mala. Ponunt enim manus suas super os suum malaque opera omnia eis loquendi auferent libertatem. Quo autem impiorum gentium manus claudunt os eorum sic iustorum manus eorum ora reserabunt ex opere bono loquendi cum deo accipientium facultatem. Aures quoque eorum obsurdescent quia malitia non solum oculorum obcecavit intuitum sed et aures fecit surdescere. Noluerunt enim audire vocem incantantium et venefici incantantis sapienter et iuxta ysaiam auribus suis graviter audierunt quia quam multotiens sit graviter audire quam penitus non audire et surdum fieri. Post tantum mala de dicitur de eis quod lingant humum quasi

serpentes q trahu͞t t͞ra ambulantes
i ventre suo et comedentes t͞ra o͞ibꝫ
diebus uite sue et carnis id e͞ t͞re
op͞a sectantes et trahentes secu͞ usq͞ꝫ
ad die͞ ultio͞is et visitatio͞is d͞ni
no͞ puluere no͞ t͞re p͞ua uestigia
s͞ tota͞ hu͞ani͞ Ad͞ cu͞ fecerit et
ad iuditiu͞ d͞i venerit et conclusi
fuerint atq͞ꝫ turbati tandiu turba-
bu͞t᷑ et ↄclusi eru͞t quandiu terra
qua͞ steterint q͞i species p͞manserit
i eis. Cu͞ aut͞ illa deserit obstu-
pescent et admirabu͞t᷑ u͞ in d͞no
deo suo credu͞t et timebu͞t᷑ ut di-
cat᷑ d͞ns deus eoꝝ s͞ i d͞no d͞o n͞ro
Et subito fit apostrofa ad xp͞m
dicitq͞ꝫ ad eu͞ et timebu͞t te. P͞n͞ci
piu͞ ei sapie͞ timor d͞ni. Et h͞ fiet
ut videat gentes et ↄfundant᷑ i o͞i
mala fortitudine sua et ponant
manꝰ sup͞ os suu͞ et aurib͞ꝫ obs᷑͞
desciant et lingant t͞ra uelud ser-
pentes q͞ trahu͞t hu͞mu͞ ut p͞u͞
ↄcludant᷑ conclusiq͞ꝫ turbentur
dein͞ t͞ri obstupescant ad d͞nm
deu͞ s͞cor͞ꝫ et ad ex͞e͞plu͞ ipi quoq͞ꝫ
timeant illu͞. Hꝰ iuxta lex. Por-
ro q͞ no͞ multu͞ ab eis in p͞n͞ci
distingat loco n͞ra discordat editio
q͞d in ill͞ dictu͞ ē et i hac dictu͞
existime. Quis deus silis tui
q͞ aufers iniquitate͞ et t͞ns͞ p͞c͞m
reliquiaꝝ ... h͞editatis tue
no͞ immittet ultra furore͞ suu͞ quo
uolens miaꝫ ē ↄuertet᷑ et misebit᷑
n͞ri. Deponet iniquitates n͞ras
et piciet i p͞fundu͞ maris omnia
p͞c͞a n͞ra. Dabit ueritate͞ iacob
miaꝫ abraha͞ q͞ iurasti patribꝫ
n͞ris a diebus antiq͞s. Lxx. Quis

deus sicut tu auferens iniquitates et
transcendens iniustitias his q͞ reliq͞-
sunt de h͞editate tua. Non tenuit
i testio͞nu͞ ira͞ sua͞ q͞ꝛ uolens miam est.
Reuertet᷑ et misebit᷑ n͞ri demerget
p͞c͞a n͞ra et p͞icient i p͞fundum
maris o͞ia p͞c͞a n͞ra. Dabit ueritate͞
iacob miaꝫ abraha͞ sic iurasti p͞ri-
bus n͞ris iuxta dies p͞ores. Intelliges
p͞pha͞ gentiu͞ multitu͞ne p͞pter i conclu-
sione sua ē turbata͞ ut obstupes-
cet et timet deu͞ et ideo d͞no desce-
ndit ut p͞c͞a auferat et donet salute͞
laudat d͞nm atq͞ꝫ miat᷑ et dicit q͞s
deus sic͞ tu auferens iniquitates et trans-
cendens iniustitias. Ut quo͞ exterminator
i egipto transcendit p͞p͞lm isr͞l et no͞
uastauit eu͞ vnde a transitu phase
id est pascha no͞ accepit sic tu p͞-
cas gentibꝫ neq͞ꝫ͞ illis iputat᷑ iniq-
tates suas. Porro q͞d sequit᷑ his q͞
reliq͞ sut de h͞editate eiꝰ no͞ tenuit
i testio͞nu͞ ira͞ sua͞ h͞ s͞bus est. Si
gentibꝫ pepcit q͞ i lege eiꝰ ... credere
noluerunt et qui sup͞flui et reliq͞
de p͞p͞lo sut relicti iniquitates suas
eis noluit iputare ut i testio͞nu͞ iusti
supplicij eoꝝ itulit ira͞ sua͞ q͞d fuit
de g͞ge suo qui pascit᷑ i medio car-
meli et i basanitide et in galaad.
Volens ei miaꝫ est et reuertens mi-
serebit᷑ n͞ri et g͞nia p͞c͞a n͞ra et in-
iq͞tates q͞ sedent sup͞ talentu͞ plubi
ip͞e portabit et demerget i mare et pa-
rere no͞ sinet. Dabit ueritate͞ iacob et
miaꝫ abraha͞ ut supplantatori p͞p͞lo
et nouello et s͞p i lucta posito reddat
xp͞m veritate͞ sua͞ et multitu͞ gentiu͞
Abraha͞ quippe uocat᷑ p͞r multaru͞
gentiu͞ reddat miaꝫ sicut iurauit eis

qui patres extiterunt fidei nostre sicut a
diebus antiquis quod de toto hominum multi-
tudine alios salvet in veritate alios in
misericordia. Porro ubi nos interpretati sumus
non inmittet ultra furorem suum pro ultra
symmachus transtulit sempiternum theo-
dotio in fine. lxx. Et quinta ~~edito~~ edi-
tio testimonium pro quo positum est in hebreo
et tamen ultra quam sempiternum et tes-
timonium intelligi potest. Dum et ego in
fine voluminis laborem opusculi mei
domini misericordiis consignans deus quis similis
tibi aufer iniquitatem servi tui transi
peccatum reliquiarum anime mee. Ne inmittas
in me furorem tuum neque in ira tua cor-
ripias me quoniam multe et multe
miserationes tue recite et miserere
mei. Precipita iniquitates meas et
mitte eas in profundum maris ut sal-
sugo et amaritudo vitiorum in salsa
regione dispereat. Da veritatem
quam promisisti servo tuo iacob et
misericordiam quam pollicitus es abra-
ho tuo in abraham et libera animam
meam a persecutoribus prophetarum tuorum
achab et iezabel sicut iurasti in
patribus meis in diebus antiquis dicens
vivo ego dicit dominus nolo mortem
peccatoris sed ut revertatur et vivat.
Et alibi. Statim ut conversus ingemu-
eris salvus eris. Tunc videbit in-
imica mea et operietur confusione que
nunc dicit ad me ubi est dominus deus
tuus. Videbo in ea ultionem tuam
et erit quasi lutum platearum atque cal-
cabitur ne amplius de luto et paleis
egyptias extruat civitates.

Explicit Micheas propheta

Incipit prologus beati iheronimi presbiteri
in explanatione zacharie prophete

Secundo anno
darii regis
medorum ag-
geus et zach-
arias prophetas-
se lectiones eo-
rundem declarant.
Sed hac de causa aggei et zacharie
in ordine prophetarum prelatum videtur quod cum
duobus mensibus ut prius lectiones osten-
dit in prophetia precessisse invenitur ad
restaurationem etiam templi precepto dei
populum animasse esdra refert dicens. In 2º
anno darii regis prophetavit aggeus
et zacharias filius addo prophete su-
per iudeos qui erant in iuda et ihe-
rusalem in nomine israel super eos. Tunc
surrexerit zorobabel filius salathi-
el et ihesus filius iosedech et principes
eius et inchoaverit edificare domum
dei que est in ierusalem quibus cum adessent
prophete exhortatione sua adiuverint eos.
Scriptura et populos israel ab imitatione pa-
trum delictorum per suam commonitionem idem
propheta triplices in visione verbis lectione
comprehensus usus est. Vidi nocte et
ecce vir ascendebat super equum ru-
beum etc. Vidit propheta virum equo
rubeo sedentem et stantem in medio
mirteti umbrosi. Cuius visionis
hec solutio est. Vir ascendens equum
rubeum licet angelus intelligatur tamen
qui per dominum coloris equum ascendens vis-
ione vindictam sanguinis in eam gentem signi-
ficat perfendam que populum israel in captivitate
redegerat. Stantem vero in medio mirte-
ti obumbrantis quod dicit levamen
populo assistuturum per mirte significationem

voluit designare. Cuius lignum mo-
yses in libro levitico cum faceret mentionem
ait: Accipietis die prima fructus ligni spe-
ciosi ut lectionem prophete per bene olentis ligni
umbraculum demonstraret. Sed hanc visi-
onem que libationes prophete et videntis de
adversariis futuram denuntiat ab hoc nocti
propheta se vidisse memoravit quia populum israel
in prima libatione de terra egypti nocte
discessisse constat. Unde et cunctis pene prophetis
atque apertissime in se continere videtur libationem eius
dem ac reditus captivitatis de terra chaldeorum
per noctem prophete esse revelatam. Explicit
prologus. Incipit explanatio
beati Iheronimi presbiteri in zachariam
prophetam.

Ultimo iam
autumpni
tempore. Fili mi
filiolus
sisinnius
monachus
tue michi
dignationis epistolam reddidit. Qua
lecta gavisus sum te esse sospitem et mecum
mei omnibus fratribus qui in loco sub domino ser-
viunt. In quorum refrigeriis fratres tuos et amicos
de iniquo mamona et preparas eterna
tabernacula ut possis cum david dicere:
quam dilecta tabernacula tua domine virtutum;
concupiscit et deficit anima mea in atria
domini. Sed et passer invenit sibi domum
et turtur nidum sibi ubi reponat pullos
suos. Tu tu qui pontifex domini es et
calcas in fine mundi torcularia ut si-
tientibus populis sanguinis christi vina tri-
buas non libere proclamabis ac dices:
Cor meum et caro mea exultaverunt in deum
vivum. Ubi qui habitant in domo tua
laudabunt te in valle lacrimarum in loco quem

deus posuit ad certamen ut vincenti-
bus corona daretur ascensiones in tuo cor-
de disponens et ire de virtute in virtutem
et imitari dominum paupertate ut cum illo di-
ves fias et in te reclinans caput et per
singulos suscipiatur visitetur alatur ves-
tiatur et proprie in sanctarum scripturarum lectione
fervens. Cum tibi cuperem ingenioli
mei aliquid offerre munusculi et repu-
tarem in .xii. prophetas explanationes pervenerit
ad calcem suscepti operis deserere no-
lui. Sed quod absque te dictaturus eram
tuo potissimum nomini consecravi. Et gau-
deo quod obscurissimum librum zacharie prophete
et inter .xii. longissimum eo tempore dissen-
dus est quo ob festinationem quam reversurus
est nulla moram patitur inceptatio sed ve-
li nolis saltem lucubrationibus per noctem operibus
atque furtivis dictare compellor quod tibi
dicam. Scripsit huius prophetiam origenes
duo volumina usque ad tertiam partem libri a prin-
cipio. Hippolitus quoque edidit commentarios
et didimus quinque explanationum libros me
rogante dictavit quos cum aliis libris obtuli in orige
et m [illegible] sed totos eorum
allegorica fuit et hystorie vix
parum tetigerunt. Itaque imitari cupi-
ens illum patremfamilias qui profert de
thesauris suis nova et vetera et spon-
sam de cantico canticorum que dicit nova
cum veteribus frater mi servavi tibi
hystorie hebreorum tropologiam nostro-
rum miscui ut edificarem super petram et non
super arenam ac stabile iacerem fundamen-
tum quod paulus architectus posuisse se
scribit. Tue benivolentie erit non erudi-
tione magis quam nulla vel parva est sed pro-
na in te suscipere voluntate ut nos ad
cetera provoces et in longo scripturarum cam-
po currere cohorteris. Siqui autem sunt

quibz inspiratione et hoz et aliorū
volum̄ an pmisi ignoscat lectori
i te amor meo et q̄quid i sppsi sibi
scriptu arbitrent. Caritas n. benig
ē. caritas nō emulat. nō q̄rit q̄ sua
st. Sz iā tp̄s ē ut zacharie u̾ba pone
tes spū sco inspirata u̾bis vela pādam9.

In mense octavo Capitulum primum

In anno 2° darij regis. factū ē ūbū
dni ad zachariā filiū barachie filij
addo pphetā d. Lex. In viii° mense
āni 2° sub dario rege factū ē v̄bū dni
ad zachariā filiū barachie filiū
addo pphām. d. Secūdo a° darij
filij hystaspis septuagesim9 deso
lationis tēpli ānus. q̄ ab ihr̄emia pre
dictus ē fuisse cōpletū ipe zacharias
testis est d. Dn̄e exercituū usquequo
nō misereberis ihr̄lm et urbiū iuda
q̄bus iratus es. Ecce iste lxx^m9 ānus
est. Nullaz dubiū quin cyrus rex
psarz qui chaldeoz cōtrivit impium
pmo āno regni sui q̄nq̄gīta tria
milia hoīm captivoz de babilone
remiserit i iudeā. et vasa q̄ q̄ na
bugodonosor abstulerat reddidit et tēplū
edificari iussit i ihr̄lm. principes q̄
ppli qui reuersus est cōstituit zoroba
bel filiū salathiel et filiū iosedech
tosedech sacerdote magnū. Interfecto
apud massagetas cyro q̄ xxx ānis
regnavit i psis a tomiri regina
massagetarū. cambises filius eius
successit i regnū q̄ explet viii°
ānis duos magos fr̄es huius suc
cessores. Quibus occisis a pplo darius
filius hystaspis ex stirpe vii familia
rū rex psarz cōstituit ē. Cuius
regni āno 2° factus ē sermo dni ad
aggeū pphaz et zachariā filiū

barachie filiū addo. Sup aggeo iam
dixim9. De zacharie titulo pauca di
cenda st. Cum nō sit filius barachie
q̄rit. quare dicat filius addo. Nec
ambigit uerba paralipomenō librū
qui ipe ē addo q̄ missus ē ad ihero
boam filiū nabath sub quo altare
dirutū ē et manus regis aruit. Ig
sicut ad patres illius restituta ē. Igitur
a pmo āno cyri regis usq ad sc̄m
ānū darij filij hystaspis suppu
tant āni xl. i q̄bus tm̄ altare fu
erat extructū et iacta tēpli fun
damenta. vicinis i circuitu natio
nibus op9 phibentibz et cambise rege
psarz. q̄ sup hac re ad principes su
re et phenicie ac samarie litteras mi
serat sup quo plenius esdras scribit
hystoria. Sz aggeus i mense sexto
in die pma eiusdē mēsis pphare
exorsus est zacharias vō i eodem
quidē āno sz nō in eodē mēse. Illa
post duos meses octavi āni inse
fundit vaticiniū. Hinc rē uir
ordine vii pphaz. ille dextus et h9
undecim9 ponit. Magne ergo cōside
re est primo spei fideiq in dnm
ut qd tanto tpe pmissum ul rege
phibente ul gentibz ad cōmotione
duorz hoīm fiere incipiāt. Hec
iuxta hystoria solito more pmisisse
nunc sc̄m anagogen breviter dis
serendū est. Octaus apud hebre
os mensis q̄ apud illos marcsuan.
apud egyptios athir. apud nos
november dicit. hyemis exordiū
est in quo estatis calore cōsūpto
oīs umore tra nudat et mollium
corpa cōstituūt. Nc ē ulla ex lege so
lemnitas. Septimū est n. q̄ ter i āno

Zacharias

apparere debeat de generis masculini
coram domino deo tuo. Prima festiuitas est
azimorum phase. quod apud nos greco la
tinorum sermone pascha dicitur. Secunda pe
thecostes post vii ebdomadas in qua primicias
oblationis de nouis frumenti frugibus offe
runt. Tercia in mense vii tubarum
propiciationis et tabernaculorum. In sceno
phegias xv. extrema dies collectionis ap
pellatur et cetera. Ergo in tempore templis
constitutis. et adhuc sub rege persarum. necdum
edificato templo. necdum menibus mu
risque urbis exstructis. non uidit pro
phetia lenire tempore. sed post leuamen. et
quia habebat memoriam domini. et propter me
moriam benedictionem. et ob benedictionem testimonium
idcirco ad eam zacharias filius ba
rachie filius addo mittitur. Zacharias in
terpretatur memoria domini. Barachia bene
dictio domini. Addo testimonium eius. Videamus
ergo sermo domini qui erat in principio apud deum
prophetis quidem in zacharia propheta sit locutus
ad populum. Iratus est dominus super patres ve
stros iracundia et dices ad eos. Hec
dicit dominus exercituum. Conuertimini ad me
ait dominus exercituum et conuertar ad uos
dicit dominus exercituum ne sitis sicut pa
tres uestri ad quos clamabant prophete
priores dicentes. Lex. Iratus est do
minus patres uestros iracundia et dices ad
eos. Hec dicit dominus omnipotens. conuertimini
ad me ait dominus uirtutum et conuertar
ad uos dicit dominus uirtutum et nolite
fieri sicut patres uestri quos arguerunt
prophete qui prius fuerunt dicentes. Ira domini non
perturbationem eius significat qui irascitur
sed eorum merita atque penam in quos ira dei
descendit. Aliquando dominus nimis iratus vl
ciscitur. sed ad hoc corripit ut emendet.
Vnde et propheta precatur in psalmis. Domine

ne in furore tuo arguas me. neque in ira
tua corripias me. Et in alio loco legimus.
Corripe nos domine veruntamen non in furo
re tuo sed in iudicio. Iratus est ergo dominus super
patres eorum qui non corripiuntur. non enim lex
mittentes in magistro. sed in ira simpliciter. Ira enim
in ignita est iratum. ut nisi per danie
lem et ezechielem captiuos ad penitentiam prouo
casset. Licet in illos iratus sit. ad uos lo
quitur dominus exercituum. pro quo in hebrai
co positus est sabaoth. quod interpretes lxx
omnipotentem. interdum uirtutum transtulerunt et lo
quitur. Conuertimini ad me et conuertar ad uos
Iuxta id quod legimus. Accedite ad dominum
et accedet ad uos. Quibus hoc dicitur
est recessisti a me et ego recessi a uobis.
Precipit autem eis ut reuertantur ad dominum
qui de babilonia sunt reuersi ut et dominus
reuertatur ad eos ne incipiant sustinere
filii quod quidam sustinuerunt patres ad
quos similiter prophete illius temporis sunt locuti.
Secundum quod et paulus uasa illis bibuisse
similes scilicet in aggeo et in zacharia addit
dicit dominus exercituum. ut sciant dominum esse
qui precipit et aduersum reges persarum et ho
stes circumfluentes ad edificationem templi
hac fiducia contendunt. Hec dicit dominus
exercituum conuertimini de uiis uestris malis
et cogitationibus uestris pessimis et non audie
runt neque attenderunt ad me dicit dominus.
Lex. Hec dicit dominus uirtutum. Conuertimini
a uiis uestris pessimis et ab inuentionibus
uestris malis et non attenderunt ut audirent
me dicit dominus. Ex superioribus pendet
sententia et que sequuntur prioribus coaptanda sunt.
Non est zacharias ad populum loquitur sed ostendit
quod priores prophete ad patres eorum locuti sunt
ad quos clamantes dicebant. Hec dicit dominus
exercituum. Conuertimini de uiis uestris
malis et cogitationibus uestris pessimis. Hec cla

clamabat ysaias · osee · iohel · amos et ieremias. Ut vias malas desererent et cogitationes pessimas declinarent quibus et opere et mente peccabant. et non omnibus prophetis domino commonente non audierunt neque attenderunt · neque prophetas qui eis loquebantur sed me dicit dominus. In illis et ego eram qui loquebar et contempnebar. Unde et dominus in evangelio qui vos recipit me recipit. Patres vestri ubi sunt et prophetae? Numquid in sempiternum vivent? Verumptamen verba mea et legitima mea que mandavi servis meis prophetis numquid non comprehenderunt patres vestros? Et conversi sunt et dixerunt. Sicut cogitavit dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras et secundum adinventiones nostras fecit nobis. LXX. Patres vestri ubi sunt et prophetae? Numquid in eternum vivent? Verumptamen sermones meos et legitima mea que ego precipio in spiritu meo servis meis prophetis que comprehenderunt patres vestros et responderunt atque dixerunt. Sicut ordinatum est dominus omnipotens ut faceret nobis secundum vias nostras et secundum adinventiones nostras sic fecit nobis. Ubi sunt inquit patres vestri qui non audierunt neque attenderunt me? Ubi prophete veri   eorum audiendum est. patres vestri ubi sunt et prophete ubi sunt · id est pseudoprophete? Numquid et de sanctis prophetis dicetur: numquid in sempiternum vivent? Ex his ergo qui peccaverunt et noluerunt ad me reverti et his qui peccantes falsis pollicitationibus deceperunt morte subtractis verba mea que prophetis meis locutus sum permanent in eternum. qui comprehenderunt patres vestros et ostenderunt vera esse que dixi. Unde patres vestri rerum exitu prophetiarum meorum in se vaticinia comprobantes conversi sunt ad penitentiam et dixerunt. Sicut predixit dominus exercituum ut faceret

A dicet

vivet

nobis · secundum opera nostra atque peccata reddidit nobis. Legimus in daniel ex persona sua et populi domino confitente quod audire eum noluerint · et iuste sibi accidisse que iam passi sint. In die XX et quarta XI° mense sabat · in anno 2° darii factum est verbum domini ad zachariam filium barachie filium addo prophetam. LXX. Quarta et XX XI° mense · qui est mensis sabat in 2° anno sub dario factus est sermo domini ad zachariam filium barachie filium addo prophetam dicens. Quidam post XI° ponunt mense duodecimum et vicesimum quartum diem eiusdem mensis arithmetice rationibus numerum perfectum quadrangulum firmum et stabilem numerum suspicantur volentes etiam et stabilia esse que scribuntur. Nos autem dicimus quod in eodem anno darii regis 2° · 5° mense post primam visionem in XI° post octavum qui apud hebreos appellatur sabath rursum ad zachariam factus sit sermo domini. Secundum numerum esse in mundum et ad confectionem carnis et terrenum seculi ac mane pertinentem sepe docuimus. Mensis autem XI qui appellatur sabath et lingua nostra in virga vertitur austeritatem et correptionem sonat iuxta illud apostoli quid vultis in virga veniam ad vos et psalmiste dicentis Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Et est in artissimo tempore hyemis qui ab egiptiis methyr · a machedonibus peritios dicitur · a romanis februarius appellatur. Visitur quorum quartum mensis dies illustre noctis umbram significant deficiente luna in tribulis et ceno et precio noctis horrore crescente. Unde congrue qui adhuc in captivitate erat et magna sui parte in medis atque chaldeis et assyriis exulabat in 2° anno et in XI° mense congressio frigore et in XXIIII

Zacharias

die eiusdem mensis cum ut iudaico populo
qui sequitur ¶ Vidi per noctem et ecce vir
ascendens super equum rufum et ipse stabat
inter mirteta que erant in profundo et post
eum equi rufi varii et albi et dixi
Quid sunt isti domine mi. Et dixit ad
me angelus qui loquebatur in me ego
ostendam tibi quid sint hec Et respondit vir
qui stabat inter mirteta et dixit Isti
sunt quos misit dominus ut perambulent terram
Et responderunt angelo domini qui stabat inter
mirteta et dixerunt perambulavimus terram
et ecce omnis terra habitatur et quiescit Et re-
spondit angelus domini et dixit domine ex-
ercituum usquequo tu non misereberis ihe-
rusalem et urbium iuda quibus iratus
es. Iste lxx^(mus) annus est Et respondit dominus
angelo qui loquebatur in me verba bona
verba consolatoria. lxx. Vidi in nocte
et ecce vir ascendens super equum ru-
fum et ipse stabat inter montes umbro-
sos et post eum equi rufi et varii
et albi et dixi quid sunt isti domine Et
dixit ad me angelus qui loquebatur in me
Ego ostendam tibi quid sunt hec et respondit vir
qui stabat inter montes et dixit ad
me. isti sunt quos misit dominus ut circu-
irent terram Et responderunt angelo domini qui
stabat inter montes atque dixerunt Circu-
ivimus omnem terram et ecce omnis terra habitatur
et quiescit et respondit angelus domini et dixit
Domine omnipotens usquequo non misereberis ihe-
rusalem et urbium iuda Iste est lxx^(mus)
annus Et respondit angelo dominus qui loque-
batur in me verba bona et sermones consola-
torios Primum disseramus hystoriam
Vidi inquit per noctem non in die sicut
moyses qui videbat deum facie ad fa-
ciem et ysaias qui loquebatur vidi dominum
super thronum excelsum et elevatum Ante

quam populus duceretur in captivitatem antequam ihe-
rusalem destrueretur et templum. Sed adhuc in
servitute mala constituto populo ea que per eos
videt cum in tenebris Et ecce vir as-
cendens super equum rufum Hunc hebrei
michaelem angelum putant qui ultor iniqui-
tatum et peccatorum sit israel Et quod stent inter
mirteta que eant in profundo mirtos in-
telligi volunt prophetas et sanctos qui in medio
captivi populi versabantur et erant in profun-
do Virum autem id est michaelem equi rufi
et albi et varii sequebantur ordine ut es-
timant commutato ut albi medos persas
que significent quod sub ipsis dimissa est cap-
tivitas et templum instauratum ≠ Varii
macedonas quorum nonnulli autem alii per-
secutores fuerunt Plerisque super hoc da-
niel ultima visio loquitur Rufi vero regnum
romanorum crudelem et sanguinarium quod populum
interfecerit templumque subverterit Alii vero
ordinem quo scriptus est conservantes virum
qui ascenderit super equum rufum et eos
equos rufos et varios et albos qui iuxta
eum in nitescant primum et secundum sangui-
narium assyrios et chaldeos quorum primi
x tribus sub salmanasser duxere capti-
vas secundi iuda et beniamin in cetusa
ihrlm cum templo subverso 3^(os) et 4^(tos)
varios et albos medos significari pu-
tant et persas quorum alii clementes fuerunt
ut cyrus et darius filius hystaspis
et assuerus qui grece artaxerses vocatur
sub quo hester impletur hystoria alii cru-
deles ut cambises et ceteri Videte ergo
prophetiam virum ascendentem super equum rufum
et post eum equos rufos varios et al-
bos et ignorante quid videat. visionibusque
sue cupiente scire exemplum atque dicente quid
sunt isti domine mi Angelus qui loquebatur
in eo promittit se esse doctorem et ita rectae

te vir qui stabat inter myrteta respondit
Ista sunt regna quibus precepit dominus ut pa-
bularet terram et sive ea subverterit per iram
Denique angeli qui regnis et nationibus pre-
sidebat non ad alium venit sed ad ipsum
virum et angelum domini qui stabat inter myr-
teta et dixit perambulavimus terram et ecce o-
mnis terra habitatur et quiescit Et est sensus
Omnia sub nobis regna tuta sunt et pacata
tam in aqua permanet angustia Ex qua
responsione angelus qui intercedebat pro istis
occasione accepta pro populo deprecatur et dicit
ad dominum Cum omnis orbis quietus sit et
pacatus quare domine non misereris Jerusalem
et urbium Iude Quam iam secundum promis-
sa tua captivitatis tempus expletum sit Re-
ditque dominus angelo qui loquebatur in propheta verba
bona et consolatoria. bona de futurorum pro-
missione consolatoria de presenti merore. Hunc lo-
cum ne videamur relinquere intactum quia a pe-
ritis lingue magistris didicimus Et in
ecclesiarum nigram noctem in qua cernitur visio
obscuritate mysterie visionis intelli-
gitur Posuit et deus latibulum suum
et iuxta litteram interpretes de eo dicunt abyssus
sicut vestimentum amictus eius Vir autem qui as-
cendebat super equum rufum dominus atque
salvator est qui dispensatione nostre
carnis assumens audit in ysaia quare
rubra sunt vestimenta tua. Hic qui nunc
captivo populo rufatus ostenditur in apoca-
lipsi iohannis in candidis vestibus et in
candido equo sedens describitur. Quod autem
stare dicitur inter duos montes umbro-
sos licet in hebreo non habeat duos no-
vum et veteris sentiunt instrumentum
quod densissimis foliis et nemore et
umbrosis silvis esse conceptum dicitur quia
multis obscuritatibus involutum est
Myrteta autem que erant in profundo inter

que scriptura describit angelicas intelligi-
mus potestates que ei etiam in carne posito ministra-
verunt vel certe montes ut tollamus quod
scriptum non est duos absolute et absque
numero plurimos sanctos sentire possumus apostolos
apostolos atque apostolicos viros qui totum orbem
rufi et varii et albi peragrasse memorantur
Quorum alii martirio coronati sunt et appel-
lantur rufi alii operibus ac doctrina et
varietate signorum varii nuncupantur alii vir-
ginitatis integritate dogmatum et puri cor-
dis quod cernit deum palmam susceperunt
Deinque interrogat propheta eundem virum
et virum angelum qui stabat inter myrteta et
dicit Quid sunt isti domine mi Et angelus
qui loquebatur in eo per sensus vim spiritualis
promittit se ostensurum esse quod cernit Cumque
promiserit non ipse respondit sed alter qui sede-
bat inter myrtetum et dicit Isti sunt quos
misit dominus ut perambularent terram et domino
et missi sunt apostoli ut totum orbem evangelicam
predicationem complerent Qui postquam complev-
erit opus reversi sunt ad magni consilii an-
gelum qui stabat inter eos quorum apostolo
loquebantur christi bonus odor sumus et
in his qui salvi fiunt et in his qui
pereunt et inter utriusque conversationis populos
Et dixerunt ad eum perambulavimus terram
implevimus opus quod nobis iniunctum est et
ecce omnis terra habitatur et quiescit Que antea
deserta erat a deo nunc habitatur et ipsa qui-
escit a bellis a viciorum preliis atque per-
contatis qui hereditatem domini susceperunt relinquen-
tis ad patrem atque dicentis. pacem meam
do vobis pacem relinquo vobis Quod autem
plena iniquitas postulatur ut misereatur completo anno
lxx^mo misereatur deus Ierusalem et urbium
iuda ad illam intelligentiam refertur quod
quando vera pax veniat et sabbatismus
et vii demandatur nimis x annus lxx^mus.

impleat' ut ihrlm plena repiat li
bertate q inspirat' visio pac' .i. cetia
ut orbes iuda aie dum 9sitentes
Demq dns 9p mittit vba bona vba
9solatoria . qd' ut ex pte comin' et ex
pte zophas Cu aut venit qd' pstrin
destruant' q ex pte st et libati de
babilone h9 sit clamet In 9uertendo
dns captiuitate syon fti sum9 sicut
9solati Et dixit ad me angls q lo
qbat' in me Clama dices h' dic'
dns exercituu 9elatq su ihrlm et
syon zelo mgno. et ira mgna e'
irascar sup gentes opulentas qr ego
iratq su parz ipi uo adiuuert i ma
lu Ppt'ea h' dicit dns ego reuertar
ad ihrlm i misericordijs et do9 mea
edificabit' in ea ait dns exercituum
et ppendiculu extendet' sup ihrlm
lxv Clama dices h' dicit dns oi
potes zelatq su ihrlm et syon zelo
mgno. et ira mgna e' irascor sup
gentes q sup impoite st' p eo q ego
quide iratq su modicu ipi vo sup
posit st' in mala Ppt'ea h' d' dns
Reuertar ad ihrlm i mia et dom9
mea instaurabit' in ea dicit dns
oipnc et iustum extendet' sup ihrlm
Adh' uba bona et vba 9solatoria h'
sut q nuc zpha clamae ppit' q
zelatq sit dns ihrlm et syo zelo mgno.
q aut zelat' amae se ea qua zelat'
ondit necessarij dices p ihenna sic
despicit mlier vir suu ita 9spexit
me do9 isrl Cui p ezechiel loqbat'
irascens ia no irascar t' et zelq mes
recessit a te Ergo zelatq est ihrlm
et syon una est aut atq eade cetus
nuc irascat' sup gentes opulentas qs
sup' equos rufos et albos 9 varios

notauit qd' ipe eis 9cedit eos ad
corripiendu. illi vo seuierut i' mudi
tos. h' ut filiu a pedagogo voluit eme
dari . ille ut hoste interfice et piuare co
nate sue Cui sile est id' i ysaia ego
dedi eos i man9 tuas . tu at no fecisti
eis mia; senes aggrauasti iugu et
dixisti eo i sempitnu dna Zelus aut
sic accipit' ut in
Ex quo loco 9uictit' heretici qui veti
de estimt testam'. q irascet de pde' non
cupiat eos i quos irascit' s; emendare
Quia ego mat zelatq su ihrlm et
syo zelo mgno quas aduersarij plus
q voluera depresserut ideo hec dicit
dns reuertar no i vna mia s; i mult'
misericordijs ad ihrlm. et do9 mea ide
templu edificabit' in ea . sub zorola
bel et ihu filio iosedech . et ppendi
culu sementior tendet' sup ihrlm
Ppt ihrlm et syon visio pac' et spe
cula q no bella scit ut humilia neq
trena. s; pace atq 9cordia atq celor
excelsa 9sidat . cetia intell'. cu ppt'
victa atq pmi et 9fringescete condic
cui tate irascet dns tradit ea pse
cutoribz ut q' i 9flatorio mundicu
aur appeat et argentu Aduersarij
vo quibz tradita e ea dele intentes
implet ihrlm cruore cesor a porta
usq ad porta Vii dns pace rursu
repmittens et mia; ea edificaturu
se ee dicit. et ppendiculu siue fu
niculu s'm mensuras et ordines sin
gulor i ea ee tedendu Quid sit
aut funiculus sequeti caplo demostrat'
Ubi dicit zpha leuaui oclos meos
et vidi et ecce vir i manu ei9 funi
culus mensor Templu aut dei
qd' aduersarij destruxerut pt et dm

venerabile corpus intelligi de quo ipse
dicebat solvite templum hoc et ego in
triduo suscitabo illud quod in passione
destructum in resurrectione suscitatum est
et omnium templorum seminarium atque exordi-
um fuit de quibus et apostolus loquitur
Vos estis templum dei et spiritus sanctus habitat
in vobis. Adhuc clama dicens haec
dicit dominus exercituum adhuc affluent civitates
meae bonis. et consolabitur dominus adhuc syon
et eliget adhuc ierusalem. LXX. Clama
dicens haec dicit dominus omnipotens adhuc diffun-
dentur civitates in bonis et miserebitur dominus
adhuc syon et eliget adhuc ierusalem.
Angelus qui super dixerat ad prophetam
clama haec dicit dominus exercituum nunc
eum compellit ut clamet. non vocis magni-
tudine sed mentis. et hoc est quod clamandum
precepit adhuc affluent civitates meae
bonis quas nunc tam babiloniorum igne
vastatas. rursum rebus omnibus habunda-
bunt et pristinis bonis post miseriam
dominus consolabitur et eliget ierusalem quam
paulo ante preciderat. Quod si referimus ad
ecclesiam cui verba bona et preciosa polli-
cetur. illa bona esse credenda sunt de quibus
scriptum legimus videas bona ierusalem et
in alio loco Si volueritis et audieritis me
que bona sunt terre comedetis. Et illud confi-
dens eis in domino et elevabitur te super bona
terre quae sunt vir sapiens cui dominus incerta et
obscura sue sapientie revelavit. Ipse fiducior
promittit et dicit Credo videre bona domini in
terra viventium. Huius bonis post sevissime
persecutionis media quae et a gentilibus et
ab hereticis arrianis ecclesie domini pertulerat
pace reddita videmus domini ecclesias affluere
et consolatam syon et electam ierusalem quas
dudum abiecerat. Hoc et ipsum et de te-
plo domini et de unoquoque credentium intel-

ligere possumus. Quia dominum consolatum syon et
electam ierusalem et quae in hunc modum a
prophetis omnibus predicantur ad celestem
ierusalem referuntur quae destructa per ruinam
per virtutes reedificanda sit. quam nos
omnia ... super ecclesiam interpretabimur.
Et elevavi oculos meos et vidi
et ecce quattuor cornua et dixi ad angelum
qui loquebatur in me quid sunt haec. Et
dixit ad me Haec sunt cornua quae ven-
tilaverunt iudam et israel et ierusalem. Et
ostendit mihi dominus quattuor fabros. Et dixi
Quid isti veniunt facere. Et ait di-
cens Haec sunt cornua quae ventilaverunt
iudam per singulos viros et nemo eorum
levavit caput suum et venerunt isti
deterrere ea ut deiciant cornua gentium
quae levaverunt cornu super terram iuda
ut dispergerent eam. LXX. Et levavi
oculos meos et vidi et ecce quattuor
cornua. Et dixi ad angelum qui loque-
batur in me Quid sunt haec domine. Et
dixit ad me Haec sunt cornua quae dis-
perserunt iudam et israel et ierusalem. Et osten-
dit mihi dominus quattuor fabros. et dixi. Quid
isti veniunt facere. Et dixit Haec sunt cor-
nua quae disperserunt iudam et israel confrege-
runt et nullus eorum levabit caput et e-
gressi sunt isti ut exacuant ea in mani-
bus suis. Quattuor cornua gentium
sunt. quae elevaverunt cornu super terram domini
ut dispergerent eam. Quattuor cor-
nua quae ventilaverunt et disperserunt
iudam et israel et ierusalem quattuor gentes esse
babilonios medos atque persas et ma-
cedonas et romanos. Et nunc dominus a propheta
interrogatur et ponit et daniel planissime
explicat cum in visione ymaginis quam ha-
bebat aureum caput et pectus argen-
teum et sub umbilico eneum et crura et

pedes ferreos et fictiles. Has quatuor gentes interpretatum est. Et conversus in alia visione quatuor bestias leenam et ursum et pardum et aliam horribilem bestiam, cuius nomen non posuit, easdem gentes sub alia figura monstravit. Medos autem et persas unum regnum esse propter victoriam Cyri non ambigitur, qui et caldeos et sacris litteris legerit et cognoscit pro regnis cornua posuit. Hac utitur sacra scriptura consuetudine ut regnum sive imperium in cornibus, ut est illud Et exaltabitur cornu christi sui. Et in alio loco Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui. Et x. cornua in ultimo regnatura, ut Daniel testatur propheta. Eo ergo tempore quo hec visio cernebatur, iam babiloniorum regno perempto instabat persarum atque medorum; futurum erat grecorum atque macedonum et romanorum. Que babilonii, que medi atque perse, que greci et macedones fecerint iude et israel et ierusalem, unusquisque eruditus agnoscit, maxime sub anthiocho cognomento epiphanes, sub quo machabeorum hystoria texitur. Post adventum quoque domini et salvatoris, qui eversam civitatem ierusalem, que sustinuerint israelite, et evangelium denunciat et iosephus hystorie iudaice scriptor vernaculus plenissime docet. Ista cornua ventilaverunt et disperserunt iudam per singulos compendium, vides ut nemo corruptum malorum pondere depressus levaverit caput. Quatuor quoque fabros sive artifices quos greci tectonas vocant, non ipse propheta conspicit, sed ei dominus ostendit et exponit qui sunt fabri vel artifices, quos nos angelos intelligimus obedientes domini preceptis, ut quod gentes destruxerunt isti edificent. Hoc autem propter quod nos ex hebreo interpretati sumus: venerunt isti deterrere ea, recte videlicet interpretati sunt. Venerunt isti exacuere in

manibus suis. Exacuere autem pro terrere accipiendum est vel terre deterrere, ut omnia sub iugo christi colla submittant, et non ut quidam interpretatum est, ut exacuta fuerint peiora fiant. Sed ei ad hoc venerunt angeli ut malos peiores fiant, non fabri appellandi sunt, id est destructores malorum et edificatores bonorum, sed et ipsi pro malis et destructoribus accipiendi. Et hoc notandum quod ista quatuor cornua gentium unum contra populum dei cornu elevaverunt. Non enim regnaverunt pariter et simul oppresserunt israel, sed sibi invicem successerunt: babilonius medi et perse, persarum regno regnum macedonum, regno macedonum imperium romanorum. Hec sequentes hystorie ordinem diximus. Quod autem oculos levasse propheta se dicit, illi spiritualis sensus comprehendit: Levavi oculos meos in montes unde veniet auxilium michi. Elevate oculos vestros et videte regiones quia iam albe sunt ad metendum. Et quod in ysaia legitur dicit sanctis: Levate oculos vestros et videte quis ostendit hec omnia. Elevatione quoque oculorum opus est et intelligentia spirituali ut videamus contrarias fortitudines que contra nos elevaverint cornua sua, et de quibus apostolus loquitur: Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principatus et adversus potestates, adversus mundi huius rectores tenebrarum istarum, adversus spiritualia nequitie in celestibus. Hos quatuor adversarios qui contra sanctos semper dimicabat christus oppressit adveniens, et de hiis psalmus cognominat: Super aspidem et basiliscum ambulabis et conculcabis leonem et draconem. Possumus quatuor que regnaverunt contra populum dei et quatuor

accipere, que eruditi non verbum de verbo exprimentes passiones sed perturbationes interpretantur: egritudinem

ac et gaudium. duo praesentia et duo fu-
tura. metum et cupiditatem. De quibus
et illustris poeta significat. hinc metuunt
cupiuntque dolentque gaudentque. Adi-
sub has quattuor fabri ut in domo medi-
bonique artifices non veniunt ad prophetam ni-
si dominus et absque consilio dei per se eos videre
potest sed ostenduntur ei a domino quattuor scilicet
virtutes. prudentia. iustitia. fortitudo.
temperantia. de quibus plenissime in officiorum
libris tullius disputat scribens et
post eum de quattuor virtutibus liber. Quia quidem
quo vitia destruunt virtutes edificant
omnesque sunt qui has in media possidentes
instituerunt super ecclesiam. fabri appel-
landi sunt. Unde apostolus loquebatur. Ut sa-
piens architectus fundamentum posui.
Et nam dominus de ierusalem se ablaturum
esse dicit architectum et virum sapientem.
Et ipse dominus conditor dei filius et crea-
toris omnium. fabri filius appellatur. Le-
gi in quibusdam commentariis. quattuor fabros
quattuor evangelia intelligi quod oppositum istis
sensum .s. videntem dominum. et iudam dominum
confitentem et ierusalem visionem pacis in pristi-
nam sedem restituant et quos cornuum
gentes dispersserint de ecclesia. per predica-
tionem evangelii retraxerit ad salutem.

Ca.m secundum

Et levavi oculos meos et vidi et
ecce vir et in manu eius funiculus
mensorum et dixi quo tu vadis. Et
dixit ad me ut metiar ierusalem et
iudeam. quanta sit latitudo eius et quanta
sit longitudo illius. Textus. Et levavi
oculos meos et vidi et ecce vir in ma-
nu eius funiculus geometre. Et dixi
ad eum quo tu vadis. Et dixit ad
me ut demetiar ierusalem et iudeam
quanta sit latitudo eius et longitudo.
Verum prius oculus oculos elevat in

cordibus terrena videat. ut rursum oculos
levat ut videat virum de quo scriptum est
ecce vir oriens nomen eius. De quo et sup-
legimus et ecce vir ascendens super equum
rufum. et stabat inter myrteta que erant
in profundo sive inter montes umbrosos
et de quo pater loquitur. Hic edificabit civi-
tatem meam. cuius artifex et conditor deus
est. Hic et ab ezechiel cernitur habens funi-
culum in manu et calamum in mensura
cubiti vilis ut metiatur ierusalem cuius
descriptionem in latitudine et longitudine
idem propheta mystico sermone prosequitur.
Iudei putant hoc ex parte completum
sub zorobabel et ihesu et esdra et nee-
mia et ceteris ducibus sive principibus qui
usque ad adventum domini salvatoris populum ierusalem
rexerunt. Alii vero et maxime iudei in
mille annorum regno interpretantur corpora-
les corporalia requirentes. Nostri autem
plures referunt ad celestem ierusalem et hanc
dicunt iterum extruendam que ruina ante
prevaricationis fuerit destituta. Hoc tenentes sic
sentiunt. ceteri nos montem syon et matrem
primitivorum atque sanctorum interpretamur ecclesiam
que edificata est in passione domini et resur-
rectione. et cotidie edificatur ab eo qui
novit mensuras et numerum singulorum.
Nos de ecclesia diximus prius et de animabus om-
nium credentium que cotidie edificantur
a domino et tenent pacem eius quam apostolus estre-
licta. Et. Ecce angelus qui loquebatur in
me egrediebatur et angelus alius egredieba-
tur in occursum eius et dixit ad eum. Cur-
re loquere ad puerum istum dicens. absque mu-
ro habitabitur ierusalem pre multitudine homi-
num et iumentorum in medio eius. Et ego ero
ei ait dominus murus ignis in circuitu
et in gloria ero in medio eius. Textus. Et
ecce angelus qui loquebatur in me sta-

bat et angelus alius egrediebatur
in occursum eius. et dixit ad eum curre
et loquere adolescentulo illi dicens sine
muro habitabitur ierusalem a multitudine
hominum et iumentorum in medio eius. Et
ego ero illi dicit dominus murus ignis
in circuitu et in gloria ero in medio eius
Angelum qui loquebatur in propheta et stabat
sine ut in legitur hebraico egredie-
batur hoc est significat ysa. hebrei
michaelem putant et alterum angelum qui
egrediebatur et veniebat in occursum eius
gabrielem suspicantur qui loquitur ad mi-
chaelem ut loquatur prophete. quanta rerum
omnium habundantia et multitudine hominum et
iumentorum similiter mixtorum habitanda sit
ierusalem que in principio usque ad favillam
et cineres videatur esse destructa. Nos autem
nostram spiritualem spiritualiter hec omnia interpretamur
in ecclesia que absque muro sine ut habetur
transtulerunt   frugum
omnium habundantia habitetur et habeat mul-
titudinem hominum ac iumentorum et dominus
ignis sit in circuitu eius et ipse in medio
eius versetur in gloria. Ista est civitas de
qua alibi legimus gloriosa dicta sunt de te
civitas dei. Et rursum Magnus dominus
et laudabilis nimis in civitate dei nostri
in monte sancto eius. In hac quisque habi-
tare dicit propheta Ego autem sicut oliva fruc-
tifera in domo dei. Et dominus regit me
et nichil michi deerit. in loco pascue ibi
me collocavit. super aquas refectionis
educavit me. Et habitabitur inquit
ierusalem pre multitudine hominum et iumentorum
absque muro sine frugum omnium habun-
dantia. Per homines et iumenta
ad duos populos interpretantur videlicet
atque gentilium. quia illi qui in lege ver-
sati venerint ad fidem christi homines

appellati sunt. nos autem qui post idolo-
latriam quasi in deserto legis et solitudine
fuimus prophetarum. et eius passione iumen-
ta dici decimus. Alii autem rationales quosque
et spiritualiter eruditos scientia homines intelligi
volunt. iumenta vero simplices quosque
credentium. et de hiis dici homines et iu-
menta salvos facies domine. hec iumenta
hec animalia audiunt boni pastoris vocem
et cognoscunt et sequuntur eum. quia ipse est et
pastor qui regit nos. et ostium quia per illum in
ecclesiam vel ad premium ingredimur et
murus ignis in circuitu ut credentes et ha-
bitantes in medio calefaciant. quos prius
frigore mentis interpretamur ut possint
spiritu esse fervientes. Lupos autem et ceteras
similes bestias de quibus scriptum est. ne tra-
das bestiis animam confitentem tibi. Et quorum
fructus est fenum. ligna stipula. et affe-
runt spinas et tribulos suo igne consu-
mat. Et qui adversariis ignis est. sit
in medio credentium gloria. Ad autem murus
ierusalem sit dominus. et in alio loco legimus
montes in circuitu eius. et dominus in circuitu
populi sui. Hi omnia videri sibi sunt
que sibi fixe vastitatem comminantur
putant civitatem esse venturam. quia tota ihe-
rusalem habitanda sit brevi ut pre multitudine
hominum et omnium iumentorum murorum ambitum non
possit. sed murus sit ipsius domini defensio
et in medio illius habitantium gloria perfruatur.
O o fugite de terra aquilonis dicit dominus
quia in quatuor ventos celi dispersi vos dicit
dominus. O syon fuge que habitas apud filiam
babilonis. quia hec dicit dominus exercituum. Post
gloriam misit me ad gentes que spoliave-
runt vos. Qui enim tetigerit vos tanget
pupillam oculi eius. Quia ecce levo
manum meam super vos et erunt prede hiis qui
serviebant sibi. et cognoscetis quia dominus exerci-

tuū misit me Tex O o fugite de trā
aquilonis dicit dn̄s. q2 de 4or ventis
celi ɔgg̃abo vos d' dn̄s in syon sal-
uamī q̄ h̄itatis filia babilōis H ei
dicit dn̄s oīpn̄t P9 glām mis' me
ad gentes q̄ spoliauerūt vos. q2 qui
tetigerit vos q̄i qui tangit pupillam
oculi ei9 Ecce ego mittam ma.m meā
sup eos. et erūt p̄de hiis q̄ s̄uiunt
eis. et ɔg̃scet' q2 dn̄s oīpn̄t mis' me
Plage orbis quas gn̄ appellant
uix̄ situ ihr̄lm intelli-
gūt' et templi Assyrij g°. et babi
lonij qui di p̄pl'm vastauerūt. h̄itat in
tr̄a aqlonis Deniq3 i ieremia ollā
iux̄ ezechiel plena ē carbōibz intel-
ligit' urbs ihr̄lm. q̄ a facie aqlonis
accendit' Tercia igit' angl's p̄parat
q̄ occurrerat anglō ɔph'anti i zacha-
ria ut loquet' ad puer3 ad ɔparācōē
anglice dignitat' oīs hūana nātā
pueritia nūcupat'. q2 nō angli in
nos. s3 nos i anglos ɔfiemur et dicēt
ei. absq3 muro h̄itabit' ihr̄lm et rel'
qua. nūc idē ad eos fit s̄mo dn̄i q̄
h̄itant i aqlone. ut a ventis 4or ɔgre-
gent' i quos fuerūt toto orbe dispsi
et redeant' in syō q̄ h̄itabant in babi-
lone Vel sic ita Qui i q̄tes celi di
spsi estī fugite de trā aqlōis. et o sy-
on q̄ nūc h̄itas i babilone. fuge et
reūtēre ad p̄stīnā sedem Vo aūt 3°
casu vocat d'o exhortat° ad fugā
est ut nō sel' s3 ut crebriq ad fugiē-
dū sciāt se eē ɔuocitos Dicendū
et alit' Aquilo ventus durissimus ē qui
durissimā h̄itator3 suor3 cordi fc̄t et a
a quo succendūt' mala sup oīb3 q̄
h̄itant i trā et ad quē iux̄ hierēm
zachariā ɔph'am egrediūt' equi nigri
ut in sua regione consistāt Ille
quoq3 i ysaia glabundus dixerāt In
celū ascendā sup syd'a celi ponā
thro.m meū sedebo i mōte t'stim
sup montes excelsos In aqlone in
frigidissio terr3 loco 2d'm se habē
iactat legim9 et i alio loco Ecce
sum9 ab aqlone venit Et qui ɔpal
a sua urbe discessemnt dici' de eis
Ecce isti delonge venit ab aquilone
et mari Et p' ieremiā sp̄ūs s'cus loq't'
ɔuocans eos q̄ i captiuite s't ut redeāt
ihr̄lm Vade et lege s̄mones meos ɔtra
ad aqlonē et dices Reuertere ad me h̄i-
tatio isr'l dicit dn̄s Precipit' itaq3 nobis
q̄ h̄itam9 ad aquilonē. et calore dñi
ti feruoris amisim9. qui dispsi sum9 i
orbe terr3 et de quib3 euāg'm p'dicat
q̄ in 4or ventos mittit angelos suos
dn̄s et ɔgg̃et nos Et q̄ in h9 s'li viu
is et ɔfusiōē usamur ut fugiam9 i syon
celiciā dñi. et humilia relinq̄t9 i specla
ei9 et sublimi'te dogmatū ɔsistam9
Quod aūt sequit' h' dicit dn̄s exerci-
tu. p9 glām misit me et relīq' vox sal-
uatoris loquit' induciē q̄ oīpn̄t de pa-
tre oīpn̄te missū eē se dicit nō iux̄
id qd' oīpn̄t est s3 iux̄ id q̄ p9 glām
missus est. q̄ cū i for̄ di eēt. nō rapi-
nā arbitrat9 ē se eē eq̄lē deo. s3 semet-
ip̄m exinanīuit form̄ s̄ui accipiēs et
fc̄us est obediens p'rī usq3 ad mortē.
mortē aūt cruc' Iter niez q̄ xp̄m
dicat' oīpn̄s. ex eui9 p̄sona legim9
i apocalipsi iohis Hec dic' testē fidelis
initiū creature dei. q̄ est. erat. et ven-
turq est dn̄s deus oīpn̄s Illud quoq3
q̄ i xxiii° ps legim9. leuate portas
p'incipes v'ras et eleuamini porte eterna-
les et introibit rex glē. rursusq3 ab a[n]g'lis

Zacharias

angelus dicitur ignorantibus assumpte carnis misterium. quis est iste rex glorie. dominus virtutum. ipse est rex glorie refertur ad Christum. Ubi autem nos legimus dominus virtutum in hebreo scriptum est sabaoth quod a lxx interpretibus in omnipotente vertitur. Ex quo intelligimus veritatem dominus virtutum de Christo dicitur omnipotentem eum debemus intelligere. Nam cum ipse Christus dicat omnis potestas tradita est michi in celo et in terra et quod dicit omnia que patris sunt mea sunt. Sicut dicamus deus ex deo, dominus ex domino, lumen ex lumine, ita ex omnipotente omnipotens. Neque enim fieri potest ut quorum una natura est diversa sit gloria. Missus est ergo post gloriam divine maiestatis ad gentes que spoliaverant ierusalem dei ut que eos fuerant antea predati preda sint servientibus sibi et omnes quondam servientium turba conspiciat quia dominus omnipotens miserit eum. Quod autem dicit qui tetigerit vos tanget pupillam oculi eius, tanti pro vexatione et iniuria accipe iuxta illud quod legimus: nolite tangere christos meos et in prophetis meis nolite malignari. Vel cum sanctos domini tetigerit, sic est quasi vexare cupiat pupillam oculi eius et illum intuitum clare lucis perturbare, de quo loquitur in ewangelio: vos estis lux mundi. Elevat autem dominus manum suam ut percutiat gentes adversarias et ierusalem suum vel in ierusalem reducat vel in ecclesiam. Gentes adversarias iuxta tropologiam contrarias accipe fortitudines que cotidie pravorum se subiciunt potestati et super eos servire compelluntur. Lauda et letare filia ~~ierusalem~~ syon. quia ecce ego venio et habitabo in medio tui ait dominus. Et applicabuntur gentes multe ad dominum in die illa et erunt mihi in populum et habitabo in medio tui. Et scies quia dominus exercituum misit me ad te et possidebit iudam partem suam in terra sanctificata et eliget adhuc ierusalem. lxx. Letare et gaude filia syon quia ecce ego venio et habitabo in medio tui dicit dominus et confugient gentes multe ad dominum in die illa et erunt ei in populum et habitabunt in medio tui et scies quoniam omnipotens dominus misit me ad te. Et possidebit dominus iudam partem suam in terra sanctificata et eliget adhuc ierusalem. Et hec adhuc ex persona domini intelligenda quod hortetur ierusalem suum de captivitate ad sedem pristinam restitutam gaudere atque letari quia ipse dominus veniat et habitet in medio eius et multe gentes credituri sint in eum. De quibus dicitur postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terre. Et habitet in medio eius loquens ad discipulos ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Et possideat dominus iudam partem suam confitentem et credentem nomini suo et non alibi possideat nisi in terra sancta que interpretatur ecclesia. Et eligat adhuc ierusalem quam temptationibus in persecutionibus dereliquerat. Iudeorum alii putant sub zorobabel et ihesu et ezra et neemia ex parte hec completa. Nunc quando ierusalem eligitur et possidetur iudas. Duce videlicet tribubus que reverse sunt de captivitate babilonia et appellate sunt iudas et israel quia aput medos hircanosque resident. Alii vero differunt in futurum. quod tunc credituri sint gentes in eum quando mittatur a domino et eligenda sit ierusalem. Cum iam utique omnes gentes crediderint in dominum salvatorem

nec possit eligi quod omnis destructa est
Rae post captiuitatem filia syon pronominatur
ad gaudium. de qua et in psalmo dicitur
cum auerterit dominus captiuitatem populi sui
exultabit iacob et letabitur israel
Sileat omnis caro a facie domini. quia con
surrexit de habitaculo sancto suo // Lxx
Timeat omnis caro a facie domini quia
surrexit de nubibus sanctis suis. Cu
her se in heant et possessium sit
dominus iuda partem suam et elegit ihrusalem.
omne hominum genus domini formidet ad
uentum quia surrexit de habitaculo sancto suo
Surgere autem dominus dicitur et quasi euigi
lare de sopno. quando consurgit in uindictam
populi sui. iuxta illud quod scriptum est Exur
ge ut quid dormis domine. siue iuxta lxx
qui dixerunt. surrexit de nubibus
sanctis suis. patriarchas prophetas. apos
tolos intellige. quibus mandauit dominus
ne pluant super israel ymbrem. Iste
sunt nubes de quibus scriptum est et nubes
spargunt iustitiam. Neque enim iste nubes
torpore in qua aer densior cogitur
possunt pluere iustitiam. In hiis et
cum hiis nubibus dominus in ewangelio uentu
rum se esse dicit. Et in ysaia legimus
quod dominus in egiptum ueneit in nube leui
Egyptus mundus accipitur in quem dominus
descendisse memoratur in carne que edita de
utero uirginali nullo humani seminis
pondere grauabatur. Nos autem omnis
caro non absolute hominem et ~~uel~~ bes
tiarum et uolatilium et piscium sed spiritualiter
hominem accipiatur illa scriptura significa
cat Exaudi orationem meam ad te omnis
caro ueniet. Neque enim ad dominum omnis caro irratio
bilium ueniet est autem sed illa que domi
nus spiritu suscepta est et de qua dicitur effundam de
spiritu meo super omnem carnem et propheta

bunt filii et filie uestre // Et ostendit
mihi ihesum sacerdotem magnum stantem coram
angelo domini. et sathan stabat a dex
tris eius ut aduersaretur ei Et dixit
dominus ad sathan Increpet te dominus
in te sathan et increpet dominus in te qui
elegit ihrusalem Numquid non iste torris
est erutus ab igne. Et ihesus erat in
dutus uestibus sordidis. et stabat ante
faciem angeli Qui respondit et ait ad
eos qui stabant coram se dicens. auferte
uestimenta sordida ab eo Et dixit ad eum
Ecce abstuli a te iniquitatem tuam. et
indui te mutatoriis Et dixit
Ponite cydarim mundam super caput
eius. et posuerunt cydarim mundam
super caput eius et induerunt eum uestibus
Lxx Et ostendit mihi dominus ihesum sacer
dotem magnum stantem ante faciem an
geli domini. et stabat a dextris eius ut diabolus
aduersaretur ei Et dixit dominus ad dy
abolum Increpet dominus in te dyabole
et increpet in te qui elegit ihrusalem Non
ne iste ut torris est erutus de igne
Et ihesus erat indutus uestibus sordidis
et stabat ante faciem angeli dicentis
Auferte uestimentum sordidum ab eo
Et ait Ecce abstuli iniquitates tuas
et indui te podere Et imponite cy
darim mundam super caput eius et circum
dederunt eum uestibus // Nunc ueni
amus ad intelligentiam spiritualem
quo hebrei loqui isti edisserat sicut
et breuiter dicendum est Ihesum sac
erdotem magnum quem greci
latini pontificem uocant. filium iose
dech intelligi uoluit. qui cum zorobabel
populo prefuit. et cui a dextris stabat
aduersarius. hoc est instabat sathan
ut aduersaretur ei Et tunc stabat a

dextris illius non a sinistris . quia vere
erat accusator . eo quod et ipse cum ceteris
alienigenam accepisset uxorem . Quod
in esdra et in malachia qui huic pro-
phetam scilicet plenissime scriptum est . Dixit
dominus ad sathan ad accusatorem
et adversarium . ipse est enim inimicus et
fratrum suorum accusator vindex . Incre-
pet in te dominus sathan . ut pluit dominus
a domino . et increpet dominus in te qui elegit
ihrusalem . Numquid non iste torris erutus de igne ... urbibus
nunc electa sit ihrusalem . neque ei impu-
tante domino peccata que fecit . cum quasi tor-
rem quem vulgo titionem vocant ihesum
voraginibus obrutum . qui de babilonis capti-
vitate quasi semiustus evasit . Ihesus autem
sequitur erat indutus vestibus sor-
didis templum inspicientes . vel ob con-
iugium illicitum . vel ob peccata populi . vel
propter sacerdotem captivitatem . Angelus
autem cum eius facie stabat ille pre-
pit ceteris angelis ex persona domini ut
auferent ab eo sordida vestimenta de qui-
bus supra diximus . Qui cum preceptum
opere complessent . rursum idem angelus loquitur
ad ihesum . Ecce abstuli a te iniquitatem
tuam . hoc est sordida vestimenta . Et in-
dui te mutatoriis . hoc est israheli-
tem et coniuge copulavi . Pro quo lxx
transtulerunt   quia nos tuni-
cam talarem possumus dicere . eo quod usque
ad talos et pedes defluat . Quodque
sequitur ponite cydarim mundam super
caput eius . Pro cydari in hebreo legimus
                quae mitra a plerisque dicitur
et in hac mitra voluit sacerdotii digni-
tatem quod ablatis sordibus peccatorum mun-
dum habuit sacerdotium . hoc est mundi ...
Nostri autem edisserunt ita . Sacerdotem
magnum ad quem dicitur tu es sacerdos

in eternum secundum ordinem melchisedech . Qui quam-
vis se videri non potest . a domino prophete ostenditur
stans coram angelo domini . quem volunt
magni consilii angelum esse . non quod alter et
alter sit . aut duas personas christianam
in filio . sed quod idem ipse verus . et quasi homo
sordidatum ostenditur . et quasi angelus media-
tor hominum et dei apparere dicitur . Non
autem ihesum filium iosedech ex hoc conna-
tur ostendere . quod non sit appositum in presenti
loco filius iosedech . quasi in aliis locis ubi
vero de ihesu dicitur filio iosedech sive de
patris cognomine censeatur . Stans igitur
christus ihesus et stabili consistens gradu et
sathan stans a dextris eius ut adversa-
retur ei . Cepimus enim per eum modum
absque peccato . Et in evangelio ad eum temp-
tator accedit . consistens super dextris eius et
virtutibus conatur . Quodque sequitur increpet
dominus in te sathan et increpet dominus in
te qui elegit ihrusalem . sic edissent . quod
pater et filius dominus est . et in centesimo
nono psalmo legimus . Dixit dominus domino
meo sede a dextris meis . Dominus de alio
domino loquitur . non quo ipse dominus qui loquitur
increpare non possit . sed quo ex unitate na-
ture alter increpaverit increpet ipse qui
loquitur . Quia cum videt filium videt et patrem
Et iste est qui elegit ihrusalem celestem
que pacem domini contemplatur . Torris autem
de igne erutus recte intelligi potest . quo-
niam in babilone fuit non est babilonis igne
consumptus nec flamma huius seculi attactus
Unde et moyses vidit in solitudine visio-
nem magnam in qua ardebat rubus et non
comburebatur . Hic ihesus erat indutus vesti-
bus sordidis quia cum non fecisset peccatum
pro nobis peccatum factus est . et ipse infirmi-
tates nostras portat et pro nobis dolet
et nos reputavimus eum esse in dolore

et in plaga et in angustia. Ipse vero
vulneratus est propter iniquitates nostras et
infirmatus propter peccata nostra. Et in apostolo
paulo legimus: Christus redemit nos de
maledicto legis. factus pro nobis maledic-
tio. Hinc in xxi° psalmo loquitur: Longe a sa-
lute mea verba delictorum meorum. Et lxviii°
Deus tu scis insipientiam meam et delicta
mea a te non sunt abscondita. Unde vin-
cula appellantur sordida vestimenta et au-
feruntur ab eo cum nostra peccata deleverit.
Ut quia ille sordidis indutus est vestibus
nos in eo resurgentes audiamus per bapti-
sma. candida semper sint vestimenta tua
credentium quia omnis ecclesia audit per ysaiam
lavamini mundi estote. Et de ipsa pro-
phetatur in cantico canticorum: Que est ista
que ascendit dealbata
aut inmutationem eius ampe que de
tracta est et significatur in pedibus. Cidar-
im mundam super caput illius splendorem
divine maiestatis intellige. Ut vinc-
atur idem secundum homines secundum deum
cidari ornatus esse videatur. Et an-
gelus domini stabat et testabatur an-
gelus domini ihesum dicens. Hec dicit dominus deus
exercituum. Si in viis meis ambulaveris
et custodiam meam custodieris tu quoque
iudicabis domum meam et custodies
atria mea et dabo tibi ambulantes de
hiis qui nunc hic assistunt. lxx. Et an-
gelus domini stabat et contestabatur an-
gelus domini ad ihesum dicens. Hec dicit dominus
omnipotens. Si in viis meis ambulaveris
et precepta mea custodieris. et tu iu-
dicabis domum meam. et dabo tibi qui conver-
santur in medio stantium istorum. Hebrei
tempore [illegible] ordine [illegible] ad
ihesum filium iosedech ab angelo domini hec
dicta intelligunt. qui post ablationem vestium
sordidarum. et restitutionem mundi sacerdotii
dignitatem precipitur ei iuxta illud quod
in evangelio scriptum est: Ecce sanus factus
es iam noli peccare ne quid tibi deterius fi-
at. Et promittitur ei premium si in viis
domini ambulaverit et precepta eius cus-
todierit quod et ipse iudex sit domus eius
id est pontifex presidens in templo et custo-
diat atria eius atque vestibula eius et det
ei dominus ex angelorum numero qui eo tempore sta-
bant ante conspectum eius quorum fulciatur
auxilio et ab omni hostium firmitate
securus sit. Iuxta nostros qui hec omnia re-
ferunt ad dominum salvatorem hoc videtur esse
difficile quod ihesu ab angelo dicatur si
ambulaverit in viis domini et eius precep-
ta servaverit. ipse quoque iudicet domum eius
et custodiat atria illius et det ei dominus
ambulantes de hiis qui assistunt ei.
Quod facile solvitur si consideremus eum qui dig-
natus est formam servi assumere et cum
dives esset pro nobis pauper factus est. Id
quod igitur michi videtur refertur ad corpus
et membra presentis domini victoria est. Quamquam
nos pervenerimus in virum perfectum in mensuram
etatis plenitudinis Christi ille iudicabit domum
dei. secundum id quod apostolus dicit: Christus autem
sicut filius super domum eius cuius domus
sumus nos. Et ad thymotheum: Si autem
tardavero ut scias quomodo oporteat in domo
dei conversari que est ecclesia dei vivi colum-
pna et firmamentum veritatis. Et non solum
iudicabit domum eius sed et custodiet
et atria domini de quibus scriptum est: Adorate
dominum in atrio sancto eius. Iudicabit autem si-
ve diiudicabit domum eius pro meritis
singulorum. aliis dans x civitates et aliis
quinque. Et alios in ecclesia constituens
prophetas. alios apostolos. alios docto-
res. alios signa facientes. Alios p-

oculos habens. alios pro manibus alios pro
pedibus. Iuxta illud quod legitur Deus
stetit in synagoga deorum in medio autem
deos diiudicat. Dedit ergo de ange-
lorum numero ministros qui in curie constituti
similes angelorum sunt et de quibus apostolus lo-
quebatur. municipatus in celestibus
est. Si enim angeli non nubent neque nu-
bentur et qui in virginali continentia perseverant
similes angelorum sunt. cur non putemus an-
gelice dignitatis apostolos et sanctos et quosque
datos iesu qui assistant ei in ecclesia et
numquam fluctuantes habeant pedes sed
constituti stent domino. Audi iesu
sacerdos magne tu et amici tui qui ha-
bitant coram te quia viri portendentes sunt
Ecce enim ego adducam servum meum ori-
Sup entem. Quia ecce lapis quem dedi co-
ram iesu. super lapidem unum vii oculi sunt
lxx Audi igitur iesu sacerdos magne et
proximi tui qui sedent ante faciem tuam quia
vi ... r. portentorum spe-
ctatores sunt. Quia ecce ego addu-
cam servum meum orientem. Quia lapis
quem dedi ante faciem tuam iesu. super la-
pidem unum vii oculi sunt. Licet in hoc
loco contradicant iudei quod iuxta con-
sequentia textumque sermonis nichil debuit
iesum sacerdotem intelligere filium iosedech
quam dominum salvatorem. Si enim ad dominum
sermo est et ad xpm dicitur audi iesu sa-
cerdos magne qui est de quo mistice
ecce ego adducam servum meum orientem
qui alio nomine lapis appellatur et datus
est coram iesu et super hunc lapidem vii
sunt oculi. Econtrario et nos interim
asserere et iesum magnum sacerdotem et orien-
tem et lapidem secundum diversas intelligen-
tias xpm appellari. Sed hoc quomodo
de seipso dicatur ad eum quasi de alio

exponere possint difficillimum. Quem igitur
iesum voluit filium iosedech sacerdotem magnum
amicos eius qui habitant vel sedent coram eo et
qui viri sunt portendentes. discipulos eius intel-
ligi putant et prophetas. Prophete enim in signum po-
siti sunt futurorum. Quid est igitur quod iesus et
amici eius cogitur audire adducam ser-
vum meum orientem et reliqua. Super pro-
misit deus iesu filio iosedech sacerdoti
magno quod si in viis eius ambulasset et
eius precepta servasset. ipse diiudicaret
domum eius et atria eius custodiret et daret
ei ministros angelice dignitatis. Nunc ei
dicit et amicis eius plenam felicitatem
et perfectam beatitudinem futuram qui venit oriens
de quo scriptum est Ecce vir oriens nomen
eius. Et in malachia Orietur vobis
timentibus nomen meum sol iustitie et
sanitas in pennis. Et in numeris Orietur
stella ex iacob et homo ex israel. Et in evan-
gelio quoque apertissime de xpo legitur In
quibus visitavit nos oriens ex alto. Illu-
minare eos qui in tenebris et in umbra mor-
tis sedent ad dirigendos pedes nostros
in viam pacis. Non oriens ipse dicitur et
lapis angularis qui parietes utrosque coniun-
git et duos populos in unam domum con-
sociat. hic non credentibus lapis scandali est
de quo in psalmis dicitur lapidem quem reproba-
verunt edificantes hic factus est in caput angu-
li a domino factum est istud. Super hunc lapi-
dem vii oculi sunt de quibus loquitur ysaias
Exiet virga de radice yesse et flos de ra-
dice conscendet et requiescet super eum spiritus dei
spiritus sapientie et intellectus spiritus fortitudinis
et consilii. spiritus scientie pietatis et implebit eum
spiritus timoris domini. Cum sacerdotem magnum et
amicos eius dominum salvatorem et amicos
eius intelligi voluit
et portendentes sic accepit ut ad apostolos

referunt quod eius iusticia sicut prosperitatis
et ex principibus futura concurrerit dicitur in eo
quod a nativitate eorum fuerat sicut oculos constitu-
tos super populos gentium inspirant. Et in
multis sanguine defluente ceteris edi-
ficiis sanguinis operibus libata. Hoc autem
quod sequitur scilicet ecce lapis quem dedi coram
ihesu. amatores hystorie sic de christo intelligunt
ut per ihesum filium iosedech christum dicunt
esse futurum hoc est esse coram ihesu a. i. con-
spectu eius et ante faciem ut futura signum
fieret. Et appellari eum lapidem pro forti-
tudine et robore quo omnia regna contriverit
quem et in daniel de monte sine mani-
bus precisum legimus. Et Ecce ego celabo
sculpturam eius dicit dominus exercituum et
auferam iniquitatem terre illius in die una
In die illa dicit dominus exercituum voca-
bit vir amicum suum subter vineam et
subter ficum. LXX Ecce ego fodiam fove-
am dicit dominus omnipotens et contrectabo om-
nem iniquitatem terre illius in die uno In die
illo dicit dominus omnipotens vocabit unusquisque
proximum suum subter vitem et subter ficum.
Supra dixerat ecce lapis quem dedi coram
ihesu super lapidem unum vii oculi sunt.
nunc autem metaforam servat a lapi-
de ut dicat celabo sculpturam eius sive
sculpam celaturam eius. Quod autem hebraice
scriptum est maphar. thephet the. aquila
interpretatus est
sculpam apertionem eius. Theo-
dotion et symmachus. sculpam sculp-
turam eius. Et est sensus Istum lapidem
clavus crucis et lancea militis frangam
vulnerari. et in illius passione auferam
iniquitates terre. in die una de qua scriptum est
Hec est dies quam fecit dominus exultemus
et letemur in ea In die illa passionis
christi vocabit quis proximus in christo est et a-

postolis ad domine benivolentie culmine
ascendet proximum suum vel credentes
ex iudeis vel etiam gentilium populum ut
subter vineam que appellatur soret et
dicit in ieremia ego sum vitis et cuius fruc-
tus letificat cor hominis et subter ficum super-
sunt poma dulcissima ut etiam pace
requiescat et contempta seditione mundi et
turbine bellatorum. sciat se esse sub rege
cuius in misterio in salomone nomen est pacis
De hac eadem sessione subter vineam et
subter ficum et micheas propheta comme-
morat dicens In die illa vocabit unus-
quisque proximum suum subter ficum et vineam
suam. et non erit qui exterreat. Quod autem
scriptum est iuxta lxx ecce ego fodiam fo-
veam possumus fossam foveam pro sculptura
lapidis intelligere. Hec enim quod sculpitur et
foditur. Et si quis contentiose noluerit
hoc referre ad lapidem. sed quasi propheti-
ce per principium sententiam dicimus
dominum omnipotentem in die passionis filii sui
sive ut iudei putant in ultimo fine
mundi quando iudicaturus advenerit effo-
dere et in medium proferre opera singulorum
et contrectare universa terra in die iudicii
Hanc enim esse diem unam et in die illa
unumquemque sanctorum socios suos et amicos
quos eripuit sit sua voce ad requiem et
operum suorum invitare gaudia. Et — ca[pitulum] iiii
reversus est angelus qui loquebatur in me
et suscitavit me quasi virum qui suscitatur
de sompno suo LXX Et reversus est angelus
qui loquebatur in me et suscitavit me sic-
ut suscitatur homo de sompno suo. Quo-
tiens abierat ut reverteretur misterie qui
loquebatur in propheta et ab eo in quo loque-
batur esse non poterat Sed quoniam fatiscit
humana fragilitas sine reliquit in-
becillitati. dixit a nobis et angelorum eius

auxiliu͂ abi͂e credendu͂ est Ergo et
zacharia stupore magne visionis attoni-
tus totam mente torpebat. et clarit
vitatis lumine n͂ vide͂ no͂ poterat.
Vn͂ a visione primam suscitatur. ad a-
lia͂ visione͂ qu͂ de sompno evigilans
ut videat q͂d clausis oculis no͂ vide-
bat Dicim͂ et aliter p͂ uiblior salo-
mis testio͂m est. si sedeis absq͂ time͂
eris. Si aut͂ dormieris dulcis dor-
mies et no͂ timebis terore supueni-
ente tibi. n͂ impetu͂ impioz irrui-
entes Cum hoc sopno dormierit
et audierit deum de se. q͂d scriptu͂
de lazaro legimus si dormit salu͂
erit. porro cantico͂ ait sponsa ego
dormio et cor meum vigilat Vi-
deamus ergo ad quam contemplationem quasi de
sopno zacharia consurgat. Et dixit ad
me quid tu vides. Et dixi Vi-
di et ecce candelabrum aureum totum
et lampas eius super caput ~~eius~~ ipsius et
vii lucerne eius super illud et vii in-
fusoria lucernis que erant super caput
illius et due olive super illud una
a dextris lampadis et una a sini-
stris eius Et respondi ad angelum qui
loquebatur in me dicens. quid sunt hec domine
mi. Et respondit angelus qui loquebatur
in me et dixit ad me Numquid no͂
scis quid sunt hec. Et dixi Non domine
mi. Et respondit et ait ad me dicens
Hoc est verbum domini ad zorobabel. non
in exercitu nec in robore. sed in spiritu meo
dicit dominus exercituum. quis tu mons
magne coram zorobabel in planum
et educet lapidem primarium et exequa-
bit gratiam gratie eius Alexander Et dixit
dominus ad me Quid tu vides. Alb.
Et dixi Vidi et ecce candelabrum
aureum totum et lampas super eum et vii
lucerne super illud et vii infusoria lucer-
narum que erant super illud Et ecce due
olive una a dextris lampadis super id
et una a sinistris Et interrogavi et
dixi ad angelum qui loquebatur in me dicens.
Quid sunt hec domine. Respondit angelus qui
loquebatur in me dixit ad me Iste est
sermo domini ad zorobabel dicens Non
in fortitudine magna neque in robore. sed in
spiritu meo dicit dominus omnipotens Quis es
tu mons magne ante faciem zorobabel
ut corrigas. Et educam lapidem here-
ditatis equalitatem gratie eius Angelus
qui suscitaverat zachariam. quasi de sopno hominem
consurgentem interrogat quid videat.
ut illo respondente et ignorante et scis-
citante quid sit. atque dicente quod
sunt hec domine mi. audiamus ab eo hoc
est verbum domini ad zorobabel non in
exercitu nec in robore. sed in spiritu meo dicit
dominus Dicamus ergo singula per ordinem. primum
quid videant hebrei a quibus in veteri
testamento eruditi sumus Deinde per hos
qui gradus ad ecclesie culmina ascendamus
Candelabrum aureum solidam legem
interpretantur lapadem autem
id est flammam que in vertice candelabri lucet
atque fulget xpm qui caput legis
sit et omnem hominem illuminet Septem lucer-
nas super candelabrum vii gratias spiritus
sancti de quibus supra diximus per in lapide u-
no vii oculi sunt. nulli enim dubium quin
lex spiritu sancto dictante conscripta sit Sep-
tem autem infusoria in quibus oleum sit quod
mittatur in lucernas. que super candelab-
rum lucerent. hoc intelligi volunt
vii istas gratias de celo ad homines per
legem descendere Duas olivas super can-
delabrum a parte dextra et sinistra

int' quas media lāpas luceat. le
gē et ꝓphās insistant. Cū ꝓpha
vidisset visioē suā nesciēs qd videt
interrogat āglm loquētē ī se. Desi
uiꝫ a deo illūinari Iste .n. angelꝰ
nr̄ est q̄ prudentꝰ intelligēs di no
bis indicat volūtātē. Et dicit qd sūt
hec dn̄e mi. Angelꝰ at nō expla
nat visionē ꝓphe ut rogatꝰ ab
eo fuāt ſꝫ interrogatē rursꝰ interrogat
Nū ignoras quid sīt hec. Quo rn̄
dente nescio. et ipē rndit. Hoc est
vbm dn̄i ad zorobabel dicēs. nō in
exercitu nc in robore ſꝫ ī spu meo dr
dn̄s. Sermo g° dn̄i ad zorobabel q̄
locutꝰ est. nō in exercitu nc ī robore
ſꝫ in spu meo. Ipē est inspirātor vi
sionis nō ī exercitu neꝫ ī multitudine
bellator. ſꝫ ī spu di reductū ꝓplm
et plenū reducēdū et adūsarios ee
vastādos. Deniꝫ seqr. quis tu mons
magne corā zorobabel ī planū ad
dyabolū dem intelligūt qui stabat
a dextris ihū ut adūsaret ei et se e
leuabat cōtra zorobabel et ꝓplꝫ ui
deorū. In planū aūt vsq et humili
atꝰ est et sb pedibꝫ iacet israel
qr eduxit deus lapidē pͥmariū
xpm filiū suū q̄ sp auxilio fuit
ꝓplo isrl et gm̄ eius ī lapid in
eos quos reduxit de capti te exeq̄
uit gratiā quā ī prīcis s cordi sepe
exerit. Hec ab hebreis dcā rettulimꝰ
Sermū aūt qd ab ecclasticis viris ī
cōmentariis libris scriptū ē sit disserimꝰ
Candelabrū aureū de auro purissimo
ecclāz intelligūt q̄ ī scripturis suis
sensū magis ac mētē [illegible] v' equitt
Quod aūt ī sūmo aurē accipit xpos
teriora et humerī colūbe in leuino

ps ondit que dicit aliū vnore
siue fulgorē radiāē. Lampadē et ipi
xm int g̃nt q̄ luceat ī ecclīa qui
de seipso dicebat. neq lucernā accē
dit et ponit eā sb modio. hoc est
sub mēsura leg. ſꝫ sup candelabrū
ewāḡlij libtatē. ut luceat oībꝰ qui
st in domo. Lucernas vij et suffu
soria eaz. et ipī grās spc sci intel
ligūt. p quas oleū mīe dei cuc
tarūꝫ uirtutū ecclīa suscepit. Du
as oliuas sup candelabrū et ipsi
moysē et heliā intelligūt. q̄ cum
dn̄o loqbantᵉ ī mōte et significabāt
quid ī ihlrl passurꝰ eēt. Dīmis ei
lex et ꝓphē de ipō pdicant passiōē
Alij duas oliuas stantes a dextris
et sinistris ewāḡlij intpͥtant et legē
ut ī dextra ewāḡlij sit ī sinistra lex
de qua dextera et sinistra dr et ī can
tico canticoꝝ. sinistra eiꝰ sb capite
meo. et dextra illiꝰ āplexabit' me
Montē aūt pliꝫ morꝝ dyabolū
intpͥtant' et anxēm q̄ corā zoroba
bel de quo nascitꝰ ē xc stare au
deat et se eige et ī ewāḡlio dicere
Hec oīa mi tradita st et dabo eat
si pcidēs adoraūeris me quē dn̄s
suis pedibꝫ cōterens. et de supbo hu
lē faciens atꝫ deiectū dicit Uade
sathanas scriptū est enī dn̄m deū
tuū adorabis et ipī soli seruies.
Dauitꝫ exm ī ewāḡlio lunaticū quē
cū apli nō potuissent sanare int'
rogāt cur eū sanarē nequierit et
audiūt Amē dico vob si habueritꝭ
fidē sicut granū synapis dicetis mōti
huic trāsi hic et trāsibit et nichil
īpossibile erit vobis. Hoc aūt genꝰ nōn
eicit' nī p oracōem et ieiuniū. Mos

ibi apte dyabolus accipit'. Alii aute
temeritate no pa hoc qd manifeste
de dyabolo dicit' ad xpm referunt qui i
scripturis suis mos sepius appellatur
Nec mirum est dare exepla qr innumera co
pia est. Ad huc at ducit' errore qr
scriptum est i lege. qs es tu mos magne
an frem zorobabel ut corrigens. q
vis mos iste qui an frem zorobabel e
hoc e qui de stirpe zorobabel ondat
velit mundu ipse corrige et de ipo sit
qd sequit'. Educet lapide hereditatis
de qua scriptum est tu es q restitues he
reditate mea m. Et in alio loco Ele
git nob' hereditate sua pulchritudine
iacob que dilexit. Et rursu ffm est
ps dni iacob funiculus hereditat' eius
israel. Et in ii° ps° Dns dixit ad
me filius meus es tu ego hodie genui
te. Postula a me et dabo t' gentes
hereditate tua. Educet aut dns la
pide primari' de q legi9. In pri° erat
vbm et vbu erat apd deu. et de q erat
vbm. et oia p ipm fca st. et si ipso
fcm est nichil. Qd aut dicit et exe
quat' gram gre ei9. hoc sign'. nos
oms de plenitudie ei9 accepi9 et
gram p gra. p gra leg'. gra ewan'
ut eqle gram et par nums et ex is
rael credetes accipiat et ppls ethni
cor. Vn et gabriel loquit' ad ma
ria Iuenisti gram apd dm. Et pau
lus apls scribit. gra ei est salvati
Et io ewan'ta lex inqt p moysen
dam est. gra aut et vitas p ihm
xpm fca. Et fcm est vbm dni ad me
dicens Manus zorobabel fundave
rut do'm ista et ma9 ei9 pficient
ea. Et scietis qr dns exercitu misit
me ad vos. qs n despexit dies pvos.

Et letabunt' et videbunt lapide stagneu
i manu zorobabel. Septe isti oculi
dni. q discurrut vniusa tra. Lxx. Et factus
est smo dni ad me. d. Manus zoro
babel fundavert domu ista. et ma9
ei9 cplebunt ea. Et scies qm dns o
potes misit me ad te. Quis n despex'
dies pvos. Et letabunt' et videbt lapi
de stagneu i manu zorobabel. vii
isti oculi dni st. q respiciunt s' oez tra
Et ab hebreis et a nris multa dicunt'
quor plerasq sectantes et alia repudi
antes. qd nob' placeat inferam9. Primates
hystorie vir'te ut ex hac possim9 eu qui
p hystoria pphat' agnoscere. Ma9 zoro
babel principis iudeor. q reversi st de
babilone tepli fundamenta iecert et ma
nu9 ei9 usq ad tepli fastigia venient
cpletes qd cepent et oia q cepta fu
erant extruetes. legim9 enim q a
zorobabel templu ceptu sit atq pfcm
Cuiq ait zacharias pphia i teplo qd
nuc edificant' videritis a nob' culmie
ipositu tuc intelliget' me missu a
dno et q locutus sit i ipo me' dixisse
Quis ei despexit dies pvos. Vs
hic p ratio accipit' ut illud Quis
putas e fidel' dispesator et prudes.
Et dne qs habitabit i tabnaclo tuo.
qs ascendit i monte scm tuu. Quasi
g° est qui dies pvos h9 seli despiciat
et regia ptate putz ee p nichilo qm
videri9 potetes seli fulge auro pp'ria
gemmisq micate cricdari exertu. dica
i nobis despitus despicit dies pvos.
Vn et iacob vita hom breue in
telliges pvi st inqt et pessi dies
vite mee. Quia g° despexerit dies
pvos h° aut refert ad regia ptate
ut p comoneat zorobabel et ihm et

pplm edificantes teplu di nec q ad-
usarios tunc phibetes s audie do-
mini cohortante. et ex eo q despiciut
regale fastigiu letabut et videbut
auxiliu salvatoris q de zorobabel
stirpe pmittit et ppt fortitudine
lapis appellat et lapis stagneus q
i hebreo scriptu est abdel eo q s imi-
rus et fortitudo roburq credentiu
Sicut em stagnu ab igne alia me-
talla defendit et cu sit de na speb
firmq durissimu si abs stagno fuerit
urit et cremat sic ois hoz et an-
glor fortitudo si no habuerit auxiliu
salvatoris i becilla pbat et fragil
lapis aut iste .i. massa qui apud
hebreos abdil scribit i stagneus es
ide
separans et scernens Ut em stagm
mixta et adulterata int se p ig-
ne metalla dissonat. ita dns vero
pbat ab auro et ar-
gento bonor opm .es vicior plu-
buq seruat. ut purz aur remane-
at et argentu Alijs ubis
iste et separator in ewu lio
scribit cui 9 ventilabz i manu sua
et ipe purgabit area sua et sep-
abit paleas a tritico q clamat per
iemia qd paleis ad frumtu dic
dns. Multi mor man 9 zoroba-
bel q fundauerit do m et ipe pfecerit
ea x m imptauit Quod si r rapi 9
rogem expone q sit lap stagneus
i manu zorobabel Dem .n. i manu
xpi xpm alij appbadq e lis q de
lapide stagneo corpq dni acrepe-
rit q nulli peccor maculis fuit sor-
didatu n plubu vocet s stagnu
purissim Septe aut oclos q discurrut
in vniuse tiam et acta diiudi-
cant sup exposuim un ce spue et
q nichil dnm lateat qui et ptitor
et pntiu et futuror conscius e et red-
dit vnicuiq s m opa sua mxie
cu i psona separantis bonos a mal
et conflatoris advenerit Et rndi et
dixi ad eu quid st due olive iste
ad dextram candelabri et ad sinis-
tra eius. Et rndi 2o et dixi ad
eu Quid st due spice olivaru
q st sup duo rostra aurea i qby
st suffusoria ex auro. Et ait ad
me dicens Nuq nescis quid st
hec Et dixi non dne et dix Isti
sut duo filii olei qui assistunt
~~dno vniuse~~ dnatori vniuse terre
lxx Et rndi et dixi ad eu Quod
sut due olive iste a dextris can-
delabri et sinistris Et interrogaui 2o
et dixi ad eu Quid st duo rami
olivar qui i manibz duar st
nariu que infundut et retrahut
suffusoria aurea Et dixit ad me
Nescis quid sut hec. Et dixi Ne-
quaq dne Et ait Isti st duo
filij pinguedis qui assistunt
dno vniuse tre Interrogante ppha
quid significaret due olive qrum
altera stabat ad dextram candelabri
altera ad sinistra. dns sive anglus
dni noluit rnde / qd ppha intel-
ligens / 2o sciscitat et d qd sut
due spice iste olivar sive duo ra-
mi de maioribz interrogans qm
maiora audire no meruit Duo
aut isti rami st i manu duar
nariu sive p duo rostra aurea
q hebraice sunt hirolit grece
appellant q et ipi

duo sup quos due spice sunt uel duo
rami oliuarum de auro purissimo sunt
Rursum et de duobus ramis propheta quereret
et rursum interrogaret ab angelo utrum
nam sciret quid duo rami significarent
et ille dixisset non domine. respondit angelus
domini Isti sunt duo filii olei ut symma-
chus voluit siue
ut interpretatus est aquila i splendoris uel
hoc est pinguedinis ut
verterunt lxx aut
claritatis ut theodotion transtulit qui
assistunt dominatori uniuerse terre De du-
abus oliuis que erant ad dexteram lam-
padis et sinistram super legimus et idcirco
nunc interrogans super hiis propheta non me-
ruit audire quia priora non retinuit sed quod
in obscuris dictum est. hic manifestius au-
dire desiderat Aut certe silencio angeli
confutatur eius pertinacia quod nimia se
scire ostendat. quamquam hebreus eum
de oliuis interrogante nos eum audisse
confirmet quia non bene interrogauerit nec
totum quesierit quod scire debuerat Deni-
que postea plenius sciscitatur addens spicas
uel ramos oliuarum de quibus super memorat
Ibi enim dixit quid sunt due iste hic inter-
rogat quid sunt spice oliuarum metaphori-
cos quod in more spicarum tecte sint arbo-
res et quia spice aristis sicut iste vallo qu-
odam ramorum atque foliorum tecte sint et in
sublime surgentes Duas oliuas
quidam e iudeis filium interpretantur et spiritum
sanctum et mediam lapidem deum patrem
Sed nescio quomodo absque blasphemia alterum
a dextris et alterum a sinistris accipiant
Ramos sed sine spicas oliuarum incar-
nationem saluatoris et filii nostre columbe
spiritus sancti dixerunt quia totas oliuas
videre nequiuimus sed parte quadam et ut ita

dicam ramusculos incarnationibus christi et
officiis spiritus sancti in nobis esse monstratos
Alii duo intelligunt testamenta a dextris
euangelium a sinistris legem. eo quod in altero spiritua-
lis sensus sit in altero corporalis Et quia nec totum
euangelium nec totam legem explanare possimus
et nunc ex parte cognoscimus et ex parte prophe-
tamus et nunc possimus intelligere quod
perfectum est Sunt qui duos ramos oliuarum
vel duas spicas et filios pinguedinis
uel splendoris sacerdotium interpretantur et le-
gem uel qui plenant gaudium uniuerse terre
Alii enoch et heliam. quorum alter in pre-
puccio alter in circumcisione placuit deo
et cum corpore raptus in celum est pro splen-
dore et oleo et pinguedine et claritate in he-
braico legimus Ysaar uerbum id est quod de
gaudio et felicitate sonat in psalmis scriptum est
Inebriabuntur ab ubertate siue pinguedi-
ne domus tue cum magis
pinguedinem quam ubertatem sonat
Hec ut quiuimus et ut vires ingenioli
nostri ferre potuerunt locuti sumus et he-
breorum et nostrorum varias opiniones breuiter
perstringentes. si quis melius immo
verius dixerit et nos libenter melioribus
acquiescimus Caplm [illegible]

Et conuersus sum et leuaui
oculos meos et vidi. et ecce volumen
volans Et dixit ad me. quid tu vi-
des? Et dixi ego vidi volumen volans
longitudo eius xx^ti cubitorum. et latitu-
do eius x cubitorum Et dixit ad me
hec est maledictio que egreditur super faci-
em uniuerse terre. quia omnis fur sicut ibi
scriptum est iudicabitur et omnis iurans ex
hoc similiter iudicabitur Educam illud dicit
dominus exercituum. et veniet ad domum furis
et ad domum iurantis in nomine meo
mendacium et commorabitur in medio eius

et consumet eū. et ligna ei9 et la
pides eius lxx Et cūūsus sū et le
uaui oclōs meos et vidi falcē vo
lantē et dixit ad me Quid tu vides?
Et dixi ego video falcē volantē lō
gitudinis cubitor xx^ti et latitudinis
cubitor x Et dixit ad me Hec est
maledictio que egredit sup faciē oīs
trē Quia oīs fur ex hoc usq3 ad
mortē puniet Et oīs iurās ex ho
usq3 ad mortē iudicabit Et educā
illud dr dñs exercituū et ingrediet in
domū furis et i domū iurantis in
noīe meo mendacit et cōmorabit in
medio domi9 ei9 et osumet eū et
ligna illi9 et lapides ei9 Consueq
mat pphia ad aliā visionē et a
lenis atq3 felicibus oclōs meos ad eas
dem sustollens. cerno volumen volans
qd hebraice dicit gemella et ab
aquila et a theodotione vsū est
a symacho .r.
capitulu iuxta illud qd in ps legim9
In capitulo libri sc̄ptū ē de me. Siue
iux lxx falcē volantē Videlicet que
sup vidat. edificatioē templi. aduētū
dñi saluatoris. libertatē de babilone
ppli nunciauit Itaq3 ne eleuaret in
aplo cor eius. cui datus est angelus
sathane q eū colaphizaret ne se ex
tolleret. videlicet et ipse q trista st. ut
quasi ex bonor reuelatione arrogātie
trenuerat ex tristicia osuancie decresat
Volumē aūt volans ondit i quo
oia pctā scripta st ut vnusq3 recipi
at sc̄dm opa sua siue bonū siue malū
dicente daniele Et throni positi st et
libri apti st Sunat falcē amplius
ut lxx trāstulerūt de apocalipsi io
hīs simla9 sexti i qua scriptum est
Et rūdit ei angelus Et dixit ei
qui sedebat sup equū Mitte fal
cē tuā acutissimā et mete vine
ā tuā. quia mature st uve eius
Pro falso falce in deuteronomio sagit
tas et gladiū legi9 Inebriabo sagit
tas meas sanguine et gladi9 meus
deuorabit carnes Et qz dñs angelis
peccantibus nō pepcit qui ppo visio
bitaculū pdidē celeste. idō ipe dt p
ysaiā Inebriatus est gladi9 me9 in
celo Gladio interibunt oēs peccatores
ppli Non vtiq3 gladio corporali. sic
de multe et diuse pt gladiū ad
mortē vie st. sz gladio spūali quo p
cuciendi st qui nō egerint pniaz et
quibz oīmat per pphanias Pressi
oūtuunt gladiū suū vibrant. arcū
suū tetendit et parauit illū et i ipso
parauit vasa mortis Et i ieremia legi9
vsq3quo secabis mucro uł gladi9 dñi
Vsq3quo nō quiescis Conuertē i va
gina tua Iste gladi9 nō solū falx
appellat q fenū. stipulā. spinasq3
succidit sz et securis arbor dicit q
nō ferent dignos fructus pnie. et de
quibz iohēs baptista pdicat ecce securis
ad radices arbor posita est Omnis
arbor q nō facit fructū bonū. exciet
et in igne mittetur Volumē i
i quo pctā oīm describūt siue falx
q cultor delca succidit i vineā so
domor mittit de qua scriptum est
Inimici nri insipientes vinea eorū
sodomor vinea eoz et ppago eoz
de gomorris Vua eoz vua fellis
et botrus amaritudinis eis Furor dra
conū vinū eoz et furor aspidum
insanabilis Hec falx xx^ti cubi
tos longitudinis et x latitudinis in

quo modo tristibus leta sonant. Ad
hoc eum dominus corripit ut emendet.
In uersione que ex duabus decadis efficitur
austera et tristia nuntiantur. In decade
id est in una decade meliora et prospera. Per
omnia eum flagella atque supplicia eru-
ditur israel. Simulque monea(n)tur eos qui
parua putant omnia furtum atque periurium
quod induatur maledictio que in uolumine
ac falce scripta est in domum furis atque
periuri et commoretur in ea et omnia consumit
lapides que consummat. Hoc si in hiis que
minora putantur furtum dico et periurium
tanta penarum condempnatione. quid dicendum
de fornicatione. adulterio. homicidio. sacri-
legio. ceterisque criminibus que ab apostolo mor-
talis opera nuntiantur. Legimus xx cu-
bitos longitudinis et x latitudinis ad
etatem referre domini saluatoris in decem-
narium numerum effecte quod non iudicat pater quemquam
sed omne iudicium dedit filio et ab eo om-
nibus iudicandus sit. // Et egressus
est angelus domini qui loquebatur in me et
dixit ad me. leua oculos tuos et
uide quid est hoc quod egreditur.
Et dixi. Quidnam est. Et ait hec
est amphora egrediens. Et dixit hoc
est oculus eorum in uniuersa terra et ecce
talentum plumbi portabatur et ecce
mulier una sedebat in medio amphore.
Et dixit hec est impietas et proiecit eam
in medio amphore et misit massam
plumbeam in os eius. Lex. Et egressus
est angelus qui loquebatur in me et dixit
ad me. Suspice oculis tuis et uide
quid sit quod egreditur. Et dixi. quid est.
Et ait hec est mensura que egreditur
et dixit hec est iniquitas eorum in omni
terra. Et ecce talentum plumbi eleua-
tum est et ecce mulier una sedebat in

medio mensure. Et dixit hec est
iniquitas et proiecit eam in medio men-
sure et proiecit lapidem plumbeum in os
eius. Amphora siue mensura egre-
diebatur et ferebatur in aere et ne du-
bitemus quo propheta uocabulo nuncuparetur
ipse angelus qui ostendit amphoram siue
mensuram illi non respondit et dicit iuxta
lex. hec est iniquitas uniuerse terre iuxta
hebreos hec est oculus id est consideratio omnium
peccatorum. Et ecce mulier sedebat in medio
amphore uel mensure que apud hebreos
dicitur epha trebotis a lex. in ephi uertitur
et hec ipsa mulier uocabatur impietas.
Cum hec ita cerneret ecce talentum plumbi
id est massa instar lapidis ferebatur uel suo
impetu uel domini iussione uel ferebatur ab
alio cuius non meminit. Angelus autem iste
qui loquebatur in propheta et egrediens ex eo
illi uniuersa monstrabat. arripuit mu-
lierem que uocabatur impietas. et proiecit eam misit
in medium amphore que prius libere ferebatur
et super amphoram sedens omnibus appellabat.
At ne forte rursum eleuaret caput et sua
iniquitate et impietate gauderet talentum plum-
bi in modum grauissimi lapidis mittitur in os
amphore ut impietatem in medio opprimat
atque concludat ne quaquam modo possit erumpere.
Hec que umbras quasdam et lineas futuri
ymaginis diximus ut quod reliquum est suis
coloribus impleamus. Angelus qui loquebatur in
propheta egressus de eo et qui communis loquebatur
precepit illi ut leuet oculos suos et
uideat populi israel in mensuram concar-
natam. peccatum et impletam delictorum et
habet esse oculos eorum quod hebrice dicitur
et scribitur per am ioth
siue iniquitate eorum. Quesi per uau
legimus scripta essent terre leget ut
lex putauerunt. et hic error in editione

vulgata fuerunt in olenit. utraque vau
et ioth littere eadem forma sed mensura di-
uisa sunt. aliam legatur pro alia. Amphora
sive mensura oculus eorum est in univer-
sa terra hoc est omnis pravorum ut quorum
vicia dispersa latitabant in univer-
sitatem oculis omnium panderentur et e-
grederetur de loco suo israel et in cunctis
gentibus qualis in terra sua fuit mon-
straretur. Et ecce talentum plumbi
portabatur. Pro talento plumbi in con-
sequentibus legitur lapidem plumbi talentum
vocat, chatabar lapis abennis. Ipse
est igitur lapis plumbi quod nos mani-
festius exprimimus massa vel spera plumbi
in quadrati similitudinem. ex quo significatur pon-
dus gravissimum pravorum et super hanc mensuram
atque amphoram omnium delictorum media se-
debat impietas quam alio nomine ydolatriam
possumus appellare et negationem dei. Unde
et a salvatore dicitur ad iudeos implete
mensuram patrum vestrorum. Hec impietas que se-
debat super portam israel et in suo scelere gla-
batur. postea mittitur in medium babilonis
et captivitatis malo premitur. Vel iuxta theo-
dotionem ipsa se premit et abscondit in me-
dium amphore. dumque super se gravissimum
pondus plumbi ut obtineri eos habeat
et vult se iactare non possit. Vel certe ab
angelo dei opprimitur, ut que prius letabatur
in scelere. eterno silentio obmutescat. Quo
autem et a quibus clausa portetur sequens
lectio docet. Et levavi oculos meos
due et vidi et ecce mulieres egredientes et spiritus
in alis earum. et habebant alas quasi alas
milvi et levaverunt amphoram inter ter-
ram et celum. et dixi ad angelum qui loquebatur
in me. Quo iste deferunt amphoram. Et
dixit ad me Ut edificetur ei domus in terra
Sennaar et stabiliatur et ponatur ibi super

basin suam. LXX. Et levavi oculos me-
os et vidi et ecce due mulieres egre-
dientes et spiritus in alis earum et ipse
habebant alas sicut ale sicut upupe et
elevaverunt mensuram inter terram et celum. Et
dixi ad angelum qui loquebatur in me
Quo iste deferunt mensuram. Et dixit
ad me Ut edificet ei domum in terra
babilonis et preparent et ponant eam ibi
super sedem suam. Duas mulieres egredientes
iudei arbitrantur regnum medorum et ma-
cedonum quorum utrumque afflixerit populum ba-
bilonium et in principio eorum sedem posuerit.
Hoc autem arte confingunt. ne quod deum est
de se. in se intelligatur. Due enim
mulieres que egrediuntur haut dubium quin
de terra iudea atque de decem sint et due
tribus. quarum altera ab assiriis altera a
chaldeis capte sunt. Et in alis earum erat
spiritus in patribus dyabolus de quo in ecclias-
te scriptum est. Si spiritus potestatem habentis ascen-
derit super te locum tuum ne dimiseris. Et in
evangelio spiritum inmundum legimus. qui cum de
domo sua fuit deiectus. circuiens deser-
ta et arida cum aliis vii spiritibus ne-
quioribus se revertitur in pristina sua domum.
Ab hoc igitur spiritu iste mulieres quasi
vento flatuque rapte volatu celeri
ferebantur et habebant alas iuxta hebray-
cum asida quod aquila et symachus et
theodotio herodionem. soli LXX upupam
transtulerunt. Asida hebrei milvum
putant avem rapacissimam. et semper domesticis
avibus insidiantem. herodionem vo-
lunt quidam de volucrum scriptores naturis tria
genera autumant. unum album. aliud
stellatum. tertium nigrum quod et sevissimum est
et sanguinarium et pugnans et ad
coitum impatiens. ita ut ex oculis eorum
erumpat cruor. Upupam autem quam

nos grecum nominis sili tertii. una etiam epopam appellat ab eo quod stercora humana consideret. avis dicitur spurcissima semper in sepulchris semper in humano stercore commorantem. Denique nidum ex eo facere dicitur et pullos suos alere de vermiculis stercoris putrescentis. Quoniam ex his autem intelligere volumus asidam convenit istis mulieribus videre et ipsum quem portant parum potentem. Vide sic demonstrantur potestati et ab eis ducitur in captivitatem tuleruntque amphoram sive mensuram in qua clausa tenebatur impietas massa plumbi desuper posita ne possit exire et pondus gravissimum omnium peccatorum per aerem inter terram et celum. Quis alia intelligens non interrogat que sunt iste mulieres. quod tamen patebit cum propheta spiritu prophetali nescit quid portet de quo ferat sensus eruditus. sed quo portet. Deinde sequitur Dixi ad angelum qui loquebatur in me Quo iste deferunt amphoram. Qui respondit ut edificetur ei domus in terra sennaar per quo lex transferatur in terram babilonis Sennaar enim est campus chaldeorum in quo hii qui moverunt ab oriente pedes suos. et in domini servitute stare non potuerunt. edificaverunt turrim superbie unde et civitas ipsa appellata est babilon id est confusio eo quod ibi lingue omnium confuse sunt atque permixte. Impietas ergo defertur ab istis mulieribus in babilonem ut ibi edificetur domus ei et stabiliatur et ponatur super basem suam et eterna statione requiescat. Ubi et in babilone sedes est impietatis et mater hypocrisis et mater iniusticie mulierum. Si voluerimus duas mulieres accipere hereticorum populos et iudeorum quorum utraque egreditur a facie dei et spiritum ferunt nudo et habent alas milvi hedorum et upupe dum semper in modum predicti stercoris

divinitas non cum iudicio et de ecclesia in prece festinant et cum mulieribus ac virgines delectant et questus decipiunt contemptum ad interitum. volutantur in ceno libidinum et sordibus stercorum. Iste mulieres levant pondus gravissimum impietatis et edificant in confusione domum suam. et fiunt regis babilonis ut inhabitent hereticorum populos et iudeorum ubi morantur ydolatre ligno et lapidi servientes.

Et conversus sum et levavi capitulum vi oculos meos et vidi et ecce quatuor quadrige egredientes de medio duorum montium et montes montes erei. In quadriga prima equi rufi et in quadriga secunda equi nigri et in quadriga tertia equi albi et in quadriga quarta equi varii fortes. Et respondi et dixi ad angelum qui loquebatur in me Quid sunt hec domine mi. Et respondit angelus et ait ad me Isti sunt quatuor venti celi qui egrediuntur ut stent coram dominatore omnis terre. In qua erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis et albi egressi sunt post eos et varii egressi sunt ad terram austri. Qui autem erant robustissimi exierunt et querebant ire et discurrere per omnem terram. Et dixit ite et perambulate terram. Et perambulaverunt terram. Et vocavit me et locutus est ad me dicens. Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis. Lex Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi et ecce quatuor quadrige egredientes de medio duorum montium et montes erant montes erei. In quadriga prima equi rufi et in quadriga secunda equi nigri et in tertia equi albi et in quarta equi varii fortissimi. Et respondi et dixi ad angelum qui loquebatur in me Quid sunt hec domine. Et respondit angelus

qui loq̄bat͛ ĩ me et dixit hij sͣ
quatuor venti celi qui egrediuntͬ
ut assistant dn̄o oīs t̄re In quo
erāt eq̄ nigri egrediebātͬ sup̱ t̄rā
aq̄loīs. et albi egrediebātͬ p̱ eos. et
varij exibant ĩ t̄rā austri. et sͭtīn
m̄ egrediebantͬ et ɔsiderabāt ut circu
rent t̄rām Et dixit Ite circuite t̄
rām Et clamat͛ et locut͛ ē ad me
dicens Ecce q̄ egrediuntͬ sup̱ t̄rā aq̄
lonis. requiescē fecerūt furorē meū
ĩ t̄rā aquiloīs Et r̄sum aīt ad ali
am visionē et oculos cordis mei
ad celū altiꝰ sublevavi. vidiqȝ 4ᵒʳ
quadrigas egredientes de medio duoꝝ
montiū q̄ erāt enei .i. insup̱abiles
atqȝ fortissī et q̄ nulla vetustate
possīt ɔsumi Quos .n. sup̱ montes
intectos vl̄ umbrosos atqȝ nemorosos
dixerāt nūc eneos vocat In q̄driga
p̱ma equi rufi. erāt cruenti atqȝ
sanguinarij. et babiloīa crudeliᵗᵉʳ
tribiles In quadriga 2ᵃ eq̄ nigri
regnū medoꝝ atqȝ p̱sarꝝ q̄d bige
sedens et egrediens p̱ assueri reg̃
edictū mortē oīm iudeoꝝ t̄sti mi
nio p̱ferebat In quadriga 3ᵃ eq̄
albi macedones sub quoꝝ rege
anthioco machabeoꝝ victoriā le
giꝰ In quadriga 4ᵗᵃ eq̄ varij for
tes Romani romanoꝝ reges alios
ĩ gente iudeā ee clementes ut ga
iū cesarē augustū et claudiū
alios p̱secutores ac tribiles ut ga
iū caligulā. neronē. vespasiaⁿᵘᵐ
et adrianū P fortibꝫ quos aquila
lxx tūs
tulerūt. ĩ hebreo scp̄ᵗᵘᵐ est amasī
et quedā exemplaria male habent
cropor ɔsimiderᵃ coloꝝ differentias

atqȝ regnoꝝ. rū .i. rufi
non amasim. sȝ adam appellētͬ
Prophetia gᵒ quēnte quod sᵉ vellent
significare q̄ cinet anglus q̄ lo
quebat͛ ĩ eo r̄ndit et narrat q̄tuor
ee ventos celi .i. 4ᵒʳ plagas mū
di q̄ greci vocant q̄
assistant et pacant dn̄i voluntati
Zachar .n. hec 4ᵒʳ regna q̄ diximꝰ
absqȝ dn̄i voluntᵗᵉ fecerūt In q̄ erāt
eq̄ nigri egrediebantͬ ĩ t̄rā aq̄lo
nis Cum pulchre narrāt q̄drigā
p̱ma ĩ qua erāt ~~rufi~~ equi rufi
p̱termittitͬ et quid 2ᵃ et 3ᵃ fecerit
4ᵗᵃ qȝ describitͬ Iam eni eo tempe
quo hec p̱pheta referebat regnū p̱tere
iīt babiloniū et oēm asiā me
doꝝ p̱ssia possidebat sb̄ quoꝝ
rege dario āno eiꝰ 2ᵒ mense xiᵐᵒ
qui appellat͛ sabath xxiiii die
mensis oīa q̄ sup̱ expositū contem
plantͬ In qua erant ĩ eq̄ nigri
egrediebantͬ in t̄rā aq̄loīs ut chal
deoꝝ regnūm media vīn cidet Et hᵒ
nōndū p̱ clymata orb͛ et mūdi
ux sitū ihr̄lm et templi ĩ scripturis
sācs appellentͬ Albi qȝ egressi sūt
post eos scilicet medoꝝ p̱sarū qȝ ex
stigia reges macedonū ut chalde
os ac babilonē suo imp̱io subiugarēt
Quarti vō 4. sͭtīm et varij p̱
quo ĩ hebreo legitͬ boroddim et
qui alio noīe appellatͬ amasim
.i. fortes atqȝ robusti egressi sͭ ad
australē plagā et totā t̄rā ĩpeni
celei iussierūt Clamatqȝ anglus
q̄ loq̄bat͛ ĩ p̱pha ad impiū roma
noꝝ ite p̱ambulate t̄rām. et orbē
circuite t̄raꝝ universiqȝ pedibꝫ cunta
regna substinite Concussibꝫ qȝ ad

Apostolum clam voce testatur. ecce qui
ingrediuntur in terram aquilonis requies-
cere fecerunt spiritum meum. in terram ad quam
perfecti sunt Traditum est nobis ab hebreis
in loco vel difficillimo quod alexander
et omnes macedones. i. equi albi
qui egressi sunt post medos et persas
qui et ipsi prevenerunt in terram aqui-
lonis requiescere fecerunt spiritum prophetam
lem in terram aquilonis eo quod cum me-
dos impleverint dei voluntatem et in-
bem medorum atque persarum imperium
a macedonibus sit deletum Audi-
entium eorum est consolatio quod permittuntur
sinant hostes suos cito perituros
Hec ut potui primo ut accepi me
ligue studiosus tradidi. secutus hystorie
veritatem. nunc quadrigas persarum et
medorum babiloniorum. istarum explanatio-
nis egyptie tenean in memoria sequi-
rentes Non n. quid ubi scriptum est
sed qua ratione sit scriptum considerandum est
Iuxta allegoriam quamquam in 4or cornibus
et 4or fabris diversis etiam in priori lo-
co acceperimus legi in eundem voluminis
quatuor quadrigas in quibus sunt equi rufi
et nigri et albi et varij ac fortes
4or evangelia intelligenda et equos apostolos
per diversitate colorum diversas gentes pos-
sidentes quorum alij rufi sunt in martirio alij
obscuri et nigri et christi misteria co-
gnoscentes de quibus dicitur in psalmo cali-
go sub pedibus eius. et posuit tene-
bras latibulum suum. alij albi gratia
virginali. Alij varij et fortes hij
gratiarum virtutum diversarum ...
Hee quadrige 4or sunt currus mis-
se sunt in 4or ventos celi et ad cardi-
nes mundi et universum orbem terre
ut explerent domini voluntatem Cumque

posita instituitur ab angelo ite et per am-
bulate terram et in cunctis terre finibus
evangelium seminate Hoc quoque quod sequitur
ecce qui ingrediuntur in terram aquilonis
requiescere fecerunt spiritum meum in terram
aquilonis sic explanatur ut dicat requi-
euisse spiritum domini sui angeli. qui in terram
aquilonis diabolicum regnum diversissima
apostolica predicatione subvertit sunt Et hec
est regna que dominus salvatori in monte
excelso diabolus ondendens spondit gloriamque et

Explicit primus liber explanationis
beati Ieronimi presbiteri in zachariam prophetam

Incipit
secundus liber
eiusdem

AB obscuris
ad obscuriora
in trinitatis
et cum moy-
se ingredi-
mur nube et caligine Abyssus
abyssum invocat. in voce catharactarum
dei. et gyrans gyrando vadit spiritus
et in circulos suos revertitur Laborin-
theos patimur ex errores et vix cecum
regimus filo vestigia Ad hanc diffi-
cultatem urget petasatus libri por-
titor. dimidium fratrem crepit lazarum. ... in
tangit nos ... partem ... diem
eodem ... in reliquis laboret sudare ne per-
dam ... ... et ipsum opus augeat
lectoris desiderium Itaque mi ... ve-
nerabilis adesto precibus orationibus qui
corpore absens es et impetra a domino ut
auferat a facie mea velamen zacha-
rie. quod autem oculos obtegebat moysi
quod fulgore vultus eius vulgus igno-
bile ferre non poterat ut ego quoque cum
david queam dicere. Dominus dabit ...

eius in virtute multa. Secundi libri
explanationum in zachariam istud exordi-
um est. que tanta celeritate dictamus
ut pene non sit emendandi spatium.
Dum sic sumptum egypti ne festinat
ut odore huius fragrantie quam a te mis-
sum est fruebar illuc quoque perferat. et negotium
ethyopie flumen sed et galliarum largissimis
aquis rigent arva sitientia. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Sume a trans-
migratione ab oldai et a thobia et
ab idaia et venies tu in die illa et
intrabis domum iosie filii sophonie qui
venerunt de babilone. et sumes argen-
tum et aurum et facies coronas et pones
in capite ihesu filii iosedech sacerdotis
magni et loqueris ad eum dicens. Hec dicit
dominus exercituum dicens. Ecce vir oriens
nomen eius et subter eum orietur et edifica-
bit domum domini. et ipse accipiet virtu-
tem et sedebit et dominabitur super throno suo
et erit sacerdos a dextris eius et consilium
pacificum erit inter duos. Corona autem
exspectantibus et utilibus eius et qui cog-
noverunt eam et in gratiam filii sophonie
et in psalmum in domo domini. et qui longe
sunt ab eis venient et edificabunt in
domo domini. et scietis quia dominus omnipotens
misit me ad vos. Et erit si audi-entes
tu audierit vocem domini dei vestri. Sed
apposui archana eruditionis hebre-
e et magistrorum sinagoge reconditam
disciplinam meam dictarat qui scrip-
turis sanctis ~~...~~ conveniet. latis auri-
bus perdere. Quamobrem nunc michi est
in locis obscurissimis hystorie lineas
ducere. et quae ab ecclesiasticis viris ante
me expressa sunt in medium. lectoris arbitrio
quod magis sequi debeat relinquens. Et prio-
ris ordo reddendus est. ut quod dicitur

lectum respiciunt fiat. Accipe a transmigratione ab
holdai. et a thobia et ab idaia qui
de babilonia captivitate venerunt et assu-
mes ab eis que offerunt munera argen-
ti et auri. et intrabis domum ~~iosie~~
iosie filii sophonie et inde facies coro-
nas auri et argenti varietate distinc-
tas siquidem una corona sed vel duas vel
plures. Atharoth quippe
non unam sed duale aut plurale significans.
Cumque coronas feceris pones unam ex
eis in capite ihesu filii iosedech sacer-
dotis magni et loqueris ad eum. Hec dicit
dominus omnipotens. Ecce vir cuius nomen est
oriens. quod hebraice dicitur sema. non per
sin sed per sade litteram scriptum. Quia ideo
oriens
nuncupatur. id est
germen quia ex se repente succrescit et sur-
crescet. et ex radice sua in filiis germinis
pullulant. qui vero edificaverint templum domini
Cuius ipse construxerit ipse quoque portabit gloriam
in coronam alteram quod hebraice hod. et ab
alio   ab alio
ab alio aspecto. ab alio decor scri-
bitur que vel inditum vel decorem vel
virtutem vel gloriam sonat. Significari
autem putant zorobabel. qui ex tribu iuda
captivus in ducem populi iudaici reperte
consurgens edificaverit templum domini. et
sedit super solio suo et per principatum
te dominatus est. Sed pontifex magnus ihesus
filius iosedech. sedebit in sacerdotali throno
et in utroque amicus atque consiliis duos populos
gubernabit. Et erit pax inter duos. id est
hoc est inter eum qui de tribu regia est.
et eum qui levitica stirpe ducitur. ut sacer-
dotium populi et regnum dei populi regant
Separabis quoque coronas quas de auro feceris et
argento. postquam imposite fuerint capiti

Zacharias

ihū filii iosedech · et capiti zorobabel
filii salathiel nominibus eorum a quibus
oblate sunt consecrandis in templo
· i · helē et thobie et idaie et hen
ffilii sophonie primum et secundum idem quod supra ·
Primum mutatum est per holdan nam helē
posuit Quartum quod supra non dixerat
additum est hoc est hen de quibus lo-
quitur in consequentibus Reposit. ac coronis
ait in templo domini et in sepissima memoria
consecratis · de toto orbe terrarum et procul po-
site gentes · veniet et edificabunt in tem-
plo meo muneribus pro viribus suis · et tunc
scietis certum et prosperitate omnium cognoscetis
quod dominus misit me · et ipso auctore in
veniente et docente Hoc autem omnia erunt
si obedientes preceptis domini et man-
data illius feceritis holdai interpretatur
desperatio domini · quod grece significantius
dicitur
thobia
bonus domini · idaia notus domini pro
holda nunc primo loco posuit helē
quod interpretatur sophonia Et in quarto loco
addidit hen in gratia vel gratiam horum
quatuor hominum corone erunt apud filium
sophonie · que supra iosia legimus quod
custos et edituus est templi domini et
in certa stationes recesserunt hebrei
ananiam azariam et misael de capti-
te venientes aurum et argentum in mu-
nus templi et coronas pontificis ac du-
cis attulisse dicentur Et quod supra
non dixerat hen i · gratiam danielē vers-
se autumant Et idem helē positum
pro holdan · ut ex interpretatione nominis
quod dicitur sophonia · ostendat in captivitate posi-
tum danielē et tres pueros regales somp-
nii cognovisse misteria Assumptis enim
tribus pueris daniel omnia divinum et
interpretatione sompnii consecutus est

Hec iuxta hystoriam interpretatio coronatur
exponendo · nobis incumbit nominis iux-
ta interpretes dicere quod iustum dixere maio-
res Accipe a captivitate et a principibus
et ab utilibus eius et ab hiis qui cognove-
runt eam aurum et argentum et ingressus
domum iosie filii sophonie · qui et ipse
venit de babilone · fac in ea coronas au-
reas et argenteas quas impones super
caput ihū filii iosedech sacerdotis magni-
mi Captivitas videtur in populi dei con-
fitentis Vicia sunt autem peccatum · qui ce-
pit agere penitentiam et desiderare presentiam
ihrlm · i · ecclesiam xpī babilone deserit
ac dimittit Et offertur a principibus capti-
vorum et ab utilibus eius · i · captivitatis · qui
et ipsi pro utilitate sua traditi sunt angelo
sathane in interitum carnis ut spiritus sal-
vus fiet · et ab hiis qui cognoverunt eam vi-
delicet captivitatem · in ~~pr~~ bonam partem post supplicia
esse vertendam Offertur autem aurum et argentum
ab hiis qui et sensum sermonem domini
confitentur Et fient ex eo · i · auro in do-
mo iosie qui interpretatur salvatus et est
filius visitationis domini
Visitatur · n · a domino qui prius
male egerat et recte dicitur iosias sal-
vatus quia et ipse reversus est de babilone
Imponitur autem corone vel corona ihū filio
iosedech sacerdoti magno quia nobis penitentibus
tibus et reversis ad meliora per singulas vir-
tutes omnes dominus coronat Primo nobis per
veritatem penitentie coronatis · salvator in sin-
gulis coronam accepit · iuxta illud quod et
paulus loquitur De cetero reposita est mihi
corona iusticie quam reddet mihi iustus iudex
non solum autem mihi sed et omnibus qui diligunt
adventum salvatoris nostri ihū xpī Unde
et corona iusticie et pater domini salvatoris
nostri accepit Iosedech · n · interpretatur dominus

iustitie. eo quod reddat unicuique iuxta
opera sua. De hac corona et iacobus in
epistola sua loquitur. Beatus vir qui suffert
temptationem quia cum probatus fuerit accipiet
coronam vite. quam repromisit deus diligentibus
se. Iubet autem propheta ut postquam coronam
imposuit illis coronas super caput ihesu
filii iosedech sacerdotis magni loquatur
ad eum et dicat. Hec dicit dominus. Ecce
vir oriens nomen eius et subter eum
orietur et reliqua. Non ihesum dividimus
in duas personas in una posuimus fa-
ctam persona. Sed ipse qui ihesus appellatur. eo
quod salvaverit mundum. et oriens dicitur
quia in diebus eius orta est iustitia. Et tam-
en in prophetis vocatus de terra orta est. eo quod de
utero virginali in scelerum consummatione gratia
tamen dixit ego sum veritas. Et extrema
hora venerit. iuxta iohannis epistolam dicentis
Karissimi filioli extrema hora est. In qua statere
et in argenteis generum propheta conducitur ex
denario et misit ad unicam. Alioquin
si secundum diversitatem nominum diversa efficitur.
alius erit pastor. alius aries. alius agnus
alius ianua. alius lapis offensionis. et
petra scandali. Iste igitur qui in multis virtuti-
bus coronatus est orietur et appellabitur
oriens. ad quem locutus est pater. filius
meus es tu ego hodie genui te. Et
subter eum orietur multitudo credentium et edi-
ficabit domum domini ecclesiam et ipse ac-
cipiet virtutem et decorem ac prophetarum et gloriam
singulorum. Et sedebit et dominabitur in thro-
no suo. in throno david de quo scriptum est in
evangelio. Et dabit illi dominus sedem david
patris eius. Et erit sacerdos a dextris eius
sive iuxta hebraicum super thronum quia ipse
rex et pontifex est et sedebit tam in
regali quam in sacerdotali throno. Et consili-
um pacificum erit inter utrumque. ut nec

regale fastigium sacerdotalem deprimat
dignitatem. nec sacerdotii dignitas regale
fastigium. sed in unius gloria domini ihesu utrum-
que consentiat. Legi in quodam libro hoc
quod dicit et consilium pacificum erit inter
duos. ad patrem referri et ad filium quia
non suam sed patris venerit facere volunta-
tem. et pater in filio sit et filius in patre.
Corona autem in insigne victorie cum christus
fuerit coronatus. hiis quem repromittit qui ex-
spectaverunt eum et intelligunt utilitatem quando
temporis sue. et noverint deum universa
iustitia. ut sint in templo filii sophonie
hoc est visitationis domini. Et qui in babi-
lone dicebant. super flumina babilonis
illic sedimus et flevimus cum recordaremur
syon in salicibus in medio eius suspen-
dimus organa nostra. postquam reversi fuerint
in ierusalem accipiant psalterium et tympanum
et cantant in ecclesia domini. Et quia per dispersionem
prius longe fugati a iudea et in
confusione versantur veniant et per singulos
prophetas suos edificent domum domini et
tunc universi pariter consistant. quod de
ministeriis prophetarum misit ad eos.
Fient autem omnia que promissa sunt. si domini
audire voluerint et actu propria in bo-
nis operibus miserint. Capitulum septimum.

Et factum est in anno quarto darii
regis. factum est verbum domini
ad zachariam. in quarta mensis noni qui est
casleu et miserunt ad domum dei
sarasar et rogomelech et viri qui
erant cum eo ad deprecandam faciem domini
ut dicerent sacerdotibus domus domini exer-
cituum et prophetis loquentes. Numquid
flendum mihi est in mense quinto et sanctificandum
me debeo sicut iam feci multis annis. Et
factum est verbum domini exercituum ad me dicens.
Loquere ad omnem populum terre et ad sacer-

dotes d. Cum ieiunaretis et plan
geretis in quinto et vii° per hos lxx an
nos . numquid ieiunium ieiunastis mihi?
Et cum comeditis et bibitis numquid non
vobis comeditis et vobismetipsis bibitis?
A her Numquid non sunt verba que locutus est do
minus in manu prophetarum priorum cum adhuc
ierusalem habitaretur et esset opulenta et
urbes illius per circuitum eius et ad au
strum . et in campestribus habitaretur // lxx
Et factum est in 4to anno sub dario rege
factus est sermo domini ad zachariam
4ta die mensis noni qui est casleu . et
misit de bethel sarasar et arbesar
rex et viri eius ut deprecarentur dominum
dicens ad sacerdotes domus domini exerci
tus et ad prophetas dicens. Numquid flendum est hic
in mense quinto sanctificatio . iuxta quod fecerat
iam annis pluribus et factus est sermo
domini exercituum ad me dicens. Dic ad omnem
populum terre et ad sacerdotes dicens. Si ie
iunat et plangit in quinto et in septimo
Et ecce lxx annis numquid ieiunium ieiunas
tis mihi? Et si comeditis et bibitis
nonne vobis comeditis et bibitis? Num
quid non ista sunt verba mea que locu
tus est dominus in manu prophetarum cum fuerit
prius quando ierusalem habitabatur et erat habun
dans et civitates eius per circuitum et mo
tana et campestria habitabantur // In 4to
anno darii regis in mense nono qui
appellatur casleu . et in 4ta mensis eius
dem die . miserunt ad domum domini re
plicantes quod iam a zorobabel et ab ihesu
fuerat instauratum . sarasar et rogo
melech et ceteri qui cum eis erant quos
persas fuisse et duces regis darii ti
mentes dominum // hebrei autumant utique
iam audientes templum esse constructum
querentes a sacerdotibus domus domini et prophetis
utrum secundum consuetudinem pristinam fle
re deberent et ieiunare . an luctum mu
tare letitia. Et est sensus sanctificatio . quinto
mense qui appellatur apud romanos iu
lius a nabuchodonosor subversa est ierusalem . quam ob
causam propter solitudinem templi hucusque
ieiunavimus et planximus . et merorem
nostrum fletu et ieiuniis consolati sumus.
Nunc quia domus templum est constructum . et videmus
nequaquam civitatem permanere in ruinis . rudere
quaesumus utrum hoc facere debeamus an merorem
gaudio commutare! Et sciendum considerandum
quod fletibus atque ieiuniis sanctificatio dicitur.
Unde et iohel . preceptum est sacerdotibus
ut sanctificent ieiunium et predicent curatio
nem. Fuit enim . voluntarie delictis absti
nentia et ieiunium et curatos quos sanctificat
Postquam interrogaverant persarum duces
per eos quos miserant et ad prophetas
et sacerdotes sanctificatione fuerat expleta
legatio fit sermo domini ad prophetam im
perans ut loquatur ad populum et ad sacer
dotes . quid legati debeant respondere. Cum
ieiunabatis et plangebatis in 5to me
se captivitatis ierusalem in vii° mense quando
godolias interfectus est ab hismael per
annos lxx desolationis templi et subver
sionis ierusalem numquid mihi prodest quod ieiu
nabatis? Et econtrario si cum manducatis
et bibitis . numquid non vobis comeditis et
bibitis? Nec enim hiis rebus placatur
deus sed bonis operibus . et si dicitur prepara
faciamus. Quia esca non commendat nos
deo . neque si non manducaverimus deficiemus .
neque enim si manducaverimus habundabimus. Num
quid non sunt verba mea adhuc stante ierusalem
et urbibus iuda . que loquebar ad vos in
manibus prophetarum meorum cum adhuc staret
ierusalem . et urbes iuda rebus omnibus habun
darent . et tam montana regio quam cam-

pestris. frugibus redundaret et fidis-
sima pace frueretur. Hec autem eveniunt verba
domini que sequens scriptura testatur velle se
verum iudicium et misericordiam in proximos et vi-
duam et pupillum. et advenam et pau-
perem non calumpniari et mala non co-
gitare in corde suo. Hec iniqui noluerunt
facere. et surdis auribus mea imperia
contempserunt. quas ob res venit indignatio
magna super illos. Et quomodo illi me
audire noluerunt. sic et ego non exau-
divi eos. Et inutiliter tanta scrupulosi-
tate quesierunt. quando deberent ieiunare et plan-
gere. cum autem dixerit per ysaiam tale ieiunium
elegi dicit dominus. nequaquam ut humiliet homo
animam suam. Sed solve omne vinculum iniqui-
tatis. dissolve obligationes violentarum
cautionum. Esurienti da panem tuum
ex animo. Si videris nudum operi et pau-
perem et absque tecto induc in tabernacu-
lum tuum. tunc erumpet temporanea lux tua
et sanitates tue cito orientur. Hoc
quod scriptum est in hebreo. misit de bethel sa-
raser et arbeser rex. nullus interpretum po-
tuit exponere. neque enim quod male versum est
in hebraico. ulla interpretatione explanari potest. Res
est enim iste sarasser vel arbaser rex?
Aut cuius rex provincie. et in qua vel
de qua misit bethel. aut cuius bethel
rex potuit esse arbeser que olim tota iudea
fuerat destituta et eo tempore nequaquam vocabatur
bethel id est domus dei. sed bethaven id est domus
ydoli. Hoc quoque quod sequitur ingressa est
luctus in mense quinto sanctificatio. sicuti fecerunt
iam per multos annos sic conatur exponere
sanctificationem ingressam. vasa templi que
a nabughodonosor sublata fuerant
illo tempore restituta. De quinti autem et sep-
timi ieiunio temptatur referre ad dies eldo-
dis. sed quod sequitur decimi ieiunium compulsi

sunt ad menses referre. et quid sit ipsum
quinti septimi decimique mensis ieiunium
omnino siluerunt. Nos vero post suam expla-
natione contenti. et non indigentes ad
falsos coniectantium conatus. qui de
inspirationis e[...]re venerunt // Et
factum est verbum domini ad zachariam di-
cens. Hec dicit dominus exercituum dicens. Iudicium
verum iudicate et misericordiam et miseratio-
nem facite unusquisque cum fratre suo
Et viduam et pupillum et advenam
et pauperem nolite calumpniari. et
malum vir fratri suo non cogitet in cor-
de suo. Et noluerunt attendere et
verterunt scapulam recedentem. et aures
suas aggravaverunt ne audirent et
posuerunt cor suum adamantem ne au-
dirent legem et verba que misit dominus exerci-
tuum in spiritu suo per manum prophetarum priorum
Et facta est indignatio magna a domino
exercituum. et factum est sicut locutus est
et non audierunt. Sic clamabunt et
non exaudiam dicit dominus exercituum
Et dispersi eos super omnia regna que
nescierunt et terra desolata est ab eis
eo quod non esset transiens et revertens et po-
suerunt terram desiderabilem in desertum
lxx. Et factus est sermo domini ad za-
chariam dicens. Hec dicit dominus omnipotens dicens.
Iudicium iustum iudicate et misericordiam et
miserationem facite unusquisque ad fra-
trem suum. et viduam et pupillum et
pauperem non opprimatis. et malitie
unusquisque fratri suo nolite meminisse
in cordibus vestris. Et noluerunt atten-
dere et dederunt dorsum contempnentes. et aures
suas aggravaverunt ut non audirent
et cor suum posuerunt inobedientes ut
non audirent legem meam et verba mea
que misit dominus omnipotens in spiritu suo in mani-

bz zochar. pror. Et fca est ira m-
agna a dno exercitu. Et erat sicut
dixit et no audierut eu. sic clama-
bunt et no exaudiam eos d' dns exer-
citus. Et eiciam eos i omb gentes quas
ignorauerunt et tra desolata est post
eos. a perambulante et reuertente. et po-
suerunt tram desiderabilem i solitudinem. h'
nigis volui ista assumi. qr no facie-
tes captiuitati est tradita in desola-
tiois ac mortis quanti mensis septuag'
lerum. Iusticiam iudicii iudicate ne
audiatur i pbs. usque quo iudicatis ini-
quitatem et psonas pctorum sumitis.
Iudicate pupillo et vidue humilem
et pauperem iustificate. Ne nob' quoque
loquatur ysaias. ve qui iustificat impium
pro muneribus et qd' iustum est iusto au-
ferunt. Et pp' nos abanit ex pso'
eorum quos opprimunt. Vos fiat iudiciam
contra me fiunt c iudicium. et iudex ac-
cipit. io dissipata est lex. et no puenit
usque ad finem iudicium. qr impius opprimit
iustum. Alter noui putem dni e p-
ceptum. ut olim p moysen ita manda-
uit. Sic ing' iudicabit ut puiu
psonam no accipies et pauperis non
misereberis i iudicio. qua dni iudicium e.
Mias quoque et misationes facite v-
nusquisque cu fre suo. P iudicium vite
sequatur i actos clementia. et miserie
i fres quos ut eiusde sanguinis uel
unius nobiscum fidei esse psperimus.
Viduam quoque et pupillam de quibz nob'
preceptum est. esto pupill' pr. et p
vid maris eorum. iudicans pupillum et
iustificans viduam. et aduenam et
pauperem ~~nolite~~ nolite calupniari
qr alterum pegrina alterum egens humile
fecit egestas. Et malum vir fri suo

no cogitet i corde suo. sicut ut a-
lex dicit et malicia unusquisque
fris sui no meminerit i corde suo
firem aut et primum ul' de homini ge-
nus demum accipe. qr ex uno sumus
parente gnati vel eos qui domestici
fidei st' iux' pabolam euangelii. qr primum
no consanguineum. s3 omnes hoies vult
intellig'. Quod' aut ait dicat ira fi-
nem quam sol omnibus. et omnium malorum
que ab aliis passi sumus deleri meo-
ria. et i mult' loc' legimus. et iere-
mie i cenia q ex psona dei loqt'
et malicie primi sui unusquisque
i cordibz vris ne meminerit. Et i-
gto ista precepimus illi attende nolue-
runt et uerterunt scapula recedentem
siue dorsum contepnens ex humeris cor-
pis mea impia respiciens. Solemus
enim qui rugata fronte et naso contra
ta contempnimus admonentem dorsum
uertere. iux illud qd' scriptum est uerterunt
ad me dorsa et no facies suas. Et
aures inquit suas aggrauerunt ne
audirent sicut aspides surde et obtu-
rantes aures suas. que no exaudiet
uocem incantantium et maleficii incan-
tantis sapienter. Ingrauerunt et au-
res suas ut no audiret. et cor suum
posuerunt ut no acquiescerent legi dei.
cui ysaias ad eos comminans loquitur.
Incrassatum est cor populi huius et aui-
bz suis grauiter audierunt. et oculos su-
os incluserunt ne forte videant oculis
et audiant auribz et corde intelligant
et conuertantur et ego sanarem eos. Por-
ro qd' dicit iux' hebraicum. et cor suum
posuerunt adamantem. duricia cordis ut-
cor ondit et cor lapideum qr nolue-
runt uba dei suscipe. Adamas enim

lapis fortissimus qui hebraice dicitur samir in tantum durus est ut omnia metalla confringat et ipse confringatur a nullo. unde a grecis indomabilis dicitur. Ab hoc adamante induratum est cor pharaonis ne dimitteret populum. Et quia hii erunt pro nomine posuerunt cor suum adamantem adversus voluntatem cordis divinam sui sui(?) insipientes ne audirent verba domini que misit in spiritu suo id est in spiritu sancto per manum prophetarum priorum ysaie et ezechielis et ceterorum qui in iudeam manibus hii erunt. Ideo autem capti sunt fuisse maiorum est. ideo ad magnam propriam indignationem facta est indignatio et verba domini completa sunt pari pari referentis ut sicut illi ambulaverunt ad eum perversi et ipse ad ipsum eos perverse incedet et non audiet verba inclamantium quia et illi verba domini similiter ante despexerunt. Et dispersi eos per omnia regna que nesciunt assiriorum chaldeorum medorum atque persarum et gentium ceterarum que hiis temporibus regnabant et in quarum terris dispersi sunt. Et omnis iudea deserta est eo quod nullus haberet habitatore et non esset in ea transiens et revertens. et terram que famosa erat pre omnibus terris et pre habundantia nimia lacte et melle manabat verterunt in solitudinem. Possumus hec et ad eos referre

cecilia qui in delinquentes peccati sunt de terra confessionis quia noluerunt audire dominum et verterunt ad eum scapulam recedentem et aures suas aggravaverunt et cor posuerunt ut adamantem. Et facta est super eos domini indignatio et dispersi sunt per omnia regna viciorum et desolata est terra eorum vel anima vel corpus non habens habitatorem deum nisi in se spiritum viventem. Et anima quidem desiderabilis que erat hospitium trinitatis. versa est in desertum habitationemque draconum

terre plana sunt velocitate tuisset(?) ut in obscuris spatium dissiliendi sit. Sion et longos florentesque terratis in quibus plausibilis ordo ludit. sed consentaneos sensibus quorum officium est praeterire maiorum obscura.

Et factum est verbum domini exercituum dicens. Hec dicit dominus exercituum. Zelatus sum syon zelo magno et indignatione magna zelatus sum eam. Hec dicit dominus exercituum. Reversus sum ad syon et habitabo in medio iherusalem et vocabitur iherusalem civitas veritatis et mons domini exercituum mons sanctificatus. Hec. Et factum est

sermo domini exercituum dicens. Hec dicit dominus omnipotens. Reversus sum ad syon et habitabo in medio iherusalem. et vocabitur iherusalem civitas vera et mons domini exercituum mons sanctus. Quod dominus iherusalem in israhelitarum populi in solitudine instar veris accepit. et crescente in ydolatria sanguine operuit pallio suo et amore coluit maritali in ezechiele plenius dicimus. Que postea similam comedebat et mel et oleum et vestibus ornata pulcherrimis. et hiis et ubi largitate omnia ornamenta gemmarum fornicata est cum assiriis atque chaldeis et audivit a domino. Sicut despicit uxor virum suum. sic despexit me domus israel. Captivata autem tradita et illusa ab amatoribus suis. et postremo decore nudata. postquam dimiserunt pedes suos omnibus transeuntibus. et polluta est usque ad ultimum. meorum pristine felicitatis ingemiscat recordans ad virum meum priorem quia melius michi erat tunc quam nunc. Quam ergo se suscipiens et intimis hiis in amplexus et dicat non nunquam et et zelus meus recessit a te. nunc loquitur zelatus sum syon zelo magno et indignatione magna zelatus sum eam. Et dimitti parvis indignationibus sunt qua

multis amatoribus deturpata est. et
maculauit thorum meum viri et tra-
didi eam amatoribus suis. nequaquam
ut sub marito adultera sed ut scortum
et vile mancipium. et in lupanaribus pro-
stitutam. tanto nunc amplius ad eam reuer-
sus sum que egit penitenciam et edificatur templum
meum in quo nunc habito in medio illius et
vocabitur ciuitas veritatis que antea dicebatur
urbs mendacii. De qua et in ysaia scriptum
est ciuitas dormitauit in ea. nunc autem
homicide. Vocabitur autem et mons domini
exercituum mons sanctificatus in quo templum dei
est instauratum. inuiolatur virtute. celestiu-
mque ordo seruatur. Hec iuxta hystoriam.
Ceterum nulli dubium syon et iherusalem spe-
culam et visionem pacis posse accipi ani-
mas fidelium. quibus cum peccauerit in-
tus dominus tradidit eas captiuitati ut que
dum pro bona prosperitatem non senserint
pro mala sentiant et aduersa. Cum ergo ege-
rit penitenciam reuertitur dominus ad syon et habita-
bit in medio iherusalem quam unam atque ean-
dem intelligimus ciuitatem. Et in quibus an-
tea regnabant viciorum priorumque mendacia
postea Christus veritas commorabitur. et mons
domini exercituum vocabitur mons sanctus. de
quo dicitur. Qui confidit in domino sicut mons
syon non commouebitur in eternum. Et magnus
dominus et laudabilis nimis in ciuitate dei nostri
in monte sancto eius. De quo ysaias my-
thicasque clamitat. In nouissimis diebus
erit mons domus domini preparatus in vertice mon-
tium et sublimis super colles et fluent
ad eum populi et properabunt gentes multe
et dicent. Venite ascendamus in montem
domini et ad domum dei iacob. De hoc mon-
te et de hac ciuitate etiam apostolus paulus in
tituli suscipienda epistola grecorum auctoritate
latina lingua non recipit. sancta ore

disputans ait. Accessistis ad syon montem
et ciuitatem dei viuentis iherusalem celestem et mul-
torum angelorum miliam et ecclesiam primi-
tiuorum qui scripti sunt in celis. Hec dicit dominus
exercituum adhuc habitabunt senes et anus
in plateis iherusalem et viri baculus in manu
eius pre multitudine dierum. Et platee ciuitatis
complebuntur infantibus et puellis ludentibus
in plateis eius. Hec dicit dominus omnipotens lxx
Adhuc sedebunt senes et anus in plate-
is iherusalem. unusquisque virgam in manu sua
retinens pre multitudine dierum. Et platee
ciuitatis replebuntur pueris et puellis luden-
tibus in plateis suis. Tanta erit inquit
reuerso me in syon et habitante in medio
iherusalem rerum omnium prosperitas et bellorum qui-
es atque tranquillitas ut nullo hoste immi-
nente usque ad ultimam etatem in urbe senex
senilis etatis perueniat. et tunc artus ba-
culo regente sustentet. Platee quoque ciuitatis
impleantur pueris puellisque ludentibus.
Hoc autem fieri solet cum securitas et confi-
da pax urbium est. ut gaudium ciuita-
tum lusibus et choreis etatis lasciua cele-
bret. Quod si referimus ad ecclesiam de qua
scriptum est gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei
et fluminis impetus letificat ciuitatem dei
sanctificauit tabernaculum suum altissimus. deus in
medio eius non commouebitur. possumus abi-
gere plateas ecclesie et virtutes in quibus sa-
piencia agit fiducialiter et in murorum sum-
mitatibus predicat. Vnde et ad deum pius con-
clamat. latum mandatum tuum vehemen-
ter. In huius plateis sponsa domini salua-
toris perquirens loquitur in cantico canticorum.
Consurgam et circuibo ciuitatem in foro et in
plateis eius. donec inueniam quem diligit
anima mea. Habitabunt igitur vel sedebunt
senes et anus de quibus scriptum est. si tibi cum
placet liber iste. Senectus honorabilis

nō multi tpīs · n[r] ī nūo ānoꝝ estīa
bilis Canī aut sꝫ hoīm prudentia
et senectꝰ vita īmaculata de quibꝫ
et dn̄s loquit[r] ad moysen Constitue
rēat lx̄x̄ senes quos ipē nosti qm̄ se
nes sūt · q̄nobr̄e et an̄ abrahā nll[9]
appellatꝰ est senex de q[o] scp̄[ra] legi[9]
Desīaens abrahā mortuꝰ ē · multꝰ
ī senectute bona · senex et plenꝰ dieꝝ
Blā et senūt. tāni sūt de quibꝫ dicit[r]
tāni hoīs sapīa eiꝰ Adhuc tribuit pre
ml[r]ti[ne] dieꝝ v[i]rgas et baculos ī ma
nibus suis et dicet ad disc[los] q[d] volue
ī irā venīa ad uos an ī sp̄u leni
tat[is] et mansuetudīs Qui et de la
biis suis pfert sapīaꝫ v[i]rga pcutit
viꝛ ex corde Et ecclīs[o] q[ui] parcit baculo
suo · odit filiū suū q[ui] aūt dilig[it] dili
gent[er] corripit Et nō solū senes s[e]
anuꝫ q[i] sedebūt ī plateis ihrl[m] · quas
paulꝰ aplūs oē desideīs · honora
inqt viduas q[ue] uē vidue s[ū]t Et ī alio
loco Vidua eligat[r] nō mīnꝰ ānoꝝ
lx̄ q[ue] fuit viri vxor ī bōis opibꝫ
hn̄s testīo[m] · si educauit libōs · si re
cepit hospicio · si scōꝝ pedes lauit
si ī tribulatiōibꝫ posit[is] ministrauit · si
oē opꝫ bonū psecuta ē Istiusmodi
senes et anuꝫ sedebūt ī plateis ihrlm
et tribuūt baculos ī manibꝫ suis et pla
tee ciuitat[is] cōplebūt[r] pueris et puellis
ludentibꝫ Isti sūt pueri et puelle se
nes et iuuenes quos p̄s ad ciuicēs
dn̄o cohortat[r] d[icens]· Iuuenes et v[ir]gines
senes cū iunioibꝫ laudēt nomē dn̄i
Et io ewn̄[ta] atqꝫ aplūs Scribo ī
quit uobis pueri qm̄ dixīt[i] nobis
pcāa ppt nō[m] saluatoris Scribo uo
bis pr̄es qm̄ cognouist[is] eū qui a prī
ci[o] est Et de hiis salomō ī pūbiis
loquit[r] Hr dēt filiorūbꝫ v[er]sutia
pueo aūt iunioi sc̄i[ta] et intellige[t]
Et rursū Audite pueri pr̄is disci
plinā. et attēdite ut cognoscat[is] intelli
gentiā De v[ir]ginib[us] atqꝫ puellis
ait xlviii[m] ps Ducent[r] inquit v[ir]
gines post eam · irē q[d] scp̄m ē
Exultauerūt et letate s[u]t filie iude
ī oībꝫ iudicijs tuis dn̄e Que cum
audierint ab aplō · gaudete itēꝫ di
co gaudete · mēte leticiā gestu cor
pis indicabūt et tripudiare salta
ri dicent cū dauid Saltabo et
ludā in cōspcū dn̄i Hc dicit dn̄s
exercituū Si difficile videt[r] ī oculis
reliquiaꝝ ppli huiꝰ ī dieb[us] ill[is] nūq
quid ī ocul[is] meis difficile erit dicit
dn̄s exercituū Lxx Hc dicit dn̄s
oīpt̄s Si impossibile erit corā reliq
is ppl[i] huiꝰ ī diebꝫ ill[is] nūquid et
corā me ipō impossibile erit d[icit] dn̄s
oīpt̄s Per singla v[er]ba atqꝫ sensus
quibꝫ isrl[is] pspa pmittunt[r] · et pro
rerū magnitudine pene incredi[bi]lia
pplo ppoīt Hc dicit dn̄s oīpt̄s
alio s[e]mōe hoc loques Ne putet[is] me
a eē q[d] spondeo et si hoī non credit[is]
dei s[a]t pmissa q[ue] replico Sup dic
ebit anuꝫ et senes ī plateis eē ses
suros et p tp̄is longi[tudi]ne baculos
manibꝫ retenturos · artitudās plateis
hoīm multi[tudi]ne · pueros ac puellas
quasi ī fest[is] diebꝫ choros dūcē et ad
exstruenda ihrlm et ī statū pristine
felicitat[is] restituenda Hc[o] reliquis
ppl[i] qui de captiuitate venāit videbat[r]
incredibilē cernentibꝫ urbē pene de
stitutā · minoꝝ ruinas cōbustos
parietes magnꝫ babilonias ostentare
Ideo cōsonat si nob[is] qui est reliq[ue]

captivi populi vel difficile vel impossibile
videtur esse. quod spondeo ut in diebus illis
quibus edificanda est ierusalem tanta felici-
tas sit. numquid in conspectu meo aut difficile
est aut impossibile. quia haec sunt mea
que promitto. Que enim apud homines
impossibilia apud deum possibilia sunt. Hoc pre-
sentibus tempore in ecclesiis videmus expletum conspexi-
mus. quoniam in tantum urbis persecutorum feritas
extincta est. ut eorum conciliabula nostra
destruerent. divinos libros ignibus tra-
derent. omnes insule. metalla. carceres.
confessorum et martyrum. cathenatorum gregibus
implerentur. Quibus eo tempore tradebat rursum
ecclesias construendas ab his ipsis qui eas
destruxerant. Non quo idem homines fue-
rint. sed quod eadem regalis potestas. que perse-
quebatur in insidiis cum divitibus et qui ex
senatus consulto christi nomen concelebrat exti-
guere. nunc expensis rei publice ecclesiarum
basilicas exstruat. et exaltet summa
fastidia. ut non solum laquearia et tecta
fulgeant auro decorata. sed parietes diversis
marmoribus vestiat crustis. Et divinos
libros quos prius tradebat incendio. nunc
decantatos et purpureatos et gemmarum
varietate distinctos in custodia romana ve-
neretur statuis. Hec dicit dominus exercituum
Ecce ego salvabo populum meum de terra
orientis et de terra occasus solis et addu-
cam eos et habitabunt in medio ierusalem. Et erunt
mihi in populum et ego ero eis in deum in veri-
tate et iustitia. Iudei. Hoc iudeorum alii
dicunt post zorobabel et neemiam edi-
ficato templo. et muris quoque extructis
et statu iudaico restituto a macha-
beis et ducibus principibus qui usque ad herode
regem iudea est completum. Alii in consumma-
tione mundi. sub christo quem frustra prestolan-
tur. explendum contendunt. Nos autem et
illo tempore sub zorobabel et neemia dicimus
ex parte completa. et quasi in typis et ymagini-
bus precessisse quando populus reductus est de cap-
tivitate et habitavit in ierusalem et dei populus
appellatus est et rursum dominus vocatus est
deus eorum. nequaquam in medio et iniquitate
sed in veritate et iustitia. Et nunc plenissime
sub domino salvatore in ecclesia. id est in vera ierusalem
promissionem rebus impleri. numquid qui dicit
ecce ego salvabo populum meum de terra ori-
entis et de terra occidentis. De quibus dominus
in evangelio loquitur multi de oriente venient
et occidente et accumbebunt in regno ce-
lorum cum abraham ysaac et iacob. Et
multo ante per prophetam promissum fuerat dicens. Deus deorum
dominus locutus est et vocavit terram. Ab ortu
solis usque ad occasum. de syon decor pul-
chritudinis eius. Veniet enim ex syon qui
eripiat et avertat iniquitatem ab iacob qui
ab oriente et ab occidente incensum offer-
unt nomini domini in omni loco et sacrificium mun-
dum. nequaquam in victimis veteris testamenti. sed
in sacrificiis evangelicis putatur. De quo
incenso et alibi legimus. Dirigatur oratio
mea sicut incensum in conspectu tuo. Et quod
sit hoc incensum sequens sermo demonstrat.
Elevatio manuum mearum sacrificium vesper-
tinum. Postquam ergo de virga yesse pullu-
lavit qui dicitur gentibus. et in ipso
gentes speraverunt. et de oriente et de
occidente. tam primus populus quam novissimus
in populum domini crediderunt. et factus est
grex unus. tunc ad letitiam omnis priore
sunt nationes. et civitate ad gaudium
populi dicente. Letamini gentes cum populo
eius. Iuxta illud quod et alibi scriptum est
Recordabuntur et convertentur ad dominum
omnes fines terre et adorabunt coram eo
universe familie gentium. Quodque sequitur
in veritate et iustitia. hoc significat

quod veteris umbram legis discedat et evan-
gelii veritas veniat. nequaquam in iusticia
iudeorum sed in iusticia xpistiana. Ipse enim
dominus veritas est atque iusticia de quo
legimus veritas de terra orta est et iusti-
cia de celo prospexit. Hinc et xpistiani post
iusticia sunt et veritas nominantur. Qui am-
bulat sine macula et operatur iusticiam
et loquitur veritatem in corde suo. || Hec dicit
dominus exercituum. Confortentur manus vestre
qui auditis in diebus hiis sermones is-
tos per os prophetarum in die quo fundata est
domus domini exercituum ut templum e-
dificaretur. || Lxx. Pro dominus exercituum dixit
omnipotens cetera similiter transtulerunt. Edifi-
cato templo sub zorobabel et ihesu
quarto enim anno darii regis .4ta die men-
sis noni qui appellatur casleu hec uni-
versa dicuntur. Quoniam iam templum fiat extru-
ctum. id est prophete aggeus et zacharias. qui
ut edificaretur. et duces et populum fue-
rant cohortati. nunc cohortantur eos
ut ex priorum veritate hiis que in futurum
promittuntur. accomodent fidem et confortent
manus suas. nequaquam medorum impendent et
impedire nuperrime per finitimarum nationum
insidias formidantes et confortentur per
os prophetarum ex die quo templi sunt fun-
damenta iactata usque ad diem quo edi-
ficatum est templum et audiat quod sequitur.
Breviter explanata hystoria quecumque de
ihrusalem et de templo dicuntur spiritualiter ad
ecclesiam referentes in qua confortantur manus
per bona opera et fundatur domus cuius fidei
fundamenta iaciuntur. templum quoque constru-
itur quoniam multitudo credentium roboratur. et
ita vivit ut templum dei esse mereatur.
|| Siquidem ante dies illos merces homi-
num non erat. nec merces iumentorum erat
neque introeunti et exeunti erat pax pre
tribulatione. Et dimisi omnes homines
unumquemque contra proximum suum. || Lxx. Quoniam
ante dies illos merces hominum non erit
in lucrum. et merces iumentorum non subsis-
tet. et egredienti et ingredienti non
erit pax pre tribulatione. Et emittam
omnes homines unumquemque ad proximum suum.
|| Lxx. Ad futurum tempus omnia reddidit. sed
melius ad preteritum ut in hebreo legitur et ex-
positionis veritas comprobabit. Antequam
fundaretur domus domini et edificaretur tem-
plum. omnis labor vester irritus fuit. et
tam homines quam iumenta in agricultura
in ministeriis operibusque diversis. cassis
conatibus frustrabantur. foris adversarii
domi sedicio conturbabant pacem. et
erat urbs infesta ob bellorum frequentiam.
et propter insidias domesticas. Dum non fuit
fides ex hiis fidem et omnes essent inimici pro-
pinquitas. Hunc secundum aliis verbis propheta
aggeus comprehendens ait. Et nunc ponite
corda vestra a die hac et supra antequam
poneretur lapis super lapidem in templo
domini cum accederetis ad acervum xxti mo-
diorum et fierent x. intrastis ad torcu-
lar ut exprimeretis l lagenas et fie-
bant xxti. percussi vos vento urente
et aurugine et grandine omnia opera
manuum vestrarum et non erat in vobis
qui ad me reverteretur dicit dominus. Quod
in ecclesia et in unaquaque credentium anima per-
possumus. Siquidem antequam domus dei in nobis
fundamenta iaciantur et edificetur tem-
plum dei. et audiamus ab apostolo vos estis
templum dei et spiritus sanctus habitat in vobis.
quecumque boni operis habere videamur frustra sunt. Sunt ra-
tionales qui appellantur homines sunt sim-
plices qui iumenta dicuntur. homines
enim et iumenta salvos facit dominus.
mercedem non habeat apud dominum ut sit i-

nobis bella atque discordie et ubique
tribulatio et sine pace xpi quam ad
patrem vadens apostolis dereliquit. imple
atur in nobis dominum sancta timuit homines do
mestici eius. Omnis et frater supplantatione
supplantat et omnis amicus fraudulenter in
cedit. veritatem non loquuntur. docuerunt linguam
eorum loqui mendacium. Quod si con
versi ad xpm et templum eius effica
ni. statim audiemus apostolum proclamantem
unusquisque accipiet propriam mercedem
iuxta opus suum. Nunc autem non iuxta
dies priores ego feci reliquiis populi huius
dicit dominus exercituum. sed semen pacis erit.
Vinea dabit fructum suum et terra dabit
germen suum. et celi dabunt rorem suum
et possidere faciam reliquias populi huius
universa hec. LXX. Et nunc non iuxta
dies priores ego faciam reliquiis populi huius
dicit dominus omnipotens sed monstrabo pacem. Vi-
nea dabit fructum suum et terra dabit ger-
mina sua. et celum dabit rorem suum
et possidere faciam reliquias populi mei huius hec
omnia. Priusquam domus dei fundamenta iace-
rentur et edificaretur templum merces
hominum non erat nec merces iumentorum. sed
pre tribulatione et angustia pax in-
troeuntibus et exeuntibus. et omnes homines
inter se hostili odio dissidebant. Nunc
autem quia iam domus domini fundamenta sunt
iacta et templum edificatum est. nequaquam
faciam ut prius feceram his qui de cap-
tivitate babilonia sunt reversi. sed erit
ubique pax et gaudium. alacritatem
ac fine priorum temporum. futura habunda
ntia compensabit. Vinea enim dabit fructum
suum. et torcularia omnibus complebuntur
terra letis segetibus vestietur. et irriga-
tibus pluviis ac rore nocturno omnia
pullulabit. Universa que dixi faciam

populi mei reliquias possidere. quia fundamen-
ta domus iacta sunt et templum extruc-
tum est. Hec eadem et aggeus propheta eodem
tempore loquitur qui supra dixerat percussi vos
vento urente et aurugine et grandine
omnia opera manuum vestrarum. postquam templi
fundamenta iacta sunt. ponite corda
vestra ex die ista et in futurum. a die
xx° et iiii° noni mensis. a die quo fun-
damentum iactum est templi. ponite super cor
vestrum. Numquid semen in germine est et ad-
huc vinea et ficus et malogranatum et
lignum olive non floruit. ex die ista
benedicam et rursum movebo celum et ter-
ram. Diximus et aliud. recepta super ecclesia
explanatione sequentes. Priusquam fidem xpi
quisque reciperet. et in eo spiritualia fun-
damenta iacerentur. nullus audire poterit
est mercedis operi tuo siue iudeus sit siue
hereticus siue gentilis quicquid boni operis fe-
cerit non in nomine xpi fecit. mercedem sui
boni operis non habebit. Videmus hereticorum
ieiunia. philosophorum rigorem. videmus in eis
magna varietate observantiam. et tamen dicimus
iuxta aggeum quod comedunt et non
saciantur. bibunt et non inebriantur.
operiuntur et non calefiunt. et qui merce-
des congregat mittat eas in pertusum sacu-
lum. Postquam vero fidem xpi receperint et
illi et hii qui in ecclesia fuerant priores
et per magnitudinem delictorum captivi huius
mundi traditi et babiloniis igni co-
busti et audierint dominum predicantem. spiritus
domini super me. propter quod unxit me. evan-
gelizare pauperibus misit me. predicare
captivis remissionem et cecis ut videant
sanare eos qui contrito corde sunt. et com-
pletum fuerit illud. aliud quod per amos di-
citur. Convertam captivitatem populi mei israel
et edificabunt civitates dissipatas et

plantabo eos. tunc in diebus illis orietur
iustitia et multitudo pacis. vinea
dabit fructum suum quod dicit in cxviiio
Ego sum vitis et vos palmites. omnem palmitem
qui manet in me mundat pater ut ma-
iores fructus afferat. Cuius mundati fue-
runt palmites eius per flagella et pressuras
et gemitibus omnibus spe futurorum repe-
rit fructum pollicetur. ut impleatur quod scriptum
scriptum est. vinee florentes dederunt odo-
rem. tunc pendebunt botros coquebat sol
iustitie. ut mittantur in torcularia octa-
vi et octuagesimi tertii psalmi qui pro
torcularibus inscribuntur. dum calcentur
pede qui ascendit de bosra. et fun-
dat vinum quod letificat cor hominis. Terra
quoque dabit germen suum. non arida et pe-
trosa et plena sentium. sed terra bona
que dat c^m et lx^m et xxx^m fructum
ut quod seminaverint in lacrimis in gaudio
metant. Et celi dabunt rorem suum
de quibus in xviiio psalmo scriptum est. Celi e-
narrant gloriam dei et opera manuum eius
annuntiat firmamentum. De quibus et in
deuteronomio cantico dicitur. Letamini celi
simul cum eo. id est cum domino salvatore. quos prescivit
et predestinavit conformes fieri ymaginis
filii sui qui loquitur cum moyse. Expecte-
tur ut pluvia eloquium meum et descen-
dant ut ros verba mea. Resurget enim
qui erat prius mortuus. et suscitabitur
qui iacebat in sepulchris dealbatis
que plena sunt ossibus mortuorum. Et
letabitur qui moritur in terra. Que est
terra letitie sequens sermo demonstrat. Hober
qui a te est. sanitas eorum erit. Et hec
omnia parte urbis et vinearum fructum. et ter-
rarum habundantia. que celorum rore suntri-
unt possidebunt reliquie populi mei. de
quibus ysaias loquitur. Nisi dominus sa-

baoth reliquisset nobis semen. sicut so-
doma essemus et sicut gomorra similes
fuissemus. Reliquie enim secundum electionem
gratie salve facte sunt non ex operibus. alioquin
non esset gratia. Et erit sicut eratis maledictio
in gentibus domus iuda et domus israel.
sic salvabo vos et eritis benedictio. No-
lite timere. confortentur manus vestre. quia hec
dicit dominus exercituum. Sicut cogitavi
ut affligerem vos. cum ad iracundiam
provocassent me patres vestri dicit dominus
et non sum misertus. sic conversus cogitavi
in diebus istis ut benefaciam israel et
domui iuda. Nolite timere. LXX. Et
eritis sicut eratis in maledictione inter gen-
tes domus iuda et domus israel sic salva-
bo vos et eritis in benedictione. Confidite
et confortamini in cordibus vestris quia hec
dicit dominus omnipotens. Sicut cogitavi
ut affligerem vos in eo quod ad iracun-
diam provocasset me patres vestri dicit
dominus omnipotens et non me penituit. sic pa-
ratus sum. et cogitavi in diebus istis ut
benefaciam israel et domui iuda confi-
dite. Hec post edificationem templi fu-
tura promittit. ut sicut erat in cunctis gen-
tibus in maledictione et in sibilum et in
exemplum domus iuda et domus israel due
videlicet et x tribus. sic cum salvate fue-
rint et reverse in iudeam sint omnibus benedictio.
Nolite igitur timere adversarios rebel-
lantes. confidite vos esse quod pro me dominus
pollicetur. Confortentur manus vestre et
implete opera que cepistis. Causa confor-
tationis domini promissio est. Hec autem dicit
dominus omnipotens. cui nichil impossibile est
quod promittit implere. Sicut exco-
gitavi ut affligerem vos et captivitati
traderem. quia me patres vestri ad iracun-
diam provocaverunt et non sum misertus

quod lxx transtulerunt
hoc est non me penituit. quod hebraice scri-
bitur
non sum autem misertus
ut vos captivitate corrigerem. et per omnia
tormenta et flagella erudirem. sic nunc in
presenti tempore cogitavi ut benefaciam ierusalem
et domui iuda. id est omnibus duodecim tribubus
que captivitati tradite sunt. Postquam autem cogi-
tavit ut benefaciat non fuit inde et israel
id est duabus et x tribubus ierusalem videlicet et
samarie oolle et oolibe. sed relevato israel
in captivitate benefecit israel ierusalem et do-
mui iuda. Et iungit in fine nolite ti-
mere. sive confidite eo scilicet quod supra expo-
suimus. Super ecclesia autem et super unoquoque
credentium. sic intelligi potest quod per persecutionis tem-
pore credentes in multis gentibus in maledictum
et in exemplum fuerint christiani quia offenderint
dominum suum. et postea sint in benedictione quando
pax fuerit reddita. Et hoc de enuntiat
quia dominus quod per quam mundum fiat. per quam sit mis-
tus ierusalem visio pacis. et inde qui fi-
dem domini confitentur. Singuli quorum crede-
tur. qui accipit vitam eternam de ecclesia et
tradunt sathane in interitum carnis ut dis-
cant non blasphemare. cum egerint penitentiam
restituentur in pristinum statum et videbunt
pacem domini et confessionis sue gloriam possi-
debunt. Hoc quod scriptum est non sum miser-
tus et non me penituit. calumpniantur
heretici. si autem crudelis aut mutabilis sit
deus. si enim quem peniteat. aut non peniteat
Si enim penituit dicunt esse mutabile. si
non penituit dicunt esse crudelem. Peni-
tuit autem deum quod saul unxerit in regem
et apud ninivitas quibus per prophetam
denuntiaverat adventum et ninive subver-
tetur. quia egerint penitentiam dicitur et ipse
mutasse sententiam. non vitio mentis
[?]prudentie sed ex eorum qui bene aut male fe-

cerunt varietate. Si enim male fecerint com-
minatur. si pristina peccata deleverint non
mutatur deus qui semper idem est et
mutari non potest sed illis ex malis in bonis opera
commutantibus. mutat et ipse suum decretum
quod et in genesi loquitur. Clamor sodomo-
rum et gomorre multiplicatus est et peccata
eorum magna sunt nimis. Descendam ergo et videbo
si iuxta clamorem eorum qui venit ad me
compleverunt. sin autem non ut sciam. Quod di-
citur hoc est. si permanserit in futurum non deerit
pena peccantibus. si desierit ab infamia
mea fient cognitione dignissimi. Cognosci-
tur eos dominus qui sui sunt. Et apostolus scribit
ad galathas. Sed tunc nescientes deum.
Cum omnes noverit deus et in quibus
nec peccatorum nec penitentium lateat. nec futurorum
in precibus in evangelio nescire se dicit recedite
a me operarii iniquitatis nescio vos.
Ergo et notitiam et penitentiam et iram atque
indignationem et omnes affectus dei. non hu-
mani sermonis vitio. sed divine maiestatis
sensu accipiamus. Hec sunt ergo verba que facietis
Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo
veritatem et iudicium pacis iudicate in por-
tis vestris. et unusquisque malum contra ami-
cum suum ne cogitetis in cordibus vestris. et
iuramentum mendax ne diligatis. Omnia
enim hec sunt que odi dicit dominus. Lxx. Isti sunt
sermones quos facietis. Loquimini veritatem
unusquisque cum proximo suo et iudicium pa-
cificum iudicate in portis vestris. et unus-
quisque malum proximo suo non cogitet in
cordibus vestris et iuramentum mendax
ne diligatis. quia hec omnia odi dicit
dominus omnipotens. Promisi me non ut his diebus
prophetis fecerit reliquiis post captivitatem et si-
cut cogitavi ut affligerem eos cum me
ad iracundiam provocassent patres eorum et
non sum misertus sic nunc cogitavi conversus

que

sicut benefeci in diebus istis Jerusalem et
domui Iuda. Vos igitur permaneat sententia
mea et non fiat irrita pollicitatio mea
hec facite que propriose. Loquimini veritatem
cum proximis vestris. proximum et omne genus hominum
amplians quia ex uno sumus parente generati
Alioquin si proximum proximumque accipit pe-
regrinis et alienis mendacium est. Hoc idem et
apostolus loquitur. Deponentes mendacium
loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo
Veritatem igitur et iudicium pacis iudica-
te in portis vestris. In iudicio primo sit
veritas et iustitia. Deinde sequatur ut hec
in iudicium pax ut proximi iudex habeat
pacificare discordantes iuxta illud evangelii. Bea-
ti pacifici quoniam filii Dei vocabuntur. Quod
sequitur in portis vestris. Alii proprie con-
gruit. Oderunt in portis corripientem
et verbum sanctum abhominati sunt. Et in alio loco
Non confundetur cum loquitur inimicis suis in
porta. David quorum iudicabat in portis
quem Absalon veritatem iudicii repromittens
patri tendebat insidias. Et quare
apud iudeos in portis locus fuit iudi-
candi. ne cogerentur agricole intrare ur-
bes. et aliquod subire dispendium iudi-
ces in portis residebant. et tam urbanos
quam rusticos in exitu et in introitu urbis
audirent. et finito negotio unusquisque
confestim ad proprias sedes reverterentur. Et
malum unusquisque contra amicos vestros ne cogitetis in
cordibus vestris. Kaath quod omnes noctes
conspicua in malicia multiplici-
tatem sunt duplicat a tempore possumus
et pro afflictione et pro malo. Pro afflic-
tione sicut est malicia in civitate quam dominus
non fecit et sufficit diei malicia sua
Pro malo. in Iona propheta deus loquitur ascen-
dit clamor malicie eorum ad me. Et
in apostolo legimus repletos omni iniquitate et

malicia. Utroque igitur modo non affligit
amicum suum nec malum adversus eum co-
gitat in corde qui sanctus est. Et iuramen-
tum mendax ne diligatis propterea dominus
in evangelio. Ego autem dico vobis ut non iure-
tis penitus. Sit sermo vester est est, non non.
Qui enim non iurat nunquam potest
periurare. Qui enim iurat audiat illud quod
scriptum est non assumes nomen domini dei tui
super re vana. Omnia hec sunt que odi dicit
dominus. iuxta Malachie verba dicentis
et omnia que oderam faciebatis. In preceptis
que ad vitam pertinent et sunt perspicua non
de allegoriam querere ne iuxta comicum
nodum ~~quer~~ queramus in scirpo. || Et factum
est verbum domini exercituum ad me dicens. Hec dicit
dominus exercituum. Ieiunium quarti et ieiunium
quinti et ieiunium septimi et ieiunium decimi
erit domui Iuda in gaudium et in leticiam
et in solemnitates preclaras. Veritatem tamen
et pacem diligite. lxx. Et factum est
sermo domini omnipotentis ad me dicens. Hec dicit
dominus omnipotens. Ieiunium quartum et ieiunium
quintum et ieiunium septimum et ieiunium decimum
erit domui Iuda in gaudium et in
leticiam et in festivitates bonas. Hoc enim
hebraice dicitur lobinin id est
et lentinum. Veritatem et pacem diligite
illud id quod supra Sarasar et Rogomelech per
legatos consuluerunt. utrum in mense quinto et
in septimo sicut hactenus in lxx ieiunare de-
berent et plangere. an post edificationem
templi finire ieiunium luctumque deponere
multis in medio positis que fecerunt qui spe-
raverunt ex persona domini propheta respondit. Ie-
iunium quarti et ieiunium quinti et ieiunium septimi
et ieiunium decimi erit
subauditur mensis domui Iuda et Ihe-
rusalem in dies festos vertetur et gaudium
Veritatem tamen diligit deus et pacem. Hoc

Zacharias

in loco morum multi multa dixerunt
et inter se dissona. Cui nadat obscuritate
silentio professi qui profundissimam foueam
in dubitatis transierunt rerum arbitrio
nichil omnino quam prior dixit. Cognoui
igitur ab hebreis et uirtute. et sic uitate
de fonte magis quam de riuulo querere
potissimum cum non prophetia aqua de x°
ubi requiescam solent. et uirtute celare
mendacio. Si hystorie ex precedentibus et
sequentibus ordo texatur. Ieiunium quarti mensis
qui apud latinos uocatur iulius die
septima et decima eiusdem mensis. i° ab
binitur quia descendens moyses de monte
Syna tabulas legis abiecerit atque con
fregerit. Et iuxta ieremiam muri primum
rupti sunt ciuitatis. In v° mense
qui apud nos appellatur augustus
cum propter exploratores terre sancte seditio
orta esset in populo. iussi sunt monte non
ascendere. sed per xl annos longis a terra
sancta circuire dispendiis. ut exceptis du
obus caleb et iosue. omnes in solitudine
caderent. In hoc mense et a nabuchodonosor
et multa post secula a tyto et uespasi
ano templum iherosolimis incensum est
atque destructum. capta urbs bethel
ad quam multa confugerant milia iu
deorum aratum templum in ignominiam gentis
oppresse a tyto annio rufo. In septimo uero
qui apud nos appellatur october sicut
supra diximus occisus est godolias et iude re
liquias ac iherusalem reliquie dissipate leguntur
ieremia. Mense decimo qui apud nos ia
nuarius dicitur eo quod ianua anni sit atque
primum hezechiel in captiuitate positus
audiuit et nuntiatus populus captiuorum quin
to mense templum esse subuersum. quod plerique
in eodem populo confregit. hoc est in die quo
dicit Dies planctus et ieiunii dies

hactenus ieiuniis in luctu fratris nobis
quod cogitaui ut bene faciam iherusalem et domui
iuda in letitiam et gaudium et sollempni
tates et uertendos ita dumtaxat si ueri
tatem diligatis et pacem. Iuxta anago
gen quod tunc ieiunias quia sponsus ablatus
a nobis et non merentes eius lex peritiam
cum reuersus fuerit dominus ad nos et coguerit
ut bene faciat nobis. omnis tristicia uertetur in
gaudium et fames priscina sermonis dei
pristina doctrinarum eius et celestis panis
saturitate pensabitur. Hec dicit dominus exerci
tuum. Vsque quo ueniet populus et habitabit in
ciuitatibus multis et uadant habitatores
unius ad alteram dicentes. Eamus et depre
cemur faciem domini et queramus dominum exercituum.
Vadam etiam ego et ueniet populi et gentes
multi et gentes robuste ad querendum
dominum exercituum in iherusalem ad deprecandam
faciem domini. Lxx. Hec dicit dominus omnipotens
Adhuc ueniet populi multi et habitatores
urbium multarum et congregabuntur qui inha
bitant ciuitates in unam ciuitatem dicentes
Eamus et deprecemur faciem domini et queramus
uultum domini omnipotentis. Vadam et ego
et ueniet populi multi et gentes plurime
ut querant faciem domini omnipotentis in iherusalem
et ut deprecentur faciem domini. Ieiunium quarti
et quinti et septimi et decimi mensis in
sollempnitates optimas commutabit. in tantum
ut ciuitates iudee que prius deserte erant
frequentia habitatorum celebrentur. et una ciui
tas pergat ad alteram et se mutuo cohor
tentur et dicant quod per hos lxx annos uie
syon luxerunt eo quod non essent qui uenirent
ad sollempnitatem omnes porte eius destructe
et sacerdotes eius gementes. Nunc pace red
dita pergamus iherusalem in qua lege preceptum
est ut uicitias in holocaustum et ter in anno
omne masculinum nostrum in conspectu domini appareat

Et dicentes altaria eaque et deprecentur faciem domini et querant dominum omnipotentem respiciebat alibi ciuitas iuda et ego. Cum illo tempore venient populi multi et gentes innumerabiles et robuste ut sacrificia in iherusalem offerant domino exercituum et deprecentur faciem eius. Appropinquat et dominus ihesus quia non reprobat eum et ostendit faciem suam ihesus qui non fuit in mare deuili. Qui enim videat filium videt et patrem et ymago est dominus atque saluator dei inuisibilis. non quo filius visibilis sit et inuisibilis pater sed quo filio nominato sentiatur pater. Sequamque et pater si non lege filium vidit et ipse loquitur in ewangelio pater manifestaui nomen tuum hominibus. Quod de iherusalem et zorobabel. siue per zorobabel dominus iesus et plenius ad christum et iherusalem intelligitur ecclesia et nunc de toto orbe terrarum et populos et gentes ad offerendum in templo domini sacrificia concurrentes. Presentibus quorum tempore nostrum presbiteri magistri et sacerdotes ecclesie audacter captiuis et credentibus promittant quod rursum edificande sunt parietes et pacis reddenda tranquillitas. et in ecclesiis facies domini deprecanda. Maiestatis christi est ut in obscuritatibus inueniantur.

Hec dicit dominus exercituum. In diebus illis apprehendent x homines ex omnibus linguis gentium et apprehendent fimbriam viri iudei dicentes. ibimus vobiscum audiuimus enim quod deus vobiscum est. Lxx hec dicit dominus omnipotens. In diebus illis apprehendent decem viri de omnibus linguis gentium et tenuerint fimbriam viri iudei dicentes. Ibimus tecum quia audiuimus quod deus vobiscum est. Quidam ex iudeis hec sub zorobabel dicunt esse completa. Alii in futurum tempus differunt quod christum sperant esse venturum. Nos autem in aduentu domini saluatoris qui de maria genitus est in iherusalem et prius et verius intelligimus. Denique scriptum est usquequo veniat populus. Cum dicit usquequo non de presenti tempore significat in quo zorobabel et ihesus. sed de futuro quando veniet populi multi et gentes robuste ut querant dominum exercituum in iherusalem et deprecentur faciem domini. In illo igitur tempore et in illis diebus apprehendent x homines ex omnibus linguis gentium fimbriam viri iudei dicentes. Ibimus vobiscum audiuimus enim quod deus vobiscum est. Et in ysaia legimus. Apprehendent septem mulieres virum vnum dicentes. panem nostrum comedemus et vestimentis nostris operiemur. tantum nomen tuum inuocetur super nos aufer a nobis obprobrium nostrum. Que igitur in septem mulieres appellantur in ecclesie quarum numerus et in paulo apostolo continetur. ad septem enim scribit ecclesias. Ad romanos. ad corinthios. ad galathas. ad ephesios. ad philippenses. ad colosenses et ad thessalonicenses. Et in iohannis apocalipsi in numero septem candelabrorum ecclesiarum. ephesiorum. smirnensium. pergamenorum. tyatirenorum. sardensium. philadelfensium. laudicenorum. varietate et auro purissimo dominus circumdatam ingrediuntur in propheta zacharia decem nominantur quos requisiuit et dominus. ut si inueniret in sodomis et gomorris. adama et seboim eas de incendio liberaret. Iota et littera ex qua sumit nomen saluatoris exordium. non solum apud grecos sed apud hebreos denarium numerum significat. Et hoc misterio fimbriae monstrant qui decem qui censentur vocabulo christiano. Et dominus septem milia tempore presentis ihezabel et fuge helye reliquisse se dicit quod non curuauerunt genua ante baal

et in messia videlicet christo venerit ex omnibus
linguis et nationibus ut apprehendant
fimbriam viri iudei, id est domini salvatoris de quo
in psalmo dicitur: Iuda rex meus. Et Iuda te
laudabunt fratres tui. Et in Genesi: Non defi-
ciet princeps ex Iuda et dux de femori-
bus eius donec veniat qui mittendus est et
ipse erit expectatio gentium. Fit etiam dice-
re: Esse et qui exurrexit ut dominetur genti-
bus, in ipso gentes sperabunt. Cuius ap-
prehenderit eum cupiat eius adherere ve-
stigiis quem deus in eo sit. Vel certe ex
omnibus linguis et nationibus quicumque crede-
derint apprehendant viri iudei apostolos
qui ex iudeis sunt et dicunt eis: vobis-
cum ibimus; audivimus et prophetas et omnium
scripturarum vocem consonare quod dei filius christus
deus et dominus sit nobiscum. Ubi mani-
festissima prophetia est et de christo et apostolorum
eius predicatione adventu et fide universarum
gentium nichil amplius requiramus. Quidam autem
numerum septem milium ad christianorum
nomina dicunt pertinere suppium gre
et christianos. et eundem
numerum significanter repperies in mille quadrin-
tos xl et viii. Ergo et parabola decem
virginum in evangelio quarum in sensibus mentis et
spiritus ministrantium, id est oleum bonorum operum
suis lampadibus paraverunt et sensuum
numerum duplicaverunt ut sint sancte mente
amplius corpore et spiritu ad huius numeri refe-
runt sacramentum. Decem quoque civitates quod qui
corporis sensibus optime gubernat numero du-
plicato accipiet in futuro. Capitulum IX.

Onus verbi domini in terra
Adrach et Damasci requiei
eius quia domini est oculus hominis et omnium
tribuum Israel. LXX. Assumptio verbi domini
in terra Sedrach et Damasci sacrifici-
cius quia dominus respicit homines et omnes

tribus Israel. Onus hec visio sive pon-
dus et onus verbi domini ut interpretatum est
aquila ad vocationem gentium et ad ex-
structionem ecclesie pertinet. Et est ordo
verborum. Assumptio verbi domini acuti in pecca-
tores, mollis in iustos. Adrach quippe
hoc resonat ex duobus integris nomen
compositum: ad acutum dicitur, molle te-
nerumque significans. Et non ut male a
quibusdam legitur Sedrach. Quidam Adrach
referunt ad populum iudeorum, Damasci
ad vocationem gentium. Verbi pondus sive
assumptio verbi domini fit in terra Adrach, super
quam et austeritatem suam exercuit dominus
et clementiam, austeritatem in eos qui credere
noluerunt, clementiam in illos qui cum
apostolis sunt reversi. Damascus autem re-
quies domini est, iuxta illud quod scriptum est in
ysaia: et erit requies eius honor. Si-
quidem antequam sciret puer eligere bonum
aut malum et vocare patrem et matrem
accipiet virtutem Damasci et spolia
Samarie. Unde et Damascus in lingua
nostra interpretatur sanguinem bibens aut sanguis
silicis ut potius interpretatio crudelem populum
significet, scilicet crudelitati eius peccatis
copulata. Quod sequitur: quia domini est
oculus hominis et omnium tribuum Israel, sic
edisserunt Iudei templum dei de urbium
populo construendum est, id est de terra Adrach
et de Damasco requiei eius quia domini est
cunctis et de gentibus respicit deum et qui
sperat in eum de cunctis tribubus Israel. Sive
iuxta LXX quia dominus equaliter cunctos homines
respicit et universas tribus Israel. Dicimus
et aliter: In terra Adrach onus verbi domini
et pondus gravissimum, in Damasco autem
victime eius et sacrificium, quia dominus et
gentium fidem et ~~[illegible]~~ conversionis pre-
dicat absque ulla acceptione respicit

personarum. et est equitur omnium deus. alius-
sime sive generale ponderis reponens et in amore
sede residentis Judei historia in adven-
tu Christi que semel ultimo tempore repromittitur
dicunt esse complenda. ut et terra adrach
et damascus eius. et emath. et tyrus et
sydon. et ascalon. et gaza. accaron
quoque. et azotus. et philistiim potentis-
simo regi colla submittant et ei famulen-
tur. civitati in iherusalem. Nullusque audeat
contra israel elevare manum. parentibus omni-
bus per multum. Sive vinusia spiritualiter
in adventu domini et in ecclesia eius transfer-
ta quoniam. Emath quoque in terminis
eius et tyrus et sydon. assumpserunt
quippe sibi sapientiam valde. Et edificavit
tyrus munitionem suam. et coacervavit
argentum quasi humum. et aurum ut lu-
tum platearum. Ecce dominus possidebit eam
et percutiet in mari fortitudinem eius
et hec igne devorabitur. Jeronimus. Et e-
math in finibus eius. et tyrus et sydon
quam sapientia sapientes fuerunt nimis. Et
edificavit tyrus munitionem suam
et aggregavit argentum ut humum
et aurum ut lutum viarum. Propterea dominus
possidebit eam et percutiet in mari for-
titudinem eius. et ipsa in igne consu-
mabitur. Emath autem interpretatur
id est indignatio. ipsa est quam an-
thiochus epiphanes nomen
accepit et nunc sirie celes est civitas.
Et hec igitur et tyrus et sydon
erunt in terminis damasci. sive in terminis
terre adrach. ut credant in dominum sal-
vatorem. cui a patre dictum est. Postu-
la a me et dabo tibi gentes hereditatem
tem tuam. et possessionem tuam terminos
terre. Huius tyri filie. id est anime Christo crede-
ntium deferunt regi munera ut impleatur

quod scriptum est. adorabunt eum filie tyri
in muneribus. Cuius urbs dei ecclesia fu-
erit constructa. de qua psalmus decantat.
gloriosa dicta sunt de te civitas dei. statim
sequitur. Ecce alienigene et tyrus et
populus ethiopum isti fuerunt ibi. nam De
alienigenis in duobus psalmis dicitur. Michi
alienigene facient. sive subditi sunt.
De ethiopibus in propheta legimus sopho-
nia. trans flumina ethiopie inde deferent
dona michi. Et in psalmis. Ethiopia preveniet
manus eius deo. De tyro in evangelio lo-
quitur. Ve tibi corozaim ve tibi bethsaida
quia si in tyro et in sydone facte essent
virtutes que facte sunt in vobis. olim forsitan
in sacco et cinere penitentiam egissent. De
tyri et sydonis finibus illa mulier cha-
nanea sirophenissa. cuius filia ma-
le se habebat a demonio. occurrit domino
salvatori et tyriorum atque sydoniorum
fidei primitias dedicavit. ut qui
tempore Christi non crediderant quando viderunt
viderunt signa atque virtutes. postea
viderent per apostolos et crederent centum.
tudinem illius comparationis quam dominus repromittit
dicens. beatiores qui non viderunt et cre-
diderunt. Tyrus autem et sydon quarum
altera + angustia. altera
in venatio interpretatur mi-
chi sibi assumpserunt sapientiam. ut sophis-
matibus suis et dyalecticis retibus sedu-
centes quos decipiunt quas munitiones scrip-
tura commemorat. proponentes cunctam salu-
tem id est regi pacifico. et argentum su-
um nitore verbi eloquentie et aurum sen-
sum calliditate instar pulveris et
luti quod in plateis et viis est aggregavit
ut regnum ydolatrie quod munierat possi-
deret. Sed adversus has munitiones apostolus
loquitur. Nam arma milicie mee non

sunt carnalia sed potentia deo ad destructionem munitionum cogitationes destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei. Et sub persona ... que inspiratur ornata vel pulchra nichil enim mundus ornatus est dei per prophetam contemnendi homines sermone dirigit. Et tu inebriaberis eris despecta et queres auxilium ab inimico. Omnes munitiones tue sicut ficus cum grossis suis si concusse fuerint cadent in os comedentis. Et tyrum igitur et sydonem dominus possidebit et percutiet fortitudinem eorum in falsissimo et amarissimo mari lingua scilicet. Et ne quid in eis spiritus remaneat sapientie id est in nichilo stultitie per quam sunt in bellis munitiones et argentum et aurum luto similia comparat igne eas devorabit et mundabit ad purum de quo salvator loquitur in ewangelio Ignem veni mittere super terram et quid volo nisi ut ardeat. Iuxta id quod in ... scriptum est omnis igne salietur. Videbit ascalon et timebit et gaza dolebit nimis et accaron quoniam confusa est spes eius. Et peribit rex de gaza et ascalon non habitabitur. Et sedebit separator in azoto et disperdam superbiam philistinorum et auferam sanguinem de ore eius (eius) et abhominationes eius de medio dentium eius et relinquetur et ipse deo nostro et erit quasi dux in iuda et accaron quasi iebuseus et circumdabo domum meam ex his qui militant mihi euntes et revertentes et non transibit ~~ult~~ super eos ultra exactor quia nunc vidi in oculis meis. Lxx Videbit ascalon et timebit et gaza et dolebit nimis et accaron quoniam confusa est de spe sua. Et peribit rex de gaza et ascalon non habitabitur. Et habitabunt alienigene in azoto et destruam

iniuriam alienigenarum et auferam sanguinem eorum de ore illorum et abhominationes eorum de medio dentium illorum et remanebunt et isti deo nostro. Et erunt ut chiliarchus in tribu in iuda et accaron sicut iebuseus et ponam in domo mea elevationem et nemo pertranseat sive revertatur. Et nequaquam superveniat eis ultra exactor et cetera quia nunc vidi in oculis meis. Ascalon interpretatur ignobilis ignis sive ponderum / gaza fortis aut ipsius / accaron sterilis sive eradicata / azotus quod hebraice dicitur esdod ignis generis aut ignis ~~patr~~ patrui vel ignis mamille / iebuseus conculcatum sonat. Nominum expositionum ethimologias ut supra videlicet premisimus. Videns ascalon et gaza et accaron quod emath et in finibus damasci et tyrum et sydonem postquam percussisse sit in ... et omne eorum ferrum ligna et stipula incendio conflagratum possessas eas esse a domino et ipse timore ac dolore et confusione percutitur reperit meliorem spem. Denique ascalon in qua erat prius ... ignis ignobilis et usque ad messium et ponderibus veniat priorum pauce ... cohabitatores habere desinent et gaza doluit nimis agens penitudinem scelerum priorum que quondam fortis dudum fuerat et inexpugnabilis. Et sicut ... omnium promittebat eo quod rex eius et princeps sermo divinus et plebs in ... suum perdidisset imperium. Accaron quoque sterilis quia absque lege et notitia dei filios non habebat eradicata est ut audiret illud propheticum. Letare sterilis que non paris. erumpe et clama que non parturis. quoniam plures filie deserte magis quam eius que habet virum. Cumque ascalon et gaza et accaron fuerint

prestite et doluerit. eo quod habitatores non
habuerint. uel regem perdiderit. uel spes
eius frustrata sit pristina. Alienigene
sedebunt in azoto ubi ignis quem
dominus misit super terram et ardere desiderat
Ipse enim baptizat in spiritu sancto et igne.
ubi frater uel et patruus est

que in cantico can-
ticorum sponsa desiderat ubi ignis ma-
ximus est et largissimi uberis. de quo in
eodem cantico legimus. In medio uberum
meorum commorabitur. Et in apostolo. Lac uobis
potum dedi et non escam. Pro eo quod nos
iuxta lxx diximus habitabunt alienigene in
azoto. in hebreo legitur habitabit uel sedebit
mazer in azoto. pro quo nos posuimus et
sedebit separator in azoto. Separatore domino
intellige. qui frumentum a paleis separabit
et pisces bonos a piscibus malis. et ar-
gentum atque aurum sordibus scoriaque discer-
net. Cuius hoc fecit permittit et retinet.
Disperdam iniuriam uel superbiam philisti-
norum pro quibus lxx alienigenas transtulerunt
Philistiim interpretantur in lingua nostra
cadentes poculo quod de calice biberunt
babilonis. et inebriati corruerunt. Hii
itaque tempore uocationis gentium et aduentus
christi non habebunt superbiam. sed humile et
mansuetum sequuntur ihesum. Et auferet de
ore eorum sanguinem uerba blasphemie et
abhominationes. idolorum cultum. et esum eorum
que immolata sunt idolis de medio dentium eorum
ut postquam hec ablata fuerint. ipsi phi-
listiim hoc est alienigene relinquuntur
deo et sunt duces iuda. in populo domini
confitente. ut post populus qui erat in ca-
pite uertatur in caudam et nouissimus qui
erat in cauda in caput transeat. Et
accaron sicut quidam et ideo eradica-
ta sit quasi iebuseus id est quasi ierusalem. Hec

enim ciuitas tribus nominibus appellatur. iebus.
salem. et ierusalem. Et circumdabo domum
meam. hoc est ecclesiam ex his qui militant
mihi. id est ex his qui mihi seruiunt in uariis mi-
nisteriis et ad meum imperium huc illuc-
que discurrunt euntes et redeuntes. Si-
ue circumdabo domum meam angelorum presi-
dio de quibus et in alio loco scriptum est
Inmittet angelus domini in circuitu timentium
eum et eripiet eos. Ut non sit qui uadit
et reuertatur. hoc est qui insidias meo populo
moliatur. Nec transibit ultra super eum exac-
tor de quo dicit ysaias cessabit exactor
Uel certe id est fortis seducentis
et uictos in captiuitate trahens. quia oculis
suis quos prophetas et omnes sanctos intelli-
gere possumus. uidit dominus uocationem gentium
et ecclesie seruitutem. ‖ Exulta satis fili-
a syon. iubila filia ierusalem. ecce rex tu-
us ueniet tibi iustus et saluator. Ipse
pauper ascendens super asinum et super pullum
asine. Et disperdam quadrigam ex ephra-
im et equum de ierusalem et dissipabitur
arcus belli. et loquetur pacem gentibus
et potestas eius a mari usque ad mare et a
fluminibus usque ad fines terre. ‖ lxx. Gaude
uehementer filia syon. predica filia ierusalem
ecce rex tuus uenit tibi iustus et saluans
Ipse mansuetus et ascendens super subiugale
et pullum nouum. Et disperdet quadrigas
ex ephraim et equum de ierusalem. et disperdet
arcus pugnatorum et multitudinem. et pacem ex
gentibus. Et dominabitur ab aquis usque ad
mare et a flumine exitus terre. Hanc pro-
phetiam scribit euangelista esse completam. quando
dominus ingressus est ierusalem sedens super asinam
et pullum asine. et precedentium palmarum
ramis occurrit turba clamantium. benedictus
qui uenit in nomine domini osanna in excelsis
Et interpretantibus phariseis cur non corri-

pueri clamantes procedentes. respondit Non
legistis ex ore infantium et lactentium perfe-
cisti laudem. Exultat ergo syon et iubi-
lat jerusalem una atque eadem civitas. Syon
enim arx est in jerusalem. Quia venit ei
rex suus qui omnium prophetarum vaticiniis re-
promissus est iustus et ipse salvator. iste
ihesus. sicut angelus interpretatus est loquens
faciet ad Josephum. et vocabit ihesum quia ipse sal-
vum populum suum a peccatis suis. Pauper
quoque sive ut lxx transtulerunt mansue-
tus quia cum dives esset pro nobis pauper factus
est et dicit in evangelio Discite a me quo-
niam mansuetus sum et humilis corde. Et
ascendens super asinam subiugalem. sive
super pullum novum utrumque secundum prophetam con-
missionis et potentiam. Quorum prior consuetissi-
mum legis portaverit iugum. sicut in acti-
bus apostolorum scriptum est. Nec nos neque patres
nostri potuerunt portare quod iugum legis nominat.
Unde et paulus scribit ad galathas
qui circumcidi volebant. state et nolite
iterum iugo servitutis contineri. Pullus autem
novus congregata est multitudo gentium
non habens legis iugum sive ab antiquo sed
semper in principiis et voluntatibus ydolatrie
elisus atque constrictus. domini sessione didi-
cit ambulare et viam regni ingredi.
Et disperdam quadrigam ex ephraim
Adhuc ex dei patris persona dicitur quod qua-
driga sive currus ex ephraim pereat
et equus de jerusalem. Et interibit secundum lxx arcus
hoc legitur non erunt plura quibus ad-
veniunt et intenta parantur. Porro secundum
altiorem intelligentiam ephraim refertur
ad hesebon multitudinem qui interpretatur
ubertas et frugum ha-
bundantia. de quibus scriptum est in jeremia psalmo
Filii ephraim intendentes et mitten-
tes arcum conversi sunt in die belli. De
hiis quadrigis et curribus legimus. Hii
in curribus et hii in equis nos autem in nomine
domini dei nostri invocabimus. Ipsi obligati
sunt et ceciderunt. nos surreximus et erecti
sumus. Equus qui disperditur de jerusalem
ille est de quo legimus. fallax equus in sa-
lute. Et in ieremia qui luxuriose vagabantur
et libidinum audiunt. Equi insanientes
in feminas facti sunt unusquisque ad uxorem
proximi sui hinniebat. Unde commonemur
ad pectitudinem dicente salmo propheta Nolite
fieri sicut equus et mulus quibus non
est intellectus. Cum disperdit deus currus
ex ephraim et equum de jerusalem quando de istius-
modi equis et curribus fuerit liberata tunc
feretur in domini fortitudine et efficietur cherubin
bin et de ipsis dicetur Currus dei x mi-
libus multiplex milia letantium. Et equi-
tatu meo in curribus pharaonis. assimilavi
te proxima mea. Et ascende super equos
tuos. et equitatio tua salus. Dissipabitur
arcus belli ut non mittant ignita
iacula ut voluptuosorum possint corda
perurere. Et loquetur pacem gentibus de quibus
scriptum est Ipse erit expectatio gentium
Et rursum Super ipsum gentes spera-
bunt. Et potestas eius a mari usque ad mare
et a fluminibus usque ad fines terre. Hoc non
est exterminandum per allegoriam. sed creden-
dum vere esse completum secundum illud quod legimus
Postula a me et dabo tibi gentes here-
ditatem tuam. et possessionem tuam terminos
terre. In lxx quoque psalmo sub persona sa-
lomonis et veri pacifici dicitur Et domina-
bitur a mari usque ad mare. et a flumine
usque ad terminos terre. Tu quoque in sangui-
ne tui testamenti emisisti vinctos tu-
os de lacu in quo non est aqua. Con-
vertimini ad munitionem vincti spei ho-
die quoque annuntians dupliciter reddam tibi

lxx. Et tu in sanguine testamenti emisisti
vinctos tuos de lacu in quo non habet aquam.
Sedebit in munitione vincti congregatio-
nis et pro uno die peregrinationis tue du-
plicia reddam tibi. Postquam sermo prophetie quo-
modo ipse deus per orbem nuntiatur syon et ierusalem
quod veniet ad eas rex suus iustus et salvator, et as-
cendens super asinam subiugalem et pullum
asine. et potestas eius erit fīiā a mari usque
ad mare. et a flumine usque ad terminos terre
fit apostropha ad ipsum christum de quo
vaticinium est et loquitur. Tu quoque in san-
guine testamenti sive pacti tui emi-
sisti vinctos tuos de lacu in quo non est
aqua. Quod ita intelligitur. In sangui-
ne passionis tue eos qui vincti tenebantur
in carcere inferni in quo non est ulla nūā
tua clementia liberasti. Denique postquam
dominus resurrexit ihesus qui per manus actus sive
ut quidam volunt eiectis militibus ac mor-
tis vinculis tenebantur. resurrexerunt cum
eo et apparuerunt in sancta civitate. De hoc
sanguine testamenti et ipse filius imminente
passione ad discipulos loquebatur. Accipite
et bibite ex eo omnes. hic est enim calix no-
vi testamenti in sanguine meo. In huius
prefigurationem lacus qui non habet aquam. et io-
seph a fratribus suis missus est. et daniel
et ieremias a chaldeis et principibus iudeorum.
Eleanam quoque tempore minus et frigoribus
dedit in lacum ut in leone inficeret.
Ieremias autem non in aqua lacus. sed in luti
tenuiusque dimergitur. quod possit suffocare ni-
gris quam refrigerare sitientem. Unde in psalmo
scribitur. infixus sum in limo profundi. et non
est substantia. In hoc lacu inferni mendicabatur
at ille quidem dives purpuratus. cuius lin-
gua magisterio penarum exurebatur incen-
diis. et in tantum non habebat ullam aquam ut
refrigeria. ut extremi digiti pauperis tinc-
tura in aqua refrigerium postularet. Hinc
supra ad ipsos qui vincti erant. et christi
misericordia liberandi. sermo dirigitur. Convertimini
ad munitionem vincti spei. Et est sensus.
Qui nunc vincti estis et in inferni arta
tribuli inferno tenemini. qui solutionem
vinculorum in christi speratis adventu. conver-
timini ad munitionem sive sedebit in muni-
tione de qua scriptum est. munimentum sit
timor domini. Ut possitis dicere. Esto mihi
in deum protectorem et in locum munitum ut
salvum me facias. Et de nobis quoque propheta
dicebat. Urbs civitatis fortitudinis et salvatorem
nostrum ponetur murus et antemurale. Hanc
autem munitionem ad quam deus cohortatur
vinctos spei. sive victos sperantes ecclesie.
non aliam dicit lampade in hortum paradisi
in quam primus cum domino latro ingressus est.
Et ideo per zachariam promittit ad mu-
nitionem. quia iam tunc et ex illo tempore dominus
promittebat ut pro brevi tribulatione eterna
reciperent premia. sive ut in lxx legitur
Pro una die peregrinationis tue duplicia
reddam tibi. Ad comparationem et eternitatem
omne quod patimur in mundo una dies
appellanda est non habitationis sed peregri-
nationis quia advene sumus atque peregri-
ni sicut omnes patres nostri. Illa in presenti mo-
mentanea et levis tribulationis nostre
supra modum in sublimitate eterne glorie
pondus operatur nobis. non contemplantibus
que videntur. sed que non videntur. Que enim
videntur temporalia sunt. que autem non videntur eterna.
Quoniam extendi mihi iudam. quasi arcum im-
plevi ephraim. et suscitabo filios tu-
os syon. super filios tuos grecia. et ponam
te quasi gladium fortium. lxx. Quia te-
tendi te iuda mihi. quasi arcum implevi eph-
raim. et suscitabo filios tuos syon. super
filios grecorum. et attrectabo te quasi gladium

pugnatoris. Hoc iudei ad machabe-
orum tempora referunt . qui victis macedonibus
et sordidatum templum per idolatriam per tres
et semis annorum spatium mundauerunt
Nostri autem sequuntur quasi arcum repleui eph-
raym . eos significare estimant qui de x tri-
bubus qui appellantur israel venerunt sub e-
zechia . quibus et iosias regnasse mede-
tur . ita dumtaxat ut post testimonium aliter
quam nos explanauimus intelligentur et di-
cunt Nos christus quem sperabamus esse venturum
et qui regnaturus esset in omnibus finibus terre
in sanguine testamenti tui . quo dispersam
iherusalem iuxta iezechiel . in suo sanguine rep-
perisse . et iuxta pactum cum abraham in
diuisionibus vituli et arietis et hyrci di-
sisti israel populum tuum de captiuitate et de ca-
mino chaldeorum . in quibus nulla erat aqua
Propterea et nos conuertimur qui vincti erant
et sperabant in domino . redimus ad munitio-
nes iherusalem . qui hodie habetis vobis
domino pollicente . pro bonis captiuitatis
tuis duplicia omnia recipiens sicut
recepisse legimus et iob. Iuxta tropologi-
am hic locus sic explanatur per Extendi
mihi iudam in arcum cum dominus atque salua-
tor a patre in hunc mundum mittitur qui ipse est
et arcus et sagittarius et sagitta Arcum
ut in priori loco Sagittarius ut in xliiii
psalmo Sagitte tue acute potentissime
quibus qui fuit vulneratus dicit . vulnera-
ta caritate ego sum Sagitta vero ipse est
qui loquitur per ysaiam . posuit me sicut
sagittam electam . et in pharetra sua ab-
scondit me Sagitta electa deus verbum est
pharetram qua sagitta absconditur
dispensatio carnis assumpte Hac repletur
ephraym ut cum arcum fuit et para-
tum ad bellum et ipse cum gentibus sagit-
tis vulneret domum Ex una tribu primo

populum suscitauit heddeboam qui heb[re]orum
persona accipit extre plenus populum d[e]mo-
strat Et quod supra diximus . filii ephraym
intendentes et mittentes arcum . conuersi sunt
in die belli Suscitauit et domino
filios syon . hoc est filios ecclesie et di-
ctorum doctrinam. . et plurium omnes asser-
tio . atque argumenta gentilium destruet
quia ipse gladius fortium est de quo dicitur
Accingere gladio tuo super femur tuum
potentissime . specie tua et pulchritudine
tua intende prospere procede et regna . propter
veritatem et mansuetudinem et iustitiam
et deducet te mirabiliter dextera tua Hoc
gladio ethiopes vulnerantur de quibus
scriptum est Vos ethiopes vulnerati gla-
dio meo eritis Qui postquam ex gladio
fuerit vulneratus . deponet teterrimum colorem
et exultantes loquentur . est splendor domini
dei nostri super nos Quod et david per peni-
tentiam sibi reddi mittit . lauabis me et
super niuem dealbabor Iste est gladius
de quo scribit apostolus Viuens sermo dei
et efficax et penetrabilior omni gladio an-
cipite usque ad diuisionem anime et spiritus
Et dominus deus super eos videbitur . et exi-
bit ut fulgur iaculum eius . et dominus
deus in tuba canet et vadet in tur-
bine austri dominus exercituum proteget eos
lxx Et dominus deus super ipsos apparebit et
egredietur sicut fulgur sagitta eius et
dominus deus sonabit in tuba et ibit in
commotione terroris sui dominus omnipotens proteget
eos Et hunc locum ad machabeorum
referunt tempora . quando illud contra anthiochum di-
micantibus atque vincentibus deus fuerit
pugna atque victoria . quando cum essent sicut fortis
ad prelium . et instar fulguris eius potentia
apparuerit . victisque aduersariis et hominis
mox dispersis protexerit populum iudeorum

Nos autem referimus cuncta ad intelligentiam salvatoris. de quo supradictum est Extendi mihi iudam quasi arcum. Quo extento et hetneas atque gentilibus a syon filiis interfectis apparebit gloria domini et egredietur ut fulgur iaculum eius. De quo fulgure et in abbacuc legimus. in luce sagittarum tuarum ibunt. in splendore fulgurantis haste tue. Quod fulgur et splendor alio vocabulo tuba appellatur. et clangor ut in sonitus clangor insonuit. dicat qui propheta fuerit auribus fuiat. disciplina domini aperuit mihi aures. et dedit mihi aurem ad audiendum. Deinceps sequitur. et vadet in turbine austri. sive vadet in motu commotionis sive ira dominatur et dicit ille illaturus esse supplicia ut penitentiam nuntiat. Denique iungit et dicit. dominus exercituum proteget eos. quos propheta sua dominatione terreat. Legimus historiam nimietatem. Et devorabunt et subicient lapidibus funde. et bibentes inebriabuntur quasi vino. et replebuntur ut phiale. et quasi cornua ~~al~~ altaris. et salvabit eos dominus deus eorum in die illa ut gregem populi sui. quia lapides sancti elevabuntur super terram eius. Pro eo quod nos diximus elevabuntur et in hebreo scriptum est methnos. asoth propter interpretationem vagantes sive fugientes. LXX. Et consument eos et obruent in lapidibus funde. et bibent sanguinem eorum sicut vinum. et implebunt sicut phialas altaris. et salvabit eos dominus in die illa sicut salvavit populum suum. quia lapides sancti volutantur super terram eius. Protectis filiis syon et domino veniente et vadente in turbine contra adversarios eorum. tanta erit ruina grecorum. ut non dicam gladiis sed iaculis lapidum. et fundarum rotatibus opprimantur. ita ut prede sint et devorationi vincentis sunt. Tunc bibentes inebriabuntur quasi vino. non hii qui iesi sunt ebrii erunt sanguine suo. sed hii qui vicerint quasi ebrii in desperatione pugnabunt. et placebunt domino quasi altaris cornua eiusque libamento. Hoc enim intelligitur in phialis quibus super altare libamina fundebantur. Salvabit quoque dominus eos sicut oves et gregem populi sui. non enim ut armatorum exercitus et instructam arte belli adversus macedones dimicabit sed veniet quasi grex a pastore ad mortem et domino auxiliante superabit. Et lapides sancti qui oppressi fuerint. lapides autem vocat propter duritiam tribulationum et ad fortitudinem elevabuntur de humilitate sua et erunt in terra illius gloriosi. Alii lapides sanctos eius de genere sacerdotali per diversa fugientes illo tempore victoriam consecutos. Denique et iuxta anagogen prima explanatione sed plurimum ob sanctitatibus involuta filii syon protecti a domino suo devorabunt adversarios suos. quos intelligimus filios grecie et subicient lapidibus funde. dominationibus spiritualibus de adversariis suis faciens humiles ac frementes. Nichil enim autem ita perimit sicut exemplum de scripturis sanctis et testimonium contra omnes eorum sermones. Quod autem in LXX dicitur et bibent sanguinem eorum quasi vinum. in hebreo non ita legimus sed bibentes inebriabuntur quasi vino ut audiat illud de cantico canticorum. Bibite amici et inebriamini. Et ita placebit eorum ebrietas quasi altaribus sacrificium. et quasi cornua sunt anguli altaris. Salvavit quoque eos dominus quasi gregem populi sui. quia lapides sancti volvuntur super terram eius. qui tunc erunt

leues et in sublime nitentes ut non
persolent edificium manus. sed ipsi fest
net post sup fundamentum xpi. et omnes
angulari lapide. De quibus petrus apo
stolus loquitur. sicut lapides viui sup
edificamini in domum spiritualem et in sacer
dotium sanctum. offerre spirituales victimas
placentes deo. Isti sunt lapides qui clama
bunt si tacuerint plus uideor. et uol
uentur quandoque in corpore fuerint sup terram
quam aggrauat terrena habitatio sensum multa
cogitantem. Et in omne positum suis loquitur
Cuius sabbatum in penas sicut columbe.
Deu quoniam in se est conatur et voluit et
erigit ad summa. sed omnes singulis
termet. Terra aut illa est sup quam
voluunt lapides de qua legimus cantate
domino omnis terra. Et omnis terra adoret te et
psallat tibi. Quid et bonum eius est
et quid pulchrum eius. nisi frumentum electorum
et vinum germinans virgines. Lex quia si
quid optimum illius est et si quid bonum ab eo
frumentum iuuenibus. et vinum boni odoris
ad virgines. Ideo manifestum machabei
hic illustris fugientibus domino auxiliante
seruabunt ut eiectis macedonibus de terra
israel. mundaret templum. legis precepta se
ruent. et eruditio sapientiarum germinet
virgines in populos credentium in vinum dei
qui post pollutam fuerant constupratum nil
tibi. In frumento electorum in baurium. non
iuuenes ut lex tunc stabilierunt. sed electos et e
ruditos viros mittere voluit. qui fru
mentum in lege dei comedere meant. Pro
vino quod hebraice dicitur tiros aquila

interpretatus est. quod etiam ad vb
tatem vindemie refertur. Hec iudei es
timant. Ceterum nos frumentum electorum sine
iuuenum. et vinum germinans virgines. siue
vinum boni odoris ad virgines intelligimus

domini salvatorem qui loquitur in euangelio iohannis
Nisi granum tritici cadens in terram mortuum
fuerit ipsum solum manet. si autem mortuum
maiores fructus affert. De hoc tritico ef
ficitur ille panis qui de celo descendit et qui
confirmat cor hominis. hunc panem comedunt
qui in xpo robusti sunt. et ad quos iohannes
euangelista loquitur. scribo vobis iuuenes.
quia sermo dei in vobis manet et fortes
estis et vicistis malignum. Cum frumentum
est electorum siue iuuenum. ipse et vinum
quod letificat cor hominis. et bibitur ab his
virginibus que sunt sancte et corpore et spiritu
ut inebriate atque gaudentes sequantur et regi
diam et dicant de eis. Adducentur virgines
post eam. proxime eius afferentur tibi.
afferentur in leticia et exultatione. Quod
et leticiam non habuit. quod inebriate poculo
saluatoris gratulantur in virgines et audent
dicere. Introducite me in cellulam vini
confortate me in vnguentis. Vinum hoc boni
odoris est. vnde in eodem carmine dicitur. Potate
bis me de vino vinifecarii de riuis
malogranatorum tuorum. Hoc vino inebri
ati sunt qui sequuntur agnum dei quocunque
vadit vestiti candidis vestibus. quia se
cum mulieribus non coinquinauerunt. virgines

Petite a domino pluuiam. Capitulum x.
a domino pluuiam in tempore serotino
et dominus faciet niues et pluuiam ymbris
dabit eis singulis herbam in agro. quia si
mulachra locuta sunt inutile. et diuini
viderunt mendacium. et sompniatores frustra
locuti sunt. vane consolabantur. idcirco adducti
sunt quasi grex affligentur quia non est eis pastor
lxx pluuiam a domino oportunam temporanea
et serotina. Dominus fecit fantasias et pluui
am hyemalem dabit eis vnicuique herbam in
agro. Quoniam hi qui loquebantur locuti
sunt labores. et diuini visiones falsas

et sompnia falsa locuti sunt. Vane consola-
bantur. ideo adducti sunt sicut oves. et afflic-
ti sunt quia non erat qui sanaret. Ista feli-
citas que in machabeorum tempore repromissa est
quando sunt lapides elevati super terram. et filiis
israelitarum civit in iudicium. in tantum ut rursum
firmito legis populi vescerent. et vino sen-
sum inebriarent. ignes ire ex parte
permittit. Verum quia extremum tempus est
appropinquare et mundus declinat ad finem
et omnia que predicta sunt sunt tamen apostola
petite a domino ut det nobis pluviam
serotinam. ut Christum qui promissus est ve-
niat et donat nobis rores et nives
pro quibus scriptum est in hebreo atrem. et
nescio quid volentes lxx fantasias
interpretati sunt. vel forte in similitudinem grece
adinvisionemque demonum nomine fanta-
sie voluerunt describere. Dominus igitur qui fac-
tus est nives et sanitatem omnibus terre
eorum per confessionis irrigantur et plu-
viis ipse dabit imbres credentibus. et u-
bertate omnia complebuntur. Ut postquam in Christum
crediderunt nationes intelligant vana
esse que ante coluerant. Sive ipse israel intel-
ligat quod quondam deceptus ydolatrie errori-
bus turbatur. frustra se coluisse simulacra
et divinorum audisse mendacia. et acqui-
evisse sompniis quibus sententia prepropera non
credendum. et ob hanc causam ducti sunt quasi
grex in captivitatem et afflicti absque pas-
tore deo quia legis notitiam non habebant
Omnis hic locus obscurus et dubius est
et debemus nobis lectorem ingerere. si in hiis que
ambigua sunt et nos periculo credi-
gendum. Possumus autem iuxta spiritualem in-
telligentiam dicere. quod credentes in Christo
dominus adhortetur ut petant serotinam plu-
viam in consummatione mundi quando plenitu-
do domanda est gentium. et singulis in agro

suo. herba succresceret. ita ut possint dicere
Dominus regit me et nichil michi deerit. in loco pa-
scue ibi me collocavit. Super aquas refectionis
educavit me. Quia idola locuti sunt inutilia. et divini
et sompniatores frustra locuti sunt. et vane
consolabuntur. Que de hereticis loquitur qui sub
nomine christiano non intelligunt nec de quibus
dicunt. nec de quibus affirment. et atten-
dunt spiritibus erroneis et doctrinis demo-
niorum. in ypocrisi mendacia loquentium
et cauteriatam habentes conscientiam. ut nequaquam
credentes eorum consolationibus abducuntur.
quia vana promittunt. et propterea tradita sunt
sathane in interitum carnis et abducti in
captivitatem regis babilonii. et affligentur
quia Christum pastorem non habent. quem sibi falso
nomine repromittunt. ¶ Super pastores ira-
tus est furor meus. et super hyrcos visi-
tabo. quia visitavit dominus exercituum gre-
gem suum domum iuda et posuit eos
quasi equum glorie sue in bello. Ex ipso
angulus. ex ipso paxillus. ex ipso arcus
prelii. ex ipso egredietur omnis exactor simul
et erunt quasi fortes conculcantes lutum
viarum in prelio. et bellabunt quia dominus cum eis
lxx. Super pastores concitatus est furor
meus. et super agnos visitabo. et visi-
tabit dominus deus omnipotens gregem suum do-
mum iuda. et ponet eos sicut decorem suum
in prelio. Ex ipso respexit. ex ipso posuit
ex ipso arcus in furore egredietur. omnis qui
egreditur simul. Et erunt quasi bellatores
conculcantes lutum viarum in prelio et preliabuntur
quia dominus cum eis est. Et in hoc loco du-
plex iudeorum expositio est. Alii enim arbitran-
tur in adventum Christi universa complenda.
alii sub machabeis esse completa tamen
Est autem eorum quod dominus polliceretur iram ex-
planatio. Super pastores ac et principes
ac sacerdotes iratus est dominus. et super

Zacharias

hyrcos et populum visitabit iuxta illud quod
Super predictos fratres et populos meos. pas-
tores eiecerunt eos. ut vicio inferiorum
discipuli pervenient non in iusticia iudicii
qui peccata patrum reddit in filios. sed quia illi
peccatoribus populus applausit simul. et tunc
dominus quidem visitavit hyrcos suos vel
agnos pinguissimos. et fecit inde lex
ariditate siccari. Postea vero visitavit
dominus omnipotens gregem suum domum iuda
Suscitavit enim iudam machabeum. et
ceteros ex eo contra duces antiochi
et posuit illos quasi equum glorie sue
in prelio. hoc est quod de eius stirpe generan-
tur. Multo enim tempore macedonas compres-
serunt. Unde sequitur. ex ipso angulus
ex ipso paxillus. ex ipso arcus prelii
ex ipso egredietur omnis exactor simul. sic
intelligitur. ut an-
guli insisterent in regia potestate. quia parietes
ipse contineat. Et ex eo manat paxillus
et sacerdotium. lege ysaiam in quo elia-
chim in templo dei quasi paxillus figitur
Ex ipso arcus prelii. fortes ad bellandum
ex ipso etiam omnis exactor simul. quod in
hebreo scriptum est noges. et aquila
interpretatum est ut non so-
lum fortes et boni. sed alii ex eis fuerunt
indigeni gentis sue Iudas enim machabe-
us et omnes qui de gente ipsius principes
fuerunt in populo et angulus erat quia regia
potestate populum continebat. et paxillus
ipsi enim erant sacerdotes. et arcus prelii
quia viri extitere fortissimi ut non solum exerci-
tum acieremque disponerent. sed prius ad prelium
prosilirent Possumus hoc quod scriptum est. ex ipso
egredietur omnis exactor simul quod quia lex
transtulerunt. ex ipso egredietur omnis qui
cedunt simul. et hoc dicere. nulla erit
dignitas in exercitu quod non eius arbitrio
disponatur Et erunt viri fortissimi conculcantes
macedonas quasi lutum viarum in prelio Erunt
autem fortissimi atque bellabunt quia dominus cum
eis est Illud hec ad presentiores tempora re-
ferunt quod per vicio sacerdotum frequenter et populus
traderetur adversariis Et nunc dominus omnipotens
visitat postea gregem suum domum iuda
qui dominus et principes et actio confitetur et posuit
eos quasi equum glorie in bello. de quo scriptum est di-
cunt. Ascende super equos tuos et equitatio
tua salus Ipse est et arcus fortitudinis domini
de quo ait. Inebriabo sagittas meas san-
guine Et rursum Sagitte mee con-
sumunt eos De hoc arcu et de huius sa-
gittis in vii° psalmo legimus. arcum suum te-
tendit et paravit illum Et in ipso paravit
vasa mortis. sagittas suas ardentibus
effecit Et conculcabunt autem adversarios
suos in nomine communicantes et dicent Dominus il-
luminatio mea et salus mea quem timebo?
Dominus protector vite mee a quo trepida-
bo? Dum appropiant super me nocentes
ut edant carnes meas Qui tribulant
me inimici mei ipsi infirmati sunt et ceci-
derunt Si consistant adversum me castra
non timebit cor meum Si exurgat
adversum me prelium in hoc ego sperabo
Quando implebitur illud eloquium. unus ex
nobis persequetur mille. et duo deducent in fu-
gam multa milia Et confundentur a-
scensores equorum et confortabo domum
iuda et domum ioseph salvabo Et con-
vertam eos quia miserebor eorum. et erunt
sicut fuerunt. quando non proieceram eos
Ego enim dominus deus eorum. et exaudiam
eos. et erunt quasi fortes ephraim Et le-
tabitur cor eorum quasi a vino. et filii eorum
videbunt et letabuntur. et exultabit cor
eorum in domino lxx Et confundentur
ascensores equorum. et confortabo domum

iuda et domum ioseph saluabo. Et habitare eos faciam quia dilexi eos et erunt sicut erant quando non eos abieceram quia ego dominus deus eorum et exaudiam eos. Et erunt quasi bellatores ephraim. Et letabitur cor eorum quasi in vino et filii eorum videbunt et letabuntur et gaudebit cor eorum in domino. Et hec iuxta superiorem sensum dupliciter edisserunt, ut aut sub machabeis transacta iam dicant aut sub christo in ultimo seculo transigenda contendant. Et est sensus: Cum positus fuerit iudas quasi equus decorus in prelio et conculcauerit quasi lutum aduersarios et domino secum bellante superauerit, tunc omnis exercitus gentium corruet et domus iuda et domus israel, ea que vocantur domus ioseph, id est x tribuum, pariter saluabuntur. Et conuertam eos de captiuitate in qua fuerunt et erunt sicut eo tempore quando non proieceram eos. Ergo ero dominus deus suus eorum qui iterum exaudiam deprecantes. Et ephraim quem nunc captiuitas retinent postea letabuntur et tantum veniet gaudium ut eos vino madidos arbitreris. Filii quoque eorum videbunt primi triumphos et in domino letabuntur quo prebente victoriam consecuti sunt. Iudei hystoriam quando iuda et israel congregati pariter dixerint, vel quo tempore ephraim de captiuitate assyria sit reuersus quando iuxta iezechiel due virge id est iuda et ephraim sibi iuncte sunt et in unum baculum copulate. Quod iuxta tropologiam sic explanandum puto: Cum dominus omnipotens visitauerit gregem suum domum iuda, tunc confundentur ascensores equorum de quibus scriptum est: Cantemus domino gloriose enim magnificatus est, equum et ascensorem deiecit in mare. De quibus psalmiste voce cantatur: Ab increpatione tua deus iacob dormitauerunt qui ascenderunt equos. Et

super eorum congregatur chorus: hii in curribus et hii in equis, nos autem in nomine domini nostri inuocabimus. Ipsi obligati sunt et ceciderunt, nos vero surreximus et erecti sumus. In hoc equitatu confidebat rex egyptius et precipitatus in mare quasi plumbum submersus est in profundum. Et suo experimento didicit vanum esse quod scriptum est: fallax equus ad salutem. Hos autem et quadrigas super IIII^or perturbationibus impositas sentimus qui non frenis boni regantur aurige ad precipitia deferuntur. Alius est autem auriga de quo loquitur helizeus: pater mi pater mi currus israel et auriga eius. Cum deus domum iuda et domum ioseph confortauerit, sic dicit: Et qui sub ieroboam regnante diuisi sunt christo imperante federentur ut sit unus pastor et unus grex. Et iudas etiam et ioseph diuersis nominibus ad unam saluatoris intelligentiam conferuntur, quia et ioseph esurientibus in egypto populis frumenta largitus est et dominus famem mundi saciauit sua passione. Et conuertam eos et miserebor eorum et erunt sicut erant ante ~~qua fuerunt~~ sicut fuerunt antequam proicerem eos. Hoc uniuersa in persecutionibus accipe quando desperatis omnibus exaudit seruos suos dominus. Et erunt quasi fortes ephraim. Qui prius debiles et infirmi fuerant fortes erunt et suo digni nomine ephraim, enim interpretatur ubertas. Et letabitur cor eorum cum biberint vinum quod expressum est de vinea soreth. Filii quoque eorum quibus paulus apostolus loquitur: filioli mei quos iterum parturio donec christus formetur in vobis. Et petrus princeps apostolorum: sicut filii obedientie non conformati iuxta priorem ignorantiam. Et in psalmis legimus: Venite filii audite me timorem domini docebo vos. Isti

igitur filii exultabunt et letabuntur et cor
eorum gaudebit in domino. Sibilabo eis
et congregabo illos quia redemi eos. Sicut
ante fuerant multiplicati et seminabo eos
in populis et de longe recordabuntur mei.
et vivent cum filiis suis et revertentur. Et re-
ducam eos de terra egypti et de assiriis
congregabo eos et ad terram galaad et li-
bani adducam eos et non invenietur eis
locus. Hec. Significabo eis et suscis-
piam illos quia redimam eos et multi-
plicabuntur sicut erant prius. et seminabo
eos in populis et de longe recordabuntur
mei. Rursum filios meos et reducerentur
et ducam eos de terra egypti. et de assi-
riis suscipiam illos et in galaditem et in
libanum inducam eos et nullus ex
eis deerit. Signum congregationis sive
ut sub machabeis, vel in consummatione
mundi. ut propheta dixerim. meum magis habe-
bunt sibilum. ut ex sibilo meo illos
congregem. et me doceam esse pastorem. Et
cum redemero eos et liberavero de captivitate ex
tento brachio. et ego eos multiplicabo
quia ante multiplicaverunt. ut dispersio
in populos non videatur esse divisio. sed se-
mentis operatio et liberorum ac nepotum
segete multiplicata vivant cum filiis
suis. et revertantur non solum de sola de
terra egypti. sed et de assiriis. et ex
universis orbis parte redeant ad iudeam
et ad terram galaad et libani. que prius x
possidebant tribus. que appellabantur do-
mus ioseph. et ephraim et tanta erit
multitudo reductorum ut multitudine terra non ca-
piat. Secundum anagogen significat dominus
et sibilat. hiis qui prius ante fuerunt capti-
vi et loquitur ad eos. Venite ad me
omnes qui laboratis et onerati estis et in-
venietis requiem animabus vestris. Tollite

iugum meum super vos et discite a me
quia mansuetus sum et humilis corde. iu-
gum enim meum suave est et onus meum le-
ve est. Aliud hac significatione sibilo que
clementia. quo dispersos populus congregat.
Congruenter autem quia dominus redemit eos
non corruptibilibus argento et auro ex
vana sua conversatione. sed precioso sanguine
quasi agni immaculati domini ihesu. Unde
loquitur in psalmo. Exultatio mea erue me
a circumdantibus me. Et iterum. Redemisti me
domine deus veritatis. Et multiplicavit
eos sicut fuerant ante multiplicati. ut im-
pleretur illud quod promissum est abrahe
Multiplicabo eum et benedicam illi et
benedicentur. ut fiat pater multarum gen-
tium. Filios abraham non eos debemus ac-
cipere quibus dominus loquitur. Si filii estis ab-
raham opera patris vestri facietis. sed illos
de quibus apostolus ait. Qui ex fide sunt
filii sunt abraham. De hac multiplicatione
et ysaias mistico sermone testatur dicens
Qui modicus est erit in milibus. et
qui parvulus erit in gentem magnam. Multipli-
catio autem et benedictione liberorum non acci-
pienda carnaliter. alioquin helyas et he-
liseus et ieremias et baptista iohannes. quo
maior inter natos mulierum non fuit hac
benedictione caruerunt. sed illa qua ve-
niunt ad fidem multitudines nationum
Denique sequitur. Seminabo eos in populis.
et de longe recordabuntur mei. Seminati
sunt in populis qui domini audiere sermonem.
euntes docete omnes gentes. Et in alio
loco Non vos me elegistis. sed ego elegi
vos. et posui ut eatis et fructum afferatis
et fructus vester maneat. Metitur cuncta
apostoli et fuerunt in populis seminati. gentes
et populi longe positi recordabuntur mei
Illo populo huic sine argente Reuni

rentur et convertentur ad dominum universi fi-
nes terrae et adorabunt in conspectu eius univer-
sae familiae gentium. Quoniam domini est regnum
et ipse dominabitur gentium. Recordabuntur
de longe recordabuntur mei. Illi scilicet quibus dicitur
Qui longe estis recordamini domini et
Jerusalem ascendat super cor vestrum. Longe
fuit omnium gentium multitudo. sed recordata
est dei quia ex uno omnes parentes generationem.
Licet apostolis in cunctis gentibus seminantibus
gentes longe positae dei fuerint recor-
datae. Vivent cum filiis suis. ut qui prius
in infidelitate mortui erant. fide vivere
incipiant. Isti sunt filii quos paulus
nutriunt in evangelio scribens ad chorin-
thios. Lac vobis potum dedi. Et petrus
in dispersione scribit fidelibus. qui renati
estis non ex semine corruptibili sed incor-
ruptibili per sermonem viventis dei et
permanentis. ut sicut modo geniti parvuli
lac rationabile concupiscent. et ipso cres-
cent in salutem. Ad hos filios scribe-
bat et iohannes evangelista. Filioli custo-
dite vos ab idolis. Et reducam eos
inquit de terra egypti. et de assyriis con-
gregabo eos. De terra egypti in qua
imperabat rex pharao. qui quondam
grandibus aiebat. mea sunt flumina et
ego feci ea. Et de terra assur quam te-
nebat rex assyrius sennacherib magnus.
qui et ipse dicebat. super sydera celi po-
nam thronum meum et ero similis altissimo.
Licet autem de tenebris egypti et de tribu-
latione mundi et de potestate assyrii
qui infestat angelicus atque ducens
ipse enim est inimicus et ultor. natio-
nes dominus aggregavit inducens eos in
terram galaad et libani. Galaad in
lingua nostra vertitur in testimonio transmi-
grationis quando de carnalibus transimus

ad spiritualia. de parte vero quando ad totum
terrena relinquimus et ad celestia tran-
sirimus. Libanus autem interpretatur
id est dealbatio. Adducimur itaque
de tenebris egypti ut postquam transierimus
et ingressi quando de mundo. dealbemur in
domino et dicatur de nobis. quae est ista que
ascendit dealbata. Alii iuxta graeci sermo-
nis ambiguitatem. quia et nos sermonis
et thus. libanus dicitur libanum thus
interpretantur. et ex thure significari pu-
tant deum. ut postquam de terra transierimus ad
celum. compleatur ~~fiunt~~ salvatoris oratio in no-
bis. pater da eis ut sint in nobis unum.
sicut ego et tu unum sumus. Unde et spon-
sa in canticis dicit ad sponsum odor
vestimentorum tuorum sicut odor libani.
Licet inducit nos in terram galaad et
libani non invenietur nobis locus. ut me-
quidem terrae stringamur angustiis. sed celorum
altitudine perfruamur. Et transibit in
maris freto. et percutiet in mari fluc-
tus. et confundentur omnia profunda fluminis
et humiliabitur superbia assur et scep-
trum egypti recedet. Confortabo eos
in domino. et in nomine eius ambulabunt dicit
dominus. Lxx. Et pertransibunt in mari angusto
et percutient in mari fluctus. et sicca-
buntur omnia profunda fluminum. et aufe-
retur universa iniuria assyriorum. et scep-
trum tolletur. et confortabo eos in domino deo
suo. et in nomine eius gloriabuntur dicit dominus
Narrant hebrei captivum populum medo-
rum non solum in medos et persas sed in bos-
phorum quoque et septentrionalem plagam
ab assyriis atque chaldeis esse translatum
et postea eos ex parte remeasse. dei
se ad eos convertente clementia et
hoc esse quod nunc dicit transibunt in mari
angusto. profundis angustiis a

calcedonem. et quidam bizantium breui
freto diuidunt. Et pertransiet dominus in mari quasi
vadens ante populum suum super maris fluctus
et confundentur omnia profunda fluminum. ut
olim fecit cum iordane siccato et mare ru-
bri transgressus est in deserto populus. Et usque
fuit de captiuitate profundo et malorum
amaritudine liberatus. humiliabitur assiriorum. et
egipti imperium recedet ab eis. et confor-
tabuntur in domino et in nomine eius ambulabunt
in terra israel dicit dominus. Hec ut ab hebreis
nobis tradita sunt nostre lingue hominibus
expressimus. fidem dictorum ad eos a quibus
sunt dicta referentes. Ceterum nos qui christi cense-
mur nomine. comedente ... et
secundum spiritum uiuificante. primo spiritua-
libus spiritualia comparamus non bosphorum et
strictitatem cursus maris. et arena fluen-
ta iordanis. que fabularum filia sunt sed
dignitatem in prouos suos dei clementiam quia
Quo pereunte et nobis aperiente viam in
sinu maris freti. siue angustum
mare. quod peccatoribus latissimum est. Lata enim
et speciosa via que ducit ad mortem. ar-
ta et angusta que ducit ad vitam.
De hoc mari et in psalmo legimus. Qui descendunt
in mare in nauibus. facientes operationem in
aquis multis. Ipsi viderunt opera domini
et mirabilia eius in profundo. In hoc mare
seculi in quo sanctorum nauis coartatur et in tri-
bulatione posita est. dixerunt apostoli et
petrus domine ut nos de amaris fluctibus
liberaret. In hoc mare sagena
euangelica mittitur. que testimoniis texta est
scripturarum. ut pisces mersos et obru-
tos mundi huius gurgitibus. in aurum
ethar liberaz et possint laudes canere.
Hii sunt qui descendunt in mare. et in
ecclesiarum nauibus faciunt opera multa et
vident mirabilia in profundo diuinarum

et sapientie et scientie eius. et in spiritu sancto qui
scrutatur etiam alta dei. Quibus dominus loquitur
venite post me et faciam vos piscatores
hominum. De his piscatoribus qui descendunt in
mare et sunt in nauibus ysaias quoque va-
ticinatur. Volabunt in nauibus alienige-
narum et mare pariter depredabuntur. In eccle-
siis enim de medio gentium congregatis. toto
apostoli orbe volitauerunt. ut depredarentur
mare. et diuersis spolia tollerent que regna-
bat in mari et de quo scriptum est. Hoc mare
magnum et spaciosum manibus. illuc reptilia
quorum non est numerus. animalia pusilla cum
magnis. illic naues pertransibunt. Draco
iste quem formasti ad illudendum ei.
Latum et spaciosum mare est plenius et
magnis animalibus. que tam diuerse insani-
unt et quorum numerus non est. Cum autem
super mare fuerit et in ipso mari voluerit in
nauibus audiet tu saluatorem. Tu do-
minaris potestati maris. motum fluctuum
eius tu mitigas. Et cuius transierit in
maris freto. et fluctus eius suo calca-
uerit pede. confundentur omnia profunda
fluminis de quo scriptum est. Qui conuertit
mare in aridam in flumine pertransibunt
pede. Et humiliabitur superbia siue tumor
assirii et egipti a sanctis atque credenti-
bus recedat imperium. et qui liberati sunt
confortentur in domino et dicant. Fortitu-
do mea et laus mea dominus. Et iterum
Diligam te domine fortitudo mea. Et in
ieremia. Fortitudo mea et auxilium
meum et refugium meum deus meus. Unde
et apostolus in quo christus loquebatur aiebat
omnia possum in eo qui me confortat.
Et non solum confortabuntur in domino. sed et
gloriabuntur in eo et dicent. Mihi autem ab-
sit gloriari nisi in cruce domini mei ihesu christi.
Per quem mihi mundus crucifixus est et ego

mundo. Et qui gloriatur in domino glorietur. Et in alio loco Non glorietur sapiens in sapientia sua neque fortis in fortitudine sua neque dives in divitiis suis. sed in hoc glorietur qui gloriatur intelligere et scire dominum et facere misericordiam et iudicium in medio terre. Verum quia in hebraico scriptum est et in nomine eius ambulabunt. sic intelligendum est quod in nomine christi ambulet christianus et scriba in talmud eorum nomine novum. et sub tanti nominis dignitate ambulet in domino. sicut ambulavit enoch et placuit deo et translatus est.

Explicit secundus liber beati Jheronimi presbiteri in explanacionem Zacharie prophete. Incipit liber tercius eiusdem.

Arguet me fortasse sicut in incorrupta et spolium transmittere ut non dum emendandi sed ne relegendi quidem habeam facultatem. Ille festinat in opera sua. nos in nostro opere numquam facimus dum eruditio [illegible] et quod tamen [illegible] reprimimus. composito non licet ornare sermone. Rudes igitur non mea culpa sed studio portitoris suscipe libros. dum ipse nimia festinat [illegible]. et nos non patitur [illegible]. Quamvis et elegans sit [illegible] ingenium. et longo usu tritum [illegible] oratio. tamen auctoris manu [illegible] sunt et polimine [illegible] sordes neglegentie et vel [illegible] flore inveniat. vel [illegible] vel aspera [illegible]. Unde et [illegible] traditum est quod libros suos quasi ursorum fetus lingua composuit et lambendo fecit esse meliores quod durarent in memoria sempiterna.

nam. et nimietate [illegible] orationis compleuit. [illegible] ad lybanum et ad duas virgas [illegible] pastores qui in uno mense succisi sunt. Et ad xxx argenteos de quibus emptus est ager figuli in sepulturam peregrinorum. Et ad stultum vasa pastoris usque ad finem voluminis. que cunctis sunt obscura misteriis. ut misericordia dei et tuis indigeam orationibus. ne cursus [illegible] impediatur errore. et maluimus [illegible] sit oratio deprehendi quam ad hoc solum linguas [illegible] se putaverint ut priores lateant et divina [illegible] compleant.

Aperi lybane. Capitulum xi. portas tuas et comedat ignis cedros tuas. Ulula abies quia cecidit cedrus quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus basan quoniam succisus est saltus munitus. LXX. Aperi lybane portas tuas. et comedat ignis cedros tuas. Ululet pinus quia cecidit cedrus quia optimates valde sunt. Ululate quercus basanitidis. quoniam depositus est saltus nemorosus. Hystorice lybanus ad quem prophetalis sermo dirigitur dicens Aperi lybane portas tuas. templum intelligitur iudeorum quod instauratum primo edificatum a zorobabel rursum a vespasiano et tito cum turribus subvertendum. Et quia lybanum templum appellavit

et in reliquis sequatur translationem. ut per cedros et abietes et quercus basan. saltumque nemorosum. principes et sacerdotes et populus significet iudeorum. Aperit autem lybanus portas suas. ut romanus intret exercitus. Et comedit ignis cedros eius ut vel incendio cuncta vastetur vel hostili impetu duces ac principes consumantur. Ululant abietes quia cecidit cedrus multo principes et

Zacharias

sacerdotes sua pplatiōe lugentes Nō-
ꝗ pq dixit obscure ut posit mani-
festius. quia magnifici vastati sunt Sin-
pro saie que sunt cedri lybani q ro-
buste sunt Et abietes quibus ululare
iubentur Quia pinus qr corruit Magni-
fici magis vastati sunt. ululate quercus ba-
san i. confusionis uel ignominie. qr saltus
munitissimus q hebraice dr besor. ex a-
lex translatum est nemorosus excisus est
Quia templum qd inexpugnabile videbatur fir-
mitate et a diuersis regibus et principi-
bus. ac postea ab herode constructum a
romanis oppugnante deletum est Hunc
locum quidam non intelligentes. lybanum
et abyetes. et pinos et quercus basan
et saltum nemorosum sive munitum. ad
contrarias referunt fortitudines. de quibus
in ezechiel sub nomine assur et pharao
dictum sit Ecce assur cupressus in lybano
et bonus ramis et condensus umbra
culo. et excelsus magnitudine. et inter me-
nibus fuit cacumen eius. aqua
nutriunt eum. abyssus exaltauit illum
et cetera que tam de assur quam de phara-
one dicuntur Et uel ad contrarias forti-
tudines uel ad superbos quosque uel ad
principes dici arbitrantur de quibus et in
psalmis legimus. vox domini confringentis cedros
et confringet dominus cedros libani Et
in alio loco Dies domini sabaoth su-
per omnem contumeliosum et superbum. et super
omnem excelsum atque sublimem Et post
paululum Et super omnem cedrum lybani
excelsorum. et super omnem arborem quercus
basan Et de hoc lybano assert pro-
pheta lybanus cum excelsis cadet ⁘
Istos autem priore interpretacione sequimur.
presertim cum et ea que sequuntur huic sen-
sui congruant Vox ululantium pastorum

qr vastata est magnificencia eorum
Vox rugitus leonum. quia vastata est
superbia iordanis lxx Vox lugen-
tium
pastorum. quia misera facta est magnificencia
eorum Vox rugientium leonum. quia afflicta
est fremitus iordanis Hos superioris capi-
tuli
et in lxx consimiliter coniunct Quos con-
ueniat cedros. abietes. pinos. et quercus
basan. et exponentes q cum iste arbores
inutileat dicens Quia magnifici vastati
sunt Sicut per alia dicit
pastores esse i. principes atque doctores et
q primi erant in populo qui flere debeant et
lugere. qr magnificencia eorum et pulchritudo
et decus vastatum sit atque consumptum. tem-
plum uidelicet in quo se glorificabant Et vox in-
quit rugitus leonum quos excelsas
arbores et rursum pastores. eosdem nunc
leones appellat Et qr leones dicebantur
fuit translatione ut inferat quia vas-
tata est superbia iordanis. sive fre-
mitus et sonitus aque decurrentis. q hebraice
dicitur gaon Et quia templi altitudinem
uere sunt fixe uidere altitudinem lybani com-
parauit. michi et lybano in terra repromis-
sionis excelsus est. in nemorosus atque condensus
sic iordanis fluuio qui maximus in iudea est
uere que morantur leones fremitum inter
leonum pre ardore sitis. uel ob deserti
uicinia et latitudinem vaste solitudinis
et arundineta et carecta Unde et per
ieremiam dicitur Ascendet leo de iordane
volens omnem de nabuchodonosor de sedibus suis. qui
leonem de cubili exisse comparat quibus dicit
Vox rugitus leonum. quia vastata est superbia
iordanis Vox magis optanti qr templum
destructum est. in quo se gloriabantur sibi auxilium
et quasi iustos et bellatores ac potentes quos
dam uidebant leones Hec dicit dominus deus
meus Pasce pecora occisionis quia qui pos-

sederunt occidebant et non dolebant et
vendebant ea dicentes Benedictus dominus
divites facti sumus et pastores eorum non
parcebant eis. Lectio. Haec dicit dominus deus meus
Pasce oves occisionis quas qui possederunt
interficiebant et non agebant penitentiam. et qui
vendebant eas dicebant Benedictus dominus di-
vites facti sumus. et pastores earum nihil
parcebant super eis. Ubi manifestissima
prophetia est. et per translationem hystorie veteris or-
do innectitur. superflua est tropologie interpretatio
ut alios bonos ut alios malos dicamus
esse pastores. et hoc tam ad veterem populum re-
ferre quam ad novum. id est tam ad iudeorum
sacerdotes et principes quam ad episcopos et presbi-
teros christianorum. Et quamvis pastores fuerint
negligentes. et unum de minimis scandali-
zaverint. ipsos esse qui interficiebant pecora occi-
sionis et non parcebant super eis. quamquam
nec doleant nec possint dicere cum apostolo. quis
scandalizatur et ego non uror. Et ven-
debant populos sibi creditos de quibus scriptum est
Qui devorant populum meum sicut cibum panis
Et ex aliorum mortibus divitias consequuntur
laudantes eos qui predas agunt de mise-
ris et iniquis benedicentes. Hoc alii interpre-
tentur ut volunt. nos teneamus explanationis
ordinem quem semel arripuimus. Quam aptius
est libanus et cedri eius atque abietes flam-
ma veniente combuste sunt ululatus quoque pa-
storum auditur. et rugitus leonum. quia omnis
pulchritudo et superbia iordanis vastata est
atque consumpta. Iudeo hec dixit meus dominus
deus meus. Prophetia zacharia ad te i[te]-
simo confirmat. Pasce gregem occisionis
Hoc est [illegible] nutriatur et crescat. quia
postea ab hostibus occidendus est. Quas
oves et pecora principes romanorum qui possi-
debant ea et optinebant iure victorie. in-
terficiebant et non miserebantur sive vendebant

et non sentiebant dolorem. id est nichil
illi mali pro tanta crudelitate patie-
bantur et vendebant ea qui non propter clementiam
sed propter pretium reservabant. Legimus veteres
hystorias et plangentium traditiones iudeorum
quod in tabernaculo abrahe ubi nunc per
singulos annos mercatum celeberrimum exercetur
post ultimam eversionem quam sustinuerunt
ab adriano multa hominum milia venundata
sunt. Et que vendi non potuerunt. translata
egyptum. et tam naufragio et fame quam
gentium cede truncata. Isti ergo victores
et domini. qui occidebant et non dolebant.
vendebant pecora atque dicebant Bene-
dictus dominus divites facti sumus. Hanc
habebant sententiam. quod propter peccata sua offe-
derent iudei non eos oppressissent. et ex pleno
eorum divites facti sumus. Nec mirum tamen
si hostes iure victorie occidebant pecora
et non dolebant. vendebant et in suo
scelere gloriabantur. cum ipsi pastores eorum
atque doctores non pepercerint eis et ipsa
eorum grex lupis traditus sit. Et ego
non parcam ultra super habitantes in terra dicit
dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque
in manu proximi sui et in manu regis sui
et concident terram et non eruam de ma-
nu eorum. et pascam pecus occisionis
propter hoc o pauperes gregis. Lxx. Ideo
non parcam ultra super habitatores terre dicit
dominus. et ecce ego tradam homines unumquemque
in manu proximi sui. et in manu regis
eius. et concident terram. et non eruam de
manu eorum et pascam oves occisio-
nis in chanaan. Hoc quod lxx in exem-
plo transtulerunt et pascam oves occi-
sionis in terram chanaan. non est in
hebreo et a nullo alio translatore
interpretatum. Quia ergo pastores eorum non
parcebant eis. et ipsi principes mei populi

devoraverunt eos et ego non parcam
ultra super habitatores terre dicit dominus.
De hac autem terra loquitur de qua ei
primo dicebat. et non de orbe terrarum sicut
iudei male interpretantes a se voluit
in aliam partem dei despicere sententiam. Post
eversionem quippe templi quam postea eis
accidit quod per xl et duos annos post-
quam passus est dominus accepto spacio
penitentiam agere noluerunt. dimittam unum-
quemque ad proximum suum et mutua
se cede truncabunt. Sive in ipsa obsi-
dione templi quando iherusalem romanus
cinget exercitus tanta inter ipsos iu-
deos erunt bella atque discordie ut
in tres partes populus dividatur. legamus
iosephum et vii iudaice captivitatis
libros et hanc prophetiam eam completam
hystorie veritate cernemus. Et concident
ait terram. haut dubium quin romani
dem terram et universas urbes destru-
erunt iudeorum. Et non eruam de manu
eorum. Audi iudee quam in spes vanissimas
repromittis. et non audis dicentem dominum
atque firmantem. non eruam de manibus
eorum quod etiam sit apud romanos tria
futuram captivitatem. Et pascam pecus occi-
sionis. ut sic iudei mittantur ad mor-
tem. Pecora que dei est ista sententia oves
qui est pauperes gregis. hoc est isti
de israel qui credidistis in dominum ihesum
dei filium suscepistis. audite quod dicitur
et sequentis capituli sententiam cognoscatis.
Quod autem secundum lxx legimus et pas- intellige
cam oves occisionis in terra chanaan.
sic possumus accipere populum iudeorum quod des-
tinatum est mori in toto orbe dispersum
hoc est in terra chanaan atque genti-
lium. pascat dominus et nutrit ad occi-
landum. Et assumpsi mihi duas virgas

unam vocavi decorem. et alteram vocavi
funiculum. et pavi gregem. Et succidi
tres pastores in mense uno. et contracta
est anima mea in eis. Siquidem et anima
eorum variavit in me. et dixi non pas-
cam vos. quod moritur moriatur. et quod suc-
ciditur succidatur. et reliqui devorent unus-
quisque carnes proximi sui. lxx. Et as-
sumam mihi duas virgas unam vocavi
decorem. et alteram vocavi funiculum
et pascam oves. et auferam tres pastores
in mense uno. et ingravescet anima mea
super eos. Siquidem et anime eorum ~~sup~~
ingemiebant super me. et dixi non pascam
eos. quod moritur moriatur. et quod deficit
deficiat. et reliqui devorent unusquisque car-
nes proximi sui. Cuius dicat propter hoc
pauperes gregis et cetera
Audiat attendite quod lybani porte
aperte sunt. et quercus basan. abietes ced-
que succise. et ululant omnia. non par-
cam ultra super habitatores terre dicit dominus. et
hoc de uno iudaico populo dicit videbatur
quod interfectis prophetis et in filium dei misis-
sent manus et voce temeraria clamas-
sent sanguis eius super nos et super fili-
os nostros nunc creator omnium et do-
minus misericordiam suam eis exponit.
et dicit duas se habuisse virgas. unam
alteram decorem vocavit alteram funiculum.
et in duabus virgis ... pavit grege-
Tres quoque pastores in uno mense succi-
derit et contracta sit sive indignata. aut
ut lxx transtulerunt ingravata anima eius
super eos. haut dubium quin pastores sig-
nificet quos succidit in mense uno. Red-
ditque causam cur pastoribus indignata sit.
Tres ut eos in uno mense succiderit.
Siquidem et anima magistrorum variavit
in me. Et certius non me pleo ano

dilexerit. non pastores mercenarii
verunt amare pastorem. quia pastor
bonus animam suam posuit pro ovibus suis.
Commovebar(?) et ego indignatus sum in eam
primum(?) et ad ipsos pastores. quos mea
indignatione succidendam sive succisos pa-
storibus ad reliquum gregem locutus sum
Non pascam vos. sed quod moritur eligitur
sua voluntate moriatur. et se alterutrum de-
vorent. mutuaque cede dilanient
Hic   diximus ut fu-
ture explanationis semitam sterneremus
Creator et pastor cuius oves agnoscunt
vocem et sequuntur eum. duas sibi assumpsit
virgas. sive duas   id est
baculos qui hebraice dicuntur bacholoth
ut pastoris habitum demonstraret. Unam
vocavi decorem. hoc est sub noe
de hominum genus sua benedictione protexit
quum instaurato mundo necdum peccata
sorduerant. et ideo vocatus auctarium(?)
sive gentium decora appellatur et pul-
chra. quia non iustus est quam universitat
parente vere omnes est liberi(?). quos ecclesia
adunatione servavit. Et alteram vocavit
funiculos. Quando enim dividebat altissimus
gentes et dissecabat filios adam
statuit terminos gentium iuxta numerum angelorum
dei. Et facta est pars domini populus eius iacob
funiculus hereditatis eius israel. Et pavi in-
quit gregem sive ipsum in sincere sive in
ipso universale de hominum genus. Et succi-
di inquit tres pastores in mense uno. Legi-
mus in cuiusdam commentariis. pastores dominum
indignatione succisos in sacerdotibus et fili-
is prophetis et regibus intelligi iudeorum quos
post passionem christi uno omnia
succisa sunt tempore. De quibus loquitur
ieremias Sacerdotes non dixerunt ubi
est dominus. tenentes legem meam nescierunt me

et pastores prevaricati sunt in me. et
prophete prophetabant in baal. et ydola
consecuti sunt. Nos hanc explanationem con-
tempnimus. tres pastores in uno mense
succisos. eos vult accipi qui in patrem
et filium et spiritum sanctum prevaricati sunt
Omnes enim hereticos aut in unam aut in
duas aut in tres simul peccare personas
Dixit ille quod voluit nec
enim alterius sensum defendendum est
Nobis tres pastores qui uno mense suc-
cisi sunt. moyses videtur et aaron
et maria. quorum maria in mense primo
qui vocatur nisan. mortua est in de-
serto sin et in eodem loco prebuit aquam
contradictionis. eodemque mense moyses
et aaron condempnati sunt. ne terram repromis-
sionis intrarent. Atque ita factum est ut
de tribus pastoribus alia prius morte
succideret alii sententia mortis future
Et contracta est inquit anima mea super
eos. unde et super tres pastores quos pre-
fuerint gregi meo quia et illorum anima
variavit in me. non enim glorificaverunt
me ad aquam contradictionis. Si autem
ad populum referimus. quod anima populi va-
riavit in dominum. sic exponendum est
Ideo eis indignatus sum quia ipsi contra
me et ydola fluctuantes variis
contra me pugnaverunt modis. Commo-
vebar indignatus dixi ad moysen.
non pascam vos. dimitte me ut dis-
perdam eos. Cum autem dicit [illegible]
dimitte me provocat ad rogandum
et ostendit posse se ab eo teneri
Quod moritur inquit moriatur. et quod
succiditur succidatur. Omnia corpora
invenit in solitudine. et visi in sedi-
one instar bestiarum. mutuis la-
cerantur morsibus. nullaque terram repromis-

sionis intrat. Duas duas vo
cationes iudeorum et gentium in primo
israel et in novissimo intellexere nomine
xpianorum. Sed quod vocatio xpiana ante
precta sit et iudei renascerit et
passio sit a deo. non satis attendere.
Et tuli virgam meam que vocabatur
decus. et abscidi eam. ut irritum
facerem fedus meum quod percussi cum
omnibus populis. et in irritum deduc
tum est in die illa. et cognoverunt
sic pauperes gregis qui custodiunt
michi quia verbum domini est. lxx. Et assumam
virgam meam pulchram et precidam eam
ut dissipem testamentum meum quod dis
posui ad omnes populos. et dissipa
bitur in die illa et cognoscent chana
nei oves que custodiunt michi. quia verbum
domini est. Post vocationem israhel
et assumptionem virge fidei que volebat
funiculus tulit dominus virgam primam to
tius orbis nationes que vocabatur
decorum et abscidit eas a cultu
suo quia veritate sunt ydola. et omnes
dedicaverunt sibi inutiles facti sunt
Manifestius hec exponens. quod esset hec
virga intulit. ut irritum facerem
fedus meum quod percussi cum omnibus
populis. Statim ut israel assumpta est
gentium turba precta est. Et ut nata
ta est filia archisinagogi que pos
tea in exitu cum xii esset annorum exsus
citata et mortua esse creditur.
cepit sanguinis fluxu et
precia infirmitate curari. Et ir
ritum autem deductum est fedus me
um. quod cum omnibus ceteris nationibus
et intellexerunt pauperes gregis
populus israel qui mea mandata
custodit. quia verbum domini est. Vel
est domini abiecte gentes negantes. et in
abraham israel assumere confitentem.
Pro eo quod nos interpretati sumus et cognoscent
sic pauperes gregis. lxx. transtulerunt et
cognoscent chananei oves que custodi
unt mihi. quod ita nonnulli edisserunt.
Cognoscet populus iudeorum ad quem dictum
est semen chanaan et non iuda qui
nunc ceremonias meas custodit. sive
quia chanaan interpretatur parati ad humi
litatem. cognoscent qui olim parati sunt
ut humilientur a domino et relinquuntur. Cur
autem pro eo quod nos interpretati sumus sic
pauperes. illi dixerint chananeos cum
manifestum est apud hebreos et sic chen
dicitur. autem pauperes. illi duo verba
in unum copulantes quod eo quod est sic
pauperes. hoc est chen ame nomine
chananee gentis interpretati sunt. Et
dixi eos si bonum est in oculis vestris
afferte mercedem meam. et si non quiescite
Et appenderunt mercedem meam xxx
argenteos et dixit dominus ad me
Proice illos ad statuarium decorum pre
tium. quod appreciatus sum ab eis. Et
tuli xxx argenteos et proieci illos in
domum domini ad statuarium. lxx. Et
dicam ad illos si bonum in conspectu vestro
est date statuentes mercedem meam aut
renuite. et statuerunt mercedem meam
xxx argenteos. Et dixit dominus ad me
Depone eos in conflatorium et cognosce
si probum est. sicut probatus sum pro eis
Et tuli xxx argenteos et misi eos in
domum domini in conflatorium. Cognos
centibus israelitica gregis pauperibus qui me
a mandata custodiunt verbum esse domini
quod locutus sum et vera esse que dixi
id est ad pauperes gregis. si vobis pla
homines cum estis. et secundum liberum arbitrium

vos creavi. quibus et in hebreo sic lo-
quitur. Si audieritis me quod bonum sit tre
contemnite. Propter assumptionem quia ab initio uni-
versi hominum generis et vos mihi in peculia-
rem elegi gentem. et creator omnium volui
proprie vestra familia. reddite mihi mercedem
meam id est precepta mea servate. Sin autem
non vultis mercedem reddere. in perpetuum omnis
vobis meo renunciate nomine. aperte renunciate
et facite quod vultis. Qui tunc quidem re-
nuntiaverunt moysi. omnia quecumque dixit dominus faciemus.
In fine autem temporum pro eo quod eos elegi
de mediis nationibus et liberavi de egipto
fornace ferrea. appenderunt mercedem meam
xxx argenteos. pro meo sanguine dantes
iude proditori. Et dixit in me propheta
dominus ad me sive ipse salvator cuius
personam sub verba prophete ad se locutum esse con-
testans. proice illud ad statuarium. pro quo
in hebraico legimus ioser
quem nos fictorem et figulum possumus dicere.
Et est sensus. Proice pretium meum ad fi-
gulum. qui creator et fictor est omnium. Non
dixit depone sed proice. ut fictoris
plasteris iudicio mercedis domini ponderet
pretium suum id est divine
maiestatis in xxx contemptus argenteis tan-
ta vili mercede se proditum. decorum inquit
pretium quod appretiatus sum ab eis. Hoc
autem perversius est legendum cum irrisione
et subsannatione dicentis. tanto me pretio
miserunt et pauperes quondam a me electi
in filios. emendum atque vendendum pretio
iudicaverunt. Et tuli ait dominus per prophetam
sive ut a deo filiatur impatienti xxx ar-
genteos. et non eos deposui sed proieci in
domo domini ad fictorem. in domo domini
fecit eos a proditore reddi sacerdotibus et
phariseis ipso consentiente qui vendiderat pretium
tradens sanguinis iusti. Et illi qui

pretium sanguinis erat. noluerunt re-
ponere in corbonam id est in gazophylacio
sed emerunt ex eo agrum figuli in sepul-
turam peregrinorum. Nos et omnes qui peregrini
legis fuimus et advene. redempti pro-
fusione sanguinis eius. in domo figuli
creatoris qui omnium sepelimur et requies-
cimus. Propter   atque fictorem sta-
tuarium olim interpretatum sit. vel ambigui-
tate compulsus quia statuarium fictorem et
uno sermone significant. Iudei istum lo-
cum maliciose interpretantur. xxx argente-
os xxx mandata legis contenderunt
que facere iubeantur. Et rursum xxxvi.
alia. que prohibeantur in lege et dicunt
eis ut argentum mandatorum domini plaste
suo atque fictori reddant deo. que quia
facere noluerunt esse proiectos. Breviter
volui indicare quid sentirent alii
quorum explanationem eorum latissimam
tedet revolvere. ut ad reliqua transe-
amus. Et proieci virgam meam secundam
que appellatur funiculus ut dissolverem
germanitatem inter iudam et israel. Ixx.
Et abieci virgam secundam que appellatur
funiculus. ut dissiparem testamentum quod erat
inter iudam et israel. Et in hoc loco lon-
gam quandam explanationem ymmo tractatus
inexpugnabiles legisse me novi de
arii virgarum in unam sanctitate ex ~~te~~
~~dre~~ iezechiel volumine proferentes. et con-
cordia iude et ephraim spiritualem
sententiam sub huius titulo coaptantes.
Nos autem cepti sequamur ordinem.
Postquam a iudeis crucifixus est dominus
et xxx appretiatus argenteis. et pretium
sanguinis eius in sepulturam gentium pro-
ficit que peregrine erant a lege et man-
datis dei. statim dominus funiculum suum alterum
dissolvens. proieci autem virgam meam secundam

Zacharias

que proprie mea erit. quod in se habebat
ut in diemma, pretiosa et mitra
atque libanitica, sive ut consueto verbo utar
torale sit appellata. Quae secunda virga
funiculus appellata. Funiculi et propter me-
a. a me non preciosa est ut dissolverem
fedus et germanitatem atque concordiam.
que inter iudam fuerat et israel et fratres
invicem a se separarem. ut in apostolorum et
in eorum qui egerunt penitentiam inicio. tribus
solus iudas appellaretur et consitetur domi-
num. israel autem et ephraym et ioseph vo-
carentur qui in toto dicunt permanentes
dixerunt non habemus regem nisi cesarem. Quod
non intelligit ut interrupti fratrem patrium
sive testamentum quod habuerat iuda et israel
usque hodie eum penitentibus porrigit
manum. Sed ut de uno populo credentes
alios et alios non credentes inter se
dividerent. Nolite arbitrari quia veni
mittere pacem in terram. non veni pacem mit-
tere sed gladium. Veni enim separare hominem
adversus patrem suum. et filiam adversus
matrem suam. et nurum adversus socrum
suam. et inimici hominis domestici eius

¶ Et dixit dominus ad me. Adhuc sume tibi
vasa pastoris stulti. quia ecce ego sus-
citabo pastorem in terra qui derelicta
non visitabit. dispersum non queret.
et contritum non sanabit. et id quod stat
non enutriet. et carnes pinguium come-
det et ungulas eorum dissolvet. O
pastor et ydolum derelinquens gregem
gladius super brachium eius et super
oculum dextrum eius. brachium eius ari-
ditate siccabitur et oculus eius dexter
tenebrescens obscurabitur. LXX. Et dixit
dominus ad me. Adhuc sume tibi vasa
pastoralia pastoris imperiti. quia ecce
suscitabo pastorem super terram qui derelicta

non visitet. et dispersum non requirat
et fractum non sanet. et integrum non
dirigat. et carnes electorum devoret et ta-
los eorum pervertat. O qui pascitis vana
et qui dereliquistis oves. gladius super bra-
chium eius et super oculum eius dextrum.
brachium eius ariditate siccabitur. et o-
culus dexter eius cecitate obscurabitur.
Adhuc sume tibi vasa pastoris ad-
stulti. Id significat quod supra assumpsit se
virgas duas. unam decoris. et alteram
funiculum. Et quia illas suo vitio perdi-
derant. et solutum germanitatem inter iudam et
israel. nos insiti sumus in radice bone
olive. et cecitas ex parte facta est do-
mui israel donec intraret plenitudo gentium.
ut propheta dicit ut consummationem pastoris stul-
ti sive imperiti suscipiat vaticinium. Pas-
tor stultus aut imperitus haud dubium quin
antichristus sit qui in consummatione mundi di-
citur venturus. et qualis futurus sit indicatur.
Vasa autem pastoris insignia eius et habitum
de lampade. peram. baculum. fistulam. et
sibilum. Et quomodo ysaias ut captivitatem
populi demonstraret nudus ingreditur. Et iere-
mias vadit ad domum figuli. ut ex
dissipatione vasis quod faciebat in rota
et manu fingebatur artificis. et interitum
israelis et dei potentiam ostenderet. Et iezechi-
el ut subversionem ierusalem et fugam sede-
chie. et omnia captivorum non solum verbo sed
et habitu demonstraret. perfodit parietem et in
suis humeris exportatur. sic et zacharias
habitum stulti et imperiti pastoris assu-
mit. ut eum monstret qui venturus est.
Iste pastor non consurgit in israel quia ve-
rus pastor dixerat iam non pascam
vos quia alio nomine et in daniele propheta
et in evangelio et in epistula pauli ad the-
salonicenses. abhominatio desolationis sessu-

rex in templo dni collocat et se fratribus
ut deum q̄ et per ysaiam inīquus ꝯ̄t̄b dr̄.
et ad hoc venit nō ut saluz ꝫ ut perdat
gregem istum. Pastor .n. bonus egrotantia
pecora visitat. dispersa requirit. et elisum af-
fert. lassa sustentat. E contrario pastor
malus oīa aduersa agit. et cūctibus
pigruiū deuorans vigilans aretiū
et omnia dissoluit atq; perdit. ne rto
ingrediantur pede. Huic pastore susci-
piant iudei quem dns̄ interficiet spū
oris sui. et euacuabit illum ~~volu~~
sui aduentus ut qui nō crediderunt vitam
ne salui fierent. credent mendacio et iu
dicent et consenserint iniquitati. Desperato
aut̄ pastore pessimo stulto et imperito ad
ipsum pastorem collocat̄ sermo dirigitur.
O pastor et ydolum. Tam scelatus est
pastor ut nō ydolorum cultor. ꝫ ipse
ydolum nominet. Dum se deum appellat.
et vult ab hoībz adorari. qui derelinquit
gregem a bestiis deuorandum. quem dns̄
tanto tēpe custodierat. Gladius super
brachium eius et robur et super oculum
~~dex~~ dextrum eius quo se ante dei iac-
tabat esse sapientia. et plus videre quam
omnes retro ꝓphe viderunt. et tam ut
dei se filium vocaret. Gladius aut̄ ille
de quo et supra diximus et nunc dicimus
ex parte. de quo et ysaias loquitur. inebriatus
est gladius meus in celo. Postea aut̄ gla
dius dni super brachium eius et super
oculum illius dextrum erit. ut robur et oīs
iactantia fortitudinis ariditate siccet̄. et
scientia quam sibi falso nomine ꝓmittebat et-
ius tenebris obscuret. Cap. xii.

Onus vbi dni super isrl̄. Dicit
dns̄ extendens celum et fundans terram
et fingens spm̄ hoīs in eo. Ecce ego
ponam ihrl̄m superliminare crapule
omnibus populis in circuitu. ꝫ et iudas erit
in obsidione contra ihrl̄m. Et erit in
die illa ponam ihrl̄m lapidem oneris
cunctis populis. omnes qui leuauerint eam
concisione lacerabuntur. et colligentur ad-
uersus eam omnes gentes terre. Lex as-
sumpta vbi dni super isrl̄. Dicit dns̄
extendens celum et fundans terram et fin-
gens spm̄ hoīs in eo. Ecce ego ponam
ihrl̄m ut superliminare quod mouetur
omnibus populis in circuitu. et in iudea erit
obsidio contra ihrl̄m. Et erit in die illa
ponam ihrl̄m lapidem qui conculcatur
a cunctis gentibus. oms qui conculcauerint
eam illudens illudetur. Et congregabo
super eam omnes gentes terre. Triplex est
interpretatio est ab eo loco in quo legimus
ecce ego ponam ihrl̄m superliminare
crapule omnibus populis in circuitu usque
ad eum locum ubi scriptum est framea sus-
citare super pastorem meum. et super virum
~~coherentem~~ coherentem mihi dicit dns̄ exercitu-
um. percute pastorem et dispergentur oues.
Alii et iudeorum putant iam ex parte esse con-
pleta a zorobabel usque ad gneium pom-
peium qui primus romanorum cepit et templum
quam hystoriam scribit iosephus. Alii vero
qui ihrl̄m fuit instaurata in fine mun-
di esse complenda. quod sibi an
sio que supra stultum pas
torem legimus. iuxta aliquos gens iudea
promittit. Alii aut̄ hoc est nos qui
xp̄i censemur nomine in ecclesia usque ad
finem mundi cotidie et expleri et con-
plenda contendimus. Et ne per singula
extendamus modum voluminis. promittere
hec dicunt illi. sic alii suspicantur. nos
ita sentimus. Tres posuimus sententias
ut ex interpretationis varietate quid au
captandum sit. prudens lector intelligat

Zacharias

Dominus igitur qui celum extendit ut pellem et terram alta mole solidavit et spiritum hominis finxit in eo id est animam creator est omnium ut ex duabus substantiis anime et corporis unum animal compingeret. Spiritus enim pro anima frequenter accipitur ut in psalmo In manus tuas commendo spiritum meum. Et auferes spiritum eorum et deficient et in pulverem suum revertentur. Iste igitur creator universitatis et dominus se ierusalem superliminare crapule omnibus populis in circuitu positam esse testatur ut qui limen eius attigerit inebrietur et corruat. sive etiam superliminare in eum corruat a quo contingitur. Sed et iudas obsessa ierusalem captus a gentibus et in illarum transiens societatem coget metropolim suam obsidere. Non solum autem dominus ponet ierusalem cunctis populis quasi superliminare crapule. sed ponet illam et quasi lapidem oneris cunctis populis. quem qui levare voluerit concisione lacerabitur. congregabuntur enim adversus ierusalem omnia regna terre. Mos est in urbibus palestine et usque hodie per omnem iudeam vetus consuetudo servatur ut in viculis oppidis castellis rotundi ponantur lapides gravissimi ponderis. ad quos iuvenes exercere se soleant et eos pro varietate virium sublevare. alii usque ad genua. alii usque ad umbilicum. alii ad humeros et caput. nonnulli super verticem rectis iunctisque manibus magnitudinem virium demonstrantes pondus extollant. In arce atheniensium iuxta simulacrum minerve vidi speram eneam gravissimi ponderis quam ego pro imbecillitate corpusculi movere vix potui. Cum quererem quid sibi nam vellet. responsum est ab urbis eius cultoribus athletarum in illa massa fortitudinem comprobari. nec prius ad agonem quempiam descendere quam ex elevatione ponderis sciatur quis cui debeat comparari. Sensusque ergo iste est. Ponam ierusalem cunctis gentibus quasi gravissimum lapidem ad sublevandum. Levabit quidem eam et pro virium varietate vastabit. sed necesse est dum levetur in ipso nisu et elevatione ponderis gravissimus lapis scissuram aliquam vel rasuram in levantium corporibus derelinquat. Superior littera sic interpretari potest quod cuncti persecutores qui contra domum domini dimicaverunt inebrientur eo calice quo universis gentibus propinat ieremias ut bibant et inebrientur et cadant et vomant et insaniant. Secundo persecutionis tempore multis eminus contra ecclesiam pugnare compulsos sed quamvis hoc pondus voluit sublevare levabit quidem et pro ira domini. quia corripit patres suis manibus sustentabit verum ipse non erit impunitus. dei contra se gladio dimicante. Pro lapide oneris quem nos ut potuimus interpretati sumus. lxx verterunt lapidem conculcatum a cunctis gentibus. omnis qui conculcaverit eum sive eam id est ierusalem illudens illudet. Cui manifestum est sensus quod utramque ierusalem et ab inimicis gentibus et a persecutoribus conculcanda sit. et illudenda et pro voluntate illudentium. Sed melior et verior est sensus superior. Breviter singula exponimus ut tamen veniamus ad calcem. ne si prolixius scripserimus et rerum obscuritate et sermonis longitudine lectoris ~~animus~~ animum confundat. In die illa dicit dominus percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in amentiam. et super domum iuda aperiam oculos meos et omnem equum populorum percutiam in cecitate. Lxx.

In die illa dicit dominus omnipotens percutiam omnem
equum in stuporem et ascensorem eius in amen-
tiam. Super domum autem iuda aperiam ocu-
los meos et omnes equos populorum percutiam
in cecitate. In illo tempore. Hoc et singu-
dies quibus ierusalem fuit obsessa. ita ut
iudas eam quoque obsidere cogatur. et car-
naliter et spiritualiter percutiet dominus omnes
adversariorum equos in stupore. ita ut omnes
stupeant qui eos viderint esse percussos
et ascensores eorum malorum. pre mentis
magnitudine vertentur in amentiam. Et
super domum iuda. que omnium metropolis
suarum fuit a quibus cogebantur. aperiet ocu-
los suos dominus. ut eorum misereatur. et eos
dignos suo faciat aspectu. oculorum su-
orum illustret lumine. Omnes autem equos populorum
etiam percutiet cecitate. Qui spiritualiter
equi intelligendi sunt supra diximus. Fal-
lax equus ad salutem. Et hii in curri-
bus et hii in equis et cetera huiusmodi similia
Ascensores quoque eorum vel demones vel
falsos magistros diximus. qui omnes in stu-
pore vertentur et amentiam. ut non sa-
pere videantur. sed palpabiles eos oppri-
mant tenebre. quales fuerunt quando e-
gyptiorum primitiva percussa sunt. Super
domum autem iuda. id est populum qui con-
fitetur dominum. et fractum persecutionis an-
gustiis. ac timore perterritum videtur esse
in suo persequentium. aperiet dominus oculos
suos. ut plerumque respiciat dicentes
ad se. Respice in me et miserere mei
et mereantur audire. Erit tamen dominus lumen
eorum. Hoc est confussi lapidis lapsa
quasi in adversarios suos qui ierusalem
levare et vexare conati sunt dominus
dominatur. Et dicent duces iuda
in corde suo. confortentur mihi habitato-
res ierusalem in domino exercituum deo suo

LXX. Et dicebat tribuni. id est chiliarchi
iuda in cordibus suis. Inveniemus nobis
qui habitant ierusalem in domino omnipotente deo
eorum. Cum aperuit dominus oculos suos
super iudam. et percusserit omnes equos
gentium cecitate. duces iuda de quo
supra diximus. sed et iudas erit in obsidi-
one contra ierusalem. vota facient in cor-
dibus suis quia loqui libere non audebunt
ut vincat ierusalem et victus iudas
cum hostibus vincat cum civibus suis
Pro eo quod nos diximus confortentur mihi. et
LXX transtulerunt
id est inveniemus nobis. in hebreo scriptum est
universaliter. quod aquila transtulit
id est conforta mihi ut
sit sensus. Optabunt chiliarchi et
tribuni ac duces iude. et vota fa-
cient in abscondito mentis archano.
ut deus confortet habitatores ierusalem in
domino deo suo et vincat adversarios. Iuxta
tropologiam duces ac tribuni apostoli sunt.
et omnes apostolici viri atque doctores qui christi
exercitui prefuerunt. qui nolunt sibi alios
invenire. nisi eos qui habitant in ierusalem
visione pacis. et habitent in domino omnipotente
deo suo. De huius ducibus paulus apostolus
fuit qui invenit tytum et thimotheum.
lucam atque silvanum. Petrus quoque qui
marcum scriptorem erudivit evangelii. et ceteri
apostoli qui omnem mundum sua doctrina
et eruditione compleverunt ut haberent
discipulos habitatores ierusalem. In die
illo ponam duces iuda sicut caminum
ignis in lignis. et sicut facem ignis in fe-
no. et devorabunt ad dexteram et ad
sinistram omnes populos in circuitu. et habita-
bitur ierusalem rursum in loco suo in ierusalem
et salvabit dominus tabernacula iude sicut
in principio. ut non magnifice glorietur domus

Zacharias

David. et gloria habitantium ierusalem contra
iudam. Lxx. In die illa ponam tribu-
nos iuda sicut fornacem ignis in lignis
et sicut facem ignis in stipula. et devo-
rabunt a dextris et a sinistris omnes populos
per circuitum. et habitabitur ierusalem adhuc
in ierusalem. et salva fiet dominus taber-
nacula iuda sicut a principio. ut non magni-
ficetur gloria domus david et elatio
habitatorum ierusalem super iudam. Cum du-
ces iude dixerint in cordibus suis.
conforta mihi domine obsessos ierusalem. ut
qui sua imbecillitate victi sunt. tuo vi-
re sperent auxilio. tunc ego dominus omnipotens
deus eorum. ponam principes iuda sicut
fornacem ignis in lignis. et facem in sti-
pula. ut devoret adversarios. quibus
simulata amicitia iungebantur. Devorent
autem a dextris et a sinistris. et omnes populos
circumdant in circuitu. ut rursus ierusalem
habitet in loco suo. et nequaquam hostiles im-
petus timeat. Urbes quoque et oppida
ac villas et viculos terre iude que dire-
pta fuerint atque vastata. instauret sicut
fuerunt antequam vastarentur. et nequaquam
domus regia et inclita ac magnifica tri-
bus iude et habitatores ierusalem glorientur
adversus tribum iuda quod suo regatur im-
perio. suo consilio gubernetur. sed sciant quod
domini sit in utraque victoria. Hec iuxta
hystoriam seu facta sunt seu futura fide
rerum domini iudicio relinquimus et scientibus eius
qui ab eo sapientiam et vitam spiritum recte
perierunt. nos dicamus quod in tempore persecu-
tionis ecclesie duces et tribuni nominis christi-
ani de quibus supra diximus. cum dominus pacem
reddiderit ierusalem et intulerit adversariis
suis omnes suos. fient sicut caminus ignis
in lignis. et devorent infructuosas arbo-
res. et sicut faces in stipula. ut

quorum frumenti non habent et inferunt omni
vento doctrine tradant incendio. Et de-
vorabunt magis duces iuda. et tribuni
ad dexteram et ad sinistram eos qui medio
itinere incedere noluerint. nec sciunt
ecce viri dei populus
polliceri. nec ad dexteram nec ad sinistram
declinabimus via regia gradientes. Via
dextera paruitas est. quam gradi
vocant. sinistra luxuries. media
veraque frugalitas. Omnes igitur qui sunt
in via dextera quibus dicitur ne sis iustus
nimis et in sinistra qui audiunt vie
que ad sinistram sunt perverse sunt. devorabit fla-
ma consumens. Et deletis adversariis atque
sublatis. rursus ierusalem in ecclesia pristinam
gloriam recipiet. et erit in suo statu. et
inde tabernacula salvabuntur toto orbe di-
spersa christianorum conciliabula de quibus
quasi tentoriis et tabernaculis nec cupimus
ad domum que non est manufacta et ad ce-
lestem ierusalem. Postea autem tabernacula ple-
bis. et omnis qui censentur nomine christiano
et reputantur in vulgus. antequam pacem reci-
piant obsessi ecclesiarum principibus. et in fu-
ga missis. ut nequaquam putent ingenium atque doc-
tores suam doctrinam atque sapientiam. sed domini auxi-
lio pacem ecclesiis redditam. In die illo
proteget dominus habitatores ierusalem. et erit qui
offenderit ex eis in die illa. quasi david.
et domus david quasi domus dei et angelus dei
in conspectu eorum. Lxx. Et erit in die illa
proteget dominus habitatores ierusalem. et qui infir-
mus in eis fuerit in die illa. erit quasi domus
david. et domus david quasi domus dei.
et angelus dei in conspectu eorum. Iuda op-
tinente victoriam. et domino restituente
tabernacula eius sicut fuerant a principio. ut ne-
quaquam domus regia contra populum glorietur
in die illo et in tempore illo dominus in auxilio

iudas a dextris et a sinistris adu'sari-
os deuorabit. p'teget eam obsessos
ih'lm et i nouam felicitate ac b'titu-
dine oia mutabunt'. ut qui uilissim
putabat'. sit q'si domus regia. et qui
de domo regia erat. sit quasi de domo
dei .i. q'si minist' dni. et angelice digni-
tat' in co'spectu eo' qui eo t'pe fuerint
reseruati. Iux' anagogen p'teget dns
h'itatores celestis patrie celestis post
p'secutioes grauissima reddita. qm
et sui nois impositione decorabitur
ih'lm. Ih'lm eni visio pacis expri-
mit'. et tam beati erunt qui p' celum
militauerint et i p'secutioe domini s't confessi
ut q' minim' fuit. et q'si ho i aliquo p'ro
dro qz offenderit. ponat' i ordie magno-
rum. et magni q' sciut p'seuerauerint gradu.
sunt quasi domus dei. et q'si angl's dni.
Q'uia hoc oi studio laborand' positi in
t'ra. et uario labore sudant'. ut transforme-
mur i angelicam gl'iam. Et erit in die
illa q'ram conterere oms gentes q' ve-
niunt cont' ih'lm. et effundam sup' domum
dauid et sup' h'itatores ih'lm sp'm
g're et p'cu. Lxx. Et erit in die illa
q'rit auferre oms gentes q' veniunt con'
ih'lm. et effundam sup' domum dauid
et sup' h'itatores ih'lm sp'm g're et mie.
In die illo qn p'teget dns h'itatores
ih'lm. q'ret dns conterere oms gentes
q' veniunt cont' ih'lm. Conterere aut'
non in p'ditione. s' i emendatione
ut adu'sum ih'lm militare desistant
et esse incipiant de ih'lm. Sicut eni de
nichilo creauit omnia. non ideo fecit
ut p'deret q' creauit. s' ut illi' mia
q' creata s't saluarentur. Vn' et i sa-
pia q' salomis inscribit'. si cui tn plz
libru recipe. scriptu reperit. Creauit
ut essent omnia. et salutares g'ratio-
nes mundi. et non est eis venenum
mortiferum. Sicut et venit dns ut
quereret q'd perierat. et saluat' h'iam
gen'. sic et gentes i eo p'didit' q' g'n-
tes erant adu'sarie. Deinz se' Effun-
dam sup' domum dauid et sup' h'ita-
tores ih'lm. sp'm g're et mie. De
hac g'ra scribit paul' ap'ls. Cari-
tas dei diffusa e' cordibz nris p'
sp'm sem q' dat' e' nob'. Et i sapi'n
dco volunte co'tinet'. q' in celo s't quis
inuestigant' n' q' tu dedisti sapiam
et sp'm scm tuum misisti de excels'.
Et correpte s't semite eo'. q' versa-
bant' in t'ra. et q' t' placet erudit'
s't hoies. Et i ysaia loq't' dns. Dedi
sp'm sem sup' te. Et rursu' de eccl'e.
scriptura co'memorat. dedi sp'm meum s'r
eu'. Ho'm aut' effusionis sp's larg'itat'
ostendit. sicut manifestu' est in eo q'd dic'
mus. caritas dei diffusa e' in cordibz
nris. Et in alio loco ex p'sona dei.
Effundam de sp'u meo sup' oem car-
ne. Q' sit aut' sp's g're. ide ap'ls
loquit' ad hebr'os. Q'uanto mag' pu-
tatis deteriora mereri supplic' eu' q'
filium dei conculcauerit. et sanguine
testam'ti pollutum duxerit. i quo sanctifica-
tus est. et sp'm g're contumelia fecerit.
Vn' et sp's y' sci dicitur g're esse diuini.
Et salutat' ap'li g'ra m'quit vob' et
pax multiplicet'. Ut postqz nobis
p'cca condonauerit tu' pax p'missa
consequat'. Hec iudei ex p'te iam
sunt et plenius i consumatione mundi
futura co'memorat. Nos aut' post aduen-
tum xpi cotidie impleri intelligimus
et p'bamus. Et aspicient ad me
quem confixerunt et plangent eu'

planctu q̄ſi ſup̄ unigenitū. et dolebū
ſup̄ eū ut doleri ſolz ī morte p̄mogē
niti. lxx. Et aſpicient ad me pro eo
q̄ inſultauerūt. et plangent ſup̄ eo
planctū q̄ſi ſup̄ cariſſi͞m. et dolebunt do
lore q̄ſi ſup̄ unigenitū. Hebrȩe litte
deleth et res hoc eſt d et r ſimiles ſ͞t.
et pro tītulo apice diſtinguūt. ex quo
euenit ut eadem u͞ba diuiſe legentes aliter
atq; aliter tranſtulerint. Intellige q̄ndam
unū deni quoq;. Et veſtitus erit iugit
erit ſamuel ephod bad. i. indumento
lineo. bad .n. linū appellat̄. unde et
baddim linia dicunt̄. Ꝓ quo hebreo
lattinꝰ p̄inde male quide legat
ephod bar. Siquidē bar aut filius
appellat̄ aut frumentū manipul' a'
electus aut   i. triſp'. q̄
ī errore interp̄tationis accidit ex a hir
ſtū deprehendimus. Si eū legantur
decani   i. ap̄puerint
ſiue aſpexerint accipit̄. pl̄anti cōmo
ordine literis cōmutatis tamen
         i. ſaltauerunt intelligit̄.
Et ob ſimilitudinem litter̄ error ē natꝰ.
Johes aūt ewangelista qui de pectore dñi
hauſit ſapiam hebrus ex hebrēis. quē
ſaluator amauit plurimū. dno inte͞pe
tiauit. ſ͞cd̄m textū literæ. amueter ſ͞z u͞bum
interp̄tatum eſt de iſo ut in helō legerāt.
et ſ͞c dñice paſſionis dicit eē cōpletum.
Qd̄ ſi quis nō recipit det teſtio͞m
de quo ſcām ſcripturaz loco iohēs iſta
ꝑtulerit. et cū nō reppererit coget̄ int̄
nis ſūſcipe uitate. Plangent autem
iudei q̄ſi ſup̄ unigenito et p̄mogenito.
ipſo ſignificante in dño ſaluatorē et
unigenito et p̄mogenito. Unigenitus ſ͞c
ſit ne ͞gnitate. p̄mogenitus uiue aplīn
ex mortuis reſurge͞m. Ꝓ unigenito
cariſſi͞m lxx tranſtulerunt. de quo ī evāng̃
legimꝰ. hic eſt filiꝰ meꝰ cariſſimus in
quo m̄ complacui. Talē dolebunt a ſecu
oſtēri. cū uiderint eū ī claritate reg-
nante. Ubi

apud grecos. nō ab illuſione. ſ͞z a ſalti
tempori eſt. q̄ ſ͞z cōn dñim ludenꝰ
quaſi ſaltauerūt. qui dicebāt illu-
dentes atq; irridentes. ua qui deſtruit
templū. et ī tribz diebus edificat
illud. ſaluū fac temetipſū deſcendens
de cruce. hec et alia illudētes et qua-
ſi amēte tripudio ſaltātes loq̄bant̄.
In die illa magnus erit planctus ī ihr̄lm.
ſicut planctus adad remon in campo
mageddo et planget t̄ra familie et
familie ſeorſū. Familie domus dd̄ ſeorſū
et mulieres ſiue uxores eoꝝ ſeorſum.
Ubi eū hebrȩus

utriq; ſ͞c. Familie domus na-
than ſeorſū. et mulieres eoꝝ ſeorſū.
Et familie domus leui ſeorſū et mu-
lieres eoꝝ ſeorſū. Familie ſemei ſeor-
ſū et mulieres eoꝝ ſeorſū. Omnes fa-
milie reliq̄ familie et familie ſeorſū et
mulieres ſeorſū. lxx. In die illa magn'
erit planctus ī ihr̄lm. ſicut planctus mal-
gnati. qd̄ ī campo ſuccidit̄. et plan-
get t̄ra ꝑ tribus ac tribus. Tribus
dauid ſeorſū. et mulieres eoꝝ ſeorſū.
Tribus domus nathā ſeorſū et mu-
lieres eoꝝ ſeorſū. Tribꝰ domus leui
ſeorſū. et mulieres eoꝝ ſeorſū. Tribꝰ
ſymeon ſeorſū et mulieres eoꝝ ſeorſū.
Omnes reliq̄ tribz ſeorſū et mulieres eoꝝ
ſeorſū. Adad remon ꝓ quo lxx tranſ
tulerunt   urbs eſt iuxta
therinhel. que hoc olim uabulo nū-
cupata eſt. et hodie uocat̄ maximiano-
polis ī campo mageddo. In q̄ ioſias

iosyas rex iustus a pharaone cogno-
mento nechao occisus est. super quo
lamentationes scribit ieremias. que le-
guntur in ecclesia. et scripsisse eum parali-
pomenon testatur liber. Sicut igitur
eo tempore post reges priores. spes omnis
populi erat in iosia. et occiso eo magnus
planctus in orbe commotus est. sic legimus
in hebreo. spiritus oris nostri christus dominus
captus est in peccatis nostris cui diximus
in umbra tua uiuemus in gentibus. Licet
aliter iuxta sensum spiritalem. hoc referunt
ad dominum ihesum. ita crucifixo domino sal-
uatore. renouabitur planctus in ierusalem.
sicut quondam fuit in urbe adedremmon
in campo mageddo. Et deinceps se plangent
familie et familie. siue tribus et tribus
seorsum. familie domus dauid seorsum.
et uxores siue mulieres eorum seorsum.
hoc fiet quoque tempore tribulationis et luctus
non de ceteroque frui re coniugiis et operi
nuptiarum. Unde et iohel captiuitate
propinqua dicit ad iudeos. Egrediatur
sponsus de cubili suo et sponsa de
thalamo suo. Et inpendente diluuii-
o imperatur noe. ingredere in archam
tu et filii tui. et uxor tua. et uxo-
res filiorum tuorum. Et postea sicco di-
luuio dicitur ad eum. egredere tu et
uxor tua et filii tui et uxores eorum.
Ut qui in archa in periculo discrimine
fuerant separati. reddito mundo generationi
et liberis deseruirent. Hoc autem non
solum fit tempore angustie. sed et tempore orationis
quando uolumus dominum deprecari dicente apostolo
ad corinthios. nolite fraudare in-
uicem nisi forte ex consensu ad tempus. ut
uacetis orationi. Igitur et nunc tribus do-
mus dauid. et tribus domus nathan
et tribus domus leui. et tribus domus

semei. a suis uxoribus separantur ut
plangant unigenitum et primogenitum
dominum ihesum de quo dixerant sanguis
eius super nos et super filios nostros.
In dauid regia tribus accipitur. hoc est
iuda. In nathan propheticus ordo describi-
tur. Leui refertur ad sacerdotes ex quo
ortum est sacerdotium. In semei doctores
accipiuntur. ex hac enim tribu magistrorum
agmina pullularunt. Reliquas tribus
tacuit. qui non habent aliquod priuilegium
dignitatis. In eo autem quod ait omnes
tribus reliquae tribus et tribus seorsum.
et uxores eorum seorsum. uniuersas absque
nomine comprehendit. Adremmon autem iuxta
lxx appellatur non una arbor
malorum granatorum id est mali punici. sed
locus huius arboribus consitus. De quo
iuxta intelligentiam spiritalem. sponsus
dicit in cantico canticorum. Descendi ut
uiderem in torrentis germine. si flo-
ruissent uinea. si floruissent ma-
la punica. Descendit enim saluator ad
torrentem huius seculi. et turbidas a-
quas de quibus et in typo helyas
bibisse describitur. ut post flores uinee
et post mali punici fructum utrumque sus-
ciperet. et inebrians ecclesiam suam au-
diret ab ea. potabis me de uino
unguentario. de uino malorum gra-
natorum meorum. Huiuscemodi pomo
non solum estus stomachi frangitur. sed et
corruptum uentrem sanare dicitur. et re-
liquis prodesse uisceribus. Nichil hoc
pomo pulchrius. in rubore ecclesie sanguis
significat uerecundiam. in granorum ordine
[illegible] gradus et membra totius corporis
per singula officia distributa. Si uero in
huiuscemodi uinea et malis fructum sal-
uator non inuenerit dicet. Dimice

palmitem non ferentem fructum tollet
pater et omnem qui fert fructum purga
bit eum ut fructum plus afferat. Et
in alio loco Johannes baptista clamat
Iam securis ad radices arborum
posita est. omnis arbor que non
facit fructum excidetur et in ignem mittetur
In summa sicut vitium vel malorum. qui
in die iudicii omnia deponet no-
mina dignitatum. et impletum fuit quod
scriptum est. ecce homo et opera eius
et palee separate a tritico. erit planc-
tus magnus non in alio loco. sed in
Jerusalem. Et ter plaga atque iudicium
a summis incipiet. reges et sacerdotes et
prophete et doctores tondet manibus
peccatorum. cum mala pulchritudinem viderent
esse summa. et eum quem confixerunt in
?? ac sua maiestate regnare. Capitulum XIII
In die illa erit fons patens
domui David et habitantibus Jerusalem
in ablutionem peccatoris et menstruate
Lex. In die illa erit omnis locus aptus in
domo David et inhabitantibus Jerusalem
et in transmutatione et in aspersione
De hoc fonte qui egreditur de domo
David et in Ezechiele propheta scribitur
quod erumpat fons in domo domini. et crescit
in fluvium qui appellatur aqua re-
missionis et indulgentie. et pergat
ad solitudinem. et ad mare quod nunc
vocatur mortuum. pisces que omnes vivi
ficet. et ex utraque ripa fluminis
variis generibus consurgant arbores. per
singulos menses suis novis fructibus
habundantes. Et ut sciamus domum hoc
est templum dei reparari esse domum Da
vid. quod in Ezechiele domus dei. in
Zacharia domus David appellatur
Hic fons de domo dei egrediens

refertur ad ecclesiam. et ad fidem scriptu-
rarum. ut omnes renascantur in Christo. et
in aqua baptismatis intra nobis peccata
doleant. Nichil immundi menstruata
quod quod attigerit. immundum fiet. Et huius
tamen sordes Christi abluentur baptismate
ablutione peccatorum et menstruate lex
transtulerit transmutatione et aspersione
quod de lege transeamus ad evangelium. de littera
ad spiritum. de umbris ad veritatem. pro bobus
et parentibus fictum et ethica succedant
Aspersio autem sanguinis domini significat de
quo et Petrus apostolus loquitur. Gratia nobis
et pax multiplicetur in obedientiam et aspersio
nem sanguinis Jhesu Christi. Et rursum Scien
tes quod non corruptibilibus argento et au
ro redempti estis sed sanguine precioso. ut
agni immaculati et purissimi. quo qui
aspersus fuit et redemptus dicere potest cum
propheta. Asperges me ysopo et mundabor
lavabis me et super nivem dealbabor.
Et erit in die illa dicit dominus exercitu
um. disperdam nomina ydolorum de terra. et
non memorabuntur ultra. et prophetas et
spiritum immundum auferam de terra. Lex
Et erit in die illa dicit dominus sabaoth
disperdam nomina ydolorum de terra. et non
erit ultra eorum memoria et pseudo pro
phetas et spiritum immundum auferam de
terra. In die illa quam crebro commemo
rat omnia ydola auferentur de terra
sive illa ydola de quibus propheta dicit.
simulachra gentium argentum et aurum opera
manuum hominum. ut nulla sit alia re
ligio nisi tantum nominis christiani. et de quibus
in propheta scriptum est ululate sculptilia
in Jerusalem et in Samaria. sicut enim feci
Samarie et sculptilibus eius sic faciam
Jerusalem et ydolis eius. sive hec ydola
de quibus apostolus loquitur. Spiritus autem mani

feste dicit. quia in novissimis temporibus rece-
dant quidam a fide. attendentes spi-
ritibus seductoribus et doctrinis demonio-
rum in ypocrisi falsiloquorum. cauteriatam
habentium conscientiam suam. Dicitur et ydola
fuit manu artificis. ita hereticorum perversa
doctrina. quodcumque simulaverit vocatur ydolum
et fit pro Christo adorni ~~antixpm~~ antichristum
De pseudoprophetis in hebreo absolute
legitur prophete. i. nebiim quod et ipsi pseu-
doprophetas significant. sed tamen et ab eth-
nicis sacerdotes ydolorum vocantur prophete.
Et erit cum prophetaverit quispiam ultra et
dicent ei pater eius et mater qui genuerunt
eum. Non vives quia mendacium locutus es
in nomine domini. Et configent eum pater et mater
eius qui genuerunt eum cum prophetaverit.
LXX. Et erit si prophetaverit homo ultra
et dicet ad eum pater eius et mater sua
qui genuerunt eum. Non vives quia men-
dacium locutus es in nomine domini. Et com-
pedient eum pater eius et mater eius qui
genuerunt eum cum prophetaverit. Sublatis
ydolorum de terra sublatis et pseudopro-
phetis atque inmundo spiritu qui loquebatur
in eis si quis ultra temptaverit voluerit
et quispiam ex persona domini ~~prophetaverit~~ pro-
phetare. statim pater eius et mater obliviscentur
parentum ut deo teneant servitutem. et
perficient contra filium mortis sententiam. et tam
pie erunt omnium inmites ut non expectent
publicum iudicium sed perimant quem tenent sententia sunt
primitus. Pro quo quod nos diximus configent
eum. idem verbum est in hebreo quod supra
diximus. Quam ergo vocem LXX interpretes
insultaverunt sive
illuserunt. et ut verbum de verbo exprima-
rent ea saltaverunt. et hic
transferre voluerunt. in com-
pedient. cum et aquila et symmachus
et theodotio et quinta et hic similiter verterunt
confixerunt. Rectius autem qui falsa prophetaverit
homo appellatur est dicente apostolo. Cum
enim sint inter vos emulationes conten-
tiones. nonne carnales estis et secundum
hominem ambulatis? Et in psalmis
Vos autem sicut homines moriemini et sicut
unus de principibus cadetis. Et indignus
spiritu dei meretur audire. non permanebit
spiritus meus in hominibus istis quia carnes sunt.
Et erit in die illa confundentur prophete
unusquisque ex visione sua cum prophetaverit
nec operientur pallio saccino ut mentiantur.
Sed dicet non sum propheta homo agricola
ego sum. quoniam adam exemplum meum ab ado-
lescentia mea. Et dicetur ei quid sunt
plage iste in medio manuum tuarum?
Et dicet. His plagatus sum in domo
eorum qui diligebant me. LXX. Et confundentur
erit in die illa prophete unusquisque in visi-
one sua cum prophetaverit. et induentur
pellem cilicinam quia mentiti sunt. Et
dicet non sum propheta ego quia homo ge-
nuit me a iuventute mea. Et dicam
ad eum quid sunt plage iste in medio
manuum tuarum? Et dicet quibus per-
cussus sum in domo diligentis me.
Qui prophetare temptaverit et perversum in-
dicio fuit deprehensus. et vaticinium il-
lius falsitatis reus convictus exitum ap-
probavit. confundetur ex visione sua. nec
ultra operietur cilicio ut mentiatur. Hic
enim erat habitus prophetarum. ut qui populum
ad penitentiam provocabant induerentur ci-
licio. Unde et ysaie precipitur ut auferat
saccum de lumbis eius et nudus incedat.
Necessarius enim erat tempore penitentie. sed imminente
captivitate. Ergo et iste pseudoprophetes
necessarie habitum prophetalem arripiet. ne sub
alieno vestitu et opinione simplices

quos sp decipiat. s magis tra fundat
vome. et agricultur ego dedi hoiem
se pbabit. dicq scriari sine q locutum
est ad adam. Maledicta terra in opere tu-
o. in laboribus comedes ex ea cunctis die
bus vite tue. spinas et tribulos germina
bit tibi. et comedes herbas terre. in sudore
vultus tui vesceris pane. Cuius se con
deit ad hoc narrat. ut in sudore vultus
sui comedat panem suum. interrogabit
eum alter et dicet. Quid sibi volunt
iste plage et hec vulnera. que in medio
manuum tuarum sunt. Et est sensus
Quare adhuc patibulo vel crucis manus
tue transfixe sunt clauis. vel quid commisi
sti ut huius pene et mariu subiaceres
Et ille videbit et dicet. hec vulnera
et has accepi plagas perdens meorum
iudicio deceptus. et eorum qui me non
oderunt sed amabat. Et in tempore fugato
mendacio virtus obtinebit. ut etiam
ipse qui suo pulcrum est vitio. artem profes
sum se esse fateatur. Hebrei hoc quod
scriptum est nec operientur pallio saccino
ut mentiantur sic edisserunt. Et non
replebuntur spiritu demoniaco quos

id est pylosos in ysaia
legimus. nec pro hanc orationem et men-
tem hominis dei in se eloquia mentiantur
sine deum negent. Ac hesue et et men-
tiantur et negent intepretati pater Fra-
mea suscitare super pastorem meum et super
virum coherentem mihi dicit dicit dominus exer-
cituum. Percute pastorem et dispergantur
oues. et cuitam manum meam ad parvu-
los. et erunt in omni terra dicit dominus partes
due. et dispergentur et deficient. et tercia pars
relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ig-
nem. et uram eos sicut uritur argentum. et
probabo eos sicut probatur aurum. Ipse

inuocabit nomen meum. et ego exau-
diam eum. Dicam populus meus es. et ipse
dicet dominus deus meus. lxx. Framea con-
surge super pastorem meum et super virum
ciuem eius dicit dominus omnipotens. Percute pas-
tores et dispergentur oues. Et inducam
manum meam super pastores. Et erit in die
illa dicit dominus. due partes peribunt et defi-
cient. et tercia pars relinquetur in ea. Et transdu-
cam terciam partem per ignem. et uram eos sicut uritur
argentum. et probabo eos sicut probatur aurum.
Ipse inuocabit nomen meum et ego exaudi-
am eum. Et dicam populus meus iste est.
et ipse dicet dominus deus meus es tu.
Pro framea quam lxx
transtulerunt in hebreo arepl. aput aqui-
lam et symachum macheram id est gladium
siue mucronem reperimus. Et pro eo quod nos
uertimus super virum coherentem mihi
aquila interpreta-
tus super virum contribulem meum
symachus super virum popli
mei. quod hebraice dicitur amiu. lxx
super virum ciuem eius. theodotio super-
virum proximum eius. vau in fine sermonis pro
ioth legentes que littera sola inter se distat
magnitudine. et si ioth legatur meum sig-
nificat. si vau eius. Hoc autem quidam
hanc prophetiam quam evvangelium matheus
retulit ad dominum saluatorem. postquam
in passionem eius fugere discipuli. et tunc ea
dicit esse completam. allegoricis interpretationibus vel
le temptare. et dum pla cupiunt videri
nosse. scripturarum regulam vitant non tenere.
Refert enim evvangelium matheus. Tunc dicit
illis ihesus. omnes vos scandalum patiemini
in me in ista nocte. Scriptum est enim
percutiam pastorem et dispergentur oues gre-
gis. Et iterum. Hoc autem totum factum est. ut
implerentur scripture prophetarum. Tunc discipuli

omnibus relicto eo fugerunt. Sic putandum
de alio loco assumptum testimonium. quia in euan-
gelio deus a se dicit pastorem esse per-
cussum. et in primo loco gladio atque mu-
cronem legimus imperatum. percute pastorem
et dispergentur oves. Hic gladius et
hec rumphea est et framea de qua in
xxi° psalmo dominus loquitur ad patrem. Erue
a framea animam meam. et de manu canis
unicam meam. De hac rumphea et in
Amos propheta scriptum est. In gladio mori-
entur omnes peccatores terre. quod iuxta litteram
penitus stare non potest. Multi enim pecca-
tores naufragio pereunt. alii veneno. alii
in aquis suffocantur. illos consumit incen-
dium. Hoc autem gladio et hac rumphea
omnes intereunt peccatores et tetri coloris
ethiopes. de quibus sophonias sancto
ore testatur dicens. Sed et vos ethiopes inter-
fecti gladio meo eritis. Postquam pastor
bonus qui animam suam posuit pro ovibus
suis. qui locutus est ad patrem. quem
tu percussisti ipsi persecuti sunt. et super do-
lorem vulnerum meorum addiderunt. patris
voluntate percussus est. et unus cum eo deus
ait. ego in patre et pater in me. pepen-
dit in patibulo et dixit. pater in manus
tuas commendo spiritum meum. statim disper-
se sunt oves omnis multitudo in christo credentium.
Convertit dominus manum suam ut in lxx
legitur ad pastores. quos multi male
iudeorum principes intelligunt. Ut autem in
hebreo scriptum est ad parvulos de quibus
dominus dixerat in evangelio. ne timeas grex
pusille. et in ysaia. ecce ego et pueri
sive parvuli quos mihi dedit dominus. Et
due partes facte sunt in omni terra iudeorum
atque gentilium que prius perierunt et defece-
runt. In passione autem eius. vox psalmiste
completa est dicentis. Salvum me fac

domine quoniam defecit sanctus. Et omnes decli-
naverunt simul inutiles facti sunt. non est
qui faciat bonum. non est usque ad unum.
Pereuntibus ergo gentibus et iudeis tertia in
orbe pars hoc est tertius christianorum populus
repente surrexit. Et pulchre autem tertia
pars relinquitur in ea hoc est in terra. quia
de iudeis atque gentibus hii qui dominum
confessi sunt. soli vite et humanitati terre
reservati sunt. Ipsa quoque tertia pars ne deli-
catam esset et securam confessio. quasi argentum
et aurum per ignem ducuntur et probantur. quod et
dominus in ardentibus ardore cupit. et paula-
tim ferrum desiderat. Unde et apostolus in spiritu et
igne dominum baptizare loquitur. In psalmo
Quoniam probasti nos deus igne nos exami-
nasti sicut examinatur argentum. Et post pau-
lulum. Transivimus per ignem et aquam et in-
duxisti nos in refrigerium. Et in alio loco
dicitur ad credentem. Si transieris per ig-
nem flamma non comburet te. quia tecum sum.
Ignis autem non consumit incendium et fla-
ma non devorat. quia vox domini inter-
cidentis flammam ignis. Cum sic probati
fuerint parvuli super quos convertit dominus
manum suam. et per commonitionem eorum omnium
nationum turba crediderit. tunc credentium
populus vocabit christum nomine suo. et illo
dicente. tu es populus meus. populus respon-
debit dominus deus meus es tu. Iudei
hec ad christum referunt. et in ultimo tempore
futura contendunt. Sed hoc inter nos et
illos est. que nos expleta iam dicimus
illi explenda contendunt. Capitulum
xiiii.

Ecce dies veniunt domini
et dividentur spolia tua in
medio tui. et congregabo omnes gentes
ad ierusalem in prelium et capietur civitas
et vastabuntur domus. et mulieres viola-
buntur. et egredietur media pars civitatis

in captiuitate et reliquum populi non auferetur
ex urbe. Lex. Ecce dies veniunt domini
et diuidentur spolia tua in te. et con-
gregabo omnes gentes super ierusalem ad
bellandum. et capietur ciuitas. et diri-
pientur domus. et mulieres polluentur.
et egredietur media pars ciuitatis in capti
uitate. reliquum autem populi mei non per-
ibit de ciuitate. Dies quos ventos
dominus comminatur. ut diuidat spolia
ierusalem in medio eius. et certum est propheticalis
hic sermo complendus. Ipsi sunt de quibus et in
ysaia legimus. dies domini insanabilis
veniet furoris et ire. ponere totum orbem
in solitudinem et peccatores auferre de eo.
Diuina autem necessitas est. ut spolia eius
diuidantur in medio illius. Solet hoc fre-
quenter accidere. ut que subito impetu in ciui-
tate direpta sunt. foris in agro aut in
solitudine diuidantur ne forte hostis
superueniat. Hic autem tanta malorum pondus
imminebit. ut que direpta sunt in ciuitatis
medio diuidantur pro securitate victorie.
Et non solum capietur ierusalem. a cunctis gen-
tibus aduersus eam in prelium congregatis. sed
et vastabuntur domus habitantium ierusalem
et mulieres violabuntur in dolorem virorum
et maritorum. qui nec propugnatione domo-
rum. nec ~~vxorum stuprum~~ vxorum stuprum
ab hostibus prohibere potuerunt. iuxta id
quod legimus alibi. Viri congregati
sunt in medio tui. gladio cadent. et fi-
lios viros in conspectu viro allident. et
domos viris depredabuntur. et vxores
viris habebunt. Quo nec crudelius nec quod
miserius inueniri potest. ut timore mortis
proprie. nec saluti filiorum. nec vxorum pu-
dicitiam defendere audeant. Hoc iuxta
et amos propheta ad amasiam impium
sacerdotem comminans loquitur. vxor tua

in ciuitate fornicabitur. et filii tui et fi-
lie in gladio cadent. et humiliatio fili-
orum veniet. Et hec populo iudeorum vniuer-
sa contingent. quia fremuerunt gentes et
populi meditati sunt inania. astiterunt re-
ges terre et principes conuenerunt in
vnum. aduersus dominum et aduersus christum eius.
Qui irrisit et subsannauit eos. et
in furore suo turbauit illos. in tantum ut
amplius quorum dies eius annos. qui ad
penitentiam dati fuerant iam esse completos. et
intelligi illos in negatione persistere
qui occiderunt dominum et prophetas. et
apostolos persecuti fuerunt. decreuit peruenit
super eos ira in finem. Hec omnia plenis-
sime iosephus. qui iudaycam scripsit
hystoriam. et multa maiora quam le-
gimus in prophetis eos sustinuisse commemo-
rat. Cornelius quoque tacitus qui post
augustum. usque ad mortem domiciani
vitas cesarum xxx voluminibus exarauit.
Quod autem media pars capta sit ciui-
tatis. et reliquus populus in vrbe perman-
serit. et in illo tempore. et in aliis approbatur
septentrionalem urbis et inferiorem partem esse
captam. montem autem templi et syon
in quo arx erat integram remansisse.
Iudei hec sub gog dicunt esse complenda.
aliis temporibus macedonum et egyptiorum di-
cesarum quoque gentium ex parte vastata illos
temporibus vastatis domini sinagogam relictos que
scripta sunt explanemus. Et egredietur
dominus. et preliabitur contra gentes illas. sicut
preliatus est in die certaminis. Et stabunt
pedes eius in die illa super montem oliua-
rum. qui est contra ierusalem ad orientem
et scindetur mons oliuarum ex media
parte sui. ad orientem et ad occidentem
prerupto grandi valde. Lex. Egredietur
dominus et preliabitur contra gentes illas

sicut in die dimicationis et in die prelii.
et stabunt pedes eius in die illa super
montem olivarum. qui est contra Ierusalem
ad orientalem plagam. et scindetur mons
olivarum. media pars eius ad orientem et
media pars illius ad mare. voragine
magna nimis. Egredietur deus et pug-
nabit contra gentes. et stabunt pedes eius
super montem ~~olivarum~~ olyveti et cetera. que
in scripturis dicta. et
non carnaliter continentur digne deo
debemus accipere et intelligere. cum loquatur
apostolus qui est imago dei invisibilis et
rursum. Regi autem seculorum incorruptibili
invisibili deo. Et in evangelio scriptum est.
deum nemo vidit umquam. unigenitus
filius qui est in sinu patris. ipse enarra-
vit. Et iterum. Non quia deum vidit quis-
quam. preter eum qui est de patre. Sicut
manum eius et pennam et aures et manus
et pedes et ventrem et oculos et cetera
corporis membra pro varietate causarum et sen-
suum interpretamur accipimus. sic et hoc
quod scriptum est egredietur dominus et pugna-
bit. more illud accipiendum quod in aba-
cuc legimus. Egressus est in salutem
populi tui. in salutem cum christo tuo. Et in
michea. Quia ecce dominus egredietur
de loco suo. et descendet et calcabit su-
per excelsa terre. et consumentur montes
subtus eum. et valles scindentur. In
ysaia quoque. Dominus [illegible] egredietur.
et conteret bellum. et suscitabit zelum
et clamabit super hostes suos cum for-
titudine. Egredietur ergo deus de loco
suo. quando qui tunc mansuetudinem
et clementiam suam per ~~m~~ emendati-
one peccatorum rupe cogitur. qui cum pe-
nam dulcis sit. vitio nostro
id est amaris efficitur nostro

sibi. sed patientibus. quibus amara tormen-
ta sunt. Iste qui alibi loquitur per prophetam
ego sum deus et non mutor. et ad ipsum
dicitur. tu autem idem ipse es et permanebis.
et in epistola iacobi. apud quem non est
mutatio. nunc egreditur et pugnat. sicut
in die certaminis. quando pharaonem submersit
in mari rubro. et pro israelitico populo dimi-
cavit. Et stabunt pedes eius hiis quorum
[illegible] fuit. et nequaquam movebuntur.
Ut rursum de eo dici possit. Et dominus
tuba canit et ambulat in commotione
ire sue. et ambulat declinante iam
sole et vicinis tenebris post meridiem
quod super adam eum fecisse legimus. Sic
stetit non stabit in valle et in locis
humilibus. sed in monte. qui non infructuosas
arbores habeat et silvam sterilem. sed ubi
olivetum nascitur. quibus aliter lumen
creatur. et solvuntur infirmitates. et requies
lassis tribuitur. Et ipse mons olivarum
in quo constant pedes domini contra Ierusalem
est et ad orientem unde oritur sol iustitie
illiusque olivis consitum de quibus dicitur.
Filii tui sicut novelle olivarum in
circuitu mense tue. Cuius media pars
scinditur ad orientem. in qua sunt arbores
plantate de gentibus. De quibus unus loquitur
Ego autem sicut oliva fructifera in domo
domini. Et alia media pars scinditur ad
occidentem et mare. [illegible]
valde qui contentionis est populus
ille quem deus loquitur per prophetam. Quid
dilectus meus fecit in domo mea abo-
minationem. Numquid vota et carnes
sancte auferent a te malitias tuas. aut in
hiis effugies. Hec dilectus in domo
dei fecit abhominationem. cum dei filium
crucifigeret et audiret. Oliva um-
brosa et nemorosa pulchritudine

vocauit dominus nomen tuum et inuti-
les fructus filiis tuis. Qui fracti sunt
de bona radice ut nos in eorum loco
insereremur. Et ac adiunte mistica scrip-
turarum. quod media pars que vergit
ad occidentem. et salsis atque amaris
fluctibus tenditur. non in mari simul
ee dicitur. sed in prerupto maris vora-
gine et ingentia nimis. De qua
et mycheas loquitur. Detraham in
valle lapides eius haut dubium
quin ihrlm et fundamenta eius reuelabo
Hoc ut in locis difficillimis et
valde obscuris. pro tenuitate virium
nostrarum diximus. Ceterum iudei occidente
literam sequentes. conantur ostendere stare
deum super montem oliueti. et ipsum mon-
tem in duas partes esse diuisum ut contra
orientem vnam partis habeat scissuram pre-
cipitii. et altera pars sine tendat ad oc-
cidentem. et in medio valle prerupti.
alia pars ad aquilonem. ad austrum
alia diuidatur. Et separabitur medium
montis ad aquilonem. et medium eius
ad meridiem. et fugietis ad vallem
montium eorum. quoniam coniungetur vallis mon-
tium usque ad proximum. Et fugietis
sicut fugistis a facie terremotus in die-
bus ozie regis iuda. Et veniet dominus
deus meus. omnesque sancti cum eo. lxx.
Et inclinabitur medium pars montis ad a-
quilonem. et media pars eius ad aus-
trum. et replebitur vallis montium eorum
et adiungetur vallis montium usque ad aza-
el. et replebitur sicut repleta est a
facie terremotus in diebus ozie regis
iuda. Et adueniet dominus deus meus
et omnes sancti eius cum eo. Pro eo quod
nos diximus fugietis lxx et reliqui
interpretes
i. obturabitur

sine replebitur transtulerunt. Et pro eo
quod nos posuimus quoniam coniungetur vallis
montium usque ad proximum. pro proximum lxx. a-
zael transtulerunt. aquila ipsum verbum hebray-
cum posuit asel pro littere hebraicam. theo-
docio pro extensam. solus symachus proximum
interpretatus est. quem et nos secuti sumus
Diximus ut possint
patere que scripta sunt. Cum mons oliueti
grandi voragine preruptus fuerit. ita ut
vna pars voraginis ad orientem. altera ad
occidentem inspiciat. repente et in ipsa
voragine excelso ex vtraque parte prerupto
alia vorago rumpetur ad aquilonem. alia
ad austrum et preruptum quadrangulum fi-
et ut quadrifaria in quatuor plagas. orientis
et occidentis. et aquilonis. et austri
vorago tendatur. Et fugietis inquit
ad vallem que est inter templum et syon
Hii enim templi et syon duo montes.
dei montes appellantur. quia vallis illa
montis oliueti. que preruptis hinc atque
inde montibus cingitur. usque ad templi mon-
tem qui sursum est sua voragine trahitur
Terremotus autem in diebus ozie regis
illius temporis traditur. quando ozias qui alio
nomine azarias dicitur. illicitum sibi sacerdoti-
um vendicans ronam. lepra percussus
in fronte est. De quo terremotu et
amos primo legimus. verba amos qui fuit
in pastoralibus thecue. que vidit super israel
in diebus ozie regis iuda. et in diebus
ieroboam filii ioas regis israel ante du-
os annos terremotus. Denique postquam
hic mortuus est rex scelestus ad cuius
interitum omnis terra commota est. vidit
ysaias visionem magnam quam suo vo-
lumini intexuit. Cum sequamur ad intel-
ligentiam spiritualem. Postquam mons oliua-
rum ad orientem et ad occidentem. vorago

genitum et abiectionem iudeorum fuit sep-
aratus. rursum alia scissura fiet aquilonis
et austri. Aquilo iungetur occidenti au-
ster orientali plage. Ad sinistram stabit
circumcisio. ad dexteram populus christianus.
De hiis duobus ventis canticum loquitur.
Surge aquilo et veni auster. ut aqui-
lone vento frigidissimo recedente. quia
figuratur dyabolus. auster calidus ventus
adveniat. Cui sponsa presens ait.
ubi pascis ubi cubas in meridie.
De quo et abacuc propheta loquitur.
Deus de theman veniet. pro quo in hebr-
eo scriptum est ab austro a luce plenis-
sima. De qua et alibi psalmista clamat
Illuminans tu mirabiliter a montibus eter-
nis. Cum autem tanta fuit duorum populorum
in toto orbe divisio. ut alii ad orien-
tem et austrum id est ad dexteram. alii ad
aquilonem et occidentem ad sinistram
vix sepentur. tunc certum scitis est fugiet
ad vallem montium dei de quibus supra
diximus templi et syon duo videlicet
testamentorum. Cum vorago illa que pre-
fuerat utrisque montibus. tendetur usque
ad asael. hoc est usque ad dominum dei
que vicina est paradiso et celesti
ierusalem. et novi scilicet in quo templum
situm est. Et sicut eo tempore quo sub
ozia rege lepso vehementissimus terre
motus mortalium corda perterruit.
et tritos hinc illincque dispersit. ita
duorum populorum separatio et rursum con-
cordia in unam fidem sociatos. inter
duos montes placabili sede residet.
quia vetus et novum instrumentum coniun-
git ungetur. Quod autem dicit usque ad a-
sael. id est usque ad proximum. hoc significat iuncta
quidem sibi esse duo instrumenta legis
et evangelii. sed ita iuncta ut magis

vicina sint quam unita. Multa et veteris le-
gis carismata et nove gratie suscepimus.
Cum autem hoc fuit tunc perfectum. tunc veniet
incarnatus dominus deus meus omnesque sancti cum eo.
Simul autem voluimus pro eo quod nos diximus
fugiet. sequitur id quod alii interpretes tran-
stulerunt. optinabitur sive replebitur
vallis montium eorum. hoc dicens quod adven-
tus domini salvatoris duobus inter se po-
pulis separatis optinuerit. et repleat eam
voraginem. que duos populos divide-
bat. et ut plana via ad se mutuo
conveniant. Et erit in die illa non
erit lux sed frigus et gelu. Et erit dies
una que nota est domino. non dies neque
nox. et in tempore vespere erit lux. Lex.
In die illa non erit lux. sed frigus et
gelu. erit una dies et dies illa nota
domino. et non dies neque nox. et ad ves-
peram erit lux. Materie de 2º predicamur
adventu. de quo et iohannes in apocalip-
si sua loquitur. ecce veniet cum nubibus
et videbit eum omnis oculus et qui eum
compunxerunt. Et danihel in eodem pronun-
ciat venientem filium hominis in nubibus
cum fortitudine et gloria multa. Veniet
autem cum nubibus angelis. qui sunt ministri
spiritus. et ad diversa mittuntur officia. et
cum prophetis atque apostolis. de quibus scriptum
est. veritas tua usque ad nubes. Cuius
dies adventus eius fuit impletus. non
erit lux. sed frigus et gelu. refrigescente
in omni caritate. et propter multitudinem malorum
qui superveniant sic frigescentibus cunctis
et calore pristine fidei perdentibus. Post-
quam autem omnes priores figuras suis ge-
luque contriverint una dies erit atque
perpetua. nequaquam sibi lucem et tenebris
succedentibus die et nocte. sed dies erit
lux omni. De quo ysaias plenius

Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem
neque splendor lune illuminabit te per
noctem. sed erit tibi dominus lux eterna. et
deus tuus gloria tua. Qui et in alio
loco clamat ad ierusalem Illuminare
illuminare ierusalem. venit enim lux tua super
te. et gloria dei tui super te orta est. Quia
ecce tenebre et caligo operient terram
super gentes. super te autem dominus appare-
bit. et gloria dei tui super te orta est
Ibunt reges in lumine tuo. et gentes in
splendore tuo. Si caligo et tenebre
operient terram sunt gentes. quomodo rursum am-
bulabunt gentes in splendore domini.
Sed ille gentes erunt in tenebris quas fri-
goris geluque contraxerit. et ille ambu-
labunt in lumine domini que secute fuerint
reges apostolos et prophetas de quibus scriptum
est. cor regis in manu domini. Digne-
que in tempore vespere. hoc est tenebrarum et
finis omnium peccatorum. sanctis erit lux v-
na et eterna dies. que soli nota est deo.
neque enim ignorantie potest sed creavit
considerandum est quod dicit in evan-
gelio. de die illa neque angeli neque
filius novit. nisi solus pater. Et erit
in die illa exibunt aque vive de
ierusalem. medium earum ad mare orien-
tale. et medium earum ad mare novis-
simum. in estate et hyeme erit. Et erit
dominus rex super omnem terram. Lxx. In
die illa egredietur aqua viva de
ierusalem. media eius pars ad mare primum
et media eius pars ad mare novissimum.
In estate et in vere erit sic. et erit
dominus in regem super omnem terram. In isto tempore
hoc est significat dies. que soli nota
est deo. in qua non se succedent
lux et tenebre. sed erit lux perpetuum.
iuxta id quod in apocalipsi legimus. Et civi-

tas non habebit necesse lucem solis. quoniam
dominus deus omnipotens lumen eius erit.
Egredientur aque vive de ierusalem. de quibus
supra ponentes. iezechielis testimonio dis-
putavimus. Quarum media pars ibat
ad mare orientale. quod grecorum libri
vocant. et vul-
go mare appellatur mortuum. ex eo
quod nichil in aquis eius possit vivere. et me-
dia pars ad mare novissimum. quod ducit
ad egyptum et fluit litora palestine.
In estate namque et in hyeme ita erit
ut aque iste que exibunt de ierusalem. nec ge-
lu constringantur hyemis. nec estatis ni-
mio feruore siccentur. quamquam pro hyeme
veris tempus lxx transtulerunt. quod ad dis-
tinctionem estatis non convenit. Cumque
vitales aque utraque maria fuerint in-
gresse. et amaras aquas dulci flumine
mitigaverint. tunc erit dominus rex super omnem
terram. Aqua que egreditur de ierusalem
hoc est ecclesia. doctrina intelligitur sal-
vatoris. De syon enim egreditur lex et
verbum domini de ierusalem. iuxta illud quod a-
libi scriptum est. Repleta est omnis terra
domini sicut aqua multa operiens maria.
Harum aquarum pars media ibat ad mare
orientale. post ascensionem que in apostolis
et per apostolos est clarius. et medium earum
ad mare novissimum. ut de oriente et
occidente veniant. qui accumbent cum
abraham et ysaac et iacob. Vel certe
orientale mare. et mare novissimum
intelligamus veteris et novi testamenti.
quod nisi flumine salvatoris et spirituali eius
intelligentia fuerit dulcoratum amaris-
simum est. occidente littera et spiritu vivifi-
cante. Utraque sequitur in estate et in hy-
eme erit. subaudiatur aque vive que
egrediuntur de ierusalem. ut et in pace

et in presentioribus iste viventes aque ma-
nare non cessent. Sive quia lex institu-
erit in estate et in vere. Ita erit. Hoc di-
camus quod illo tempore non sit hyemps sed
ver et estas ex presentia. Quia vox turturis
audietur in terra nostra et ficus affert
grossos suos et vinee florebunt et hy-
emps pertransibit et pluvia recedet
et abibit sibi. In illo tempore non ver ne-
cessarium erit quia flores apparebunt in ter-
ra nostra ut celebremus pascha et penthe-
costen in quibus de terrenis transeamus ad
celestia et omnes fructus nostros offeramus
deo. In phase enim hyemis finis ve-
ris exordium est. In penthecoste esta-
tis principium. Quia labores manuum nostra-
rum et fructum offeramus deo. De hac
estate et vere presentio. Iste loquitur ad
dominum: Tu fabricatus es auroram et solem.
estatem et ver tu plasmasti. Et
erit dominus rex super omnem terram quando
dicemus: Dominus regnavit exultet terra.
Et iterum: Dicite in gentibus quia dominus
regnavit etenim correxit orbem qui non
commovebitur. Aquam autem vivam iterum
a nobis doctrinam salvatoris expositam
fiet ille qui biberit et qui salvatorem
audierit predicantem. Si quis biberit
ex aqua quam ego dabo ei fiet in
eo fons aque vivent(is) et salientis in
vitam eternam. Et rursum: Qui credit
in me sicut dicit scriptura de ventre
eius egredientur flumina aque viventis.
Sicut enim qui biberit de doctrina eius
habebit in se fontem viventem. Sic qui
crediderit in eo iuxta id quod scripturarum
verbis continetur flumina aque viventis
egredientur de ventre eius. Aquas vivas
multi ad baptismum referunt quod in vere
et in estate hoc est in pascha et in pen-

thecosten sitientibus largiende sunt
quando replebitur quod scriptum est: Lavamini
mundi estote. ¶ In die illa erit dominus
unus et erit nomen eius unum. Et rever-
tetur omnis terra usque ad desertum de colle
remmon ad austrum iherusalem. Et exalta-
bitur et habitabit in loco suo a porta
beniamin usque ad locum porte prioris
usque ad portam angulorum et a turre
ananehel usque ad torcularia regis.
Et habitabunt in ea et anathema non
erit amplius sed sedebit iherusalem secu-
ra. ¶ lxx. In die illa erit dominus unus
et nomen eius unum circuiens omnem terram
et desertum a gabaa usque remmon ad
austrum iherusalem. Rama vero in loco per-
manebit a porta beniamin usque
ad portam primam usque ad portam an-
gulorum et usque ad turrim anane-
hel usque ad torcularia regis habitabunt
in ea et anathema ultra non erit
et habitabit iherusalem confidens. Extinc-
tione urbis iherusalem et aque egressi-
one de medio eius quod ad utrumque deflu-
ant mare. Iudei et christiani iuda-
izantes ultimo tempore repromittunt
quando rursum extruenda civitas sit et
immolande victime et omnia legis pre-
cepta servanda ut non iudei christiani
sed christiani iudei fiant. In die inquiunt
illa quando christus in iherusalem aurea atque
gemmata sederit regnaturus non erit
parabola nec diuinitatis altercia diui-
sa sed erit dominus unus et reuertetur omnis
terra usque ad solitudinem id est ad anti-
quum statum. Ponitur ~~loca~~ locorum
vocabula a quo loco usque ad quem
edificanda sit iherusalem. De colle rem-
mon hoc est gabaa sonat ubi
arbor malignatum est usque ad

australem plagam ierusalem. Radeque sequitur
rama autem in loco suo permanebit
melius interpretatum est aquila et ceteri qui
posuerunt exaltabitur. Rama quippe
excelsa dicitur iuxta id prophetale et euan-
gelicum. vox in rama audita est. hoc
est in excelsis sonuit. Exaltabitur itaque
ierusalem et edificabitur in loco pristino
a porta beniamin usque ad portam que
dicitur angulorum. et a turre anane-
hel. ut greci et latini male legunt
ananehel usque ad torcularia regis
quod hebraice scriptum est amelech
Et habitabunt in ea. hoc est in
ierusalem. et anathema amplius non erit
nullus videlicet metus hostilis incur-
sibus nulla formido. sed sedebit uel
habitabit ierusalem in certa pace requiescens
Hec iudei usque hodie sompniant. et
nostri qui in rursu audire
desiderant. crescite et multiplicamini
et replete terram. et pro longa uite con-
tinentia. breuique ieiunio. bulbos
sibi et uuluas. et aues phasidis
et attaginem nequaquam comunem
sed indagatam promittunt. De qui-
bus uere potest dominus dicere. non permanebit
spiritus meus in hominibus istis quia carnes
sunt. Caro enim pugnat aduersus spiritum
et spiritus contra carnem. Nec opponant
nobis iohannis apocalipsim. que et ipsa
spiritualiter disserenda. Nos autem celestem
ierusalem interpretamur [erased] ecclesiam. que in
terra ambulans non uiuit secundum carnem
cuius municipatus in celo est. Postquam
enim dominus ihesus rex fuit super omnem terram
de quo ad patrem spiritus sanctus loquitur
per prophetam. deus iudicium tuum regi
da et iustitiam tuam filio regis. tunc
erit dominus unus de quo scriptum est

Et scitote quoniam dominus ipse est deus. Et
unum nomen eius. cum per uniuersa religione cul-
tum. Iuxta id quod psalmista decantat. Domine
dominus noster quam admirabile est nomen tuum
in uniuersa terra. Et rursum. Magnifi-
casti super omne nomen sanctum tuum
Et alibi. Sicut nomen tuum deus ita et
laus tua super omnem terram. De quo et
abacuc loquitur. laude eius plena est
terra. De cuius nominis gloria ipse dominus loquitur
Absque me non scies deum. et propter nomen
meum quod magnificatum est super omnes
Et reuertetur omnis terra in qua habita-
uere iudei usque ad desertum. id est usque ad
populum gentium. qui prius desertus erat
et legis notitiam non habebat. A gaba
a usque ad remmon. hoc est a colle us-
que ad excelsum. quia de terra et de deserto
ad colles. et de collibus ad monta-
na consurgemus. Unde et sponsa in canti-
cis canticorum transsilit colles qui mino-
res sunt. et salit super montes excelsos.
de quibus scriptum est montes excelsi cer-
uis. Geminam autem remmon malogranatum
ampe volumus utrumque enim apud hebreos
interpretatur. hoc dicimus quod de collibus
finibus ecclesie incipiat. et omnis ordo ec-
clesiasticus construatur de quo supra dixi-
mus qui interpretantur sui planitiem ui-
genti et planitiem sicut adadremmon
Per hoc ecclesia fine concreta est. sed perue-
niet usque ad austrum in luce plenissima
super quo dudum exposuimus. et nunc ide-
o reticemus ne eadem sepius inculcantes
lectori simus fastidio. Et exaltabitur ec-
clesia. que reperta collibus et peruenit ad
meridiem et habitabit in loco suo. de quo
scriptum est in loco pascue ibi me collo-
cauit. A porta beniamin qui inter-
pretatur filius dextere et non filius dierum

ut male quidam suspicantur. Aliud est
enim si in numero binarii. aliud si in unitate firmatur.
Et perveniet usque ad locum porte orientalis
et prioris usque ad portam angulorum. A vir-
tute incipimus. hoc quippe dextera signifi-
cat. et pervenimus ad portam priorem. ut per eam
ingrediamur ad eternas. Statimque nobis
occurrit porta angulorum. ubi angu-
laris lapis est quem reprobaverunt edi-
ficantes et factus est in caput anguli.
qui angularis lapis parietem utrumque
continet. et duos populos in unum redigit
de quo et dominus loquitur per ysaiam. Ecce
ponam in syon lapidem angularem electum
et preciosum in fundamentis eius. et qui cre-
diderit in eo non confundetur. Hic lapis
angularis et ceteros lapides angulares
super edificium sibi vult. ut apostolus pau-
lus possit libere dicere. edificati super fun-
damentum apostolorum et prophetarum ipso angu-
lari lapide christo ihesu. Hos lapides
imitantur heretici qui omnia glorie et luci con-
struunt et orant in angulis platearum. rerum
scientiam relinquunt. Omnis enim angula
rium linea frangit. et idcirco meretrix
in proverbiis utique ea antipe volubilis.
cuius non quiescunt pedes domi. sed aut
foris vagatur. aut in omnibus insidiatur
angulis platearum. cum viderit iuvenem
insipientem. Putat enim quod senserit esse
prudentem et maturum senectute. de quo
scriptum est. canities hominis sapientia eius. Statim
apprehendit et osculatur atque blanditur
et ducit ad lupanar et invitat ad
coitum. Relinquamus igitur sinistros angu-
los. et ad firmos atque robustos christi angu-
los transeamus. ad quos cum pervenerimus
statim nobis occurrit turris ananehel.
que interpretatur gratissimus dei. Quid enim
turre gratius est. de qua et ad sponsam dicitur

sicut turris david collum tuum. que e-
dificata est in thalphioth. mille
scuta pendent super illam omnis armatura
potentium. Hanc turrem dominus in ecclesia
edificari vult. expensis propriis et sumptibus
supputat. et de qua dicitur ad ierusalem fiat
pax in virtute tua et habundantia in tur-
ribus tuis. De qua et sanctus ad dominum loquitur
deduxisti me quia factus es spes mea
turris fortitudinis a facie inimici.
De turre ananehel pervenitur ad regis
torcularia pro quibus et tres psalmi
tytulum habent. et dominus dicit in ysaia
torcular calcavi solus. ut exuberet
in illis nostra vindemia. et exprimamus
botros et rubentia in christi sanguine
musta calcemus. ut bibamus vinum
quod letificat cor hominis. et sponsa di-
cat sponsi sodalibus loquens. introducite
me in cellam vini. ponite super me mirre.
Si nos istemonei inebriaverunt torcu-
laria habitabimus in ierusalem in qua ana-
thema ultra non erit. maledictio videlicet
et abhominatio. unde dicit et apostolus si quis
non amat dominum sit anathema. Et
in alio loco. nemo in spiritu dei loquens
dicit anathema ihesu. Et pro fratrum
salute anathema esse cupit. imitari
volens dominum suum. qui et ipse cum non
esset maledictus pro nobis factus est male-
dictus. Ablato autem omni anathemate
habitabit ierusalem secura atque confidens
et illud in se exprimens qui confidit in
domino beatus est. Et melius est confidere
in domino quam confidere in homine. De qua se-
curitate et confidentia ieremias propheta
commemorat. Benedictus est homo qui con-
fidit in domino. Et hec erit plaga qua
percutiet dominus omnes gentes que pugna-
verunt adversus ierusalem. Tabescet caro

unius cuiusque stantis super pedes suos
et oculi eius contabescent in foraminibus suis
et lingua eorum contabescet in ore suo
LXX Et haec erit ruina qua percutiet
dominus omnes populos qui militaverunt contra
Ierusalem. Tabescent carnes illorum stan-
tium super pedes suos. et oculi eorum
defluent de foraminibus eorum. et lingua eo-
rum tabescet in ore eorum. Quae passurae
sint gentes que contra urbem domini dimi-
caverunt presens scriptura testatur. Stabunt
namque super pedes suos. et caro eorum ta-
bescet et defluet. et oculi eorum compu-
trescent et de suis foraminibus excident
Lingua magniloqua que dei populum
blasphemabat solvetur in saniem
et intra vallum dentium computrescet.
Haec passos non esse romanos qui
Ierusalem subverterunt cunctis perspicuum est.
nisi forte iudei illas nationes asserunt
perpessas que contra auream et gemma-
tam dimicaverunt suam Ierusalem. Nos autem
dicemus omnes persecutores qui afflixe-
runt ecclesiam domini. ut taceamus de futu-
ris cruciatibus etiam in presenti seculo recepis-
se que fecerunt. Legamus ecclesiasticas hys-
torias quid valerianus. quid decius
quid diocletianus. quid maximianus
quid saevissimus omnium maximinus et nuper
iulianus passi sint. et tunc rebus proba-
bimus. etiam iuxta litteram prophetie veritatem esse
completam quod putruerint carnes eorum. et
oculi contabuerint et lingua in putredinem
et saniem dissoluta sit. Porro si ex his
de eo. hereticus crudelitatis deus videtur om-
nipotens audiat hic universa fieri ut deficien-
tibus malis succrescant bona. Cum
enim in domino et cum domino steterit deflu-
ent eius carnalia ut oriantur spirituali-
a et oculi qui male videbant cadent

de foraminibus suis ut alii reponantur qui
possint dicere suspicere cum propheta di-
cente Ad te levavi oculos meos qui ha-
bitas in celis Et lingua blasphemans con-
putrescet. ut altera lingua nascatur que
glorificet deum. et possit dicere lingua mea
meditabitur iustitiam tuam tota die lau-
dem tuam. Unde et symeon suscipiens in ul-
nis infantem et futura prenuntians ait
Ecce hic positus est in ruinam et resur-
rectionem multorum ut mala cadant et
optima consurgant. Et dominus In iudicium
veni ego in hunc mundum. ut qui non
vident videant et qui vident ce-
ci fiant Non videbat gentium populus
et post christi fidem cepit videre lumine
aspicere qui loquitur per prophetam Spiritus domini
super me propter quod unxit me evangeli-
zare pauperibus misit me. predicare cap-
tivis remissionem. et cecos
ut videant et illuminentur sapientia. de qua
scriptum est Sapientia hominis illuminat faci-
em eius Et in psalmis legimus Dominus illuminat
cecos Sive sapientes facit. hoc enim ma-
gis significat Videbant iu-
dei et qui lumine tempore noluerunt et e-
na cecitate correpti sunt. In illa die
erit tumultus domini magnus in eis. et ap-
prehendet vir manum proximi sui. et con-
seretur manus eius super manum proximi
sui. Sed et iudas pugnabit adversum
israhel. et congregabuntur divitie omnium
gentium in circuitu. aurum et argentum
et vestes multe satis. LXX Et erit in
die illa stupor domini magnus super eos
et apprehendent unusquisque manum proximi
sui. et adherebit manus eius in ma-
num proximi sui. Et iudas preparabit in
Ierusalem et congregabit robur omnium po-
pulorum per circuitum. aurum et argentum

Zacharias

et vestes multas nimis. Cum hec fuerint
expleta miracula, ut carnes hostium deflu-
ant, tabescant oculi, lingua in ore blas-
phemantium computrescat, tunc erit magnus
tumultus sive stupor in eis. Hec enim
significat quam lxx stuporem transtu-
lerunt. Et apprehendet unusquisque ma-
num proximi sui et conseretur manus eius al-
terius manu pro formidine et malo-
rum pondere que supervenerint. Iudas quoque
pugnabit contra metropolim, de quo et
supra diximus. Et a domino concessa victori-
a congregabuntur divicie omnium gentium
que militaverunt contra ierusalem, aurum et
argentum et vestium multitudo, que in
rebus prosperis sunt. Hec sibi iudea
infelix promittit, aurum atque spirans
que xxx argenteis deum appreciavit.
Nos autem ceptum sequentes ordinem omnia
ista referamus ad ecclesie beatitudinem
quod cuncti qui in ea fuerint admirentur
subiectionem hostium et suam felicitatem.
Et unusquisque apprehendet manus
proximi sui et consertis dextris commu-
nia fide ac mansuetudine copulentur.
Quod autem in hebreo legimus: et iudas
pugnabit adversus ierusalem, pro quo
lxx transtulerunt: et iudas preparabit in
ierusalem, utrumque nos accipimus quod iudas
qui dicitur quondam confessus est nomine
et in persecutionibus martirus christi populum
persecutus est et ipse utatur ad lectiam.
Vel certe iudas omnis confitens et
fidelis non adversus ierusalem pugnet
sed propter se in ierusalem, ut contra adver-
sarios dimicet. Et congregabit ipse
iudas divicias omnium gentium in circui-
tu aurum et argentum et vestes mul-
tas nimis. Aurum et argentum in sen-
su et sermone intellectus sepe diximus

vim et vestes est doctrina atque quibus
christus decorabitur ecclesia de qua scriptum est:
Astitit regina a dextris tuis in vestitu
deaurato circumdata varietate. Quibus
vestibus induunt se credentium turba letanter
et dicit: Exultabo in domino quia indu-
it me vestimentis salutis et tunica le-
ticie. Dicat autem ei dominus: vestivi te
trichapsis et bissinis. In trichapsis
vestes tenues accipimus que tam pul-
chre sunt atque subtiles ut capillorum
fila esse videantur. Has vestes ecclesia
congregat ut habeat quibus induat
populum suum. Cui a vo contionatore
preceptum est: in omni tempore vestimenta tua
sint candida. Et sic erit ruina equi
et muli, cameli et asini, et omni-
um iumentorum que fuerint in castris illis
sicut ruina hec. lxx: Et hec erit ru-
ina equorum et mulorum et camelorum
et asinorum et omnium iumentorum que fuerint
in castris illis iuxta ruinam hanc.
Et hec iudei sub suo
carnaliter explenda contendunt. [illegible]-
dis vera domini fortitudo ut corruat
in castris hostium equus camelus mu-
lus et asinus et omnia iumenta eorum sint
et homines corruerint. Magnus triu-
mphus gloriosa victoria, breviter aliqua
deo pugnante superari. Diximus ergo
iuxta ceptam tropologiam quod ideo omnia
mala corruant que prius contra ecclesiam
dimicaverunt ut in bona transeuntes consurgant.
Denique qui prius equus sine freno hinni-
ens ad uxorem proximi sui et impatiens
ad libidinem ferebatur, et iacebit in cur-
piditate voluptatum, nunc sequens cepit casti-
tatem dicetur ad eum: surge [illegible]
et surge veni proxima mea. Et in apostolo:
Surge qui dormis et exurge a mor-

tuus. et illucidabit te xpistus. Certe surrex-
erunt qui ante ceciderant equi et mul-
li terga domino prebuerunt ad sedendum
dicentes ad eum Ascende super equos tu-
os. et quadrigae tuae salus. Iuxta hunc sen-
sum mulos accipiamus qui steriles sunt
et non pariunt filios sed voluptate lassa-
verunt de quibus psalmus commemorat Nolite
fieri sicut equus et mulus quibus non est
intellectus. Sicut ergo qui parati sunt ad
bibendum equi appellantur sic mulos
iuste vocabimus qui steriles sunt et tamen non
sponte qui eunuchizantur non propter reg-
na celorum sed propter hominum voluptatem. Cum
igitur isti muli et isti eunuchi versi
fuerint ad progeniem et spirituales filios
procreaverint audient per ysaiam et ne dicat
eunuchus ego sum lignum aridum. Hec
enim dicit dominus eunuchis qui custodierint
sabbata mea et elegerint quae volui et
tenuerint foedus meum. dabo eis in do-
mo mea et in muris meis locum nominatum
et ~~mel~~ nomen melius filiis et filiabus.
nomen sempiternum dabo eis quod non deficiet.
Tales mulos et mulas habebant re-
ges israel. et maxime david qui refertur ad
xpistum. Si intellexerimus quid sint equi et muli
ruentes et consistentes. transeamus ad ca-
melos animalia ruminantia ungulamque
non findentes. et dicamus camelos esse doc-
tores terre qui quidem delictorum sarcina
deprimuntur. et videntur sibi sensus spirituales le-
gis. sed ungulam non findunt. ruminantes
eloquia divina. et ea quae scripta sunt negli-
gentes. Camelus autem camelorum dici potest
populus iudeorum qui et ipse legem dei me-
ditatur et eam ruminat et volvit in pec-
tore. sed non dividit ungulam ut cre-
dat in patrem et filium. et in eo immundus est
quoniam non separat litteram a spiritu umbram

a veritate. et portat legis onera. et per
prophetam audit. ve gens peccatrix. populus
plenus delictis. De istiusmodi came-
lo qui ruminat ungulamque non findit.
et in evangeliis qui ad filium dei qui relin-
quit custodiae disciplinam patris medita-
bitur eloquia mala. Post camelum transeamus
ad asinum. quem quidem sedebat in finibus. et im-
mundus erat et multos habebat dominos
et per propria labebatur. ut cornutus re-
pente consurgeret et portaret dominum salva-
torem. et ingrederetur in sanctam ierusalem. et eum
precedentium turba susciperet credentium triu-
phantium. Hunc asinum ad vitem et ad vi-
neam salvator dominus alligasse de qua in
psalmo scriptum est. Vineam ex egypto transtuli-
sti. eiecisti gentes et plantasti eam. ad
quam ipse vinitor loquitur. Ego plantavi te
vineam frugiferam totam veram. Quia autem
iumenta et animantia quae uno nomine prophetia
comprehendit. per singulorum naturas interpretanda
sunt. Et hoc nunc de filio dicitur. quia ea
consulta populus iudeorum vaticinatione
percipimus. Et omnes qui reliqui fuerint
de universis gentibus quae venerunt contra ierusalem
ascendent ab anno in annum ut adorent
regem dominum exercituum et celebrent festivi-
tatem tabernaculorum. LXX. Et erit omnes qui re-
licti fuerint de cunctis gentibus quae vene-
runt contra ierusalem. ascendent per annos sin-
gulos. ut adorent regem dominum omnipotentem
et celebrent festivitatem tabernaculorum.
Omnes inquit qui relicti fuerint de cunctis
gentibus quae venerunt contra ierusalem. ascen-
dent per singulos annos. ut adorent regem
dominum exercituum et celebrent festivita-
tem tabernaculorum. Hoc quorum iudei cessa-
sse in mille annorum regno repromittunt fu-
turum. cuius sollempnitatis istud exordium est
egressus populus de egypto. per vasta ar-

terribilem ac vastam solitudinem. in qua non
erat domus. villa. oppidum. speciem. facie-
bant sibi tabernacula atque tentoria. que nunc
a similitudine pendule avium papiliones vo-
cant. in quibus cum singulis momentis
ac liberis et cibum caperent. et per diem solis
ardores. per noctem humorem et frigus. et
roris iniuria devitarent. Iussumque est ut
in mense septimo xv. decima die mensis. fieret
tabernaculorum sollempnitas. Et cum inquit
interrogaverit filius tuus cras. dicens quid sibi
voluit hec tabernacula. indicabis ei. Multo
tempore peregrinati sumus in egypto. de qua e-
duxit nos dominus in solitudinem. et idcirco
tabernacula suscitavimus. ut beneficiorum dei
omni tempore recordemur. cum recepti habitare in urbi-
bus precepimus. ut facerent tabernacula
de ligno pulcherrimo quod iudei cetrum
vocant et de palmarum ramis ac fron-
dibus ligni densissimi et salicis et populi.
Hystorie enim fundamenta ut ex hiis
ad spiritualia transeamus. Quamdiu sumus
in presenti. et in cursu. atque certamine huius
mundi in tabernaculis hic omni mente nitentes
ut de tabernaculis ad firmam et stabilem
sedem transeamus in domum dei. Unde et
sanctus david in psalmo. Heu mihi quia incolatus
meus prolongatus est. Et advena ego sum
et peregrinus sicut omnes patres mei. hoc loquitur
qui in egypto est. et adhuc constitutus in
seculo. Cum autem egreditur de egypto. que
hebraice dicitur mesraim et interpretatur
tribulatio et ingreditur victor solitudinem
incipit iter suum et dicit in psalmo. Transibo
in locum tabernaculi admirabilis usque ad
domum dei. Admirabile est enim nolle habita-
re cum egyptiis sub subiectione pharaonis tiranni
circa promissionis terre. Unde et alibi loquitur.
Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum.
concupiscit et deficit anima mea in atria domini.

Et post paululum. Beati omnes qui habi-
tant in domo tua in secula seculorum lauda-
bunt te. Vox enim exultationis et salutis
in tabernaculis iustorum. Et in proverbiis
scriptum reperimus. Domus iustorum perma-
nebit et tabernacula eorum qui recte agunt
stabunt. De domibus quod permanent de ta-
bernaculis quod statura sint pollicentur.
Hoc et in alio loco sanctus vir. Unam pe-
tii a domino hanc requiram. ut inhabitem in
domo domini omnibus diebus vite mee
et videam delectationem domini et visitem
templum eius. Qui in istiusmodi habitat ta-
bernaculis. et de tabernaculis ad atria
de atriis ad domum. de domo ad tem-
plum domini. ne festinat debet celebrare
sollempnitatem tabernaculorum. In ligno sa-
pientie pulcherrimo de quo in proverbiis dicitur.
lignum vite est omnibus qui apprehendunt
eam et qui reclinant super eam quasi super dominum
firmitas. Et in ramis palmarum in quibus
signum victorie et virtutis premium osten-
ditur. et in frondibus densissime arboris
quam iudei integre pro morti-
ficatione vitiorum ac libidinum. Unde
et domino salvatori mirra a magis offer-
tur in munere. Et in ramis salicis
et populi. quam quidam vitam arborem
vocant. propriumque ligni nomine quod
generare dicitur nidum casti-
tate. Aiunt medici et hii qui de arborum
et herbarum scripsere naturis quod si quis
florem salicis sive populi mixtum aqua bi-
berit. in eo omnes frigescunt calores et
libidinis venena sistunt. ulteriusque
generare filios non possit. Quam talium ar-
borum ramis patentibus fuit. celebrat so-
lempnitatem tabernaculorum sexto mense
transiens qui refert ad numerum. et in
septimo agens sabbatum spirituale in xv die

eiusdem mensis qui noctis luna plenissima
est. et omnis eius tenebre claro lumine
resoluuntur. Hec breuiter diximus olim
alios contemplantes librorum magnitudinem
ut ad reliqua transeamus. Et erit qui
non ascenderit de familiis terre ad ihe-
rusalem ut adoret regem dominum exercitu-
um. non erit super eos imber. LXX. Et erit
qui non ascenderit ex omnibus tribubus
terre in ierusalem ut adoret regem dominum omni-
potentem. et isti illis opponentur. pro eo quod
LXX transtulerunt et isti illis opponentur:
in hebreo scriptum est. ulo. ale. legesem
quod aquila et symmachus et theodotion
similiter interpretati sunt. et non erit super eos im-
ber. Ecclesia domini ierusalem appellatur celestis
ierusalem de qua apostolus scribit. Que autem
sursum est ierusalem libera est que est mater
omnium nostrum. Et accessistis ad montem
syon et ciuitatem dei uiuentis ierusalem ce-
lestem. Et hec ierusalem non est in locis
humilibus sita. sed in monte excelso. de qua
saluator loquitur. non potest ciuitas ab-
scondi supra montem posita. Ubi quia ado-
rantis est dominum exercituum in ierusalem debet
ad montana conscendere. Qui autem de
familiis aut tribubus terre est. et ideir-
co dominum non potest adorare. non erit super
eum imber temporaneus et serotinus. nec
terra illius pluuiis celi irrigabitur.
Siue ut interpretati sunt LXX. qui non ascenderit
de familiis terre ad ierusalem. ut ado-
ret regem dominum omnipotentem. cum illis reputa-
bitur. qui pugnauerunt aduersum
ierusalem. et quorum tabescent carnes. et oculi
defluent. et lingua putrescet. Quod
si et familie egypti non ascenderint
et non uenerint. nec super eos erit. Sed
erit ruina qua percutiet dominus omnes
gentes. que non ascenderint ad celebran-
dam solempnitatem tabernaculorum. Hoc erit
peccatum egypti. et hoc peccatum omnium gentium
que non ascenderint ad celebrandam festiui-
tatem tabernaculorum. LXX. Si autem tri-
bus egypti non ascenderit nec uenerit
illuc. et super eos ruina erit qua percu-
tiet dominus omnes gentes que non ascende-
rint. ut agant sollempnitatem scenophe-
gie. Hoc est peccatum egypti et hoc peccatum
omnium gentium. que non ascenderint. ut
celebrent sollempnitatem scenophegie.
Quia egyptus est et gentium tenebre. Qua-
diu egyptus et ethiops permanent. non
ascendet in ierusalem. Et quia ascendere non
potest nec gradum ad excelsa subrigere
ideo non erit super eum imber diuine be-
nedictionis. Et hoc peccatum erit mixti egyp-
to. assyrio. chaldeo. syro. moabite.
et amanite. si noluerint egredi de ter-
ris suis et ascendere ierusalem ut pro taber-
naculis transeant in ierusalem. et inueniat
eterna domicilia. aliarum gentium homines
ex desistant et efficiantur israelite in qui-
bus dolus non est. Hec omnia que nos
celestia simul accipimus iudei et iudai-
zantes nostri. immo non nostri quia iudaizan-
tes. sperant futura corporaliter. utique et cir-
cumcisionem sibi et coniugia in mille annorum
imperio promittentes. ne impleatur in illis
maledictio que scripta est. maledicta ste-
rilis que non fuit semen in israhel. et uberibus qui-
bus semen in syon et domesticos in ierusalem.
Quod si uerum est omnes uirgines quamdiu mil-
le annorum regnum inuenerint maledictioni et
sterilitati perpetue subiacebunt. aut certe
nupture sunt ut maledictionem effugiant.
In die illa erit quod super frenum equi est
sanctum domino. et erunt lebetes in domo domini
quasi fiale coram altari. et erit omnis lebes in
ierusalem et in iuda sanctificatus domino exercituum

Lxx Et c. In die illo erit quod super frenum
est equi, sanctum domino omnipotenti et erunt lebetes
qui in domo domini sicut fyale ante sunt
conspectum altaris. et erit omnis lebes in ierusalem
et in iuda sanctus domino omnipotenti. Verbum hebray-
cum mesuloth aquila et theodotion
interpretati sunt in profundum. Sy-
machus interpreta-
tus umbrosum. Soli lxx
id est frenum transtulerunt. Quos et nos
hoc in loco secuti sumus ne novum aliquid
in questione vulgatam videremur afferre. Nos autem
ab hebreo quid significaret quesivimus cur in
non deberemus legere mesuloth sed mesaloth
quod significat phaleras equorum et orna-
tum bellicum. et excepto hoc loco in nullo
penitus scripturarum hoc verbum volumine
reperi. frenum autem lingua hebraica
resen appellari et non mesuloth quod lxx
transtulerunt. Et est sensus. Tempore sollempni-
tatis perpetue et regni ierusalem paratis in
omnibus et tranquillis. nequaquam opus esse
equitatu. quod genus bellatorum fortissimum est
sed omnem ornatum et decorem phalerarum ad
cultum domini consecrandum. Hoc illi dixerint
qui dixerunt equorum profundum et interpretati sunt
umbrosum sive tenebrosum
referunt ad scientiam mysticam qua et da-
vid quasi equos optimos se habere iactabat
dicens. Incerta et occulta sapientie tue ma-
nifestasti mihi. Et apostolus. O profundum
divitiarum sapientie et scientie dei. quam in-
scrutabilia iudicia eius et investiga-
biles vie eius. De hoc profundo propheta
clamavit ad dominum et exaudivit eum.
In huius profundis et tenebris posuit deus
latibulum suum. Has tenebras et sancti-
ta divina ingressus est moyses in sy-
na in montis caligine ut videret deum.
De quibus et david in psalmo loquebatur.
Iudicia domini abissus multa. Hec archa-
na et ista mistica sancta sunt domino. que no-
verat eciam moyses. qui ausus est dicere
quod forsitan angeli nesciebant. In principio
erat verbum et verbum erat apud deum. et deus
erat verbum. Et ideo amatur a domino.
quia optimum habebat profundum. et recubue-
rat super pectus domini ihesu. unde et hau-
serat sapientiam. Sin autem volumus ut lxx
transtulerunt frenum accipere sermone dei
intelligamus in freno. qui equos insanientes
libidine et mulos sine intellectu atque lasci-
vos refrenat a viciis et coercet et
non patitur ire per precepta. De quibus dicitur.
Nolite fieri sicut equus et mulus quibus
non est intellectus. In chamo et freno
maxillas eorum constringe qui non appropin-
quant ad te. De hoc freno et iacobus
loquitur. In equorum ora mittimus frena.
et omne corpus eorum circumagimus. ut sanc-
tificationi serviant. et mollia ad se-
dendum domino possint terga prebere.
Tale frenum et talis freno aurum erat
gentium audientie compositum. feros equos
salvatori preparat ad sedendum. et sanctos
facit ac proprie illius cultui consecrantes
Audivi a quodam rem quidem a pio
sensu dictam. sed ridiculam. clavos do-
minice crucis e quibus constantinus au-
gustus frenos suo equo fecerit sanctum
domini appellari. hoc utrum ita accipiendum sit
lectoris prudentie derelinquo. Post hec
sequitur ad lebetes qui futuri sunt in
domo domini quasi fyale altaris Erit
enim omnis lebes in ierusalem et in iuda
sanctificatus domino omnipotenti. Amittet eneos
lebetes qui amaverunt ollas egyp-
tias. et carnes. et pepones. et allia
et cepe. et cucumeres. nos autem qui habemus
lebetes in quibus coquantur carnes

victimarum. vitamque in phyalas aro-
matum. coram altari domini. De quibus spon-
sa dicit ad sponsum. Fratruelis meus
descendit in ortum suum mecum (?) ad fyalas
aromatis. pascere in ortis et colligere ly-
lia. Ortus et paradisus in quem spon-
sus descendit ad sponsam. scripturarum lectio spi-
ritualium est de quibus et lylia et fya-
las et rosas. et vasa decerpit aro-
matum ut impleat fyalas altaris crede-
tium. et dominus ex eis lyba desiderat.
Istiusmodi lebetes si domini fuerint
in fyalas domini et dicere potuit Christi
bonus odor sumus. et propter virulentiam
carnium vasorum recipit gestare vocabu-
la. tunc erit in iherusalem et in iuda
sanctificatum domino exercituum. de quibus
frequenter diximus. quod iherusalem visionem
pacis et iudas exprimat confitentem.
¶ Et venient omnes immolantes et sument
ex eis et coquent in eis. et non erit
mercator ultra in domo domini exercituum
in die illo. LXX. Et veniet omnis qui
immolant et sument ex eis et coqu-
ent in illis. et non erit chananeus
ultra in domo domini in die illo. Pro
chananeo aquila interpretatus est mer-
catorem. quem et nos secuti sumus in
hoc loco. Cum lebetes versi fuerint in
fyalas. venient omnes in cunctis na-
tiones sive qui relicti fuerint de uni-
versis gentibus immolantes et sument le-
betes et coquent in eis carnes victimarum
ut non credas carnes agni comedant
sed omnium carnium humore decocto rema-
neat quod igne parum fuit ad vescen-
dum. Hee sunt fyale coram altari domini
in quas lebetes vestigia (?) distant et
supra diximus et nunc ex parte dicemus
Laudat sponsa in cantica canticorum

sponsum suum. Maxille eius sicut fyale
aromatum. In maxillis sponsi accipitur
qui plasma a domino vasa unguenta
deprimit. Et tanta est vero odoris fra-
grantia ut faciat super dominus flagellum de
scripturarum textu testimoniis et eiciet de
templo vendentes et ementes et di-
cat ad eos scriptum est. Domus patris mei
domus orationis vocabitur cunctis gentibus.
vos autem fecistis illam domum negotia-
tionis. Quidam illud quod in daniele scrip-
tum est licet in hebreo non legatur Semen
chanaan et non iuda. et quod ab osee
propheta de ephraim dicitur. Principes ydo-
lorum ephraim posuit sibi scandala.
provocaverunt chananeos fornicatores edifi-
cati sunt huic coaptant loco. et omnem
fornicatorem chananeum et alienigenam
appellari voluit que de domo domini
differunt auferendum. Explicit zacharias

Incipit prologus beati Ihero-
nimi presbiteri
in explana-
tionem
~~Zacharie~~ Malachie
prophete
Prologus

Ultimum XII
prophetarum
malachi
interpretari
volumus. Cum quem LXX transtulerunt
angelus eius dicentes. Assumpsi vero domi-
nus super israel in manum angeli eius. pro quo in
hebreo legitur malachi. quod rectius et
expressius dicitur angelus id est nuntius meus
Nec putandum est iuxta quorundam opinio-
nem angelum venisse de celo et assumpsis-
se corpus humanum. ut israeli que a domino
sunt mandata loqueretur. Si enim interpreta-

da sit noīa. et ex noībꝫ nō spūalis ī-
telligentia. s hystorie ordo texendꝰ ē
ergo et obce qui filiatae dicit. et io-
hel qui interpretat dnš deꝰ sive inci-
piens. et cetri pphe nō erāt hoī-
nes. s uel angli. uł dnš. atꝫ filia-
tori qꝛ hoc eoꝝ noīa resonat Dem-
qꝫ exceptis lxx. alii interptes nōm ma-
lachi ita ut ī hebreo legit trāstulerūt
Malachi aūt hebrei esdrā estimant
sacerdotē qꝛ omīa que ī lib illiꝰ con-
tinentur. et hic pphā commemorat. d.
Labia sacerdotis custodiūt sciāz et
legē requirent ex ore eius. qꝛ angelus
dnī exercituū est. Tempꝰ quoꝝ ty-
tulus qꝫ ducitur qd et psalmus dicitꝰ
qui tytulos nō hnt eoꝝ ee credendos
quoꝝ p̄cedēs pīs noībꝫ prenotati sunt
Igitur et malachi ī esdras pꝰ aggeū et
zachariam q sub dario pphauerūt
fuisse credendꝰ est et ppterea tytulū
non hre qꝛ libꝰ eius ꝑ tytulo sit
In ano diserꝰ qꝫ ī regno artaxerxis
regis psaꝝ esdras filius saraie et
cetoꝝ tibi usqꝫ ad eū ubi dicit filiꝰ
phinees filius eleazari filiꝰ aaron
sacerdotis. ab initio condidit de babilone
et dedit ei rex s'm manū dnī dī sui
omē petitionē eiꝰ Ascenderūtqꝫ cū
illo de filiis isrl. et de filiis sacerdotū
et de filiis leuitaꝝ et de cantoibꝫ
et de ianitoibꝫ et de natinneis in
ihrlm anno vii° artaxerxsis regis
Et venerūt in ihrlm mense quīto.
ipe est annꝰ viiꝰ regis. qꝛ ī p'mo
die mensis p'mi cepit ascendē de ba
bilone. et ī p'mo die mensis vᵗⁱ venit
in ihrlm Hec mi minime exaler
audꝰ. nō tam sanguīe qm̄ religiōe
concordes. ne suscepti opus dimitteꝝ

pphiaꝝ. et extra ordinaꝰ vobis la-
borē sudarem. Sunt ī pphemio sum
lorum. ut ppones vᵃ malachi p'mū verbum
hebraicū. deinē iuxta lxx interptes. ordinē
verbi sillꝰ angelio differēs q sequitur
Scripsit ī hunc librū origenes trā volu-
mina. s hystoria omīo nō tetigit. et mo-
re suo totꝰ ī allegorie interptatione
vsatus. nulla fecit ezre mentionē
s angelū putans fuisse q scripsit s'm
illud qd de iohe legimꝰ. ecce ego
mitto angelū meū an faciē tuam
qd nos omīo nō recipimꝰ. ne aīaꝝ
de celo ruinas suscipe compellamur
Alios cōmentarios in hanc pphiaꝫ legisse
me nescio excepto appollinaris bñi
libello. cuiꝰ nō tam interptatō qm̄ ī-
terptationis puncta dicenda sunt

Onus verbi dnī ad isrl
ī manu malachi. Lxxᵐ Assūptio verbi dnī sup isrl ī manu āgeli eius

Assūptio vbi dnī sup isrl ī manū an-
geli eius Quid significet onꝰ ide
pondus. qd hebraice massa et ab aq-
la dicit. vel quid
id est assūptio qd lxx et ceteri
interptes trāstulerūt ī aliis pphetis
dixīmꝰ Nam et naū scribit onus
ninive libꝰ visionis naū helcesei
Et abacuc onus qd vidit abacuc
pphā Et zacharias onus vbi dnī
in terra adrach et damasci requies eiꝰ
Et rursus ī cōmtibꝫ. onꝰ vbi dnī
sup isrl Illa itaqꝫ sumꝰ explanatione
contenti et nunc hoc tm̄ dicimus
qꝫ pondꝰ vbi dnī ad isrl sive ut
lxx dicit sup isrl. grave quidē sit. qꝛ
pondus appellat. s cōsolationis aliqd
habeat. qd non contra isrl s ad isrl
Aliud est enī qm̄ s'gna ad illū ī
uel illū scribimꝰ. aliud qm̄ contra illum ī

Malachias

illu͞t Quia in alio p᷑s autē ī al-
tō ī ministraret apta ɔfessio est Sace-
dus q̄ abducto ī captiuitate israel .x.
x tribubȝ iudicu͞t pssimo noīe et
due tbus iudas et beniami͞n appellat
isrl. Quos aute͞ dr̄ ī manu angeli
eius siue malachi manu͞ p operibus
accipite dn̄i et ī manu͞ aggei . et in
manu ieremie . et ī manu͞ moysi fīt
est s᷑mo dn̄i In quorum et manibus
ē ministras . et quorum dext͞ra impleta est
muneribȝ . et quorum manus plene
st̄ sanguine . ī hijs nō fit s᷑mo dei
Sȝ qui lauant int᷑ innocentes manus
suas . quibȝ aquis et pylatum conatum
est lauare manus . ne micorum blasphe-
mijs ɔsentiret . de quibȝ p᷑s legit᷑ . d.
Sup᷑ aquas refectionis educat᷑ me
De hac aqua pollicet᷑ dn̄s p᷑ pro-
phetam Aspergam uos aqua mun-
dissima Quia at᷑ prior est et inebriat᷑
calice babilonis . d᷑ de eo s᷑pine na-
scit᷑ ī manu ebriosi Lex᷑ Ponite
sup᷑ corda vr̄a Hoc in hebraico
nō habet᷑ . sȝ puto de aggeo additu͞
in quo legi͞t . et nu͞c ponite super
corda vr̄a a die hac et sup᷑ Post
tymilit᷑ ī apl'ice siue p̄phetic''' dupli-
cem p̄cedit est ponite sup᷑ corda vr̄a
id ē attendite et ɔsiderate id q̄d
sup᷑ dcm̄ est . assūp᷑ v᷑ dn̄i sup᷑
isrl' ī manu͞ angeli ei᷒ Siue dilige-
ter attendite q̄ dicenda st̄ postea
ut ea nō corp᷑is aurib᷒ sȝ ai et cor-
dis intellige᷑ agnoscat᷑ . et fratres
vob᷑ the[illegible] ī quibȝ recipiatis
diuinas s᷑mo''' dei . et sapia agat
fiducialit᷑ cu͞ dilatati fueritis . et
repleto corde s᷑monib᷒ di repulsi-
tis cogitatioēs pessimas q̄ egrediu͞t᷑

de corde

homicidia . adult᷑ia . fornicationes .
furta et reliqua . et impleat᷑ q̄d a sal-
uatore dcm̄ ē . q̄ hȝ aures audiendi au-
diat Dilexi uos dicit dn̄s et dixi-
stis . in quo dilexisti nos᷑ Nonne frat᷑
erat esau iacob d᷑ dn̄s . et dilexi iacob
esau aute͞ odio habui Et posui montes
ei᷒ in solitudine͞ et hereditate͞ ei᷒ ī dra-
cone deserti Quod si dixerit ydumea de-
structi sumus . sȝ reuertētes edificabimus q̄
deserta st̄ hec dicit dn̄s exercitu͞ Isti edi-
ficabu͞t et ego destruam . et vocabu͞t᷑ termini
impietatis . et p̄plus cui iratus ē dn̄s
usȝ ī ęt᷑num Et oculi vr̄i videbu͞t
et uos dicetis magnificet᷑ dn̄s sup᷑ ter-
mi''' isrl' Lex᷑ Dilexi uos dicit dn̄s .
et dixistis in quo dilexisti nos᷑ Nonne
frat᷑ erat esau iacob dicit dicit dn̄s
et dilexi iacob esau aute͞ odio habui
Et posui t᷑minos ei᷒ ī desolatioēȝ et he-
reditate͞ ei᷒ ī dcmaia deserti Quia d᷑ y-
dumea destructa ē reuertam᷑ et ree-
dificemus deserta Hec d᷑ dn̄s exercituu͞ ē
edificabu͞t et ego destruam . et vocabu͞tur
eis termi͞ impietat᷑ . et p̄plus cui ira-
tus est dn̄s usȝ ī et᷑ni Et oculi vr̄i vi-
debu͞t et uos dicetis magnificetur ē
dn̄s sup᷑ ~~ter~~ t᷑minos isrl' Hoc est in
das ad que͞ solebat fi v''' di et visio
dn̄i . onus eius et ponderis suppliciorum
ɔmissi''' potiꝰ appellit᷑ ut ɔfusionem
p̄ctm̄ deponat et sentiat p᷑ tormenta
que͞ nō sensit p᷑ b͞n̄ficia Et ne pe-
na ī suos videat᷑ iniusta s᷑bicit dn̄s
dilexi vos . que͞ et diligit d᷑s corripit .
castigat aute͞ oem͞ filiu͞ que͞ recipit
Et dicendo dilexi p̄us negat p̄t᷑iti
ɔfitet᷑ Illi aȝ incedunt temeritate qua
p᷑ant . obliti b͞n̄ficiorum ei᷒ in quo
dilexisti nos᷑ Ad que dn̄s ut cetm̄

inquit taceam. et quod nuper de babilonia
captivitate venistis in tabernacula vestra tran-
tabo antequam nascerentur in utero priusquam rebec-
ca esau et iacob utero suo funderet. in iacob
vos dilexi. in esau ydumeos odio habui.
Quem locum apostolus paulus mystica dis-
pensatione contexens scribit ad romanos.
duo ponit testimonia de genesi malachi-
que diligens. Sed et rebecca de uno con-
cubitu habens ysaac patre nostro. Cum enim
nondum nati essent aut aliquid egissent
boni aut mali. ut secundum electionem propositum
dei maneat. non ex operibus. sed ex vocante
dictum est ei quia maior serviet minori. si-
cut scriptum est iacob dilexi. esau autem odio
habui. Hoc enim quod dicitur sicut scriptum est
et ad geneseos librum et ad prophetam
malachi refertur. Et non solum ait di-
lexi iacob antequam nasceretur. et odio habui
esau priusquam ex utero matris funderetur. sed in
posteros eorum amorem meum et odium con-
servavi. Odium in esau cuius montes qui ap-
pellantur seyr redegi in solitudinem. et
urbes feci esse desertas et a serpentibus et
bestiis optineri. Si autem dixerit edom
hoc est esau. destructi quidem sumus ad
iram dei. sed rursum edificabimus civitates
hec dicit dominus predicere contestatur quod illis edifican-
tibus ego destruam. et ira mea etiam
eorum vastitas approbabit. Odium igitur
in esau rebus ostendi. amorem autem in vos
hoc est in iacob sequentibus approbabo. Illis
destructis et redactis ad solitudinem.
videbunt oculi vestri et dicetis. magnifi-
cetur dominus super terminos israhel. et ex comparatione
malorum que fratres vestri patiuntur. dei in vos benefi-
cia sentietis. Iudei falso sibi blandiuntur
edom romanos et israhel in consummatione mundi
se applicari quod destructo romano imperio
hoc est ydumeo imperium orbis veniat ad

iudeos. Hec quod potius hystorie
fundamenta iacientes locuti sumus. nunc
veniamus ad intelligentiam spiritualem
Israel vir vel sensus cernens deum. sic
ut ego melius puto

id est intelligens deum. diligitur a
domino. et vult dilectionis ~~misericordiam~~ eius in se scire
causam. dominus quoque respondit. Esau et iacob
de una stirpe generatos. hoc est vitia
atque virtutes. ex uno cordis fonte pro-
cedere. dum ex arbitrii libertate in utramque
partem ut voluimus declinamus. Sed primo na-
scuntur vitia per infantiam. pueritiam. iuven-
tutem. que postea etas firmior corripit
atque supplantat. Maior fuit hispidus
est et sanguinarius. venationibus sil-
vis delectatur et bestiis. minor lenis
et simplex moratur habitans domi.
Deus fines ydumee hoc est terrene
et sanguinarie ponit in solitudinem
et nichil de terra crescere sinit et esse perpe-
tuum. Quod si impudens malitia ea que
sermone dei destructa rursum edificare
nitatur. dominus super eorum qui instaurant ru-
inis adversarius persistet. et postquam
fuerint hostilium terrarum cuncta subversa.
tunc oculos videntis israhelis et sensus quos supra
dixi. magnificetur dominus in terminis eorum
qui merentur aspectum dei. Porro di-
lectio et odium dei vel ex prescientia nasci-
tur futurorum vel ex operibus. Alioquin no-
vimus quod omnia diligat deus. nec quicquam
eorum ~~oderit~~ odit que creavit. Sed proprie
eos sue vendicat iniquitati. qui vitiorum
hostes sunt et rebelles. et contrario illos
odit qui a deo destructa cupiunt rursum
extruere. Odisse autem deus

dicitur ut flere. ut dolere
ut irasci. ut quando audimus odium eius
in malos. ea que deum intelligimus odisse

Malachias

fugiamus. Filius honorat patrem et
servus dominum suum. si ergo pater ego sum
ubi est honor meus? Et si dominus ego
sum. ubi est timor meus? Dicit dominus exer-
cituum. Iux. Filius glorificat patrem et
servus dominum suum. Et si pater ego sum ubi
est gloria mea? Et si dominus ego sum ubi
est timor meus? Dicit dominus omnipotens.
Licet prius quam nasceremini in iacob quasi
filios vos amaverim reprimi. tamen eligite
quo me vocabulo nominetis. Aut pater sim
vester aut dominus. Si pater honorem debi-
tum reddite patri. et dignam patrum off-
te pietatem. Si dominus timete me contemp-
tibus. timendum dominum non timens. Loquitur
autem ad eos qui sub zorobabel et ihesu
filio iosedech et ezra sacerdote et ne-
emia. de captivitate babilonis sunt reve-
si. exstructoque altari. nondum templum
edificaverant. nec muros exstruxe-
rant civitatis. et nichilominus in primis
primitiis prevaricabantur. dum nec timorem nec
amorem venerantes. Quod autem gloriam
dixerunt vel honorem et apud grecos
et apud hebreos et chaldeos
unum verbum est. sed nos pro planitie lingue
compendiate honorem posuimus. Sicut
et in evangelio ubi loquitur dominus atque
salvator. pater venit hora clarifica
filium tuum ut filius tuus clarificet te
apud grecos
legitur. id est glorifica quod latini pro proprietate la-
tinorum honorifica interpretati sunt. Filius
considerandus quod filius ac servus in scripturis
sanctis. fiat voluntate non natura natus.
Qui enim spiritum adoptionis accepit
in filium dei transit. qui autem spiritum servi-
tutis in timore dei servus efficitur. Volunt
itaque primum deus. ut filii eius simus
et bonum voluntate faciamus. si hoc assequi

nolumus ut saltem servos nos habeat etiam
malis pro suppliciorum formidine recedamus.
Legimus in malam partem filios. Eramus filii
ire. Et filios gehenne quos pharisei
magistri tribus mundus dignos fecimus me-
toribus. Et iudas proditor filius per-
ditionis appellatur. Et in lxxxviii psalmo
de domino scribitur filius iniquitatis non appo-
net nocere ei. In osee quoque filii forni-
cationis vocantur. qui de ea sunt de inve-
menti et gratia. de qua scriptum est forni-
cata est in viris. Et iudicum in evangelio
filii dyaboli sugillantur. vos de patre
nati estis dyabolo. et desideria patris vestri
vultis facere. In bonam partem filios legimus
ut filios dei. quotquot autem receperunt eum
dedit eis potestatem filios dei fieri. Et fili-
os sapientie evangelio predicante. iustificata
est sapientia a filiis suis. Et filios abra-
ham mente ame dico vobis potest deus de lapi-
dibus istis suscitare filios abraham. Et
filios apostoli. filioli mei. quos iterum partu-
rio. donec christus formetur in vobis. et mul-
ta istiusmodi. Filius ergo honorat sive
clarificat patrem. iuxta illud quod scriptum est.
sic luceat lux vestra coram hominibus et vi-
deant opera vestra bona. et glorificent patrem
vestrum qui in celis est. Servus quoque hono-
rat dominum suum. non eadem voluntate qua fi-
lius sed [blank] sub honoris specie ho-
norat patrem filius. servus dominum suum
et tamen omnipotens deus sciens differentiam filii et
servi. a filio gloriam. a servo timorem expectat.
Principium enim sapientie timor domini. ut de
timore servorum. ad filiorum gloriam transeamus.
Ad vos o sacerdotes qui despicitis nomen meum
et dixistis. In quo despeximus nomen tuum?
Offertis super altare meum panem pollu-
tum et dicitis. In quo polluimus te? In
eo quod dicitis mensa domini despecta est

lxx Vos sacerdotes qui despicitis nomen meum et dixistis In quo despeximus nomen tuum? Offertis ad altare meum panes pollutos et dixistis In quo polluimus te? In eo quod dicitis mensa domini despecta est. Quod autem sequitur et que superposita sunt despexistis obelo prenotavimus quia in hebreo non leguntur et de sequentibus additum est. Ad vos igitur o sacerdotes qui despicitis nomen meum iste sermo dirigitur. quia reversi de babylone metu preterite servitutis debueratis plena mente ad deum converti. et non solum hoc non facitis sed imitantes cham superbe contra deum vocibus videntes [illegible] ab eo quem occulta non fallunt et dicitis In quo despeximus nomen tuum ut dissimulationis impudentia vulnus conscientie protegatis. Vultis ergo scire in quo despexistis nomen meum? Offertis super altare meum panem pollutum. panes videlicet propositionis quos iuxta traditiones hebraicas ipsi serere ipsi demetere ipsi demolire ipsi coquere debebant. Et nunc sumitis quoslibet de medio et voce temeraria ridetis et dicitis In quo polluimus eos sive te? Dum enim sancta violantur violatur ipse cuius sunt sancta. Hoc autem quod sequitur in eo quod dicitis mensa domini despecta est possumus et ita interpretari quod reversi de babilone necdum templo edificato manentes in casulis et in ruinis urbis antique altare tantum exstruxerant nec eiusdem glorie tunc presentia sperabant et putabant decere religionis simoniam quia deerat edificationis ambitio. [illegible] hucusque diximus quibus in principio est explanatio spiritualis. Corripit sermo divinus episcopos atque presbiteros et dyaconos negligentes sive

quoniam genus sacerdotale et regale sumus omnes qui baptizati in christum christi censemur nomine. tunc despiciant nomen dei et interrogantibus in quo despexerint nomen eius causas ostendit offense. Offertis inquit super altare meum panem pollutum. Polluimus panem id est corpus christi quando indigni accedimus ad altare et sordidi mundum sanguinem bibimus et dicimus mensa domini despecta est. Sed non quo hoc [illegible] audeat dicere et vocem impie cogitationis scelerata voce proferre sed opera peccatorum despiciunt mensam dei. Possumus et aliter dicere. Doctor ecclesie qui spiritualem conficit panem et cum populis dividit. si vel propter humanam gloriam vel lucri studium que gloriam consequuntur loquatur in populis ut divitibus blandiatur et honoret potiores. et iuxta iacobum suscipiat eos qui cum anulis aureis ad se veniunt et pauperes sordidos repellat. nomen dei despicit et panem doctrine polluit. et in ipsum deum iacit contumelias mensa spiritualium eius mensa ydolorum secularibusque doctrine [illegible] communicans. Si offeratis cecum ad immolandum nonne malum est? Et si offeratis claudum et languidum nonne malum est? Offer id duci tuo si placuerit ei aut si susceperit faciem tuam dicit dominus exercituum. lxx Quam si offeratis cecum in sacrificium nonne malum? Et si offeratis claudum et languidum nonne malum? Offer illud duci tuo si suscepit te. si accepit faciem tuam dicit dominus omnipotens. De diversitate victimarum et quales offerri debeant vel non offerri in levitico plenius disseruimus. Reversus itaque populus de babilone et sacerdotes ac levite ianitores atque can-

tores et nathinei servique salomonis
quorum esdras scribit cathalogum illi
enim deo victimas offerebant . cecas
videlicet et claudas et varia debilitate
consertas . Hoc est et quod dicit languidum
dum uno eodem sermone comprehendens
Si istiusmodi nequaquam duci tuo offeres
munera numquid respiciet . Numquid sibi
factam putaret iniuriam . Et hoc au-
debis offerre deo quod dare hominibus
non audes . Longum est nunc omnium
victimarum aperire mysteria de quibus tam
loqui quam preterito capitulo convenient . Cecum
est enim victima que non illustratur vero lumi-
ne hec licet oculum de cuius corde oriente .
Clauda est rogantis oratio . que du-
plici mente accedit ad precandum et
audit cum propheta increpantem . usquequo
claudicatis utroque pede . Langui-
da et omni infirmitate corrupta . que
non habet christum dei virtutem . dei que sa-
pientiam . Istiusmodi preces que sine lumine
veritatis sunt et non habent sapientie firma
vestigia et debilitatibus variis con-
tabescunt . si offerantur ecclesiarum princi-
pi aut ducibus erudito sapienti-
que doctori . numquid repudiabuntur . et
in contumeliam recident eius qui talia au-
sus est offerre . Et nunc deprecamini
vultum dei ut misereatur vestri . de manu
enim vestra factum est hoc si quo modo
suscipiat facies vestras dicit dominus exercituum
Quis est in vobis qui claudat
ostia et incendat altare meum gratu-
ito . Lxx . Et nunc deprecamini faciem
dei vestri et rogate eum . in manibus
vestris facta sunt hec . Si suscipiam ex
vobis facies vestras . dicit dominus exercituum
Quia et in vobis claudentur ianue et
succendetur altare meum gratis . Multum

in hoc loco lxx interpretes ab hebraica
veritate discordant . et nunc est ubi diver-
sa est interpretatio . ut diversus et sensus sit
Quia obtulistis claudas et cecas et
debiles victimas vos enim hec universa
que dixi fecistis . agite precamini si quo modo
misereatur vestri deus . Nullus enim ex vobis est
usque ad extremum ministerium . non dico pon-
tifex . non sacerdos . non levita . non cantor
sed ne ianitor quidem . et is qui ignem sup-
ponit altari ad cremanda holocausta
qui non a me mercedem accipiat labo-
ris sui . Hoc autem dicit decimas signifi-
cans omnium frugum que offeruntur a po-
pulis . Ex quo ostenditur acceptiorem esse
deo servitutem que mercedem premiorum non
postulat . Unde et apostolus gentibus predicat
euangelium . et nocte et die manibus suis
laborat ne cui oneri sit . Et hanc
gloriam suam contineri predicationis [illegible]
~~evacuandi esse testatur~~ in gentibus
nequaquam evacuandam esse testatur . Porro
lxx aliud multo suggesserunt sensum
O sacerdotes qui hostias debiles immolatis
deprecamini ad precem et vultum domini depre-
camini . et orate pro operibus manuum ve-
strarum . Quid autem infertur . si suscipiam ex
vobis facies vestras . nescio an conveniat
exercitatori precipue . Nemo enim dicit omnia me
et non precamini . ubi sequitur in vobis
claudentur ostia patris videlicet et filii
et spiritus sancti . Unde et salvator loquitur
ego sum ostium . Sive aliter . Non vobis
aperientur ostia scripturarum . nec perspicere
poteritis sancta sanctorum . nec domini sacrificia offerre
nec succendere thymiama eius ad altare
quia orationes vestre ad illum non pervenient
Et hoc dicitur [illegible] et nos
interpretati sumus gratuito . Cui hanc
sequitur intelligentiam quam nunc exponimus

vertit in gram̄ . ut videlicet gratis non
heant altari dn̄i succedi. Non ē m̄
voluntas ī vob' dicit dn̄s exercitu̅ et
munus nō suscipiā de manu vr̄a
Ab ortu eni solis usq̄ ad occasū maḡ
nu ē no'men meū ī gentibz et ī omi loco
sacrificat' et offert' noī meo oblatio
munda Quia magnū ē no'men meū ī
gentibz d' dn̄s exercitu̅ et vos pol
luist' illud ī eo q̄ dicit' mensa dn̄i co
taminata ē et q̄d' imponit' contēp'le ē cū
igni q̄ illud devorat Et dixistis ecce
de labore et exsufflastis i'd dicit dn̄s
exercitu̅ . et intulist' de rapinis clau
du̅ et languidū et intulist' munus.
nu̅q̄d suscipiā illud de manu vr̄a
dicit dn̄s. LXX Non est voluntas me
a ī vob' dicit dn̄s omps . et sacrificiu̅
de manibz vr̄is nō suscipiā . q2 ab or
tu solis usq3 ad occasū nome̅ meū
glorificatū est ī gentibz . et ī oī loco offer
tur incensū noī meo et sacrificiu̅ mu̅
du̅ q2 magnū est no'men meū ī gentibus
dicit dn̄s omps Vos aut̄ contami
nastis illud ī eo q̄ dicit' mensa dn̄i
polluta est . et qui supponit' despi
ci' tibi cibus Et dixistis ecce de af
flictiōe sui et exsufflastis ea dicit
dn̄s omps Et inferebatis rapinas
et clauda et debilia et offerebatis
sacrificiū . si suscipiā ea de manibus
vr̄is d' dn̄s omps Regula scripturarum
est . ubi manifestissima p̄phia de fu
turis texit' . p' metā allegorie non
extenuare q̄ scripta sunt Ergo p̄sente nr̄
ad sacerdotes iudeorum sermo fit dn̄i . q̄
offerunt cecū et claudū et languidū
ad immolandū . ut sciat' carnalibz victi
spiritales victimas successuras . et neq̄
quā taurorum hircorumq3 sanguine

s; thimiamata hoc est sanctorum oratōes dn̄o
offerendas Et nō ī una orb' p̄uincia
iudea . n' ī una iudee urbe ihr̄lm
s; ī oī loco offerri oblatione̅ neq̄quā
inmunda ut a p̄plo isrl' . s; munda et in
cerimoniis xp̄ianorum Ab ortu eni solis
usq3 ad occasū . magnū ē no'men dn̄i in
gentibz . dicente salvatore Pater manifes
tavi no'men tuū hoibz Cuiusq3 no'men magnūt
meū magnū ī gentibz sit futurum . Vos
o principes iudeorum pollu[i]st' i'd atque
polluitis Sic eni futurorum texit va
ticiniū . ut p'ris tp'r nō deserat Nomen
aut̄ o sacerdotes et principes iudeorum in
oī loco offert' ni' oblao munda . et maḡ
nu̅ ē no'men meū ī gentibz . q2 dicit' me̅
sa dn̄i contaminata est . et q̄d' supponit'
contemptibile est cū igne q̄ devorat i'd
Reversus de babilone p̄plus . altare
tm̄ fortuitis et impolitis lapidibz que̅
ecce libri exstruxerāt . absq3 templo absq3
urbis edificiis absq3 extructiōe murorum
et putabat minore ēē cultū religionis
q2 templi ornatū decerat Ad q̄s dn̄s
loquit' . pollutū p'mitis altare et
holocausta ac victimas q̄ sup impo
nit' igne quozq̄ victimas devorat
ēē pollutū . n' intelligit' omps dn̄i
nō aurum gemmas q3 et hostiarum mult'i
tudine̅ q̄re s; offerentiū voluntates
Quia aut̄ arbitrant' nō altare s; mensa
debe' intelligi ī qua panes ponebant'
quo hoc interp'tari possit q̄d' sequit'
cū igne qui i'd devorat . omo nō video
Neq3 eni ignis devorat panes p̄po
sitiōis quos sp̄ novis p' veteribz commuta
bant . et ablati redebant' ī usus sacerdot'm
Aut certe ita intelligendū Polluit' no'
meū ī eo q̄ dicit' . q̄d p̄dest si offeram'
optima . q̄lia cūq3 fuerit q̄ offerimus . igne

sit denominanda. Ignis aut altaris ig
nis est. cibus q3 igni. hostie uel holo
causta. Nec sufficit pdicis sermonis in
piemus. s3 etiā hoc dixistis. ecce de
labore. et exsufflastis id dicit dns exer
cituū. Cuiq orōis hic sensus est. Dixistis
de captiuitate reuersi sumus. hostibus pdé fui
mus. nichil ī longo itinere laborauimus.
pauperes sumus quōdo habere potuimus vie
labore ɔsumpti 7 aliamz hec offimus
Et hec dicē exsufflastis sacrificia vrā
i exsufflatiōe mea digna fecistis. siue
ut ī hebreo legi pt. et exsufflastis
me hoc dicendo nō sacrificio s3 ut cui
sacrificabat. fecistis iniuriā. Munus ob
te neqquā suscipiā id de manu vrā
dicit dns exercituū. Quidā putant hoc
q ad iudeos spealit dicit. eo q vic
time corz inmunde sit atq pollute. et
sacrificiū transferat ad gentes. intelligi
debē sit eccliē sacerdotibus. q negligent
offerunt sacrificia deo. Vel si ī tepus
quo ab ecclia transfiit ad alia religiōes
victime transferende st. et quō legi euan
gelium sic transfiit euangelium ea q nō st
futura succedunt. Mensa quoq dni
incontaminata. ad sensus sapientias refe
runt. si aliter quā scripte st intelligant.
Maledictus dolosus q hz ī grege suo
masculū et votū faciens immolat de
bile dno. q2 rex magnus sū eo dicit dns
exercituū. et nomē meū horribile ī gentibus
Et nunc ad vos Capitulum secundum
mandatū hoc o sacerdotes. si
nolueritis audire et si nolueritis ponere
sup cor ut detis gloriam nomi meo
ait dns exercituū. mittā ī vos e
gestatē. et maledicā benedictionibus
vris. et maledicā illis q2 nō posuistis
sup vos cor. Iex. Et maledictus qui

erat potens. et habebat ī grege suo mas
culū. et votū eius sup eo. et immolat de
bile dno. q2 rex magnus ego sū dicit
dns exercituū et nomē meū illustre in
gentibus. Et nunc mandatū hoc ad
vos o sacerdotes. si nō audieritis et po
sueritis ī cor vrm ut detis glam nomi
meo dicit dns exercituū. mittam sup vos
maledictionē. et maledicā benedictioni
vre. et maledicā ei. et dissipabo bn
dictionem vram. et nō erit ī vobis q2
nō posuistis vos ī cor vrm. Hoc qd scrip
tū est dissipabo benedictionē vrām a lxx
additū est. et in hebraico nō habetur.
Mandacō pt ī excusationē priorū suā
hnat cum ī uertere. et fla se satis
factione defendere. hoc pmodet sermo diui
nus corripit atq adeprimat. Et e ptibus
Quia offitis tenui et claudū et lan
guidū. et hoc ipm nō de vro. s3 de
rapinis et spoliis fletibus q3 miseror
et insup dicit de labore et paupertate
offimus qd habemus potēa eo dico gnā
liter. ut vos arguat ppriā ɔsciā. Se
te obtendis paupertatē et captiui
tas iniuriā. et tenuitatē rei familiaris.
audite qd infero. Maledictus dolosus
qui hz ī grege suo masculū. et vo
tū faciens immolat debile dno. Siue
habes masculū uel nichil tibi noceret
maledicto. Hec aut dicē o omnī dicit eos
habere q optia st et offerre q mala
st. Ad vos igitur o sacerdotes hoc ma
datū est. fecistis qd ipūm est ī co
teptū mei. s3 q2 malo pniam pctōris
q3 morte eius nunc dico si me audire
nolueritis uel intelligere ut detis nomi
meo glam qd est horribile ī genti
bus veniā ī vos mittā penuriā et ne
cessitatē inenerteres. s3 omni rez coacti e

gestate. dicatis vos non habere optima
que offeratis. Et maledicam inquit benedic-
tionibus vestris hoc est hiis que in me meis
benedictionibus possidetis. siue quicquid a vo-
bis benedicetur. a me maledictum erit
Et maledicam illis quia audit benedictionibus
vestris. quoniam noluistis intelligere que dicuntur
Hoc est enim quod dicit non posuistis
super cor. Possumus maledictum et dolosum
accipere populum iudeorum. qui cum haberet in
grege suo masculum dominum saluatorem.
et inmaculatum agnum qui tollit peccata
mundi. et omni prophetarum vaticinatione
commonitus ut immolaret atque susciperet eum.
Et tenus quod habebat in cordibus in sepulcro
saberet. hoc facere noluit. sed immolat de-
bile domino crucifigens saluatorem. et eli-
gens barrabam latronem et seditionis
auctorem. Quamuis misticus intellectus re-
fert ad dyabolum. Illis quoque detrahentibus
et presentibus dyabolum saluatori. non
christi horribile est in gentibus que passionem
domini susceperunt. et cum formidoloso horrore
venerantur. De nobis quoque dici potest.
non creati a deo sapientes habentes quippe
naturam satis congruam disciplinis. nam
negligentius ingenium et nos dedimus
viciis atque luxurie et habentes masculum
immolemus debile domino. Debilis namque
est et maculata mens omnis. quam ira invi-
dia. concupiscentiis. et alia cum perturbatione
corrumpit. Si offerentes munus ad al-
tare et recordati quod frater meus habeat aliquid
aduersum nos. non ante pergimus et satis
ei facimus. Unde et apostolus precipit. volo
igitur viros orare in omni loco leuantes
sanctas manus sine ira et disceptatione.
Pastorumque confessionem mutam atque vitium
sensus est de quo in centesimo secundo psalmo dicitur
Benedic anima mea domino et omnia que
intra me sunt nomini sancto eius. Cum si gregem
suum bene receperit. implet in eo illa benedictio
Benedicam armenta boum tuorum et greges
ouium tuarum. Et mauult habere masculum mas-
culum id est forte. rigidum ac robustum quam
velit animam mollitie femineam atque las-
ciuam aliis diuersis carnis perturbationibus debile
atque corruptum. sentiet in se completum esse
quod scriptum est. potentes potenter tormenta
patientur. et cui plus dederint plus exigetur
ab eo. Unde hic sacerdotibus dicitur quod si
audire noluerint et corde recipere. ut dent
gloriam nomini meo per bonam conuersationem. sed econ-
trario nomen illius propter eos maledicatur
in gentibus. mittat in illos egestatem bo-
norum omnium. et benedictiones eorum vertat in
maledictiones. Cum sentiunt abutuntur
in libidine. et diuitias uertunt in luxuriam
bonamque famam sordida conuersatione detur-
pant. hic benedictionem dei mutant in ma-
ledictionem. Vel certe quia ad sacerdotes
proprie mandatum est. vertuntur benedictiones
eorum in maledictionem. qui non benedicunt
sanctis ex toto cordis affectu. sicut et ysaac
iacob. et iacob patriarchas et moyses
xii tribubus. Et per dulces sermones
et benedictiones decipiunt corda innocentium
et qui iniquum agunt benedicuntur ab eis a-
dulantibusque peccatoribus dum diuites
sint. atque eorum diuitiis blandiuntur
de quibus dicitur. Populus meus qui beatos
vos dicunt seducunt vos. et semitas
pedum vestrorum supplantant. Ecce ego
proiciam vobis brachium et dispergam super vul-
tum vestrum stercus sollempnitatum vestrarum
et assumet vos secum. et scietis quia misi
ad vos mandatum istud. ut esset man-
datum meum cum leui dicit dominus exercituum
lxx. Ecce ego separabo vobis humerum
et dispergam ventriculum super faciem vestram

ventriculum sollempnitatum vestrarum et sus-
cipiam vos secum et cognoscetis quia ego misi
ad vos mandatum hoc ut esset testamen-
tum meum ad leuitas dicit dominus exercituum
Nunc ad sacerdotes loquitur comminans iniquitatem
in fratres uestros ea que sanctiora putatis in
lege et vobis a deo per uictimarum mittuntur et
hostiis donantur Brachium per quod lex
humerus intelligitur scilicet i armum animalis dex-
trum Et dispergam iniquitatem id est
ventriculum siue ut hebreus stercus i. plu-
res metonomicos pro eo quod continet i.
quod continet appellans Et armum et et
pectusculum et linguam et ventriculum et
ea que in leuitico describuntur accipiebant
ex hostiis sacerdotes que omnia pro preceptis eorum
se abiecerunt et in fratres sacerdotum mitterentur contemp-
tum ut scilicet tales sint qui offerunt qualia et
illa que offeruntur Et assumam vos mecum
sensum i. stercus sollempnitatum vestrarum ut fe-
tentes facies putrida stercoris admixtione
turpentur Et ex eo quod vos ab initio in-
telligatur ipsum esse me qui quondam elegi
preceptum vestrum leui et per leui aaron et
vobis sacerdotii gloriam donaui ut esset
pactum meum siue testamentum cum leui et
eius in sacerdotio ministret Nondum quod
buit vt in hebreo aquila
i. pactum interpretatur hic supra
i. testamentum et in pluribus scripturis
pro loco testamentum non voluntatem defunc-
torum sonat sed pactum viuentium Voluntat
deus et omnes quidem homines sed proprie sa-
cerdotes mandatum non habent et siue humerus
siue brachium ornantur bonis operibus In
pectusculo significantur bona consilia
In lingua sancta confessio ut quod corde cre-
dimus ad iustitiam ore confiteamur ad salutem
In ventriculo quoque nichil aliud habentur mortificationum
fertur sed qui maximam vitam sustentat ac vegetat

sensi et tibi ventriculo coquatur et eorum
succo corpus irrigetur attenuatum vi-
trum et flatum in morte Nos autem omnia
intrantium ut tantum ut priuat a nobis
brachium dominus siue separet opera nostra a
sanctorum operibus et quibus preceptum vnge-
re putatum et lauare frontem a peccatorum
sordibus reliquiantes et reuelata facie gloriam
domini contemplari ut dicamus confusio vultus mei
cooperuit me et rursum cham iam dicatur facies
nostra Ver possumus id implere quod est preceptum
tum leuate oculos vestros et videte Et
stercore victorum hec in lumbos fratres atque pol-
lutas et dicamus Putruerunt et corrupte
sunt cicatrices mee a facie insipientie mee
Non omnia illa in stercus versa sunt dicente
scriptura Et assumam uos secum stercus
videtur quo licet sunt fratres mei qui debuerunt
primum plenum ac mundi venire in sollep-
nitatibus dei et vel tinnes agni conne-
de calciati uel explet vii ebdomadibus
stercus operum morum offerre deo vel in tab-
naculis huius vite viuere transeuntes et di-
ce aduena ego sum et peregrinus sicut omnes
patres mei Et quia pro eo quod nos vnius as-
sumam nos secum stercus intelligitur sunt lex
et assumam nos secum sequentur intelligere
quod postquam turpitudine et ignominia co-
operti fuerint sacerdotes et intellexerint
peccatum suum et egerint penitentiam tunc assu-
mantur a domino Et hinc sensum conuenire
quod sequitur et cognoscetis quia ego miseri
ad nos mandatum hoc Sed superiorum
verba videtur intelligere ne mirum vero contra
homines vero posuit blandientibus maxime
cum et ea que sequuntur dei indignationem sonet
Pactum meum fuit cum eo vite et pa-
cis et dedi ei timorem et timuit me
et a facie nominis mei pauebat Lex ve-
ritatis fuit in ore eius et iniquitas non est

sciencia in labiis eius. In pace et in equitate ambulavit mecum. et multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient scientiam. et legem requirent ex ore eius. quia angelus domini exercituum est. Lex testamenti fuit in eo vite et pacis. et dedi ei ut timore timeret me. et a facie nominis mei formidaret. Lex veritatis fuit in ore eius. et iniquitas non est inventa in labiis eius. In pace dirigens ambulavit mecum et multos avertit ab iniquitate. Quia labia sacerdotis custodiunt scientiam. et lex requiretur ex ore eius. quia angelus domini omnipotentis est. Describit ex persona dei patris officium sacerdotis quale esse deceat. quale esse eum voluit. quem esse precepit. Supra ei dixerat ut esset pactum meum cum levi dicit dominus exercituum. et per levi patriarcham pervenit ad posteros. aaron eleazarum. phinees. et ceteros qui de stirpe eius generati sunt. Unde in fine ait. Irritum fecistis pactum levi dicit dominus exercituum. Ex quo perspicuum est. omne quod dicitur per levi. ad sacerdotes. et specialiter ad pontifices pertinere. Legimus in numeris de phinees. quod zambri cum scorto madianitide pugione perfossit. phinees filius eleazar filii aaron sacerdotis requiescere fecit furorem meum a filiis israel quia emulatus est zelum meum contra eos. et non perdidi filios israel in zelo meo. Sic dices eis ecce ego dabo ei testamentum pacis. et erit ipsi et semini eius post eum testamentum sacerdotii sempiternum pro eo quod zelatus est deo suo et expiavit pro filiis israel. Vite autem testamentum sine pactum. non huius accipimus quod nobis cum bestiis et cunctis animantibus commune est. sed illius qui dicit ego sum vita. Etenim vita nostra abscondita est cum christo in deo

de quo possumus dicere quod et ipse pax nostra sit. apostolo confirmante ipse est pax nostra. Dedit ergo deus levi. et per eum posteris eius ut timerent eum. principium enim sapientie timor domini et a facie eius formidarent sive subtraherent se. atque contraherent. metuentis formidine horrore corporis indicantur. id quod scriptum est. Super quem requiescam nisi super humilem et quietum et trementem verba mea. Lex veritatis fuit in ore eius hoc est doctrina perfectorum. quia in sacerdote nullo debet mendacio decipi. sed totum de veritatis fonte procedere. Et iniquitas non est inventa in labiis eius. ut imitetur dominum suum de quo dicitur. qui peccatum non fecit. nec inventus est dolus in ore eius. In pace et in equitate ambulavit mecum. ut et ipse in se pacem habeat et ceteros pacificet. nullius que personam accipiat in iudicio et iudicio ambulet cum deo. sicut ambulavit enoch qui translatus est ad dominum et non inveniebatur. Et multos avertit ab iniquitate. Quia sacerdos est et corripit delinquentes sacerdotis officium prestat. Labia sacerdotis custodient scientiam. non dixit proferent sed custodient ut loquantur in tempore. dentque conservis cibaria in tempore suo. Et legem requirent ex ore eius. In aggeo hoc idem scribitur interrogate sacerdotes legem domini. Ad sacerdotis pertinet disciplinam interrogatus respondere de lege. Qui si se in certis diligenter in scripturis sanctis ostenderit negligentem frustra iactat dignitatem cuius opera non exhibet. Hoc est quod apostolus paulus scribit ad tytum ut potens sit exhortari in doctrina sana. et eos qui contradicunt revincere. et ab thymotheum. quia ab infantia sacras litteras nosti. que te possint instruere ad salutem. ut precantes coram omnibus argu

at Ge'. Quia angl's dni exercituum
Expo't no' sunt cuius sacerdos dei hoc
e malachi . q angl's dni appellet
Angl's aut . i . nuncius . sacerdos dei veris-
sime dei . qui dei et hominum sequester est
eiusque ad populos nuntiat voluntatem
Et idcirco i sacerdotis pertinet rationale e
et i rationali doctrina et veritas ponit
ut discamus sacerdotem doctum esse debere
et prone domini veritatis Quidam hoc
quod de levi et p levi ad sacerdotes dicitur
flo putant intelligendum esse de xpisto
no respiciens ea q sequuntur psone xpi esse
contraria ¶ Vos aut recessistis de via
et scandalizastis plurimos i lege irritum
fecistis pactum levi dicit dns exercituum
Propter quod et ego dedi vos contemptibiles
et humiles omnibus populis . sicut non servastis
vias meas et accepistis faciem in lege
LXX Vos aut declinastis a via mea
et infirmos fecistis multos i lege Cor-
rupistis testamentum levi dicit dns omnips
et ego dedi vos contemptibiles et disso-
lutos i omnes gentes p eo q no custo-
distis vias meas . sed accipiebatis psonas
i lege Hec ad xpi no ptinere psona
nec ad eos q illius cultum dedicati sunt
et si ego taceam prudens lector intelligit
Et est sensus Ego vos volui facere
q post exemplo continet de quibus p moy-
sen i deuter' sic locutus date levi doc-
trina eius et veritate viro iusto et reliqua
Vos aut recessistis de via recta sive
declinastis dicere me . no declines ne-
que ad dexteram neque ad sinistram Et inf-
mos fecistis multos i lege . sive scanda-
lizastis ut aquila et symachus interpretati sunt
Declinare ad dexteram est ~~…~~ abstinere
a cibis quos deus creavit ad utendum
contempnere nuptias et i dne quod i a

loco sepim'. ne sis iustus nimis Ad sinistram
divertere est cuiquam luxurie se tradere et libi-
dini . et scandalizat multos i lege cui
melius e ut mola asinaria ligetur in collo
et i mare piciatur quia scandalizat u-
num de minimis Infirmos aut faciunt mul-
tos . q cum credentes i xpo fidei robur acce-
perint infirmat eos faciunt negligentibus
sacerdotibus sue Quibus consequenter dicit irritum
fecistis pactum levi . pactum vite et pacis
illi q ptinet ad officium sacerdotis dixi 9
Nunc ob causam et ego inquit dedi vos
contemptibiles et humiles omnibus populis.
ut vos contempnent et p honore et gloria
quasi deiectos humiles q calcaret. Si-
cut no servastis vias meas et acce-
pistis faciem i lege Inter omnia peccatum levi
sive eorum qui ex levi sunt sacerdotum dei
primum et ultimum et maximum ponit quia e accep-
tabant faciem i lege ut no causas s p-
sonas considerent . iusticiamque pauperum despi-
cientes . i iustos divites suscipiant et ho-
norent Ad quos i lxxxi ps' dicitur Usque-
quo iudicatis iniquitatem et facies peccatorum
sumitis Et paulus ad galathas . deus
inquit psonam hominis no accipit Plenius
apostolus iacobus hoc peccatum arguit acceptor
contempnat Quod aut post populo dicitur
et nobis dominis precipitur ut cautiores re-
cedamus a viciis . et faciem no suscipi-
amus i lege . nec qui sumus custodes dei . vi-
tam mediantibus pro eram ¶ Numquid no
pater unus omnium nostrum numquid no deus unus
creavit nos Quare ergo despicit unus-
quisque nostrum fratrem suum . violans pac-
tum patrum nostrorum Transgressa e iudas et
abhominatio facta e in isrl' et i ihrlm qr
contaminavit iudas sanctificationem dni quam
dilexit . et ~~habuit~~ filiam dei alienum Dis-
perdat dns virum q fecerit hoc . magistrum et

habuit

disciplin de tabnacul iacob · et offerentem
muneq dno exercituu. Lex. Nonne pat
vnq omn nrm · nonne deus vnq creauit
nos ? Quare relinquis vnusquisque fra
trem suum · ut abhomi facer testame
tu prm nror. Delicta est iudas
et abhomina ficta est i isrl et i ihrlm
q contamina iudas scu dni i q̄bus di
lexit et adduxit deos alienos. Dispe
dat dns hoiez q fecit hc dom extra
bei de tabnacul iacob · et de hijs q
offerunt sacrificiu dno exercitu. Anq3
de prim caplo · disputet 9 hebreoru
e ponenda tradicio pmo septie vei
tas explicanda. Legim 9 i volume q
esdre tytulo pnotat ex psona ipiq
esdre loqui · accesserunt ad me principes
dicentes · no e separat pplus isrl et sa
cdotes et leuite a pplis trraz et de
abhoiacoibz eor. chananei vi3 e
ethei · et pheze · et iebusei · et amai
traz · et moabitaz · et egiptior · et
amoureor. Tulerunt et de filiabus
eor sibi et filijs suis · et commiscuerunt
seme scm cu pplis trraz. Manus etia
principu et magistratuu fuit i trāsgres
sione hac pma. Cuq3 audissem
smone istu scidi palliu meu et tu
nica et euelli capillos capitis mei
et barbe et sedi merens. Et rursu in
sntibz inuenti st de filijs sacdotu q
duxerunt vxores alienigenas · de filijs
ihu filij iosedech · et fres eius maa
sia et eleazar et iasib et godolia.
Et dederut manus suas ut eicerent vx
ores suas · et p delicto suo arietem d oui
bus offerrent. In fine eius capli post
enumeracoez eor q vxores alienigenas
acceperant scriptura commemorat ~~hic~~ omes
hij q acceperunt vxores alienigenas et
fuerunt ex eis mulieres q pepererunt ~~filios~~
filios. Reuersi g° de captiuitate babilonica ·
tu principes · et sacerdotes ac leuite quam
reliquus pplus abiecerunt vxores suas
israelitas genus q paupertate et nimia
longioris vie et fragilitate sexus no ferentes
labore pferre erant · et infirmitate et defor
mitate corpm contēpnebant et tu alien
geis vl etate florentibz · vl cultu cor
pm pulchioribz · vl potentu ac diui
tu filiabz matrimonia copulauerunt. Cor
ripit aut eos eciam ppha · et ad pristi
nu nouarum coniugu pnomt · ut vxo
res quas amiserant recipiat. Nonne igt
pr vnq abrahā omn nrm e. De
quo i ysaia scribit respicite i abraha
prem vrm et i sara q genuit vos
q vnq erat et vocaui eu. Nonne deus
vnq creauit nos · q ex abraha nrm
elegit genus ? Quare g° vetres vx
ores contempnim9 et fram nror abicim9
filias · ut reliquia9 pactu prm nror
et no ex lege accipia9 vxores ? Trans
gressus e iudas · h e cum tribz missus e
de babilone · cu sacdotibus et leuitis
Et abhoia° fca e in isrl et i ihrlm
neq̄ quia i x tribubz q ab assirijs tribut
sed i hijs q ad cyri regis impiu · sub
zorobabel et esdra et neemia · de ba
bilonia striuisi. Quia contamina iu
das sanctificacione dni qua dilexit · et
habuit filia dei alieni · miscendo cu
alienigenis seme isrl et gentilu id e
ethnicor filias ydolis seruie · sumendo
vxores. Qui igit hoc fecerunt pplie
ad eos smo dirigit · et a pmo male
dicois retrahitur. Disperdat dns vir
qui fecit hoc. Quia pulcre no ab
scidit eccioi venia · h dixit maledicat
dns ei qui fecit hoc · s3 q fecit i Finiz

tendens maledictione · ut priores ad pe
nitentiam provocet Doctorem in quo atque disci
pulum de tabernaculis iacob · sive id est sacer
dos sit sive laicus una maledictio ferie
t · et non erit in eis pene divisimus in
quibus peccatum sit paria Et offerentem mu
nus domino exercituum · subaudit disperdat
dominus et eum qui pro huiusmodi hominibus volu
erit ad altare munus offerre Rursum
solum remedium est · non facere que fecerit Sed
ad hunc locum non intelligentes nescientes
hystorie veritatem · id quod ait · numquid non pater
unus omnium nostrum · de abraham sic intelli
gunt · ut eos genitum patrem abraham esse
omnicorent fratrem · id quod scriptum est · potest deus
de lapidibus istis suscitare filios abrahe
Vel certe unum deum patrem affirmant
iuxta id quod in deuteronomio legimus · non
ne ipse pater possedit te et fecit te et
creavit te Et iterum Deum qui te cre
avit reliquisti Et alibi Filios genui
et exaltavi ipsi autem reliquerunt me
Et in persona eorum volunt Filii alieni menti
ti sunt mihi · filii alieni inveterati sunt · et
claudicaverunt a semitis suis Et
ab hoc uno patre eos qui peccaverint re
dentes · in illos vitiorum suorum patres fecere
Omnis et qui fecit peccatum de duodecim na
tibus est Idem quod sequitur quare despicit
unusquisque nostrum fratrem suum · violans
pactum patrum nostrorum · sic interpretati sunt ut
dicerent nos ~~cunctos~~ cunctos ab uno pa
rente generatos unum esse debere · et unius
confessionis lingue labium · sed postea per su
perbiam et edificationem turris contra deum in
multas linguas atque sinas esse divi
sos ad elemosinam quorum referunt ut
dicant despice nos fratres meos qui non
dignum eis · que a deo ad sustentandam
vitam accepi Et ad hoc intexunt ut

assensit fratrem nostrum secundum scripturas domini ap
pellari · qui precipit marie magdalene ut nun
ciet fratribus suis dominum resurrexisse · et loquitur in
psalmo narrabo nomen tuum fratribus meis in medio
ecclesie cantabo te · Deseruerit ergo iudas fratrem
suum · et contaminavit pactum patrum suorum
quod deus pepigerat ad abraham ysaac et
iacob · ut in semine eorum quod interpretatur christus
benedicerentur omnes gentes Hic valde suspi
cantur · quia christum viam non receperunt Denique et hoc
quod sequitur iuxta litteram · delictum est iuda et ab
hominatio facta est in israel et in ierusalem · sic edisse
runt dei hostes esse iudeos qui blasphemaverunt
domini salvatorem · et sustinuisse quod scriptum
est secundum multitudinem impietatum eorum expelle
eos · quoniam irritaverunt te domine ut in civi
tates provincias vagi et profugi spargerentur
Contaminavit enim sanctum domini pro filio dei di
ligentes et advenientes super deos alienos
Rursum enim non recepit filium · non recepit patrem
qui misit eum Et ideo quia hoc fecerunt tam
diu disperiere donec hunc licet · vel interpretatione
nomina · vel ob constantiam priorum · et perierunt
de tabernaculis iacob · ut destructo templo
atque altari · nequaquam apud eos offerentur
hostie Nunc hanc explanationem conterit · quia iu
das interpretatur domini confessio ad penitentie
intelligentiam qui postquam dominum confessus est
si peccaverit abhominationes fecit in israel et in ihe
rusalem in sensu videre deum et in visione
pacis Polluit enim christi misteria indigne
accipiens corpus eius et sanguinem · pro eo quod
dilexit vitia et iniunxit sibi deos alie
nos secundum nomina priorum hunc nomen deorum
Iuxta apostolum paulum · venter deus venter
est Et secundum iacobum a quo quis vincitur
ei servit Et qui hoc fecerit exterminabit de
ecclesia · et de tabernaculis iacob qui suppla
tat vitia atque peccata · donec hunc licet in
bonum suum · et offerat pro eo victima deo omnium

Et hoc rursum fecistis. operiebatis lacrimis altare domini fletu et gemitu ita ut ultra non respiciam ad sacrificium nec accipiam placabile quid de manu vestra. Et dixistis. Quam ob causam? Quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tue quam tu despexisti et hec particeps tua et uxor federis tui. Nonne unus fecit et residuum spiritus eius est. Et quid unus querit nisi semen dei. Custodite ergo spiritum vestrum et uxorem adolescentie tue noli despicere. cum odio habueris dimitte dicit dominus deus israel. Operiet autem iniquitas vestimentum eius dicit dominus exercituum. custodite spiritum vestrum et nolite despicere. // LXX. Et hec que oderam fecistis. Operiebatis lacrimis altare domini planctu et gemitu de laboribus adhuc dignum est respicere sacrificium aut accipere acceptabile de manibus vestris. Et dixistis propter quid. Quia dominus testificatus est inter te et uxorem adolescentie tue quam reliquisti et hec particeps tua et uxor testamenti tui. et non alius fecit et reliquie spiritus tui. Et dixistis. Quid aliud preter semen querit deus? Et custodite in spiritu vestro. et uxorem adolescentie tue non derelinquas. Sed si odio habens dimiseris eam dicit dominus deus israel. et operiet impietas cogitationes tuas dicit dominus omnipotens. et custodite in spiritu vestro et nolite derelinquere. // Iuxta hebraicum historia et singula versiculorum breves sunt capitulates [?] quid nobis ab hebreis sit traditum disseramus. Deletis uxores israelite et thoris maritorum alienarum gentium feminas contemplantium ad dei solius auxilium confugiebant diebus ac noctibus ante altare domini provolute. lacrimis. gemitu atque eiulatibus invidiam faciebant et

quod non respiceret victimam et munera non inciperet [?]. Unde dicit deus se sacrificium et hostias de manibus sacerdotum qui ista commiserit accipere non posse. uxorum et fletu et planctibus impeditum et miseriarum earum que ob causam de manibus eorum non accipiat sacrificium. Statimque infert. Quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tue quam tu despexisti dicens propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Et idcirco dicit particeps coniunctionis et federis que a deo de costa viri facta est. Et residuum spiritus eius sive dei ut quidam putant sive mariti ut alii suspicantur quod propter affinitatem quodammodo una anima in duobus esse videatur divini spiritus [?] mente sonat. Cum ergo unus utrumque fecerit et virum et mulierem postea a deo facta est utriusque coniunctio ut liberi nascerentur. Unus enim deus quid querit nisi semen dei. hoc est filios de israelitica stirpe generatos. Cum ergo habeatis feminas coniuges et liberis gaudeatis. quid pulchritudine uxorum gentium que in membris aptare non uxoribus. Precepit itaque per prophetam deus et dicit. Custodite spiritum vestrum ne abducamini in libidinem. ne alienigenarum amore vincamini. Et uxorem adolescentie tue noli despicere. ut que tibi virginali primum iuncta est matrimonio perseveret usque ad senectutem. Sed poterat fieri ut principes sacerdotes levite populis [?] renderint. precepit deus per moysen ut cum odio habueritis uxores dimittatis eas. Et legendum est. Dominus in scripturis: cum odio habueris uxorem tuam. dimitte dicit dominus deus israel. Statimque inducitur [?] hoc quod de lege preceptum est. sed propter duritiam cordis vestri. Quod plenius dominus in evangelio prosequitur. excepta causa fornicationis nequaquam uxorem dimittit. Operiet vestimentum eius iniquitas. in corpore quo anima vestitur dicit dominus exercituum. ut in quo peccavit

ipso puniat. Cum odio habueris dimitte. Hec ita illa
dissoluta incubat et replicat quod supra
dixerat. custodite spiritum vestrum et nolite de-
spicere. vel custodia spiritus viri vel ante uxorem
si pauper est aut deformis. Quod nos spa
lit. iure esse liberi. super uxoribus expo
situs deliciis. alii generaliter contra eos dic
tum putant qui aliena diripiunt et iniuste
divitias congregantes auctori offerre munera de
quibus dicit. neququam se posse suscipere lacrimis
eorum qui vastati sunt et fletu ac gemitibus pro
hibitum. Et operiebatis lacrimis ista. illi testi
mo. honora deum ex iustis tuis laboribus
Hec et istum sensum interserunt. Eos qui propter
familiaris occasione et nimium libo
rum et naufragium et cetera que ad despera
tionem pertinet, fletu sollicitati, in fletum et
tonitus se tradunt planctum et gemitibus
vel ac robore et spe in deum et primis fu
tuorum contra desperant. et sic dicatur ad
dominum orantes non suscipi ab eo quia in deo
ris et incongruis vidi placitis desperent.
Hic autem quod sequitur quia dominus testificatus
est inter te et uxorem pubertatis tue sive ado
lescentie quam tu despexisti et hec est par
ticeps tua et uxor patrum vel testamenti
tui et non alius fecit. Et reliquiae spiritus tui
sic interpretantur ut uxorem adolescentie naturale
dicant intelligere. et legem in corde perscriptam
que omnibus hominibus insita est. Unde et gentes
non habentes legem dei ea que sunt legis operantur
et de hac dicitur in proverbiis. Porrum a deo
dirigitur uxor vide et iubentur ut de nostris
aquis bibamus et fontibus. nullusque in
potando sit particeps. et ut letemur cum uxore
adolescentie nostre. Hec uxor et impellit in
credulos dicere. deus iudicat et deus videt
et ipsi cuncta inter me et te diiudicanda
permitto. De qua ecclesiastes loquitur. Et vi
ue vitam cum muliere quam dilexisti. omni
bus diebus vanitatis tue que tibi dati sunt sub
sole. Hec uxor residuum spiritus viri est. quia
non secundum sensum copulatur. que si recedat a no
bis statim offendimus deum et operit nos in
ira impietas. Unde et nunc iungitur. Custo
dite spiritum vestrum. non contemnite. in qua qui sunt
deo placere non possunt. non carnalis. animalis enim
homo non recipit ea que sunt spiritus sed spiritum qui
spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabili
bus. Laborare fecistis dominum in sermoni
bus vestris et dixistis. in quo fecimus eum la
borare. In eo quod dicitis. omnis qui facit
malum. bonus est in conspectu domini et tales
ei placent. aut certe ubi est deus iudicii.
LXX. Exacerbastis dominum in sermonibus ve
stris et dixistis. in quo exacerbavimus eum.
In eo quod dicitis. omnis qui facit malum
bonus est in conspectu domini et in hiis ipse com
placet. et ubi est deus iustitie. Huic
loco plenius lxxii psalmus exequitur cuius
principium est. quam bonus israel deus hiis qui
recto sunt corde. Mei autem pene moti sunt
pedes pene effusi sunt gressus mei. Quia
zelavi super iniquos. pacem peccatorum vi
dens. Quia non est respectus morti eorum
et firmamentum in plaga eorum. In labori
bus hominum non sunt et cum hominibus non flagel
labuntur. Ac deinde. Et dixi ergo sine causa
iustificavi cor meum. et lavi inter inno
centes manus meas. Reversus populus de
babilone. et videns cunctas in circuitu na
tiones in possessione babilonios in dolis et superbie
habundare divitiis vigere corporibus. omnia que
bona putantur in seculo possidere. se vero qui
habebat notitiam dei squalore. inedia. ser
vitute conspiciens scandalizatur et dicit.
Non est in humanis rebus providentia omnia
casu feruntur incerto. non deus iudex gubernat
nant. qui ponens malum ei placet et bonum
displicet. Aut certe si deus cuncta discer-

dicit. ubi est ius equum et iustum iudicium?
Istius modi questione mens incredula fidelium co-
tidie suscitat deo. et cum viderint iniquos
potentes. sanctos humiles. illos rebus omnibus
affluere. hos ne ea quidem que ad victum
necessaria sunt habere. et interdum similis anxiis
tenebris oculis ex parte in labiorum ulceribus
et infirmitate depressos. qualis in evangelio
lazarus legitur qui ante fores divitis purpu-
rati desiderabat micis que abiciebantur de men-
sa reliquiis ipse animam sustentare. di-
vitie vero tante feritatis et crudelitatis ut
non misereatur homo hominis. cuius etiam canum
lingua misereretur non intelligentes tempus iu-
dicii. nec vera bona illa esse que reperta
sunt. dicunt malum ei placet et ubi est
deus iudicii? Capitulum tertium

Ecce ego mitto angelum meum
qui preparabit viam ante faciem meam. et sta-
tim veniet ad templum suum dominator quem
vos queritis. et angelus testamenti quem
vos vultis. LXX. Ecce ego mitto ange-
lum meum et preparabit viam ante faciem me-
am. et subito veniet in templum suum dominus
quem vos queritis et angelus iustitie
quem vos vultis. Hoc in principio est dictum
in evangelio de iohanne baptista. de quo
scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum
ante faciem tuam et preparabit viam tuam coram
me. Et hic in eisdem usus est verbis que lxx
interpretes transtulerunt. Marcus quoque evangelista
duo testimonia malachie et ysaie. sub
unius prophete fronte contexens ita exorsus
est. Initium evangelii ihesu christi sicut scriptum
est in ysaia propheta. Ecce mitto angelum
meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam.
Hoc licet verbis aliis in malachia legitur.
Quod autem sequitur. Vox clamantis in deserto pa-
rate viam domini. rectas facite semitas eius
ab ysaia propheta. Statimque utriusque testi-

monii de quo dicimus exponentes. Fuit magister
iohannes in deserto baptizans et predicans bap-
tismum penitentie in remissionem peccatorum. Sed et evange-
lista vaticinium zacharie super iohanne interpretans
Lucas in suo consonat. in verbis discrepant.
Pro eo quod lxx transtulerunt rectas facite semi-
tas dei nostri. nimis liquet quod dixerit rectas
facite semitas eius. iohannes autem ait dirigi-
te viam domini. Ex quo perspicuum est apostolos
et evangelistas et ipsum dominum salvatorem. non
lxx interpretum auctoritatem sequi. qua hebree
lingue habentes scientiam non indigent. sed ex he-
breo transferre quod legerunt non curantes
de sillabis punctisque verborum. dum sensuum veri-
tas transferatur. Quod quidem et in pluribus
locis eos fecisse docuimus et maxime in eo libro
qui a nobis inscriptus est. de optimo genere in-
terpretandi. nullus sibi testimoniis approbatum
est. Hoc ergo quod dicit. ecce ego mitto an-
gelum meum. et preparabit viam ante faciem me-
am. ex persona christi dicit. qui iohannem misit
in deserto inde predicare baptismum penitentie in
remissionem peccatorum. Quod autem sequitur. et
statim veniet ad templum suum dominator quem
vos queritis. et angelus testamenti quem vos vultis
iam de se quasi de alio loquitur iuxta con-
suetudinem scripturarum. Nulli ergo dubium
quin dominator id est salvator sit qui est creator omnium
et angelus testamenti et magni consilii angelus
appellatur. Alii vero hoc quod dicitur ecce ego mitto
angelum meum et preparabit viam ante faciem meam
ex persona patris dictum putant. Et quod sequitur
statim veniet ad templum suum dominator quem
vos queritis. et angelus testamenti quem vos
vultis. de domino salvatore ab eo dictum intel-
ligunt. Preparat autem viam iohannes et rectas facit
semitas dei nostri in corde credentium. in quibus
prius tortuositas et incredulitas. plus deambulare
non poterat. Templum autem vel ecclesiam inter-
pretantur vel uniuscuiusque credentium. Ecclesiam

edificamini domus spirituales. sacerdotium s(an)c(t)um
offerre spirituales victimas. et accepi(m)us (sp)i(ritu)m d(e)o p(er)
ih(esu)m x(risto)m. Et vos u(er)o qui credidistis. nescitis
quia templum dei estis et sp(iritu)s dei habitat in
vobis. Audi hoc quod dicit. Ecce ego mitto
angelum meum. de helya p(ro)ph(et)a intelligitur
Et quod sequitur et statim veniet ad templum
suum dominator quem vos queritis et angelus
testamenti quem vos vultis refertur ad

hoc e(st) x(risto)m suum. quem dicit
ultimo tempore esse venturum. Quomodo quos
te... exitus non docuit u(er)itas. Nec enim te(m)
plum suum ueniet dominator. quod usque ad fu(n)
damentum destructum est. Aut si ab eo ex
struendum est. antiqua r(ati)o adueniat. quod
x(risto)m eorum amplius factus est et ab eo
restituta fiunt omnia. Dominus noster in
euuangelio helyam p(ro)ph(et)am. ioh(ann)em bapt(ista)m inter
pretans loquitur. si vultis scire ipse est
helyas qui venturus est. De quo et hic idem
p(ro)ph(et)a que nunc disserimus scribit in fine
Ecce ego mitto vobis helyam p(ro)ph(et)am
antequam veniat dies domini magnus et hor
ribilis. Quomodo autem helyas ioh(ann)es sit.
dedit nobis viam intelligentie. in virtute
et sp(irit)u helye eum venisse commemorans

iii
Ecce venit dominus exercituum. et quis poterit
cogitare diem aduentus eius. et quis stabit
ad videndum eum. Ipse enim quasi ignis con
flans et quasi herba fullonum. et sedebit co(n)
flans et emundans quasi argentum. et pur
gabit filios leui. et colabit eos quasi aurum
et quasi argentum. Et erunt domino offerentes
sacrificia in iustitia. et placebit domino sacri
ficium iuda et ierusalem sicut dies seculi. et sicut
anni antiqui. Et accedam ad vos in iu
dicio et ero testis velox maleficis et
adulteris et periuris. et qui calumpniantur in
mercede mercennarii. viduas et pupillos et
opprimunt peregrinum. nec timuerunt me dicit

dominus exercituum. Ego enim dominus et non mutor

lxx. Ecce venit dicit dominus omnipotens. et quis sustine
bit diem introitus eius. aut quis stare poterit ut
aspiciat eum. Quia ipse ingreditur quasi ignis
conflatorii. et quasi herba lauantium. et sedebit
conflans et emundans sicut argentum. et sicut
aurum. et emundabit filios leui. et fundet eos
sicut aurum et argentum. Et erunt domino offeren
tes hostias in iustitia. et placebit domino sacri
ficium iuda et ierusalem sicut diebus pristinis
et sicut annis prioribus. Et accedam ad vos in
iudicio et ero testis velox super malefi
cos et super adulteros. et super eos qui iurant
in nomine meo mendacium. et qui fraudant mercede
mercennarios. et opprimunt per potentiam vidu
as. et percutiunt pupillos et peruertunt iu
dicium aduene. et qui non timent me dicit
dominus omnipotens. Quoniam ego dominus deus vester et non
mutor. Supra legimus molesta domino fecisti
ne ab his qui dicunt. omnis qui facit malum
bonus est in conspectu domini. et tales ei placent
aut certe si displicent. ubi est deus iudicii.
Hoc est ubi est iustitie uindex. Ad quam
dissoluendam domini sermo respondet. mittam
angelum meum qui preparabit viam meam. et
veniet ad templum suum dominator quem vos
queritis et qui iudex est vindex de quo dicitur
in psalmo. Deus iudicium tuum regi da. et
iustitiam tuam filio regis. Non enim pater
iudicat quemquam. sed omne iudicium de
dit filio. Et ille est angelus testamenti
quem vos queritis cui mala non placent
qui personam non accipit in iudicio. qui
nulla nec misericordia nec seueritate mutatur.
Calix enim in manu domini vini meri ple
nus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc
et misericordiam iustitia temperauit. et iustitiam misericordia.
Iste igitur statim et velociter veniet ad
templum suum. et quis poterit
cogitare diem aduentus eius. Si cogi

tie pro potentia maiestatis eius nemo poterit quis poterit? Et quis stabit ad videndum eum? Hoc est quis poterit eum potius suspicientibus et contuentibus oculis conspicere in sua claritate qui est sol iusticie et in cuius pennis est sanitas? Ipse veniet quasi ignis conflans et quasi herba fullonum. Ignis enim in conspectu eius ardebit et in circuitu eius tempestas valida. Tunc vocabit celum desursum et terram ut diiudicet populum suum. Stibia ignis trahent ante eum peccatores quosque volucria. Igni autem dicitur dominus et ignis consumens ut mira ligna fenum stipulamque comburat et non solum ignis sed et herba fullonum que hebraice borith appellatur et a lxx id est herba fullonum vertitur.

Ipse hiis qui peccaverint erit ignis conflans et consumens; quibus autem levia peccata committunt herba fullonum ut lavet munditiam restituat secundum illud quod scriptum est in ysaya: Lavabit dominus sordes filiorum et filiarum syon et sanguinem emundabit de medio eorum spiritu iudicii et spiritu combustionis. Nam sordes levius spiritu iudicii indigent ut laventur; que sanguine plene sunt spiritu combustionis ut sanguis qui in eis extrinsecus litus est auferatur. Et sedebit conflans et emundans sic argentum ut secundum iezechiel quicquid in auro micabat et argento id est sensu et eloquio ere stagno ferro plumboque commixtum est in camino domini purgetur et purum aurum remaneat et argentum. Unde et dominus loquitur in ewangelio: Ignem veni mittere in terram et quam volo ut ardeat. Et purgabit filios levi. Tempus est enim ut iudicium incipiat a domo dei. Et alibi scribitur: a sanctis meis incipite. In filiis autem levi omnem sacerdotalem intellige dignitatem.

Si autem sacerdotes purgandi sunt et colandi ut purum aurum remaneat et argentum, quid de ceteris est dicendum? Qui cum emundati fuerint et colati tunc offerent domino iusticia sacrificia et placebit sacrificium eorum quod offerunt pro iuda et ierusalem. Hoc tempus hiis qui domino confitentur et parte eius merite conspiciunt. Sicut dies seculi et sicut dies antiqui annis ut quomodo in principio placuerunt deo sic post peccatum et penitentiam placere incipiant cum omnium fuerint peccatorum sorde purgati. Et accedam ad vos in iudicio et ero testis velox. Quam formidolosum iudicium cum ipse sit testis et iudex. Testis est autem contra maleficos et adulteros. Hec enim omnia perpetrantur occulte et ideo proferuntur in medium ne diu lateant. Post maleficos ponit adulteros post adulteros periuros post periuros qui calumpniantur mercedem mercenarii et nolunt reddere pro operis labore quod debetur. Viduas quoque et pupillos scandunt calumpniantur et opprimunt peregrinum et alienigenam vel ut ceteri interpretati sunt qui nondum in christi venit essentia. Et si illa universa non fecerit sufficit eis solum crimen ad penam quia non timuerunt dominum. Reliqua igitur levia puto esse peccatum periurium et mercedem non reddere laborantium et calumpniari viduam et pupillum et opprimere alienigenam et peregrinum; que maleficio veneficiis et adulterio comparantur. Hec iuxta hystoriam et iuxta tropologiam intelliguntur ut quod eo tempore dicebatur ad principes iudeorum nunc dicatur ad principes ecclesiarum. Quodque sequitur ego dominus et non mutor ideo posuit quia supra dixerat ipse quasi ignis conflans et quasi herba fullonum ne putaretur divinitatis mutare naturam cum pro nobis aut angelus aut ignis a

Malachias

borith nominatur. Et vos filii iacob non
estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum re-
cessistis a legittimis meis. et non custo-
distis. lxx. Et vos filii iacob non re-
cessistis a pravitate patrum vestrorum. declinas-
tis a legittimis meis et non custodistis
Supra dixerat ego sum testis velox male-
ficis. et adulteris. et periuris. et qui calump-
niantur mercedem mercenarii. viduas et
pupillos. et opprimunt peregrinum. nec ti-
muerunt me dicit dominus exercituum. iusti-
ciaque iudicem esse se dicebat. qui non accipi-
at personam in iudicio. nunc dicit ego dominus et
non mutor. et est sensus Vos per ma-
leficia et adulteria et periuria et calumpni-
as et violentiam cotidie mutamini. ego
in iudicio nulla personarum valentia commutor
Vnusque fenerator et iustum iudicem esse me fa-
tetur. o filii iacob tu non est tormentorum
diversitate consumpti. iuxta illud quod scriptum est in
ieremia. filios vestros percussi sine causa.
disciplinam non receperunt. Nec hoc nunc
facit nisi scilicet ut mereamini veniam. sed here-
ditatem habetis conpetentem ex diebus patrum
vestrorum a legittimis meis recedendo. et non
custodiendo quod precepi. Filios autem iacob
secundum anagogen supplantatoris et germanam
primitiva rapientis qui non recedunt a pec-
catis patrum suorum. et declinent a legit-
timis et non custodiant que precepta sunt intel-
ligamus eos qui in ecclesia constituti non
recedunt a viciis. et falso sibi religionis
christiane nomen assumunt. Revertimini
ad me et ego revertar ad vos dicit dominus
exercituum. Et dixistis in quo revertemur.
Si affigit homo deum. quia vos confixistis
me. Et dixistis In quo confiximus te.
In decimis et in primitiis. in penu-
ria vos maledicti estis. et me vos
configitis gens tota. Inferte omnem
decimam in horrea et sit cibus in do-
mo mea. et probate me super hoc dicit dominus
si non aperuero vobis cataractas celi. et
effudero vobis benedictionem usque ad habundantiam.
Et increpabo pro vobis devorantem. et non cor-
rumpet fructum vince vestre. nec erit sterilis vinea
in agro dicit dominus exercituum. Et beatos vos
dicent omnes gentes. Eritis autem terra desiderabilis vos
dicit dominus exercituum. lxx. Revertimini ad me
et ego revertar ad vos dicit dominus omnipotens
Et dixistis in quo revertemur. Si supplan-
tat homo deum. quia vos supplantastis me Et dix-
istis In quo supplantavimus te. Quia decime
et primitie vobiscum sunt et vos videntibus res-
picit. et me vos supplantastis Annus im-
pletus est et auferstis fructus in thesauros et
erit rapina in domibus vestris. Revertimini propter hoc
dicit dominus omnipotens. nisi aperio vobis cataractas
celi et effudero vobis benedictionem meam.
usque dum sufficiat. et dividam vobis cibos
et non disperdam fructum terre vestre. et non infir-
mabitur vinea vestra in agro dicit dominus
omnipotens. Et beatos vos dicent omnes gentes.
quia eritis vos terra voluntaria dicit dominus
omnipotens. Et in principio diximus malachi pro-
phetam et esdram sacerdotem debere intelligi. cuiusque
que in illa scribuntur hystoria in hoc quoque vo-
lumine continentur et nunc dicimus temporibus eius
et neemie quos scilicet vixisse manifestum est fa-
mem fuisse grandissimam. et ob famem sedici-
onem et pauperes terre nimium compulsos fi-
lios suos et filias et omnem possessionem
vniusque servam vendidisse. Denique dicit
filii nostri et filie nostre multe sunt nimis. ac-
cipiamus pro eorum frumentum et comedamus
et vivamus Et erant qui dicerent agros
nostros et vineas et domos nostras opponamus
et accipiamus frumentum in fame Et
iratus sum nimis cum audissem
clamorem eorum secundum eorum secundum verba hec cogitavi

utique cor meum mentem et mirantur optimates et magistratus et reliqua multitudo famis at-
tempore annona carissima in tantum ut filias fi-
lios vendere cogerentur et agros quos pater ha-
bebant et quia in horrea nullas fruges con-
gregabant propter nimiam vel propter penuriam inopiam
dine levitis decimas nolebant reddere qui
non habebant partem in hereditate videlicet quia pri-
mitie et decime erant hereditas eorum
Nos ne putemus nostrum esse ponamus eius
testimonium Et cognovi quia partes
levitarum non fuissent date et fugisset
unusquisque in regionem suam de levitis et
de cantoribus et de hiis qui ministrabant
et egi causam adversum magistratus et dixi
Quare dereliquimus domum Dei Et congre-
gavi eos et feci stare in stationibus suis et
omnis Iuda apportabat decimas frumenti
et vini et olei in horrea et constitui super
horrea Selemiam sacerdotem et Sadoch scribam
Et cetera Audivimus esse hystoriam nunc prophete
verba repetamus diligentius intuentes an pro-
phetia hystoriaque concordent Nam dicitur
revertimini ad me et ego revertar ad vos
dicit Dominus omnipotens quos hortatur ut rede-
ant perspicuum a Domino recessisse Et vide
clementiam Domini par pari repromittit ut in
qua mensura mensi fuerint remetiatur eis
Et sicut in levitico scribitur si ambulaveritis
ad me perversi et ego ambulabo contra vos
furore perverso sic et nunc propheta cohortatur
ad reditum ut ipse quoque ad eos redeat
Qui non intelligentes se a Domino recessisse
impudenter interrogant In quo revertemur
Et dicunt Non enim recessimus ut merito
redire cogamur Quibus ille respondet Si affiget
homo Deum quia vos me configitis Verbum
hebraicum quod scribitur haicebba LXX inter-
pretati sunt si supplantat pro quo Aquila Sy-
machus et Theodotio posuerunt si frau-
dat ut sit sensus si fraudat homo Deum
quia vos fraudastis me Et revera secundum
hystorie ordinem quia decimas et primiti-
as levitis populus non reddebat semetipsum
fraude decepit Dominus sustinens cum ministri fa-
me coacti et penuria templum deserue-
runt Deus enim per alios visitatur in carcere et
egrotos suscipit et esuriens sitiensque
cibum accipit atque potat cum non mini-
stris suis ipse decimas accipiat et si
non dentur partem suam ipse perdet Hoc quod
diximus haicebba lingua Syrorum et chal-
deorum interpretatur si affigit Unde et nos
ante annos plurimos cum uiuimus magis
ad ministerium dominice passionis in qua homi-
nes crucifixerunt Deum quam ad decimas
et ad primitias quod scriptum referebatur Que-
rat prudens lector quomodo interpretationem
hanc cognoscat quod scriptum in decimis et pri-
mitiis vel primitiis et videat an
possit hoc dicere ut me affigentes mi-
ni ut sceleratis manibus interficeretis Deum vestrum
non homines an terrena mediatricem fecisti sub-
tractione decimas et primitias non datas sa-
cerdotibus meis et levitis secundum Malachiam quas eas
per Moysen iussi dari Hoc de duobus unum a no-
bis dandum sit lectoris arbitrio intelligendum
vero reliquentibus nunc secundum ordinem
prophete Quia enim non reddidistis deci-
mas et primitias ideo in fame et penu-
ria maledicti estis et me vos supplan-
tastis sive fraudastis atque privastis gens
tota Pro gente que in hebraico scribitur
aggoi omnium LXX interpretati sunt eos per
conoys et est sensus Contra anima expleta
est et non in meos thezauros sed in vestra
horrea conportastis et pro decimis et pri-
mitiis que vestra erant si a vobis da-
rentur ubertatem possessionum vestrarum et
omnium frugum habundantiam perdidistis

Ut autem sciatis me hoc nascente pro
fructu, quia fraudasti me parte mea. Hortor
vos atque commoneo ut inferatis decimas
in horrea, hoc est in thesauros templi et ha-
beant sacerdotes atque levite qui ministrant
in eis. Et probate me si non cataractas pluvias
effundero ut cataracte celi aperte es-
se credantur et effundam vobis benedictionem
usque ad habundantiam. Verbum effusionis nimiam
largitatem ostendit. Sed si potest ut per
agros irrigantibus pluviis sit quidem
fertilitas ubertas aut locusta veniat aut bruchus
aut erugo aut eruca et labores ho-
minum pereant. Propterea iungit et dicit: Et
increpabo pro vobis devorantes, locustam
videlicet et reliqua que diximus, et non cor-
rumpet fructum terre vestre. Vinea quoque im-
plebit torcularia, et cuncte per circuitu
nationes mirabuntur fertilitatem terre vestre
in tantum ut omnes in ea habitare desiderent et
habundantia rerum omnium cunctis gentibus sitis
exemplo. Quod de decimis primitiis
sed diximus que olim debebantur a populo sacer-
dotibus ac levitis, in ecclesie quoque populis
intelligite quibus preceptum est non solum
decimas dare et primitias, sed vendere omnia
que habent et dare pauperibus et sequi dominum
salvatorem. Quod si facere nolumus, saltem
iudeorum imitemur exordia, ut pauperibus
partem demus ex toto et sacerdotibus ac levi-
tis honorem debitum deferamus. Unde et
et apostolus honorat viduas que vere vidue
sunt et presbiteros duplici honore honoran-
dos, maxime qui laborant in verbo et in doc-
trina dei. Quod qui non fecerit, deum frau-
dare et supplantare convincitur et ma-
ledicetur ei in penuria rerum omnium, ut qui
parce seminavit parce et metet, et qui in bene-
dictione seminaverit in benedictionibus fructus
colligat habundantes. Sed qui fames et
penuria et rerum omnium egestas opprimit
mundum, sciamus hoc ex ira dei descendere, qui
se in pauperibus si non accipiunt elemosinam
fraudari loquitur et sua possessione privari.
Possumus decimas et primitias et sic inter-
pretari. Si quis doctus et eruditus lege dei
potest ceteros erudire, non debet sibi assignare
prudentie ingenioque quod possidet, sed gratias a-
gat primum deo qui tribuit largitori, deinde sa-
cerdotibus eius et magistris a quibus doctus est.
Si et non egerit gratias, sed scientiam vendiderit,
in penuria maledicetur. Quod si intelligens
largitorem deum et hiis agens gratias per quos
a deo eruditus est, humiliat sese et in
horreum dei intulerit cibos, hoc est scripture
sancte alimenta in ecclesia populis ministrat, statim
aperientur super eum cataracte celi et effun-
detur pluvia spiritualis et mandabit deus
nubibus suis ut pluant super eum ymbrem
et habundantia rerum omnium perfruetur. Increpabitur
etiam pro eo devorante contrarias scilicet fortitu-
dines, et labor ingenii eius afferet fructum, et consequetur
illud quod scriptum est: Beatus qui in aures loquitur
audientium. Levabit quoque oculos suos et vi-
debit regiones que iam albe sunt ad me-
tendum, et colliget fructus in vitam eternam, ut
erit sicut vinea in agro eius, illius qui dicit
in evangelio: Ego sum vitis, et qui loquitur per
Iheremiam: Ego te plantavi vineam fructi-
feram omnem veram. Et tantum per humilitatis
confessionem et gratiarum actionem in deum ac ma-
gistros ecclesie eius beatitudinem consequetur, ut
in omnes beatum dicant illum gentes, et in terra
eius atque doctrina habitare desiderent qui illum in
ecclesia audierint disputantem. Invalue-
runt super me verba vestra, dicit dominus. Et dixi-
stis: In quo locuti sumus contra te? Dix-
istis: Vanus est qui servit deo, et quod emo-
lumentum quia custodivimus precepta eius et quia
ambulavimus tristes coram domino exercituum?

Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. siquidem
edificati sunt facientes impietatem. et tempta-
uerunt deum et salui facti sunt. LXX. In-
ualuistis super me uerba uestra dicit dominus et dix-
istis. Quid locuti sumus contra te? Et
dixistis uanus est qui seruit deo et quid am-
plius custodiuimus mandata eius. et quia am-
bulauimus supplices ante faciem domini omnipo-
tentis? Et nunc nos beatos dicimus alie-
nos. et edificantur omnes qui faciunt iniquitatem
et restiterunt deo et salui facti sunt. Hoc
dixerat. laborare fecistis deum in sermonibus
uestris et dixistis In quo fecimus eum labo-
rare. in eo cum diceretis. omnis qui facit ma-
lum bonus est in conspectu domini. et tales ei pla-
cent. aut certe ubi est deus iudicii? Rur-
sum idem plenius repetit. Populus et qui de
babilone reuersus. uidebatur dei habere no-
titiam. et obseruare legem. et intelligere pec-
catum suum. et pro peccato offerre uictimas. deci-
mas reddere. obseruare sabbatum et alia dei
lege precepta sunt. cernens autem ceteras nationes
cunctas rebus omnibus habundare. se in penu-
ria et fame et miseria constitutum scan-
dalizabatur ad singula atque dicebat. quid
mihi prodest quod unum et uerum deum colo.
quod abhominor idola. et conpunctus conscientia
delictorum. ante deum tristis incedo? Et locu-
ti sunt ut supra diximus LXX. et sequentibus post plenius
latinus quod prosequitur. Unde propheta qui est me-
dicus spiritualis. medetur cunctis uulneribus
et uerba blasphemie in creatore reddendi
contestatur et dicit ex persona dei. Inualue-
runt super me uerba uestra. siue iniqua
sunt. Et ceteri iuxta zachariam in quo iniquitas sedet
super talentum plumbi. et quod contra dominum dicitur
grauium blasphemiarum mole deprimit. Illi
non intelligentes uerba iniustitiam et blasphe-
miam suam. interrogant. quid locuti sumus
contra te? Quibus respondit dominus. Dixistis
uanus est qui seruit deo et quod emolumentum
quia custodiuimus precepta eius? In presenti se-
culo mercedem exigunt pro dei seruitute. ideo non
recipiunt. Et quia ambulauimus tristes coram
domino iuxta illud quod scriptum est in psalmis. tota
die tristis ingrediebar. Beatos igitur dicimus
arrogantes qui superbiunt contra deum et in-
pia blasphemiarum uerba iaculantur. Siquidem
edificati sunt et per scelera atque blasphemias
prosperis omnibus perfruuntur. Temptauerunt deum
siue restiterunt deo et salui facti sunt.
Salutem presentis seculi felicitatem putant et
idcirco decipiuntur erroribus. Hoc de heretica
intentione et ualentino et ceteris qui ueteris
non recipiunt testamentum. et contra creatorem mun-
di loquuntur intelligere possumus. quod prosperitatem
in imperiis sua. et multos scelere sonos habeant
ad quos scandalizati qui in ecclesia perse-
uerant. et ignorantes causas iudicii
dei [illegible] prophetie uerba dicunt. Tunc locuti
sunt timentes deum unusquisque cum proximo suo
LXX. Hoc locuti sunt qui timent dominum.
unusquisque ad proximum suum. Iuxta hebreos
ita intelligendum. illi de dei iudicio blas-
phemantibus. qui timent deum aduersum se
locuti. quod retributio malorum uel bonorum
non sit in presenti et breui seculo. sed in futuro et
in eterno. et quod homo non possit scire dei iu-
dicia et de illius equitate et iustitia disputa-
re et ceteri que de iustitia cum iusto loquuntur.
Recordixit quod sunt locuti. sed ex eo quod intelli-
gitur locuti sunt timentes deum unusquisque
cum proximo suo. intelligere debemus ea
locutos timentes deum quod omnium scripturarum uo-
cibus continetur. Iuxta LXX uero
legendum et pressa uoce ut dicimus hec sunt
locuti qui timent dominum. unusquisque ad
proximum suum. hoc est qui frustra iactant
et dicunt quod emolumentum quia custodiuimus
precepta eius. et ambulauimus tristes coram

Malachias

dño. Si et timent dñm ista nō
dicent. Et attendit et audiuit et
scriptus ē liber monumenti coram eo ti-
mentibus dñm et cogitantibus nomen
eius. et erunt mihi ait dñs exercituum in
die qua ego facio in peculium et parcam
eis sicut parcit vir filio suo seruienti sibi
et conuertimini et videbitis quid sit inter
iustum et impium et inter seruientem deo et
nō seruientem ei. Lxx. Et attendit do-
minus et audiuit. et scripsit librum
monumenti in conspectu suo hominibus qui
timent dñm et reuerentur nomen eius
et erunt mihi dicit dñs omnipotens in die
qua ego facio in acquisitionem. et eli-
gam eos sicut eligit homo filium suum
qui seruit ei. et conuertimini et videbitis
quid sit inter iustum et iniquum. et inter
seruientem deo et eum qui nō seruit ei.
Hec iustis loquentibus et timentibus
deum singulis cum proximo suo qui verba
blasphemie nō audire volunt nec
dicere. attendit dñs et audiuit. et scrip-
tus ē liber monumenti coram eo ti-
mentibus et cogitantibus nomen eius
vt cum dies iudicii venerit reddat et
blasphemantibus penas et timentibus
premia. Liber autem scriptus ē de quo in
daniele legimus et throni positi sunt et li-
bri aperti sunt. Et erunt dño exercituum
in peculium timentes dñm in die qua
iudicii tempus aduenerit. Pro peculio
in hebraico legitur sogolla quod aquila

et cetera

interpretatus est. Timentes in dñm
qui locuti sunt cum proximo suo. et ad
verba blasphemie tacuerunt. erunt in die
iudicii in peculium et parcet eis. quia omnis
homo sub peccato. sine eliget eos sicut
eligit solus homo filium suum seruientem sibi

in quo dulcius affectus est. et pietatis in
filium et seruitutis in famulum. Et tunc
qui nunc blasphemant et dicunt quod e-
molumentum quia custodiuimus precepta eius
et ambulauimus tristes coram dño. Ex illo-
rum electione et beatitudine vestram miseriam cog-
noscetis et visi in penitentia. videbitis quid
sit inter iustum et impium et inter seruientem
deo et non seruientem ei. **Capitulum iiii.**

Ecce enim dies veniet succensa quasi cami-
nus. et erunt omnes superbi. et
omnes facientes impietatem stipula. et infla-
mabit eos dies veniens dicit dñs ex-
ercituum. que nō relinquet eis radicem et
germen. Et orietur vobis timentibus nomen
meum sol iustitie. et sanitas in pennis
eius. Egrediemini et salietis sicut vitu-
lus de armento. et calcabitis impios
cum fuerint cinis sub planta pedum vestro-
rum die qua ego facio dicit dñs exercituum.
Lxx. Quia ecce dies venit ardens sicut
clybanus et comburet eos. et erunt omnes
alienigene et vniuersi qui faciunt iniquitatem
stipula. succendet eos dies veniens dicit
dñs omnipotens. et nō relinquetur in eis radix
neque ramus. Et orietur vobis qui time-
tis nomen meum sol iustitie et sanitas
in pennis eius. et egrediemini et salietis
sicut vituli de vinculis relaxati. et con-
culcabitis iniquos et erunt cinis inter
pedes vestros in die qua ego facio dicit dñs
omnipotens. Quia labore me fecerunt im-
pii in sermonibus suis et dixerunt omnis qui
facit malum bonus ē in conspectu dñi. et
tales ei placent. et vanus ē qui seruit deo
et quod emolumentum quia custodiuimus precepta
eius et ambulauimus tristes coram dño ex-
ercituum. Et audistis eorum verba temeraria lo-
cuti sunt timentes deum. et vnusquisque cum
proximo suo contulerunt ea quod de timore

ptinet Attendit dns et audiuit et scriptus est liber monumenti his qui timent
dominum et cogitant nomen eius. Et tunc dies
venit. hic se eos in peculium pollicetur.
et parcet eis sicut parcit homo filio suo servi-
enti sibi. pleniusque insinuat et dicit
Ecce dies veniet. id est dies iudicii. quam scriptis
suis ait. et prioribus tribue. et ipsa dies
succensa erit quasi caminus vel clyban. Erunt
omnes superbi et facientes impietatem stipula. et inflam-
mabit eos dies veniens. Cuius eos inflam-
maverit atque absumpserit. non relinquet
in eis ullam radicem et germine malitie
Hoc de impiis quid in die iudicii
sint passuri. econtrario dicitur quod timentibus
nomen dei eveniat Et orietur vobis timen-
tibus nomen meum sol iustitie qui vera omnia
iudicabit. et nec bona nec mala. nec
virtutes nec vitia latere patietur Et sani-
tas erit in pennis eius ut sanatos per pe-
nitentiam portet in humeris suis. iuxta
id quod in deuteronomio scriptum est. ex-
pandes alas suas suscepit eos. et in
humeris suis portavit eos Tunc
egredientur qui nunc in seculo quasi in carcere
sunt inclusi et salient quasi vituli de ar-
mento. sive quasi vituli de vinculis li-
berati Unde et apostolus dicit Cupio dis-
solvi et esse cum christo. ut egrediatur et sa-
liat sicut vitulus de vinculis liberatus
et sicut victima domini Nec tamen leonne
sine contentio est. sed calcabit impios cum
fuerint cinis Unde et ad iustos fit pro-
missio Deus autem conteret sathanam sub pe-
dibus vestris velociter Albinha locutus
est ad dominum contra conspectum divine maiesta-
tis cinerem esse se sentiens. ego sum cinis et
cinis Et postea videbit solem iustitie
et recessit inter medios eius deos. atque
ipso portante ad celestia sublevabitur

Qui vero per superbiam dixit. pono super
sydera sedem meam. et eo similis altissimo
deducetur ad terram et erit quasi cinis sub
scabellum pedibus tuis dies domini advenit in
dominum / Memento legis moysi servi
mei. quam mandavi ei in oreb
ad omnem israel precepta et iudicia / Lex
filii Iustitia iustorum in futuro erit remu-
neratio qui superborum inditur. et germen
devorans flamma consumet et comburet.
et timentibus dominum orietur sol iustitie. et
sanitas in pennis eius Igitur mementote
legis moysi servi mei quam ei dedi in
monte oreb. qui est firma ad omnem israel
precepta et iudicia Dicente autem apostolo
scimus quia lex spiritualis est. et beato david
dicente revela oculos meos. et consi-
derabo mirabilia de lege tua. et quia spi-
ritualiter omnes celeste manna come-
debant. et universus populus israel de
eadem spirituali et sequente eos bibebant
petra. petra autem erat christus Quia nec-
dum in christo spiritualiter debet legis precepta
servare. quam dedit in oreb quod interpretatur
siccitas. per quam omnium vitiorum humor
excoquitur. et ad medios solis iustitie libi-
dinis recumat siccatur Locutus est autem
dominus ad universum israel qui sibi sunt deum
et de quibus in evangelio dicitur. beati mundo
corde quoniam ipsi deum videbunt / Ecce ego
mitto vobis helyam prophetam antequam veni-
at dies domini magnus et horribilis. et
convertet cor patrum ad filios et cor filiorum
ad patres eorum. ne forte veniam et percu-
tiam terram anathemate / Lex Ecce
ego mittam vobis helyam thesbyten antequam
veniat dies domini magnus et illustris
qui convertit cor patris ad filium et cor
hominis ad proximum suum ne forte veniens
percutiam terram penitus Post moysen

tius mandata spiritualiter doctius esse
funanda. helyam dicit esse mittendum. in
moyse legem. in helya prophetiam signi-
ficans. dicente abraham ad quendam di-
uitem purpuratum. habent moysen et prophetas
audiant illos. Et dominus atque saluator
transfiguratus in monte loquentes secum habet
moysen et helyam in candidis vestibus
qui et dicebant ei que passurus esset in ierusalem
lex enim et omnes prophetarum chorus christi pre-
dicant passionem. Igitur antequam veniat dies
iudicii et percutiat dominus terram anathema-
te. siue occasione uel subito. ut lex transtu-
lerunt. Hoc est significat. mittet
dominus in helya qui interpretatur deus meus
et est de oppido tesbi. quod conuersionem et
penitentiam sonat. decem prophetarum chorum qui
conuertat cor patrum ad filios. abraham
videlicet et ysaac et iacob et omnium patriar-
charum. ut credant posteri eorum in dominum
saluatorem in quem et illi crediderunt
Abraham enim vidit diem domini et letatus
est. Siue cor patris ad filium in cor dei
ad eum qui spiritum adoptionis accepit
et cor filiorum ad patres eorum. ut iudei
et christiani qui nunc inter se discrepant
pari in christum religione consentiant.
Unde dicitur ad apostolos qui seminatum in
toto orbe euangelium predicauerunt pro patribus
tuis nati sunt tibi filii. Sic enim helyas
non cor patrum ad filios antequam conuertit et
cor filiorum ad patres eorum. cum veniet di-
es magnus et horribilis. magnus sanctis.
horribilis peccatoribus. pariter veniens et
iustus iudex non celum. non eos qui iusti sunt
in celum. sed terram anathemate qui sunt
opera terrena. Iudei et iudaizantes here-
tici ante suum helyam
putant esse venturum et restituturum omnia
Unde et christo in euangelio proponitur questio
Quid est quod pharisei dicunt quod helyas
venturus est. Quibus ille respondit. helyas
quidem veniet. et si creditis iam venit. in
helya iohannem intelligens.

Deo gratias

Explicit expositio beati iheronimi presbiteri
super malachiam prophetam

Orate pro scriptoribus unum Ave maria
Theoderico de spaerdam et
Arnoldo de Amsterdam

xxiiij feuilles

612